

Πράξη 81/83

Σήμερα, 21.9.83 ημέρα Τετάρτη και ώρα 09:00, το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Σακιάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημαϊκόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σχορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσιας, Εισηγητές και η γραμματέα του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου φιλόλογος.

Θέματα Η.Δ

- (1) Προαναρτινική συζήτηση για την ανάθεση συγγραφής βιβλίου φιλοσοφίας Γ' Λυκείου. (Γενική Παιδεία) Εισηγητής: Φ. Κακριδής.
- (2) Προαναρτινική συζήτηση για την ανάθεση συγγραφής βιβλίου ψυχολογίας Γ' Λυκείου (Γενική Παιδεία) Εισηγητής: Ν. Παπαδόπουλος.
- (3) Προαναρτινική συζήτηση για την ανάθεση συγγραφής βιβλίων "Ευκλείδης Γεωμετρία (Λύσεις) Β' Λυκείου και "Θεωρητική Γεωμετρία" Α' Λυκείου.
- (4) Γνωμοδότηση σε αγωνιστικό πρόγραμμα στίβου. Εισηγητής: Γ. Σχορδίλης.
- (5) Διεξαγωγή Έρευνας Φ.Α. Εισηγητής Γ. Σχορδίλης.
- (6) Καθορισμός προδιαγραφών για το βιβλίο του καθηγητή Εισηγητής: Δ. Τομπαΐδης

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγ. συνεδριάσεως το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

Θέμα 1ο: Ο κ. Φ. Καυριδής λέγει:

Θυμίζω την προϊστορία του θέματος της φιλοσοφίας. Ξεκίνησε με μια δική μου εισήγηση. Είχα λόγους τότε να πάρω στα χέρια μου το θέμα γιατί είχα καταλήξει να πιστεύω ότι σωστό θα ήταν ο ίδιος ο υπεύθυνος του μαθήματος να αναλάβει και τη συγγραφή κάτι που δε θα μπορούσε να το εισηγηθεί ο ίδιος. Εισηγήθηκα τότε έναν τύπο Α.Π με μεγάλη έμφαση στα φιλοσοφικά κείμενα, και έδωσα αμέσως τη συντάλη στον κ. Κατσιμάνη. Ο κ. Κατσιμάνης δέχθηκε να εισηγηθεί για το Α.Π και το έκανε (λίγο διαφορετικά από μένα), ύστερα πήρε πάνω του το βάρος της συγγραφής, εισηγήθηκε τους όρους της ανάθεσης (με προχωρημένο πάλι Α.Π) και έθεσε στην κρίση μας τη συγγραφή μόλις την τελείωσε. Μέσα από τις διαδικασίες της κρίσης το Τμήμα διαπίστωσε τελικά ότι η συγγραφή του κ. Κατσιμάνη, όσο και αν ήταν πολύ καλύτερη από το βιβλίο που χρησιμοποιούμε, δεν είχε φτάσει στο βαθμό τελειότητας που θα ζητούσαμε για να την προωθήσουμε φέτος σ' όλα τα σχολεία. Στις συζητήσεις για το βιβλίο φάνηκε και ότι ένα τουλάχιστον μέλος του Τμήματος κρατούσε επιφυλάξεις και για το Α.Π. Έτσι επαναφέρω σήμερα το θέμα μόνο και μόνο για να θυμίσω τη προϊστορία του, να τονίσω ότι η συγγραφή του άρχισε πρέπει να ολοκληρωθεί το γρηγορότερο δυνατό και να παραδώσω πάλι τη συντάλη στον κ. Κατσιμάνη.

Η συζήτηση του θέματος διακόπτεται για να προετοιμάσει την εισήγσή του ο κ. Κατσιμάνης.

Θέμα 2ο: Οκ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

Μετά την περυσινή περιπέτεια με την αποτυχία στην οποία κατέληξε η ανάθεση συγγραφής βιβλίου Ψυχολογίας για τη Β' τάξη του Λυκείου έκανα κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού αρκετές βολιδοσκοπήσεις και σκέψεις για τη δυνατότητα ανάθεσης νέας. Με βάση το γεγονός ότι χρειάζεται το βιβλίο να είναι έτοιμο και να παραδοθεί το αργότερο τέλη Ιανουαρίου για κρίση χωρίς καμιά άλλη καθυστέρηση τα πράγματα δυσκολεύονται και περιορίζονται οι δυνατότητες προθυμίας ή και οι πιθανότητες συνέπας στα χρονικά αυτά πλαίσια. Εκτιμώντας όλους τους παράγοντες και λαμβάνοντας υπόψη το ότι σε επιστημονικά θέματα έχω ο ίδιος πολύ καλά αρκετές φορές συνεργαστεί με τον ψυχολόγο κ.Δ. Ζάχο προϊστάμενο του Τμήματος Ψυχικής Υγιεινής του Υπ. Πρόν. και Υγείας συζητήσα μαζί του το θέμα. Είναι και εσείνος αρκετά απασχολημένος αλλά επιθυμεί να γράψει σε συνεργασία μαζί μου ένα τμήμα, το μισό περίπου του βιβλίου.

Ο κ. Ζάχος είναι πτυχιούχος ψυχολόγος του Παν/μίου του Βερολίνου έχει συγγράψει αρκετά άρθρα ψυχολογίας σε εγκυκλοπαίδειες κυρίως και σε περιοδικά τα οποία και διακρίνονται για τη σαφήνεια, την απλότητα, την επιστημονική πλαισίωση και τη σύγχρονη ψυχολογική θεμελίωση. Πρόκειται για έναν καλά καταρτισμένο ψυχολόγο που η δράση του τός στο Υπ. Πρόνοιας και Υγείας όσο και γενικότερα στη Θεσ/νίκη και στην Αθήνα αλλά και σε όλη τη χώρα σε θέματα - προβλήματα των παιδιών - εφήβων και των γονιών τους είναι γνωστή.

Προσωπικά είναι γνωστό πόσο απασχολημένος είμαι, ώστε να μην έχω τα περιθώρια για ένα τέτοιο εγχείρημα. Το γεγονός όμως της συνεργασίας με τον κ. Ζάχο και το ότι αρκετά κεφάλαια της συγγραφής που συζητούμε τα έχω ήδη έτοιμα στα πλαίσια άλλων συγγραμμάτων μου με κάνουν να πιστεύω ότι θα ανταποκριθώ στο έργο αυτό, ώστε να λυθεί με επιτυχία το πρόβλημα του βιβλίου της ψυχολογίας.

Με βάση τα παραπάνω και έπειτα από το γεγονός της ανάθεσης και σε άλλα μέλη του τμήματος αντιστοιχών συγγραμμάτων που απέβησαν επιτυχείς, εισηγούμαι να εγκριθεί απ' το τμήμα η τιμητική για μένα και τον κ. Ζάχο αυτή ανάθεση με το βασικό όρο η συγγραφή να παραδοθεί σύμφωνα με όλες τις γνωστές προδιαγραφές στα τέλη Ιανουαρίου για κρίση. Αν η απόφαση του Τμήματος στην πρότασή μου είναι θετική, μπορώ στην επόμενη συνεδρία του να φέρω για έγκριση τα σχετικά έντυπα για την ανάθεση συμπληρωμένα.

Ο κ. Σακκάς λέγει:

Στις αναθέσεις στα μαθήματα φιλοσοφίας και ψυχολογίας βρισκόμαστε σε πολλή δύσκολη θέση. Γιατί εμπλέκονται σ' αυτές ως συγγραφείς βιβλίων συνάδελφοι με τους οποίους συνεργαζόμαστε χρόνια και έχουμε αποκτήσει στενούς δεσμούς φιλίας μαζί τους ώστε να μην μπορούμε να είμαστε κριτές τους. Κατά τη γνώμη μου θα έπρεπε να αποφεύγεται η ανάθεση συγγραφής βιβλίων σε μέλη του Τμήματος.

Στην ψυχολογία ειδικότερα το πρόβλημα είναι πιο δύσκολο. Γιατί το νέο βιβλίο θα αντικαταστήσει βιβλίο ξεπερασμένο και ακατάλληλο που όπως γράφηκε από ένα μεγάλο όνομα του Παπανούτσου.

Πρέπει γι' αυτό να υπερέχει καταφανώς.

Υπάρχει, νομίζω, και θέμα αναλυτικού προγράμματος. Χρειάζεται να περιοριστεί στο πρόγραμμα στο ελάχιστο η αναφορά στην ιστορία της ψυχολογίας, στις μεθόδους και τα άλλα εισαγωγικά όπως επίσης στο γνωστικό και συναισθηματικό στοιχείο και η έμφαση να δοθεί στο κοινωνικό στοιχείο στα προβλήματα των ανθρώπινων σχέσεων και προσαρμογής στην Κοινωνική ψυχολογία.

Το θέμα διακόπτεται για να συνεχιστεί σε άλλη συνεδρία.

Θέμα 3ο: Ο κ. Βαρουχάκης λέγει:

Δεν υπάρχει θέμα ανάθεσης συγγραφής βιβλίων "Ευκλείδειος Γεωμετρία" γιατί έχουμε προτείνει με την Ι05/82 Πράξη του Τμήματος, τα βιβλία αυτά να συγγραφούν ως προκήρυξη και με βάση τα δημοσιευμένα αντίστοιχα αναλυτικά προγράμματα. Η προκήρυξη αυτή έχει ήδη υπογραφεί από τον κ. Υφυπουργό και προωθείται για δημοσίευση.

Θέμα 5ο: Ο κ. Ι. Σκορόδλης λέγει:

Η Δ/ση Εφαρμογής προγραμμάτων Μ.Ε με το αναφερόμενο έγγραφό της μας διαβιβάζει την αίτηση του κ.Ι. Μελεμενή, με την οποία αυτός ζητά να του επιτραπεί να διεξαγάγει μια έρευνα στα Γυμνάσια και Λύκεια της Αθήνας με θέμα "Φυσική Αγωγή και σχολικός αθλητισμός στην Ελλάδα", και μας παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε σχετικά.

Από την υπάρχουσα αλληλογραφία, την αίτηση του ενδιαφερομένου κι τον πίνακα του ερωτηματολογίου που συνυποβάλλει, διαπιστώνει κανείς τα εξής: 1) Ο κ. Ι. Μελεμένης είναι τελειόφοιτος της Ακαδημίας Φυσικής Αγωγής της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας στον κλάδο των προπονητών 2) Πως η έρευνα που επιθυμεί να κάνει στα σχολεία της Μ.Ε θα έχει αρκετά μεγάλη έκταση 3) θα στηρίζεται σε ένα απλό και κατανοητό ερωτηματολόγιο για τη Φυσ. Αγωγή του σχολείου 4) δε θα διαταράζει το διδακτικό και Παιδαγωγικό έργο του σχολείου και 5) πως τα πορίσματα της έρευνας αυτής θα τα χρησιμοποιήσει ο ενδιαφερόμενος για τη σύνταξη της διπλωματικής του εργασίας.

Μετά τις διαπιστώσεις αυτές και με την προϋπόθεση πως τα πορίσματα της έρευνας θα υποβληθούν στο ΚΕΜΕ, εισηγούμαι στο Τμήμα να επιτρέψει στον κ. Ι. Μελεμένη να διεξαγάγει την έρευνα που ζητά σε χρονικό διάστημα δύο μηνών από σήμερα.

Η εισήγηση γίνεται αποδεκτή με την μειοψηφία του κ. Σπυρόπουλου και την επιφύλαξη των κ. κ. Βαρουχάκη και Παπαδόπουλου οι οποίοι αμφισβάλουν αν στη συγκεκριμένη περίπτωση το Τμήμα μπορεί ή είναι σκόπιμο να υποκαταστήσει το αρμόδιο Τμήμα " Ερευνών".

Ο κ. Βώρος λέγει ότι και άλλοι έχουν την ευαισθησία αυτή όμως 1) το θέμα αφορά την Μέση Εκπ/ση 2) στο Τμήμα Ερευνών Εισηγητές και Πλαιοψηφία θα είναι τα μέλη του Τμήματος Μ. Εκπ/σης που μετέχουν στο Τμήμα Ερευνών.

Θέμα 4ο: Ο κ. Ι. Σκορόδλης λέγει:

Η Δ/ση Φυσ. Αγωγής με το αναφερόμενο έγγραφό της μας συνυποβάλλει έγγραφες προτάσεις της Τριμελούς Επιτροπής προπονητών του ΣΕΓΑΣ, που αναφέρονται στο χωρισμό των μαθητών και των μαθητριών σε ομάδες άθλησης και στον καθορισμό των αγωνισμάτων για κάθε μια από τις ομάδες αυτές και μας παρακαλεί, σύμφωνα με το Ν. 186/75, να γνωμοδοτήσουμε σχετικά.

Πριν από την εισήγησή μου για τα θέματα που μας ερωτούν επιθυμώ να ενημερώσω το Τμήμα στα εξής θέματα: οι προτάσεις αυτές προέρχονται από την Τριμελή Επιτροπή προπονητών του ΣΕΓΑΣ, που κύριο έργο της έχει τον προγραμματισμό της προπόνησης και των αγώνων των επίλεκτων αθλητών στίβου και που ασφαλώς στις προτάσεις της είναι επηρεασμένη από το κύριο έργο της, και από τα παρόμοια προγράμματα της διεθνούς αθλητικής Ομοσπονδίας, όπως αυτά παρουσιάζονται στο σχετικό έντυπο.

Οι αποστολείς του εγγράφου δε θα γνωρίζουν ασφαλώς την προκήρυξη των αναλυτικών προγραμμάτων της Φ. Αγωγής στην Εκπ/ση, τη συνεχή προσπάθεια για την ανανέωσή τους, τη μέριμνα των προγραμμάτων για την επιστημονικά σωστή συμπίεση της βιολογικής εξέλιξης του μαθητή και των αθλητικών του επιδόσεων και κυρίως τη βαρύτητα, την αξία και τη μεγάλη σημασία στη δραστηριότητα αυτή της σύγχρονης παιδαγωγικής αντίληψης.

Έτσι λοιπόν χωρίς τον υπολογισμό της υπάρχουσας κατάστασης παραβλέποντας την ανυπαρξία μιας παρόμοιας εργασίας τη βασική περίοδο του παιδιού, στη διάρκεια της φοίτησής του στο Δημοτικό σχολείο, παραβλέποντας τις πολλές υλικοτεχνικές ελλείψεις που υπάρχουν στον τομέα αυτό στην πατρίδα μας, αντιμετωπίζουν μονομερώς τα πράγματα και προτείνουν την καθιέρωση αγωνισμάτων για τους μαθητές που αντίκειται στα βιολογικά στάδια της εξέλιξής τους και που η παρουσίαση τους με την αγωνιστική τους μορφή προϋποθέτει μια συστηματική προεργασία, μακρόχρονη και επιμελημένη, που όμως είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί στα Ελληνικά σχολεία.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο και το έχουμε τονίσει επανειλημμένα πως η ανάγκη της κίνησης για τους νέους της σύγχρονης κοινωνίας γίνεται όλο και περισσότερο επιτακτική αλλά παράλληλα είναι εξίσου αναμφισβήτητο γεγονός πως η γυμναστική εκπαίδευση στην πατρίδα μας και τα σχολικά μας προγράμματα τείνουν όλο και περισσότερο να καλύψουν την ανάγκη αυτή, να κάνουν τη φυσική Αγωγή πραγματικά λειτουργική, να προαγάγουν τον αθλητισμό σε καθημερινή ωφέλιμη ενασχόληση και βιώμα, βιώμα που να παραμένει σε δυναμική σχέση με το άτομο σε ολόκληρη τη διάρκεια της ζωής του.

Μετά από τη σύντομη αυτή ενημέρωση εισηγούμαι στο Τμήμα να πάρει τις εξής αποφάσεις.

A) Να τροποποιήσει την ονομασία των αθλητικών ομάδων κατά ηλικία ως εξής:

I) Παμπαίδες-Παγκορασίδες	II-12 ετών
2) Παίδες - Κορασίδες	I3-I4 ετών
3) Νέοι - Νέες	I5-I6 ετών

B) Να τροποποιήσει τον πίνακα των προτεινόμενων κατά κατηγορία ως εξής:

α) Παμπαίδες-Παγκορασίδες, να απαληφθούν τα δρομικά αγωνίσματα των 150 μ, 600μ. και ο δρόμος σε ανώμαλο έδαφος να γίνει μέχρι 1000μ.

Σημ. Τα 1000μ. στο στίβο ή σε ανώμαλο έδαφος πρέπει να αποφεύγονται στην αγωνιστική τους μορφή ή να γίνονται μόνο μετά από κατάλληλη και μακρόχρονη προετοιμασία.

β) Παίδες, να απαληφθούν τα δρομικά αγωνίσματα των 150μ και 300μ, ο δρόμος σε ανώμαλο έδαφος να γίνει 1000 μ.

Σημ. Τα 1000μ. στο στίβο, τα 1500μ. σε ανώμαλο έδαφος και η σκυταλοδρομία 4X200 πρέπει να αποφεύγονται στην αγωνιστική τους μορφή ή να γίνονται μόνο μετά από κατάλληλη και μακρόχρονη προετοιμασία.

γ) Κορασίδες να απαληφθούν τα 150μ, τα 300μ και ο δρόμος σε ανώμαλο έδαφος να γίνει μέχρι 1500μ.

Σημ. Τα 600μ. στο στίβο, τα 1500μ. σε ανώμαλο έδαφος και η σκυταλοδρομία 4X200 πρέπει να αποφεύγονται στην αγωνιστική τους μορφή ή να γίνονται μόνο μετά από κατάλληλη και μακρόχρονη προετοιμασία.

δ) Νέοι, να απαληφθούν τα δρομικά αγωνίσματα των 300μ, 600μ, 3000μ, 1500μ 5000μ βάδην και ο δρόμος 5000μ σε ανώμαλο έδαφος.

Σημ. Τα 1000μ στο στίβο, τα 300μ εμπόδια, ο δρόμος 3000μ σε ανώμαλο έδαφος και η σκυταλοδρομία 4X300μ πρέπει να γίνονται μόνο μετά από κατάλληλη και μακρόχρονη προετοιμασία.

ε) Νέες, να απαλειφθούν τα αγωνίσματα 300μ, 600μ, 3000μ και ο δρόμος σε ανώμαλο έδαφος να γίνει μέχρι 2000μ.

Σημ. Τα 1000μ στο στίβο, τα 200μ με εμπόδια η σκυταλοδρομία 4X300μ και ο δρόμος σε ανώμαλο έδαφος 2000μ πρέπει να γίνονται μόνο μετά από κατάλληλη και μακρόχρονη προετοιμασία.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ι. Σκορδίλη.

./.

Θέμα 6ο: Ο κ. Τομπατδής θέτει υπόψη των μελών του Τμήματος το υπόμνημα της Ο. Εργασίας των Ν. Ελληνικών προς το ΚΕΜΕ για το βιβλίο του καθηγητή το οποίο έχει ως εξής:

Η Ομάδα Εργασίας προτείνει για το βιβλίο του καθηγητή σχετικά με το μάθημα "Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας" τα ακόλουθα:

1. Το βοήθημα να είναι ντοσιέ και όχι βιβλίο.

Το ντοσιέ αποτελείται από φύλλα χωριστά, πυκνοτυπωμένα, σελιδαρισμένα με αριθμηση η που να επιδέχεται συμπλήρωση, ή μεταβολή. Τα φύλλα ενώνονται στη ράχη με σπιδάλ ή άλλο μηχανισμό. Το ντοσιέ δίνει τη δυνατότητα συμπλήρωσης ή ανανέωσης του υλικού από αρμόδια ομάδα ή από τον ίδιο το διδάσκοντα. Είναι οικονομικότερο, διότι δε χρειάζεται ανατύπωση εξολοκλήρωσης. Είναι πρακτικό στη χρήση, γιατί μπορεί ο καθηγητής να εργάζεται στην τάξη έχοντας μαζί του ένα ή δύο φύλλα.

2. Το βοήθημα δε θα είναι χωρισμένο κατά τάξεις, για να αποφεύγονται οι επαναλήψεις των ίδιων πληροφοριών (γενικών ή ειδικών).

3. Θα περιλαμβάνει περισσότερους από ένα τόμους (ώως 3-4). Η ύλη του βοηθήματος θα διαιρείται σε γραμματολογικές περιόδους.

5. Περιεχόμενα

α) Στην αρχή του πρώτου τόμου θα δοθούν γενικές διδακτικές οδηγίες-Γενική βιβλιογραφία για τη διδακτική του μαθήματος.

β) Σε κάθε περίοδο: βιβλιογραφικά (υποδείξεις για τη χρήση των εισαγωγών των εγχειριδίων και συμπληρωματικές πληροφορίες). Αποσπάσματα εργασιών σχετικών με την εξετασμένη περίοδο. Περιληπτική παρουσίαση θεωριών και τεχνοτροπιών.

γ) Ειδικότερα για κάθε συγγραφέα που εντάσσεται στην περίοδο: Αποσπάσματα εργασιών που αναφέρονται στο έργο του. Ειδική βιβλιογραφία.

δ) Τα σχολικά κείμενα του κάθε συγγραφέα: Οδηγίες για τη διδασκαλία των συγκεκριμένων κειμένων χωριστά, πρόσθετος σχολιασμός, όπου είναι αναγκαίος και δυνατός, κείμενα για συσχετισμούς, οδηγίες για τη χρήση των ερωτήσεων και υποδείξεις για πιθανές εργασίες μαθητών.

ε) Περίοδοι: Δημοτικό τραγούδι- Λαϊκή δημιουργία (μύθοι, παραμύθια, αφηγήσεις κλπ)-Υστεροβυζαντινά- Κρατική Λογοτεχνία-Διαφωτισμός-Επτανησιακή Σχολή-Απομνημονεύματα Παλιά και Νέα Αθηναϊκή Σχολή-Μεσοπόλεμος-Γενιά του '30-Μεταπολεμική Λογοτεχνία-Ξένη Λογοτεχνία κατά χώρες.

- 6) Για την έκθεση προτείνουμε ειδικό τόμο του βοηθήματος, όπου θα συνδυάζεται και η διδασκαλία του δοκιμίου.
- 7) Ο χρόνος περατώσεως του πρώτου τόμου θα είναι δυνατόν να προσδιοριστεί.

Στη συνέχεια λέγει:

Σχολιάζοντας το κείμενο του Υπομνήματος της Ομάδας των ΝΕ σημειώνω τα ακόλουθα:

(α) Το βοήθημα δεν είναι πρακτικό να παρακολουθεί τη διδασκαλία των κειμένων κατά τάξη να αντιστοιχεί δηλαδή ένα βιβλίο του καθηγητή σε κάθε βιβλίο μαθητή. Έτσι που κείμενα πολλών λογοτεχνών μας υπάρχουν σε όλες τις τάξεις, θα ήμασταν υποχρεωμένοι να μιλήσουμε πολλές φορές για τα ίδια πράγματα. Θα μπορούσαμε βέβαια, αντί να επαναλαμβάνουμε τα ίδια πράγματα, να παραπέμπουμε εκεί όπου μιλήσαμε για πρώτη φορά για το συγγραφέα ή για τη γραμματολογική περίοδο όπου εντάσσεται. Έτσι όμως θα καταλήγαμε σε ένα σύστημα περιπλοκών-και τελικά δύσχρηστων-παραπομπών, γιατί θα αναφερόμασταν σε διαφορετικά, ενδεχομένως βιβλία καθηγητή. Με την προτεινόμενη ρύθμιση (ένα "βιβλίο καθηγητή" για κάθε συγγενική ομάδα γραμματολογικών περιόδων) αποφεύγονται οι αδυναμίες αυτές, και το βιβλίο αποκτά κάποια οργανική υπόσταση (και δεν είναι απλό παρακολούθημα του κάθε μαθητικού βιβλίου).

(β) Όπου μνημονεύεται στο Υπόμνημα ότι θα δίνεται βιβλιογραφία και μάλιστα "ειδική" (πβ.παρ. 5γ'), πρέπει να εννοήσουμε ότι μαζί με τις βιβλιογραφικές αναγραφές θα δίνονται και αποσπάσματα που ενδιαφέρουν ή περίληψη της βιβλιογραφούμενης εργασίας ή και τα δύο. Αυτό γιατί μια απλή βιβλιογραφική ένδειξη δεν παρέχει σημαντική βοήθεια στον καθηγητή ενός απομακρυσμένου σχολείου.

(γ) Είναι φανερό η τάση των μελών της Ομάδας να αποφύγουν τον πρωτογενή σχολιασμό των κειμένων. Καταφεύγουν στις σχετικές αξιόπιστες εργασίες και εκμεταλλεύονται κάθε έγκυρο σχόλιο όπου μπορούν να το βρουν. Μόνο σε έσχατη ανάγκη, σε περίπτωση δηλαδή που δε βρουν κάτι αξιόλογο από άλλο συγγραφέα θα δώσουν οι ίδιοι "πρόσθετο σχολιασμό" όπως λένε, "όπου είναι αναγκαίος και δυνατός".

(δ) Συζητήσιμο θέμα είναι ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει η συγγραφή. Θα γίνει σταδιακά ή οιαμαζ, δηλαδή πρώτα θα ετοιμάσουμε τον α' τόμο (π.χ Δημοτικό-τραγουδι-λαϊκή δημοουργία-Υστεροβυζαντινά-Κρητική λογοτεχνία), ύστερα το β' τόμο (.....), ύστερα

τον γ' (.....) κλπ., ή θα κατανειμόμε τις περιόδους σε υποομάδες από 2-3 συναδέλφους (οι οποίοι, άλλωστε, έχουν απασχοληθεί ιδιαίτερα με κάποια περίοδο κι έχουν ειδικό ενδιαφέρον γι' αυτή), ώστε να γίνεται η δουλειά ταυτόχρονα;

Με το πρώτο τρόπο (που τον προτιμούν οι συνάδελφοι) βαδίζουμε αργά και σίγουρα, αφού τη δουλειά τη βλέπουν και την ελέγχουν περισσότερα μάτια, όλα τα μέλη της ομάδας. Με το δεύτερο τρόπο (που δεν το κρύβω ότι θα τον προτιμούσα εγώ) θα εκμεταλλευτούμε, όσο πιό πολύ μπορούμε, τις υπηρεσίες των συναδέλφων στο μικρότερο δυνατό χρονικό διάστημα. Και εξάλλου, ένα βιβλίο με περιεχόμενο ένα μέρος μονάχα της γραμματολογικής ύλης (π.χ Δημοτικό τραγούδι κλπ) δεν παρέχει μεγάλη βοήθεια στον καθηγητή. Ο πρώτος τρόπος της συγγραφής θα ήταν ενδεχομένως χρήσιμος, αν είχαμε εξασφαλισμένες τις υπηρεσίες των συναδέλφων για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα-πράγμα που δε συμβαίνει στην περίπτωσή μας. Τελικά πιστεύω ότι η ίδια η προτεινόμενη από τους συναδέλφους κατανομή της ύλης του βοηθήματος σε γραμματολογικές περιόδους μας κατευθύνει στο δεύτερο τρόπο συγγραφής, και γι' αυτό θα πρότεινα να τους ενισχύσουμε με όλους τους διαθέσιμους Νεοελληνιστές (κ.κ. Δ. Κούσουλα και Δ. Πλατανίτη), που άλλωστε γι' αυτό το σκοπό ζητήσαμε την απόσπασή τους.

(ε) Τέλος, το ζήτημα της εκτύπωσης του βοηθήματος σε μορφή φακέλου ("ντοσιέ") και όχι συνηθισμένου βιβλίου δε νομίζω ότι πρέπει να απασχολήσει το Τμήμα τη στιγμή αυτή. Γιατί είναι ένα θέμα βασικά εκπαιδευτικό, και θα το αποφασίσουμε όταν έρθει η ώρα να τυπωθεί το βιβλίο. Σημειώνω πάντως από τώρα ότι η μορφή του φακέλου παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα στην πρακτική εκμετάλλευση του βοηθήματος, έχει όμως και κάποιες δυσκολίες και οικονομική επιβάρυνση στην πρώτη εκδόσή του. Οπωσδήποτε είναι ένα θέμα γενικότερης σημασίας για το Τμήμα που θα αποφασιστεί, όταν έρθει το κλήρωμα του νου, σε συνάρτηση και με πολλούς άλλους παράγοντες.

Ακολουθεί συζήτηση:

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Θεωρώ το "υπόμνημα" της Ο.Ε πετυχημένο και τηνεισήγηση του κ. Τομπατζή εύστοχη και επικοδομητική. Συντάσσομαι με τις απόψεις του κ. Τομπατζή και δηλώνω ότι δεχομαι-μαζί του- το δεύτερο τρόπο συγγραφής: να χωριστεί η Ο.Ε σε συνεργασία και οι διάφορες περίοδοι να "δουλεύονται" ταυτόχρονα. Πάντως θα ήθελα να γνωρίσω προθεσμίες

για την περάτωση του έργου κατά τόμους. Ως προς την πρόταση των κ.κ: Σπυρόπουλου, Σακκά και Βώρου να μας ετοιμάσουν οι συγγενείς βιβλίο με μόνα τα θέματα (α) και (β) του υπομνήματός τους έχω να πω ότι το πρώτο αυτό βιβλίο δε θα έμοιαζε καθόλου με το "βιβλίο του καθηγητή" που σχεδιάζουμε, αφού δε θα αντιμετώπιζε ειδικά θέματα όπως είναι τα (γ), (δ), (ε). Αυτωνών των ειδικών θεμάτων έχουν ανάγκη οι καθηγητές μας. Τις γενικές οδηγίες (α) και τη βιβλιογραφία (β) τους τις δόναμε και ως τώρα με τις "οδηγίες διδασκαλίας" που σας στέλνουμε στην αρχή του έτους μέσω ΟΕΔΒ.

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει:

Τόσο το Υπόμνημα της Ομάδας Εργασίας όσο και η ενσήνηση του κ. Δ. Τομαζόη περιέχουν πολλά θετικά στοιχεία, τα οποία πρέπει να αξιοποιηθούν. Το μόνο σημείο για το οποίο έχω βασική αντίρρηση είναι το τελευταίο (Υπόμνημα περ.7) και γενικότερα το χρονοδιάγραμμα που φαίνεται ότι έχουν στο νου τους τόσο τα μέλη της Ομάδας Εργασίας όσο και ο κ. Τομαζόης. Επειδή εγώ πιστεύω πολύ στο "κάλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρι", για πολλούς λόγους θα πρότεινα το εξής χρονοδιάγραμμα: Με κάθε τρόπο να εξασφαλιστεί το γρηγορότερο, (π.χ ως τα τέλη Δεκεμβρίου) ένα πρώτο μεγάλο ντοσιέ, που θα περιείχε μόνο τα κεφάλαια α και β των περιεχομένων. (παρ.5 του Υπομνήματος). Δηλαδή να δινόταν: α) Η ειδική διδακτική του μαθήματος, με οδηγίες και γενικότερες αλλά και ειδικότερες για τη διδασκαλία του κάθε λογοτεχνικού είδους, όπως και βιβλιογραφία για τη διδακτική του μαθήματος. β) Αναλυτική βιβλιογραφία για κάθε περίοδο, όπως την προσδιορίζουν τα μέλη της Ομάδας εργασίας στο εδάφιο β παρ. Φυσικά και στα δύο μέρη θα δοθεί έγκριση στο έργο συγγραφέων που φιλοξενούνται μέσα στα Κ.Ν.Δ. (Ιδιαίτερα στο α' μέρος τα παραδείγματα να είναι από κείμενα που υπάρχουν μέσα στα 6 βιβλία Κ.Ν.Δ.). Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζουμε σε τακτό χρόνο βοήθημα για όλους τους φιλόλογους που διδάσκουν Κ.Ν.Δ σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου και Λυκείου και βάζουμε στέρεα θεμέλια για τη συνέχεια που θα είναι όπως την περιγράψει η Ομάδα Εργασίας (εδάφια γ, δ και ε της παρ.5 του Υπομνήματος). Με τα δεδομένα της ώρας εκείνης θα μπορέσει να προγραμματιστεί το περιεχόμενο και η ημέρα παράδοσης του β' ντοσιέ κλπ.

Ο κ. Σακκάς λέγει:

Με την απροσδιοριστία στο χρόνο για την περάτωση του έργου συγγραφής βιβλίων για το δάσκαλο που προτείνει η Ομάδα η υπόθεση αυτή μπορεί να κρατήσει τόσο μακρό διάστημα όσο θα χρειαστεί να πάρουν σύνταξη τα μέλη της Ομάδας. Και όσο να περατώσουν το έργο μπορεί και πρέπει να γραφούν βιβλία καλύτερα. Και οι καθηγητές χρειάζονται βοήθεια στο συντομότερο δυνατό χρόνο.

Γενικά είμαι σύμφωνος με την πρόταση του κ. Τομπαζόδη, η εργασία να γίνει "σε όλο το μέτωπο, να αρχίσουν να γράφονται όλα τα βιβλία. Με μια προτεραιότητα σ' αυτό που είναι απολύτως απαραίτητο. Και το απολύτως απαραίτητο είναι αυτό που πρότεινε ο κ. Σκυρόπουλος: η ειδική διδακτική του μαθήματος και μια βιβλιογραφία. Και με προτεραιότητα στο χρόνο περάτωσης της εργασίας σ' αυτό που είναι απολύτως αναγκαίο. Από την άποψη αυτή οι καθηγητές χρειάζονται βοήθεια για τη μοντέρνα λογοτεχνία. Την παλιά μπορούν να τη διδάξουν. Και θα ακούσε για τη διδασκαλία της παλαιότερης λογοτεχνίας ο εφοδιασμός τους μόνο με ορισμένα κείμενα, π.χ για το δημοτικό τραγούδι με σχετικά κείμενα του Πολίτη, του Αποστολάκη κ.α.-

Το Τμήμα αναβάλλει τη λήψη απόφασης για να ρωτηθούν οι συνάδελφοι νεοελληνιστές τι μπορούν να μας παρουσιάσουν ως τις 15-Ι-84.-

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Πράξη 82/83

Σήμερα, 23.9.83 ημέρα Παρασκευή και ώρα 09.00, το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Δ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπατζής, Σύμβουλοι Β' Ι. Σκορδελής, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Βασ. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσкас. Εισηγητές και η Γραμματέα του Τμήματος, Δ. Ζαραφώνιτς, φιλόλογος.

Θέματα Η.Δ.

1. Α.Π Φιλοσοφίας Γ' Λυκείου. (Γεν. Παιδείας).

Εισηγητής: Κ. Κατσιμάνης.

2. Ανάθεση συγγραφής βιβλίου καθηγητή Ν.Ε Λυκείου.

Εισηγητής: Δ. Τομπατζής.

3. Ανάθεση συγγραφής διδ. βιβλίου, Θουκυδίδα Γ' Γυμνασίου. Εισηγητής: Η. Σπυρόπουλος.

4. Σεμινάρια καθηγητών Μουσικής. Εισηγητής: Κ. Φούσκάς.

5. Οδηγίες διδ/λίας Β.Γ.Ε' δέσμης: Εισηγητές: Ε. Γκούμα και Τρ. Τριανταφύλλου.

6. Οδηγίες διδ/λίας Οικ. Οικονομίας. Εισηγητής: Κ. Φούσκάς.

7. Ανακοινώσεις εγγράφων.

8. Ανάθεση συγγραφής διδ. βιβλίου Ψυχολογίας Β' Λυκείου. Εισηγητής: Ν. Παπαδόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

Προτάσσεται το 2ο θέμα: Ο κ. Δ. Τομπαζόης λέγει:

Μετά την προχθεσινή συζήτηση και την αναβολή για σήμερα του θέματος ήρθα σε επαφή με τους συναδέλφους Νεοελληνιστές και τους έθεσα το ερώτημα τι θα μπορούσαν να μας δώσουν από την προτεινόμενη στο Υπόμνημά τους ύλη ως τις 15.1.84.

Οι συνάδελφοι, αφού συζήτησαν το θέμα αυτό μεταξύ τους, μας προτείνουν να συμπεριληφθούν στο βιβλίο του καθηγητή, σε πρώτη φάση και υπό τον όρο ότι θα απασχοληθούν αποκλειστικά με την εργασία αυτή, τα ακόλουθα:

(α) Γενικές διδακτικές οδηγίες για τα κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.

(β) Οδηγίες για τη διδασκαλία των δοκιμίων.

(γ) Βιβλιογραφία για την ειδική διδακτική του μαθήματος.

(δ) Σχολιασμό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρχικό Υπόμνημα, των κειμένων ορισμένων αντιπροσωπευτικών συγγραφέων που ανθολογούνται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου και του Λυκείου και ανήκουν σε διάφορες περιόδους. Αναφέρονται, συγκεκριμένα, τα κείμενα των Σολωμού, Κάλβου, Καβάφη, Παλαμά, Καρυωτάκη, Σεφέρη, Ελύτη, Ρίτσου, Παπαδιαμάντη, Βιζυηνού, Θεοτόκη, Μπεράτη, Πολίτη και Χατζή (περίπου 100 κείμενα).

Προτείνω λοιπόν να γίνει δεκτή η πρόταση των συνάδελφων Νεοελληνιστών και να τους ανατεθεί η συγγραφή του "Βιβλίου του καθηγητή" Νέων Ελληνικών.

Για την υποβοήθηση του έργου των συναδέλφων επανέρχομαι στην προχθεσινή πρότασή μου να ενισχυθούν από τους αποσπασμένους φιλόλογους Α. Κούσουλα και Δ. Πλατανίτη.

Ακολουθεί συζήτηση. Ο κ. Σακκάς λέγει:

Με ξενίζει η επιλογή των συγγραφέων που θα παρουσιάσει η Ομάδα. Είναι βέβαια απαραίτητο να βοηθηθούν οι καθηγητές στο Σικελιανό, το Σεφέρη, τον Ελύτη. Είναι όμως επίσης απαραίτητο να παρουσιαστεί κατά προτεραιότητα και ο Μπεράτης; Ποια προβλήματα παρουσιάζει αυτός ο συγγραφέας; Δε θα ήρεπε αντί γι' αυτόν και αντί ακόμα για τον Παπαδιαμάντη και το Βιζυηνό, που κι αυτοί δεν παρουσιάζουν προβλήματα και μπορούν οι καθηγητές να τους διδάξουν, να πραγματευτεί η Ομάδα ορισμένους συγγραφείς της μεταπολεμικής εποχής που κείμενά τους τα οποία συμπεριέλαβε στις συλλογές δεν είναι απλώς δύσκολα, είναι ακατάλληλα γρίφοι;

Ύστερα από συζήτηση το Τμήμα
αποφασίζεται ομόφωνα

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν. ΙΙ43/81.

1) Τίτλος: Βιβλίο του καθηγητή Ν.Ε

2) Τάξη : ΓΥΜΝΑΣΙΟ - ΛΥΚΕΙΟ

3) στους (α) Καρβέλη Δημήτριο, τ. ΓΕΜΕ διατεθ. στο ΚΕΜΕ,

(β) Μπαλάσκα Κων/νο, Λυκειάρχη, Δόκειο Αμφισσας, αποσπασμένο στο ΚΕΜΕ,

(γ) Μηλιώνη Χριστοφ., Γυμνασιάρχη, Γυμν. Μαρκόπουλου, " " " "

(δ) Παγανό Γεώργιο, καθηγ. ΜΚ 8, 2ο Λύκ. Αμαρουσίου, " " " "

(ε) Παπακώστα Ιωάννη, καθηγ. Μ.Κ. 7, 2ο Λύκ. Αρ. Παρασπενίς, " " " "

(στ) Γρηγοριάδη Νικολ., καθηγ. Μ.Κ 8, Γυμν. Πεντέλης. " " " "

Όροι συγγραφής - Οδηγίες

1) Σκοπός του βιβλίου Να βοηθήσει τους καθηγητές του Γυμνασίου και του Λυκείου στη διδασκαλία των κειμένων Νεοελλ. Λογοτεχνίας.

2) Ύλη του βιβλίου

Ερμηνευτικός σχολιασμός κειμένων που περιέχονται στα σχολικά βιβλία των εξής συγγραφέων: Σολωμού, Κάλβου, Καβάφη, Παλαμά, Καρυωτάκη, Σινιελιανού, Δεφέρη, Ελύτη, Ρίτσου-Παπαδιαμάντη, Βιζυηνού, Θεοτόκη, Μπεράτη, Πολίτη και Χατζή.

3) Προθεσμία υποβολής 15.1.84.

4) Επιτροπή κρίσεως θα οριστεί αργότερα.

5) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) Απόσπαση.

6) Άλλες λεπτομέρειες.....

Θέμα 3ο: Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει:

Σε προηγούμενη πράξη του Τμήματος (Πρ. 45/25-5-1983), ύστερα από την εκτίμηση των αδυναμιών του διδακτικού εγχειρίδιου "Θουκυδίδη Ιστορία (Τα Σινελινά)", αποφασίστηκε να γραφεί νέο διδακτικό εγχειρίδιο με τη μέθοδο της προκήρυξης. Συντάχθηκε σχετικά προκήρυξη και στάλθηκε στην αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΕΠΘ, αλλά η Διοίκηση του Υπουργείου έριχνε προσφορότερη τη συγγραφή του βιβλίου με τη μέθοδο της αντίθεσης. Σήμερα λοιπόν εισηγούμαι να ανατεθεί η συγγραφή του βιβλίου στον κ. Ευάγγελο Σούλη, διδάκτορα Φιλολογίας και Διευθυντή του Δ.Μ.Ε, καθηγητή στη ΣΕΛΜΕ Αθήνας και Πάτρας. Ο κ. Ευ. Σούλης είναι γνωστός στο Τμήμα από την παλαιότερη, αλλά και πρόσφατη συνεργασία του και στους ειδικότερους για τη σημαντική συγγραφική του εργασία ερευνητική και ερμηνευτική, που έχει ως κύριο αντικείμενο το έργο του Θουκυδίδη. Θεωρώ, για την περίπτωση αυτή, καλύτερο να ακολουθηθεί η διαδικασία ανάθεσης σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου π. 2 του Ν.Δ 749/1970. Το κείμενο της ανάθεσης έχει ως εξής:

Α) 1) Τίτλος: Θουκυδίδη Ιστορία (Τα Σινελινά)

2) Τάξη: Γ' Γυμνασίου

3) Συγγραφέας: Ευάγγελος Σούλης, διδ. Φιλ. Διευθυντής Δ.Μ.Ε

4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική απόφαση: μήνες 5.

Β) Όροι συγγραφής-Οδηγίες:

1) Σκοπός του βιβλίου: Η εξυπηρέτηση των διδακτικών αναγνών των μαθητών της Γ' Γυμνασίου στο μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας.

2) Ύλη του βιβλίου: α) Εισαγωγή (σελ. ΙΟ-Ι2), που θα περιλαμβάνει τα κεφάλαια:

Η αρχαία ιστοριογραφία ως γραμματειακό είδος και οι κυριότεροι εκπρόσωποί της-Βίος και έργο του Θουκυδίδη -Γενικό διάγραμμα της Ιστορίας του Θουκυδίδη, με περιληπτική απόδοση του περιεχόμενου του κάθε βιβλίου - Ο Ελληνισμός της Κάτω Ιταλίας και Σινελίας.

β) Κύριο Μέρος: Μετάφραση των βιβλίων ΣΤ' και Ζ' της Ιστορίας του Θουκυδίδη. Θα παραλειφθούν τα κεφάλαια που περιέχουν γεγονότα τα οποία δεν έχουν άμεση σχέση με τη Σινελινή ειστράτεια.

3) Διάταξη της ύλης-Διαγραμματική ανάπτυξη, του περιεχομένου: Η εισαγωγή, το βιβλίο ΣΤ' και το βιβλίο Ζ' θα αποτελέσουν χωριστά κεφάλαια του βιβλίου. Το κείμενο θα συνοδεύεται από τους κατάλληλους τίτλους και

πλαγιότιτλους και από ερμηνευτικές σημειώσεις.

4) Γλώσσα του βιβλίου θα είναι η προβλεπόμενη από το άρθρο 2 του Ν. 309/76, όπως περιγράφεται από τη Νεοελληνική Γραμματική του ΟΕΔΒ, έκδ. 1983. Η μετάφραση πρέπει να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια, να είναι πιστή (χωρίς όμως να βιάζει τη δομή του νεοελληνικού λόγου) και να διατηρεί, κατά το δυνατόν, τις αρετές του πρωτότυπου.

5) Εικονογράφηση-Σχεδιαγράμματα: Θα υπάρχουν το ποσότρετο του θουοίδη, ιστοριοί χάρτες, σχεδιαγράμματα και άλλη σχετική εικονογράφηση.

6) Ψυχολογικές-Παιδαγωγικές απαιτήσεις: Η εισαγωγή και οι ερμηνευτικές σημειώσεις θα πρέπει να είναι ανάλογα με την αντιληπτική ικανότητα της ηλικίας των μαθητών της Γ' Γυμνασίου και η εικονογράφηση να εξυπηρετεί άμεσα την κατανόηση των κειμένων.

7) Τυπικοί όροι: α) Προθεσμία υποβολής: 15-3-1984

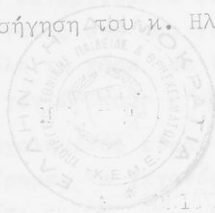
β) Ένταση: Το σύνολο αποτελείται από 13-14 τυπογραφικά συντηθισμένον σχήματος διδακτινά βιβλία. Κάθε σελίδα θα περιλαμβάνει 36 στίχους/κάθε στίχος 60 διαστήματα.

γ) Ένταση εικονογράφησης: Η εικονογράφηση δεν θα υπερβαίνει το 15% της συνολικής έντασης του βιβλίου (βλέπε προηγούμενη παράγραφο).

Δ) Αμοιβή συγγραφώς: 450.000

Ε) Άλλες λεπτομέρειες: Το αρχαίο κείμενο παραλείπεται, σημειώνεται όμως η έκδοση του πρωτότυπου, την οποία είχε ως βάση ο μεταφραστής.-

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου.-

Προτάσσεται το 8ο θέμα :

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει :

Μετά την περυσινή περιπέτεια με την αποτυχία στην οποία κατέληξε η ανάθεση συγγραφής βιβλίου Ψυχολογίας για τη Β' τάξη του Λυκείου, έκανα κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού αρκετές βολιδοσκοπήσεις και σκέψεις για τη δυνατότητα ανάθεσης νέας. Με βάση το γεγονός ότι χρειάζεται το βιβλίο να είναι έτοιμο και να παραδοθεί το αργότερο τέλη Ιανουαρίου για κρίση χωρίς καμιά άλλη καθυστέρηση τα πράγματα δυσκολεύονται και περιορίζονται οι δυνατότητες προθυμίας ή και οι πιθανότητες συνέπειας στα χρονικά αυτά πλαίσια.

Εκτιμώντας όλους τους παράγοντες και λαμβάνοντας υπόψη το ότι σε επιστημονικά θέματα, έχω ο ίδιος πολύ καλές αρκετές φορές συνεργαστεί με τον ψυχολόγο κ. Δ. Ζάχο Προϊστάμενο του Τμήματος Ψυχικής Υγιεινής του Υπ. Προν. και Υγείας, συζήτησα μαζί του το θέμα. Είναι και εκείνος αρκετά απασχολημένος αλλά επιθυμεί να γράψει σε συνεργασία μαζί μου ένα τμήμα, το μισό περίπου του βιβλίου.

Ο κ. Ζάχος είναι πτυχιούχος ψυχολόγος του Παν/μίου του Βερολίνου έχει συγγράψει αρκετά άρθρα ψυχολογίας σε εγκυκλοπαίδειες κυρίως και σε περιοδικά τα οποία και διακρίνονται για τη σαφήνεια, την απλότητα, την επιστημονική πλαισίωση και τη σύγχρονη ψυχολογική θεμελίωση. Πρόκειται για έναν καλώς καταρτισμένο ψυχολόγο που η δράση του τόσο στο Υπ. Πρόνοιας και Υγείας όσο και γενικότερα στη Θεσ/νίκη και στην Αθήνα αλλά και σε όλη τη χώρα σε θέματα - προβλήματα των παιδιών - εφήβων και των γονιών τους είναι γνωστή.

Προσωπικά είναι γνωστό πόσο απασχολημένος είμαι ώστε να μην έχω τα περιθώρια για ένα τέτοιο εγχείρημα. Το γεγονός όμως της συνεργασίας με τον κ. Ζάχο και το ότι αρκετά κεφάλαια της συγγραφής που συζητούμε τα έχω ήδη έτοιμα στα πλαίσια άλλων συγγραφών μου, με κάνει να πιστεύω ότι θα ανταποκριθώ στο έργο αυτό, ώστε να λυθεί με επιτυχία το πρόβλημα του βιβλίου της ψυχολογίας.

Με βάση τα παραπάνω και έπειτα από το γεγονός της ανάθεσης και σε άλλα μέλη του τμήματος, αντίστοιχων συγγραφών που απέβησαν επιτυχείς, εισηγούμαι να εγκριθεί απ' το τμήμα η τιμητική για μένα και τον κ. Ζάχο αυτή ανάθεση με το βασικό όρο η συγγραφή να παραδοθεί σύμφωνα με όλες τις γνωστές προδιαγραφές στα τέλη Ιανουαρίου

για κρίση. Αν η απόφαση του Τμήματος στην πρότασή μου είναι θετική, μπορώ στην επόμενη συνεδρία του να φέρω για έγκριση τα σχετική έντυπα για την ανάθεση, συμπληρωμένα

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει :

Επειδή πιστεύω :

1. Ότι βιβλία που καλούνται να καλύψουν σοβαρά κενά ή να ανανεώσουν τη διδασκαλία ενός μαθήματος δεν γράφονται σε λίγους μήνες.
2. Ότι η ανάθεση συγγραφής σε μέλος του Τμήματος δικαιολογείται μόνο όταν υπάρχει αδήριτη.
3. Ότι δεν είναι προς θάνατον αν το βιβλίο που χρησιμοποιούν οι μαθητές προσφέρει τις υπηρεσίες του για ένα χρόνο ακόμα.

Προτείνω : Να ακολουθήσουμε τη δημοκρατική διαδικασία, της προκήρυξης συγγραφής, αφού έτσι κι αλλιώς βιβλίο καλύτερο δεν νομίζω ότι θα έχουμε πριν από το σχ. έτος 1985-86.

Ο Πρόεδρος θεωρεί ότι η πρόταση του κ. Σπυρόπουλου αποτελεί διαδικαστική πρόταση αναβολής για να υποβληθεί ολοκληρωμένη πρόταση για προκήρυξη και παρακαλεί το Τμήμα να ψηφίσει αναβολή ή όχι.

Σκορόβλης	ΝΑΙ	στην αναβολή
Τομπάζης	ΝΑΙ	" "
Παπασημακόπουλος	ΟΧΙ	" "
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ	" "
Παπαδόπουλος	ΟΧΙ	" "
Βύρος	ΝΑΙ	" "
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ	" "
Βαρουχάκης	ΝΑΙ	" "
Σακκιάς	Λευκό	
Κακριδής	ΝΑΙ	" "

Το θέμα αναβλήθηκε με ψήφους 7 + 1 = 8 : 2

Εισάγεται το 1^ο θέμα:

Ο κ. Κατσιμάνης λέγει:

Στο τέλος της αναφοράς μου που διάβασα τον τελευταίο Ιούλιο στο Τμήμα, απαντώντας στις εκθέσεις των δύο κριτών και την εισήγηση του συμβούλου κ. Βώρου, είχα τονίσει ότι δεν επρόκειτο να με δυσανεχτεί η απόφαση που θα έπαιρνε το Τμήμα για το βιβλίο μου όποια και αν ήταν αυτή. Η διαβεβαίωσή μου εκείνη υπαγορευόταν από την επίγνωση του ότι οι αποφάσεις του συλλογικού αυτού οργάνου είναι υποχρεωτικές, για τα μέλη του και δεν πρέπει να υπόκεινται σε κριτική ιδίως όταν υπάρχει κίνδυνος να εισχωρήσουν σε αυτήν υποκειμενικές θεωρήσεις που παρεμποδίζουν τη νηφάλια εκτίμηση των δεδομένων. Είχα όμως και το αναφαίρετο δικαίωμα να σχηματίσω τις προσωπικές μου απόψεις για το ζήτημα που μας απασχόλησε τόσο καιρό και βέβαια να τις κρατήσω για τον εαυτό μου, αν η προσφορά μου κρίθηκε ανεπαρκής, ακατάλληλη ή ανεπιθύμητη από το ίδιο συλλογικό όργανο που με δική του πρωτοβουλία μου την

είχε ζητήσει, λόγιοι ακαδημαϊκής αξιοπρέπειας και στοιχειώδους αυτοπροστασίας μου επέβαλλαν να απόσχω από οποιαδήποτε περαιτέρω ανάμειξη στη συγγραφή του εγχειριδίου φιλοσοφίας και να παρακολουθήσω από μακριά τη συνέχεια, ευχόμενος ειλικρινά οι νεότερες απόπειρες να αποδειχθούν περισσότερο επιτυχημένες από τη δική μου. Σκόπευα μάλιστα να κατοχυρώσω το βιβλίο μου εξετάζοντας εναλλακτικές λύσεις για την ιδιωτική έκδοσή του.

Σύμφωνα με όσα προηγήθηκαν, η πρωτοβουλία που ανέλαβε ο Πρόεδρος του Τμήματος Μ.Ε. κ. Φ. Κακριδής να επαναφέρει το θέμα προς συζήτηση και να προτείνει στο Τμήμα να αξιοποιήσει την εργασία μου ανανεώνοντας την ανάθεση σε μένα της συγγραφής είναι φυσικό να μη μου προκαλεί ιδιαίτερο ενθουσιασμό. Το όλο θέμα το αντιμετωπίζω με αρνητή δόση σκεπτικισμού. Επειδή όμως αναγνωρίζω ότι ο κ. Πρόεδρος είναι υποχρεωμένος να πραγματοποιεί τους υπηρεσιακούς στόχους του και μάλιστα με πολλή επιτυχία, περνώντας μέσα από τις συμπληγάδες των περίπλοκων προβλημάτων που αντιμετωπίζει και προπάντων επειδή η Πολιτεία σήμερα πασχίζει και σε πολύ σημαντικό βαθμό το πετυχαίνει να φέρει σε πέρας το ηράκλειο έργο της ποιοτικής βελτίωσης και του εκσυγχρονισμού των διδακτινών εγχειριδίων, αισθάνομαι υποχρεωμένος να παραμερίσω την προσωπική ευθυμία μου και να στρατευτώ για μια ακόμη φορά στην κοινή προσπάθεια. Τη φορά όμως αυτή τα πλαίσια μέσα στα οποία μπορώ να κινηθώ έχουν ήδη καθοριστεί από όσα προηγήθηκαν και θα ήθελα με πολλή συντομία να σας ενημερώσω σχετικά. Πρόκειται κατά τη γνώμη μου για τις απαραίτητες προϋποθέσεις με τις οποίες θα μπορούσα να ασχοληθώ ξανά με το θέμα.

Ι. Το αναλυτικό πρόγραμμα που είχα εισηγηθεί και είχε γίνει δεκτό από το Τμήμα (πράξη 104/82) τροποποιήθηκε σε αρνητικά σημεία του κατά τη διάρκεια της συγγραφής, χωρίς αυτό να συνεπάγεται εγνατάλειψη των βασικών θέσεων ή αλλοίωση της "φυσιογνωμίας" του. Το Τμήμα πρέπει τώρα να εγκρίνει το αναλυτικό πρόγραμμα όπως διαμορφώθηκε στο υπό κρίση βιβλίο μου, για να μη μας καταμαρτυρήσουν μελλοντικά τις αποκλίσεις που έχουν ήδη επισημανθεί. Ακόμη το Τμήμα πρέπει να προσθέσει στο Α.Π. και ένα διάγραμμα της Αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας. Επομένως το Α.Π. είναι σε γενικές γραμμές το εξής:

Εισαγωγή στη φιλοσοφία

Πρώτο μέρος: στοιχεία τυπικής λογικής

Γλώσσα και λόγος

Η έννοια

Η κρίση
Ο συλλογισμός
Οι λογικές αρχές (Α)
Οι λογικές αρχές (Β)-Κριτικές παρατηρήσεις
Η τυπική ορθότητα της σκέψης
Πραγματική γνώμη και αντικειμενική πραγματικότητα.

Δεύτερο μέρος: τα βασικά ερωτήματα της γνωσιολογίας

Υπάρχει αντικειμενική πραγματικότητα;
Μπορούμε να γνωρίσουμε την αντικειμενική πραγματικότητα;
Από που προέρχεται η γνώση της αντικειμενικής πραγματικότητας;

Τρίτο μέρος: γενική θεωρία της επιστήμης

Τα επιστημονικά εμπόδια
Η έννοια της αλήθειας στην επιστήμη
Γνώση εννοιατική και γνώση διάμεση
Ανάλυση και σύνθεση
Τέλεια και ατελής επαγωγή
Στοιχεία μεθοδολογίας των φυσικών επιστημών
Στοιχεία μεθοδολογίας των επιστημών του ανθρώπου

Επίμετρο: διαγράμματα ιστορίας της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας

2. Η δική μου συγγραφική προσπάθεια θα τερματιστεί με την επιτύπωση ως πρώτου μέρους (ή τεύχους, αν θέλετε) του κειμένου που έχω ήδη ετοιμάσει. Τα υπόλοιπα κεφάλαια της φιλοσοφίας (αισθητική, ηθική, πολιτική φιλοσοφία, μεταφυσική κλπ) που θα αποτελέσουν το δεύτερο τεύχος, θα γραφούν από άλλους συγγραφείς, οι οποίοι και θα συνεργαστούν με το ΚΕΜΕ για τυχόν τροποποίηση ή αντικατάσταση του αντίστοιχου τμήματος του Α.Π. Υπενθυμίζω την ύπαρξη της Ένωσης καθηγητών για τη διδασκαλία της φιλοσοφίας στη Μ.Ε που το ΚΕΜΕ δε θα πρέπει μελλοντικά να την αγνοήσει.

3. Έχω τη βεβαιότητα ότι οι διορθώσεις που επέφερα στο βιβλίο μου κατά το δεκαήμερο του αυτοεγκλεισμού μου στο σπίτι μου είναι από κάθε άποψη σημαντικές και βελτιώνουν ουσιαστικά τη συγγραφή. Η κάθε προσθήκη εντάσσεται οργανικά στο νοηματικό πλαίσιο της και αφομοιώνεται από αυτό, ενώ οι διαγραφές έγιναν κατά τρόπο που δεν αφήνει κενά.

Επομένως η προσπάθειά μου θα στραφεί μελλοντικά στα ακόλουθα σημεία:

α) σε μια ακόμη περισσότερο προσεκτική μελέτη των διαφόρων σημειωμάτων με τις κάθε λογής παρατηρήσεις, ώστε να περάσω στο βιβλίο βελτιώσεις που προηγουμένως μου είχαν ίσως διαφύγει.
β) σε μια προσωπική συνεργασία με όλους όσους έδωσαν σημειώματα, ώστε να συμφωνήσουμε για μια ακόμη φορά σχετικά όχι μόνο με το ποιές διορθώσεις πρέπει τελικά να υιοθετήσουμε αλλά και με το αν κρίνεται ή όχι ικανοποιητικός ο τρόπος με τον οποίο πέρασαν ή πρόκειται να περάσουν στο βιβλίο. και γ) σε μια πολύ προσεκτική ανάγνωση του κειμένου, ώστε να επανεχθούν όλες οι βελτιώσεις που θα συνέτειναν στην απλούστευση του ύφους.

4. Ο κ. Βώρος ή όποιος άλλος θα υποδεικνυόταν τελικά από αυτόν πρέπει να γράφει ένα σύντομο διάγραμμα της Αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας που η έγκασή του δε θα ξεπερνά τις 40 τυπωμένες σελίδες.

Για να είναι πλήρης η εισήγησή μου, κ. Πρόεδρε, πρέπει πριν τελειώσω να ανοίξω μια παρένθεση και να αναφερθώ με συντομία σε μια βασική θέση σας. Πιστεύετε ακράδαντα ότι στο φιλοσοφικό εγχειρίδιο πρέπει κάθε φορά, μέσα σε μια ή δύο το πολύ σελίδες, να γίνεται απλή νύξη των διαφόρων θεμάτων και στη συνέχεια να δίνεται ο λόγος σε αυθεντικά αποσπάσματα φιλοσοφικών κειμένων που θα καταλαμβάνουν τον κύριο όγκο της εισαγωγικής ενότητας. Η δική μου άποψη είναι ότι η μέθοδος αυτή είναι πολύτιμη αλλά μόνο σε πανεπιστημιακά φροντιστήρια και για δευτεροετείς τουλάχιστον φοιτητές, γιατί προϋποθέτει ουσιαστική προγενέστερη μύηση στη φιλοσοφία διδασκόντων και διδασκωμένων. Αντίθετα, σε επίπεδο αρχαρίων μου φαίνεται ανεφάρμοστη αν όχι και επιβλαβής. Αλλά το σοβαρό αυτό θέμα θα μπορούσαμε να το συζητήσουμε διεξοδικά σε ευθετότερο χρόνο.

Θεωρώ αυτόν ότο, κ. Πρόεδρε, ότι εφόσον το Τμήμα αποφασίσει να μου αναθέσει την ανάθεση της συγγραφής του βιβλίου φιλοσοφίας για τη Γ' Λυκείου, θα έχει και τη βούληση, με τις προϋποθέσεις που ανέφερα προηγουμένως, να προχωρήσει στην τελική έγκριση του βιβλίου, ώστε αυτό να οδεύσει έγκαιρα προς ΟΕΔΒ. Εσάς προσωπικά, κ. Πρόεδρε, σας ευχαριστώ θερμά για την αιλόνητη εμπιστοσύνη που δείχνετε σε μένα και σας παρακαλώ να επιμένετε, ώστε τυχόν αντιρρήσεις στην όλη πρωτοβουλία και τις επιμέρους μεθοδεύσεις να διατυπωθούν αυτή τη στιγμή και κατά τρόπο απερίφραστο.

Ακολούθησε συζήτηση.

Ο κ. Φ.Κ. Βάρος λέγει:

Ουσιαστικά ο κ. Κατσιμάνης παρέπεμφε σε μένα ένα μέρος της εισήγησης, που έχουμε προσυζητήσει (προσυμφωνήσει) το περιεχόμενό του. Πρόκειται για την ανάγκη πρόταξης ενός κεφαλαίου της για την αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία. Ο λόγος δεν είναι ότι η Ελληνική Φιλοσοφία αποτελεί πνευματική κληρονομιά μας, αλλά ότι διευκολύνει ουσιαστικά την πρόσβαση των μαθητών στο φιλοσοφικό στοχασμό.

Ειδικότερα, αυτό το κεφάλαιο θα προσφέρει τις ακόλουθες υπηρεσίες: α. θα παρακολουθήσουν οι μαθητές τη γενετική φιλοσοφία μέσα από τις συνθήκες της ζωής, που απ' αυτή πηγάζει ο γνήσιος φιλοσοφικός στοχασμός β. θα παρακολουθήσουν τη μετάβαση από το μύθο στο λόγο, μετάβαση που την πραγματοποιεί κάθε γενιά για λογαριασμό της μέσα στις συνθήκες τις δικές της.

γ. θα βοηθηθούν διδάσκοντες και διδασκόμενοι για καλύτερη κατανόηση και άλλων συναφών θεμάτων αρχαιογνωσίας, αν θα έχουν μια ευσύνοπτη και υπεύθυνη εικόνα της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας.

δ. Μέσα από την Ελληνική Φιλοσοφία θα γνωρίσουν τα θεμελιώδη προβλήματα του φιλοσοφικού στοχασμού και τη βασική ορολογία ώστε το κεφάλαιο αυτό να είναι πραγματική εισαγωγή στο μάθημα της Φιλοσοφίας.

Προσθέτω ότι από διδακτική άποψη η πρόσβαση στη Φιλοσοφία είναι (για τους αρχάριους) ευκολότερη από το δρόμο της ιστορίας της παρά από τη συστηματική έμβασή της.

Ο κ. Κακριδής λέγει:

Ξαναδιάβαζα χτές την αρχική μου πρόταση που έγινε πριν από ένα περίπου χρόνο. Δεχόμουν τότε ως απαραίτητη την ύπαρξη μιας σύντομης συστηματικής έμβασης της Λογικής και στη συνέχεια ζητούσα "Σταθμούς στην παγιδωμία φιλοσοφία" ή "κεφάλαια φιλοσοφικού στοχασμού" με πολλά κείμενα. Ήδινα για την ΑΕ φιλοσοφία έγραφα: "το να περιοριστούμε στην ΑΕ φιλοσοφία θα πρόσδεε αιρεώς τον καθολικό χαρακτήρα του μαθήματος. Και πάλι δε θα ήταν λύση να δώσουμε σε αναδιήγηση την ιστορία της φιλοσοφίας σε γενικές έστω γραμμές, γιατί θα καταλήγαμε σε ένα κείμενο για αποστήθιση, με αναπόφευκτους καταλόγους ονομάτων, χρονολογίες και ορισμούς". Τώρα τα πράγματα δείχνουν να αλλάζουν, αλλά θεωρώ υποχρέωσή μου να επισημάνω στον καινούργιο ^{συν}αστερι που πάει να σχηματιστεί τα ακόλουθα:

(Ι) από την άποψη του μαθήματος των ΑΕ χαιρετίζουμε με ενθουσιασμό τη σιέψη να έχουμε στη Γ' Λυκείου και ιστορία της ΑΕ φιλοσοφίας.

Έτσι τα παιδιά που άκουσαν στην Α± Β Λυκείου ΑΕ δε θα χάσουν, και αν ανόμα αποφύγουν την Γ' δέσμη, την επαφή τους με την ΑΕ σκέψη. αλλά

(2) και η πιο απλή ένδεση διάγραμμα (40 σελίδων) της ΑΕ φιλοσοφίας (που και εγώ το βλέπω να προτάσσεται και όχι να μπαίνει ως επίμετρο) δε γίνεται να μην καλύψει ένα γερό τρίμηνο, ^{διδασκαλίας} και το ίδιο ισχύει και για τη Λογική. Έτσι ουσιαστικά γνωρίζουμε στο παλιό μας πρόγραμμα και τύπο βιβλίου και διδακτικό τρόπο κλπ. Αυτό δεν είναι Α ΡΙΟ RI καιό, αλλά πρέπει να το ξέρουμε.

(3) ειδικά για τον τρόπο διδασκαλίας θέλω άλλη μια φορά να τονίσω ότι προσωπικά το θεωρώ αποτυχία το μάθημα της Φιλοσοφίας να παραμένει μάθημα αποστήθισης. Γιατί ως μη γελιόμαστε: όσο το διδακτικό κείμενο του βιβλίου είναι χορταστικό, τα φιλοσοφικά κείμενα θα είναι πάρεργο και δε θα εξετάζονται. Όμως έχουμε ένα μάθημα σε μεγάλα παιδιά, μάθημα φιλοσοφίας. Θέλω να το ξέρουμε πάλι ότι όσο απομακρυνόμαστε από την αρχική μου πρόταση, όπου το βάρος έπεφτε στα φιλοσοφικά κείμενα, τόσο χάνουμε μια ευκαιρία. Στο σημείο αυτό θυμίζω ότι ο κ. Κατσιμάνης διαφωνεί ριζικά, και βέβαια μπορεί να έχει δίκιο.

Ο κ. Σακκάς λέγει:

Ο κ. Κατσιμάνης έλαμψε και σήμερα με τη γνωστή του ευπρέπεια και τον ωραίο του λόγο. Είναι έτσι απλά τα στοιχεία, πέρα από την αναστροφή και συνεργασία χρόνων, που κρατούν αμείωτη την εντίμηση προς το πρόσωπό του και κάνουν εξαιρετικά δύσκολη την έκφραση γνώμης όταν πρόκειται για απόψεις που είναι πιθανόν να τον στενοχωρήσουν. Όμως είναι απαραίτητο να πάρω κάποια θέση. Να μη θεωρηθώ, τουλάχιστο, ότι "βγάξω την ουρά μου απ' έξω". Τον παρακαλώ να με κατανοήσει.

Παρατηρώ λοιπόν τούτα τα λόγια:

Στο πρόγραμμα υπάρχει ενότητα με τον ερωτηματικό τίτλο: "Υπάρχει αντικτιμενική πραγματικότητα;" "

Ποιόν δε θα κάνουμε με ένα τέτοιο ερώτημα να συμπεράνει ότι είμαστε εμείς οι ίδιοι εντός πραγματικότητας;

Άλλη ενότητα φέρει τον τίτλο "Γνώση εννοιατική και γνώση διάμεση". Και μ' αυτή την ενότητα, όταν μάλιστα η ανάπτυξη της γίνεται διεξοδικά ποιόν θα πείσουμε;

Θα προστεθεί κεφάλαιο για την αρχαία ελληνική φιλοσοφία, θα προστεθούν, ίσως κεφάλαια για την ηθική τη μεταφυσική (που κανένα δε θα αγγίξει). Φοβάμαι ότι το βιβλίο θα λάβει πολύ μεγάλη ένταση για μάθημα που

θα διδάσκεται το ανώτερο επί 2 ώρες τη βδομάδα σ'ένα διδακτινό έτος. Και θα περιέχει κεφάλαια που δε θα προικαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών. Γι αυτό νομίζω υπάρχει ανάγκη να επανεξεταστεί και πάλι το αναλυτικό πρόγραμμα της φιλοσοφίας. Και να ειφράσουν τις απόψεις τους και άλλα πρόσωπα (όπως π.χ ο Θαν. Βακαλίδης και ο Παναγ. Καλογεράτος) που θα μπορούσαν να βοηθήσουν να διαμορφωθεί ένα πρόγραμμα που θα ανταποκρίνεται στις σημερινές ανησυχίες καιώτα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Ύστερα από τις παρατηρήσεις των κ.κ. Σακινά, Τομπαΐδη, Αδαμόπουλου επιθυμώ να προσθέσω τα ακόλουθα:

Ο κ. Κατσιμάνης απάντησε με σαφήνεια και έμφαση ότι προτίθεται να προχωρήσει ως τη συνεργασία με όσους διατύπωσαν παρατηρήσεις για να βρεθεί η καλύτερη αξιοποίηση των παρατηρήσεων. Άρα, δεν υπάρχουν αμφιβολίες για το τι πρόκειται να ακολουθήσει. Θυμίζω λχ. δική μου παρατήρηση ότι: η έιταση του ερωτήματος για την αντικειμενική πραγματοποίηση της κριτικής του ιδεαλισμού είναι υπέρμετρα μεγάλη, και ο κ. Κατσιμάνης το έχει δεχτεί αυτό.

β. Το κεφάλαιο της Πολιτικής Φιλοσοφίας νομίζω ότι τώρα περιέρχεται στα πεδία της Κοινωνιολογίας. Δεν ιάνω επιστημολογική σύγχυση, αλλά αυτό διαπιστώνω από τη σχολική ζωή τώρα. Επίσης προς την ίδια κατεύθυνση οδηγεί η Εισαγωγή στην Πολιτική Επιστήμη που είναι ή γίνεται τώρα σχολικό βιβλίο.

γ. Τα φιλοσοφικά κείμενα νομίζω πιο σωστό να συνοδεύουν τα οικεία κεφάλαια και :

(1) να είναι σύμμετρα

(2) διαλεγμένα έτσι που να ανταποκρίνονται σε ορατά ερεθίσματα της βασικής συγγραφής.-

δ. Φρονώ ότι δεν είναι καιρός να κάνουμε νέες συζητήσεις για το πρόγραμμα.-

Η συζήτηση διακόπτεται για να επαναληφθεί τη Δευτέρα, όπου πιστεύουμε ότι θα έχουμε ολοκληρωμένη ανάθεση συγγραφής.

Θέμα 4ο: Ο κ. Κ. Φούσικας λέγει:

Το Τμήμα Μ.Ε με την πράξη του 23/9-3-83 δέχθηκε κατ'αρχήν την πραγματοποίηση επιμορφωτικών Σεμιναρίων για τους καθηγητές Μουσικής που υπηρετούν στη Δημόσια Εκπαίδευση και άφησε το θέμα ανοιχτό για περισσότερη προετοιμασία και ευθετότερο χρόνο. Επίσης με την πράξη του 68/19-8-83 προχώρησε ένα ακόμη βήμα στην πραγματοποίηση των Σεμιναρίων, υπογραμμίζοντας την ανάγκη ρυθμίσεως των Τεχνικών θεμάτων που αυτά παρουσιάζουν.

Σήμερα έχω την χαρά να ενημερώσω το Τμήμα ότι σε αλληπλάλληλες συνεργασίες που είχα με Μέλη της ΕΚΜΔΕ και τον κ. Πρόεδρο του Τμήματός μας τακτοποιήθηκαν όλα τα τεχνικά θέματα προετοιμασίας των Σεμιναρίων και το όλο πρόγραμμα είναι πια ώριμο να εισαχθεί στο Τμήμα για έγκριση.

Συγκεκριμένα προτείνονται έξι επιμορφωτικά Σεμινάρια για καθηγητές Μουσικής που υπηρετούν σε όλη τη χώρα σε σχολεία Μέσης Γεν. Εκπαίδευσης, Ειδικ. Εκπαίδευσης και σε Παιδαγωγικές Αναδημιές. Στον Πίνακα Α' βλέπουμε τον τόπο και τις αίθουσες που θα συγυληθούν τα Σεμινάρια, τους καθηγητές των περιοχών που θα εξυπηρετηθούν από αυτά, τον αριθμό αυτών που θα τα παρακολουθήσουν, καθώς και το χρόνο πραγματοποίησης των Σεμιναρίων.

Σε κάθε Σεμινάριο θα πραγματοποιηθούν 12 Εισήγησης ή πρακτικές ασκήσεις (Πίνακας Β'). Μετά από κάθε εισήγηση θα ακολουθεί συζήτηση και θα συνάγονται συμπεράσματα. Οι υποδειγματικές διδασκαλίες θα γίνονται σε κανονικούς μαθητές ορισμένης τάξεως.

Οι Εισήγησης που θα πραγματοποιούνται τα θέματα στα Σεμινάρια είναι διαφορετικοί και αναγράφονται με λεπτομέρεια στον Πίνακα Γ'. Οι εισηγητές στα Σεμινάρια Αθήνας και Πειραιά θα είναι ίδιοι. Σε κάθε Σεμινάριο την πρώτη εισαγωγική ομιλία θα την πραγματοποιεί ο εκπρόσωπος του ΚΕΜΕ, ο οποίος πρέπει να οριστεί τώρα, για να γραφεί το όνομά του στα προγράμματα. Δύο ή τρία μέλη του Δ.Σ της ΕΚΜΔΕ θα μετέχουν ενεργά σε κάθε Σεμινάριο. Καταβλήθηκε προσπάθεια οι εισηγητές να προσέρχονται -όσο είναι δυνατό- από τις περιοχές όπου θα πραγματοποιηθούν τα Σεμινάρια.

Το γενικό πλάνο του ημερησίου προγράμματος των Σεμιναρίων φαίνεται στον Πίνακα Δ'. Το πρόγραμμα αυτό, με μικρές ή σως παραλλαγές από τόπο σε τόπο, θα εφαρμοστεί σε όλα τα Σεμινάρια. Ένα απόγευμα προγραμματίστηκε ελεύθερο, για να τακτοποιήσουν οι σύ-

νεδοφοι διικές τους προσωπινές υποθέσεις και να μην απουσιάζουν αδικαιο-
λόγητα τις άλλες ημέρες.

Το Τμήμα μας αποφάσισε π ε ν θ ή μ ε ρ α Σεμινάρια, και ο προγραμ-
ματισμός τους, ο οποίος εμφανίζεται στην εισήγησή μου, υποδηλώνει 5 ημε-
ρών απασχόληση. Όμως στον Πίνακα Α' και στη στήλη 4 "χρόνος διεξαγωγής
εργασιών" τα Σεμινάρια παρουσιάζονται εφταήμερα.

Αυτό οφείλεται στην παράταση των Σεμιναρίων κατά δυο ημέρες, ύστερα
από συνεργασία και απόφαση της Ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ και του Υφυπουργείου
Νέας Γενιάς. Την πληροφορία για την παράταση αυτή μου την μετέφερε ο
Γεν. Γραμματέας του Δ.Σ της ΕΚΜΔΕ κ. Αντρέας Γλυνιάς. Το πρόγραμμα απασ-
χολήσεως των καθηγητών της Μουσικής, οι οποίοι θα παρακολούθησουν τα
Σεμινάρια τις δυο αυτές πρόσθετες ημέρες, δεν περιλαμβάνεται στην εισήγη-
σή μου. Έτσι ή αλλιώς οι δυο αυτές πρόσθετες ημέρες, οι οποίες για όλα
τα Σεμινάρια προβλέφθηκε να είναι Σάββατο και Κυριακή, δεν επηρεάζουν
τις εργασίες των σχολείων μας.

Επισυνάπτω τους πίνακες Α', Β', Γ' και Δ', οι οποίοι αποτελούν ο υ-
σ ι α σ τ ι κ ό μέρος της εισηγήσεώς μου, και οι οποίοι πρέπει απαραί-
τητα να ενσωματωθούν στην πράξη του Τμηματός μας.

Εισηγούμαι την έγκριση των Σεμιναρίων.-

-14-
Πένναυα A'

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ 6^{ου} λ. έτους 1983-84

	①	②	③	④
α/α	ΤΟΠΟΣ ευθυλήσεως τον Σεμιναρίου	θα παρακολουθήσουν καθηγητές που υπηρετούν στις περιοχές	Συνολικός αριθμός καθηγητών που υπηρετούν	Χρόνος διεξαγωγής εργασίας
1.	ΑΘΗΝΑ Πνευμ. Κέντρο Δήμου Αθην.	Ν.Α. Αθηνών και νησιά Αιγαίου	102	10-16/10/83
2.	ΠΕΙΡΑΙΑΣ Γαλλικός Παιδ. Αναδ.ημία	Ν.Α. Πειραιά, Εύβοιας και υπόλοιπα Ν. Αττικής	83	17-23/10/83
3.	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Πειραμ. Σχολείο Παύλίου	Ν.Α. Θεσ/νίκης, Χαλκιδικής, Κιλ- κίς, Δυτ. Μακεδονίας, Περίας, Καβάλας, Δράμας, Σερρών, Ξάνθης	53	31/10 - 6/11/83
4.	ΠΑΤΡΑ Αρσένιος Παιδ. Αναδ.ημία	Ν.Α. Πελοποννήσου, Αιτωλο- ακαρνανίας, Ζακύνθου, Ευρο- τανίας	68	5-11/12/83
5.	ΛΑΡΙΣΑ Αΐθουσα Μουσ. Συλλόγου (μέσα στο Δημαρχείο)	Ν.Α. Λάρισας, Μαγνησίας, Καρδί- τσας, Τριφυλίας, Φθιώτιδας, Ιων- νίων, Άρτας, Πρέβεζας, Θεσπρα- τίας, Κέρκυρας, Λευκάδας	41	28/11 - 4/12/83
6.	ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡ. Παιδ. Αναδ.ημία Γραμ- μ. ου	ολόκληρης της Κρήτης και των Ανωδεμανίων	24	12-18/12/83

Πίνακας Β'

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΚΕΜΕ

1. Ο σκοπός της Μουσικής και η σημασία της στην πολιτιστική ανάπτυξη του Λαού.
2. Θεωρητική ανάλυση και πρακτική προσέγγιση της Ελληνικής Μουσικής Παίδειας.
3. Επιπαιδευτική ψυχολογία, με ειδική αναφορά στο μάθημα της Μουσικής.
4. Η διδασκαλία της Μουσικής στη Μ.Ε.
5. Μουσικές ακροάσεις και αναλύσεις.
6. Μεθοδολογία διδασκαλίας της Μουσικής.
7. Α' υποδειγματική διδασκαλία.
8. Διδασκαλία ομαδικού τραγουδιού (θεωρία και πρακτική άσκηση) .
9. Β' υποδειγματική διδασκαλία.
10. Οργάνωση σχολικής χορωδίας.
11. Γ' υποδειγματική διδασκαλία
12. Παραδοσιακή Μουσική.

Σημειώσεις: ---

1. Μετά από κάθε Εισήγηση ακολουθούν: συζήτηση, κριτική, συμπεράσματα.
2. Οι υποδειγματικές διδασκαλίες θα γίνονται σε κανονικούς μαθητές ορισμένης τάξεως.

Πύνακας Γ'

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ ΚΑΤΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΑΘΗΝΑΣ

- Επιπρόσωπος ΚΕΜΕ:.....
1. ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ, Αντιπρόεδρος της Διεθνούς Εταιρείας σύγχρονης Μουσικής, Γεν. Γραμματέας του Ελλην. Συνδέσμου σύγχρονης Μουσικής και της Εταιρείας Φίλων Ζηαλιώτα.
2. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ, συνθέτης και Μουσικοπαιδαγωγός.
3. ΚΑΛΛΙ ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ- ΠΥΡΟΚΑΚΟΥ, Μουσικοπαιδαγωγός.
4. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ της ΕΚΜΔΕ.
5. ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ και ΛΙΤΣΑ ΤΣΟΚΑΝΗ, καθηγήτρια Μουσικής.
6. ΚΑΛΛΙ ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ- ΠΥΡΟΚΑΚΟΥ.
7. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ, ΛΙΤΣΑ ΛΕΜΠΕΣΗ, καθηγήτρια Μουσικής, Δ. ΚΑΥΣΜΕΝΟΣ καθηγητής Μουσικής και ΛΙΤΣΑ ΤΣΟΚΑΝΗ.
8. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
9. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΑΔΑΜΗΣ, συνθέτης και Δ/ντής χορωδίας, Δ. ΚΑΝΑΡΗΣ, καθηγητής Μουσικής.
10. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ και ΚΑΛΛΙ ΠΥΡΟΚΑΚΟΥ.
11. ΣΙΜΩΝ ΚΑΡΡΑΣ, συνθέτης και Δ/ντής χορωδίας
- Καλλιτεχνικό Πρόγραμμα.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Τα ίδια πρόσωπα τα οποία θα εισηγηθούν και στο Σεμινάριο της Αθήνας.-

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Εμπρόσωπος ΚΕΜΕ.....

ΚΑΜΠΡΑΝΗΣ ΠΑΝ., καθηγητής Μουσικής Ειδικής Παιδαγωγικής Αναδημίας
Θεσσαλονίκης.

ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΟΛΗΣ ΧΑΡ/ καθηγητής 14ου Γυμνασίου Θεσσαλονίκης.

ΛΕΜΠΕΣΗ ΓΑΡΥΦΑΛΛΙΑ, Μέλος Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.

ΣΚΑΡΜΟΥΤΣΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ, καθηγητής Μουσικής 16ου Γυμνασίου Θεσ/νίκης.

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ ΒΑΣ., καθηγητής Μουσικής 2ου Γυμνασίου Αργυρουπόλεως, Μέλος
Δ.Σ της ΕΚΜΔΕ.

ΣΚΑΡΜΟΥΤΣΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.

ΚΑΡΑΚΑΣΟΓΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ, καθηγήτρια Μουσικής Γυμν. Προχώματος Θεσ/νίκης.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.

ΜΑΝΤΑΚΑΣ ΙΩΑΝ. Δ/ντής Μουσικού Τμήματος Παν/μίου Θεσ/νίκης.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.

ΤΑΛΙΑΔΩΡΟΣ ΧΑΡΙΑ. Πρόεδρος Ομοσπονδίας Ιεροφαλτώ γ-Μουσικολόγος.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΠΑΤΡΑΣ

Εμπρόσωπος ΚΕΜΕ.....

ΧΑΡΙΤΟΥ ΝΙΚΟΛ. Καθηγητής 3ου Γυμνασίου Ελληνικού, Μέλος Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.

ΓΛΥΝΙΑΣ ΑΝΔΡ. Μέλος Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.

ΠΑΠΑΖΑΡΗΣ ΑΘΑΝ. Πρόεδρος Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, καθηγήτρια 2ου Γυμνασίου Πατρών.

ΒΥΘΟΥΛΑΚΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ, καθηγήτρια Πειραματικού Πατρών.

ΓΛΥΝΙΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.

ΧΑΡΙΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.

ΒΥΘΟΥΛΑΚΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.

ΠΑΠΑΖΑΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.-

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ

- Επιπρόσωπος ΚΕΜΕ.....

1. ΒΑΛΑΚΩΣΤΑΣ ΑΘΑΝ. καθηγητής Παιδ. Αναδημίας Λάρισας.
2. ΓΛΥΝΙΑΣ ΑΝΔΡ/ καθηγητής 2ου Γυμν. Αθήνας-Γ. Γραμματέας Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.
3. ΠΑΠΑΖΑΡΗΣ ΑΘΑΝ. καθηγητής 2ου Γυμν. Αχαρνών-Πρόεδρος Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.
4. Πετρόχειλος ΒΑΣΙΛ. καθηγητής 2ου Γυμν. Αργυρουπόλεως, Μέλος Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.
5. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ ΒΑΣΙΛ.
6. ΓΛΥΝΙΑΣ ΑΝΔΡ.
7. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.
8. ΛΕΚΚΑΣ ΣΤΕΦ. καθηγητής 2ου Γυμνασίου Π. Φαλήρου, Μέλος Δ.Σ ΕΚΜΔΕ.
9. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ
10. ΤΣΑΝΑΚΑΣ Ι., Δ/ντής Δημοτ. Ωδείου Λάρισας.
11. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ.
12. ΓΛΥΝΙΑΣ ΑΝΔΡ.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

- Επιπρόσωπος ΚΕΜΕ.....

1. ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗΣ ΘΕΟΔ., καθηγητής Παιδ. Αναδημίας Ηρακλείου .
2. Π. ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ ΑΝΤ. καθηγητής Επιμλ. Λυκείου Χανίων.
3. ΓΛΥΝΙΑΣ ΑΝΔΡ. }
4. ΧΑΡΙΤΟΥ ΝΙΚΟΛ. } Μέλη του Δ.Σ της ΕΚΜΔΕ
5. ΛΕΚΚΑΣ ΣΤΕΦ. }
6. ΓΛΥΝΙΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ }
7. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ }
8. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ }
9. ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, καθηγητής Γυμνασίου Χανίων.
0. ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗΣ ΘΕΟΔ.
1. ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΚΜΔΕ
2. Π. ΨΙΛΛΑΚΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ, καθηγητής 2ου Γυμνασίου Χανίων.

[Handwritten signature]

Πίνακας Δ'

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Π.Μ

- 9.00 Εισήγηση Ιου θέματος
- 10.00 Συζήτηση στο Ιο θέμα, συμπεράσματα
- 11.00 Διάλειμμα , αναφυιτινιά
- 11.30 Εισήγηση 2ου θέματος
- 12.30 Συζήτηση στο 2ο θέμα, συμπεράσματα
- 13.30 Λήξη πρωινής συνεδρίας

Μ.Μ.

- 17.00 Εισήγηση Ιου θέματος
- 17.45 Συζήτηση στο Ιο θέμα, συμπεράσματα
- 18.30 Διάλειμμα, αναφυιτινιά
- 19.00 Εισήγηση 2ου θέματος
- 19.45 Συζήτηση στο 2ο θέμα, συμπεράσματα
- 20.30 Λήξη απογευματινής συνεδρίας

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1) Το ανωτέρω γενικό πλάνο εφαρμόζεται ανάλογα σε όλες τις ημέρες του Σεμιναρίου.
- 2) Μικρή διαφοροποίηση υπάρχει την πρώτη και την τελευταία ημέρα.
- 3) Το απόγευμα της Τρίτης οι καθηγητές της Μουσικής δε θα είναι απασχολημένοι με το Σεμινάριο.

Στο σημείο αυτό ο κ. Πρόεδρος αποχωρεί από τη συνεδρίαση και αναθέτει τη Προεδρία στον κ. Ηλ. Λυυρόπουλο.

Ακολουθεί συζήτηση.

Ο κ. Δ. Λακιάς λέγει:

Είμαι αντίθετος στη διεξαγωγή σεμιναρίων σε χρόνο λειτουργίας των σχολείων και σε βάρος των μαθημάτων. Τους λόγους τους ανέπτυξα κατ' επανάληψη. Με παραξενεύει πιο πολύ ότι τα σεμινάρια αυτά για τους καθηγητές της Μουσικής οργανώνονται σε χρόνο διαφορετικό από τα άλλα σεμινάρια. Και θα πάνε να ιηρύξουν την έναρξή τους μέλη του ΚΕΜΕ. Έτσι το Τμήμα για το οποίο ο Πρόεδρός του επιμένει να μη διαλύεται, θα βρεθεί στην επαρχία και γι' αυτά τα σεμινάρια. Και δεν είναι μόνο ότι οι εργασίες του Τμήματος θα παραλύσουν είναι και ότι θα κινδυνεύσουμε να κατηγορηθούμε ότι τα μέλη του ΚΕΜΕ επιζητούν αυτές τις εξόδους για αναφυχή τους. Με τις αποφάσεις για τα σεμινάρια βλέπω κατήφορο, αλλά το Τμήμα έχει πάρει φόρα και δεν μπορώ να το σταματήσω.

Τελικά το θέμα δεν είναι η ηγεσία του Υπουργείου για όλα τα σεμινάρια. Θα επιτρέψει να διαλυθούν άλλη μια φορά τα σχολεία για να γίνουν σεμινάρια που το ΚΕΜΕ επιμένει να οργανώνει σε βάρος των μαθημάτων και σε βάρος της ευρυθμίας των σχολείων.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

Έχω έντονες επιφυλάξεις για τα σεμινάρια Μουσικής γιατί θα γίνουν έξοδα που μπορούν να διατεθούν για να διοριστούν και άλλοι καθηγητές, αφού είναι τόσο λίγοι αυτοί που υπηρετούν. Πάμε να κάνουμε καλύτερους αυτούς που έχουμε, ενώ υπάρχουν σχολεία στα οποία δεν έχουμε καν. Θεωρώ την έλλειψη πολύ σοβαρή στα πλαίσια της γενικής παιδείας και η ρύθμιση που πάει να εφαρμοστεί, δηλ. τα σεμινάρια δεν κάνουν παρά να ενισχύουν την άνιση για τα Ελληνόπουλα παροχή μορφωτικών αγαθών. Έχω μάλιστα την πληροφορία ότι υπάρχουν άνθρωποι (μουσικοί) που ενδιαφέρονται να διοριστούν".

Το Τμήμα δέχθηκε ομόφωνα την εισήγηση με τις εξής τροποποιήσεις.

- α) Οι καθηγ. που υπηρετούν στα Νησιά του Αιγαίου να παρακολουθήσουν το σεμινάριο που θα γίνει στον Πειραιά
- β) Οι καθηγ. που υπηρετούν στη Ρόδο να παρακολουθήσουν το σεμινάριο που θα γίνει στο Ηράκλειο Κρήτης.

Εμπρόσωποι του ΚΕΜΕ ορίζονται οι κ.κ.

Κ. Φούσιας	στο σεμινάριο Αθηνών και Πειραιά
Κ. Φούσιας	" Θεσσαλονίκης
Φ. Βώρος	" Πάτρας
Η. Σπυρόπουλος	" Λάρισας
Κ. Φούσιας	" Ηρακλείου Κρήτης.

Θέμα 5ο: Ο Προεδρεύων του Τμήματος ερωτά τα μέλη του.

- 1) Να σταλούν οι οδηγίες διδ/λίας ξένων γλωσσών Ε' δέσμης στον ΟΕΔΒ για έκδοση και
- 2) ή να τις διαβάσουν πρώτα οι κ.κ. Σακινιάς και Κατοιμάνης και να τις εισηγηθούν στο Τμήμα σε επόμενη συνεδρίαση:

ψηφοφορία

Σιοροβίλης	επόμενη συνεδρίαση
Τομπαζίδης	" "
Αδαμόπουλος	να σταλούν στον ΟΕΔΒ
Παπαδόπουλος	επόμενη συνεδρίαση
Βαρουχάκης	" "
Σακινιάς	" "
Σιπυρόπουλος	" "

η διαδικασία πήρε τη μορφή αυτή

Με ψήφους 5:2 το θέμα αναβάλλεται για επόμενη συνεδρίαση.-

Θέμα 7ο: Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο του εγγράφου 4378/14.9.83.-

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Φ. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 83/1983

Σήμερα, 26-9-1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.30 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φ. Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Οδηγίες διδασκαλίας Κοινωνιολογίας, Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
ΘΕΜΑ 2ο - Ανάθεση συγγραφής διδ. βιβλίου Ηροδότου Α' Γυμνασίου. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
ΘΕΜΑ 3ο - Ανάθεση συγγραφής διδ. βιβλίου Φιλοσοφίας Γ' Λυκείου (Γε. Παϊδέϊα). Εισηγητής Φ. Βώρος.
ΘΕΜΑ 4ο - Γνωμοδότηση για το διορισμό της Σταυρούλας Χαρμαλιά ως καθηγήτριας των Τεχνικών. Εισηγητής κ. Θεοδωρακόπουλος.
ΘΕΜΑ 5ο - Γνωμοδότηση για το διορισμό του Άγγελου Γερακάρη ως καθηγητή των Τεχνικών. Εισηγητής κ. Θεοδωρακόπουλος.
ΘΕΜΑ 6ο - Έγκριση πράξεως επιτροπής κρίσης του διδ. βιβλίου, Θουκυδίδη Ιστορία του Εμ. Φραγκίσκου και Εμ. Τσαγκαράκη. Εισηγητής κ. Δ. Σακκάς.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

- 2 -

Θ Ε Μ Α 1ο : Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

Οι οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος της Κοινωνιολογίας δ' δέσμης της Γ' Λυκείου που στη συνέχεια θα διαβαστούν έγιναν αρχικά, σε πρώτη δηλ. μορφή, απ' τον κ. Χιωτάκη σε συνεργασία με την κ. Γκιζελή. Επειδή υπήρξε διαφωνία μεταξύ τους στην έκταση που έπρεπε να πάρουν έφερε ο καθένας τους τελικά δικό του κείμενο στην Ομάδα Εργασίας της Κοινωνιολογίας και από τα δυο αυτά κείμενα βγήκε το κείμενο που θέτουμε σήμερα υπόψη σας, έπειτα από κάποια προεργασία και συστάσεις και των άλλων μελών της ΟΕΚ. Έχω τη γνώμη ότι οι οδηγίες αυτές ανταποκρίνονται στις ανάγκες των καθηγητών που διδάσκουν το μάθημα και είναι επιστημονικά θεμελιωμένες και προσεγμένες. Φιλολογικά τις είδε και στις δυο φάσεις ο κ. Παπαευθυμίου - στη δεύτερη φάση όχι με άνεση χρόνου, όπως μου δήλωσε. Γι' αυτό και ο ίδιος έχω κάνει ορισμένες διορθώσεις στο κείμενο που θα διαβάσω. Κάποια συνεργασία με τους πιο πολλούς συγγραφείς των κεφαλαίων του βιβλίου υπήρξε έτσι, ώστε οι οδηγίες να απηχούν τη γραμμή και τα νοήματα των συγγραφέων του βιβλίου. Η κ. Κασιμάτη είχε την άδειά της αυτές τις μέρες που ολοκληρώσαμε και διατυπώσαμε τελικά τις οδηγίες, έτσι, που η συμμετοχή της σ' αυτή την εργασία είναι περιορισμένη. Σήμερα που επιστρέφει θα της ζητηθεί να μας πει κι εκείνη την τελική της άποψη.

Οι παρατηρήσεις των μελών του Τμήματος σε ό,τι αφορά κυρίως τη διδακτική και φιλολογική πλευρά των οδηγιών θα βοηθήσουν ασφαλώς στο να γίνουν ακόμη πιο καλές οι οδηγίες που σύνταξε η ΟΕΚ.

(Επισυνάπτεται το κείμενο των οδηγιών στη μορφή που πήρε με βάση και τις παρατηρήσεις που έγιναν στο Τμήμα εφόσον βέβαια αυτές ήταν σκόπιμες και σύμφωνες με τα κριτήρια της ΟΕΚ για τη σύνταξη των οδηγιών).

Ο κ. Φ.Κ. Βώρος είπε:

1. Η γενική εντύπωση από την ανάγνωση του κειμένου που μου δόθηκε είναι ότι περιέχει τα βασικά θέματα που χρειάζεται να περιέχει, αλλά :
(α) πρόκειται για δυο κείμενα με διαφορετική νοηματική οργάνωση που είναι ανάγκη να αναχωνευτούν.

(β) τα δυο κείμενα που έχουν ζευχθεί είναι και γλωσσικά διάφορα.

2. Το κείμενο των "οδηγιών" σκόπιμο είναι να αναδιατυπωθεί και με το κριτήριο : να απευθύνεται στον καθηγητή ως φορέα της διδασκαλίας.

3. Το κείμενο χρειάζεται να ελευθερωθεί από το να επαναλαμβάνει θέσεις που θίγονται στην εισαγωγή του βιβλίου.

4. Χρειάζεται μια παράγραφος που να διευκρινίζει τη γενική θεώρηση της κοινωνίας διαμέσου της Κοινωνιολογίας.

5. Να χρησιμοποιηθεί ορολογία γνωστή στους καθηγητές από την ιστορία (λ.χ. στην παράγραφο α στη σελίδα 4 η αναφορά σε θέματα γνωστά από την ιστορία θα διευκολύνει τον παραλήπτη).

6. Η βιβλιογραφία νομίζω χρειάζεται διόρθωση και συμπλήρωση.
Συγκεκριμένα :

(α) Β. Φίλια, Κοινωνικά Συστήματα είναι το χρειαζόμενο κυρίως, όχι το προτεινόμενο· ή και τα δυο.

(β) Ι.Σ. Κόν, Φοβούνται τους νόμους της Ιστορίας (1978), όχι του SCHAFF, Ιστορία και Αλήθεια που είναι λαμπρό γι' άλλη περίπτωση.

(γ) Ζαν Καζνέβ, Δέκα μεγάλοι σταθμοί της Κοινωνιολογίας.

(δ) Θ. Αντόρνο και άλλων, Η Κοινωνιολογία μεταξύ θεωρίας και εμπειρίας.

(ε) LEFEBVRE, Η Κοινωνιολογία του Μάρξ

(στ) Πανταζή Τερλεξή, Πολιτική Κοινωνικοποίηση.

(ζ) Δ. Τσαούση, Λεξικό Κοινωνιολογικών όρων.

Το βιβλίο του Παλαντζά μου φαίνεται δύσκολο και γι' αυτό πρότευνα τον LEFEBVRE.

Το Τμήμα αποφασίζει η Ο.Ε. να απομακρύνει από τις Οδηγίες που προτείνονται το κεφάλαιο για την αξιολόγηση (θα χρειαστεί αργότερα) και να λάβει κατά την κρίση της υπόψη τις βιβλιογραφικές κ.α. υποδείξεις του κ. Βώρου. Οι Οδηγίες θα παραδοθούν απευθείας στη Γραμματεία για διευκρίνιση.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Σε προηγούμενη πράξη του Τμήματος (πρ. 45/25-5-83) ύστερα από την επισήμανση των αδυναμιών του διδακτικού εγχειρίδιου "Ηροδότου Ιστορία" της Α' Γυμνασίου, αποφασίστηκε να γραφεί νέο διδακτικό εγχειρίδιο με τη μέθοδο της προκήρυξης. Συντάχθηκε η σχετική προκήρυξη και στάλθηκε στην αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΕΠΘ, αλλά η Διοίκηση του Υπουργείου έκρινε προσφορότερη τη συγγραφή του βιβλίου με τη μέθοδο της ανάθεσης. Σήμερα λοιπόν εισηγούμαι να ανατεθεί η συγγραφή του βιβλίου στον κ. Ιγνάτιο Σακαλή, τ. ΓΕΜΕ, δόκιμο μεταφραστή και γνώστη της νεοελληνικής (ήταν μέλος της Ομάδας Εργασίας προσαρμογής της "Νεοελληνικής Γραμματικής" του Μ. Τριανταφυλλίδη και συγγραφέας του "Συντακτικού των Νεοελληνικών"). Θεωρώ, για την περίπτωση αυτή, καλύτερα να ακολουθηθεί η διαδικασία συγγραφής με ανάθεση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν.Π. 749/1970. Το κείμενο της ανάθεσης έχει ως εξής:

A.- 1.- Τίτλος: Ηροδότου Ιστορία

2.- Τάξη: Α' Γυμνασίου

3.- Συγγραφέας: Ιγνάτιος Σακαλής, τ. ΓΕΜΕ

4.- Διάρκεια περάτωσης του έργου συγγραφής μετά την υπουργική απόφαση: 5 μήνες

B.- Όροι συγγραφής - Οδηγίες

1.- Σκοπός του βιβλίου: Η εξυπηρέτηση των διδακτικών αναγκών των μαθητών της Α' Γυμνασίου στο μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας.

2.- Υλη του βιβλίου

1.- Θα περιέχει εισαγωγή 6-8 σελίδες, που θα ανταποκρίνεται στην αντιληπτικότητα των μαθητών και θα αναφέρεται στον Ηρόδοτο ως πατέρα της ιστορίας. Στο βίο του, το έργο του και τη σημασία του καθ' θα περιλαμβάνει και σύντομη περίληψη του έργου κατά βιβλίο.

2.- Το κύριο μέρος θα αποτελέσει η μετάφραση των παρακάτω ενοτήτων από την "Ιστορία του Ηροδότου";

ΜΕΡΟΣ Α'

- 1.- Βιβλίο 1ο (Κλειώ) - Παράγραφοι: 23-24, 26-33, 34-45, 84-91, 178-187, 192-193, 194
- 2.- Βιβλίο 2ο (Ευτέρπη) - Παράγραφοι: 2, 3, 4, 35-42, 52-58, 68-70, 85-90, 92, 107-108, 113-120, 122-123, 124-125, 135, 147-148, 178.
- 3.- Βιβλίο 3ο (Θάλεια) - Παράγραφοι: 39-43, 60, 80-83, 106.
- 4.- Βιβλίο 4ο (Μελλομένη) - Παράγραφοι: 5-7, 42, 59-62, 67-68, 76.

ΜΕΡΟΣ Β'

- 1.- Βιβλίο 1ο (Κλειώ) - Παράγραφοι: 1-5
- 2.- Βιβλίο 5ο (Τερψιχότη) - Παράγραφοι: 99-105
- 3.- Βιβλίο 6ο (Ερατώ) - Παράγραφοι: 109-117
- 4.- Βιβλίο 7ο (Πολύμνια) - Παράγραφοι: 101-105, 206-226
- 5.- Βιβλίο 8ο (Ουρανία) - Ολοκληρω το βιβλίο
- 6.- Βιβλίο 9ο (Καλλιόπη) - Παράγραφοι: 58-66

Γ.- Διάταξη της ύλης - Εικονογράφηση

Τα τμήματα του β' μέρους θα συνδέονται με τις απόλυτα απαραίτητες κατατοπιστικές περιλήψεις των υπόλοιπων τμημάτων, ώστε να παρέχεται, όσο γίνεται, αδιάσπαστη και η έννοια του όλου έργου. Η γλώσσα της μεταφράσεως πρέπει να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια, να είναι πιστή, χωρίς όμως να βιάζει τη δομή του νεοελληνικού λόγου, και να διατηρεί κατά το δυνατόν τις αρετές του πρωτότυπου.

1.- Το κείμενο θα χωρίζεται σε αυτοτελείς ενότητες με την αναγραφή τίτλων (επικεφαλίδων) και σε υποενότητες, με την αναγραφή υπότιτλων' θα συνοδεύεται επίσης και με κατατοπιστικούς πλαγιότιτλους καθώς και με τις απαραίτητες χρονολογίες.

2.- Θα προστεθεί ο απαραίτητος υποσελίδιος σχολιασμός για να υποβοηθούνται οι μαθητές στην κατανόηση του κειμένου.

3.- Θα περιληφθεί η απαραίτητη εικονογράφηση: πορτρέτο του ιστορικού σκαριφήματα και ζωγραφικοί πλινάκες, φωτογραφίες, χάρτες, σχεδιαγράμματα κτλ που θα υποβληθεί σε χωριστούς φακέλλους.

4.- Τέλος, όπου κρίνεται πρόσφορο θα παρατίθεται υπομνηματευτικά μετὰφραση αρχαίου κειμένου (ή παραπομπή σ' αυτό) που αναφέρεται στα ίδια

περιστατικά που αφηγείται ο Ηρόδοτος.

Δ.- Έκταση του βιβλίου

Το έργο θα ανέρχεται σε 12-14 τυπογραφικά φύλλα. Κάθε σελίδα των τυπογραφικών θα περιέχει 36 στίχους των 60 διαστημάτων (γράμματα, σημεία, στίξεις, αποστάσεις μεταξύ λέξεων κτλ.).

Ε.- Γλώσσα του βιβλίου

Η γλώσσα του βιβλίου θα είναι η προβλεπόμενη από το άρθρο 2 του Ν. 309.1976 (ΦΕΚ 160/76 τ.Α') όπως περιγράφεται από την Νεοελληνική Γραμματική του ΟΕΔΒ, έφ. 1983.

ΣΤ.- Παρουσίαση της συγγραφής

Θα είναι γραμμένη η μία μόνο όψη του φύλλου με περιθώριο αριστερά ίσο με το 1/5 περίπου της σελίδας. Ο συγγραφέας θα υποβάλει τρία (3) αντίτυπα του βιβλίου ή αντίγραφα δακτυλογραφημένα ή πολυγραφημένα στη Δ/νση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μέσης Εκπαιδεύσεως, Τμήμα Διδακτικών Βιβλίων, Ερμού 15.

Ζ.- Προθεσμία υποβολής: 15 - 3- 1984.

Η.- Αμοιβή συγγραφέως: 400.000 δρχ.

Θ.- Άλλες λεπτομέρειες: Το αρχαίο κείμενο παραλείπεται, σημειώνεται όμως η έκδοση του πρωτότυπου, την οποία είχε ως βάση ο μεταφραστής.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Σπυρόπουλου.

Προτάσσεται το 6ο θέμα: Ο κ. Δ. Σακκάς λέγει:

Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του Υπουργείου Παιδείας με το έγγραφό της Φ. 211.17/121/Γ2/2401/22-9-83 αποστέλλει στο ΚΙΜΕ τις πράξεις 1/22-8-83 και 2/21-9-83 της Επιτροπής Κρίσης που συγκροτήθηκε με την απόφαση του ΥΠΕΠΘ Φ.211.13/8/Γ2/363/7-4-83 για την κρίση του διδακτικού βιβλίου "Θουκυδίδης Ιστορία" (εκλογές) Β' Λυκείου των Εμμ. Τσαγκαράκη - Εμμ. Φραγκίσκου που γράφηκε ύστερα από ανάθεση τις παρατηρήσεις της επιτροπής κρίσης, τις απαντήσεις των συγγραφέων και ένα αντίτυπο του βιβλίου για τη σχετική γνωμοδότηση του Τμήματος.

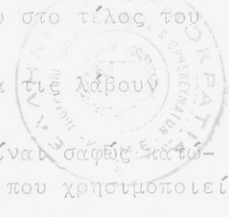
Οι εισηγητές της Επιτροπής Κρίσης Ευάγγ. Σούλης και Δημ. Πλατανίτης μελέτησαν προσεχτικά το βιβλίο και διατύπωσαν ότι οι συγγραφείς παρουσίασαν έργο υψηλής ποιότητας από κάθε άποψη. Ορισμένες προτάσεις τους για διορθώσεις και βελτιώσεις σε δευτερεύοντα σημεία οι συγγραφείς τις αποδέχτηκαν σχεδόν στο σύνολό τους. Τελικά η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο/το παραπάνω βιβλίο ως σχολικό εγχειρίδιο για τους μαθητές της Β' Λυκείου.

Από τη μελέτη του βιβλίου διαπίστωσα κι εγώ ότι οι συγγραφείς παρουσίασαν έργο γλωσσικά άφογο, επιστημονικά έγκυρο και διδακτικά μεθοδικό, έργο ποιότητας από κάθε άποψη το οποίο έγινε ακόμα τελειότερο με τις βελτιώσεις που έκαναν οι συγγραφείς κατά τις υποδείξεις της Επιτροπής Κρίσης. Γι' αυτό εισηγούμαι στο Τμήμα να κρίνει το βιβλίο "Θουκυδίδης Ιστορία" των Εμμ. Τσαγκαράκη και Εμμ. Φραγκίσκου κατάλληλο για να χρησιμοποιηθεί ως σχολικό εγχειρίδιο για τους μαθητές της Β' Λυκείου και να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση. Επίσης θεωρώ απαραίτητο να εγκριθούν οι τρεις προτάσεις των συγγραφέων που περιέχονται στην από 12-9-83 υπόμνησή τους προς τη Δ/ση Εφαρμ. Προγρ. Μ.Ε. α) παραγραφοποίηση του κειμένου κατά ενότητες νοηματικές ή επεισοδίων, β) προσθήκη ερωτήσεων-θεμάτων για επεξεργασία-μόνο να είναι αυτές βατές στην αντιληπτικότητα των μαθητών-και γ) προσθήκη λεξιλογίου στο τέλος του βιβλίου.

Ελάχιστες παρατηρήσεις μου τις γράφω εδώ για να τις λάβουν υπόψη οι συγγραφείς:

1. Η πρώτη σελίδα της εισαγωγής πάσχει γλωσσικά και είναι σαφώς καλύτερη από τη σχετική σελίδα της εισαγωγής του βιβλίου που χρησιμοποιείται σήμερα.

2. Σελ. 6, σειρά 10 αντί "και δεν παραποιεί" να γραφεί "και γενικά δεν παραποιεί.....".

3.Σελ. 22, τέλος, το "ξύγνεται" μεταφράζεται "είναι συνθεμένος". Νομίζω ότι πρέπει να γραφεί "είναι γραμμένο".

4.Σελ. 60, σειρά 14. Το "έτσι τυχαίνουν και θα τυχαίνουν πάντα" είναι καλύτερα νομίζω να αντικατασταθεί με το "έτσι συμβαίνουν και θα συμβαίνουν πάντοτε".

5.Σελ. 60, σειρά 28, το "φιλέταιρος" μεταφράζεται "αγάπη από σύντροφο". Ορθότερο είναι "αγάπη στο φίλο".

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Σακιά.

Προσβλέπουμε να γνωστοποιήσει το Τμήμα ότι η Επιτροπή 1. Ποικιλιά μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα της αυτονομίας των Τοπικών Μονάδων σε σχέση με το Ε.Ε., υπό τον όρο ότι έχει εκπαιδευτικό εξοπλισμό (απολυτήριο ή άδεια), όπως απαιτεί η περίπτωση (η) της παρ. 1 του άρθρου 35 του Ν. 309/76.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Β. Θεοφάνους.

Ε.Ε.Π.Α. 10 : Ο κ. Β. Θεοφάνους/Επικεφαλής Μ.Ε.Π.

Το Τμήμα Α' της Δ/νσης Κοινωνικού Ε.Ε. του ΥΠΕΚΑ, με την απόφασή της 42/17661/19-7-83 μας στέλνει αίτηση και δικαιολογητικό του Άγγελου Σ. Γαρανίκη και παρακαλεί να του γνωστοποιήσουμε αν ο αιτών μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα του εκπαιδευτικού λειτουργού Ε.Ε. ως εκπαιδευτής των Τοπικών με βάση το άρθρο 1.Ε.

Θ Ε Μ Α 4ο : Ο Κ. Β. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Το Τμήμα Α' της Δ/σης Προσωπικού Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό του Δ2/15762/7-7-83 μας στέλνει αίτηση με δικαιολογητικά της Σταυρούλας Ι. Χαρμαλιά και παρακαλεί να του γνωρίσουμε αν η αιτούμενη μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού Μ.Ε. ως καθηγήτρια των Τεχνικών με βάση το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα.

Επειδή από τα συνημμένα στην αίτησή της δικαιολογητικά προκύπτει ότι η Σταυρούλα Ι. Χαρμαλιά είναι διπλωματούχος της Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Νεάπολης Ιταλίας, όπου σπούδασε σκηνογραφία και Ιστορία της Τέχνης επί 4 χρόνια, επειδή το πτυχίο της αυτό αναγνωρίστηκε από το ΔΙΚΑΤΕΑ ως ισότιμο με τα απονεμόμενα από την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, επειδή από το πιστοποιητικό της Σχολής προέλευσης προκύπτει ότι η ανωτέρω έχει διδαχθεί μαθήματα ανάλογα με όσα απαιτούνται για τη διδασκαλία των Τεχνικών στα σχολεία μας, επειδή όμως από τα δικαιολογητικά της δεν προκύπτει ότι είναι κάτοχος απολυτηρίου εξατάξιου ελληνικού Γυμνασίου ή Λυκείου, όπως απαιτεί η περίπτωση (η) της παρ. 1 του άρθρου 35 του Ν. 309/76.

Εισηγούμαι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα ότι η Σταυρούλα Ι. Χαρμαλιά μπορεί να ασκήσει το έργο της καθηγήτριας των Τεχνικών μαθημάτων σε σχολεία Μ.Ε., υπό τον όρο ότι έχει απολυτήριο εξατάξιου ελληνικού Γυμνασίου ή Λυκείου.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Β. Θεοδωρακόπουλου.

Θ Ε Μ Α 5ο : Ο κ. Β. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Το Τμήμα Α' της Δ/σης Προσωπικού Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό του Δ2/17661/19-7-83 μας στέλνει αίτηση και δικαιολογητικά του Άγγελου Κ. Γερακάρη και παρακαλεί να του γνωρίσουμε αν ο αιτούμενος μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού Μ.Ε. ως καθηγητής των Τεχνικών με βάση το ισχύον Α.Π.

Επειδή από τα συνημμένα στην αίτησή του δικαιολογητικά προκύπτει ότι ο Άγγελος Κ. Γερακάρης είναι διπλωματούχος της Εθνικής Σχολής Διακοσμητικής Τέχνης της Νίκαιας, όπου σπούδασε Αρχιτεκτονική του Περιβάλλοντος κατά τα έτη 1973-77, επειδή το πτυχίο του αυτό αναγνωρίστηκε από το ΔΙΚΑΤΣΑ ως ισότιμο με το απονεμόμενο από την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, επειδή από τα πιστοποιητικά της Σχολής προέλευσης προκύπτει ότι ο ανωτέρω έχει σπουδάσει σε αντικείμενα ανάλογα με όσα απαιτούνται για τη διδασκαλία των Τεχνικών στα σχολεία μας, επειδή όμως από τα δικαιολογητικά του δεν προκύπτει ότι είναι κάτοχος απολυτηρίου ελληνικού εξατάξιου Γυμνασίου ή Λυκείου, όπως απαιτεί η περίπτωση (η) της παρ. 1 του άρθρου 35 του Ν. 309/76.

Εισηγούμαι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα ότι ο Άγγελος Κ. Γερακάρης μπορεί να ασκήσει το έργο του καθηγητή των Τεχνικών σε σχολεία Μ.Ε., υπό τον όρο ότι έχει απολυτήριο ελληνικού εξατάξιου Γυμνασίου ή Λυκείου.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Β. Θεοδωρακόπουλου.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Το όλο θέμα ουσιαστικά συζητήθηκε στην προηγούμενη συνεδρίαση.

2.- Προτείνω αναθεση συγγραφής στους εξής:

α) Ε.Ν. Ρούσσο για το κεφάλαιο: Συνοπτική παρουσίαση της ελληνικής Φιλοσοφίας (έκταση 40-45 σελίδες καθαρό κείμενο και παράρτημα διαλεχτών αποσπασμάτων των συγγραφέων).

β) Κυριάκο Σ. Κατσιμάνη για τα υπόλοιπα (λογική, επιστημολογία, γνωσιολογία), σύμφωνα με το σχέδιο αναλυτικού προγράμματος (που επισυνάπτεται). Έκταση: Ως ~~160~~ 160 σελίδες συνολικά (κείμενο, πηγές, εικονογράφηση).

3.- Οι συγγραφείς παρακαλούνται να παραδώσουν το κείμενό τους ως τις 10-1-1984 σε 5 αντίγραφα.

4.- Ειδικά ο κύριος Ρούσσος παρακαλείται να έχει σταθερά υπόψη του ότι το κείμενό του, που θα προταχτεί, αποτελεί και είδος εισαγωγής ή πρώτης πρόσβασης στη φιλοσοφία. Ειδικότερα, μέσα από τη συγγραφή του είναι χρήσιμο να φαίνονται:

α) Η μετάβαση "από το μύθο στο λόγο".

β) Η σχέση φιλοσοφίας και ζωής.

γ) Η διαμόρφωση των βασικών προβλημάτων Φιλοσοφίας.

δ) Η διαμόρφωση της βασικής ορολογίας

Ο κ. Κακριδής λέει ότι με επιφύλαξη θα ψηφίσει την πρόταση. Από το δράμα της πρώτης εισήγησης που είχε κάνει ως σήμερα το Τμήμα, με μικρά πάντα βηματάκια, προχώρησε και έφτασε σε μια μορφή διδ. βιβλίου που ελάχιστα διαφέρει ως σύλληψη από το βιβλίο που έχουμε. Κάποια ποιοτική πρόοδος θα υπάρξει βέβαια, ίσως σημαντική, κάποιος αναπροσανατολισμός (φυσικά και αναδιατύπωση) του κεφαλαίου της Αρχαίας Φιλοσοφίας από τον κ. Ρούσσο- αλλά όλα αυτά, καλά και άγια, δε μου φτάνουν ως συγκεκριμένη ανανέωση και πρόοδος σε ένα μάθημα σαν τη φιλοσοφία.

Το Τμήμα εγκρίνει την πρόταση και προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 33 του Ν.1143/81.

Α. 1) Τίτλος: Φιλοσοφία Γ' Λυκείου

2) Τάξη: Γ' Λυκείου

3) Στους: α) Κατσιμάνη Κυριάκο, Εισηγητή του ΚΕΜΕ, Θράκης 12, Ν. Σμύρνης
β) Ρούσο Ευάγγελο, δ.φ., Ρέππα 12, Παπάγου

4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση.

Β. Όροι συγγραφής - Οδηγίες

1) Σκοπός του βιβλίου: Η υποβάθμιση της διδασκαλίας του μαθήματος της φιλοσοφίας στη Γ' Λυκείου.

2) Ύλη του βιβλίου (αναλυτ. πρόγραμμα): Η προβλεπόμενη από το Α.Π. (ΦΕΚ 214/78) όπως αυτό τροποποιήθηκε και διαμορφώθηκε με την πράξη 83/83 του Τμήματος Μ.Ε. του ΚΕΜΕ.

3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαια: Το βιβλίο θα περιλαμβάνει διάγραμμα της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας, Εισαγωγή στη Φιλοσοφία, Λογική, Γνωσιολογία και Φιλοσοφία της Επιστήμης, καθώς και αποσπάσματα φιλοσοφικών έργων.

4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου: Βλ. Β3.

5) Γλώσσα-Μορφή του βιβλίου: Η νεοελληνική κατά το νόμο 309/76, όπως έχει διαμορφωθεί στην τελευταία έκδοση της νεοελληνικής γραμματικής του ΟΕΔΒ.

6) Εικονογράφηση-Σχεδιαγράμματα: Κατά την κρίση των συγγραφέων.

7) Ψυχολογικές-Παιδαγωγικές απαιτήσεις: Να καταβληθεί προσπάθεια, ώστε το βιβλίο να ανταποκρίνεται στην αντιληπτική ικανότητα και τα ενδιαφέροντα του μέσου μαθητή της Γ' Λυκείου.

8) Τυπικοί όροι:

α) Προθεσμία υποβολής: 10-1-1984

β) Έκταση (αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.α.) Το βιβλίο πρέπει να έχει έκταση 225 περίπου (60-65 για το πρώτο μέρος που αναφέρεται στην Αρχαία Φιλοσοφία και 160 για το υπόλοιπο) δακτυλογραφημένων σελίδων των 40 στίχων και των 60 διαστημάτων.

γ) Έκταση εικονογράφησης: Όχι μεγαλύτερη από 40 σελίδες

Γ. Επιτροπή κρίσεως

1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους:

- α) Μπαγιόνα Αύγουστο, Καθηγητή Παν/μίου, Φιλοσοφική Σχολή Παν/μίου Θεσ/νίκης
- β) Ψημμένο Νίκο, Λέκτορα Παν/μίου Ιωαννίνων, Φιλοσοφική Σχολή Παν/μίου Ιωαννίνων.
- γ) Βεΐκου Χριστίνα, Καθηγήτρια Μ.Ε.
- δ) Διάρκεια περατώσεως του έργου της Επιτροπής 10-2-1984.

Δ. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος): Μόνο για τον κ. Ρούσο. 150.000 δρα.

2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος): 75.000 για όλους.

3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/ση Εφαρμ. Προγραμ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

./.

Ως προς τους κριτές μειοψηφεί ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος που θα ήθελε να συμπεριληφθούν στην Επιτροπή κρίσεως ο κ.κ. Κ. Πετρόπουλος και Γ. Παπακωστούλα. Σχετικά λέγει: Νομίζω ότι είναι απαράδεκτος ο αποκλεισμός από την Επιτροπή κρίσεως του βιβλίου (και θα εκθέσει ανεπανώρθωτα το Τμήμα) των κ.κ. Γεωργίας Παπακωστούλα και Ν. Πετρόπουλου. Γιατί οι συνάδελφοι αυτοί ήταν οι κριτές του ίδιου βιβλίου στην προηγούμενη φάση (που είχε βέβαια δυσάρεστη απόληξη) και μας έδωσαν την εντύπωση ότι με πολλή ευσυνειδησία ανταποκρίθηκε στα καθήκοντά τους. Τώρα, που αναθέτουμε το ίδιο βιβλίο στον ίδιο συγγραφέα (το συνάδελφο κ. Κ. Κατσιμάνη), θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο να αξιοποιηθούν οι ίδιοι κριτές' εξάλλου, σε περίπτωση αίσιας αποπεράτωσης της όλης διαδικασίας, ποιος θα μας προστατέψει από μη αποκλεισμένη αιτίαση του τύπου: "Βέβαια, βγάλανε τους προηγούμενους κριτές για να μην έχουν και πάλι απορριπτικό αποτέλεσμα". Και η θέση μας είναι εξαιρετικά λεπτή, γιατί ο συγγραφέας είναι ένας από μας. Εισηγούμαι λοιπόν, στα τρία μέλη που το Τμήμα δέχτηκε να μετάσχουν στην κρίση του βιβλίου, να προστεθούν και οι κ.κ. Γεωργία Παπακωστούλα και Ν. Πετρόπουλος. Σε αντίθετη περίπτωση, είμαι υποχρεωμένος να μειοψηφήσω σε ότι αφορά τη σύνθεση της επιτροπής κρίσης του βιβλίου.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης συντάσσεται με την άποψη του κ. Σπυρόπουλου.

Ο κ. Σακκάς επιφυλάσσεται μόνο ως προς το πρόγραμμα (βλ. γνώμη του στη συνεδρίαση του Τμήματος 82/23-9-83).

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ. (13.10')

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

1.- Συνοπτική εικόνα της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας

1.- Από το Μύθο στο Λόγο: η κοσμολογική περίοδος της ελληνικής σκέψης, γένεση του φιλοσοφικού στοχασμού.

2.- Ανθρωπολογική περίοδος της ελληνικής φιλοσοφίας:

- α) Σοφιστές
- β) Σωκράτης
- γ) Πλάτων
- δ) Αριστοτέλης

3.- Ελληνιστική Φιλοσοφία

- α) Επίκουρος - Επικουρισμός
- β) Ζήνων από το Κίτιο - Στωϊκισμός
- γ) Πύρρων - Σκεπτικισμός (ενδεχόμενα με αναδρομές)

Επίλογος: Από το Λόγο στην Πίστη.

Ο συγγραφέας μπορεί να προβεί σε μερική ανασύνταξη του θεματολογίου.

2.- Λογική, Γνωσιολογία, Επιστημολογία

Πρώτο μέρος: Στοιχεία τυπικής λογικής

- Γλώσσα και λόγος
- Η έννοια
- Η κρίση
- Ο συλλογισμός
- Οι λογικές αρχές (Α')
- Οι λογικές αρχές (Β') - Κριτικές παρατηρήσεις
- Η τυπική ορθότητα της σκέψης
- Πραγματική γνώση και αντικειμενική πραγματικότητα.

Δεύτερο μέρος: Τα βασικά ερωτήματα της γνωσιολογίας

- Υπάρχει αντικειμενική πραγματικότητα: (Το πρόβλημα της ουσίας)
- Μπορούμε να γνωρίσουμε την αντικειμενική πραγματικότητα;
- Από πού προέρχεται η γνώση της αντικειμενικής πραγματικότητας;

Τρίτο μέρος: γενική θεωρία της επιστήμης

- Τα επιστημολογικά εμπόδια
- Η έννοια της αλήθειας στην επιστήμη
- Γνώση εννοιατική και γνώση διάμεση
- Ανάλυση και σύνθεση
- Τέλεια και ατελής επαγωγή
- Στοιχεία μεθοδολογίας των φυσικών επιστημών
- Στοιχεία μεθοδολογίας των επιστημών του ανθρώπου

Η έκταση του δικού μου κειμένου θα είναι 160 σελίδες των 40 στίχων των 60 διαστημάτων. Θερμότατη παράκληση: α) Το κείμενο του Ρούσου να μην υπερβεί 40 σελίδες. β) Τα αποσπάσματα των αρχαίων συγγραφέων φο-
βούμαι ότι θα δημιουργήσει να περικοπούν δραστικά;

Πράξη 84/83

Σήμερα, 28.9.83 ημέρα Τετάρτη και ώρα 11:00 το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του, (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Καμριδή αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνέδριση οι κ.κ. Δ. Σακιάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Ζηρυδόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασταματιόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωραϊόπουλος, Κ. Φούσιας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Λαφαφνίτου, φιλόλογος.

Θέματα Η.Δ

(1) Συγγραφή βιβλίου Ψυχολογίας Β' Λυκείου.

Εισηγητής: Ν. Παπαδόπουλος

(2) Οδηγίες διδ/λίας Εένων Γλωσσών.

Εισηγητές: Δ. Σακιάς και Κυρ. Κατσιμάνης.

(3) Εργασία Δ. Σιαμαδή: σχετική με τη λύση 3 κλασιών προβλημάτων της αρχαιότητας. Εισηγητής: Α. Αδαμόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επισημώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Θέμα Ιο Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

συμίζω ότι μετά την πρόταση για προκήρυξη στην προχθεσινή συνεδρία του τμήματος, όπου παρουσιάσα ολοκληρωμένη την εισήγησή μου για ανάθεση συγγραφής του βιβλίου Ψυχολογίας της Β' Λυκείου, ο πρόεδρος κ. κ. Κακριδής μου ζήτησε να ετοιμάσω σχετική εισήγηση που θα αναφέρεται και στο θέμα της προκήρυξης συγγραφής του βιβλίου. Β' αυτό άλλωστε αποσκοπούσε και η αναβολή λήψης απόφασης. Στην πρώτη φέτος εισήγησή μου πάνω στο θέμα δεν αναφέρθηκα βέβαια στην δυνατότητα προκήρυξης άμεσα, όμως στο έντυπο φύλλο που συμπλήρωσα πριν από μέρες (15-9-83) και παρέδωσα στον κ. Κακριδή, όπως είχε απ' τον ίδιο ζητηθεί, δεν παρέλείψα την περίπτωση προκήρυξης για τη συγγραφή του βιβλίου και μάλιστα σημείωνα ότι παράλληλα με μια ανάθεση θα ήταν σκόπιμη και η προκήρυξη ώστε να σιγουρευτεί σε διάστημα 2 χρόνων περίπου από σήμερα η παρουσίαση ενός όσο γίνεται καλύτερου βιβλίου για το μάθημα της Ψυχολογίας. Έτσι είναι φανερό ότι η σκέψη για προκήρυξη με απασχόλησε και μένα πολύ. Κατέληξα όμως, και θεώρησα σκόπιμο να ξεκινήσω άμεσα και να προτείνω ανάθεση ώστε να κερδηθεί χρόνος, για την ανάθεση αυτή, απ' την οποία κέρδιζε και η προκήρυξη αφού κατά τη γνώμη μου μια προκήρυξη φαίνεται ότι θα καθυστερήσει οπωσδήποτε πολύ περισσότερο την παρουσίαση ενός νέου βιβλίου για το μάθημα αυτό και είναι ασφαλώς και πολύ αμφίβολο αν θα αποδώσει. Περισσότερο δηλ. αμφίβολο απ' ό,τι μια ανάθεση. Το τελευταίο σχετίζεται με το γεγονός ότι κορυφαίοι ειδικοί επιστήμονες δεν παύουν συνήθως μέρος σε ένα διαγωνισμό, όπως είναι στην ουσία η προκήρυξη. Κατά συνέπεια με την προκήρυξη αποκλείονται να συμμετάσχουν καθηγητές πανεπιστημίου και αξιόλογοι συγγραφείς. Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι για το μάθημα αυτό ειδικά θέλουμε μια ριζική αναμόρφωση και νέα δομή του βιβλίου, πράγμα που προβλέπει άλλωστε και το ΑΠρόγραμμα, που έχει εγγραφεί το τμήμα, τότε δεν έχουμε πολλές ελπίδες επιτυχίας της προκήρυξης. Αν υποθέσουμε ότι με την προκήρυξη είναι πολύ πιθανό να λάβουν μέρος ψυχολόγοι, που θα μπορούσαν ν' ανταποκριθούν στην απαίτηση ανανέωσης του μαθήματος, είναι οπωσδήποτε αμφίβολο, αν θα μπορούσαν ν' ανταποκριθούν και στη διδακτική σχολική πλευρά. Έτσι είναι φανερό ότι η προκήρυξη και χρόνο πολύ χρειάζεται και πολύ αμφίβολη στο αποτέλεσμα μπορεί να είναι.

Απ' την άλλη μεριά το βιβλίο του Β. Παπανούτσου είναι οπωσδήποτε ανεπίτρεπτο να μένει τόσα χρόνια σε σχολική χρήση. Μόνο άνθρωποι αδαείς σε ότι αφορά την ψυχολογία μπορούν να το θεωρούν καλό και ωφέλιμο. Αν είναι γλωσσικά θαυμάσιο, όπως λέγεται, αυτό και μόνο δεν επαρκεί, γιατί θα διδάσκαμε γλώσσα, αλλά ψυχολογία. Εκτός απ' αυτό, είναι γεγονός ότι το βιβλίο δεν εί-

και κατανοητό απ' τους μαθητές ούτε είναι γενικά σαφές σε όλα του τα σημεία και επειδή υποστηρίχθηκε στην προηγούμενη συνεδρία ότι έχει ορισμένες αβέστες αδιαμφισβήτητες και ότι κανένας δεν το έκρινε αρνητικά ως τώρα και δε θα πείραζε να μείνει 1-2 χρόνια ακόμη στα σχολεία, είμαι υποχρεωμένος να επιμείνω λίγο πάνω σ' αυτό. να αναφερθώ σε ορισμένα μόνο στοιχεία:

1) Στην περυσινή άτυπη συνεδρία της ομάδας που συγκροτήθηκε κατά σύσταση του προέδρου κ.κακριδή με σκοπό να διατυπωθούν γνώμες - απόψεις για το βιβλίο αυτό και το ΑΠ που έχει εγκρίνει το μήμα, όλα τα μέλη ήταν κατηγορηματικά αρνητικά στην εκτίμηση του βιβλίου. Στην ομάδα αυτή συμμετείχε και η καθηγήτρια ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων κ.κ.Νασοιάκου. Είναι άλλωστε γνωστές από διάφορες σχετικές συνεδρίες οι απόψεις του κ. Βακκά και του υποφαινόμενου για το βιβλίο.

2) Στα "ΜΕΑ" της 30-3893 ο φιλόλογος κ.Πολυχρονάκης χαρακτηρίζει το βιβλίο ως "χαρακτηριστικό παράδειγμα ασάφειας και δυσνόητου περιεχομένου" ^{για τους μαθητές του Λυκείου}.

2) Στα χέρια μου έχω αυτή τη στιγμή τουλάχιστο -δεν είχα το χρόνο να φάξω στο αρχείο μου περισσότερα- ένα αντίγραφο επιστολής με πολύ αρνητική κριτική για το βιβλίο που είχε σταλεί για δημοσίευση στην "καθημερινή" και θυμάμαι μου στάλθηκε για να λάβω γνώση ως υπεύθυνος, αφού δε δημοσιεύθηκε τελικά εκεί. και ακόμη ο Σ.Γιρίκας έχει δημοσιεύσει κριτική του βιβλίου 388 ~~388~~ στα "Εκπαιδευτικά μηνύματα" της λαλκίδας, περιόδ.εκό.της ΔΑΜΕ, Ιούνης 1981, στην οποία αναφέρονται όχι μόνο ουδιστικά- επιστημονικά, αλλά και παιδαγωγικά - διδακτικά μειονεκτήματα του βιβλίου έτσι που το κάνουν "απροσπέραστο στους μαθητές και ακατανόητο".

3) Ο ίδιος θυμίζω ότι εισηγήθηκα τη χρήση του με πολλές επιφυλάξεις, κατηγορηματικά για προσωρινή χρήση το 1976-77 και υπήρξα συνεπής στη θέση μου αυτή μειοψηφώντας από τότε για την αντικατάστασή του. Άλλωστε και αν ο ίδιος δεν ήμουνά τόσο συγκεκριμένος στην κρίση μου για το βιβλίο αυτό απ' την αρχή, δε θα μπορούσα να κάνω διαφορετικά στο μεταξύ με τα τόσα σχόλια που ακούω από καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα και ενδιαφέρονται για το μάθημα ουσιαστικά και από ειδικούς ψυχολόγους.

4) Τη θέση μου αυτή ^{Σε το βιβλίο} χρησιμοποίησα και συγκεκριμένα στη 1188 ¹¹⁸⁸ παραπ.15 όπου είχα σημειώσει: "Το εγχειρίδιο ... πρόλογο που γράφτηκε από έναν αξιολόγο πνευματικό άνθρωπο, τον κ.Παναγιώτσο -δε γράφτηκε πάντως γι' αυτό το σκοπό- είναι ασυγχρονιστο επιστημονικά, απρόσφορο διδακτικά και γενικά ακατάλληλο για τους μαθητές".

5) Σε έρευνά μου το 1978-79 σε 802 μαθητές της Γ' τάξης Λυκείου σχετικά με το μάθημα της ψυχολογίας και το βιβλίο, είναι φανερό ότι οι μαθητές ούτε απ' τη γλώσσα έχουν μείνει ικανοποιημένοι. Σε μεγάλη μάλιστα πλειοψηφία απορρίπτουν κατηγορηματικά το βιβλίο ως ακαταβόητο.

Με βάση τα παραπάνω κάθε αντικειμενικός ^{ανθρώπος} αντιλαμβάνεται, νομίζω, τι σημαίνει η παραμονή του βιβλίου αυτού και ποιές μπορεί να είναι οι επιπτώσεις για το Υπουργείο ως Πολιτική ηγεσία και ως αρμόδιο όργανο για την παιδεία των παιδιών του λαού μας. Ασφαλώς αν ο Ε. Παπανούτσος γνώριζε όλα αυτά θα απέσυρε ο ίδιος το βιβλίο του όσο ζούσε, αλλά ήταν πολύ δύσκολο να τον πλησιάσει κανείς τότε και να του τα πει και βέβαια ^{θα} ήταν και αμφίβολο το αποτέλεσμα των λόγων και της σχετικής κριτικής. Κάτι συνέβαινε ώστε να μην μπορεί να καταλάβει μόνος του ότι όσο έμεινε το βιβλίο του αυτό ακριβώς στα σχολεία τόσο έχανε απ' το γόητρο του σπάνιου επιστήμονα και ξεχωριστού πνευματικού ανθρώπου που με τόσους αγώνες είχε αποκτήσει. Ιώρα βέβαια εκείνος δεν μπορεί με κανένα τρόπο να ζητήσει ν' αποσυρθεί το βιβλίο του. Έχουμε χρέος όσοι σεβόμαστε τη μνήμη του να το κάνουμε. Η ανάγκη να αντικατασταθεί το βιβλίο είναι πολύπλευρα επιτακτική παρά το γεγονός ότι δεν πρόκειται για βιβλίο και μάθημα που κρίνει την τύχη των μαθητών όπως υποστηρίχτηκε. Αρνείναι πάντως τη διάθεση και ικανότητα εκσυγχρονισμού στην Παιδεία μας και δηλώνω σε σχέση με τα παραπάνω ότι με την προκήρυξη είναι πολύ πιθανή η παραμονή του βιβλίου του Ε. Παπανούτσου για 1-2 χρόνια τουλάχιστο ακόμη στα σχολεία.

Προσωπικά τις κριτικές και το κόστος στο γόητρο της νέας πολιτικής του Υπουργείου δεν επιθυμώ με κανένα τρόπο να τα ρισκάρω. Αφήνω κατά μέρος το γεγονός ότι και το δικό μου γόητρο ως ειδικού και υπεύθυνου επιστημονικά για το θέμα αυτό για όσους δεν ξέρουν την αρνητική μου θέση - και δε διαβάζουν πολλοί τη "Νέα Παιδεία" - και για όσους γνωρίζουν έστω ελάχιστα πράγματα απ' τη σύγχρονη ψυχολογία, έχει δεχθεί αρκετές πρωτικές κριτικές.

και έρχομαι τώρα στο θέμα των δυσκολιών και των κινδύνων που θα προκύψουν απ' την ανάθεση, όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη συνεδρία μας, και συγκεκριμένα: η νύξη που έγινε ότι θα μείνει το μήμα χωρίς ειδικό να κρίνει τη συγγραφή δεν μπορεί ν' αποτελέσει πρόβλημα τη στιγμή που τα βιβλία των μαθηματικών κρίθηκαν πρόσφατα χωρίς να υπάρχει και στο μήμα κάποιος άμεσα ειδικός.

Με βάση τα παραπάνω εισηγούμαι και πάλι να γίνει η ανάθεση από προτά-

θηκε σε μένα και στον κ. Ζάχο. και συμπληρώνοντας την προχθεσινή μου εισήγη-
ση στο σημείο αυτό, προτείνω ως τρίτο μέλος την κ. Μ. Νασιάκου, εφόσον πρόκει-
ται κατά τα χριστουγεννα να έρθει απ' το εξωτερικό με βάση τη βιβλίο της
που έχει σχέση με το μάθημα σε αρκετά επιμέρους θέματα είναι δυνατό να
προβλεφθεί ένα τμήμα του ΑΠ για να συγγράφει εκείνη. Σε περίπτωση που δε
θα έρθει ως το τέλος της χρονιάς ή για οποιοδήποτε λόγο δε θα θελήσει τε-
λικά ν' αναλάβει να υποχρεωθούμε οι υπόλοιποι να ολοκληρώσουμε τη συγγραφή.

Προσωπικά δηλώνω ότι έχω συναίσθηση της βαρύτητας και υπευθυνότητας του
έργου που προτείνω να μου ανατεθεί. Το τολμά όχι για άλλο λόγο, αλλά γιατί
η υπηρεσία μου στο ΚΕΜΕ και στην εκπαίδευση γενικά μου δίνουν παράλληλα
τη συναίσθηση ότι μπορώ και ελπίζω να συμβάλω στο να βοηθηθούν οι μαθητές
στον τομέα αυτό. Θα ήμουν ευτυχής, αν η απόφαση για την ανάθεση αυτή είναι
ομόφωνη και οφείλω να πω ότι κάποιες κατηγορηματικές μάλιστα αντιρρήσεις
που εκδηλώθηκαν κιόλας στην προηγούμενη συνεδρία ^{δεν} περίμενα να υπάρξουν, εφό-
σον πρόκειται για προσφορά θεληματικής εργασίας με ανοιχτή τη δυνατότητα α-
πορριπτικής κριτικής πάνω στην ποιότητά της από οποιονδήποτε. Πάντως υπα-
κούω σε πρόσκληση καθήκοντος και απολυνθώ μια νόμιμη φιλοδοξία μου να προ-
σφέρω κόπο και εργασία και δε θα με πειράξουν ούτε τώρα ούτε τότε -στην
τελική κρίση- αρνήσεις και αρνητικές κριτικές αντίστοιχα. Όμως μια αρνη-
τική πλειοψηφία στην πρότασή μου τώρα, οφείλω να πω, ότι θα συνδεθεί οπωσδή-
ποτε στη συνείδησή μου με το πρόσφατο παρελθόν του γνωστού "περιθωριασμού"
μου, πολύ περισσότερο εφόσον το μήμα έχει κάνει ήδη αναθέσεις σε μέλη του.
Αυτό θα με δυσαρεστήσει ασφαλώς, αλλά μόνο σε συνδυασμό με το γεγονός ότι
θα συμβεί κάτι τέτοιο σε καιρούς αλλαγής. Θέλω να πιστεύω πάντως ότι του-
λάχιστο η πλειοψηφία θα εκτιμήσει αντικειμενικά και συνολικά τη διάθεσή
μου να εργαστώ για τους μαθητές με τους άλλους δυο εκλεκτούς συναδέλφους.

Στη συνέχεια ο πρόεδρος κ. Καμνιδής πρότεινε να περιεργαστεί
η επιτροπή για ανάθεση στους δύο πρώτους, γιατί χρειάζονται κάποια
επιστημονικά κ. Μ. Νασιάκου και να χρειάζονται
Η πρόταση του έγινε δεκτή.

που θα δαθεί

Ο κ. Σακινάς λέγει: -

Υπάρχει ανάγκη να αντικατασταθεί το σχολικό βιβλίο της ψυχολογίας και να αντικατασταθεί από βιβλίο που θα είναι σύγχρονα καλύτερο. Γιατί ένα πολύ καλό βιβλίο ψυχολογίας θα βοηθήσει πολύ το μάθημα και γιατί πρόκειται να αντικαταστήσει βιβλίο που φέρει το όνομα γνωστού μεγάλου συγγραφέα.

Ο ίδιος υποστήριξε να μην ανατίθεται η συγγραφή σχολικών βιβλίων σε συνάδελφους. Και οι ίδιοι οι συνάδελφοι να μην επιζητούν να αναλαμβάνουν τέτοια ευθύνη.

Γιατί όταν έρχεται η ώρα της κρίσης και συμβαίνει η συγγραφή να μην είναι ικανοποιητική, βρισκόμαστε σε πάρα πολύ δύσκολη θέση να την απορρίψουμε. Και για να μη δίνουμε την εντύπωση ότι εφαρμόζουμε το "Γιάννης κερνάει και Γιάννης πίνει". Όμως δεν εισακουστήκαμε. Και συνάδελφοι έχουν αναλάβει ως τώρα τη συγγραφή βιβλίων με αποφάσεις του Τμήματος. Δε βλέπω τώρα πως μπορούμε να αρνηθούμε στον κ. Παπαδόπουλο ότι δεχθήκαμε για άλλους συναδέλφους.

Πέρα απ' αυτό νομίζω ότι υπάρχει ανάγκη αναθεώρησης του προγράμματος της ψυχολογίας ώστε να περιοριστεί το παραδοσιακό στοιχείο (εισαγωγή, μέθοδοι ψυχ. γνωστικών, συναισθηματικών και βουλευτικών μερών) και να δοθεί η έμφαση στην κοινωνική ψυχολογία (ανθρώπινες σχέσεις και προβλήματα που δημιουργούνται απ' αυτές κλπ) που ενδιαφέρει και ωφελεί ιδιαίτερα σήμερα. -

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

Νομίζω ότι η εισήγηση του κ. Παπαδόπουλου μου επιβάλλει πρώτα να πω κάτι για την αποικιακή κατάσταση μιας αλήθειας:

1. Το 1976 προσωπικά εισηγήθηκα και ύστερα διαπραγματεύτηκα τη χρησιμοποίηση του βιβλίου Ψυχολογία του Ε.Π. Παπανούτσου.

Ο συγγραφέας είχε συνείδηση της "ιστορικότητας" της συγγραφής του και των αδυναμιών της. Όμως ανταποκρίθηκε σε παράκλησή μας αφήνοντας σε μας την ευθύνη της επιλογής. Παρέλκει η ανάγκη κριτικής των νεκρών.

2. Η αναφορά σε έρευνες, που διενεργούνται με την πρόθεση επιβεβαίωσης των απόψεων του ερευνητή, δεν είναι σωστή επιλογή για την οργάνωση μιας εισήγησης.

./.

3. Η αναφορά σε περιστάσεις προσωπικής περιθωριοποίησης δεν είναι ε-
ποικοδομητική για τη συζήτησή μας.

Θα παρακαλούσα τον κ. Παπαδόπουλο να απαλείψει αυτά τα μέρη της
εισήγησής του.

4. Η άποψή μου είναι: ναι στην εισήγηση ως προς τα δύο σιέλη της:

α. ανάθεση συγγραφής.

β. προκήρυξη συγγραφής

Ο κ. Σπυρόπουλος επαναλαμβάνει την πρότασή του να προηγηθεί
στη συγκεκριμένη περίπτωση η προκήρυξη.

Ο Πρόεδρος διευκρινίζει ότι πέρα από τις απόψεις που έχει ο καθέ-
νας για το βιβλίο του Παπανούτσου το Τμήμα συμφωνεί ότι πρέπει να
υπάρξει καινούργιο βιβλίο ψυχολογίας. Ανάλογα με τη γνώμη του καθενός
για την αποτελεσματικότητα των αναθέσεων, ή των προκηρύξεων, και ανά-
λογα με το πόσο γρήγορα κρίνει κανείς απαραίτητη την αντινατάσταση
του βιβλίου, παρακαλώ τα μέλη του Τμήματος να ψηφίσουν ανάμεσα στις δύο
μεθοδολογίες, άσχετα με τη συγκεκριμένη πρόταση του κ. Παπαδόπουλου,
που θα τεθεί σε ψηφοφορία μόνο αν το Τμήμα προκρίνει τη λύση της ανάθε-
σης.

Ψηφοφορία

Ζιορδίλης	ανάθεση
Τομαΐδης	προκήρυξη
Παπασημακόπουλος	ανάθεση
Αδαμόπουλος	"
Παπαδόπουλος	"
Βώρος	"
Σπυρόπουλος	προκήρυξη
Βαρουχάκης	"
Σακιάς	λευκή
Κακριδής	ανάθεση

Με ψήφους 6:1= 7:3 το Τμήμα αποφασίζει να αναθέσει τη συγγραφή του
βιβλίου· επιφυλλάσσεται όμως να επιχειρήσει και μια διπλή πορεία, αν
το ΥΠΕΠΘ θελήσει στη συγκεκριμένη περίπτωση να συνυπάρξει προκήρυξη
και ανάθεση.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος θέτει σε ψηφοφορία τη συγιστευμένη πρόταση ανάθεσης στους κ.κ. Παπαδόπουλο και Ζάχο.

Ψηφοφορία

Σιορδίλης	ΝΑΙ
Τομπάκης	ΟΧΙ
Παπασημαϊδópουλος	ΝΑΙ
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	Λευκή
Βάρος	ΝΑΙ
Σπυρόπουλος	ΟΧΙ
Βαρουχάκης	ΟΧΙ
Σαλιάς	Λευκή
Κακριδής	ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 5±2= 7:3 αποφαινείται

Προτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου με βάση το άρθρο 53 του Ν. 1143/81

Α. 1) Τίτλος: ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

2) Τάξη : Β' Λυκείου

3) στους α) Παπαδόπουλο Νίκο Σύμβουλο του ΚΕΜΕ

β) Ζάχο Δημήτρη Ψυχολόγο-Προϊστάμενο του Τμ. Ψυχ. Υγ. του Υπ. Υγ. και Πρόνοιας.

4) Διάρκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Απόφαση. Τέλη Ιαν. 1984 υποβολή της συγγραφής για κρίση.

Β. Όροι συγγραφής - Οδηγίες:

1) Σκοπός του βιβλίου: Να στηρίζει τη διδασκαλία του μαθήματος της Ψυχολογίας στη Β' τάξη Λυκείου σύμφωνα με το ΑΠ.

2) Ύλη του βιβλίου (αναλ. Πρόγραμμα) Σύμφωνα με το ΑΠ (Πρ. Δ/γμα 922/6-10-80 ΦΕΚ 230, τ.Α)

3) Διάταξη της ύλης σε μέρη-κεφάλαια Όπως στο ΑΠ.

4) Διαγραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου Εισαγωγή

Α' Μέρος: Αναλυτική θεώρηση της ψυχικής ζωής

Β' Μέρος: Συνολική θεώρηση της ψυχικής ζωής.

5) Γλώσσα - Μορφή του βιβλίου: Με βάση τη Γραμματική του ΚΕΜΕ

- 6) Εικονογράφηση-Σχεδιαγράμματα : Θα τα φροντίσουν οι συγγραφείς και θα παραδώσουν ό,τι σχετιικό στον ΟΕΔΒ για φωτογράφιση ηλπ.
- 7) Ψυχολογικές-Παιδαγωγικές απαιτήσεις: Να ανταποκρίνεται στο νοητικό επίπεδο των μαθητών της αντίστοιχης ηλικίας και στα ενδιαφέροντά τους.
- 8) Τυπικοί όροι.
 - α) Προθεσμία υποβολής: Τέλη Ιαν. 1984
 - β) Ένταση (Αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.α.): 230 περίπου σελ. γραφομηχανής με 1 1/2 διάστημα και με κανονική δακτυλογράφηση.
 - γ) Ένταση εικονογραφήσεως: Περίπου 20 σελίδες.

Γ. Επιτροπή κρίσεως (με βάση το ν. 1304 άρθρ. 30, παρ. 4)

- 1) Επιτροπή κρίσεως ορίζεται από τους
 - α) Φατούρου Μίνα Καθηγ. Ψυχολογίας του ΑΠΘεσ/νίκης-Φιλοσ.Σχολή
 - β) Γιόντοβος Θ. Λέκτορας Παιδαγωγικών του Πανεπ. Ιωαννίνων-Φιλοσ. Σχ.
 - γ) Τζόλα Θεοδώρα, Καθηγ. Μ.Ε 29ο Γυμν. Αθηνών, Αραχώβης 11 (Τηλ. 3617842)
 - δ) Σταύρου Κώστας Καθηγ. Μ.Ε 1ο Λύκ. Ν. Φιλαδέλφειας, Αθήνα
 - ε) Διάρκεια περατώσεως του έργου: Τέλη Φεβρ. 1984 (1 μήνα μετά την υποβολή)
- στ) Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ 749/70 Υπόψη μας
- 2) Συμπληρωματικές οδηγίες για την κρίση: Να ληφθούν υπόψη:
 - α) Το ΑΠ στα βασικά του σημεία
 - β) Οι παραπάνω προδιαγραφές

- Δ. 1) Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) 180 χιλ. μόνο για τον κ. Ζάχο
- 2) Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος) 100 χιλ. για όλους με ίση κατανομή.
- 3) Στοιχεία με τα οποία η Δ/ση Εφαρμ. Προγραμ. οφείλει να εφοδιάσει τους συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως
- α) Το ΑΠ και β) Τα στοιχεία (όρους) της συγγραφής.

Ε. Οι συγγραφείς θα πρέπει να δηλώσουν, ένα μήνα μετά την παραλαβή της αναθέσεως τις επιλογές τους απο το Α.Π: σε ποια κεφάλαια θα δώσουν ιδιαίτερη σημασία και ένταση και σε ποιά όχι . Επίσης οι συγγραφείς μπορούν να προτείνουν και κάθε άλλη αναγκαία τάξη, παράλειψη ή συμπλήρωση των προβλέψεων του Α.Π. Η οριστική απόφαση για όλα τα παραπάνω θα είναι του Τμήματος Μ.Ε του ΚΕΜΕ.-

Θέμα 2ο: Ο κ. Σακκάς λέγει:

Μελέτησα τις οδηγίες για τη διδασκαλία της Αγγλικής στην Ε' δέση της Γ' Λυκείου που συνέταξε ο κ. Τριανταφύλλου και έκανα ορισμένες διορθώσεις τις οποίες δέχθηκε ο κ. Τριανταφύλλου. Το διορθωμένο κείμενο σύμφωνα με τις υποδείξεις μου είναι τώρα, νομίζω, κατάλληλο για να αποσταλεί στους καθηγητές που διδάσκουν το μάθημα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα το κείμενο των οδηγιών που ακολουθεί:

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΣΤΗΝ Ε' ΔΕΣΜΗ (Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ)

I. Σκοποί του μαθήματος:

I. Γενικοί: I.1. Να ικανοποιηθεί, στο βαθμό του δυνατού, ο στόχος "προετοιμασία για την ενεργό ζωή"

I.2 Να εξασφαλίσουν οι μαθητές κάποια ελάχιστη πρακτική κατάρτιση για την εύρεση της πρώτης εργασίας.

2. Ειδικοί 2.1. Να εφοδιάσει τους μαθητές με τις ειδικές τεχνικές και επαγγελματικές γνώσεις γενικής χρησιμότητας (οικονομικών συναλλαγών, τεχνολογίας κλπ) στην επαγγελματική γλωσσική επικοινωνία και ορολογία.

2.2 Να διδάξει στους μαθητές τις ειδικές γνώσεις συγκεκριμένων επαγγελματικών τομέων, όπως της Γραμματειακής Τέχνης Εμπορίας, Τουρισμού και Τεχνολογίας.

II. Γενικές Οδηγίες:

I. Έλεγχος των γνώσεων των μαθητών: Επειδή το νέο Τμήμα ή Τμήματα Ε.Σ.Γ μπορεί να προέλθουν από διάφορα Τμήματα της Γ' Λυκείου, κρίνεται σκόπιμο, να διερευνηθεί και να διαπιστωθεί το επίπεδο των μαθητών στην Ε.Γ. Η διαπίστωση αυτή θα διευκολύνει το καθηγητή στον προγραμματισμό της διδασκαλίας του μαθήματος και στις τυχόν συμπληρωματικές ασκήσεις ή επαναλήψεις που θα πρέπει να κάνει, προκειμένου να συντονήσει ή να συγκεράσει πραγματικές γνώσεις και διδακτέα ύλη.

Η διαπίστωση του επιπέδου γνώσεων των μαθητών μπορεί να γίνει με μια διαγνωστική εξέταση (γραφικό TEST) που ο ίδιος ο καθηγητής θα γράφει και θα δώσει στους μαθητές.

2. Διδακτέα ύλη και Αναλυτικό Πρόγραμμα: Στη φάση αυτή εφαρμογής του νέου μαθήματος, ο καθηγητής θα ακολουθήσει την ύλη των διδακτικών βοηθημάτων, όπως αυτή αναπτύσσεται και εξελίσσεται σ' αυτά.
3. Διδακτικές ώρες και διδακτέα ύλη: Ο αριθμός των 25 διδακτικών ωρών για κάθε τρίμηνο είναι περίπου ο μέσος όρος των ωρών διδασκαλίας που θα γίνουν για κάθε κύκλο. Ο καθηγητής θα πρέπει να μελετήσει το συσχετισμό των τριών βασικών συντελεστών- γνώσεις μαθητών, αριθμός ωρών και διδακτέα ύλη- προκειμένου να οργανώσει τη διδασκαλία του κατά το καλύτερο τρόπο.
4. Χαρακτηριστικά των βιβλίων: Όπως είναι ήδη γνωστό, το πρώτο τρίμηνο όλοι οι μαθητές ακολουθούν κοινό πρόγραμμα και διδάσκονται το ίδιο βιβλίο. Ο διαχωρισμός των τομέων αρχίζει από το δεύτερο τρίμηνο.
θα έπρεπε να διευκρινιστεί ότι όποια επιλογή γίνει για το δεύτερο τρίμηνο εκείνη θα ακολουθηθεί και στο τρίτο τρίμηνο. π.χ Εμπορία Ι στο β' τρίμηνο και Εμπορία ΙΙ στο γ' τρίμηνο.

Ειδικά για τα Αγγλικά:

Με εξαίρεση το βιβλίο "WRITING BUSINESS LETTERS" για το γ' τρίμηνο του τομέα της Γραμματειακής Τέχνης, τα υπόλοιπα έξη των πρώτων τριών τομέων - Γραμματειακής Τέχνης Εμπορίας και Τουρισμού- της Αγγλικής γλώσσας έχουν την ίδια δομή και οργάνωση της ύλης, δηλαδή: Διάλογο, ασκήσεις, κείμενο, ερωτήσεις, άσκηση λεξιλογίου.

Και τα πέντε αυτά μέρη κάθε ενότητας είναι οπωσδήποτε σημαντικά. Ιδιαίτερα έμφαση θα πρέπει να δοθεί στους διαλόγους και στις ασκήσεις λεξιλογίου. Για να βοηθηθεί ο καθηγητής, κάθε βιβλίο έχει στο τέλος πίνακα της νέας ορολογίας με επεξηγήσεις στα Αγγλικά. Οπωσδήποτε η χρησιμοποίηση ειδικού λεξικού κρίνεται απαραίτητη. Άλλο χαρακτηριστικό των βιβλίων αυτών είναι η ύπαρξη ταινιών και κασετών με τους διαλόγους και διάφορες ασκήσεις.

Το βιβλίο "WRITING BUSINESS LETTERS" έχει τα δικά του χαρακτηριστικά. Παρά το γεγονός ότι η διδασκαλία και γραφή μιας εμπορικής επιστολής είναι μια μάλλον "τυπωποιημένη" διαδικασία, ο συγγραφέας του βιβλίου αυτού καταφέρνει να παρουσιάσει τα θέματα κατά του με πολύ ενδιαφέροντα τρόπο. Συγκεκριμένα: Κάθε θέμα αρχίζει με διάλογο μεταξύ υπαλλήλων μιας επιχείρησης στον οποίο διάλογο θίγεται το συγκεκριμένο στοιχείο

για το οποίο θα ακολουθήσει το γράψιμο της επιστολής. Και στο βιβλίο αυτό οι διδάτορες είναι μαθητοφωνημένοι. Μετά ακολουθεί ένα μοντέλο επιστολής για να βοηθήσει το μαθητή, και ακολουθούν ασκήσεις και ειδικές επεξηγήσεις του θέματος τα δύο Αγγλικά βιβλία που θα χρησιμοποιηθούν στον τομέα της Τεχνολογίας έχουν διαφορετική δομή από τα εφτά προηγούμενα. Συγκεκριμένα:

Το πρώτο, "WORKING WILL ENGLISH, BOOK 2" για το β' τρίμηνο έχει πλήρη περιγραφή ενός εργοστασίου κατασκευής αυτοκινήτων, ενώ το δεύτερο για το γ' τρίμηνο περιγράφει όλες τις φάσεις δουλειάς στην ανέγερση ενός νοσοκομείου.

Κάθε βιβλίο χωρίζεται σε πέντε βασικές ενότητες. Για κάθε βιβλίο υπάρχει επίσης κείμενο με τους διαλόγους κείμενα και ασκήσεις καθώς και βιβλίο του καθηγητή για περισσότερες επεξηγήσεις και βοήθεια.

Και γι' αυτό τα βιβλία θα χρειασθεί ειδικό λεξικό τεχνικών όρων. Και σ' αυτή τα βιβλία, η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στους διαλόγους και την ειδική ορολογία.

Σ' αυτή τη φάση, κι εφόσον είναι εφικτό, η συνεργασία με κάποιους ειδικούς γλωσσολόγους π.χ μηχανικούς αυτοκινήτων, πολιτικούς μηχανικούς κλπ. θα ήταν πολύτιμη.

Παρατηρήσεις:

1. Επειδή οι καθηγητές δεν είναι εξοικειωμένοι με το ειδικό αντικείμενο κάθε τομέα, κάθε βοήθεια από πλευρά λυκειάρχη θα ήταν πολύτιμη. π.χ για την απόκτηση ειδικών λεξικών, κασετόφωνου ή ταινιών.
2. Παρακαλούνται οι καθηγητές να καταγράψουν κάθε ειδική δυσκολία που θα συναντήσουν στην πορεία της διδασκαλίας του νέου μαθήματος, ώστε να αναφέρουν σχετικά, όταν γίνει η αξιολόγηση της εφαρμογής αυτής.
3. Η ολοκλήρωση των βιβλίων είναι βέβαια στόχος αλλά όχι αυτοσκοπός. Πρωταρχική σημασία έχει η εμπέδωση της διδασκόμενης ύλης.

III. Μέθοδος διδασκαλίας

1. Γενικά: Οι καθηγητές μπορούν και στο εξειδικευμένο αυτό μάθημα να χρησιμοποιήσουν τον ίδιο τρόπο διδασκαλίας που χρησιμοποιούν και για τα γενικά Αγγλικά ή Γαλλικά. π.χ Η παρουσίαση και διδασκαλία ενός διαλόγου ή κειμένου δεν πρέπει να διαφέρει. Και στις δύο περιπτώσεις οι μαθητές έχουν να αντιμετωπίσουν καινούργιο λεξιλόγιο. Η διαφορά στην Ε.Σ.Γ. Είναι ότι οι ξγνοιες του λεξιλογίου είναι εξειδικευμένες και

γ ι' αυτό είναι σκόπιμο να προηγείται μεγαλύτερη προετοιμασία από τον καθηγητή και να παρουσιάζεται τον νέο λεξιλόγιο καθώς και η ειδική φρασεολογία κατά τρόπο παραστατικό.

2. Ειδικά: Για την αφομοίωση του νέου λεξιλογίου, πέρα από τις ασκήσεις του βιβλίου ο καθηγητής θα πρέπει να χρησιμοποιεί διάφορους τύπους ασκήσεων για να πετύχει καλύτερα αποτελέσματα π.χ
- απόδοση διαλογών "απέξω"
 - περιληψη κειμένων
 - απόδοση των ειδικών όρων στην ξένη γλώσσα
 - ασκήσεις συμπλήρωσης κειμένων
 - χρησιμοποίηση νέων όρων σε προτάσεις.
 - σύνθεση παραγράφου με δοσμένους τους νέους όρους. (γραπτά) με σύγχρονη αντλήψη του όλου κειμένου μέσα από άσκηση ακουστικής κατανόησης.
 - Μέσα από άσκηση DICTO-COMP (Βλέπε παλιότερες οδηγίες) π.χ Δίνεται ελλειπές κείμενο - ακολουθεί η ακουστική παρουσίαση ολόκληρου του κειμένου και ζητείται η συμπλήρωση και ανάπτυξη αυτού.

Παρατήρηση: Όλα τα παραπάνω δε σημαίνουν ότι θα πρέπει να αγνοηθούν οι άλλες γλωσσικές δεξιότητες στην πορεία της διδασκαλίας. Απλά, επισημαίνεται η σπουδαιότητα αφομοίωσης και εμπέδωσης της ειδικής ορολογίας.

IV. Αξιολόγηση της διδακτικής διαδικασίας:

Ο καθηγητής αξιολογεί και στην περίπτωση αυτή τα αποτελέσματα της διδακτικής του προσπάθειας με τον ίδιο τρόπο που αξιολογεί τα αποτελέσματα στο γενικό μάθημα της Ξένης Γλώσσας.

Σχετικά παραέμπονται οι καθηγητές σε παλιότερες και πρόσφατες οδηγίες που αναφέρουν αναλυτικά τα βασικά στοιχεία τρόπους εξέτασης και αξιολόγησης.

Με τις παραπάνω αυτές γενικές οδηγίες και την εντονη προσπάθεια των καθηγητών, πιστεύουμε ότι η πειραματική αυτή φάση εφαρμογής της Ε.Σ.Γ θα αποδώσει καρπούς.

Στη συνέχεια ο κ. Κατσιμάνης προτείνει να αποσταλούν οι οδηγίες διδ/λλας της Γαλλικής γλώσσας, που ακολουθούν. Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την πρόταση του κ. Κατσιμάνη.

31

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΑΓΓΛΙΚΑ Η ΓΑΛΛΙΚΑ

Α' Τρίμηνο - κοινό - 25 ώρες

Γενική Επαγγελματική Φρασεολογία

Β' Τρίμηνο
Ειδικό - 25 ώρες

Γραμματειακή τέχνη I

Εμπορία I

Τουρισμός I

Τεχνολογία I

Γραμματειακή τέχνη II

Εμπορία II

Τουρισμός II

Τεχνολογία II

Γ' Τρίμηνο
Ειδικό - 25 ώρες

Γ Ε Ν Ι Κ Ε Σ Ο Λ Η Γ Ι Ε Σ

τη διδασκαλία της γλώσσας σύμφωνα με ειδικές ανάγκες του
ητικού κοινού, όπως για τα μαθήματα 5ης Δέσμης, υπάρ-
ν ορισμένοι παράγοντες που κυρίως λαμβάνονται υπόψη:

Η παρουσία, ο κοινωνικός ρόλος, τα ειδικά χαρακτηριστικά
πιδυμίες επαγγελματικές, γενικές προτιμήσεις) που έχει ο
ητής της 5ης Δέσμης.

Τό είδος των προσώπων (παρουσία, κοινωνικός ρόλος, ειδικά
ακτηριστικά) με τα οποία πρόκειται να επικοινωνήσει.

Είδος γλωσσικών πράξεων που πρόκειται να πραγματοποιήσει,
την ικανοποίηση των ειδικών του αναγκών.

Ειδικές καταστάσεις επικοινωνίας με τις οποίες πρόκειται
βρεθεί αντιμέτωπος.

Ειδικός χώρος της γλωσσικής επικοινωνίας.

Για κάθε κλάδο επιλογής των μαθητών σύμφωνα με τον παραπό-
διαχωρισμό, ισχύουν οι παράγοντες Ι, 2, 3, 4, 5 και προσαρμό-
ται ειδικά σε κάθε κλάδο.

Ο καθηγητής είναι δυνατόν να λάβει υπόψη του: Ι. Ι την πα-
σία, τον κοινωνικό ρόλο, κτλ. (βλ. παραπάνω Ι) του μελλο-
κού εμπόρου, τεχνολόγου, ξενοδοχειακού υπαλλήλου ή γραμ-
έα κλπ.

Τα πρόσωπα με τα οποία αυτός πρόκειται να επικοινωνήσει
ευθυντές γραφείων, υπάλληλοι, γραφέα λογιστηρίου, ξενο-
του).

Το σχετικό είδος των γλωσσικών πράξεων (Η κατανομή της ύλης διδασκαλίας) έχει γίνει σύμφωνα με τις αντίστοιχες γλωσσικές ειδικότητες του μελλοντικού επαγγελματία αλλά και τις ειδικές ανάγκες επικοινωνίας, τον ειδικό χώρο επικοινωνίας κτλ.

Διδακταλίας: Η ύλη των αντίστοιχων βοηθημάτων είναι ανάλογη με τις βασικές γλωσσικές δεξιότητες που έχουν καθορισθεί προηγουμένως (*CONSEIL DE L'EUROPE - PROJET LINGUISTIQUE*)

Τους μαθητές με παρόμοια ενδιαφέροντα προς εκείνα των μαθητών της 5ης Δεσμής.

Βασικές γλωσσικές δεξιότητες για το μαθητή ΞΓ αναφέρονται οι οδηγίες που έχουν δοθεί για το Γενικό Λύκειο (βλ. ειδικό ενύχιο ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ).

Οι μαθητές με στόχο τη γλωσσική δραστηριότητα του μαθητή στην Ελληνική, δεν παρουσιάζεται ανάγκη επιμονής στην κατάρτιση στη μετάφραση ειδικών όρων.

Οι μαθητές το κρίνουν απαραίτητο, ο καθηγητής περιορίζει στην επεξήγηση των όρων που υπάρχουν στο αντίστοιχο ενύχιο.

Όση την " επικοινωνιακή προσέγγιση " για τη διδασκαλία της Γαλλικής, ο μαθητής μαθαίνει να χειρίζεται το νέο ειδικό λεξιλόγιο μέσα από ανθεκτικές περιστάσεις επικοινωνίας και αντίστοιχες γλωσσικές πράξεις και όχι μέσα από μεμονωμένες σειρές λέξεων μεταφρασμένων στα Ελληνικά, που οι μαθητές δεν μπορούν να τους χρησιμοποιήσουν.

Σε περίπτωση που οι μαθητές απαιτούν αναφορές σε ειδικότερους τομείς, καλό είναι ο καθηγητής να δίνει παραδείγματα χρησιμοποίησης αυτών των όρων ή σε αντίστοιχες περιστάσεις επικοινωνίας ή σε ειδικά αντικείμενα (π.χ. τομέας τεχνολογίας).

ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Ενημερωτικό στοιχείο για τα ελεύθερα βοηθήματα
γαλλικής (Φ 21122/8/Γ2/2074)

Α' τρίμηνο κοινό για όλους τους μαθητές.

βιβλίο: ALOUETTE III

Η επιλογή του ποροπάνω βοηθήματος, στόχο έχει την εξυπηρέτηση βασικών γλωσσικών δεξιοτήτων του μαθητή της Γ' δέσμης, που ήδη έχουν καθορισθεί διεθνώς για τους μαθητές με παρόμοιες ανάγκες στη ξένη γλώσσα (CONSEIL DE L'EUROPE L'IDENTIFICATION DES BESOINS DES ADULTES: APPROCHE PRAGMATIQUE, βλ. ποροπάνω).
υποδεύεται από βιβλίο ασκήσεων.

Δομή του βιβλίου: Χωρίζεται σε οκτώ ενότητες (MAGAZINES) που αναφέρονται σε θέματα καθημερινής χρησιμότητας και σχετικού ενδιαφέροντος για όλους τους μαθητές της 5ης δέσμης.

Η δομή του βιβλίου, δίνει την ελευθερία στον καθηγητή να ιεραρχήσει τη διδασκαλία των εννοιών σύμφωνα με την προτίμηση και τα ενδιαφέροντα της τάξης του.

Κάθε ενότητα περιέχει:

- 1) Κείμενο που είναι δυνατόν ο μαθητής να συναντήσει σε περιοδικά ποικίλης ύλης ή σε άλλα έντυπα ειδικού ενδιαφέροντος. Η διάταξη των κειμένων επιτρέπει την επιλογή ορισμένων, όταν ο καθηγητής το θεωρήσει αναγκαίο για την ολοκλήρωση κάθε ενότητας.
- 2) Εικονογραφημένες ιστορίες, με αναφορές σε καθημερινά θέματα που σκοπό έχουν την υποκίνηση ενδιαφέροντος του μαθητή και ^{εν}εξοικείωσή του στο ειδικό λεξιλόγιο που απαιτούν συνήθεις περιστάσεις επικοινωνίας. Πολλές φορές η εικονογράφηση δίνει την ευκαιρία στο μαθητή να εκφραστεί γραπτά, όταν παρουσιαστεί ανάγκη.
- 3) Ειδικές ασκήσεις αξιολόγησης των μαθητών, χωριστά για κάθε ενότητα του βιβλίου (CONTRAÔLE). Κάθε σειρά ασκήσεων που αντιστοιχεί σε μια ενότητα είναι δυ-

νατών να αποσπασθεί από το βιβλίο του μαθητή και να διευκολύνει τη διαδικασία αξιολόγησης αλλά και αυτοαξιολόγησης του μαθητή (σελ.131-154). Το είδος των ασκήσεων καθορίζεται στην προτεραιότητα της διδασκαλίας τους και το γλωσσικό υλικό των ενοτήτων είναι δυνατόν να λειτουργήσει βοηθητικό για τις απαντήσεις των ασκήσεων.

Όλες οι ασκήσεις του βιβλίου αναφέρονται σε βασικές γλωσσικές δεξιότητες.

Στις περιπτώσεις που ο καθηγητής θεώρησε σκόπιμη την προτεραιότητα ορισμένων ενοτήτων, είναι ελεύθερος να διδάξει ασκήσεις και άλλων ενοτήτων.

Στο τέλος του βιβλίου μια άλλη σειρά ασκήσεων "FAISONS LE POINT" (σελ.155-159) κρίνεται απαραίτητη για όλους τους μαθητές, όποιες ενότητες και αν έχουν διδαχθεί στη διάρκεια του Α' τριμήνου.

Οι σελ. 131-159 του βιβλίου για το μαθητή, αποτελούν ειδικό τεύχος ασκήσεων, και ο τρόπος παρουσίαισής τους, αφήνει ελεύθερο χώρο για τις απαντήσεις των μαθητών.

Οι καθηγητές που επιθυμούν περισσότερες ασκήσεις, για τους μαθητές τους, εκτός των παραπάνω που είναι απαραίτητες, μπορούν να χρησιμοποιήσουν το ειδικό βιβλίο ασκήσεων του βοηθήματος ALOUETTE III.

Προτάσεις για το χειρισμό του βοηθήματος:

Η ALOUETTE III δε συνοδεύεται από βιβλίο για το δάσκαλο, ακριβώς για να μην επιβληθεί στον καθηγητή μια καθορισμένη διδακτική πορεία δεσμευτική πολλές φορές για τις ανάγκες της τάξης του.

Διδασκαλία ενοτήτων: Προτείνουμε κάθε ενότητα να διδάσκεται με βάση τις ασκήσεις που υπάρχουν στο τέλος (βλ. παραπάνω CONTRÔLE-FAISONS LE POINT). Με αυτό το τρόπο οι μαθητές εκμεταλλεύονται τα κείμενα για πληροφόρησή τους και προώθησή τους σε δημιουργικότητα που εκφράζεται με απαντήσεις τους στις ασκήσεις της σειράς: 1) CONTRÔLE 2) FAISONS LE POINT. Οι παιδαγωγικοί στόχοι του βοηθήματος δεν αποβλέπουν στην απομνημόνευση των κειμένων αλλά στην εκμετάλλευσή τους από το μαθητή για να εξυπηρετηθεί σε βασικές γλωσσικές δεξιότητες του κοινωνικού του περιβάλλοντος που προτείνονται στις ειδικές ασκήσεις (CONTRÔLE-FAISONS LE POINT).

ενότητες της ALOUETTE III, λειτουργούν με τη μορφή περιοδικού (MAGAZINE) ήσυχης ύλης για το μαθητή του Α' τριμήνου και σε καμία περίπτωση δεν αποτε-
 ύν βάση περιγραφής από τους μαθητές ή μίμησης, αλλά υποκίνησης και πληρο-
 ρησης για την αυτόνομη λειτουργία τους στη ξένη γλώσσα.

Αυτό είναι, όταν οι ανάγκες της τάξης το απαιτούν, ο καθηγητής να καταφεύγει
 στη μητρική γλώσσα όχι για να επεξηγήσει κατά λέξη τα κείμενα αλλά για να
 ακολουθεί τους μαθητές στη πληροφόρησή τους.

Η μορφή της ALOUETTE III επιτρέπει τη διδασκαλία κατά ομάδες μαθητών.

Για την επεξεργασία κάθε ενότητας (MAGAZINE) οι μαθητές διαλέγουν το θέμα που
 ενδιαφέρει με τη βοήθεια του συνοπτικού πίνακα (SOMMAIRE) κάθε ενότητας αλλά
 του αρχικού εξώφυλλου όπου παρουσιάζεται η κύρια ύλη της ενότητας.

Οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες ανάλογα με τα θέματα επιλογής τους και εργάζονται
 πάνω με αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας σχετικές με τα κείμενα ή τις εικα-
 στημένες ιστορίες των ενότητων.

Ο καθηγητής υποδεικνύει και άλλες σελίδες του βιβλίου που αναφέρονται σε ανάλογα
 τα παρακολουθεί τις γλωσσικές επιλογές των μαθητών σε προφορικό ή γραπτό λόγο,
 δέχεται και τις αξιοποιεί χωρίς να επιβάλλει τις δικές του. Η μια ομάδα των
 μαθητών οδηγείται από τον καθηγητή στην αξιολόγηση των λεκτικών επιλογών της άλλης
 επιδιώκεται μια δεύτερη αξιολόγηση με τη χρησιμοποίηση των ασκήσεων στο τέλος
 του βιβλίου.

Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα αν επιθυμούν, να επέμβουν στην επεξεργασία των
 κειμένων με συμπληρωματικό υλικό (αφίσσα, τέστ από περιοδικά).

Αξιολογείται πως η ιεράρχηση των πληροφοριών και των δραστηριοτήτων σύμφωνα
 με το ενδιαφέρον των μαθητών, αλλά και η ομαδική εργασία είναι σημαντικές για
 την ποιοτική διδασκαλία του βιβλίου.

Οι ασκήσεις του βιβλίου ζητούν από το μαθητή την ενεργό συμμετοχή του στις
 διάφορες περιστάσεις επικοινωνίας που παρουσιάζονται.

Αξιολόγηση των μαθητών: Οι ίδιες οι ασκήσεις στο τέλος του βιβλίου αποτελούν θέ-
 με εξέτασης και αξιολόγησης για το μαθητή Α' τριμήνου.

Επίσης χρησιμοποιούνται για το Β' και Γ' τρίμηνο και τους ανάλογους τομείς επιλο-
 γής και αυτά ασκήσεις που είναι δυνατόν να αποτελέσουν "θέματα εξέτασης"
 και επί μέρους αξιολόγησης.

Για τους τρεις τομείς επιλογής (εμπόριο-τουρισμός-γραμματική τέχνη) διδάζεται ένα αντίστοιχο βιβλίο. Δεν καθορίζονται κεφάλαια για κάθε τρίμηνο. Εξάι-
ρεση αποτελεί ο τομέας της τεχνολογίας όπου διδάσκονται δύο τεύχη του αυτού βοή-
θήματος για το Β' και Γ' τρίμηνο αντίστοιχα.

Τομέας γραμματειακής τέχνης :

Βιβλίο: DANY M. GELIOT J. PARIZET M.L.: LE FRANÇAIS DU SECRÉTARIAT COMMERCIAL.

Δομή του βιβλίου: Χωρίζεται σε τέσσερα γενικά μέρη. Τα τρία πρώτα, έχουν
συγκροτηθεί σύμφωνα με τις απαραίτητες γλωσσικές δεξιότητες τις οποίες πρέπει
να αποκτήσει ο μελλοντικός γραμματέας.
Κάθε μέρος χωρίζεται σε ειδικά κεφάλαια, όπου αναπτύσσονται οι γλωσσικές δεξιό-
τητες μέσα από αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας (SITUATIONS).

Κάθε αυθεντική περίπτωση επικοινωνίας, ανάλογα με το είδος της, περιέχει:

1. Μοντέλα εμπορικών επιστολών (LETTRES).
2. Γλωσσικές ασκήσεις (EXERCICES DE LANGUE), με γλωσσικές εφαρμογές (AP-
PLICATIONS).
3. Ασκήσεις ορθογραφικής παρατήρησης (EXERCICES D'ORTHOGRAPHE).
4. Ειδικά βοηθητικά κείμενα για την καλύτερη γλωσσική άσκηση του μαθητή (PÈ-
CES DÉTACHÉES).
5. Ειδικά ενημερωτικά έντυπα με αντίστοιχες περιστάσεις στη Γαλλία και γενικά
στο εξωτερικό.

Σημειώνουμε πως οι ενδείξεις με το είδος του κάθε κειμένου υπάρχουν στην
αρχή του βιβλίου.

Προτάσεις για το χειρισμό του βοηθήματος.

Ο σκοπός της κάθε γλωσσικής ενέργειας του μαθητή υπάρχει στα ειδικά υποκε-
φάλαια.

Οι μικροί σχετικοί διάλογοι δεν απομνημονεύονται από το μαθητή, αλλά αποτελούν
βάση πληροφόρησης και τον διευκολύνουν στη δεδομένη περίπτωση επικοινωνίας. Οι

μαθητές δεν απομνημονεύουν ούτε τα μοντέλα των επιστολών. Ο καθηγητής βοηθά στην πληροφόρηση των μαθητών με βάση τους διαλόγους και τα γράμματα χωρίς να το επεξηγεί κατά λέξη, αλλά οδηγεί τους μαθητές στο χαρακτηρισμό των γραπτών κειμένων και βοηθά στον καθορισμό του αποστολέα, του παραλήπτη, του περιεχομένου, του γράμματος, της αιτιολογίας ούντοξης του κτλ. Πολλές φορές το βιβλίο οδηγεί τον καθηγητή στην παραπάνω επεξεργασία.

Ο ρόλος των γλωσσικών ασκήσεων και των γραμματικών ή ορθογραφικών διευκρινίσεων (EXERCICES DE LANGUE, ORTHOGRAPHE) είναι βοηθητικός. Ο στόχος της διδασκαλίας βρίσκεται στη γραπτή εξάσκηση των μαθητών κυρίως στις γλωσσικές εφαρμογές (APPLICATIONS). Ο καθηγητής βοηθά το μαθητή με την επεξήγηση στα Ελληνικά - όταν οι συνθήκες το απαιτούν - των αυθεντικών περιστάσεων επικοινωνίας που παρουσιάζονται στο βιβλίο - και σύμφωνα με τις οποίες καλείται ο μαθητής να εκφραστεί σε γραπτό ή σε προφορικό λόγο. Καλό είναι να δίνεται προτεραιότητα στις περιστάσεις επικοινωνίας που είναι κοινές και για τους Έλληνες μαθητές και για τους μελλοντικούς επαγγελματίες.

Η αναφορά στα βοηθητικά κείμενα παρουσιάσεως περιστάσεων στη Γαλλία, γίνεται όταν οι ανάγκες των τάξεων το απαιτούν.

Το βιβλίο συνοδεύεται από ένα επεξηγηματικό τεύχος (LIVRET D'ACCOMPAGNEMENT) για τον καθηγητή ή το μαθητή. Η χρήση του διευκολύνει το μάθημα με τους σωστούς τύπους επιστολών που περιέχει (CORRIGÉS DE LETTRES) ή άλλων ασκήσεων. (D'ORTHOGRAPHE OU DE CAS).

Τομέας Εμπορίου

Βιβλίο: CRESSON B: INTRODUCTION AU FRANÇAIS COMMERCIAL.

Δομή:

Χωρίζεται σε δώδεκα μαθήματα που αναφέρονται σε βασικά θέματα και αφορούν την επαγγελματική δραστηριότητα του μελλοντικού εμπόρου. Το βιβλίο απευθύνεται και σε μαθητές που επιθυμούν να εξασκηθούν μόνοι τους στη γλώσσα του εμπορίου. Επομένως ο ρόλος του καθηγητή είναι συντονιστικός.

Οπτικοακουστικό υλικό:

- α. 12 Μαγνητοταινίες. (Η χρησιμοποίησή τους δεν κρίνεται απαραίτητη γιατί απαιτεί ειδική αίθουσα οπτικοακουστικής διδασκαλίας).
- β. 3 κασέτες για το μαθητή. Συνοδεύουν το βιβλίο στην περίπτωση αυτοδιδάκτων μαθητών, αλλά καλό είναι να χρησιμοποιηθούν από τους καθηγητές γιατί ολοκληρώνουν τους παιδαγωγικούς στόχους του βιβλίου. Σχετικές οδηγίες χρησιμοποίησής τους υπάρχουν στις σελ. 5-7 του βιβλίου.

Κάθε μάθημα του βιβλίου περιλαμβάνει:

- α. Διαλόγους σχετικούς με ανάλογες περιστάσεις επικοινωνίας.
- β. Τύπους (MODELS) εμπορικών επιστολών.
- γ. Ασκήσεις σχετικές με τη δομή και την παρουσίαση εμπορικών κειμένων στις οποίες δίνεται απάντηση ^{στο} τέλος κάθε μαθήματος.
- δ. Άλλα κείμενα πληροφοριακού χαρακτήρα.
- ε. Ειδικός επεξηγηματικό παράρτημα (LEXIQUE) των όρων και άλλων γλωσσικών εκφράσεων που υπάρχουν μέσα στο βιβλίο.

Προτάσεις για το χειρισμό του βοηθήματος.

Η εξάσκηση του μαθητή σε βασικές γλωσσικές δεξιότητες εμπορικού χαρακτήρα είτε σε προφορικό λόγο (π.χ. τηλέφωνο) είτε σε γραπτό (εμπορική επιστολή) απαιτεί:

1. Την εκμετάλλευση των διαλόγων και όχι την απομνημόνευσή τους. Οι ειδικές γλωσσικές εκφράσεις υπογράφονται ^{από} ^{το} βιβλίο και επεξηγούνται από τον καθηγητή.
2. Τις προτάσεις των μαθητών για την επίλυση των ασκήσεων.
3. Την επέμβαση του καθηγητή, στη σύνταξη παρεμφερών εμπορικών επιστολών, ανάλογων με τα μοντέλα του βιβλίου.

Ο χειρισμός του βιβλίου σύμφωνα με τις περιπτώσεις 1, 2, 3 δεν απαιτεί απαραίτητα τη χρησιμοποίησή της κασέτας. Η δομή του βιβλίου (διάλογοι, ^{επιστο-} ^{λες} ^{μετα,} ασκήσεις γλωσσικής οριότητας) επιτρέπει τη δημιουργική λειτουργία

της μάθησης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Ο μαθητής να ενεργεί προφορικά, στις ασκήσεις προφορικού λόγου (EXERCICES DU TELEPHONE) και γραπτά στις ασκήσεις γραπτού λόγου (LETTRES, FORMULES).
2. Ο καθηγητής να συντονίζει τις αναζητήσεις του μαθητή-με επεξηγήσεις στα ελληνικά όπου χρειάζεται - και να τον παρακινεί να οδηγείται μόνος του στις απαντήσεις των ασκήσεων.

Αξιολόγηση των μαθητών:

Τα "μοντέλα" των γραμμάτων που υπάρχουν στο βιβλίο, ορισμένων θέματα εξέτασης των μαθητών σε γραπτό λόγο. Για την αξιολόγηση σε προφορικό λόγο καλό είναι να χρησιμοποιούνται οι ασκήσεις "τηλεφώνου".

Τομέας Τουρισμού

Βιβλίο: DANY M. LALOY J.P. LE FRANCAIS DE L'HOTELLERIE ET DU TOURISME.

Δομή:

Χωρίζεται σε τέσσερα μεγάλα μέρη που αναφέρονται στους συνήθεις χώρους της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του μελλοντικού υπαλλήλου. Κάθε μέρος περιλαμβάνει κεφάλαια με τις κυριότερες γλωσσικές πράξεις που πρόκειται να εκτελέσει ο μαθητής σύμφωνα με τον τομέα επιλογής του. Υποκεφάλαια με διαφορετικές περιστάσεις επικοινωνίας (SITUATIONS) εδραιώνουν και ολοκληρώνουν τη βασική γλωσσική πράξη που αναφέρει το κάθε κεφάλαιο.

Κάθε περίπτωση επικοινωνίας - υποκεφάλαιο παρουσιάζει μία διδακτική ενότητα και περιλαμβάνει:

- α. Διαλόγους (ACTES DE COMMUNICATION COURANTS)
- β. Γλωσσικές ασκήσεις.
- γ. Ασκήσεις παραγωγής ειδικών γλωσσικών πράξεων που απαιτεί το επάγγελμα του ξενοδοχειακού υπαλλήλου. (VOTRE SAVOIR FAIRE).
- δ. Αυθεντικά κείμενα που ο μαθητής πρόκειται να συναντήσει στο μελλοντικό του επάγγελμα (π.χ. σελ. 24, 25, 81 κτλ.)

ε. Ειδικό παράρτημα ξενοδοχειακής αλληλογραφίας (4ο μέρος) όπου παρουσιάζονται μοντέλα επιστολών.

στ. Διογλωσσικό παράρτημα, σε άλλες τρεις διεθνείς γλώσσες, των όρων που υπάρχουν στο βιβλίο.

Προτάσεις για το χειρισμό του βοηθήματος.

Το βοήθημα δε συνοδεύεται από βιβλίο του δασκάλου και ο καθηγητής δε δεσμεύεται από μια καθορισμένη διδακτική πορεία.

Συμπληρώνεται από τρεις κασέτες για την επεξεργασία του προφορικού μέρους. Συνιστάται η χρησιμοποίησή τους από τον καθηγητή.

Ο καθηγητής ιεραρχεί τις βασικές γλωσσικές δεξιότητες μέσα από το βιβλίο αλλά και φροντίζει ώστε: 1. Οι μαθητές να μην απομνημονεύουν διάλόγους, αλλά αυτοί να αποτελούν βάση για πληροφόρηση και ενημέρωση τους σχετικά με τη γλωσσική διαδικασία των περιστάσεων επικοινωνίας. Ο καθηγητής έχει ρόλο συντονιστικό και επεμβαίνει χρησιμοποιώντας και την ελληνική γλώσσα, όταν οι ανάγκες της τάξης το απαιτούν.

2. Να γίνεται σαφής διαχωρισμός μεταξύ των δραστηριοτήτων που στην πραγματικότητα γίνονται σε προφορικό ή γραπτό λόγο και να επιδιώκεται η αντίστοιχη σε προφορικό ή γραπτό λόγο γλωσσική έκφραση του μαθητή.

3. Να επιδιώκεται εκμετάλλευση όλων των αυθεντικών, κειμένων (COMPREHENSION ECRITE) με χαρακτηρισμό τους και αναγνώριση των βασικών πληροφοριών που περιέχουν σύμφωνα με τις μελλοντικές ανάγκες του μαθητή.

4. Να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στις ασκήσεις της σειράς "EXPRESSION ECRITE" όταν αναφέρονται σε αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας.

5. Να οδηγείται ο μαθητής στη χρησιμοποίηση του διαγλωσσικού παραρτήματος (GLOSSAIRE).

6. Να τονίζεται η σημασία της διαφοροποίησης ερισμένων γλωσσικών πράξεων (SAVOIR FAIRE) για το μελλοντικό επάγγελμα του μαθητή.

7. Να μην απομνημονεύονται τα μοντέλα των επιστολών (4ου μέρους), αλλά ο μαθητής, αφού κρατήσει τις περισσότερες πληροφορίες με τη βοήθεια του καθηγητή, να οδηγείται στη σύνταξη παρόμοιων επιστολών, αφού ο καθηγητής εκθέσει μια αντίστοιχη περίπτωση επικοινωνίας με τη βοήθεια της ελληνικής γλώσσας, όταν παρουσιασθεί ανάγκη

Αξιολόγηση μαθητών: Ο καθηγητής φροντίζει, ώστε όταν ο μαθητής εξετάζεται σε προφορικά λόγια να εξασκείται σε μια πραγματική προφορική δραστηριότητα του μελλοντικού του επαγγέλματος.

Το ίδιο θα ισχύει και για το γραπτό λόγο, όπου επιλέγονται πραγματικές και γραπτές δραστηριότητες (βλ. Μοντέλα επιστολών και σειρά EXPRESSION ECRITE).

Θέματα ορολογίας: Μεταφράζονται μόνο οι όροι που ο μαθητής θα χρειασθεί αργότερα να παρουσιάσει στα ελληνικά. Σε πρώτο επίπεδο ενδιαφέρει η αναγνώριση των όρων και η χρησιμοποίησή τους στη ξένη γλώσσα (βλ. GLOSSAIRE και γενικά περί ορολογίας, παροπάνω).

Μετάφραση από το Γαλλικά: Η εκμετάλλευση των ασκήσεων "TRADUISEZ DANS VOTRE LANGUE" γίνεται όταν ο καθηγητής το κρίνει απαραίτητο και όχι συχνά.

Σε καμιά περίπτωση οι μαθητές δεν οδηγούνται στην αποστήθιση μεταφρασμένων φράσεων.

Τομέας Τεχνολογίας

Βιβλίο: LE MACHIN I - DIDIER (Β' τρίμηνο)

LE MACHIN II - DIDIER (Γ' τρίμηνο).

Δομή: Αναλύεται με λεπτομερή τρόπο στο βιβλίο του καθηγητή (LIVRE DU PROFESSEUR).

Η χρήση του είναι απαραίτητη και διωφωτιστική σχετικά με το χειρισμό του βιβλίου αλλά και τις σωστές απαντήσεις των γλωσσικών ασκήσεων.

Διευκρινίζεται πως για το χειρισμό του βιβλίου του είναι απαραίτητη η χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού. Το βιβλίο του μαθητή περιέχει σκίτσα ή φωτογραφίες σχετικών μηχανημάτων, βασικών για τα ενδιαφέροντα του μαθητή.

Τα κείμενα του βιβλίου έχουν τη μορφή των κειμένων που ενδιαφέρουν το μελλοντικό τεχνολόγο (DOCUMENTS FABRIQUÉS-AUTHENTIQUES). Με βάση τα κείμενα, ο καθηγητής παρακινεί τους μαθητές στην επίλυση των γλωσσικών ασκήσεων.

Τα κείμενα ελεύθερης χρήσης (DOCUMENTS D'UTILISATIONS LIBRE). βοηθούν στην πληροφόρησή του μαθητή. Ο καθηγητής συντονίζει τους μαθητές στον χαρακτηρισμό των κειμένων ελεύθερης χρήσης και δίνει ενημερωτικά στοιχεία όταν υπάρχει ανάγκη. Σε

καμιά περίπτωση οι μαθητές δεν απορνημεύουν, κείμενα ή μέρη από αυτά.

Καλό είναι ο καθηγητής όταν εντοπίζει το ενδιαφέρον των μαθητών σ' ορισμένα κείμενα ελεύθερης χρήσης, να τους παρακινεί στην αυτενέργειο με:

1. Συμπλήρωση ειδικών εντύπων (π.χ. απαντήσεις) των μαθητών με σκοπό την πληρόφωσή τους για ένα μήνημα. (βλ. σελ. 29, MACHIN I).
2. Μεταφορά των βασικών πληροφοριών του κειμένου μέσα από πραγματικές επαγγελματικές καταστάσεις επικοινωνίας (σ' ένα Δ/ντή, συνάδελφο κτλ.).

Αξιολόγηση των μαθητών: "Θέματα" εξέτασης ή αξιολόγησης, δε θα αποτελούν οι μεμονωμένες ασκήσεις γραμματικής έκφρασης κάθε ενότητας αλλά ασκήσεις όπου ο καθηγητής φροντίζει να ελέγχεται κυρίως, η ικανότητα του μαθητή στη λήψη βασικών πληροφοριών από ένα κείμενο ειδικού ενδιαφέροντος (προτείνεται να είναι πολυγραφημένο) και η πεδεκτή γλωσσική του έκφραση σε προφορικό ή γραπτό λόγο. Αν και το βιβλίο παρακινεί πολλές φορές στη γραπτή μεταφορά προφορικού λόγου, ο μαθητής πρέπει να ελέγχεται σε αυθεντικό γραπτό λόγο μέσα από ανάλογες περιστάσεις επικοινωνίας (βλ. περιπτώσεις 2 παραπάνω).

Διδασκαλία ορολογίας: (βλ. ειδικό "γενικές οδηγίες"). Ειδικότερα για τον τομέα της τεχνολογίας, ο καθηγητής δίνει στους μαθητές τους αντίστοιχους ελληνικούς όρους, όταν αυτά έχουν καθιερωθεί και είναι γνωστοί. Προτεραιότητα άλλωστε δίνεται στην αναγνώριση των "όρων" από το μαθητή, και στη χρησιμοποίησή τους μέσα από ανάλογες περιστάσεις στη ξένη γλώσσα. (βλ. βιβλίο του δασκάλου I ΜΕΜΒΕΜΙΕ σελ. 10).

Θέμα 3ο: Ο κ. Ι. Αδαμόπουλος λέγει:

Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμ/των Μ.Ε με το έγγραφό της Φ.211.17/108/Γ2/2133/29-8-83 μας διαβιβάζει επιστολή του Δ. Σιαμλίδη με ημερομηνία 25/4/83 στην οποία ισχυρίζεται ότι έχει λύσει τα τρία κλασικά προβλήματα της αρχαιότητας: τετραγωνισμός κύκλου, τριχοτόμηση γωνίας και διπλασιασμός κύβου. Η λύση όμως των προβλημάτων αυτών τα οποία ήταν γνωστά από την αρχαιότητα έχει μαθηματικώς αποδειχθεί ότι είναι αδύνατη με τον κανόνα και τον διαβήτη. Ύστερα από αυτό η προσπάθεια για την λύση των προβλημάτων αυτών είναι άσ και γι' αυτό συνιστούμε στον κ. Σιαμλίδη να κατευθύνει την επιστημονική του έρευνα σε άλλους τομείς πιο γόνιμους.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Αδαμόπουλου.-

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΠΡΑΞΗ 85/1983
=====

Σήμερα 3 Οκτωβρίου 1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10.30' το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ, συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπατζίδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφονίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Δ. Σακκάς.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ
=====

- ΘΕΜΑ 1ο - Αξιοποίηση πινάκων "Ο άνθρωπος και το περιβάλλον" (Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου). Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ω. και Α.Π. Κλασικού Λυκείου. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 3ο - Το μάθημα των ΑΕ στο Λύκειο. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανατύπωση βιβλίων.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων ΜΕ του ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό της αρ. Γ2/2265/13-9-83 μας παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε για τον τρόπο αξιοποίησης των πινάκων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης "Ο άνθρωπος και το περιβάλλον", στην Γ' Γυμνασίου και στην Α' Λυκείου.

Πριν εισηγηθώ τη μεθόδευση που κρίνω προσφορότερη, νομίζω ότι είναι χρήσιμο να κατατοπίσω το Τμήμα για όσα προηγήθηκαν: Η Γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος του Υπουργείου Συντονισμού είχε εξασφαλίσει από τη Γαλλική Κυβέρνηση το δικαίωμα μετάφρασης και εκτύπωσης για χρήση των μαθητών της σειράς οικολογικών πινάκων "Ο άνθρωπος και το περιβάλλον" που είχαν εκδοθεί με φροντίδα του Υπουργείου Ποιότητας Ζωής της Γαλλίας. Απευθύνθηκε στη συνέχεια στο Υπουργείο Παιδείας, το οποίο ζήτησε τη γνώμη του ΚΕΜΕ για την καταλληλότητα των πινάκων αυτών. Το Τμήμα μας έκανε ευνοϊκή εισήγηση, μάλιστα δύο από τα μέλη του, οι κ.κ. Στ. Παπασημακόπουλος και Κυρ. Κατσιμάνης δέχτηκαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για την υλοποίηση της πρότασης.

Στη συνέχεια συγκροτήθηκε Ομάδας Εργασίας, στην οποία μετείχαν οι δύο συνάδελφοί μας, η οποία:

- α) Μετάφρασε το γαλλικό κείμενο των πινάκων.
- β) Έγγραψε συνοδευτικά επεξηγηματικά φυλλάδια, ώστε να διευκολυνθεί το έργο των μαθητών.

γ) Με κριτήριο τις γνώσεις των μαθητών, όρισε ποιοί πίνακες πρέπει να δοθούν στους μαθητές της Γ' Γυμνασίου και ποιοι στους μαθητές της Α' Λυκείου.

Η εργασία αυτή της Ομάδας εγκρίθηκε από το Τμήμα μας και στη συνέχεια μετά από σημαντική καθυστέρηση, οι πίνακες εκδόθηκαν από τον ΟΕΔΒ και ήδη διανέμονται στους μαθητές. Νομίζω ότι καλό είναι να αξιοποιηθούν στη σχολική πράξη, επειδή είναι η μόνη ολοκληρωμένη σειρά κειμένων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που έχουμε για τα Σχολεία μας, επειδή πρόκειται για εργασία πολύ καλού επιπέδου που προσθέτει σημαντικά στοιχεία στην οικολογική

αντίληψη που πρέπει να καλλιεργείται στο σχολείο και επειδή δίνει σφαιρική εικόνα οικολογικών θεμάτων άμεσου ενδιαφέροντος.

Τώρα, η μεθοδευση: Οι καθηγητές κλάδου Α4 Γυμνασίου (Γ' τάξη) και Λυκείου (Α' τάξη) να μελετήσουν με προσοχή τους πίνακες και τα συνοδευτικά φυλλάδια, ιδιαίτερα το εισαγωγικό σημείωμα (σελ. 3 του φυλλαδίου). Στη συνέχεια, να αφιερώσουν μια διδακτική ώρα των μαθημάτων τους, για να κατατοπίσουν τους μαθητές και ιδιαίτερα να τους βοηθήσουν στη συνδυασμένη χρήση πινάκων και φυλλαδίων. Κατόπι να ορίσουν, την ίδια διδακτική ώρα την επόμενη εβδομάδα (ή, αν αυτό δεν είναι δυνατό, μια άλλη ώρα) για να διευκρινήσουν απορίες μαθητών και να συζητήσουν μαζί τους ό,τι οι μαθητές θεωρούν ενδιαφέρον. Τέλος, σε περίπτωση όπου στα μαθήματα τους υπάρχουν ενότητες που έχουν σχέση με το περιεχόμενο των πινάκων, καλό είναι σ' όλη τη διάρκεια του σχ. έτους να ζητούν από τους μαθητές να χρησιμοποιούν τους πίνακες και το φυλλάδιο.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρδόπουλου.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Με το έγγραφό της αριθμ. Γ2/2432 ΕΠΕΙΓΟΝ η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. μας ζητά "τη γνώμη μας για τη διαμόρφωση κατά το σχολικό έτος 1983-84 του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος του Προτύπου Ελληνικού Κλασικού Λυκείου". Είναι σα να μας ζητούν να τον τετραγωνίσουμε του κύκλου.

Το έγγραφο δεν αναφέρεται στην ποίση του θέματος. Όμως πολύ έγκαιρα, και χωρίς να υπάρχει σχετικό ερώτημα το Τμήμα, ύστερα από εισήγησή μου αποφάσισε ομόφωνα να προτείνει την κατάργηση του Κλασικού Λυκείου (βλ. πράξη 92/29-11-82 που διαβιβάστηκε με το αριθμ. 4860/6-12-82 έγγραφο προς τον Υπουργό Παιδείας Πβλ. και τη συμπλήρωση, και υπενθύμιση της πρότασης με το έγγραφο αριθμ. 171/14-1-83). Το βασικό αιτιολογικό δεν είναι μόνο ότι το κλασικό λύκειο νοθεύει το θεσμό των γενικών εξετάσεων, όπου για ορισμένες ειδικότητες, μεταξύ ίσων υποψηφίων οι απόφοιτοι του ΚΛ παρουσιάζονται πιο ίσοι (αυτό ίσως χρησιμοποιήθηκε ως επιχείρημα και από την αντιπολίτευση όταν το 1976 καταψήφισε το σχετικό νόμο), αλλά και το αναπόδραστο γεγονός ότι μετά την καθιέρωση του συστήματος των δεσμών στη Γ' Λυκείου το πρόγραμμα των ΚΛ, τουλάχιστο στο μάθημα των Λατινικών, δεν είναι δυνατό να απαρτιστεί χωρίς να εξευτελίζεται όχι μόνο η παιδαγωγική επιστήμη, αλλά και οι κανόνες της κοινής λογικής. Στην Γ' Λυκείου δεν μπορεί τα παιδιά να διδάσκονται Βιργίλιο και να εξετάζονται τα "στοιχεία Λατινικής" που περιέχει το βιβλίο των Σαββαντίδη-Πασχάλη - παιδιά που αυτά τα ίδια πράγματα τα διδάχτηκαν πριν δύο χρόνια από το Λατινικό Αναγνωστικό του Κ. Κοσμά. Ούτε έχει νόημα στη φετινή Α' ΚΛ να διδάξουμε Σαββαντίδη-Πασχάλη, όταν τα ίδια παιδιά θα εξεταστούν Σαββαντίδη-Πασχάλη ύστερα από τρία χρόνια. Έτσι μάλιστα που το ΩΠ της Γ' Λυκείου δεν μπορεί να τροποποιηθεί ως προς τις δέσμες, δεν είναι δυνατό ούτε να μοιράσουμε τις 4 Ω των λατινικών της δέσμης στις τρεις τάξεις του ΚΛ (π.χ. 1+1+2) κάτι που πάλι ε θα είχε νόημα. Και ας μη χαρούν οι πολέμιοι του μαθήματος των Λατινικών έχοντας ότι θα έφτανε η κατάργησή τους από τον κατάλογο των διδασκέντων και εξετασέντων μαθημάτων της Γ' δέσμης και η αντικατάστασή τους με την Κοινω-
./.

βιολογία, για να ρυθμιστεί και το ΩΠ του ΚΛ. Το ίδιο ουσιαστικά πρόβλημα έχουμε και στα Αρχαία Ελληνικά, μόνο που εκεί δε φαίνεται με τόση ενόργεια ο παραλογισμός.

Υποχρεωμένος από την υπηρεσιακή εντολή του εγγράφου να προτείνω ΩΠ και ΑΠ για τα ΚΛ, δε βλέπω άλλο δρόμο από το να προτείνω το ίδιο ακριβώς ΩΠ και ΑΠ με τα Γενικά Λύκεια. Όσο για τα βιβλία Κ. Κοσμά και Λομόντα και Βιργίλιο και όποιο άλλο, που πληροφορούμαι ότι ανατυπώθηκαν με εντολή της διοίκησης (και όχι δική μας), προτείνω να πολτοποιηθούν - έτσι κι αλλιώς τα βιβλά αυτά έχουν αποτύχει οικτρά.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Κακριδή.

Προτάσσεται το 4ο θέμα.

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Ύστερα από μελέτη των σημειωμάτων που έχουν κατατεθεί προτείνω να δώσουμε από τώρα εντολή για την ανατύπωση των ακόλουθων βιβλίων, που είναι βέβαιο ότι θα χρησιμοποιηθούν το 1984/5 και δε χρειάζονται διορθώσεις, συμπληρώματα κλπ.

- 1) Στοιχεία Γεν. Γεωγρ. της Ελλάδας, Μαρριολάκος-Σιδέρης-Γ' Γυμνασίου
- 2) Μαθήματα Γεν. Βιολογίας-Κριμπά κ.α. - Β' Λυκείου
- 3) Βιολογία, Αργύρης κ.α., - Γ' Γυμνασίου
- 4) Μαθηματικά Γ' Γυμνασίου-Παπαμιχαήλ κ.α.
- α) Το τεύχος λύσεων του προηγούμενου βιβλίου
- 5) Μαθηματικά Β' Γυμνασίου-Παπαμιχαήλ κ.α.
- α) Το τεύχος λύσεων του προηγούμενου βιβλίου
- 6) Μαθηματικά Α' Γυμνασίου-Πατεράκη κ.α.
- α) Το τεύχος λύσεων του προηγούμενου βιβλίου
- 7) Επιτομή της ιστορίας της ελλ. γλώσσας - Γ' Γυμνασίου
- α) Επιτομή της ιστορίας της ελλ. γλώσσας - βιβλίο καθηγητή
- 8) Κείμενα νεοελλ. Λογοτεχνίας - Γ' Γυμνασίου
- 9) Συντακτικό της Νέας Ελληνικής - Β' και Γ' Γυμνασίου
- 0) Νεοελληνική Γραμματική - Α' και Β' Γυμνασίου
- 1) Θουκυδίδη, Περικλέους Επιτάφιος, Σπυρόπουλος, Γ' Λυκείου, Γ' δέσμη
- 2) Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, Α. Μουμτζάκης
- 3) Γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής, Μ. Οικονόμου - Α' Λυκείου
- 4) Φιλοσοφικά κείμενα, Τόγιας-Ρούσσος, Γ' Γυμνασίου
- 5) Δραματική ποίηση, Γεωργουσόπουλος κ.α. Γ' Γυμνασίου
- 6) Ανθολόγιο Λυρικής ποίησης, Σπυρόπουλου κ.α., Γ' Γυμνασίου
- 7) Αττικοί ρήτορες, Ν. Χουρμουζιάδης κ.α. - Β' Γυμνασίου
- 8) Βατραχομουμαχία - Ησίοδος - Κοτσελίδης - Ρούσσος - Β' Γυμνασίου
- 9) Πλουτάρχου Βίοι - Οικονόμου κ.α. Β' Γυμνασίου
- 0) Ξενοφώντα - Κύρου Ανάβαση - Γ. Ζευγώλης - Α' Γυμνασίου
- 1) Λουκιανού εκλογές - Β. Άτσαλος κ.α., Α' Γυμνασίου

Οι δύο επιφυλακίδες που επισυνάπτονται στην εισήγηση εκφορξούν τον προ-
βληματισμό και τους βασικούς στόχους και επιλογές μας. Συνοφίζουμε τα
σπουδαιότερα:

1. Το μάθημα των ΑΕ στην Α' και Β' Λυκείου είναι μάθημα γενικής παι-
δείας για όλα τα Ελληνόπουλα, που τελειώνοντας το Λύκειο θα αποδοθούν
στην κοινωνία ως μορφωμένα άτομα και υποψήφιοι επιστήμονες.

2. Στη Γ' Λυκείου το μάθημα των ΑΕ είναι μάθημα επιστημονικής προ-
παρασκευής για τους υποψήφιους φιλολόγους, νομικούς και θεολόγους.

Α. ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ (Α' και Β' Λυκείου)

1. Ως μάθημα Γενικής Παιδείας τα ΑΕ δεν είναι δυνατό (και σωστό) να
πάρουν στο ΩΠ μέρος μεγαλύτερο από αυτό που έχουν τώρα:

Α' Λυκείου : 6 Ω

Β' Λυκείου : 5 Ω

Α ν τ ί θ ε τ ά : όχι για τα δύο ή τρία πρώτα χρόνια της εφαρμογής του
νέου συστήματος διδασκαλίας, αλλά μετά, όταν οι καθηγητές θα έχουν
εξοικειωθεί με τους νέους τρόπους (διδασκτική μέθοδο, βιβλία, κείμενα,
εξεταστικό κλπ.), οι ώρες των ΑΕ θα μπορούσαν να περιοριστούν σε 10,
από 5 για κάθε τάξη.

2. Μέσα στις έντεκα (ή δέκα) αυτές εβδομαδιαίες ώρες, που αντιστοιχο-
σε πάνω κάτω 275 (ή 250) διδακτικές, είναι μάταιο να επιχειρούμε, όπω
γίνεται ως τώρα, να μεταδώσουμε στα παιδιά τη συστηματική γραμματικο-
συντακτική και λεξιλογική γνώση της ΑΕ γλώσσας, ή καλύτερα, της Αττικ
διαλέκτου. Η γνώση αυτή, μέσο για την επίτευξη ενός σκοπού που τα παι
δια ούτε ενδιαφέρονται ούτε προλαβαίνουν να τον κλησιάζουν, δεν κάνει
τελικά άλλο από το να αφαιρεί τη δροσιά και να αποπροσανατολίζει το
μάθημα:

(α) αποκηλείει από τη διδασκαλία (στις δύο πρώτες τάξεις) όσα
κείμενα δεν είναι αττικά.

(β) υποδουλώνει την εκλογή των κειμένων που διδάσκονται στη γραμματικοσυντακτική τους μορφή.

(γ) γεμίζει τις ώρες με αποστήθιση τύπων και κανόνων, καθώς και φεικρικές ασκήσεις του τύπου 'οριζόντια και κάθετη αντικατάσταση...' ή 'δώστε τους τύπους της ονομαστ. γενικ. και δοτικ. ενικ. και πληθ. και στα τρία πρόσωπα και-γένη της αντωνυμίας...'. Τελικά οι μαθητές ποικιλίζονται με 'ετοιμότητες' που η χρησιμότητά τους είναι αμφίβολη ακόμα και για επαγγελματίες-επιστήμονες φιλόλογους: — η κατάργιση, πριν από μερικά χρόνια, της υπαγόρευσης του αρχαίου κειμένου για τον ορθογραφικό έλεγχο ήταν το πρώτο βήμα στη σωστή κατεύθυνση.

(δ) εκτοπίζει στο περιθώριο τον κύριο στόχο του μαθήματος που είναι η άμεση από το πρωτότυπο γνωσιμιά ορισμένων ΑΕ κειμένων.

3. Απαλλαγμένη από το βάρος της γραμματικοσυντακτικής άσκησης, η διδασκαλία μπορεί να επεκταθεί σε πεδία πιο ουσιαστικά, από τα οποία δε απουσιάζει η μελέτη των βαθύτερων μηχανισμών της ΑΕ γλώσσας. Α ν τ ί θ ε τ α : ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στη συγκριτική μελέτη του λεξιλογίου, της σύνταξης και γενικότερα των εκφραστικών τρόπων της ΑΕ και της ΝΕ γλώσσας.

4. Για να πετύχουμε τον παραπάνω γλωσσικό (με την ευρύτερη έννοια) στόχο βασικό όργανό μας θα είναι η διαδικασιά της μετάφρασης του ΑΕ κειμένου σε γνήσιο ΝΕ λόγο με βάση ένα "ερμηνευτικό υπόμνημα", που θα δίνει στο μαθητή όλες τις πληροφορίες που θα χρειάζεται για να κατακτήσει το συγκεκριμένο κείμενο.

5. Η 'κατάκτηση' του κειμένου, και η μεταφραστική επεξεργασία του δε σχεδιάζεται να υπερβαίνουν τα 2/5 του χρόνου που θα διατίθεται για κάθε ένότητα. Ένα ακόμα πέμπτο θα αφιερώνεται σε 'γλωσσικές παρατηρήσεις' μεγάλης οπτικής γωνίας (μορφολογία της γλώσσας, αισθητική, μετρική κλπ.) και τα υπόλοιπα 2/5 στη μελέτη, συζήτηση και αξιολόγηση του περιεχομένου — και του συνόλου.

Οι μαθητές αυτής της τάξης έχουν κιόλας πίσω τους δύο χρόνια ανα-
τροφής με ΛΕ κείμενα. Είναι υποψήφιοι φιλόλογοι, θεολόγοι, νομικοί
δασκαλοί, πρόκειται να διαγωνιστούν για την επιλογή τους στα ΛΕΙ —
πορούμε, ιδιαίτερα στο γλωσσικό τομέα, να τους προσφέρουμε και να τους
ηγήσουμε πολλά.

ΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΥΛΗΣ [Όλο το χρόνο: $8 \times 25 = 200 \Omega$]

- Άθε βδομάδα (α) 4 Ω : συστηματική διδασκαλία Γραμματικής και Συν-
τακτικού της αττικής διαλέκτου — Ασκήσεις.
β) 3 Ω Εκλεκτά κείμενα : Τραγωδία, Θουκυδίδης, Πλάτωνας, Δημοσθένης.
γ) 1 Ω Το τέλος του αρχαίου κόσμου : Ν.Κωμωδία, Αλεξανδρινή ποίηση,
Φιλοσοφικές σχολές, Αττικισμός.

Η εισήγηση παραμερίζει ένα πλήθος προβλήματα (π.χ. το εξεταστικό,
η μετεκπαίδευση των καθηγητών), που γι' αυτά θα ήταν πρώιμο να μιλή-
ουμε όσο δεν έχουμε ένα τουλάχιστο έτοιμο βιβλίο στα χέρια μας. Για
το πρώτο αυτό βιβλίο, που θα αποτελέσει τη χειροπιαστή περιγραφή της
εθόδου που προτείνεται και τη βάση για την παραπέρα πορεία, υποβάλ-
ουμε, αντί για όποια θεωρητική περιγραφή, τις πρώτες σελίδες, που πε-
ριέχουν και ένα δοκιμαστικό κεφάλαιο.

Στην εξέταση του 'πιλότου' παρακαλώ να υπολογίσετε τα ακόλουθα:
Σε κάθε ενότητα (βλ. περιεχόμενα) τα Α, Β, Γ, Δ, Ε είναι διαζευκτικά:
ο καθηγητής θα διαλέγει — μακάρι μαζί με την τάξη του — ποιο από τα
πέντε κείμενα της ενότητας θα μελετήσουν. Μόνο στις δύο ενότητες του
Ομήρου θα διδάσκονται 2 κείμενα από την Ιλιάδα + 1 από την Οδύσσεια ή
ανάποδα, 1 από την Ιλιάδα και 2 από την Οδύσσεια.

2. Στην πρώτη έκδοση του βιβλίου οι επιλογές δε θα είναι πέντε, αλλά
τρεις (ή και λιγότερες) — όχι μόνο γιατί δεν προλαβαίνουν να ετοιμα-
στούν ως το Γενάρη $1+5 \times 10 = 51$ κείμενα για διδασκαλία, αλλά και για να
μην ξυπάσουμε τον καθηγητή στο στάδιο της προσκομογής του.

(β) υποδουλώνει την επιλογή των κειμένων που διδάσκονται στη γραμματικοσυντακτική τους μορφή.

(γ) γεμίζει τις ώρες με αποστήθιση τύπων και κανόνων, καθώς και φαιρικές ασκήσεις του τύπου 'οριζόντια και κάθετη αντικατάσταση...' ή 'δώστε τους τύπους της ονομαστ. γενικ. και δοτικ. ενικ. και πληθ. και στα τρία πρόσωπα και-γένη της αντωνυμίας...'. Τελικά οι μαθητές ποικιλίζουν με 'ετοιμότητες' που η χρησιμότητά τους είναι αμφίβολη ακόμα και για επαγγελματίες-επιστήμονες φιλόλογους: — η κατάργηση, πριν από μερικά χρόνια, της υπαγόρευσης του αρχαίου κειμένου για τον ορθογραφικό έλεγχο ήταν το πρώτο βήμα στη σωστή κατεύθυνση.

(δ) εκτοπίζει στο περιθώριο τον κύριο στόχο του μαθήματος που είναι η άμεση από το πρωτότυπο γνωριμία 'ορισμένων ΑΕ κειμένων.

3. Απαλλαγμένη από το βάρος της γραμματικοσυντακτικής άσκησης, η διδασκαλία μπορεί να επεκταθεί σε πεδία πιο ουσιαστικά, από τα οποία δε απουσιάζει η μελέτη των βαθύτερων μηχανισμών της ΑΕ γλώσσας. Α ν τ ί θ ε τ α : ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στη συγκριτική μελέτη του λεξιλογίου, της σύνταξης και γενικότερα των εκφραστικών τρόπων της ΑΕ και της ΝΕ γλώσσας.

4. Για να πετύχουμε τον παραπάνω γλωσσικό (με την ευρύτερη έννοια) στόχο βασικό όργανό μας θα είναι η διαδικασιά της μετάφρασης του ΑΕ κειμένου σε γνήσιο ΝΕ λόγο με βάση ένα "ερμηνευτικό υπόμνημα", που θα δίνει στο μαθητή όλες τις πληροφορίες που θα χρειάζεται για να κατακτήσει το συγκεκριμένο κείμενο.

5. Η 'κατάκτηση' του κειμένου, και η μεταφραστική επεξεργασία του δε σχεδιάζεται να υπερβαίνουν τα 2/5 του χρόνου που θα διατίθεται για κάθε ένότητα. Ένα ακόμα πέμπτο θα αφιερώνεται σε 'γλωσσικές παρατηρήσεις' μεγάλης οπτικής γωνίας (μορφολογία της γλώσσας, αισθητική, μετρική κλπ.) και τα υπόλοιπα 2/5 στη μελέτη, συζήτηση και αξιολόγηση του περιεχομένου — και του συνόλου.

Α' Λυκείου

Α' Τετράμηνο

Ώρες περίπου 75

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

{ Ιλιάδα
Οδύσσεια
Λυρικοί
Πρώτη φιλοσοφία
Αρχές πεζογραφίας

Β' Τετράμηνο

Ώρες περίπου 75

ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

{ Αρχές του ΑΕ θεάτρου
Πρώτη τραγωδία
Αισχύλος
Σοφοκλής
Ευριπίδης
Πρώτη κωμωδία
Αριστοφάνης

Β' Λυκείου

Α' Τετράμηνο

Ώρες περίπου 65

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (5ος αι.)

{ Ρητορική και ρητορεία
Ιστοριογραφία
Σοφιστική
Σωκρατικά

Β' Τετράμηνο

Ώρες περίπου 65

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (4ος αι.)

{ Πλάτωνας
Ρητορική
Επιστήμες
Αριστοτέλης

Σημείωση: Με τον ορθολογικό δογματισμό του Αριστοτέλη ολοκληρώνεται η "ανακάλυψη του πνεύματος" που ξεκίνησε με τον κλονισμό του θεοσκευτικού δογματισμού την εποχή του Ομήρου ή και πιο παλιά. Οι μαθητές μας μπορεί στα δύο χρόνια που πέρασαν να μη μελέτησαν κανένα κείμενο ολόκληρο (όμως τότε το πετύχαμε αυτό); Έχουν όμως παρακολουθήσει δείγματα-τολημτικά μέσα από κείμενα ολόκληρη την εξέλιξη της ΑΕ λογοτεχνίας, τη γένεση, την ακμή και την παρακμή των λογοτεχνικών ειδών, την πορεία του ΑΕ πνεύματος, που ξέρουμε πως είναι υποδειγματική και θεμελιώδης για τον πολιτισμό μας.

Οι μαθητές αυτής της τάξης έχουν κιόλας πίσω τους δύο χρόνια ανα-
τροφής με ΑΕ κείμενα. Είναι υποψήφιοι φιλόλογοι, θεολόγοι, νομικοί
δασκάλοι, πρόκειται να διαγωνιστούν για την επιλογή τους στα ΑΕΙ —
πορούμε, ιδιαίτερα στο γλωσσικό τομέα, να τους προσφέρουμε και να τους
ζητήσουμε πολλά.

ΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΥΛΗΣ [Όλο το χρόνο: 8 X 25 = 200 Ω]

- Κάθε βδομάδα (α) 4 Ω : συστηματική διδασκαλία Γραμματικής και Συν-
τακτικού της αττικής διαλέκτου — Ασκήσεις.
- (β) 3 Ω Εκλεκτά κείμενα : Τραγωδία, Θουκυδίδης, Πλάτωνας, Δημοσθένης.
- (γ) 1 Ω Το τέλος του αργίου κόσμου : Ν.Κωμωδία, Αλεξανδρινή ποίηση,
Φιλοσοφικές σχολές, Αττικισμός.

Η εισήγηση παραμερίζει ένα πλήθος προβλήματα (π.χ. το εξεταστικό,
τη μετεκπαίδευση των καθηγητών), που γι' αυτά θα ήταν πρώιμο να μιλή-
σουμε όσο δεν έχουμε ένα τουλάχιστο έτοιμο βιβλίο στα χέρια μας. Για
το πρώτο αυτό βιβλίο, που θα αποτελέσει τη χειροποιαστή περιγραφή της
μεθόδου που προτείνεται και τη βάση για την παραπέρα πορεία, υποβάλ-
λουμε, αντί για όποια θεωρητική περιγραφή, τις πρώτες σελίδες, που πε-
ριέχουν και ένα δοκιμαστικό κεφάλαιο.

- Στην εξέταση του 'πιλότου' παρακαλώ να υπολογίσετε τα ακόλουθα:
1. Σε κάθε ενότητα (βλ. περιεχόμενα) τα Α, Β, Γ, Δ, Ε είναι διαζευκτικά:
ο καθηγητής θα διαλέγει — μακάρι μαζί με την τάξη του — ποιο από τα
πέντε κείμενα της ενότητας θα μελετήσουν. Μόνο στις δύο ενότητες του
Ομήρου θα διδάσκονται 2 κείμενα από την Ιλιάδα + 1 από την Οδύσσεια ή
ανάποδα, 1 από την Ιλιάδα και 2 από την Οδύσσεια.
 2. Στην πρώτη έκδοση του βιβλίου οι επιλογές δε θα είναι πέντε, αλλά
τρεις (ή και λιγότερες) — όχι μόνο γιατί δεν προλαβαίνουν να ετοιμα-
στούν ως το Γενάρη 1+5X10=51 κείμενα για διδασκαλία, αλλά και για να
μην ξυπιάσουμε τον καθηγητή στο στάδιο της προσκομογής του.

το πρώτο κεφάλαιο που δίνουμε θα είναι κοινό για όλους, και δεν εί-
ναι άλλο αντιπροσωπευτικό καύος.

α. Δεν έχει γραμματολογική εισαγωγή, ενώ τα άλλα θα έχουν ένα
κατατοπιστικό σημείωμα για το 'λογοτεχνικό είδος' στην αρχή
και άλλα μικρότερα πριν από κάθε κείμενο, όπου χρειάζεται.

β. Το περιεχόμενό του μας οδήγησε στη λαογραφία, που στη συγ-
κριμένη περίπτωση αντικαθιστά τους προγραμματισμένους για το
βιβλίο συσχετισμούς των κειμένων με τη σύγχρονή τους 'αρχαιο-
λογία' και τέχνη.

Το σύστημα παρουσίασης των κειμένων και του σχολιασμού τους, οι
τομογραφίες και πλήθος ακόμα μικρότερα ή μεγαλύτερα 'τεχνικά' θέμα-
είναι στο πρώτο αυτό χειρόγραφο δοκιμαστικά.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ : Ο ΑΡΧΑΙΟΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Προτεδίκη μορφή:

[η τεδίκη μορφή σχεδιάζεται απλούστερα
στη διατύπωση, συμπληρώνει, όπου χρει-
άζεται, και με έναν ακόμη αυστηρό έλεγχο
στα 'δεδομένα' της]

ΟΕΔΒ 1984

Ο αρχαίος κόσμος δεν είναι άγνωστος στο μαθητή που κατά το καθήκον του Λυκείου. Στο δημοτικό σχολείο διδάχτηκε αρχαία ελληνική μυθολογία και ιστορία· στο Γυμνάσιο αρχαία ιστορία και ορισμένα αρχαία ελληνικά ποιητικά και πεζά κείμενα σε νεοελληνική απόδοση. Ιδιαίτερα το τελευταίο αυτό μάθημα, η "Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, από μετάφραση", όπως το ονομάζουμε, προσφέρει πλούσια γνώση και ευπνεί το ενδιαφέρον για την αρχαία ελληνική ζωή, όψεις και τέχνη.

Η προσέγγιση της ελληνικής αρχαιότητας κεντρίζει σε ουσία και ζωτικότητα, όταν έρτει στο Λύκειο η ώρα ο μαθητής να πάρει στα χέρια του τα ίδια τα αρχαία κείμενα, στο πρωτότυπο. Το κέρδος από τη μελέτη τους είναι πολλαπλό: η άμεση επαφή και κατανόηση του αρχαίου κόσμου προσφέρει όχι μόνο για τον 'θεωρητικό', αλλά και για τον 'πρακτικό' ο πνευματικά εφόδια αναντικατάστατα — ιδιαίτερα για τους νεοέλληνες, που η γλώσσα μας, ο εθνικός μας χαρακτήρας, η ίδια η μοίρα μας και η οικοπή μας είναι δεμένα αζεχώριστα με το καρπερό χώμα της αρχαιότητας που τα στηρίζει.

Τούτο είναι το πρώτο από μια καινούρια σειρά βιβλίων για τη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών κειμένων σε όλους τους μαθητές του Λυκείου. Η νέα μέθοδος που ακολουθούμε θα φανεί, ελπίζουμε, μέσα από τις σελίδες του, και η πορεία της διδασκαλίας θα δείξει αν και θα χρειαστεί ακόμα να συμπληρώσουμε, να διορθώσουμε, ή και να παλείψουμε ολωσδιόλου. Ο συγγραφέας ευχαριστεί τους Συμβούλους του Ε.Μ.Ε. κκ. Η. Σπυρόπουλο και Δ. Τομπαΐδη που πρόσφεραν σημαντική βοήθεια σε πολλά φιλολογικά, γλωσσολογικά και παιδαγωγικά προβλήματα του έργου.

Α. Μάκη, Αύγουστος του '83

Αρίστος Μελετόπουλος

ΟΛΟΓΟΣ

ΠΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

3 Ω

Α. Αρχαία ελληνική γλώσσα και γραφή

Β. Προφορικός και γραπτός, έντεχνος και καθημερινός, ρυθμικός και πεζός λόγος

Γ. Γραμματολογία και αρχαιολογία, ιστορία της λογοτεχνίας και ιστορία της τέχνης — ιστορία του πνεύματος ή του πολιτισμού — ιστορία του ανθρώπου

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Μ Ι Α Δ Ο Κ Ι Μ Η

4 Ω

ΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ι Λ Ι Α Δ Α, το έπος του πολέμου

2 Α Ζ 407-439 } 19 Ω

2 Β Ζ 440-493 }

2 Γ

2 Δ

2 Ε Προοίμια: Α 1-7 και α 1-10

6 Ω

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α, το έπος του γυρισμού

3 Α ζ 149-185 } 19 Ω

3 Β ζ 255-290 }

3 Γ

3 Δ

3 Ε Ομήρου και Ησιόδου Αγών

6 Ω

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το θρησκευτικό και διδακτικό έπος — Η Σ Ι Ο Δ Ο Σ

4 Α Θεογονία 116-138 : Κοσμογονία

4 Β Θεογονία 411-449 : Ύμνος στην Εκάτη

4 Γ Έργα 174-201 : Σιδήρεον γένος

4 Δ Έργα 248-273 : Προς βασιλείς

4 Ε Έργα 405-434 : Αγροτικό

ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ε Λ Ε Γ Γ Ι Α

5 Α

- 5 Β Εὐκλείδης
- 5 Γ Μένεστρος
- 5 Δ Σόλων
- 5 Ε Γεόργιος

6 Ω

ΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : Γ Α Μ Β Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

- 6 Α Αρχίλοχος
- 6 Β Αρχίλοχος
- 6 Γ
- 6 Δ Σημωνίδης
- 6 Ε Ιππώναντας

6 Ω

ΔΟΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : Α Ι Ο Λ Ι Κ Ο Μ Ε Λ Ο Σ

- 7 Α Σαπφώ 16
- 7 Β Σαπφώ 102, 104 α, 105 α, 115, 132
- 7 Γ
- 7 Δ Αλκαίος
- 7 Ε Αλκαίος

6 Ω

ΔΟΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : Α Λ Λ Ο Ι Λ Υ Ρ Ι Κ Ο Ι

- 8 Α Ανακρέων
- 8 Β
- 8 Γ
- 8 Δ
- 8 Ε

*Κέρων
Πρόκλος
Τελειόκλης
Ηρώων*

Σόφης

6 Ω

ΕΝΟΤΗΤΑ : Ο Ι Π Ρ Ω Τ Ο Ι Φ Ι Λ Ο Σ Ο Φ Ο Ι

- 9 Α Θαλής - Αναξίμανδρος - Αναξίμανδρος
- 9 Β Ξενοφάνης
- 9 Γ Ηράκλειτος
- 9 Δ Πυθαγόρας - Ορφικοί
- 9 Ε Παρμενίδης

*Εμπεδοκλής
Ανδοκύδης
Λεύκιππος
Αντισθένης*

6 Ω

ΕΝΟΤΗΤΑ : Ο Ι Α Ρ Χ Ε Σ Τ Η Σ Π Ε Ζ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α Σ

- 10 Α Λαϊνά κείμενα
- 10 Β Επτά σοφοί
- 10 Γ

6 Ω

10 Δ

10 Ε Βασιλείος

ΕΚΑΤΗ ΕΠΟΧΗ : ΧΟΡΗΓΗ ΠΟΙΗΣΗ

11 Α

11 Β

11 Γ

11 Δ

11 Ε Βασιλείος (18)

ΕΠΟΧΗ : ΠΑΡΧΑΤΗ ΕΠΟΧΗ

ΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ *

ΕΠΙΛΟΓΟΙ **

6 Ω

2 Ω

Οδύρσιμος για να αποδείξει τη σωστή
μετάφραση στο 6^ο μέρος του Λεξικού, που
αρθρώνει το θέμα...

Σύνολο 75 Ω

* Θα περιέχει τα γραμματικο-συντακτικά φαινόμενα, αλλά
και κάθε άλλο φιλολογικό όρο, πραγματικό-λογικό στοι-
χείο, έννοια κλπ. που μπορεί να χρειαστεί.

* Στο Λεξικό θα δίνονται η ονομαστική και μυστική
των ονομάτων, η κλίση τους, η συζυγία των ρημά-
των κλπ. στοιχεία που δεν περιέχονται στα ερμη-
νευτικά υπομνήματα. Όταν ολοκληρωθεί ολόκληρο
η σειρά των διδ. λεξ. αρχ. ελλ. του Λυκαίου, τότε
τα επί μέρους «Λεξικά» θα αντικατασταθούν από
ένα έργο Λεξικό.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραφή

Η "Επιτομή της Ιστορίας της Ελληνικής Γλώσσας" μάς δίδαξε τον προηγούμενο χρόνο πολλά για την αρχαία ελληνική (ΑΕ) γλώσσα, που βέβαια δε χρειάζεται να τα επαναλάβουμε όλα. Ανακεφαλαιώνουμε μόνο μερικά δεδομένα, όσα μας χρειάζονται για το ξεκίνημα:

Τα ΑΕ είναι η γλώσσα μιας ομάδας ινδοευρωπαϊκών φύλων που κατέβηκαν, ένα μετά το άλλο, και εγκαταστάθηκαν αρχικά στον ελλαδικό χώρο, αρτοτερα και στη Μικρασία, τον Πόντο και πλήθος άλλες περιοχές γύρω από η Μεσόγειο. Γνωρίζουμε τη μορφή και παρακολουθούμε την εξέλιξη αυτής ης γλώσσας μέσα από γραπτά κείμενα, αρχίζοντας με τις πινακίδες της ραμμικής Β γραφής (1400-1200 π.Χ.), πηδώντας στα ομηρικά έπη και τις όγχρονές τους επιγραφές, συνεχίζοντας με μια μεγάλη σειρά από κεί- ννα, που μας οδηγούν χωρίς χάσματα ως το τέλος του τέταρτου π.Χ. αι- να, όπου τοποθετούμε τις αρχές της Ελληνιστικής ή Αλεξανδρινής Κοι- ης, που αποτελεί την επόμενη, μετά την αρχαία ελληνική, φάση της ελ- ηνικής γλώσσας.

Τα ΑΕ, όπως και τα ΝΕ, ή καλύτερα, όπως κάθε γλώσσα, δεν έχουν ενι- α και αμετάβλητη μορφή, αλλά διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τόπο αι με το χρόνο:

(α) Έχουν διαλέκτους (και ιδιώματα)⁺, δηλαδή παραλλαγές που μιλήθη- ν από το ένα ή το άλλο ελληνικό φύλο στον ένα ή στον άλλο τόπο, δ- ν είχαν εγκατασταθεί. Έτσι π.χ. οι Ίωνες χρησιμοποιούσαν (στη Χίο, η Μίλητο κ.α.) την ιωνική διάλεκτο, οι Αιολείς (στη Λέσβο, στη Θεσ- αλία κ.α.) την αιολική, οι Δωριείς (στη Λακωνία, στα Δωδεκάνησα κ.α.)

α ιδιώματα ή υποπολαλίες είναι οι μικροπαραλλαγές των διαλέκτων α- τόπο σε τόπο, καμιά φορά και από χωριό σε χωριό. Στα παραδείγματα ακολουθούν μπορούμε να ξεχωρίσουμε π.χ. το χιώτικο από το μιλησια-

προφορική, οι κάτοικοι της Ασκαδίας καὶ της Κύπρου τὴν αριστοκρατική

λ.

(3) Προσβάλλουν με το πέρασμα του χρόνου. Τα ΑΒ τῶν Κυριναίων τοῦ 9ου αιώνα ἦταν διαφορετικά ἀπὸ τα ΑΒ τῆς εποχῆς τοῦ Ομήρου (9ος/8ος αι.), που καὶ ἔτσι ἦταν διαφορετικά ἀπὸ τα ΑΒ τῆς κλασσικῆς εποχῆς, κτλ. ἔχει ἔτσι μεγάλη σημασία, ὅταν μελετοῦμε ἓνα ΑΒ κείμενο, νὰ ἔχουμε ὁ νου μας τὶς συντεταγμένες του: σε ποίαν εποχή καὶ σε ποία διάλεκτο καὶ ἰδίωμα) εἶναι γοητευμένο.

Ἐνα ἀπὸ τα γλωσσικά στοιχεῖα που παραλλάζουν ἀνάλογα με τὸν τόπο καὶ τὸ χρόνο εἶναι καὶ ἡ φωνητική, δηλαδή ὁ τρόπος τῆς προφορᾶς, οἱ ἁρμοί που συνθέτουν τὸ λόγο σὲν προφορικῇ τοῦ εκφορά. Ἡ προφορά τῶν ἑλλήνων σὲν τὶς διάφορες εποχές καὶ διαλέκτους δε μας εἶναι γνωστή με ακρίβεια. Οὔτε θα εἶχε νόημα γιὰ μας νὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐφαρμόσουμε σὲν τὴν ἀρχαία ἐλληνική προφορά κατὰ προσέγγιση, ὅπως καθαρά θεωρητικὰ τὴν ἀναπλάθουν οἱ γλωσσολόγοι. Μια τέτοια ἀπόπειρα θα ἦταν ἐξαιρετικὰ ἐπίπονη, ἀλλὰ καὶ ἀσκοπη γιὰ τοὺς ἑλλήνων, που συμβαίνει νὰ ἀναπλάθουμε καὶ τὴν ἴδια γλῶσσα, ὅπως ἔχει ἐξελιχθεῖ σὲν τοὺς αἰῶνες που ἔβρασαν.

Ὅς μὴν τὸ ξεχνούμε, ωστόσο, ὅτι διαβάζοντας σήμερα φωναχτὰ ἓνα ἀρχαῖο κείμενο δε χρησιμοποιούμε τὴ γνήσια προφορά τῶν ἀνθρώπων τῆς εποχῆς καὶ τοῦ τόπου, ἀλλὰ τὴν ἀνήκει ἐκείνη τὴν ἀντικειμενικὴν προφορά, ἀλλὰ τὴ δική μας, τὴν προφορά τῆς ΝΕ κοινῆς.

ἑλλήνισμα Οἱ ξένοι, που μιλοῦν ἄλλες γλώσσες, δε ἔχουν βέβαια κανένα λόγο νὰ υιοθετήσουν τὴ ΝΕ προφορά, ὅταν διαβάζουν ΑΒ κείμενα. Ἐτσι, προσπαθοῦν νὰ μιμηθοῦν τὴ γνήσια ΑΒ προφορά, ὅπως σε γενικὲς γραμμὲς τὴν ἀνασυνθέτουν θεωρητικὰ οἱ γλωσσολόγοι. Αὐτὴ ἡ προφορά ονομάζεται ἑλλήνισμα ἀπὸ τὸν ἑρασμὸ, τὸν ολλανδὸ φιλόλογο τοῦ 16ου αἰῶνα, που σχολήθηκε ἐπιστημονικὰ με τὸ πρόβλημα. Ἡ ἑρασμικὴ προφορά δεν υπολογίζει οὔτε τὶς διαλεκτικὲς οὔτε τὶς διαχρονικὲς διαφοροποιήσεις τῆς ΑΒ προφορᾶς, ἐνὸς παρόλληλα ἐπηρεάζεται ἀθέλητα ἀπὸ τὶς σύγχρο-

ς φωνητικές προτιμήσεις των Άγγλων, Γάλλων, Γερμανών κτλ. που τη χρησιμοποιούν. Έτσι παρουσιάζεται μάταιη κόντρα προσηλυτική ή ερασιμική ή η νεοελληνική προσοχή να συνηθισθούν και να αξιολογηθούν με κοινή — στην προσέγγισή τους στην αρχική προσφορά των ΑΕ κειμένων — και από — πιο μάταιη παρουσιάζεται και είναι η πολεμική, ο φανατισμός και οι υπεργλήσεις γύρω από ένα θέμα, όπου τελικά και οι δύο πλευρές έχουν και δίκιο και άδικο.

Όπως η γλώσσα, έτσι και η μέθοδος της συμβολικής της αποτύπωσης, η γραφή, παραλλάζει από τόπο σε τόπο και από εποχή σε εποχή. Η μυκηναϊκή συλλαβική γραφή, δανεισμένη από τους Κρήτες και προσαρμοσμένη στα ελληνικά γλωσσικά δεδομένα, ήταν πέρα για πέρα διαφορετική από τη φωνητική γραφή που δημιουργήσαν, ακολουθώντας σημαντικά πρότυπα, οι Έλληνες γύρω στο 10ο π.Χ. αιώνα· και πάλι το χαλκιδικό αλφάβητο των αρχαίων χρόνων διαφέρει αρκετά από το αλφάβητο που χρησιμοποιούσαν π.χ. οι Μιλήσιοι την ίδια εποχή. Με τα σημερινά κοιτήρια όλοι αυτοί — οι τρόποι γραφής είναι άβολοι, και θα δυσκόλευαν τη μελέτη των κειμένων αν τους χρησιμοποιούσαμε.

Έτσι, όταν στο σημερινό κόσμο τα ΑΕ κείμενα αναπαράγονται για ανάγνωση και μελέτη, η παρουσίασή τους — δε γίνεται με το αλφάβητο της εποχής και του τόπου τους, αλλά με τη νεότερη εξελιγμένη μορφή της ελληνικής γραφής.

Η προηγούμενη διαπίστωση δεν αφορά μόνο τη μορφή των γραμμάτων, ή τη φορά του κειμένου από τα αριστερά προς τα δεξιά και όχι ανάποδα ή αντιστροφών. Η γραφή δεν είναι μόνο το αλφάβητο, αλλά και πλήθος άλλα, ξεκινώντας από τις ίδιες τις γραφικές ύλες και καταλήγοντας στο χωρισμό των λέξεων, τη διαφοροποίηση των μικρών από τα κεφάλαια, και τη στίξη.

Χωριστός λόγος ας γίνει για τους τόνους και τα πνεύματα. Αυτά τα φθονογραφικά σημάδια — άγνωστα στους Αρχαίους — αναπτύχθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν από τα αλεξανδρινά ως τα νεότερα χρόνια για να διευκολύνουν την κατανόηση των ΑΕ κειμένων από ανθρώπους που ήδη μιλούσαν

ο προχωρημένες μορφές της ελληνικής γλώσσας, Έλληνες ή και ελληνί-
κοι τόννοι. Αυτή τη διευκόλυνση που προσφέρουν τα πνεύματα και οι
στοιχείων της γλωσσολογίας θέματα και σημεία. Γι' αυτό, αν και πρόσφατα κα-
ταργήθηκαν — και πολύ σωστά — τα κριτήρια για τη σημερινή γλώσσα το-
νικά σημάδια, οι τόννοι και τα πνεύματα διατηρήθηκαν και θα διατηρούν-
ται πάντα στην παρουσίαση των ΑΕ κειμένων, όπου πραγματικά βοηθούν
την ανάγνωση και διευκολύνουν την κατανόηση†.

Προφορικός και γραπτός, έντεχνος και καθημερινός, ρυθμικός και πε-
ζός λόγος

Συγκεντρώνουμε πάλι μερικά δεδομένα και διαπιστώσεις που αφορούν
φαινόμενο του ανθρώπινου λόγου — με την έννοια της ομιλίας — γενικά,
η οποία είναι χρήσιμο να τα θυμηθούμε πριν περιοριστούμε στη συγκεκρι-
μένη γλώσσα και τα κείμενα που θα μελετήσουμε.

Στην ιστορία του ανθρώπου ο προφορικός λόγος προηγείται βέβαια από
το γραπτό. Ο άνθρωπος πρώτα μίλησε και ύστερα προσπάθησε και πέτυχε
να αποτυπώσει τη σκέψη και την ομιλία του με γραπτά σύμβολα, που άλ-
λωςτε αρχικά δεν ήταν παρά απλές εικόνες.

Μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι ο γραπτός λόγος δεν είναι παρά
η οκατάστατο του προφορικού, δηλαδή ότι ο άνθρωπος «χρησιμοποιεί αυτόν
τον τρόπο έμμεσης επικοινωνίας, όταν για τον ένα ή για τον άλλο λόγο
δεν μπορεί να επικοινωνήσει άμεσα με τον προφορικό λόγο. Αυτό είναι
βέβαια ως ένα σημείο σωστό, και φαίνεται καθαρά, όταν π.χ. σε επι-
σημειώσεις επιγραφές ο νεκρός παρουσιάζεται σα να μιλά στους διαβάτες
ή να λέει:

“Οστις μή προστύγχαν, ὅτ' ἔξέφερόν με θανόντα,

Η απλοποίησή τους (π.χ. με την κατάργηση της φιλής) είναι καταρχήν
αναπόφευκτη· όμως το κόστος θα ήταν μικρό, και μεγάλη η αναστάτωση στις
μεθοδολογίες των ΑΕ κειμένων.

ἢ ἢ ὁλόκληρο· μὴνῃα δὲ Τηλεσίανος.

καὶ ἄλλοι:

Ὅποιος δὲν ἔτυχε σὺν κέθανά στο ἔξοι μου νὰ σίξει,
τώρα ας με κλάφει. Μὴνῃα αὐτό του Τηλεσίανη.

Εἰκόνα τῆς πρωτότυπης εὐφραφῆς

IG. XII 8, 396 (Friedländer 84. GV 4228)

ἑλίκος, γύρω στα 500 π.Χ.

3. Κιόλας στο παραπάνω παράδειγμα γίνεται φανερό ὅτι ὁ γραπτός λόγος
εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ ἓνα ἔμπροσ μὴνυμα — κανεῖς δε μιλά σε στίχους.
Αὐτό που πραγματικά συμβαίνει εἶναι ὅτι ὁ γραπτός λόγος, ἀκριβῶς ἐπει-
δὴ εἶναι γραπτός, διαμορφώνεται διαφορετικὰ ἀπὸ τον προφορικό: εἶναι
πιο οργανωμένος, πιο ἀπέριττος, πιο προσεγμένος. Ὅποιος γράφει ἔχει
συναίσθηση ὅτι με τὴν καταγραφή ὁ λόγος του ξεπερνᾷ τὸν ἐφήμερο χαρα-
κτῆρα τῆς ἀπλῆς κοινοποίησης, ἀποχτᾷ κάποια δική του ἀντικειμενική
υπόσταση, καὶ ἀξίζει νὰ μορφολογηθεῖ με μεγαλύτερη ἐγνοία. Ἔτσι, ὁ
συνήθως ἄτεχνος καθημερινὸς προφορικός λόγος γίνεται ἐντεχνος, συχνὰ
λογοτεχνικός. Προσοχή ὅμως: Ὅλα αὐτὰ δε σημαίνουν, ὅτε ὅτι κάθε γρα-
πτός λόγος εἶναι ἐντεχνος (π.χ. οἱ κατάλογοι τῶν ἀποθηκαρίων τῆς Πύλου
κάθε ἄλλο εἶναι παρὰ λογοτεχνήματα), οὔτε ὅτι μόνο ὁ γραπτός λόγος
μπορεῖ καὶ παίρνει λογοτεχνική μορφή. Ὁχι! Ὁ ἄνθρωπος τραγούδησε καὶ
ἐπικοινωνήσε σε ἐντεχνο προφορικό λόγο με τοὺς συνανθρώπους του (ἢ
με τοὺς θεοὺς του) πολὺ πρὶν χρειαστεῖ καὶ μπορέσει νὰ καταγράψει τὸ
λόγο του.

4. Ἐνα πολὺ χτυπητό — ὄχι ὅμως τὸ μόνο — χαρακτηριστικὸ τοῦ ἐντεχνου
λόγου εἶναι ὁ ρυθμός, τὸ ἰδιαίτερο στοιχεῖο που ξεχωρίζει τὸν τρα-
γουδιστὸ καὶ γενικότερα τὸν ποιητικὸ λόγο ἀπὸ τὸν πεζό. Βέβαια, τόσο
ὁ ὁρισμὸς τοῦ ρυθμοῦ, ὅσο καὶ τὸ ἀκριβοδίκαιο ξεχώρισμα τοῦ ποιητικοῦ
ἀπὸ τὸν πεζὸ λόγο, σὺν γίνεται πάντοτε νὰ ξεχωρίσουν, εἶναι θέματα

δυσκόλως και απειλεγόμενα. Εδώ μας σπινει να διαπιστώσουμε ότι στην ιστορία της λογοτεχνίας, όχι μόνο της ΑΕ, αλλά και κάθε λογοτεχνίας, ο ποιητικός λόγος προηγείται χρονολογικά από τον πεζό. Δεν είναι λοιπόν να απορήσουμε, αν στο βιβλίο μας αυτό οι από τις ενότητες παρουσιάζουν ποιητικά έργα, και μόνο στο τέλος γίνεται λόγος για τις αρχές της πεζογραφίας.

Γραμματολογία και αρχαιολογία, ιστορία της λογοτεχνίας και ιστορία της τέχνης — ιστορία του πνεύματος ή του πολιτισμού — ιστορία του ανθρώπου.

Γραμματεία ονομάζουμε το σύνολο των γραπτών μνημείων (κειμένων) μιας γλώσσας, ανεξάρτητα από τον τόπο της δημιουργίας τους, το σκοπό που υπηρετούν και την έντεχνη ή όχι μορφή τους. Έτσι στην ΑΕ γραμματεία περιλαμβάνονται οι κατάλογοι εμπορευμάτων από τις πινακίδες της Κνωσού και της Πύλου όσο και η Ιστορία του Θουκυδίδη, τα ομηρικά έπη όσο και οι νόμοι του Σόλωνα, τα ιατρικά έργα του Ιπποκράτη όσο και η ρωτική αλεξανδρινή ποίηση — όλα. Η Γραμματολογία, που έχει αντικείμενο μελέτης τη Γραμματεία, είναι λοιπόν ως γνωστικό πεδίο ευρύτερη από την Ιστορία της λογοτεχνίας, που τα ενδιαφέροντά της περιορίζονται τα μνημεία του έντεχνου μόνο λόγου.

Ωστόσο, ειδικά για τη μελέτη των μνημείων της ΑΕ γλώσσας, επειδή (α) τα περισσότερα κείμενα που σώθηκαν μέσα στους αιώνες και έφτασαν στα χέρια μας είναι λογοτεχνικά, και

(β) οι Αρχαίοι έδιναν μεγάλη προσοχή στη διαμόρφωση των κειμένων τους, έτσι ώστε και τα φιλοσοφικά και τα επιστημονικά και τα νομικά, και όλα τους λίγο πολύ τα γραπτά να έχουν περισσότερο ή λιγότερο έντονο λογοτεχνικό χαρακτήρα —

ε'αυτό οι δύο έννοιες της ΑΕ γραμματολογίας και της ιστορίας της ΑΕ λογοτεχνίας συμβαίνει συχνά να συγχέονται, αν όχι και να ταυτίζονται.

Δεν ισχύει το ίδιο στο πεδίο του υλικού πολιτισμού, όπου τα πράγματα είναι πιο ξεκάθαρα. Η αρχαιολογία μελετά όλα τα αντικείμενα που

ισμοφόθηκαν, ή και μόνο χρησιμοποιήθηκαν από τον άνθρωπο: τον πο-
τόνιο χρυσό, όσο και τον Περσινόνα, τις υδρόβιες εγκαταστάσεις
σε και την ιστορία της κήτου, τους μυκηναϊκούς τάφους όσο και τα
επιστικά αγγεία της κλασικής εποχής. Από την άλλη μεριά, η Ιστορία
της Αθ τέχνης περιορίζει το ενδιαφέρον των μελετητών της σε εκείνα
όσο τα αντικείμενα που έχουν διαμορφωθεί καλλιτεχνικά, δηλαδή σε όσα,
οντά στην όποια σκοπιμότητά τους, επιχειρούν να ικανοποιήσουν και
την έμμεση ανθρώπινη καλαισθησία.

. Σύμφωνα με τα παραπάνω η γραμματολογία αντιστοιχεί στην αρχαιολογία
και η ιστορία της λογοτεχνίας στην ιστορία της τέχνης. Σε γενική θε-
ρηση όλα αυτά μαζί αποτελούν την ιστορία του πνεύματος, ή καλύτερα,
την ιστορία του πολιτισμού. Προσοχή όμως! Ούτε η γραμματεία, ούτε ο
λικός πολιτισμός, ούτε η λογοτεχνία, ούτε οι εικαστικές τέχνες δε
ίνεται να κατανοηθούν και να ερμηνευτούν σωστά, αν δε συνεξετάσουμε
άθε φορά και τις αντίστοιχες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες. Σε
διάκοπη αλληλεξάρτηση και συντονισμό, η πνευματική, η πολιτική και
κοινωνική ιστορία συναποτελούν αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί
ιστορία του ανθρώπου — ίσως τίποτα παραπάνω από ένα μικρό και αφι-
εγόμενο κεφάλαιο στην άγραφη ιστορία του σύμπαντος.

Ένας συγγραφέας του 2ου και 3ου αι. μ. Χ., ο Αθήναιος, παραθέ-
 ει στο έργο του "Δειπνοσοφιστές", ένα πολύ καλό λαϊκό τραγούδι από
 τη Ρόδο, όπου οι κάτοικοι μιλούσαν τη δωρική διάλεκτο. Παραθέτουμε
 οι εμείς το αρχαίο κείμενο αυτούσιο· όμως, για να κάνουμε μια δοκιμή,
 υπόνομε με κανονικά γράμματα όσα γλωσσικά στοιχεία (λέξεις ολόκληρες
 ήματα, καταλήξεις) έχουν διατηρηθεί αναλλοίωτα στην κοινή ΝΕ γλώσσα,
 και ξεχωρίζουμε με πλάγια⁺ όσα γλωσσικά στοιχεία μάς φαίνονται σήμερα
 άγνωστα.

ΣΗ

Π

Ε

Α

ἦλθ' ἦλθε χελιδὼν
 καλὰς ὥρας ἄρουσα,
 καλοὺς ἑναντούς,
 ἐπὶ χροίερα λευκά,
 ἐπὶ τότᾳ μέλαινα,
 ἤλθ' ἔλθ' οὐ προέκλει
 ἐκ πόντος οἴκου
 οἴου τε δέσποτον
 τυράν τε κάμωτρον
 καὶ πύργα χελιδῶν
 καὶ λεκίθινον
 οὐκ ἀποβείταν· πότ' ἄποιες ἢ λαβείμεθα;
 εἰ μὲν τι δώσεις· εἰ δὲ μή, οὐκ εἰσόμε·
 ἢ τῶν θύραν φέρομε· ἢ τὸ ἐπὶ ῥυτον
 ἢ τῶν γυναικῶν τῶν ἐσθ' καθήμεναι
 μικρὰ μὲν ἐστὶ, ῥαδίως νῦν εἰσόμε·
 ἀν' δὲ φέροις τι, μέγα δὲ τι φέροις·
 ἀνοίγ' ἀνοίγε τῶν θύραν χελιδῶν·
 οὐ γὰρ γέροντες ἐσμεν, ἀλλὰ παῖδιά.

5

10

15

Στοιχεύουμε μόνο τα υπογραμμισμένα
 θα γίνουν λιγότερα-τα άλλα ὀρθία.

⁺ Αυτά τα λίγο πλαγιασμένα γράμματα τα ονομάζουμε συνήθως 'λιφίαις',
 γιατί σε αυτό τον τύπο γραμμάτων κυκλοφόρησαν από τον 19ο αιώνα, και
 κυκλοφορούν ακόμα, οι περίφημες εκδόσεις ΑΕ συγγραφέων του εκδοτικού
 οίκου Τόμπνερ (Τεύθνητ), στη Λιφία.

Αν μεταφράσουμε — δοκιμαστικά πάλι! —, θα δούμε ότι τα όρθια γράμματα είναι 195 και τα κλίγια 117. Όπως αυτή η αναλογία του ένα προς ένα, η αντιστροφή δεν τη μεταφράσαμε κέρδι για κέρδι συμπτωματολογική ή κληρονομική, πάλι δεν έχει καρά ενδεικτική σημασία. Η γλώσσα δεν είναι μόνο λέξεις (προθέματα, θέματα, καταλήξεις κλπ.), είναι καί ήχος (φωνητική) είναι καί σύνταξη και ύφος, σε τελευταία ανάλυση είναι και τρόπος σκέψης. Έτσι, τόσο οι διαφορές όσο και οι ομοιότητες του ΑΕ με το ισοδύναμο (αν υπήρχε) ΝΕ κείμενο είναι και περισσότερες και πιο σημαντικές από αυτές που επισημάνανε παραπάνω. Ας δούμε μερικές ακόμα διαφορές:

1. Το κείμενό μας είναι ποιητικό, με ρυθμό και μέτρο· όμως αυτό δε φαίνεται εύκολα, γιατί, όπως θυμόμαστε και από την Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας, οι Αρχαίοι ξεχώριζαν στην προφορά μακρόχρονα και βραχύχρονα, και ο ρυθμός βασιζόταν στην εναλλαγή τους. Αυτό ούτε να το φανταστούμε δεν μπορούμε εύκολα οι Νεοέλληνες, που δεν ξεχωρίζουμε μακρόχρονα και βραχύχρονα, και χρησιμοποιούμε ως βάση κάθε ρυθμού την εναλλαγή των τονισμένων και των άτονων συλλαβών.

2. Ορισμένες λέξεις κράτησαν τον τύπο τους, αλλά άλλαξαν σημασία. Έτσι π.χ. η έκφραση καλὰς ὥρας δε σημαίνει 'καλές ώρες', αλλά 'όμορφες εποχές'. Κάτι ανάλογο συμβαίνει με τη λέξη οἶκος, που σήμερα τη χρησιμοποιούμε μόνο σέ τυποποιημένες εκφράσεις, όπως π.χ. 'εκδοτικός οίκος', 'οίκος του ναύτη', ή σε σύνθετα (οικοτροφείο, οικολογία), ενώ στα ΑΕ σήμαινε απλά και μόνο 'σπίτι'.

Θα φανούν και άλλες ομοιότητες και διαφορές παρακάτω, όταν θα επεξεργαστούμε ερμηνευτικά το κείμενο.

Ας φανταστούμε τώρα για μια στιγμή ότι αυτό το κείμενο το βρήκαμε σκάβοντας χαραγμένο σε μια πέτρα. Σίγουρα δε θα μπορούσαμε αβοήθητοι να το καταλάβουμε στο σύνολο και στις λεπτομέρειές του· είναι όμως πολύ πιθανό, αν βάλουμε τα δυνατά μας, να το καταλάβουμε αρκετά για να μαντέψουμε ότι κρατούμε στα χέρια μας το ΑΕ αντίστοιχο ενός

θρησκευτικό τριγυρνάει, που τραγουδιέται σε πολλές περιοχές του τόπου με
την Άνοιξη, πόλιν σκούνει τα πρώτα χελιδόνια. Παρανοήματα το έθιμο
... Αποδόσεις γράφει:

"Το "χελιδόνισμα"...είναι το πιο χαρακτηριστικό έθιμο της Πρω-
τομαρτίας και δεν έλειψε από πολλές επαρχίες μας. Τα παιδιά ττιάχνουν
ένα ξύλινο ομοίωμα χελιδόνας (Μακεδονία, Θεσσαλία, Εύνη, Λωδοκάνησος
κ.α.), την κάνουν αρθρωτή, να κινεί το σώμα και τα φτερά της, κρατούν
κι ένα καλάθι για να μαζεύουν αυγά, και γυρίζουν στα σκίτια τραγου-
δώντας...

Ήρθε, ήρθε χελιδόνα,

ήρθε κι άλλη μελιδόνα·

κάθισε και λάλησε

και γλυκά κελάδησε.

Μάρτη, Μάρτη μου καλέ,

και Φλεβάρη φοβερέ·

κι αν φλεγίσσεις, κι αν τσικνίσσεις,

καλοκαίρι θα μυρίσεις·

κι αν χιονίσσεις, κι αν κακίσσεις,

πάλιν άνοιξη θ'ανθίσσεις.

Θάλασσαν επέρασα, τη στεριά δεν ξέχασα·

κύματα κι αν έσχισα, έσπειρα, κονόμησα.

Έφυγα κι αφήκα σύκα και σταυρόν και θημωνίτσα.

Κι ήρθα τέρα, κι ήβρα φύτρα,

κι ήβρά χόρτα, σπάρτα, βλήτρα,

βλήτρα, βλήτρα, φύτρα, φύτρα.

Εν καλή νοικοκυρά, έμπα στο κελάρι σου,

φέρε αυγά περδικωτά και πουλιά σαρακοστά,

δώσε και μιαν ορνιθίτσα, φέρε και μια κουλουρίτσα.

Όρισεν ο δάσκαλος κι ο θεός που τά'δωκε,

ν'αγοράσουμε οχτώ, να πουλούμεν δεκοχτώ,

να κερδαίνουμεν τριάντα, διάφορα μεγάλα πάντα

και στο στίτι και στη γάση, μέσα θα που 'όχιες τόσα
 μέσα γεια, μέσα χαρά, στον αφέντη στην κυρά,
 στα παιδιά και στους γονείς, σ' όλους τους τους συγγενείς.
 Μέσα μάρτης, έξω φύλλοι,
 έξω οχτροί, σας τρών' οι σκύλοι.
 μέσα φίλοι, μέσα φτήνεια και χαρές, χοροί, και γυνίδια.
 και φέτος και του χρόνου,
 και του χρόνου κι άλλα χίλια.

Το τραγούδι δεν είναι μόνο αναγγελτικό. Είναι και μαγικό-ευστηρικό. Τα παιδιά δίνουν στη νοικοκυρά φύλλα κισσό, από το στολισμένο καλόθι που κρατούν, εκείνη τα παίρνει να τα σκορπίσει στο κοτέτσι και τους δίνει αυγά από τις κότες της..." +

Ωστόσο, όταν πλησιάζουμε τα αρχαία κείμενα, δεν υπάρχει κανένας λόγος ούτε να μαντεύουμε ούτε να αυτοσχεδιάζουμε· αιώνες ολόκληρους οι φιλόλογοι τα μελετούν, τα ανατυπώνουν, τα σχολιάζουν, εκδίδουν λεξικά και κάθε λογής άλλα βοηθήματα. Είναι λοιπόν πολύ εύκολο ένα αρχαίο κείμενο που προορίζεται για σχολική χρήση να υπομνηματιστεί ανάλογα με τις γνώσεις των μαθητών έτσι, ώστε καθηγητής και μαθητές να μπορούν, με κοινή προσπάθεια, να το ερμηνέψουν. Ας το δοκιμάσουμε στην πράξη:

154

† 10' ἦλθε χελιδὼν
 καλὸς ὄψος ἄρουρα,
 καλοῦς ἐλαιούτος,
 ἐπὶ γαστέρα λευκή,
 ἐπὶ γῶτα μέλαινα.
 ἐτάθησαν σὺ προκύκλει
 ἐκ πίονος οἴκου
 οἴνου τε δειπαστρον
 τυροῦ τε κύνιστρον
 καὶ πύρνα χελιδὼν
 καὶ λεκιθίαν

17

+ Από το βιβλίο "Πασχαλινά και της Άνοιξης", Αθήνα 1980, σ.27κ. Το κείμενο της (θεσσαλικής) παραλλαγής έχει συμπληρωθεί από το βιβλίο το Σ. Κυριακίδη "Ελληνική Λαογραφία" Α', Αθήνα 21955, σ. 56κ.

οὐκ ἐπὶ τῷ αὐτῷ· πότερ' ἀπίστος ἢ λαβρόμελος;
 αἱ μὲν αὖ δόξαν· αἱ δὲ μὴ, οὐδὲ δόξαντες·
 ἢ τὸν θάνατον φέροντες ἢ τὸν ὑπέρβουρον
 ἢ τὸν γαστρίαν τὸν αὐτὸν καθύπευρον.
 μετὰ μὲν ἐστὶ, ῥῥῳς τῇ οὐσίᾳ.
 ἢ δὲ, ῥῥῳς τῇ, μὴ δὲ τῇ· ῥῥῳς
 ἀσπῆ· ἀσπῆ τὸν αὐτὸν καλῶν
 οὐ γὰρ γάρ τινος ῥῥῳς, ἀλλὰ παιδία.

Υ π ό μ ν η μ α :

χελιδών· το χελιδώνι. Ο τύπος χελιδώνι (στ.18) είναι δοτική.

αλῆς ὥρας· Βλ. παραπάνω σ.1.2.

έγουσα* ονομαστ. εν. θηλ. μιχ. ενεστ. ρ. ἄγω [πβλ. τα σύνθετα προάγω,

συνάγω, παράγω, και τα ουσιαστικά αγωγός, αγωγή, αγωγιμότητα κλπ.]:

φέρνω (μαζί μου), κουβαλώ, μεταφέρω. Η ΝΕ ενεργητική μετοχή 'φέροντας'

είναι έκλιτη, ενώ η αρχαία ἔγων, ἔγουσα, ἔγον ήταν κλιτή: -- τί συνέ-

πειες έχει αυτό;

ενίαντός* η χρονιά, το έτος.

τα λόγια:)

γαστέρα* αιτιατ. εν. ουσ. ἡ γαστήρ: η κοιλιά [πβλ. (γαστρικά υγρά, γα-

στροεντερολόγος, γαστροροαγία, και τα λαϊκά: γάστρα, γλάστρα]* επί

γαστέρα:(πάνω) στην κοιλιά.

ι δωρικός τύπος,

λευκά* δωρικός τύπος: λευκή

μέλας, μέλαινα, μέλαν: μαύρος, μαύρη, μαύρο [πβλ. μέλας δρυμός (: το

μαύρο δάσος), μελοφός, μελάνι].

παλάθαν*|αιτιατ. εν. ουσ. ἡ παλάθη: καρβέλι ψωμί που έχει μέσα ζερά

φρούτα: σταφίδες, σούκα -- στασιδόψωμο.

προκύλλει* β' εν. προστακτ. ενεστ. ρ. προκυλλῶ: κυλάω προστά. Το ρήμα

απαντά μία και μόνη φορά⁺, εδώ, και φαίνεται να έχει κάποια κωμική δι-

άσταση: τα παιδιά ζητούν ένα γλύκισμα τόσο μεγάλο, που η ὄνικοκυρά να

το φέρει κυλώντας, σα βαρέλι.

⁺Γλωσσικά στοιχεία (λέξεις, γραμματικούς τύπους κλπ.) που απαντούν μία

και μοναδική φορά στα αρχαία κείμενα οι φιλόλογοι τα ονομάζουμε ἑποξ

εἰρημένα (: μια φορά ειπωμένα)* όμως ο όρος είναι συμβατικός: ε μ ε ἰ

δεν τα βρίσκουμε παρά μια μόνο φορά στά λίγα κείμενα που μας σώθηκαν.

...οἶνον· από το οἶτι.

οἶνος· γυν. εν. αρσεν. επιθ. πῖνον, πῖνον, πῖνον· (ποχνιά) καχύς, καχιά
καχύ, (καχύτερον και) πλούσιος, πλούσιος, πλούσιος.

τε· πολύ συνηθισμένος συμπλεκτικός σύνδεσμος, όπως και το καί. Όπως
προσοχή: ενώ το καί χρησιμοποιείται όπως και σήμερα και μπαίνει μπρο-
τά από τον όρο που συνδέει, το τε τον ακολουθεί, ως εγκλιτικό (Γρομμ.
1-43)

πώς συνδέονται τα ονόματα με τους συμπλεκτικούς συνδέσμους τε, καί

απλές συνδέσεις: καλάθη και οἶνος

καλάθη οἶνος τε

εμφατικές συνδέσεις (με πλεονασμό):

καλάθη τε και οἶνος

καί καλάθη καί οἶνος

καλάθη τε οἶνος τε

Σημείωση: όταν ο τε συνδέει όνομα που έχει μαζί το άρθρο του, η
κανονική του θέση είναι αμέσως μετά το άρθρο, π.χ.

ή καλάθη ό τε οἶνος

ή τε καλάθη καί ό οἶνος

ή τε καλάθη ό τε οἶνος"

δέπαστρον· ουδ.: δέπας· ουδ.: κύπελο, ποτήρι [το συνηθισμένο ουσ.

δέπας έχει ενισχυθεί με την παραγωγική κατάληξη -στρον· πβλ. και την
επόμενη λέξη].

κάνυστρον· ουδ.: κάνεον· ουδ.: κανίστρι, καλάθι από καλάμι, που μέσα
του έπηζαν το τυρί. Η ίδια λέξη σημαίνει και το πήλινο δοχείο· από αυ-
τό προέρχεται και το σημερινό λόγιο κάνιστρο: δοχείο ^{π.χ.} (βουζίνης).

Κ· Πρόσεξε ότι από το στ. 10 και κάτω η σύνταξη αλλάζει: υποκείμενο δεν
είναι πια το σύ (στ.6), αλλά το χελιδόν.

λεκιθίταν· δωρικός τύπος, αιτιατ. εν. αρσεν. επιθ. λεκιθίτης (ζωτος):
το φαμί από αλασμένα κουκιά ή άλλο όσπριο.

Οι δύο βασικές προτάσεις (αυνητικές πρότα) των ΑΕ είναι:

ού ή, όταν ακολουθεί φωνήεντο με φίλη, ούη

ή, όταν ακολουθεί φωνήεντο με οασεία, ούχ

και

μή ή, όταν ακολουθεί φωνήεντο, μήν

Ο ού(η) αντιστοιχεί στο σημερινό 'δεν' (που προέρχεται από το ούδέν, δεύτερο της αντων. ούδεις, ούδεσσία, ούδέν : κανένας). Το μή(ν) είναι ίδιον το ίδιο με το σημερινό.

Πημείωση: Το ού(η) και ο εμφατικός τύπος του ούκί ή ούνί αντιστοιχούν αι στο σημερινό 'όχι'. Συμμετείτε τη (λόγια) έκφραση "ναί ή ου;".

πρωθείται: γ' εν. ενεστ. οριστ. μέσου ρ. ἀπρωθούμαι: απρώχνω μακριά μου, ε δέχομαι. Το ούκ ἀπρωθείται είναι σχήμα λιτότητας: αντί τα παιδιά να ουν ότι το χελιδόνι (που κρατούν στα χέρια τους, δηλαδή τα ίδια:) 'δέ εται' και σκέτο φωμί, λένε ότι 'δεν αποδιώχνει'...

ότερ(α): η ερωτηματική αντων. πότερος, ποτέρος, πότερον εισάγει ερωτή- εις με δύο (διαζευκτικά) σκέλη: τι από τα δύο, ... ή...;

πίωμεν: δωρικός τύπος, α' πληθ. ενεστ. υποτακτ. ρ. ἀπέρχομαι: να φεύ- ουμε;

αβώμεθα: α' πληθ. κορ. β' υποτακτ. του μέσου ρ. λαμβάνομαι (παίρνω για ον εαυτό μου): θα μας δώσεις τίποτα; θα πάρουμε;

Ξ-Πρόσεξε (α) ότι στα ΑΕ η υποτακτική δεν έχει μπροστά το 'να' ή τί- οτα άλλο που να τη χαρακτηρίζει, αλλά ξεχωρίζει από τις καταλήξεις ης· και (β) ότι ενώ στα ΑΕ η διπλή ερώτηση έχει και τις δύο φορές υποτακτική ('απορηματική' τη λέμε, γιατί εκφράζει απορία), στα ΝΕ χρη- τιμοποιήσαμε για τη δεύτερη ερώτηση μέλλοντα της οριστικής.

εί: συνηθισμένος υποθετικός σύνδεσμος: αν.

έν: συνηθισμένος αντιθετικός σύνδεσμος, που σε αντιζυγία με τον εδ οργανώνει το λόγο σε δύο αντιδιαστέλλόμενα σκέλη. Βλ. και παρακάτω στ. 16, όπου η περίπτωση είναι διαφορετική.

ει: εγκλητικό, αιτ. εν. ουδ. της αοριστης αντων. τίς, τίς, τι: κάποιος ή ποια, ή τι.

δόσεις· θ' εν. μελλ. οριστ. ρ. δίδωμι, δίνω

Πρόσεξε ότι στα ΑΕ ο κλάυτης δεν έχει υποτακτ. το 'θι' ή τίποτε άλλ-
ο που να τον περιέχει· είναι υποτακτικός και στις ομοίες μορφές
του έχει (όπως και στη ΝΕ) το θέμα του αορίστου και τις κατάληξεις το-
υ ενστώτα.

δόσεις· δωρικός τύπος, α' πληθ. μελλ. οριστ. ρ. ἔω : αφήνω.

Ο στ. 13 περιέχει δύο (ελλειπτικούς) υποθετικούς λόγους:

εἰ	μὲν	τι	δόσεις	→	〈ἐάσεις〉
εἰ	δὲ	μὴ	δώσεις	→	οὐκ ἐάσεις

Πρόσεξε ότι στα ΑΕ η άρνηση που χρησιμοποιείται στις υποθετικές προ-
τάσεις δεν είναι το οὐ(κ), αλλά το μὴ(ν). Συμφωνεί αυτό με τις ΝΕ
χρήσεις;

έν· δωρικός τύπος, αιτιατ. εν. 3ηλ. του οριστικού άρθρου : τήν.

έρωμαι· δωρικός τύπος, α' πληθ. ενεστ. υποτακτ. ρ. ῥέω: σπώνω, παίρ-
νω, κουβαλώ — και (παρακάτω, στ. 17) φέω. Η υποτακτ. ισοδυναμεί εδώ
όπως συχνά στα πρώιμα κείμενα, με μέλλοντα.

υπέρθυρον: το υπέρθυρο, το ανώγει.

γυνή· ανώμαλο ουσιαστικό με ονομαστ. ἡ γυνή.

έσω: μέσα [πλ. εσωτερικός, εσώρουχο]· το αντίθετο: ἔξω.

τίν· το άρθρο επαναλαμβάνεται, όπως και στα ΝΕ, όταν ο επιθετικός
προσδιορισμός ακολουθεί το ουσιαστικό του: τῇ γυνάϊκά την καθισμένη
(μέσα). δωρικός τύπος,

καθημέναν· αιτ. εν. μτχ. ενεστ. καθήμενος, καθιμένη, καθήμενον, του ρ.
κάθηναι: κάθονται.

μέν· όταν δεν αντιστοιχεί σε κάποιο δέ (βλ. παραπάνω στ. 13), το μέν
είναι βραχύτερος τύπος του βεβαιωτικού επιρρήματος μὲν. Μπορούμε να
το μεταφράσουμε με κάποιο δικό μας βεβαιωτικό (βέβαια, σίγουρα, ναι,
δίχως άλλο κτλ.), αλλά μπορούμε στη μετάφραση και να το παραλείψουμε
(πβλ.σ.).

εἰτί· εἰς χωρίς τόνο γιατί είναι εγκλιτικό, γ' εν. ενεστ. οριστ. του
πυνθετικού ρ. εἶμι: εἶμαι (πβ. τον πίνακα στη σ.).

εὐδώς· επιρρ.: εύκολα.

α' συγκατατικό, αιτιατ. εν. γ' προσώπου της προσ. αυτανυμίας — εδω θηλ. 3ου

ίν.

παις* διαλεκτός τύπος, π' πληθ. του αἰτιάται, που χρησιμοποιείται ως
πληθυντικός του αἰτώ.

* υποθετικός σύνδεσμος: αν.

* δευτερευόντι επίρροια* ισχύουν όσα είπαμε προηγουμένως για το πέν (στ. 16)

παις* 3' εν. ενεστ. υποτακτ. ρ. αἰτώ

στην οριστική θα είχαμε αἰτείσεις

αἰτείσεις* 3' εν. ενεστ. ευκτ. ρ. αἰτώ

αἰτώ* αιτιατ. εν. ουσ. ἡ θύρα: η πόρτα [πβλ. παράθυρο, θυρόφυλλο, θυ-
ρόφρος, θυροτηλέφωνο — υπέρθυρο:].

αἰτώ* αιτιολογικός σύνδεσμος. Παίρνει τη δεύτερη θέση στην κύρια προ-
ταση και τη συνδέει αιτιολογικά ή εξηγηματικά με τα προηγούμενα:

"Γιατί δεν είμαστε..." ή "Δεν είμαστε, βλέπεις,..."

γέροντες* στά αρχαία ο γέρος λέγεται γέρων (πληθ. γέροντες), και η
γιά γραιά ή γραιός. Το παιδί λέγεται παῖς, αρσενικό ή θηλυκό ανάλογα
με το άρθρο.

παῖς* ονομαστ. πληθ. ουσ. τό παιδίον, που είναι υποκοριστικό του
αἰώς: παιδόνια.

(Εδώ, και έπει αλλού στο βιβλίο περιέσσει ²³⁴ κάποιος, μπορεί
να μπει ένας γεωμετρικός πίνακας ανακρίσεις — όχι, προς
θεού, για τα που μάθει ο μαθητής απέξω, αλλά για να ανα-
κριθεί ο στήθος που είναι καλά, και να τους βρείται —

Στη συγκεκριμένη περίπτωση θα έβαζα έναν πίνακα
του εἶναι με όλους (και τους διαδεδομένους λέξεις!)
τύπους που θα περιέχονται στο ρεζιμέ του βιβλίου
ως το τέλος.

Και στο ΝΕ και στο ΑΥ (και σε κάθε γλώσσα) υποθέτουμε υποθετικό λόγο (ΥΛ) το συνδυασμό μιας (θεωτησέμενης) υποθετικής πρότασης, που τη λέμε "υπόθεση" και μιας κυρίας πρότασης, που τη λέμε "απόδοση", π.

υπόθεση: αν βρέξει

απόδοση: θα γίνουμε ποτάμι.

Λέγοντας στην περίπτωση αυτή, και σε όλους γενικά τους ΥΛ είναι ότι η υπόθεση είναι αναπόφευκτη συνέπεια της υπόθεσης: αν πραγματικά συμβεί αυτό που λέει η υπόθεση (αν βρέξει), τότε σκεπδήποτε θα πραγματοποιηθεί και το συμπέρασμα (θα βραχούμε). Είναι πολύ συνηθισμένη η περίπτωση ο ΥΛ να μην εκφράζει τίποτα παραπάνω από αυτή τη βασική αιτιολογική σχέση. Έτσι π.χ. και στο κείμενό μας:

Εί μὲν τι δώσεις → εἴσῃσις = Αν δώσεις κάτι, θα σε αφήσουμε

Εἰ δὲ μή τι δώσεις → οὐκ εἴσῃσις = Αν δε δώσεις, δε θα σε αφήσουμε

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου, διαλέγοντας τον υποθετικό σύνδεσμο, ο ομιλητής δεν εκφράζει μόνο την απλή αλληλουχία $(\text{αν})Υ \rightarrow (\text{τότε})Α$, αλλά και την προσωπική του θέση απέναντί της. Έτσι στην περίπτωση του κειμένου μας:

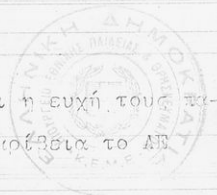
"Αν δὲ φέροις τι, μέγα δὲ τι φέροις"

Η επιλογή του υποθετικού συνδέσμου $\text{αν} + \text{υποτακτική}$ (αντί π.χ. για το $\text{εί} + \text{οριστική}$) σημαίνει ότι τα παιδιά το περιμένουν (και το ελπίζουν βέβαια) να πάρουν κάτι. Ακόμα η ευκτική έγκλιση που διάλεξαν να χρησιμοποιήσουν στην απόδοση (αντί π.χ. για προστακτική) εκφράζει γνήσια ευχή (και έμμεση προτροπή) αυτό το κάτι που θα τους φέρουν να είναι μεγάλο. Η πρώτη ΝΕ θα ήταν:

Αν φέροις κάτι, να φέροις κάτι μεγάλο.

Έτσι όμως δεν αποδίδεται η προσδοκία των παιδιών, και η ευχή τους παρουσιάζεται ως άμεση προτροπή. Για να αποδώσουμε με ακρίβεια το ΑΕ το όδημα πρέπει να πούμε:

Αν, όπως περιμένουμε, φέροις κάτι, μακάρι να φέροις κάτι μεγάλο.

τη μεταφράση αυτή έχουμε αντικαταστήσει τα γραμματισμοσυνηπτικὰ εκ-
παικτικὰ μὲς τῆς ΑΕ γλώσσας με κατ'ελαγχινὰ. Συμπεριλαμβανόμενοι

— τὸ συνδυασμὸς εὐχὴ ὑποτακτικὴ, που εκφράζει προσφρονή, τὸν πε-
ρατάσαμε με τὴν έκφραση "ὅπως περιμένουμε".

— τὴν συντικὴ, που ως ἐγκλιση (το λέει και το ὄνομά της) εκφρά-
ει ευχή, τὴ μεταφράσαμε με τὴ λέξη "μοχίρι".

Παρόμοιες μεταφραστικές λύσεις θα δούμε ὅτι χρειάζεται να δίνουμε
ευχὰ, αν δε θέλουμε ἡ μετάφρασή μας να εἶναι πιο φτωχὴ [σε αποχρώσεις]
ἀπὸ τὸ ΑΕ κείμενο.

ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΑΣΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

• Ορισμένους τύπους του κειμένου τους χαρακτηρίσαμε ως δωρικούς. Με-
τῆς τῶς τῶς σε συσχετισμὸ με τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς δωρικῆς διαλέκτου,
πως περιγράφονται στὴν ΒΙΕΓ, σ.19. Ἄν παραπέρα διαπιστώσετε ὅτι τὸ
εἰκμενὸ μας δεν ἔχει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς διαλέκτου στὴν οποία
εἶναι γραμμένο, σκεφτῆτε ὅτι αὐτὸ μπορεί να οφείλεται στὴν χρονολογικὰ
αὐστηρημένη καταγραφή του ἀπὸ τὸν Αῤῥῆναιο.

• Με βάση τὸ ΑΕ κείμενο, τὸ ερμηνευτικὸ υπόμνημα και τὴ μετάφρασή
ας διαπιστώσετε μερικὲς ἀκόμα ἀξιόλογες διαφορὲς και ομοιότητες ἀνά-
εσα στὴν ΑΕ και τὴ ΝΕ γλώσσα.

• Συγκρίνετε τὸ ΑΕ με τὸ ΝΕ χειλιδόνισμα. Ἡ σύγκρισή- σας μπορεί και
ρέπει να αναφέρεται στὴ μορφολογία, στὸ περιεχόμενο και στὴ λειτουρ-
γικότητα του κειμένου. Μήπως συνδυάζονται ὅλα αὐτά;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ IV

Επιφύλαξη

Τον Σ.Κ. ΚΑΚΡΙΑΝ

Ο ΠΡΕΣΧΟΜΕΝΟ, η έκταση και ο τόπος διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στη γενική μας εκπαίδευση ήταν και είναι γενικά και ποικιλοτρόπως πρόβλημα. Η σχετική βιβλιογραφία αντλώνει από μεγάλα και ενστικτωτικά έργα όπως το «Ορισμός μεθόδων διδασκαλίας των εν τω ελληνισμώ σχολής και σχολείων διδασκόντων μαθημάτων...» Αρχαία Ελληνικά, εν Αθήναις 1917 του Δ. Γ. Τζαβέτανου ως τα πρόσφατα δημοσιευμένα βιβλία και τις επιστολές που όλο και πιο συχνά απαντούν εκπαιδευτικοί και άλλοι φίλοι του μαθήματος στον καθημερινό και περιδοτικό — καλό σημάδι!

Ο σημάδι, γιατί η έρευνα για την Αρχαία δεν γίνεται μόνο στο ελληνικό σχολείο να σφυγέ και να δίνει. Ο σχολικός δεν είναι μόνο κληρονομική ή πωλητική που καταθέτει χωρίς στα κόπια καλώς ή κακώς, αλλά και θετικό ελληνισμού. Ελληνική α και οχλή, ελληνική τέλη επιστήμη, πρόγραμμα και σύνθεση — όλα από τότε ξεκίνησαν, τρέφουν και καθοδηγούν έναντι προχέτης, επιφυλάσσονται νεοελληνικό χτες και ερουν το σημάδι.

είναι να συζητήσει κανείς ή ούτε με τους πολέμους Αρχαίων, όταν με τον ένα ή άλλο τρόπο ζήτουν την καση του τάχα «νεκρού» μαθήματος, ούτε και με τους υποστηρικτές διδασκόντων να αντιτάξουν ή επισημαίνουν, ότι ο Κάρολος γράφει σε βάθος και με τους σχολικούς συγγραφείς. Μόνο ανόητοι θα μπορούσαν αμφισβητούν την αβυσσότητα της αρχαιότητας και την παρουσία της στη διακλίστα πορεία του ελληνισμού — για που και καθαρά χωρίς στα, περισσότερο και τα δύο μαλα υποχρεώσεων να εκμεταλλεύονται στα σχολεία το τεράστιο παιδαγωγικό μας κεφάλαιο. Η αρχή είναι πως.

από τα διδάσκοντα τα κείμενα από το αρχαίο πρωτότυπο, από μετάφραση, δεν είναι όφραμα κώλυας ο Δ. Γληνός είχε υποστηρίξει με βεβαιότητα. Γραμματικό από τον Ε. ανώτατο για τη μεταφράση της «64, το μάθημα της «Αρχαίας γνηκής Γραμματικής» από μερική» πώς το 1976 την ουσία του όποιου στο πρόγραμμα Γραμματικής, και πτυχής. Χωρίς διαφανή στην πολιτική πρόσταξη γραμματισμοσυντακτικά πρόγραμμα, τα παιδιά των διδασκόντων.

Ηρόδοτου, του Σοφοκλή, του Πλάτωνα κ.α. — ως είναι και από μετάφραση, ο μεγάλος ήλιος φτίζει και μέσα από κλειστά παραθυρόφυλλα!

Αντά για το Γυμνάσιο: όμως στο Λύκειο το μάθημα των Αρχαίων διατηρήθηκε αυτοδίο, γιατί όλοι έβρισκαν ότι ο απόστολος της Μέσης, είτε επιστημονικές γίνε σφύρατες, είτε έμπροσθεν, υπάλληλος και οτιδήποτε άλλο, δεν μπορεί να θεωρηθεί πραγματικά μορφωτικός, αν δεν ξεπεράσει και το γλωσσικό φραγμό που τον χωρίζει από την πνευματική του κληρονομία, να αντικρίσει ονόπως εννοείται τα μεγάλα κείμενα. Το σχετικό ίσχυει και σήμερα, και είναι πέρα για πέρα σωστό: όμως το θέμα περιπλέκεται μόλις ριζώνει μια ναύα στα σχολεία προγράμματα και στις δυσκολίες τους.

Η Κυβέρνηση του 1976 μπορούσε ακόμα να διαθέσει για τα Αρχαία στις τρεις τάξεις του γενικού Λυκείου 7+6+5=18 εβδομαδιαίες ώρες, από τις 108 που είχε τότε το συνολικό πρόγραμμα. Όταν το 1981, με το πενήντημο, οι ώρες περιορίστηκαν σε 90, τα Αρχαία κλάπησαν 6,5+5+4=15,5. Τώρα, με τα τελευταία μέτρα, η διδασκαλία των αρχαίων μαθημάτων περιορίστηκε στα δύο πρώτα χρόνια του Λυκείου, και έδωσε τα Αρχαία δεν μπορούν πια να διδαχθούν περισσότερες από (π.χ.) 6+5=11 από τις συνολικά 60 ώρες του προγράμματος των δύο τάξεων!).

Γίνεται όμως έτσι να υπηρετηθεί ο σκοπός του μαθήματος; Πόσο για την κατακτητική κανείς μέσα στα περιθώρια αυτά την αρχαία γλώσσα, και πόσα κείμενα θα προλάβει να μελετήσει; Πως να μάθουν, ακόμα και οι καλύτεροι μαθητές, μέσα σε δύο χρόνια (11 ώρες) από που μετά δύο μάθημα — ή δε μάθημα! — πιο πολλά σε τρία (18 ώρες); Το ερώ-

αίριο θα ζήτησαν να καταργηθεί το μάθημα: να διδάσκονται, θα πουν, και στο Λύκειο ορισμένα αρχαία κείμενα από μετάφραση, όπως στο Γυμνάσιο.

Ας κάνουμε μια καινούρια αρχή: ονομάζον «επιστήμη» Αρχαία ελληνικά» το λέμε το μάθημα στο Λύκειο — όπως λέμε και «Αγγλικά» ή «Γαλλικά» — έχοντας, φανταστεί, πρώτο στο νου μας τη γλώσσα ως κλειδί που επιτρέπει την άμεση επικοινωνία με τα κείμενα. Στην πραγματικότητα το μάθημα ακολουθεί δύο κατευθύνσεις: από τη μια διδάσκονται τα αρχαία ελληνικά ως γραμματισμοσυντακτικό σύστημα, και από την άλλη μελετούν μερικά κείμενα από το πρωτότυπο.

Είναι παρθένο, αλλά οι δύο αυτοί δρόμοι ούτε ταυτίζονται, ούτε παραλληλίζονται: το μόνο που συμβαίνει είναι να διασταυρώνονται σε ορισμένα, πολύ σημαντικά, κείμενα. Ποιοί, χωρίς να το ξέρουμε, στην παράδοση του «Αττικισμού», εξακολουθούν και οι σήμερα να διδάσκοντες ως «αρχαία ελληνικά» την αττική διάλεκτο της κλασικής εποχής, και μάλιστα με την ορολογία και τη μέθοδο των αλεξανδρινών γραμματικών.

Όμως ο στόχος στο μεταξύ έχει αλλάξει: οι γραμματικοί της σχολιάστρας εκλαδίζουν «αττικιστές», που να μπορούν να γράψουν, μακάρι και να αυτοσχεδιάσουν προφορικά, αττικά κείμενα, όπως ήταν π.χ. οι λόγιοι του Διωναίου του Χρυσόστομου και οι διάλογοι του Λουκιανού: όμως εμάς η γλώσσα δε μας ενδιαφέρει παρά μόνο ως μέσο ανεργιστικής της ουσίας των αρχαίων κειμένων — πιο σωστά: η αρχαία γλώσσα μάς ενδιαφέρει μόνο για τη συμμετοχή της στην ουσία των κειμένων.

Αν τώρα σκεφτούμε ότι τα κείμενα που μας υποχρεώσουν καλύπτουν δεκά ταυτόσημων αιώνων ζωντανής γλώσσας πορείας, ότι από την ιδιότητά της γλώσσα του Ομήρου ως την Κοινή των Ελληνιστών τα «αρχαία» έχουν αναγειγίσει πολλές φορές πρόσωπο, τότε ίσως να το δούμε ότι η επιμονή μας να συζητούμε όλα τα Ελληνιστικά στη γραμματισμοσυντακτική ορθότητα της «Αττικής» δεν είναι παρά μια ακόμα μορφή εκπαιδευτικού καθαναπονομιανισμού, και πρέπει να ληφεί.

Η «γλωσσική διδασκαλία» των αρχαίων — απαραίτητη για όποιον προσεγγίζει να γίνει φιλόλογος, θεολόγος ή νομικός — δεν είναι για τους υπόλοιπους μαθητές παρά μια χρονοβόρα και άγρια απασχόληση, που τελικά πιο πολύ βλάπτει παρά ωφελεί τη

Ταχτοποίησε τη σκέψη μας: (α) Το μάθημα των Αρχαίων στις δύο πρώτες τάξεις του Λυκείου θα ήταν σωστό να το ονομάζουμε «Αρχαία Ελληνική Γραμματική (από το πρωτότυπο)». Στόχος του ως την είναι και η συστηματική διδασκαλία της γλώσσας, αλλά μόνο η γλωσσική των συγκεκριμένων κειμένων, αυτούτων, με τη γλωσσική τους μορφή, όπως είναι. (β) Η «γλωσσική διδασκαλία» της αττικής σε περιοριστεί στους μαθητές της Γ' Δεξιάς (Γ Λυκείου).

Τα παιδιά αυτά, με τα θεωρητικά τους ενδιαφέροντα, με την εξοικείωση που κέρδισαν τα δύο προηγούμενα χρόνια, και με τη θέση του υποψηφίου επιστήμονα, μπορούν άνετα μέσα στις οκτώ ώρες που προδίδει το πρόγραμμα να «συστηματίζουν» την αρχαία ελληνική τους, δίδονται και να γράψουν μερικά ακόμα σημαντικά (αττικά και αττικιστικά) κείμενα, εγέρντο για την εισαγωγή τους στα Α.Ε.Ι. και προετοιμάζονται για την παραεργασία σπουδής τους.

Ο παρθεός είναι μεγάλος, και θα υποκλίνουμε, να προσφύσσουμε ένα ακόμα δίημα στο γυρό του απώτερου σχεδιασμού. Από το μάθημα της Αρχαίας Γραμματικής, όπου δίδεται ανήκουν και τα γλωσσικά κείμενα, συνδυαστεί με τη μελέτη της Αρχαίας Τέχνης (τα στοιχεία έτσι με τα γεωμετρικά στοιχεία, ο ένας στην Εξήγη του Ηοισίου του τον ανατολίζοντα ρυθμό, η αττική τραγωδία με την κλασική αργυρεοτονική, τα επιγράμματα του Καλλίμαχου με την αλεξανδρινή μικροτεχνία κ.ο.κ.) — αν ακόμα ακολουθήσουμε την ίδια τακτική διδασκόντας (π.χ.) στο μάθημα των Θερρακευτικών βυζαντινής γραμμογραφίας και τέχνη — αν και στη εποχή του νεοελληνικού κόρηου επιδιώκουμε να φανούν ανάγκες οι δεσποδόντες γραμμείς της «ιστορίας του πνεύματος (ή του πολιτισμού)» — αν, τέλος, όλα αυτά συντονιστούν με τη διδασκαλία της πολιτικής και οικονομικής ιστορίας, τότε — τότε τελειώνοντας το σχολείο τους τα Ελληνόπουλα θα κρατούν ξεκάθαρο στο νου τους την εικόνα των λαών και του έθνους τους, όπως με τη γραμμή, με τη σμίλη και το πινέλο, ή με το σπαθί, την ισόβησαν οι πατεράδες, οι παππούδες και οι όρες οι πιο νέοι γενιές.

(*) Οι αττικοί δεν έζησαν ποτέ για να «Κλασική Αρχαία», που όπως είναι οι αλλοίαι λειτουργούν με τον πόνο πρόβλημα, αναμειγνύονται με τις άλλες μορφές, και από η γρήγορα θα καταργηθούν.

(**) Ηλ. τους παράλληλους συλλογισμούς του Σοφοκλή στα Ν.Ε.Α της 19.2.83 — περίφραση την αγνότητα, όχι όμως και την απεικονιστική.

ΑΚΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Δ. 745'

Εκπαίδευση Δ'

Επιφύλαξη
Του Φ.Ι. ΚΑΡΡΙΑΝ

ΑΠΟ ΠΕΡΙ σχεδίασε να σχολιάσουμε την προβλεπόμενη εδ-
λοσία εξόδου των καθηγητών Α.Ε.Ι., πολιτάρων νομοθετικό
παράδοξο, που θαρίσει κορυφαίους τρούτους άλλων επο-
χών, και που γανείς δε θα ήθελε να πει σε ποιους απανθίσταται ποιοί
τίνοι επίτιλους αυτοί που τους αξίζει από τη μια ένα τρούτος όθρο (ως
δίκαια ζώνδια συντάξισης υπηρεσίας) και από την άλλη η ατιμωτική
ποινή των δεκάχρονου αποκλεισμού από τα Α.Ε.Ι.; — Και πάλι από
καιρό θα ήθελα να μιλήσουμε για την πειθαρχική δωστικότητα των πανε-
πιστημιακών: λίγες εκάδες έχουμε, όσο παραμένει ανεπηρέστη, να απο-
γίσσουν αντίκρουσμα όχι τα δικαιώματα μόνο, αλλά και οι υποχρεώσεις
που καθορίζει ο Νόμος πλάισιο. Όμως...

κόμα φορά θα
σημάνει πως έδ-
οιμε όσα πιν
είσανε για τη
αίων ελληνικών
διδασκων. Είχαμε
δολάρια και γα-
που φαίνεται
ότι το αδιέξοδο
αν ακόμα διατα-
και γυναιτούμε
κ. Γ. Θεοδωρο-
αντή που με τις
να, 29.5.83) μας
ας καθοδηγούν

ζονται: δεν είναι άπειρα τα ΑΕ κεί-
μενα, ούτε δημοσιονομικά καθιερ-
σινά κανονίσματα, όπως στις ζωντα-
νές γλώσσες. Έτσι, με τη διδασκα-
λία, δεν επιδιόκουμε να πορεύοι ο
μαθητής να κατανοήσει οποιονδή-
ποτε γραφτό ΑΕ λόγιο, αλλά μονάχα
τα μετρημένα κείμενα που μας έχουν
συνθεί — όλα: η μήπως πάλι μόνο
όσα διδάσκουμε;

Πρέπει να το πούμε, ότι όσοι πι-
στείουν πως διδάσκοντας ΑΕ γλώσ-
σα στη γενική εκπαίδευση δύνανται
τη δυνατότητα στους μαθητές μας να
χαρούν σφύρτερα όλα, η ας είναι και
μόνο τα πιο αλλά γρήγορα ΑΕ κεί-
μενα, κινούν μεγάλο λάθος. Ποιος δά-
σκαλος, ποιος μαθητής, και ποιο
σχολείο πέτυχαν ποτέ κάτι τέτοιο;
Μήπως το πέτυχαν αυτοί οι παλαιοί, με
την εξαγωγή και πώληση διδα-
σκαλίων των Αρχαίων; Μήπως το πε-
τυχαίνουν οι Φιλοσοφικές Σχολές;
Όχι βέβαια, αλλά και να το πετυ-
χαιναν: ποιος είναι τόσο ασελής
ώστε να κહેται, όπως ο δάσκαλος
στο «Παραμυθί χωρίς όνομα», να
διαβάσει αρχαίο κείμενο με μόνο
εργόδιο την ασημομάχαι του; — σα
να μην υπολογίζον εκδόσεις με σχόλια
και μετάφραση!

Σίγουρα δεν πρωτοτυπούμε, αλλά
και δεν κινδυνεύουμε να κάνουμε
λάθος διαπιστώνοντας στο σημείο
αυτό με έμφαση: (α) ότι σε καμιά
περίπτωση η διδασκαλία των Αρχ-
αίων δεν ποτεία να περιορίζεται
και πολύ λιγότερο να ταυτίζεται
παιδαγωγικά με τη διδασκαλία μιας
έξτης γλώσσας, και (β) ότι με τη δι-
δασκαλία των Αρχαίων στη γενική
εκπαίδευση επιδιόκουμε οι μαθητές
να έρθουν σε άμεση επαφή και να
γνωρίσουν ορισμένα γρήγοτα επεξεκ-
κείμενα της αρχαίας πρότασης —
η αυτοί και προετοιμούν το μάθημα
να ονομάζεται «Αρχαία ελληνική
γραμματική» — από το πρωτότυπο
(1) και όχι «Αρχαία Ελληνικά».

Οι παραπάνω διαπιστώσεις ας μη
μας ξεγλώσουν και χρησιμοποιούμε
μια μεγάλη αλήθεια: κάθε γλώσσα
αποτελεί και ως γλώσσα μορφωτικό
αγαθό, καθώς η μελέτη των εκφρα-
στικών τρόπων και των γραμματικο-
συντακτικών της δομών ξανοίγει
καινούργιους δρόμους στη σκέψη
και προάγει, σε συγκριτική ανταπα-
ρόθεση με τη μητρική, τη γλωσσική
αυτογνωσία του ανθρώπου. Ιδιαίτε-
ρα για τους Έλληνες, η γνωριμία με
την προγονική τους γλώσσα, που τυ-
χαίνει να είναι ιστορική, αλλά και
ποιοτικά η πρώτη στην ιστορία του
δυτικού πνεύματος, αποτελεί παι-
δευτικό δίωμα αναγκασιτάτοτο.
Προσοχή όμως: το μορφωτικό αγα-
θό είναι η ίδια η γλώσσα όπως μορ-
φοποιείται και μορφολογεί το κατα-
σκευασμένο κείμενο, όχι η γλωσσική δι-
δασκαλία αυτή καθ αυτή στη συστη-
ματική της μορφή.

Για να δώσουμε ένα παράδειγμα:
Στο γνωστό «εις οίοντος έρσιτος»,
δίνεσθαι περί πατρης: «... να ενδι-
φέρουν — σε αναγετισμό με τη ση-
χοιργική ρυθμολογία και ισομετρία
από τη μια, και το αεριστικό πα-
τριωτικό περιεχόμενο από την άλλη
— η παράλειψη του συνδικτικού, η
αεριστική εκκρόση, η μέση διδά-
θεση και η σύνταξη του δύνεσθαι με
πρόθεση και γενική (όπου στα
Νεοελληνικά θα χρησιμοποιούσαμε
ενεργητικό μεταβιβάτικό ήμμα με αν-
τικείμενο σε αιτιατική: «... να υπε-
ρασπίζεσαι, να διαφεντεύεις την
πατρίδα σου») και άλλα λειτουργικά
στοιχεία της γλώσσας. Αντίθετα,
στο ίδιο κείμενο, δεν παρουσιάζουν
κρίσιμα, να κινείνα ερμηνευτικό εν-
διαφέρον η κλίση του ερμηνευτικού
εις, ενός... η καθεύη αντικατάσταση
του δύνεσθαι (προσούχο στο μέ-
λυστα) και ο κατάλογος των ανα-
μνήτων παραβιβάτων του επιδέσμου
αγαθού. Αυτά τα τελευταία ας μεί-
νουν να τα διδάσκουν συστηματικά
οι εκπαιδευτικοί της Γ' δεξιάς,
που και θα τα χρησιμοποιήσουν ως
εργαλεία στην δοκίμιά τους.

Υστερα από όλα αυτά δε θα ση-
μειώσω ποτέ με την ποσότητα του
x. Λεόντη: «... να εισαγεί η διδα-
σκαλία της αρχαίας μας γλώσσας ...
από ένα ενιαίο δόμο αναγνωστικό
με απλά κείμενα, λεξιμόγια και τις
στοιχειώδεις γνώσεις της γραμματι-
κής και συντακτικής». Και είπαμε,
και έχουμε τέτοια αναγνωστικά: α-
πό να γράψουμε έλλο ένα καλύτερο
δε μας δοθήα ναδύλου όσο στη έσο-
ική σύλληψη του διδύλου είναι τα
κείμενα που υπηρετούν τη συστημα-
τική γλωσσική γνώση και όχι η λει-
τούργική γλωσσική ενμείωση τα
κείμενα.

Σίγουρα φοβήσατε μη μας πουν
πως κάποιους με τις λέξεις, και οι-
γουρα δεν μπορούμε ακόμα να
επανηρώσουμε μια κι δώο στο ερώτη-
μα που μας ρητιβήσαν και οι δύο
επιστολογράφοι και πολλοί άλλοι:
ποια συγκεκριμένη μορφή θα πάρει
η διδασκαλία, όταν καταργώνται
την προτεραιότητα της γλωσσικής
γνώσης και άσκησης σφύρουμε από
την πρώτη στιγμή την τάξη αντιμέ-
τωπη με γνήσια αρχαιοελληνικά κεί-
μενα;

Ολοκληρωμένη απάντηση στο
ερώτημα αυτό δε γίνεται (και αν γ-
νόταν, δε θα είχε νόημα) να δοθεί
όσο δε θα συνοδεύεται από ένα «δι-
δακτικό εργαλείο» και το αντίστοι-
χο «βιβλίο του καθηγητή». Κάποιος
πρέπει να τις επιχειρήσει αυτές τις
συμμετρίες - π.χ. ο αντιπρόεδρος
του Κ.Ε.Μ.Ε., ακόμα και αν γαλι-
στεί να αφήσει εύθελος όλα τα άλλα.
Υπουργέ, μ' ακούεις;

(*) Η πλεοναστική προσθήκη «από το
πρωτότυπο» αντιστοιχεί, το ναυπημα
από το αντίστοιχο του Γνωστικού,
όπου (από το φυτό) η αγγαία γραμμα-
τική διακρίνεται από μεταφράση. Για
έκδομα μια αίσθη, προσθέτουμε όσον να
δωο ναυπηματά θα άρουν πληροτένη
μορφή, για να ενταχούν στο πρόγραμ-
μα ως «αρχαιοελληνικά».

οιόπου, κοινό στό-
μα, στην κατανόη-
σιν, οι όσο μαθη-
αλλά δεν ταυτί-

Ακολούθησε συζήτηση

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Μόνο δυο λόγια: Πρώτα για να εκφράσω τη χαρά μου, γιατί με την εισήγηση του κ. Κακριδή η μεταρρύθμιση στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών από το πρωτότυπο τώρα μπαίνει στο σωστό δρόμο της. Θα διδάξουμε τα Α.Ε. από το πρωτότυπο, όχι για να κάνουμε γλωσσική διδασκαλία, όπως γινόταν ως τώρα, αλλά για να εκμεταλλευτούμε το μορφωτικό αγαθό που μας δίνει το περιεχόμενό τους. Δεύτερο, για να συνταχθούν με την άποψη του κ. Σπυρόπουλου που ζητάει να αφιερωθεί η χρονιά 1984-85 σε πειραματισμό. Αυτό θα μας διευρύνει τα χρονικά όρια της συγγραφής, πράγμα που θα ωφελήσει τη συγγραφή. Έπειτα θα μας δώσει την ευκαιρία να πειραματιστούμε, για να βγεί συγγραφή βελτιωμένη. Έστερα θα μας δώσει καιρό να επιμορφώσουμε τους διδάσκοντες και τέλος θα μας δώσει την ευκαιρία να γράψουμε το βιβλίο του καθηγητή, για να το δώσουμε το 1985-86 που θα γενικευθεί η διδασκαλία με τη νέα μέθοδο.

Ο Κυριάκος Σ. Κατσιμάνης, εισηγητής λέγει:

Μετά τις δυσκολίες που προέκυψαν για τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών με τη μέθοδο Μουμτζάκη-Κεφαλίδη, η απομένουσα λύση θα ήταν είτε η αναζήτηση μιας ακόμη καλύτερης μεθόδου του είδους αυτού είτε η ανατοποθέτηση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών σε καινούρια βάση. Προτιμότερη μου φαίνεται η δεύτερη λύση και γι' αυτό χαιρετίζω την πρωτοβουλία του κ. Φ. Κακριδή, εκφράζοντας την ευχή να γίνει τελικά αποδεκτή η εισήγησή του. Η πρότασή του χαρακτηρίζεται από τόλμη, ευφυΐα, πρωτοτυπία και φαντασία και γι' αυτό γεννά εύλογα πολλές ελπίδες.

Ωστόσο έχω ορισμένες επιφυλάξεις οφειλόμενες πιθανώς στο ότι δεν είχα την ευκαιρία να συζητήσω παλαιότερα το θέμα μαζί του. Θα ήθελα λοιπόν να τον παρακαλέσω να δώσει στο Τμήμα τις ακόλουθες διευκρινίσεις:

Ι) Τώρα που δεν επιδιώκεται η διδασκαλία της αρχαίας γλώσσας με συστηματικό τρόπο, θεωρώ πολύ δύσκολο να αποκτήσει ο μαθητής την ικανότητα να χαρεί από το πρωτότυπο το αρχαίο κείμενο. Χαίρομαι ένα κείμενο από το πρωτότυπο όταν γνωρίζω τη γλώσσα στην οποία έχει αυτό γραφεί. Αλλά οι διευκρινίσεις γλωσσικού χαρακτήρα που θα δίνονται στο

τέλος του κάθε μαθήματος - και από το δείγμα που είδαμε φαίνεται ότι αυτές θα είναι πολλές - θα έχουν περιπτωσιακό και επιφανειακό χαρακτήρα. Εφόσον ένας ρηματικός ή ονοματικός τύπος δεν εντάσσεται στο ευρύτερο γραμματικό του πλαίσιο, εφόσον δηλαδή η αρχαία γλώσσα δε διδάσκεται συστηματικά, ακόμη και η χρησιμότερη γλωσσική διευκρίνιση δε θα λειτουργήσει αλλά θα λησμονηθεί σχεδόν αμέσως. Και η κατά τα άλλα πολύτιμη προσφυγή στη μετάφραση και τον υπόλοιπο υπομνηματισμό θα είναι τόσο απαραίτητη όσο θα ήταν και στην περίπτωση που ο γλωσσικός υπομνηματισμός θα έλλειπε τελείως.

2) Με αυτά τα δεδομένα, πώς ο κ. Κακριδής φαντάζεται έναν καλό μαθητή ενός πολύ καλού δασκάλου, ο οποίος θα έχει χρησιμοποιήσει τη μέθοδο που μας περιέγραψε η εισήγηση; Ποια αρχαιομάθεια θα έχει αυτός ο μαθητής και τι θα είναι σε θέση να κάνει;

3) Και μια ειδικότερη παρατήρηση: μολονότι ιστορικά ο ποιητικός λόγος προηγείται του πεζού, παιδαγωγικά οπωσδήποτε ξεπερνάει. Θεωρώ εντελώς προβληματική, από παιδαγωγική άποψη, την πρόταση της διδασκαλίας λ.χ. του Αισχύλου και τη διδασκαλία των ρητορικών κειμένων στη συνέχεια.

Οι επιφυλάξεις αυτές είμαι βέβαιος ότι θα λάβουν πειστική απάντηση από τον κ. Πρόεδρο. Από την άποψη αυτή δεν είναι ίσως άχρηστες, αφού θα του δώσουν την ευκαιρία να αναπτύξει διεξοδικότερα στο Τμήμα τις απόψεις του.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει:

Με τον περιορισμό του ωραρίου διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών, που είναι συνέπεια του γενικότερου αντιαρχαϊκού κλίματος μιας κατεξοχήν πρακτικής και ιδιαίτερα χρησιμοθηρικής εποχής, όπως η δική μας, δεν είναι πια εφικτό, στον τομέα της εκμάθησης της αρχαίας γλώσσας, να προσπαθούμε να πετύχουμε το σκοπό μας διαμέσου των γραμματικών τύπων και των συντακτικών σχέσεων, όπως κάναμε ως τώρα που είχαμε τη χρονική άνεση. Τώρα, υποστέλλοντας τις φιλοδοξίες μας, θα αρκεστούμε στο να καταστήσουμε το μαθητή ικανό να αναγνωρίζει με κάποια ευκολία τον αρχαίο λόγο. Να επισημαίνει τις ομοιότητες και τις διαφορές της νεοελλην-

νικής από την αρχαία γλώσσα και, στο μέτρο του δυνατού, να εκμεταλλεύεται τις λεξικές δυνατότητες της αρχαίας. Αυτό θα του το προσφέρουμε μέσα από διδασκαλία αρχαίων κειμένων, όπου η γραμματική και συντακτική ανάλυση θα έχει καθαρά συμπληρωματική λειτουργία. Με άλλα λόγια - για να είμαστε πιο συγκεκριμένοι - δε θα προσεγγίζουμε το αρχαίο κείμενο, αφού θα έχουμε περιγράψει και αναλύσει τους γραμματικοςυντακτικούς τύπους, αλλά με τη γλωσσική κατάρτιση που διαθέτουμε στη γλώσσα μας (τη νέα ελληνική) και πάνω στο αρχαίο κείμενο θα εντοπίζουμε τους τύπους (χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις για συστηματική τυπολογία).

Ο τρόπος προσπέλασης των αρχαίων κειμένων που μας έδειξε η εισήγηση στηρίζεται προπάντων σε δύο στοιχεία - απαραίτητες προϋποθέσεις για να πετύχει στην πράξη (τα θίγει και η εισήγηση).

Το πρώτο είναι η εκμετάλλευση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των γλωσσικών και ιστοριογλωσσικών γνώσεων που διαθέτει ο μαθητής από τα Νέα Ελληνικά. (Εδώ θα θυμίσω ότι από καιρό υπάρχει ένα σχετικό κείμενο, συνταγμένο από τον κ. Η. Σπυρόπουλο, στις Οδηγίες διδασκαλίας του Λυκείου με τίτλο "Αξιοποίηση της γλωσσικής διδασκαλίας της δημοτικής για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής".) Ό,τι σχετίζεται με τη Γραμματική, τη Σύνταξη, την Ιστορία της γλώσσας μας, αλλά και όποιες άλλες αρχαιογνωστικές πληροφορίες διαθέτει ο μαθητής, μπορούν και πρέπει να αξιοποιηθούν, για να δημιουργηθεί η κατάλληλη και συντομότερη γέφυρα επικοινωνίας μας με το αρχαίο κείμενο.

(Η σκέψη για την αξιοποίηση του Νεοελληνικού μαθήματος για την αποδοτικότερη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών μπορεί εύκολα, μέσα στα σημερινά πλαίσια - ωρολόγιου και αναλυτικού προγράμματος κ.τ.λ. - να μας οδηγήσει και σε κάποιες αναπροσαρμογές, ενισχύσεις ή ανατοποθετήσεις στον τομέα των Νέων Ελληνικών. Προσωπικά δε θα τις απέκλεια, υπό τον όρο βέβαια ότι εξυπηρετούν πρώτα και κύρια τα Νέα Ελληνικά. Το Νεοελληνικό μάθημα έχει τους δικούς του σκοπούς και δεν πρέπει να γίνεται, με οποιοδήποτε τρόπο, θεραπαινίδα των Αρχαίων Ελληνικών).

Το δεύτερο απαιτούμενο στοιχείο είναι η κατάλληλη προετοιμασία του φιλολόγου που θα κληθεί να εφαρμόσει τη νέα προσεγγιστική μέθοδο. Έτσι

που η νέα μέθοδος διαφέρει σε καίρια σημεία από εκείνο που γινόταν
ίσαμε σήμερα - σημεία που αν δεν προσεχτούν η διδασκαλία θα αποτύ-
χει -, είναι βέβαιο ότι ο φιλόλογος πρέπει να κατανοήσει ακριβώς και
να συνειδητοποιήσει σε τι συνίσταται το νέο στοιχείο. Βέβαια θα τον
καθοδηγήσει το ίδιο το μαθητικό βιβλίο· βέβαια θα του παραστεί το
"Βιβλίο του καθηγητή". Χρειάζεται, παραπέρα, ό,τι μπορούμε ακόμα να
του προσφέρουμε βοηθώντας τον με επιμορφωτικά σεμινάρια, δοκιμαστικά
μαθήματα, γραπτές υποδείξεις και οδηγίες κ.τ.λ.

Η πρόταση του κ. Σπυρόπουλου για πειραματική εφαρμογή της νέας
διδασκαλίας κατά το ερχόμενο σχολικό έτος 1984-85 και για οριστική
εφαρμογή από το μεθεπόμενο 1985-86 φαίνεται βέβαια συνετή και πολλα-
πλά εξυπηρετική (παρέχει άνεση στη συγγραφή και την εφαρμογή, προπα-
ρασκευή του διδακτικού προσωπικού κ.τ.λ.). Φοβάμαι μονάχα μήπως αυτή
η αναβολή αποδειχτεί τελικά μοιραία για τη νέα μέθοδο, όπως συμβαίνει
συνήθως σε παρόμοιες περιπτώσεις.

Δηλώνοντας ότι το γενικό πνεύμα και οι κύριες γραμμές της εισή-
γησης με βρίσκουν απόλυτα σύμφωνο, αφήνω έξω από τη σημερινή συζήτηση
αρκετές επιμέρους παρατηρήσεις μου, για να μην απασχολώ μ' αυτές ανθρώ-
πους μη ειδικούς. Σημειώνω απλώς ότι η εισήγηση πρέπει να συμπληρωθεί
με ένα κεφάλαιο για τους σκοπούς της διδασκαλίας. Είναι φανερό ότι οι
σκοποί της διδασκαλίας του μαθήματος, όπως έχουν διατυπωθεί στο Π.Δ.
827/79, έχουν ανάγκη αναδιατύπωσης.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Η Γραμματέας

Δ. Ζαπαφώνιτου
Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Πράξη 86 /83

Σήμερα 5.10.83 ημέρα Τετάρτη και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση, οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β΄ Ι. Σκορδύλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Θέματα Η.Δ

(1) Έγκριση πράξης επιτροπής Κρίσης για το Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής.

Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.

(2) Σκοπός του μαθήματος των ΑΕ στο Λύκειο.

Εισηγητής Φ. Κακριδής

(3) Ανακοινώσεις

(4) Ανατύπωση βιβλίων μουσικής και καλλιτεχνικών για το σχ. Έτος 1984/5.

Εισηγητής Φ. Κακριδής.

Στην αρχή της συνεδρίας αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Θέμα Ιο: Ο κ. Δ. Τομπατζής λέγει:

Εναντίον της Υπουργικής απόφασης (Φ.2ΙΙ.Ι5/3Ι/5/4844/6-ΙΟ-Ι980), που ενέκρινε τις πράξεις μας αριθμ. 47/80 για την έκδοση από τον ΟΕΔΒ του συντακτικού της αρχαίας του Α. Μουμτζάκη, προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας ένας από τους συγγραφείς, των οποίων απορρίφθηκαν τα βιβλία, ο κ.Ν. Χιονίδης. Το Σ.τ.Ε (Τμήμα Δ') ακύρωσε την Υπουργική απόφαση για παράβαση "ουσιώδους τύπου" για την ακρίβεια επειδή "η σύνταξις εισηγητικής εκθέσεως περί του βιβλίου του αιτούντος υπογραφομένη παρ' όλων των μελών της επιτροπής κρίσεως.....παρίσταται μη σύμνομος και συνιστά παράβασιν ουσιώδους τύπου της διαδικασίας". Η Διοίκηση, μετά την απόφαση αυτή του Σ.τ.Ε, έδωσε εντολή "η επιτροπή αυτή να επαναλάβει την κρίση του βιβλίου.....από το σημείο των υπογραφών των εισηγήσεων από τους αντίστοιχους εισηγητές μέχρι και την τελική κρίση".

Ύστερα απ' αυτά η Επιτροπή Κρίσης επαναλαμβάνει τη διαδικασία από το σημείο αυτό και καταλήγει στην ίδια απόφαση όπως και το 1980: Δεν κρίνει κανένα από τα βιβλία που υποβλήθηκαν κατάλληλο για έγκριση* προτείνει να απονεμηθεί ο α' έπαινος στο βιβλίο του Μουμτζάκη και ο β' έπαινος στο βιβλίο του Χιονίδη.

Επειδή κανένα στοιχείο από την κρίση δεν έχει αλλάξει ως σήμερα, θεωρώ αυτονόητο ότι σημερινή εισήγηση δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί από την αρχική (πράξη 47/80), που οδήγησε με τα άλλα στοιχεία, στην ομόφωνη απόφαση

(α) "να απονεμηθεί το γ' βραβείο στο βιβλίο του κ. Α. Μουμτζάκη και να χρησιμοποιηθεί προσωρινά για τη εξυπηρέτηση διδακτικών αναγκών "

(β) "να απονεμηθεί στο βιβλίο του κ. Ν. Χιονίδη ο πρώτος έπαινος αντί του δευτέρου, τον οποίο προτείνει η Επιτροπή κρίσεως".

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Τομπατζή.-

Θέμα 2ο: Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει:

Για το σχετικό διάταγμα οι "σκοποί του μαθήματος των ΑΕ" στο Λύκειο θα διατυπωθούν οριστικά από τον αρμόδιο Σύμβουλο κ. Η. Σπυρόπουλο. Η δική μου εισήγηση, συνέχει της προηγούμενης, έχει σκοπό να καθορίσει γενικότερους στόχους που με οδηγούσαν όταν πρότεινα τη νέα μέθοδο διδασκαλίας.

(α) Για τις δύο πρώτες τάξεις του Λυκείου

Στόχοι του μαθήματος των ΑΕ είναι:

(1) Να οδηγήσει το μαθητή σε μια βαθύτερη γνωριμία του ΑΕ κόσμου.

Ο στόχος αυτός υπηρετείται με την άμεση προσέγγιση κατάλληλα επιλεγμένων και σχολιασμένων κειμένων της ΑΕ γραμματείας, που παρουσιάζουν πολύπλευρα και με των ΑΕ πραγματικότητα.

(2) Να γνωρίσει στο μαθητή την πορεία του ΑΕ πνεύματος και πολιτισμού μέσα από τα μνημεία του λόγου, ιδιαίτερα του έντεχνου, και να του καλλιεργήσει το ενδιαφέρον για το θεμελιακό αυτό κεφάλαιο της ελληνικής, αλλά και παγκόσμιας πνευματικής και πολιτισμικής ιστορίας.

Ο στόχος αυτός υπηρετείται από τη γνωριμία των σχετικών κειμένων, που συνοδεύονται από γραμματολογική εισαγωγή και ανάλογο σχολιασμό.

(3) Να καλλιεργήσει το γλωσσικό αίσθημα και τη συλλογιστική ικανότητα του μαθητή οδηγώντας τον να αποκαλύψει τα μυστικά του ΑΕ, "λόγου", να συγκρίνει το λεξιλόγιο, τη μορφολογία και τη σύνταξη του ΑΕ με το ΝΕ λόγο, και ζητά να συνειδητοποιήσει το στενό σύνδεσμο, την αλληλεξάρτηση, τελικά και την ενότητα των εκφραστικών μέσων με την εξελισσόμενη ανθρώπινη σκέψη.

Ο στόχος αυτός υπηρετείται από την άμεση επαφή με τον ΑΕ λόγο και τον κατάλληλο σχολιασμό.

(4) Να δώσει στο μαθητή τα κατάλληλα εφόδια και να του δείξει τον τρόπο μελέτης των ΑΕ κειμένων από το πρωτότυπο με τη βοήθεια σχολιασμένων εκδόσεων λεξικών κ.α βοηθημάτων.

(β) Για τη Γ' τάξη

Στους παραπάνω στόχους προσθέτουμε ένα ακόμα:

(5) Να εξοικειωθεί ο μαθητής με το γραμματικοσυντακτικό σύστημα της Αιτικής διαλέκτου.

Ο στόχος αυτός υπηρετείται με τη συστηματική διδασκαλία του ΑΕ Συντακτικού και Γραμματικής και τις ανάλογες ασκήσεις.

Ακολούθησε συζήτηση και στη συνέχεια ο Πρόεδρος ερωτά το Τμήμα αν αποδέχεται καταρχήν την εισήγηση του ως βάση για το σχηματισμό μιας συγκεκριμένης πρότασης που θα υποβάλει στο Τμήμα το γρηγορότερο ο αρμόδιος Σύμβουλος κ. Σπυρόπουλος.

Ψηφοφορία

Σκορόδλης	ΝΑΙ
Τομπαζίδης	ΝΑΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βύρος	ΟΧΙ (λόγοι Ι,8,9 της συζ. της προηγ. συνεδρίασεως).
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ
Βαρουχάκης	ΝΑΙ
Κακριδής	ΝΑΙ

Ο κ. Σακκάς απέχει γιατί απουσίαζε στην προηγούμενη συνεδρίαση. Το Τμήμα με ψήφους 8:1 και 1 αποχή αποδέχεται την εισήγηση του κ. Προέδρου.

Θέμα 3ο:

Ανακοινώθηκαν τα έγγραφα

- 1) 4674/4.10.83.
- 2) 4652/30.9.83
- 3) 4649/30.9.83
- 4) 4650/30.9.83
- 5) 4651/30.9.83

Θέμα 4ο: Ο κ. Κακριδής λέγει:

Εισηγούμαι να στείλουμε στη Δ/νση Εφαρμογής Προγραμμάτων το ακόλουθο έγγραφο:

1. Σχετικά με τα βιβλία Μουσικής το Τμήμα Μ.Ε στη συνεδρία του αριθμ. 86/5.10.83 διαπίστωσε ότι δεν μπορεί να αποφασίσει ανατύπωση ή όχι γιατί του λείπουν στοιχεία. Συγκεκριμένα γνωρίζουμε ότι στο ΥΠΕΠΘ έχει συγκροτηθεί (χωρίς εισήγηση του ΚΕΜΕ. Βλ. έγγραφό μας αριθμ. 1702/ΙΙ.5.83) μια επιτροπή για τη αναθεώρηση των ΩΠ της μουσικής και ενδεχόμενα συγγραφή νέων βιβλίων, αλλά δεν έχουμε καμιά είδηση για την πορεία των εργασιών της.

2. Το βιβλίο των Καλλιτεχνικών Α' Λυκείου κρίνεται ικανοποιητική, αλλά πάλι διστάζουμε με να προτείνουμε ανατύπωση χωρίς τη γνώμη των ειδικών.

3. Γενικά εισηγούμαστε η ανατύπωση ή όχι των παραπάνω βιβλίων να μην αποφασιστεί χωρίς την γνώμη των αντίστοιχων Καθηγητικών Ενώσεων, και παρακαλούμε να τους υποβάλετε το σχετικό ερώτημα και να μας κοινοποιήσετε την απάντηση.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Κακριδή.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.-

Ο Πρόεδρος
Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΠΡΑΞΗ 87/1983

Σήμερα, 10.10. 1983 ημέρα Δευτέρα και ώρα 9η πρωινή, το Τμήμα Μ.Ε. ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, σογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κοχρίδη, πιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, οος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β, Σκορδύλης, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσας, Εισηγητές η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς και Δ. Τομπαΐδης ατί βρίσκονταν εκτός Αθηνών για λόγους υπηρεσιακούς.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΜΑ 1ο - Κρίση βιβλίου (Εφαρμοσμένων Οικονομικών Ε' δέσμης). Εισηγητής Γ. Βάζος.
- ΜΑ 2ο - Α.Π. Χημείας Γυμνασίου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΜΑ 3ο - Γνωμοδότηση για διδασκαλία μαθήματος στη ΣΕΛΜΕ Αδρίσας. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.
- ΜΑ 4ο - Ανακοινώσεις

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το ακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των άτων της Η.Δ.

./.

A 10

Ο κ. Κακριδής καλωσορίζει τους κριτές και διευκρινίζει ότι οι συγγραφείς δεν έχουν προσκληθεί καθώς η σημερινή κρίση έχει μια ιδιοτυπία. Όσο αν έχουμε σοβαρούς λόγους να επιταχύνουμε την εκτύπωση του βιβλίου, ετα παιδιά της Ε' δέσμης να πάρουν, έστω αργά, στα χέρια τους το τους βιβλίο, η συγγραφή ήταν από την αρχή προγραμματισμένη σε πολύ νά πλοίσια, και σκόδταφε - θα ακούσουμε πού και πώς. Έτσι συγκεντρω-αστε σήμερα να αναμορφώσουμε ορισμένα στοιχεία της αρχικής ανάθεσης, και αια θα ακούσουμε πρώτα τους κριτές και τις προτάσεις του φυσικού ειση-ή μας, του κ. Γ. Βάζου.

1. "ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ",
με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
2. "ΔΕΛΤΑΚΕ, ΔΙΕΥΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ",
με συγγραφείς τον κ. Βασιλείου και τον κ. Γεωργιάδη,
3. "ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ",
με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
4. "ΖΗΤΗΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΓΑΘΩΝ",
με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
5. "ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ", με συγγραφέα τον κ. Γεωργιάδη,
10 παράγραφοι 5.12 παράγραφοι και τον κ. Βασιλείου,
6. "ΔΙΕΥΑΤΡΙΜΟΣ", με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
7. "ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ", με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
10. "ΤΟΚΟΣ",
με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
11. "ΠΙΣΤΟΤΗΤΑ - ΔΙΕΥΑΤΡΙΜΟΣ",
με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
12. "ΔΙΕΥΑΤΡΙΜΟΣ", με συγγραφέα τον κ. Βασιλείου,
13. "ΔΙΕΥΑΤΡΙΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ",
με συγγραφείς τον κ. Βασιλείου και κ. Γεωργιάδη

Εισήγηση της Επιτροπής Κρίσης του βιβλίου "Εφαρμοσμένα Οικονομικά" προς την επιτροπή Μέσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Το βιβλίο " Εφαρμοσμένα Οικονομικά" αποτελείται από 13 κεφάλαια και ακολουθεί το αναλυτικό πρόγραμμα. Εκτός από τα κεφάλαια 8 και 9, για τα οποία αναφερόμαστε στη συνέχεια, είναι γραμμένο στη Δημοτική και είναι κατανοητό για τους μαθητές της Γ' Λυκείου. Έχει επιστημονική αντικειμενικότητα, έχει αρκετά παραδείγματα, σχεδιαγράμματα, πίνακες και υποδείγματα διαφόρων εγγράφων που δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να κατανοήσουν και να εμπεδώσουν το θεωρητικό μέρος του βιβλίου. Οι ερωτήσεις και ασκήσεις που περιλαμβάνει το βιβλίο στο τέλος κάθε κεφαλαίου είναι κατάλληλες για την εξάσκηση του μαθητή στα επιμέρους θεωρητικά και πρακτικά θέματα.

Οι συγγραφείς αυτών των κεφαλαίων έλαβαν υπόψη τους και διόρθωσαν το κείμενο σύμφωνα με τις υποδείξεις που τους κάναμε. Γιαυτό προτείνουμε να εγκριθούν τα κεφάλαια:

1. "ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ",
με συγγραφέα τον κ. Βορλόου.
2. " ΑΝΑΓΚΕΣ, ΑΓΑΘΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ",
με συγγραφείς τον κ. Μελίδη και την κ. Γλυκοφρύδη.
3. " ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ"
με συγγραφέα τον κ. Βορλόου
4. " ΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΑΓΑΘΩΝ",
με συγγραφέα τον κ. Βορλόου.
5. " ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ", με συγγραφέα τον κ. Γεωργουδάκη.
(Η παράγραφος 5.12 γράφτηκε από τον κ. ΛΙΟΥΔΑΚΗ).
6. " ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ", με συγγραφέα τον κ. Δρυμούση.
7. " ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ", με συγγραφέα την κ. Γλυκοφρύδη.
10. " ΤΟΚΟΣ",
με συγγραφέα τον κ. Καραγκούνη.
11. " ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ - ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ",
με συγγραφέα τον κ. Μελίδη.
12. " ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ", με συγγραφέα τον κ. Βορλόου.
13. " ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ",
με συγγραφέα του κ. Καραγκούνη και κ. Γλυκοφρύδη

Το κεφάλαιο 8 με τίτλο " ΧΡΗΜΑ" η επιτροπή κρίσης το απορρίπτει γιατί ο συγγραφέας κ. Γιώργος Λιουδάκης αρνήθηκε κατηγορηματικά να συμμορφωθεί με τις παρατηρήσεις της.

Επίσης και το κεφάλαιο 9 " ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, ΧΡΗΜΑΤΗΣΤΗΡΙΟ, ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ", που γράφτηκε από τον ίδιο συγγραφέα (εκτός της παραγράφου 9.3 που αναφέρεται στους πιστωτικούς τίτλους και ανατέθηκε στον κ. Γλυκοφρύδη και που εγκρίνει η Επιτροπή) απορρίπτεται για τους παραπάνω λόγους.

Συγκεκριμένα, ο συγγραφέας επέμεινε να παραμείνουν στο κείμενο φράσεις προφανώς αντίθετες προς κάθε έννοια επιστημονικής αντικειμενικότητας, όσον αφορά τις διάφορες οικονομικές θεωρίες.

Σε άλλες περιπτώσεις ο συγγραφέας αρνήθηκε να διορθώσει ανακριβή αριθμητικά στοιχεία ή ανακριβείς πληροφορίες, όπως επίσης και να επαναδιατυπώσει περιεκτικές ακατανόητες για τον μαθητή του Λυκείου.

Κατόπιν αυτών η Επιτροπή Κρίσης εισηγείται την εκ νέου ανάθεση της συγγραφής των παραπάνω κεφαλαίων και προτείνει τον κ. Αντώνη Βορλόου, ο οποίος συμμετέχει ήδη στην ομάδα των συγγραφέων.

Η παράγραφος δε 9.3. της κ. Γλυκοφρύδη θα ενταχθεί όπως έχει ακριβώς στα νέα κεφάλαια που θα συντάξει ο κ. Βορλόου.-

Αθήνα, 10 Οκτωβρίου 1983

Η Επιτροπή Κρίσης

Κ. Ζαφειρόπουλος

Χρ. Θήριος

Γ. Στάθης

Βάζος λέγει:

Έπειτα από όσα αναφέρθηκαν από τους κριτές του βιβλίου, από τον κ. Ξερόδο και από τα μέλη του Τμήματος, εισηγούμαι την αντικατάσταση του Λιουδάκη από το μέλος της ομάδας των συγγραφέων κ. Α. Βορλόδο, στον όποιο θα ανατεθεί η συγγραφή των κεφαλαίων 8 και 9 που απορρίπτει η επιτροπή κρίσης επειδή στερούνται επιστημονικής αντικειμενικότητας.

Στο διάστημα της συγγραφής των δύο κεφαλαίων απαραίτητο θεωρώ να απολογηθούν οι υπόλοιποι συγγραφείς με την επεξεργασία των κειμένων για να επιτευχθεί μια καλύτερη παιδαγωγική παρουσίαση π.χ. όταν διαβάζεις μερικά κεφάλαια σου δημιουργείται η εντύπωση ότι έχουν γραφτεί για οικονομικό περιοδικό και όχι για σχολικό βιβλίο. Επίσης σκόπιμο είναι να εμπλουτιστεί το βιβλίο με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία π.χ. της εθνικής οικονομίας, των τραπεζών, των διεθνών συναλλαγών κτλ. Ένα μεγάλο κενό που παρουσιάζει επίσης το βιβλίο είναι η έλλειψη εικονογράφησης. Ένα βιβλίο των Εφαρμοσμένων Οικονομικών πρέπει να περιέχει εικόνες της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της παραγωγικής διαδικασίας. Η παραστατική παρουσίαση επίσης των διαδικασιών αυτών θα βοηθήσει το μαθητή να έρθει πιο κοντά στην ενεργή μελέτη της ελληνικής οικονομίας. Με δυο λόγια οι συγγραφείς πρέπει να δουλέψουν εντατικά τουλάχιστον ένα μήνα ακόμη, για να παρουσιάσουν ένα αποδεκτό για τη σχολική πράξη βιβλίο και μάλιστα για ένα έγκυρό μάθημα στο Λύκειο, που αποσκοπεί να βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν πρακτικές και χρήσιμες για τη ζωή γνώσεις.

Ακολουθεί συζήτηση και τελικά το Τμήμα αποφαινεται ομόφωνα. Τροποποιεί την πρότασή του για την ανάθεση συγγραφής, όπως διατυπώθηκε στη συνεδρία αριθμ. 38/1983, στα ακόλουθα σημεία:

- 1) Διαγράφει από τον κατάλογο των συγγραφέων τον κ. Γ. Λιουδάκη.
- 2) Παρατείνει την προθεσμία για την κατάθεση των χειρογράφων ως τις 10-11-83.
- 3) Παρατείνει την προθεσμία για την ολοκλήρωση του έργου της Επιτροπής κρίσης ως τις 20-11-83.
- 4) Επιβεβαιώνει ότι οι συγγραφείς κ.κ. Λιουδάκης Γεώργιος, Μελίδης Γιάννης και Δρυμενίου Γιάννης θα αμειφθούν από το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, όπως συμφωνήθηκε με το ΥΠΕΠΘ.

μπληρωματικά διευκρινίζεται:

α) Ότι τα κεφάλαια που είχαν ανατεθεί αρχικά στον κ. Γ. Λιοδάκη, η συγγραφή τους απέτυχε, θα γραφούν τώρα από τον κ. Αντώνη Βαρχίου.

β) Ότι η κριτική επιτροπή θα μεταφέρει από τώρα στους άλλους συγγραφείς τις παρατηρήσεις της, και τις παρατηρήσεις του κ. Βάζου, ώστε τα ερθόγραφα που θα υποβληθούν να είναι οριστικά και να μη χρειαστεί νέα α-θεώρηση.

γ) Ότι αν στο πλαίσιο των παραπάνω αλλαγών χρειαστεί να δοθεί παρα-ίνω έκταση (κειμένου ή εικονογράφησης) για να διευκρινιστεί ένα θέμα, αυτό ορεί να γίνει εφόσον η συγγραφή δεν ξεπεράσει συνολικά τις 300 σελίδες.

Με την αριθ. Γ₂/933/15-4-1983 απόφαση του ΥΠΕΠΘ συγκαταστήθηκε επιτροπή για τη σύνταξη νέων προγραμμάτων Χημείας Γυμνασίου-Λυκείου. Η επιτροπή αυτή είχε ως Πρόεδρο τον κ. Μ. Καζώνη, λειτούργησε ως Μέλη τους κ.κ. Ε.Καπετάνου -Ζαμπέτη, καθηγητής Α₄, Α. Μπομπέτσι καδ. Α₄ (Φιλ. Εταιρείας) Τ. Ξαλωτόπουλο καδ. Α₄ και Α. Μαυρόπουλο καδ. Α₄ (Ιδ. Εκπαιδ. Ελλ.-Ελ.Ουρσουλίων). Με την επιτροπή συνεργάστηκαν και οι Γ. Ηλιδόπουλος, Π. Θεοδωρόπουλος, Μ. Κακούρογλου, Α. Κουιέ, Κ. Λιακόπουλος, Ν. Μάλλης, Κ. Μπέζας, Α. Παπαγεωργίου, Κ. Παρτέση, Γ. Ροΐδης, Γ. Σταθιώτης και Θ. Φράσσας.

Η απόφαση όριζε προθεσμία υποβολής του προγράμματος Γυμνασίου και Λυκείου την 30 Ιουνίου 1983. Η επίσημη απάντηση του Προέδρου της Επιτροπής δεν ήλθε ακόμα. Ήρθε όμως μια εισηγητική έκθεση από την Επιτροπή η οποία διαβιβάζεται από την Ένωση Ελλήνων Χημικών η οποία περιέχει στόχους του προγράμματος για το Γυμνάσιο, την ύλη των τάξεων Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου καθώς και οδηγίες συγγραφής και διδασκαλίας με σχετικές παρατηρήσεις στο τέλος. Υπογραφές των μελών της Επιτροπής ή του προέδρου της δεν υπάρχουν.

Το πρόγραμμα είδε και ο Πρόεδρος του ΚΕΜΕ ο οποίος, αν και του εζητήθη, δε καμία γραπτή παρατήρηση δεν μου έδωσε. Τέλος το έγγραφο δεν υποβάλλεται δια μέσου του ΥΠΕΠΘ.

Καθυστερήσα την εισήγηση περιμένοντας περισσότερο επίσημο και ολοκληρωμένο έγγραφο από το ΥΠΕΠΘ. αλλά μέχρι σήμερα δεν έλαβα. Ύστερα από Υπηρεσιακό σημείωμα του κ. Προέδρου του τμήματος ΜΕ κένω την εισήγηση αυτή:

Κατά τη γνώμη μου θαλότητα η εργασία είναι αποτέλεσμα μιας εμπειριστικωμένης μελέτης του υπάρχοντος προγράμματος, της απόδοσής του στα σχολεία μας καθώς και άλλων προγραμμάτων άλλων χωρών (π.χ. του γαλλικού). Το πρόγραμμα είναι περισσότερο προσρμοσμένο στις παιδαγωγικές ανάγκες των μαθητών του Γυμνασίου σε σχέση με αυτό που υπάρχει σήμερα. Επειδή όμως αυτό που υπά-

χει καθώς και τόσα άλλα που έχουν γίνει φιλόδοξα στο παρελθόν εφαρμόστηκαν ή σκόπευαν να εφαρμοστούν με ρόπο ανομοδόδοξο (αποφεύγουμε και εφαρμόζουμε) προτείνω τα ακόλουθα:

α) Να γίνει πρόσκληση ενδιαφέροντος στους καθηγητές της Μ.Ε. που ανήκουν στον κλάδο Α₄ και έχουν διδάξει στο Γυμνάσιο τη Χημεία δυο τουλάχιστον χρόνια για ~~παραβιβασμό~~ συγγραφή πειραματικού βιβλίου απο ομάδα έξι εκπαιδευτικών (το βιβλίο θα είναι πολυγραφημένο).

β) Με βάση το πολυγραφημένο αυτό βιβλίο να εφαρμοστεί το νέο πρόγραμμα στην Β' τάξη του Γυμνασίου σε έξι τμήματα διαφόρων σχολείων το σχ. έτος 1984-85

γ) Με βάση τα πορίσματα της πειραματικής εφαρμογής να οριστεί κοποιοηθεί το πρόγραμμα στη Β' Τάξη ενώ θα συνεχίζεται το πείραμα στη Γ'. Συγχρόνως να συγγραφεί η οριστική μορφή του βιβλίου για τη Β' Τάξη. (σχ. έτος 1985-86)

Επειδή καμιά βία δεν υπέρχει νομίζω ότι η μέθοδος αυτή θα πρέπει να εφαρμοστεί στη συνέχεια με ανάλογο ρυθμό και στην επόμενη τάξη.

δ) Οι καθηγητές που επιμορφώνονται στη ΣΕΛΜΕ θα μπορούν να συμμετέχουν στην παρακολούθηση και κριτική του πειραματικού αυτο προγράμματος.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

ΕΜΑ 3ο

Ο κ. Α. Αδαμόπουλος λέγει: Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων ΣΕΔΠ
το έγγραφό της Γ3/1733/27-9-83 μας διαβιβάζει αναφορά του Δ/ντή
ΣΕΛΜΕ Αδριασας με την παράκληση να γνωματεύσουμε αν μπορούν οι μετεκπαι-
δευόμενοι Φυσικοί να παρακολουθήσουν το μάθημα των ηλεκτρονικών υπολογι-
στών που διδάσκονται οι μετεκπαιδευόμενοι μαθηματικοί. Σχετικά με το
αίτημα αυτό έχω να παρατηρήσω τα εξής:

Η ύλη για τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές είναι μέρος του μαθήματος
"Εφαρμοσμένα μαθηματικά" που διδάσκεται στους μετεκπαιδευόμενους μαθημα-
τικούς. Παράλληλα όμως οι φυσικοί διδάσκονται το μάθημα "Μαθηματικά για
τους φυσικούς". Επομένως στα πλαίσια της διδασκαλίας του μαθήματος αυτού
μπορεί να διδάσκεται στους φυσικού και η ύλη που είναι σχετική με τους
ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ενδεχομένως από τον ίδιο καθηγητή που διδάσκει
α "Εφαρμοσμένα Μαθηματικά" στους μετεκπαιδευόμενους μαθηματικούς.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Α. Αδαμόπουλου.

ΕΜΑ 4ο

Ο κ. Κων. Φούσκας ανακοινώνει:

- 1) Το περιεχόμενο του εγγράφου αρ. πρωτ. Γ3/1580/25-8-83 του ΥΠΕΠΘ
Δ/ση Εφ. Προγρ. ΣΕΔΠ) για τη λειτουργία τμήματος Θεολόγων στη ΣΕΛΜΕ Κα-
βάλας.
- 2) Το περιεχόμενο του εγγράφου αρ. πρωτ. Γ3/1662/4-10-83 του ΥΠΕΠΘ
Δ/ση Εφ. Προγρ. ΣΕΔΠ) για την επιμόρφωση καθηγητών Μ.Ε. κλάδου Α1 (Θεο-
λόγων) στη ΣΕΛΜΕ Πατρών.
- 3) Την ματαίωση ~~xxx~~ συγκλήσεως των επιμορφωτικών σεμιναρίων καθηγη-
τών Μουσικής, για λόγους τους οποίους δε γνωρίζει.
- 4) Το αίτημα του Συνδέσμου Καθηγητριών Οικ. Οικονομίας (αίτησή τους
αρ. πρωτ. ΚΕΜΕ 4710/5-10-83) για τη χορήγηση αντιγράφου του νέου Α.Π. του
μαθήματος.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Φ. Κακριδής

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφνίτου

Πράξη 88/83

Σήμερα, 12 Οκτωβρίου 1983 ημέρα Τετάρτη και ώρα 09:00 το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Αίθουσα Ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ηλ. Σκυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλος Β', Ι. Σχορόδης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητής και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Τομπαΐδης, γιατί ήταν στη θεα/νίκη για λόγους υπηρεσιακούς και ο κ. Βαρουχάκης.

Θέματα Η.Δ.

- (1) Το μάθημα των ΑΕ στο Λύκειο (ΑΠ., διδ. βιβλίο). Εισηγητής: Η. Σκυρόπουλος.
- (2) Τροποποίηση Α.Π. Κοινωνιολογίας Γ' Λυκείου (Δ' δέσμης). Εισηγητής: Ν. Παπαδόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ. -

Θέμα 12

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει:

Σε προηγούμενη συνεδρίαση το Τμήμα κατέληξε στην απόφαση να θεωρηθεί ως βάση της σημερινής συνεδρία η από 28-9-1983 εισήγηση του Προέδρου του Τμήματος Φά-Κακριδής. Θεωρώ χρήσιμο να θυμίσω ότι η εισήγηση αυτή έδειξε την ακοίμητη οια του κ. Κακριδής για την αξιοποίηση της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας στη ακτική πράξη του Λυκείου. Φυσικά, πριν πούμε οτιδήποτε για το περιεχόμενο της ήγησης του, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι ξεκίνησε με δεδομένη την κατάσταση διδασκαλία της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση που γίνεται στο νόσιο. Αν πρέπει από την αρχή να δώσω ένα γενικό χαρακτηρισμό της εισήγησης κ. Κακριδής, νομίζω ότι δεν υπερβάλλω λέγοντας ότι ήταν μια εισήγηση MAGISTRALE, εκείνες που κρατούν το επίπεδο των συνεδριάσεών μας σε υψηλό επίπεδο. Η βασική ιδέα ήταν πραγματικά εμπνευσμένη, οι συγκεκριμένες θεμελιακές προτάσεις καλά ετημένες, η "τακτική" που προτιμήθηκε πολύ εύστοχη και το χειροπιαστό δείγμα της ασίας που μας παρουσίασε σχεδόν υποδειγματικό. Για όλα αυτά νομίζω ότι το Τμή-χάρηκε την εισήγηση, επειδή βλέπει ότι μ' αυτήν προσεγγίζουμε μια παραδεκτική λύ-ενός προβλήματος που φαινόταν περίπου άλυτο.

Η προσωπική μου βέση είναι πολύ γνωστή στο Τμήμα, γι' αυτό θα την επαναλάβω πολύ τομα: θα προτιμούσα απλώς να ανανεωθεί, να βελτιωθεί, να γίνει πιο αποδοτικό το τμήμα που εισηγήθηκαμε το 1979 και εφαρμόζεται ως σήμερα, κυρίως με τη συγγραφή ενός ύστερου και συνοπτικότερου εγχειριδίου για τη γλωσσική κατάρτιση, με τη συστηματική σπάθεια να προσαρμόσουν οι φιλόλογοι του Λυκείου τη διδακτική τους μέθοδο στις χρονες απαιτήσεις, με την καλύτερη επιλογή κειμένων που διδάσκονται στη Β' και Γ' εφου και τη συγγραφή πραγματικά εκσυγχρονισμένων διδακτικών εγχειριδίων για τα μενα αυτά. Αν έχω κλονιστεί σ' αυτή μου την τοποθέτηση και τελικά όχι μόνο θα σχωρήσω -με ορισμένες απαραίτητες προϋποθέσεις- στην πρόταση Κακριδής, αλλά και θα

./.

ποσχεθώ την πρόθυμη συνεργασία μου για την ταχύτερη υλοποίηση της, είναι για τους εξής λόγους:

) Τα ενδιαφέροντα, οι κλίσεις, οι ικανότητες και οι γνώσεις των μαθητών του Λυκείου. Το σύστημα του 1979 είχε ελπίδες να μη ναυαγήσει στη σχολική πράξη, αν στις τάξεις του Λυκείου υπήρχαν μόνο μαθητές με "ενδιαφέροντα, κλίσεις και ικανότητες για θεωρητική μόρφωση". Όμως η πραγματικότητα μου λέει ότι οι τάξεις αυτές φιλοξενούν σχεδόν το σύνολο των αποφοίτων του Γυμνασίου, άρα και παιδιά πολύ άξια κατά τα άλλα, αλλά με περιορισμένα θεωρητικά ενδιαφέροντα, σε τρόπο ώστε όχι μόνο τα ερχαία Ελληνικά από το προτύπο αλλά και τα Μαθηματικά, η Θεωρητική Φυσική, η Χημεία κλπ. να μη "περνούν" εύκολα στις τάξεις αυτές.

) Το γεγονός ότι παρά τις δραματικές επιβληθείσες γνωμοδοτήσεις του Τμήματος από το 1978 και εξής) για περιορισμό του αριθμού των ατροφικών Λυκείων, τα Λύκεια αυτά εξακολουθούν να λειτουργούν με τους γνωστούς όρους και έτσι η όποια προσπάθεια ανανέωσης και βελτίωσης της σχολικής πράξης, όσο κόστος και αν έχει, να μένει (μέθοδος).

) Ο περιορισμός της διδασκαλίας των αρχαίων Ελληνικών σε δύο τάξεις (Α' και Β' Λυκείου) ή αλλιώς το 75% περίπου των μαθητών, που εφαρμόζεται από φέτος. Αν είχα πείσει, με την εισιτήρηση όλων των επιχειρημάτων που φρόντισα να συγκεντρώσω, την πλειοψηφία του τμήματος και στη συνέχεια τη Διοίκηση του ΥΠΕΠΘ, για την ανάγκη να εξασφαλιστεί τουλάχιστο ένα δώρο διδασκαλίας αρχαίων Ελληνικών στις δέσμες Α, Β και Δ' στη Γ' Λυκείου, νομίζω ότι θα μπορούσα σήμερα να υποστηρίξω ότι με βελτίωση των πραγμάτων, όπως παραπάνω ανέφερα, κάτι θα μπορούσε να γίνει με το σύστημα που η πρόταση Κακριδής μας καλεί να εγκαταλείψουμε.

Ι. Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΦΑΝΗ ΚΑΚΡΙΔΗ ΜΟΝΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Έτσι σήμερα η μόνη λύση που φαίνεται ότι μπορεί να φέρει αξιόλογα παιδευτικά αποτελέσματα στο Λύκειο (εφόσον ακόμη κανείς δεν εισαγγείλει την κατάργηση των αρχαίων Ελληνικών απ' τη βαθμίδα αυτή, ενώ η πρόταση για συνέχιση διδασκαλίας αρχαίων από ετάφραση στηρίζεται σε επιχειρήματα που δεν είναι δύσκολο να ανατραπούν) είναι η πρόταση Κακριδής, όμως με δύο απαραίτητες προϋποθέσεις:

• Τη βελτίωση του σχεδίου που μας εισηγήθηκε ο κ. Κακριδής

Όσο και αν είναι καλομελετημένη μια τόσο πρωτοπόρα εισήγηση, όσο κι αν ο συντάκτης της είναι γνώστης των πραγμάτων, μένουν πάντοτε περιθώρια συμπλήρωσης ή βελτίω-

σης, όπως στην περίπτωση μας:

) Χρειάζεται να διατυπωθούν οι σκοποί με ακρίβεια, σαφήνεια, απερίττολογία και ληρότητα. Με βάση τη σχετική συμπλήρωση της εισήγησής του που έκανε ο κ. Κακριδής και τα σχετικά κείμενα που βρίσκονται στα Π.Δ/ματα 827/1979 και 922/1980 μπορούμε πολύ σύντομα να φτάσουμε σε οριστικότερη κοινοπαράδεκτη διατύπωση των σκοπών αυτών.

) Εκκινώντας από την πρώτη σημείωση της σελ. ζ' της εισήγησης του κ. Κακριδής, για να βοηθήσουμε τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν ότι η αρχαία Ελληνική είχε τις γραμματικές και συντακτικές δομές της (και να δουν ποιές ήταν αυτές), καλό είναι το DOSSIER να περιέχει ένα πίνακα (σαν αυτόν που βρίσκουμε στο βιβλίο των Κεφα-⁷λδη-Μουμτζάκη), που θα αξιοποιείται χωρίς να απαιτεί σημαντική δαπάνη διδακτικής ορας, σύμφωνα με ειδικές οδηγίες. Στο σημείο αυτό κρίνουμε χρήσιμο να εφαρμοστούν όσα έχουν γίνει στις "Οδηγίες του ΚΕΜΕ" για την αξιοποίηση της γλωσσικής διδασκαλίας της ημοτικής που έγινε στο Γυμνάσιο, ώστε να γίνονται αμέσως κατανοητά δομές και φαινόμενα της αρχαίας Ελληνικής.

) Η διδακτέα όλη του β' τετράμηνου της Α' Λυκείου (Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο) και του τετράμηνου της Β' Λυκείου (κλασική εποχή, 5ος αιώνας), να διδασκούνται όχι διαδοχικά, αλλά παράλληλα, με κατάλληλες διασυνδέσεις και συνδυασμούς στο β' τετράμηνο της Α' και στο α' τετράμηνο της Β'.

Οι ενότητες Ε, ΣΤ, Ζ, Η και ΙΑ (σελ. δ, ε, και ζ' της εισήγησης) με σύνολο διδακτικών ωρών (δηλαδή περίπου τα 2/5 μιας τάξης) περιέχουν κείμενα λυρικής ποίησης. Όσο και αν παραδεχόμαστε α) την πολύ υψηλή ποιότητα της αρχαίας λυρικής ποίησης, β) την δυνατότητα αμεσότερης κατανόησης των λυρικών ποιημάτων από τα σύγχρονα παιδιά, νομίζουμε ότι το ωράριο που προτείνεται να διατεθεί, αν προβούμε σε συγκρίσεις με τα ωράρια άλλων ενοτήτων είναι πλουσιοπάροχο, ιδιαίτερα για δύο λόγους: Ι) Την μικρή αλογία που αντιπροσωπεύει στο σύνολο των κειμένων της αρχαίας γραμματικής που μας δόθηκε η λυρική ποίηση,

) Το γεγονός ότι προδεδεγμένη επιλογή λυρικών ποιημάτων διδάχτηκε από μετάφραση στους μαθητές στη Γ' Γυμνασίου και μάλιστα με πολύ ενθαρρυντικό αποτέλεσμα.

./.

Έτσι θα πρότεινα τα DOSSIERS της λυρικής ποίησης να μην είναι περισσότερα από 3 (σύνολο ωρών περίπου 18) και να δοθεί το ωράριο που περισσεύει στον Όμιλο και την Ιστοριογραφία.

Ο κ. Κακριδής, στην επιθυμία του να σχηματίσουν οι μαθητές όσο γίνεται πληρέστερη την εικόνα της αρχαίας λογοτεχνίας, παρουσιάζει σχεδόν το σύνολο των συγγραφέων της κάθε ενότητας, με αποτέλεσμα και το έργο του τελικά να καταστεί δυσκολότερο, αλλά και να υποχρεώσουμε τους μαθητές να θυμούνται ένα σωρό ονόματα, την ώρα που προτιμότερο κρίνεται να διδαχθούν πειστικότερα οι κατά κοινή παραδοχή αυθεντικότεροι εκπρόσωποι του κάθε είδους π.χ. (έστω ^{και σε} ~~και σε~~ μερικά Λύκεια) αν η διδασκαλία του ^{ήρωα} ~~ήρωα~~ έχει ως αποτέλεσμα να μην διδαχτεί ο Αρχιλόχος, νομίζω ότι ο προγραμματισμός μας α αποδειχτεί άστοχος.

Τέλος, φυσικό είναι ο κλασσικός φιλόλογος Φάνης Κακριδής σε ορισμένα σημεία να "φορτώνει" το κείμενο με υπεύθυνη βέβαια πληροφόρηση, που όμως για τους μαθητές του Λυκείου μπορεί να χαρακτηριστεί πολυτέλεια η σχολαστικότητα. Τέτοια σημεία, όπως και άλλα στα οποία είχα επιμέρους επιφυλάξεις, τα συζητήσα μαζί του και είχα όλους τους λόγους να πιστεύω ότι στην οριστικότερη επεξεργασία θα τα προσέξει ο κ. Κακριδής.

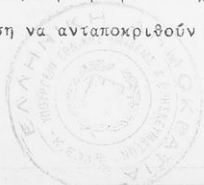
Β' Την αναθεώρηση του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής του συστήματος.

Ο κ. Φ. Κακριδής προγραμματίζει την εφαρμογή του νέου συστήματος στα Λύκεια της χώρας (Α' τάξη) από την έναρξη του σ.χ. έτους 1984-5.

Στο σημείο αυτό η διαφοροποίησή μου από την εισήγησή του είναι εντονότερη, καθώς έχω λόγους να πιστεύω ότι μια τόσο βαστική εφαρμογή της ριζικής αλλαγής στο μάθημα των αρχαίων Ελληνικών κλείνει μέσα της μεγάλας κινδύνους. Οι λόγοι αυτοί είναι οι εξής:

Είναι ένα σύστημα που πράγματι προτείνεται για πρώτη φορά, άδοκιμαστο. Απ' ότι έχω απόψη μου, ούτε σε μας ούτε σε άλλη χώρα έχουμε προηγούμενη εφαρμογή, ή έστω και πειραματισμό.

Το δεδομένο ότι το νέο βιβλίο θα τυπωθεί σε 100.000 αντίτυπα και θα κληθούν να το διδάξουν 1500 περίπου φιλόλογοι. Ποιά βεβαιότητα μπορούμε να έχουμε ότι τον επόμενο κιόλας Σεπτέμβριο όλοι αυτοί θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της

ς μεθόδευσης, όταν υπάρχουν προηγούμενα όπως:

Εδώ και πέντε χρόνια, απ' το 1979, με οδηγίες, με σεμινάρια, με διδασκαλία στις ΜΕ κλπ προσπαθήσαμε αργά το ρυθμό διδασκαλίας αρχαίας Ελληνικής από το πρωτότυπο αλλάξουμε. Όμως πολλοί φιλόλογοι δεν μπόρεσαν ούτε σ' αυτή τη μετριοπαθή α-
τίτηση να ανταποκριθούν. Πως εκείνοι που δεν μπορούν να κάνουν απλά βήματα, θα επιτύ-
χουν αν τους καλέσουμε να κάνουν, απροετοίμαστοι, άλματα;

Αποδεχθήκηκε ότι τα ολιγοήμερα σεμινάρια δεν είναι πανάκεια. Όταν πρόκειται
ενημερωθούν οι συνάδελφοι για απλές προσαρμογές σε νέα ωράρια κλπ., τα σεμινά-
ρια αυτά αποδίδουν. Η απόδοσή τους όμως πέφτει κατακόρυφα, όταν επιχειρούμε με αυ-
τά να επιτύχουμε ριζικές ουσιαστικές αλλαγές ή να καταστήσουμε ικανούς τους συ-
νέδρους να διδάξουν μάθημα ή να εφαρμόσουν θεσμούς των οποίων αγνοούν το περιε-
μένο. Το τμήμα μας έχει τέτοιες αρνητικές εμπειρίες, ώστε η αναφορά παραδειγμάτων
δεν το παρελθόν να αποτελεί "σχολινύ στο σπύτι του κρεμασμένου".

Πειραματικό στάδιο για φέτος (που και απροετοίμαστοι είμαστε και περιθώρια χρόνου
δεν υπάρχουν), το οποίο θα μπορούσε να εξασφαλίζει προϋποθέσεις επιτυχίας, δεν είναι
πυκνό. Εκτός αν νομίζουμε ότι πειραματισμός σημαίνει βιαστική και πάνω στο γόνατο
εργασία και όχι πολύ σοβαρή εκπαιδευτική διαδικασία.

Για τη συγγραφή, κρίση εκτύπωση, διανομή των νέων βιβλίων τα χρονικά περιθώρια
είναι αχνά.

Είναι πολύ φοβάμαι ότι θα υπονομεύσει την αξιοπιστία της νέας μεθόδευσης μια γενική
αρμογή της απ' το σχολ. έτος 1984-5, ενώ πιστεύω ότι ένας πειραματισμός στο προσεχές
ολικό έτος και γενίκευση εφαρμογής το σχ. έτος 1985-6 θα έχει πολύ μεγαλύ-
ρες ελπίδες επιτυχίας. Βέβαια, όπως συνήθίζεται, θα αντιπαρατηρηθεί ότι "η προτεινόμενη
αναβολή θα οδηγήσει στις Ελληνικές καλένδες, στη ματαίωση της νέας μεθόδευσης",
αυτή η πρόταση για αναβολή δεν είναι παρά δύσκολα αποκρυπτοδωμένη υποκρισία και ταυτόχρο-
νη ευχή για να μη κινηθούν λιμνάζοντα ύδατα. Νομίζω όμως ότι η κατάχρηση αυτής της
χειρματολογίας την έχει καταστήσει ελάχιστα πειστική και επιτέλους ποιος μας έδωσε
δικαίωμα μ' αυτό το μόνιμο και εύκολο αντεπιχείρημα να προβαίνουμε σε ρυθμίσεις που
ονόμαζαν την εμπιστοσύνη του κόσμου στην εκπαιδευτική αλλαγή και να δημιουργούμε
σεπίλυντα προβλήματα που τα αντιμετωπίζουμε με βιαστικές και αντιφατικές λύσεις;

II. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΛΥΣΗΣ Φ. ΚΑΚΡΙΑΝ

Α) Από τον πειραματισμό στη γενική εφαρμογή

Προτείνω το σχ. έτος 1983-84 να αποτελέσει σχέδιο προετοιμασίας, το 1984-85 σχέδιο πειραματισμών και το 1985-6 πρώτο έτος γενικής εφαρμογής του συστήματος στην Α' Λυκείου.

ι) Για το 1983-4 μπορούμε να συγκροτήσουμε Ομάδα Εργασίας στο ΚΕΜΕ για να παρακολουθεί από κοντά όλες τις φάσεις της προετοιμασίας εφαρμογής του νέου συστήματος, και να μελετά κάθε φορά τα προβλήματα του επόμενου έτους. Καθώς ως τα τέλη Μαρτίου θα έχουμε ολοκληρωμένο το βιβλίο για το τετράμηνο της Α' Λυκείου ^{σε} ~~ως~~ μια πρώτη μορφή, στο διάστημα που θα μένει ως τον Ιούνιο θα μπορέσουμε να καταρτίσουμε ικανοποιητικά ένα περιορισμένο αριθμό φιλοδωγών, που θα αναλάβουν την πειραματική εφαρμογή του νέου συστήματος από το Σεπτέμβριο του 1984. Το Τμήμα, με τα δεδομένα του Μαρτίου 1984 θα καθαρθεί τον αριθμό των σχολείων όπως και τα συγκεκριμένα σχολεία στα οποία θα γίνει η πειραματική εφαρμογή.

ιι) Κατά το σχολ. έτος 1984-5 θα ολοκληρωθεί η συγγραφή των δύο τευχών του βιβλίου της Α' Λυκείου, όπως και του αντίστοιχου βιβλίου του καθηγητή. Θα γίνει ένας "βομβαρδισμός" για ^{κατά} ~~αποτίπωση~~ των καθηγητών, των μαθητών και της κοινής γνώμης με τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές, δημοσιεύματα κάθε είδους κλπ, θα διδαχθεί σε όλες τις ΣΕΛΑΜΕ (β' τετράμηνο) με ικανοποιητικό ωράριο το νέο βιβλίο και η διδακτική του. Το σημαντικότερο, σε ορισμένα Λύκεια από την αρχή του χρόνου θα γίνει πειραματική εφαρμογή και ταυτόχρονα προσπάθεια αξιολόγησης του συστήματος. Ακόμη, θα προχωρήσει η συγγραφική δουλειά με τα εγχειρίδια της Β' Λυκείου.

ιιι) Τέλος κατά το σχ. έτος 1985-6, αφού προηγηθούν πολυήμερα σεμινάρια για όσους θα αναλάβουν τη διδασκαλία, θα γενικευθεί η εφαρμογή του νέου συστήματος ενώ ταυτόχρονα θα περατώνεται η συγγραφή των βιβλίων της Β' Λυκείου.

Φυσικά, για να γίνουν εγκαίρα και σωστά όλα αυτά, θα πρέπει αμέσως από τώρα να αρχίσει η δουλειά και να αρχίσουν να κινούνται όλοι οι μηχανισμοί, από τους οποίους θα περνάει η διαδικασία της πρώτης εφαρμογής. Βέβαια αυτός ο προγραμματισμός προϋποθέτει τα ξεπέρασμα μιας δυσκολίας:

τι θα γίνει με τους μαθητές που θα πάρουν μέρος στην πειραματική εφαρμογή (ενώ οι συμμαθητές τους θα εξακολουθούν να εργάζονται με το σύστημα που ισχύει) αν ορισμένοι απ' αυτούς αποφασίσουν, στη Γ' Λυκείου, ν' ακολουθήσουν τη γ' δέση. Πως αυτοί θα αντιμετωπίσουν την εξέταση για τα ΑΕΙ στα αρχαία ελληνικά με ίσους όρους με τους άλλους; Νομίζω ότι μόνο σε πρώτο ~~απώτερο~~ αυτή η δυσκολία φαίνεται μεγάλη. Γιατί μπορεί να αποδειχθεί πολύ μικρής σημασίας με δεδομένα:

ι) Καθώς φιλόλογοι τους θα είναι έμπειροι και κεφάτοι καθηγητές στην Α' και Β' Λυκείου, η όποια αναστροφή τους με τα αρχαία κείμενα θα τους φέρει, αν όχι σε πλεονεκτική, τουλάχιστον σε ελάχιστα μόνο μειονεκτική θέση σε σύγκριση με τις χιλιάδες συμμαθητών τους που θα έχουν φιλόλογους με περιορισμένη εμπειρία και, αρκετά συχνά, μέτρια απόδοση.

ιι) Ο αριθμός των παιδιών αυτών που αφού παρακολουθήσουν την πειραματική εφαρμογή, θα δηλώνουν γ' δέση είναι στατιστικά ασήμαντος, σε σύγκριση με τον συνολικό αριθμό υποψηφίων για τα ΑΕΙ της δέσμης αυτής.

ιιι) Υπάρχουν τρόποι αναπλήρωσης της ~~μειονεκσίας~~ τους σε γλωσσική κατάρτιση, π.χ να διδάχονται στη Γ' Λυκείου 4 ώρες θεματογραφία (ενώ οι άλλοι θα κάνουν 3). Η 4η ώρα θα εδωσαστεί από το ωράριο του "Ανθολόγιου Αρχαίων Συγγραφέων" που θα διδάσκονται οι άλλοι—αφού αυτοί στην Α' και Β' Λυκείου είχαν την ευκαιρία να διδαχθούν ένα πολύ πλούσιότερο "ανθολόγιο".

Συμπύκνωση των προτάσεων:

1. Με βάση την εισήγηση του κ. Φ. Κακριδή και όσες βελτιώσεις αυτή δέχθηκε κατά τη συζήτηση της στο Τμήμα, να προτείνουμε την εφαρμογή του νέου συστήματος από το σχολ. έτος 1985-6, αφού γίνει πειραματική εφαρμογή το σχ. έτος 1984-5.

2. Να ανατεθεί στον αντιπρόεδρο του Τμήματος Καθηγητή Φάνη Κακριδή η συγγραφή του πρώτου τεύχους της Α' Λυκείου (βλ. σελ. δ' της εισήγησής του): Εισαγωγικά—Α' ενότητα: μια δοκιμή, Β' ενότητα: Ιλιάδα, Γ' ενότητα: Οδύσσεια, Δ' ενότητα: Ηρόδοτος, Ε' ενότητα: Λυρική, ΣΤ' ενότητα: Πρώτη φιλοσοφία—Αρχ. Πεζογραφίας—Επιλογές: Η αρχαϊκή εποχή). Προθεσμία παράδοσης της εργασίας στο Τμήμα: αρχές Μαρτίου 1984. Καθώς αυτή η πρώτη μορφή δεν θα απολήξει παρά σε δοκιμαστική πρώτη γραφή, πρόσφορη για πειραματική φάση

οι λοιπές συνηθισμένες προδιαγραφές δεν είναι καλό από τώρα να προσδιοριστούν. Ο κ. ακριβώς και το Τμήμα, κατά την εξέλιξη της εργασίας, θα ρυθμίζουν τις λεπτομέρειες. Οι διάφορες ενότητες θα ^{παρασκευάζονται} ~~προετοιμαστούν~~ με τη μέθοδο των ~~Σχεδίων~~ DUSSIERS, με την οποία και πολυγραφημένες θα δοθούν σε όσους πάρουν μέρος στις διάφορες φάσεις της προετοιμασίας για τη γενίκευση της εφαρμογής του συστήματος από την άνοιξη του 1984 ως το τέλος του σχ. έτους 1984-5. Από κει και πέρα θα δοθεί στο βιβλίο η οριστική μορφή του "κατάλληλου σχολικού εγχειριδίου". Και όλα να πάνε καλά.

Ο κ. Κακριδής λέγει:

Ευχαριστώ τον κ. Σπυρόπουλο πάνω από όλους για την ευνοϊκή και ουσιαστική του εισήγηση και ακόμα τους κ.κ. Φ. Βώρο, Δ. Σακκά, Δ. Τομπαζόδη, Κ. Κατσιμάνη, Β. Θεοδωρακόπουλο και όλους που βοήθησαν ως τώρα στην πορεία της εισήγησης.

Πάρνω θέση απέναντι στα δυο βασικά σημεία της εισήγησης του κ. Σπυρόπουλου.

Α. Το χρονοδιάγραμμα με όλα τα παρεπόμενα (μετεκπαίδευση-πειραματική διδασκαλία κ.α) με βρίσκουν απόλυτα σύμφωνο. Όχι ότι δε θα τα καταφέρναμε και με τις βιαστικές προθεσμίες, αλλά η αλλαγή θα είναι μεγάλη, το "πίσω" θα είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο (οπωσδήποτε απαγορευτικό), και είναι έργο σύνεσης να μη βιαστούμε. Το νέο χρονοδιάγραμμα δίνει ^{άνεση} στη συγγραφή, και ο πειραματικός έλεγχος με κα-τοχυρώνει και προσωπικά.

Β. Στο θέμα του Α.Π θα πάρω πολύ σοβαρά υπόψη μου τις υποδείξεις του κ. Σπυρόπουλου, αλλά ζητώ να υπάρξει κάποια ελαστικότητα και απέναντι στην ίδια μου την εισήγηση. Περιπατώντας τη συγγραφή βλέπω όλο και καθαρότερα τι χρειάζεται και τι όχι, αλλάζω γνώμη, αμαρτώνω κλπ. Θα έρθει η ώρα να εισηγηθώ στο Τμήμα πιο συγκεκριμένα και οριστικά πράγματα.

Ακολουθήσε συζήτηση.

Ο κ. Βώρος λέγει:

Ι. Δόθηκε η εντύπωση από τους δυο αγορητές ότι η πρόταση Κακριδή στις προηγούμενες συνεδριάσεις (του Τμήματος όλου, των φιλολόγων χωριστά) έγινε ομόφωνα δεκτή. Θυμίζω ότι μειοψήφισα με σαφήνεια και στην επίσημη συνεδρίαση του Τμήματος και στη χωριστή συζήτηση των φιλολόγων. Και παρακαλώ τον κ. Σπυρόπουλο να προσθέσει στον πρώτο στίχο της εισήγησής του τη φράση "Κατά πλειοψηφία".

2. Εχω συμφωνήσει μόνο με τη διατύπωση των στόχων που έδωσε ο κ. Κακριδής παρακάλεσα μόνο τον κ. Κακριδή -που το αποδέχθηκε- στο δεύτερο στόχο να παρεμβάλει τη φράση: "μέσα στις ιστορικές περιστάσεις της λογοτεχνικής δημιουργίας ή γενικότερα γραμματικής έκφρασης".

./.

αί τώρα δε βλέπω "στόχους" στην εισήγηση.

• Επειδή ο κ. Σπυρόπουλος αναφέρει κάπου ότι δεν έχει προταθεί άλλη αντιμετώπιση του προβλήματος των αρχαίων ελληνικών στο λύκειο, είμαι υποχρεωμένος να θυμίσω ότι έχει γίνει λόγος σαφώς στην πρώτη συνεδρίαση τούτης της χρονιάς* τότε θυμηθήκαμε ότι πριν από 50-60 χρόνια διατυπώθηκε η διάγνωση για άταφους νεκρούς.

• Τώρα θυμίζω κατ'ανάγκη τις θεμελιακές αντιρρήσεις που διατύπωσα στην πρώτη συζήτηση για την πρόταση Κακριδής:

• Εμμένω στην ανάγκη αναδιάρθρωσης του προγράμματος με κριτήριο την αναγνωρισιμότητα και βατότητα και το περιεχόμενο των κειμένων, όχι την -κατά τα άλλα σεβαστή- σειρά της χρονικής της εμφάνισης.

• Το κριτήριο το παιδαγωγικό το θεωρώ για την περίπτωση τούτη ισχυρότερη από την ιστορική διαδοχή.

• Άλλωστε για το λόγο αυτό υποστήριξα την ανάγκη ενός εισαγωγικού σημειώματος για κάθε κείμενο (η ομάδα κειμένων της ίδιας κατηγορίας) που να το ερμηνεύει ιστορικά.

• Και ακόμη νομίζω ότι οφείλουμε ταυτόχρονα να προτείνουμε αναδιτύπωση του εξεταστικού συστήματος, γιατί είναι ο κύριος παράγοντας της προηγούμενης αποτυχίας.

• Τέλος, για το μέρος της πρότασης Κακριδής που αναφέρεται στη γ' λυκείου (γ' δέση) εξακολουθώ να νομίζω ότι υπάρχουν πολλές αμφιβολίες, που ίσως να οδηγήσουν σε άλλες πιο ριζικές λύσεις άλλη φορά.

Ο κ. Σακκάς λέγει:

Επειδή κατά τη συζήτηση στο Τμήμα (στις 3-10-83) της εισήγησης του κ. Προέδρου του Τμήματος που αφορούσε τα Αρχαία Ελληνικά απουσίασα σε άλλη υπηρεσία και επειδή και στις δυο επόμενες συνεδρίες θα απουσιάζω σε άδεια, κρίνω σκόπιμο να θέσω υπόψη του Τμήματος ορισμένες παρατηρήσεις μου σχετικές με το θέμα και να παρακαλέσω να τις λάβει υπόψη του και να προβληματιστεί και πάλι.

Πραγματικά υπάρχει πρόβλημα διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών στο Λύκειο, πραγματικά πρέπει να σωθεί το μάθημα. Και για να σωθεί χρειάζεται να τοποθετηθεί σ' άλλη βάση, να γραφεί άλλο βιβλίο και να διδαχτεί με διαφορετικό τρόπο. Ο Πρόεδρος του Τμήματος, ο κ. Κακριδής, εξαιρετικά ευαίσθητος για την τύχη του μαθήματος και από τους πιο ειδικούς στην περιοχή αυτή, παρουσίασε στο Τμήμα εισήγηση για το μάθημα με ριζοσπαστικές προτάσεις την οποία αποδέχομαι σαν ένα γενικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να κινηθεί η προσπάθεια. Πραγματικά η εισήγηση αυτή μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την κατάρτιση αναλυτικού προγράμματος και προπαντός για τη συγγραφή νέου βιβλίου για το μάθημα.

Όμως χρειάζεται προσοχή για να αποφευχθούν λάθη που μπορεί να αποβούν μοιραία για την τύχη του μαθήματος, για να πετύχει η προσπάθεια. Με τη δήλωση ότι με κανένα τρόπο δεν επιθυμώ να παρεμποδίσω την αντιμετώπιση του προβλήματος στη βάση που θέτει η εισήγηση, παρακαλώ τον εισηγητή κ. Κακριδή, τους φιλοδούλους του Τμήματος αλλά και όλα τα άλλα μη ειδικά μέλη του να σκεφτούν στα ακόλουθα προβλήματα που δημιουργεί η εισήγηση.

Η πορεία παρουσίασης των ενοτήτων του βιβλίου από τους αρχαίους χρόνους και έπειτα στους κλασικούς και τους μεταγενέστερους είναι διδακτικά εσφαλμένη και κατά τη διδασκαλία θα προκαλέσει ανυπέρβλητες δυσκολίες για τους περισσότερους μαθητές. Διδακτικά είναι εσφαλμένη, γιατί δεν κινείται,

από τα γνωστά στα άγνωστα

από τα εύκολα στα δύσκολα

από τα κοντινά στα μακρινά

από τα συνηθισμένα στα πιο ασυνήθιστα.

Είναι αυτές διδακτικές αρχές διατυπωμένες από τον Κομένιο (αΐμας του 17ου αιώνα και εξακολουθούν από τότε να ισχύουν. Και θα ισχύουν πάντα, γιατί ανταποκρίνονται στη λογική των πραγμάτων, θα προκαλέσει ανυπέρβλητες δυσκολίες, ακριβώς γιατί αρχίζει από τα πολύ δύσκολα και μακρινά για να έρθει στα εύκολα, τα κοντινά και τα πιο γνωστά. Κείμενα π.χ από την Καινή Διαθήκη, που, μολονότι δεν είναι γραμμένα σε γνήσιο αττικό λόγο, πρέπει να συμπεριληφθούν στη συλλογή ακόμα και κείμενα της καθαρεύουσας θα βρίσκονται τελευταία στη σειρά παρουσίασης, ενώ απ' αυτά θα έπρεπε να γίνει η αφορμή. Ακριβώς γιατί είναι πιο γνωστά, πιο κοντινά και πιο εύκολα για τους μαθητές.

Χωρίς καθόλου να ανατραπεί η φιλοσοφία της εισήγησης, νομίζω ότι είναι απαραίτητο και ταυτόχρονα εύκολο να ακολουθηθεί η αντίθετη πορεία στην παρουσίαση των κειμένων, αυτή που διδακτικά είναι ορθή, δε θα συναντήσει δυσκολίες (να μη λησμονούμε ότι δεν απευθυνόμαστε μόνο σε πολύ ικανούς μαθητές αυτά και σε μαθητές μέσης ή και μέτριας απόδοσης κι αυτοί είναι οι πολλοί), δε θα προκαλέσει αντιδράσεις και προπαντός δε θα οδηγήσει, κατά τη γνώμη μου, σε αποτυχία. Αυτή την πρότασή μου έθεσα υπόψη του κ. Κακριδή προφορικά και πραγματικά, όπως νομίζω ότι θα σας εκθέσει, τον προβληματίσει.

2. Συμφωνώ ότι οι μαθητές της Α' και Β' Λυκείου δεν πρέπει να κατατρίβονται υπερβολικά με ^{την} γραμματική και το συντακτικό. Καί δέχομαι ότι το βιβλίο των αρχαίων Ελληνικών της Α' Λυκείου περιέχει περισσότερη γραμματική και συντακτικό απ'ότι χρειάζεται.

Όμως δε νομίζω ότι μπορεί να διδαχτεί γλώσσα χωρίς τη στοιχειώδη γραμματική και συντακτική θεμελίωση. Στην α' ενότητα: μια δοκιμή της εισήγησης παρέχοντας εκτενή γραμματικά, συντακτικά και πραγματολογικά σχόλια. Όμως οι μαθητές δεν είναι δυνατόν να μάθουν αρχαία γραμματική και σύνταξη - σε στοιχειώδη βέβαια βαθμό - μ' αυτό τον τρόπο. Πάλι γιατί η μέθοδος είναι εσφαλμένη. Παρουσιάζονται οι τύποι μεμονωμένοι κατά στοιχεία, που δεν μπορεί να κρατήσει στο νού του ο καθηγητής, λείπουν οι ολόκληρες (εκτός από τα δυο συντακτικά φαινόμενα, που παρουσιάζονται μέσα σε πλαίσιο), οι οποίες ψυχολογικά βοηθούν την εμπέδωση. Δε θα μπορέσει ποτέ ο μαθητής να μάθει π.χ τη μετοχή του ενεργητ. ενεστώτα αν του πούμε μόνο αυτό που λέει το βιβλίο ότι το άγουσα είναι ονομ. εν. θηλ. μετ. ενεστ. ρ. άγω και δεν την κλίνουμε ολόκληρη για να έχει μια συνολική εικόνα της, ή αν δεν του πούμε ότι κλείνεται πάνω σε ουσιαστικά του τύπου γέρων, άμαξα της α' κλίσης, τα οποία στο μεταξύ έχει μάθει να κλίνει. Γι' αυτό πιστεύω ότι μαζί με τον ανάλογο γραμματικό και συντακτικό σχολιασμό πρέπει να παρουσιάζεται σε κάθε ενότητα και κάποιο γραμματικό ή συντακτικό φαινόμενο στη στοιχειώδη του μορφή αλλά συνολικά. Να δει π.χ ο μαθητής πως κλίνεται το όνομα ο τύπος σ' όλες τις πτώσεις του και να έχει στο νού του την εικόνα του όλου.

Παρουσιάζεται βέβαια στην ενότητα δοκιμή η συντακτική ενότητα "πως συνδέονται ονόματα με τους συμπλεκτικούς συνδέσμους τε και και" "Ήξερα να ερμηνεύω το σύνδεσμο τε αλλά ομολογώ δεν είχα σκεφτεί ποτέ πως τίθεται. Και νομίζω ότι δεν έχουν σκεφτεί αυτή τη λεπτομέρεια και δεν τη γνωρίζουν οι περισσότεροι φιλόλογοι. Και δεν έχουν ζημιωθεί αν η άγνοιά τους περιορίζεται σ' αυτή τη λεπτομέρεια και άλλες ανάλογες. Θα απασχολήσουμε λοιπόν τους μαθητές και μάλιστα από την πρώτη ενότητα με το πως τίθεται ο σύνδεσμος τε, με πα λάθη οἶνός τε, παλάθῃτε και οἶνος, παλάθη τε, οἶνος τε, ἢ τε παλάθη ὃ τε οἶνος, όταν μάλιστα έχουν μεσάνυχτα από αρχαίο λόγο και όταν ακόμα δεν έχουν εξοικειωθεί με βασικά συντακτικά φαινόμενα, όπως είναι η απαρεμφατική ή η απρόσωπη σύνταξη. Το βασικό λάθος κι εδώ είναι ότι ξεκινάμε από την αρχή από τα πολύ δύσκολα και πολύ σπάνια, από λεπτομέρεια που στην προκειμένη περίπτωση η γνώση της δεν είναι και απαραίτητη.-

3. Βασική αρχή στη διδασκαλία κάθε γλώσσας είναι να προσφέρεται το πιο κοινό και το πιο εύχρηστο λεξιλόγιο. Και αυτή η αρχή δεν τηρείται στην ενότητα που παρουσιάζεται ως δόκιμη. Γιατί υπάρχουν σ' αυτή και γλωσσικοί τύποι διαλεκτικοί και πολύ σπάνιοι που ορισμένους δεν τους ξέρουν ούτε οι φιλόλογοι, όπως οι τύποι παλάθαν, προκύκλες (που, όπως γράφεται στα σχόλια, απαντά μόνο μια φορά, μόνο σ' αυτή την ενότητα, πύρνα (που δεν ερμηνεύεται καθόλου), λεκιθίταν απλωμες, εάσομες, φέρωμες, νιν, οίθωμες. Αφημονούμε, νομίζω, ότι γράφουμε σχολικό βιβλίο για μαθητές που για πρώτη φορά προσεγγίζουν τα αρχαία Ελληνικά και όχι για το Βιλαμδβίτς.

Καλός είναι ο δρόμος για τα αρχαία που ανοίγεται με την εισήγηση, όμως να προσέξουμε μην πάρουμε επικίνδυνα μονοπάτια και βρεθούμε στο γκρεμό.

Στις επιφυλάξεις που διατύπωσα στο υπόμνημα μου που υπέβαλα στο Τμήμα και αναγνώστηκε στη σημερινή συνεδρία προσθέτω ακόμα ότι η πειραματική εφαρμογή της διδασκαλίας των αρχαίων Ελληνικών από το πρωτότυπο με τη νέα μέθοδο σε ορισμένα τιμάτα μαθητών θα προκαλέσει προβλήματα και έντονες αντιδράσεις μαθητών και γονέων, γιατί με τον πειραματισμό αυτό οι μαθητές αφού δε θα διδάσκονται τα βασικά στοιχεία γραμματικής και συντακτικού και αφού δε θα μαθαίνουν ούτε το βασικό λεξιλόγιο της αττικής διαλέκτου, θα υστερούν ουσιαστικά έναντι των άλλων μαθητών με τους οποίους θα διαγωνιστούν για τις εξετάσεις στα ΑΕΙ της γ' δέσμης. Διερρωτώμαι άλλωστε αν έχουμε το ηθικό δικαίωμα να κάνουμε αυτό το πείραμα, που κατά τη γνώμη μου θα αποτύχει ακριβώς γιατί αντιστρατεύεται βασικές διδακτικές αρχές, σε μαθητές που τελικά θα ζημιωθούν και ίσως και να τους στοιχίσει αυτός ο πειραματισμός μας) την αποτυχία στις εξετάσεις για τα ΑΕΙ.

Ο κ. Ν.Γ. Παπαδόπουλος λέγει:

Με τα όσα είπα στις 3-10-83/πρ.85 στη συνεδρία του Τμήματος με το ίδιο θέμα πήρα θετική θέση στην εισήγηση του κ. Κακριδής, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι, όταν διάβαζα την εισήγησή του, δε διερωτήθηκα και δεν προβληματίστηκα σε μερικά σημεία. Και πήρα θετική θέση παρά το γεγονός ότι, όπως συχνά έχω τονίσει στο Τμήμα από πολύ παλιά, προσωπικά δεν μπορώ να συμφωνώ με προτάσεις που προβλέπουν διδασκαλία κάποιου μαθήματος ως υποχρεωτικού για όλους τους μαθητές, εφόσον πρόκειται για μαθητές της ηλικίας των 15-17 ετών με τα αρκετά διαφοροποιημένα ενδιαφέροντα, με ωράριο πάνω από 3 ή το πολύ 4 ώρες τη βδομάδα. Η πρόταση του κ. Κακριδής πλησιάζει την άποψή μου, που είναι ψυχολογικά θεμελιωμένη. Προβλέπει μάλιστα πε-

ρισσότερο πλησίασμα με Ψώρες στην κάθε τάξη (Α΄ και Β΄ Λυκ.) Πέρα απ' αυτό θέτει νέους στόχους και υιοθετεί νέες μεθόδους διδασκαλίας για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της διδασκαλίας των ΑΕ απο το πρωτότυπο. Υπάρχει ασφαλώς πρόβλημα οξύ. Αυτό το πρόβλημα επιδιώκεται να αντιμετωπιστεί. Είναι σκόπιμο να δεχτούμε την εισήγηση έστω και ως πειραματισμό, αφού άλλωστε έτσι και απο τον κ. Σπυρόπουλο (ως εισηγητή σήμερα) προτείνεται.

Από άποψη διδακτική και ψυχολογίας της μάθησης, νομίζω, ότι, ο κ. Κακριδής πρόκειται να εφαρμόσει μια επίσης αξιοπρόσεκτη μέθοδο, της συνολικής και εποπτικής ουσιαστικής θεώρησης του αντικειμένου μάθησης (πβ. τις πειραματικές διαπιστώσεις του W.KÖHLER). Άλλωστε δηλώνει ο ίδιος ότι δε θέλει να διδάξει, ούτε να μάθουν οι μαθητές Γραμματική και Συντακτικό, αλλά ουσιαστικά στοιχεία από τη σκέψη και τον προβληματισμό των Αρχαίων μέσω των ίδων των αρχαίων κειμένων. Η μέθοδος αυτή και η νέα προσπάθεια μπορεί πολύ καλά να πετύχει, αν διεγερθούν αντίστοιχα να ενδιαφέροντα των μαθητών. Ο τρόπος με τον οποίο έχει προγραμματιστεί η προσφορά και η διδασκαλία, δίνει πολλά γι' αυτό εχέγγυα. Αυτά εξασφαλίζονται βέβαια στον προγραμματισμό και στη συγγραφή του βιβλίου με βάση τις προϋποθέσεις και τις ικανότητες τις γνωστές του κ. Κακριδή στην ειδικότητα του. Υπολείπεται να προσεχτεί και η επιμόρφωση των φιλολόγων ακριβώς σε συνάρτηση με τη νέα μέθοδο, τους στόχους και γενικά το νέο βιβλίο του μαθήματος των ΑΕ.

Ο κ. Θεοδωράκόπουλος λέγει:

Τη θέση μου απέναντι στο πρόβλημα τη δήλωσα σε προηγούμενη συνεδρίαση, πριν λίγες μέρες, όταν συζητήθηκε για πρώτη φορά η εισήγηση του κ. Κακριδή. Συμφώνησα απόλυτα τότε και συμφωνώ και σήμερα με τις ρυθμίσεις που προτείνει ο κ. Σπυρόπουλος και βελτιώνουν το θέμα πάρα πολύ, ιδίως γιατί προβλέπουν πειραματική εφαρμογή που την είχα ζητήσει από την αρχή. Είμαι σίγουρος ότι, αν και στην πειραματική εφαρμογή της πάει καλά, η μεθόδευση Κακριδή-Σπυρόπουλου θα τακτοποιήσει ένα πολύ σοβαρό θέμα που είχαμε στο Λύκειο απο πέρυσι που με τις δέσμες περιορίστηκαν τα ΑΕ απο το πρωτότυπο στις δύο πρώτες τάξεις του Λυκείου.

Ο Πρόεδρος θέτει στο Τμήμα το ερώτημα αν δέχεται (ΝΑΙ ή ΟΧΙ) την πρόταση του κ. Σπυρόπουλου.

Ψηφοφορία

Εκορδίζλης	ΝΑΙ
Παπασημακόπουλος	ΟΧΙ
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βύρος	ΟΧΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ
Σακκιάς	ΟΧΙ
Κακριδής	Λευκή

Το Τμήμα με ψήφους 4ΉΙ λευκή :3 αποδέχεται την εισήγηση του κ. Σπυ-
ρόπουλου.-

ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΚΙΝΗΣΗ

ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

1. Αποδοχή και υποστήριξη της

2. Αποδοχή και υποστήριξη της

ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Θέμα 2ο: Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει:

Η σημερινή μου εισήγηση στο θέμα έχει μια ουσιαστική και μια τυπική πλευρά. Συγκεκριμένα: Το ΑΠ της Κοινωνιολογίας άλλαξε με απόφαση του Τμήματος Μ.Ε έπειτα από την απόφαση ανάθεσης συγγραφής νέου βιβλίου στην επιτροπή Φέλια. Η επιτροπή αυτή υποβάλε την πρότασή της για το Α.Π όπως το έκρινε εκείνη, και για το Τμήμα είχε βασικά εγκρίνει την πρόταση (Βλ. πρ. 40/3-5-83 του Τμήματος Μ.Ε), με μειοψηφία μου σε ορισμένα σημεία. Στο μεταξύ το Τμήμα έχει εγκρίνει και το βιβλίο της ομάδας Φέλια στο οποίο όμως υπάρχουν ορισμένες διαφοροποιήσεις κυρίως σε ό,τι αφορά τη διατύπωση και τη σύμπτυξη κεφαλαίων. Με βάση το βιβλίο η ΟΕΚ έκανε τις οδηγίες που επίσης έχει εγκρίνει το Τμήμα και στάλθηκαν ήδη στο ΥΠΕΠΘ για να προωθηθούν στα Λύκεια. Για να μην υπάρχουν προβλήματα που θα εκφραστούν σε ερωτήματα από ορισμένους τουλάχιστο καθηγητές που θα πάρουν ή κατά οποιονδήποτε τρόπο θα γνωρίσουν το ΑΠ- δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί, αλλά και ως προς το πρώτο ΑΠ του Τμήματος υπάρχουν πολύ περισσότερες διαφοροποιήσεις σε σχέση με το βιβλίο- θεώρησα σκόπιμο να εισηγηθώ το τροποποιημένο με βάση το βιβλίο, που έχουμε σε πρώτη εκτύπωση στα χέρια μας, για έγκρισή του από το Τμήμα. Με την έγκριση αυτή θα ρυθμιστεί και τυπικά ένα θέμα που ουσιαστικά έχει ήδη αντιμετωπιστεί με αντίστοιχες αποφάσεις του Τμήματος.

Διαβάζω επεξηγώντας το ΑΠ που υποβάλλω συνημμένα στη Γραμματεία του Τμήματος. Σημειώνονται μέσα σε παρένθεση αντίστοιχα τα κεφάλαια που με βάση και τις προηγούμενες αποφάσεις μας δε θεωρείται σκόπιμο να διδαχτούν στην Ε' δέσμη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ

Κεφάλαιο Ιο: ΤΥΠΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

I. Αγροτική και προβιομηχανική κοινωνία

II. Η βιομηχανική κοινωνία

Κεφάλαιο 2ο: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ

Κεφάλαιο 3ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

I. Κοινωνική διαστρωμάτωση

II. Κοινωνική κινητικότητα

Κεφάλαιο 4ο: ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

I. Μορφή και λειτουργία των κοινωνικών θεσμών

II. Μεταβολή και μετασχηματισμός των κοινωνικών θεσμών

Κεφάλαιο 5ο: ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ-ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ (Δε θα διδαχτεί στην Ε'δέση)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κεφάλαιο 1ο: ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ (Δε θα διδαχτεί στην Ε'δέση)

Κεφάλαιο 2ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

I. Κοινωνικοποίηση

II. Κοινωνικός έλεγχος

Κεφάλαιο 3ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Κεφάλαιο 4ο: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

I. Νοοτροπίες

II. Στερεότυπα, πεποιθήσεις και προκαταλήψεις

Κεφάλαιο 5ο: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΗΣ

I. Κοινωνική στάση

II. Γνώμες - Κοινή γνώμη

Κεφάλαιο 6ο: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΝΟΜΙΑ - ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

Κεφάλαιο 7ο: Η ΑΠΟΚΛΙΝΟΥΣΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

(Σημείωση: Στα σχολεία όπου γίνεται συνδιδασκαλία των μαθητών της Δ'και Ε'δέσμης στο μάθημα της Κοινωνιολογίας μπορεί να γίνει η διδασκαλία των παραπάνω κεφαλαίων του Α'μέρους και Ιου του Β'μέρους και για τους μαθητές της Ε'δέσμης προκειμένου ν'αποφευχθούν άλλα προβλήματα).

Ακολούθησε συζήτηση

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

Η εξαίρεση του κεφαλαίου Ιδεολογία και Κουλτούρα από το αναλυτ. πρόγραμμα της Ε'δέσμης υποδηλώνει σίγουρα κάποιο κριτήριο δυσχέρειας. Και αναρωτιέμαι: αν είναι δύσκολο να διδαχθεί στη δέση ε; μήπως είναι πιο δύσκολο να εξεταστεί στη δέση γ;

Επειδή όμως είναι το κεφάλαιο αυτό αναγκαίο στη δομή της συγγραφής και την οργάνωση της διδασκαλίας και επειδή είναι γοητευτικό ως θέμα, γι' αυτό προτείνω: το κεφάλαιο αυτό να διδάσκεται αλλά να μην εξετάζεται.

Το να αποδεχτούμε αργότερα να μην περιληφθεί στις εξετάσεις (INCOGNITO) δεν είναι λύση ωφέλιμη γιατί είναι πιθανό η διδασκαλία να έχει "κολλήσει" πάνω σ' αυτό το κεφάλαιο (με την προοπτική ότι είναι εξεταστέο) στην προσπάθεια διευκρίνωσης όρων γοητευτικών αλλά υψηλής αφαίρεσης.

Ο Πρόεδρος ερωτά αν γίνεται αποδεκτή η πρόταση Βώρου αν εξαιρεθεί από την εξεταστέα ύλη (όχι και από τη διδακτέα) της δ'δέσμης το κεφ. "Ιδεολογία".

Ψηφοφορία

Σκορόδλης	OXI
Παπασημακόπουλος	OXI
Αδαμόπουλος	OXI
Παπαδόπουλος	OXI
Βώρος	NAI
Σπυρόπουλος	OXI
Σακκάς	NAI
Κακριδής	OXI

Το Τμήμα με ψήφους 6:2 δεν αποδέχεται την πρόταση Βώρου.

Ο Πρόεδρος ερωτά το Τμήμα αν η εισήγηση Παπαδόπουλου γίνεται δεκτή (NAI ή OXI)

Ψηφοφορία

Σκορόδλης	NAI
Παπασημακόπουλος	NAI
Αδαμόπουλος	NAI

ΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Ι ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
Ι ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 89/1983

Σήμερα 17-10-83, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 6, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα τον κ. Ν. Βαρουχάκη, που τιταθιστά τον κ. Φ. Κακριδή, πρόεδρο του Τμήματος στην απουσία του.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδής, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Βασ. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φούσκας, γιατί ήσαν απασχολημένοι σε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Α.Π. Φυσικής Γυμνασίου-Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος
- ΘΕΜΑ 2ο - Προσθήκη του Σχ. Π.Δ/τος για το χαρακτηρισμό της φοίτησης των μαθητών. Εισηγητής Ν. Βαρουχάκης.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 4ο - Πρόγραμμα Η/Υ στο Γυμνάσιο και Λύκειο Θουρίας. Εισηγητής Λ. Αδαμόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε ο πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Προτάσσεται το 2ο θέμα.

Ο κ. Ν. Βαρουχάκης θέτει υπόψη των μελών του Τμήματος το έγγραφο αριθμ. Γ2/2830/14-10-83 της Δ/νσεως Εφ. Προγραμμάτων Μ.Ε. και λέγει: οι προτεινόμενες συμπληρώσεις του Π.Δ. αφορούν πράγματι εντελώς εξαι-
τικές περιπτώσεις κατά τις οποίες αν υπολογίζονταν οι απουσίες, έστω
και δικαιολογημένες, ο μαθητής εκτός από τη σοβαρή πάθηση θα αντιμετώπιζε
και σύγυρη απόρριψή του. Προτείνω λοιπόν να γίνουν δεκτές από το Τμήμα,
ως έχουν.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ν. Βαρουχάκη.

ΜΑ 3ο

Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

4583/26-9-83

4749/6-10-83

4814/11-10-83

4833/11-10-83

4826/11-10-83

4817/11-10-83

4830/11-10-83

ΜΑ 1ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Με την αριθμ. Γ2/99/18-4-1983 απόφαση
του κ. Υφυπουργού του ΥΠΕΠΘ Π. Μώραλη συγκροτήθηκε επιτροπή για τη σύντα-
ξη νέου αναλυτικού προγράμματος στο μάθημα της Φυσικής για το Γυμνάσιο
και το Λύκειο με πρόεδρο την κ. Π. Ευθυμίου, καθ. του Παν. Αθηνών (Φυσική
ολή) και μέλη τους: Στ. Παπασημακόπουλο, Π. Κόκκοτα, Ι. Αργύρη, Δ.
Λέμο, Ν. Νικολαΐδη, Δ. Καλογεράτο, Γ. Μαραγκουδάκη και Π. Κασέτα. Η
Επιτροπή για τη σύνταξη του προγράμματος ήταν η 30-6-1983. Η Επιτροπή
ως συνέχισε τις εργασίες της όλο το καλοκαίρι και χρησιμοποίησε και
όλοκληρο το μήνα Σεπτέμβριο. Από τα μέλη που ορίστηκαν δεν προσήλθε κα-
νένας ο Λυκειάρχης Ι. Αργύρης και μετά την 30 Ιουνίου περίπου δεν συμμε-
τείχε ο Δ. Καλογεράτος.

Εισηγητική έκθεση και αναλυτικό πρόγραμμα (Σκοποί και ύλη) δόθηκαν
τους κ.κ. Συμβούλους και Εισηγητές το μεσημέρι της Παρασκευής 14-10-1983
επλέον έχω να προσθέσω και τα ακόλουθα:

1. *[Signature]*

Η Επιτροπή προβληματίστηκε αρκετά στη διάταξη της ύλης. Μέχρι τη
τάξη του προγράμματος αυτού στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο τα προγράμμα-
είχαν σπειροειδή διάταξη. Θέματα δηλαδή Φυσικής που επεξεργάζονταν
ένα χαμηλό επίπεδο στο Γυμνάσιο ξαναεπαναλαμβάνονταν στο Λύκειο σε
λότερο επίπεδο. Αποτέλεσμα όμως αυτής της διατάξεως ήταν πολλά θέματα
σικής στη διδακτική πράξη να μην τα σκούν οι μαθητές ούτε στο Γυμνά-
ούτε στο Λύκειο π.χ. θέματα θερμότητας, οπτικής ατομικής φυσικής κτλ.
θίζονταν σε καμιά τάξη της Μ.Ε. (ούτε του Γυμνασίου ούτε του Λυκείου)
ώ θεωρητικά υπήρχε και στα δύο προγράμματα Η λύση της αλλαγής χρονικής
σεως στη διδασκαλία ήταν βέβαια μια λύση. Το νέο πρόγραμμα τη λύση αυ-
ν αντιμετωπίζει με ρεαλιστικότερο τρόπο. Θα εκφραστούν φόβοι ότι οι
θητές που θα διακόψουν την εκπαίδευσή της στο Γυμνάσιο δεν θα διδαχτούν
θόλου τους ημιαγωγούς ή την πυρηνική Φυσική. Η απάντηση είναι ότι το
όβλημα δεν είναι καινοφανές γιατί μέχρι σήμερα όχι μόνο οι μαθητές έβγα-
ν το Γυμνάσιο χωρίς να διεξέλθουν μερικά θέματα Φυσικής αλλά ακόμα και
ο Λύκειο. Πάντως προσωπική μου γνώμη, την αλήθεια της οποίας επιφυλάσσο-
αι να αποδείξω στο τμήμα, είναι ότι αιτία όλων αυτών είναι ο απελπιστικά
λαττωμένος διδακτικός χρόνος συνολικά για όλα τα μαθήματα που κατά μερι-
ούς δεν ξεπερνά τις 600 (20X30) διδακτικές ώρες.

Με την ευκαιρία αυτή υπενθυμίζω την παρατήρηση της Επιτροπής σύμφωνα
ε την οποία στην Α' τάξη του Γυμνασίου δε διδάσκεται ούτε μτ' ώρα Φυσική
ξαιτίας του ωρολόγιου αναλυτικού προγράμματος. Αυτά είναι παιδαγωγικά
πιρήμια γιατί διακόπτεται η συνέχεια της διδασκαλίας της Φυσικής που δι-
άσκεται στο Δημοτικό. Κατά τη γνώμη μου το πρόγραμμα που υποβάλλεται ε'
αι καλό και ρεαλιστικό. Η επιτυχία του όμως θα γίνει εμφανής μόνο με
βιβλίο που στα κεφάλαιά τους θα επαναλαμβάνουν με διάφορους τρόπους τις
έννοιες της φυσικής κατά το δυνατόν σ' όλες τις τάξεις. Έτσι σε κάθε
τάξη οι μαθητές θα ξαναθυμούνται έννοιες που διδάχτηκαν στις προηγούμενες
ώστε όταν φθάσουν στη δέση να μην έχουν ξεχάσει ότι έμαθαν στις μικρές
τάξεις. Επίσης τα βιβλία του Γυμνασίου να μη θεωρούν τη διδασκαλία της
Φυσικής του Δημοτικού σαν ποτέ να μην έγινε γιατί είναι μια νοοτροπία
που άθελα μεταβιβάζεται στους μαθητές με άσχημα αποτελέσματα. Πρόκειται

.. M

ια μια νοοτροπία που έχει τις ρίζες της στην εποχή που οι μαθητές πή-
αιναν στο Γυμνάσιο από την Δ' δημοτικού και τα πάντα άρχιζαν στο Γυμνά-
σιο από την αρχή.

Ένα πρόβλημα που με απασχολεί με το πρόγραμμα αυτό είναι η συγγραφή
βιβλίων α' στη β' Λυκείου που θα υλοποιούν το πρόγραμμα και θα αντικατα-
στήσουν το υπάρχον του Α. Μάττη. Αυτό είναι δυνατό. Συμβαίνει όμως
συγχρόνως να αναπτύσσεται και το πρόγραμμα του πολυκλαδικού που ήδη η
ουσική του, όπως πληροφορούμαι, πρέπει να γραφεί για τον επόμενο χρόνο.
Αυτές οι πληροφορίες με κάνουν διστακτικό. Να συγγραφεί βιβλίο που θα
σχύσει μόνο ένα χρόνο;

Ακολούθησε συζήτηση κατά την οποία διαπιστώθηκε η ανάγκη πληρέστερης
ενημέρωσης και προβληματισμού των μελών του Τμήματος ως προς ορισμένες
επιτυχές του θέματος που προβλήθηκαν κατά τη συζήτηση, όπως π.χ. η εναρμό-
νιση του προγράμματος του Γυμνασίου με τα υπάρχοντα διδακτικά βιβλία
και την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση κ.α.

Το Τμήμα αποφάσισε ομόφωνα αναβολή του θέματος.

EMA 4ο

Ο κ. Αδαμόπουλος λέγει: Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με
ο έγγραφό της Γ2/2395/7-10-1983 μας διαβιβάζει αναφορά του Δ/ντή Λυ-
είου Θουρίας Μεσσηνίας με την οποία μας γνωστοποιείται η δωρεά στο
ύκειο ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή και ζητείται:

1.- Η ολιγοήμερη μετεκπαίδευση δύο καθηγητών ενός του Γυμνασίου
αι ενός του Λυκείου Θουρίας στον χειρισμό του ηλεκτρικού υπολογιστή και

2.- Να εισαχθεί στο πρόγραμμα διδασκαλίας των μαθημάτων του σχο-
λείου και η λειτουργία των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Εισηγούμαι να γίνουν δεκτά τα αιτήματα του Δ/ντή του Λυκείου Θου-
ρίας με τις εξής παρατηρήσεις:

1.- Σε όλο τον κόσμο το μάθημα των Η/Υ διδάσκεται από καθηγητές
μαθηματικών. Γι' αυτό καλό θα είναι να επιλεγούν για την μετεκπαίδευση
καθηγητές μαθηματικών.

2.- Να συμπεριληφθεί στο μάθημα των Η/Υ και η ύλη μαθηματικών της
Γ' τάξης του Γυμνασίου που αναφέρεται στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

3.- Να περιοριστεί η διδασκαλία του μαθήματος μόνο στις τάξεις
Β', Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου οι οποίες έχουν πρόγραμμα 29 ωρών την
εβδομάδα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Αδαμόπουλου.

Στο σημείο αυτό τελείωσε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

N. Βαρουχάκης

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφώνιτου

Πράξη 90/83

Σήμερα, 21.10.83 ημέρα Παρασκευή και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αΐθουσα συνεδριάσεων του (αΐθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής, με Πρόεδρο τον κ. Ν. Βαρουχάκη, που αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ηλ. Σπυρόπουλος, Δ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης. Σύμβουλοι Β΄ Γ. Σχορδάρης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος. Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Παπαδόπουλος, Κ. Φούσκας, Φ. Βώρος.

Θέματα Η.Δ

- (1) Έγκριση πράξεως Επιτροπής Κρίσεως για το μάθημα της Βιολογίας (τεύχος Β΄) .
Εισηγητής: Στ. Παπασημακόπουλος.
- (2) Συνέχεια συζητήσεως για το πρόγραμμα Φυσικής.
Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- (3) Προγράμματα περιβαλλοντικής Εκπαιδεύσεως.
Εισηγητής: Ηλ. Σπυρόπουλος.
- (4) Υπόμνημα συλλόγου καθηγητών της Αγγλικής γλώσσας. Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- (5) Κρίση διδ. βιβλίου "Κοινωνική Αγωγή" για τους μαθητές της Β΄ τάξης Γυμνασίου Ελληνικών Σχολείων Βαυαρίας του κ. Φωτίου Κων/νου. Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- (6) Ανακοινώσεις.

Στην αρχή της συνεδριάσεως αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Το 1ο θέμα αναβάλλεται.

Προτάσσεται το 3ο θέμα: Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει:

Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε του ΥΠΕΠΘ, με τα έγγραφα της Γ2/2752/ΙΟ-ΙΟ-83 και Γ2/2753/ΙΟ-ΙΟ-83 μας διαβιβάζει προτάσεις Γυμνασίων για την εφαρμογή Προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Τα προγράμματα αυτά συντάχθηκαν σύμφωνα με τις προδιαγραφές που περιλάμβανε το υπ' αριθμ. Γ2/2140/30-8-83 Υπουργικό Έγγραφο και υποβάλλονται στο Τμήμα για έγκριση.

Έχοντας υπόψη:

- α) Το ανωτέρω (Γ Γ2/2140/30-8-83) Υπουργικό Έγγραφο,
 - β) Το ότι τα δύο Γυμνάσια που το πρόγραμμά τους απαιτεί μεγαλύτερο ωράριο (Βαρβάκειο και Βούλας) ανήκουν στο "δίκτυο" των σχολείων που εφαρμόζουν πειραματικό πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα πλαίσια της ΕΟΚ, διάρκειας τριών ετών,
 - γ) Το ότι το σχ. έτος 1982-3 τα προγράμματά τους, όπως προκύπτει και από έγγραφα των Διευθυντών των Σχολείων και από προσωπική μου εκτίμηση, εφαρμόστηκαν με ιδιαίτερη επιτυχία,
 - δ) Ότι όλα τα προγράμματα ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές των Υπουργικών εγγράφων Γ2/2140/30-8-82, και
 - ε) Ότι όλα τα Σχολεία (Βαρβάκειο, Βούλας, Ιωνόδειος, 2ο Γ/σιο Αθήνας) που προτείνονται να εφαρμόσουν τα προγράμματα Π.Ε διαθέτουν το κατάλληλο προσωπικό, εισηγούμει στο Τμήμα να εγκρίνει την εκτέλεση των προγραμμάτων αυτών, με τους εξής όρους:
 - α) Οπωσδήποτε η μια εβδομαδιαία ώρα θα αφιερωθεί στην Π.Ε να δοθεί από το ωράριο των φυσιογνωστικών μαθημάτων, ενώ για την δεύτερη θα αποφασίσει ο Σύλλογος των διδασκόντων του κάθε Σχολείου. Η απόφαση αυτή θα τεθεί υπόψη του αρμόδιου Δ/ντή Γραφείου Μ.Ε.
 - β) Με την ολοκλήρωση της εφαρμογής του προγράμματος να σταλεί τεκμηριωμένη έκθεση στο ΚΕΜΕ και στη Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε.
- Το Τμήμα, ύστερα από διευκρινιστική συζήτηση,
- αποφασίζεται, σύμφωνα,
- δέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό της.

Θέμα 4ο: Ο κ. Δ. Σακκάς λέγει:

Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε με το αριθμ. Φ.211.17/130/Γ2/2719 έγγραφό της διαβιβάζει στο ΚΕΜΕ το αριθμ. 9758/4-10-83 έγγραφο του Γραφείου του κ. Υπουργού του ΥΠΕΠΘ και το συνημμένο σ' αυτό τηλεγράφημα διαμαρτυρίας της Πανελληνίας Ένωσης Καθηγητών Αγγλικής Δημοσίας Εκπαίδευσης για την έκφραση σχετικής γνώμης.

Ως προς τα ερωτήματα που θέτει η παραπάνω Ένωση στο τηλεγράφημά της παρατηρώ τα ακόλουθα:

1. Η ξένη γλώσσα δεν έχει συμπεριληφτεί στα μαθήματα δέσμης της Γ' τάξης Λυκείου από την ανάγκη να μην επιβαρυνθούν οι μαθητές και το σύστημα των εξετάσεων με ένα επιπλέον μάθημα. Και για τον πρόσθετο λόγο ότι η θεμελίωση στη γλώσσα πρέπει να γίνεται στα προηγούμενα χρόνια. Το ουσιαστικό, το κύριο πρόβλημα δεν είναι γιατί η ξένη γλώσσα δεν μπήκε στα μαθήματα δέσμης, αλλά πως είναι δυνατόν να διδάσκεται η γλώσσα στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο κατά τρόπο που να έχει κατά πολύ καλύτερα αποτελέσματα για όλους τους μαθητές από τα αποτελέσματα που έχει σήμερα. Γιατί είναι αλήθεια ότι μολονότι η ξένη γλώσσα διδάσκεται στα σχολεία σε σχετικά ικανοποιητικό αριθμό ωρών και από την Α' Γυμν. ως και τη Γ' Λυκείου, εν τούτοις τα αποτελέσματα της διδασκαλίας της είναι πενιχρά.

2. Υποστηρίζεται ότι η μεθόδευση της διδασκαλίας της Αγγλικής στην 5η δέσμη είναι πρόχειρη, χωρίς όμως να εξηγείται γιατί. Η διαμαρτυρούμενη Ένωση χρειάζεται να δικαιολογήσει αυτή τους την άποψη και να υποβάλει τις σχετικές προτάσεις στο ΚΕΜΕ για να ληφθούν υπόψη και με βάση αυτές και στο βαθμό που πράγματι είναι ορθές να αναμορφωθεί το πρόγραμμα για το σχολ. έτος 1984-5.

3. Το ΚΕΜΕ γνωμοδότησε σχετικά με το μάθημα των ξένων γλωσσών στην 5η δέσμη έγκαιρα με την πράξη του 93/82. . Οπωσδήποτε η καθυστέρηση στην πληροφόρηση των καθηγητών δημιουργεί πρόβλημα, όχι όμως αξεπέραστο.

4. Στη συγκρότηση Επιτροπών και στις ελεuthέρων βοηθημάτων ξένων γλωσσών μετέχουν Εκπαιδευτικοί από το χώρο των ξένων γλωσσών αναγνωρισμένου κύρους. Σε προηγούμενα χρόνια είχε ζητηθεί και η γνώμη της Πανελλ. Ένωσης καθηγ. Αγγλ. Δημοσ. Εκπαίδ.

.../...

Οπωσδήποτε το αίτημα για την έκφραση γνώμης από την Ένωση για το ζήτημα αυτό είναι λογικό και θα ικανοποιηθεί στην επόμενη κρίση βιβλίων ξένων γλωσσών.

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει:

Στα όσα εισηγήθηκε ο συνάδελφος κ. Δ. Σακκάς νομίζω χρήσιμο να προστεθούν τα εξής σε ότι αφορά τη θέση των συναδέλφων της Αγγλικής ότι "το μάθημα της ξένης γλώσσας υποβαθμίζεται αφού δεν συμπεριλαμβάνεται και σε δέση Πανεπιστημιακού επιπέδου ήτοι προετοιμασία των μαθητών για την Αγγλική φιλολογία". Θεωρώ ότι ορθή ήταν η απόφαση του Υπουργείου με τον ορισμό των μαθημάτων "δέση", αφού αυτά έπρεπε να εξυπηρετούν ευρύτερες ανάγκες των τελειοφοίτων των Λυκείων μας και με δεδομένο ότι η επιθυμία εξυπηρέτησης ειδικότερων αναγκών θα οδηγούσε σε αδυναμία λειτουργίας του συστήματος. Δηλαδή το κάθε μάθημα που περιλήφθηκε στις δέσμες εξυπηρετεί δεκάδες χιλιάδες τελειοφοίτων, ενώ αν π.χ οριζόταν σε κάποια δέση ως μάθημα η Αγγλική, αυτό θα εξυπηρετούσε λίγες χιλιάδες μαθητών-φυσικά εις βάρος κάποιου άλλου μαθήματος. Και τι θα γινόταν και με τα Γαλλικά, τα Ιταλικά, τα Γερμανικά, την ώρα που έχουμε Πανεπιστημιακά Σχολεία που απαιτούν τη γνώση των γλωσσών αυτών;

Αντίθετα πιστεύω ότι για τις ξένες γλώσσες το Υπουργείο εφάρμοσε την ευνοϊκότερη ρύθμιση. Γιατί ενώ τα μαθήματα δέσης τα απέκλεισε από το πρόγραμμα μαθημάτων "γενικής παιδείας" και τα μαθήματα "γενικής παιδείας" από τα μαθήματα δέσης η ξένη γλώσσα ευνοήθηκε, από το γεγονός ότι π.χ σε ένα Λύκειο που λειτουργεί στη Γ' τάξη με όλες τις δέσμες, αυτή διδάσκεται 13 ώρες (5Χ2 γενική μόρφωση ± 3 μάθημα 5ης δέσης) πράγμα που δεν γίνεται με κανένα άλλο μάθημα.

Το Τμήμα διαπιστώνει ότι οι ανωτέρω απόψεις ανταποκρίνονται στην αλήθεια, τις αποδέχεται και κρίνει ότι μπορούν να αποτελέσουν την απάντηση στα ερωτήματα που έθεσε η Πανελλήνια Ένωση Καθηγ. Αγγλ. Δημόσιας Εκπαίδευσης.

Θέμα 5ο: Ο κ. Σακκάς λέγει:

Η Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων Εξωτερικού με το έγγραφό της Φ.817.3/Ζ/3912 29/9/83 αποστέλλει στο ΚΕΜΕ το βιβλίο του κ. Κ. Φώτου, φιλόλογου καθηγητή στο Ελληνικό Γυμνάσιο Νυρεμβέργης με τον τίτλο "Κοινωνική Αγωγή" για γνωμοδότηση ως προς την κατάλληλότητά του για τους μαθητές της Β' τάξης (όπως αναφέρεται σε συνοδευτικό έγγραφο του συγγραφέα) των Ελληνικών γυμνασίων της Βαυαρίας.

Για το βιβλίο έχω να παρατηρήσω και να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

Αποτελείται από 100 σελίδες μαζί με το εικονογραφημένο υλικό και έχει ορισμένες αξιόλογες αρετές: ιδιαίτερα έχει συγκεντρωμένη όλη σχεδόν την ύλη γύρω από δυο θεματικές ενότητες: την οικογένεια και το κράτος, είναι γραμμένο σε γλώσσα δημοτική γενικά ικανοποιητική (όχι όμως με το μονοτονικό), εκθέτει το περιεχόμενό του κατά τρόπο απόλυτα γλαφυρό και κατανοητό, έχει σελίδες υποδειγματικές για την απλότητα, την παραστατικότητα και την ενέργειά τους (όπως οι σελίδες 29, και στο β' μέρος οι σελ. 1, 5, 29, 33-36, 43 κ.α.). Έχει όμως και ορισμένα μειονεκτήματα που εύκολα μπορούν να διορθωθούν από τον συγγραφέα. Ορισμένα γλωσσικά-εκφραστικά κλπ σφάλματα τα σημειώνω πάνω στο αντίγραφο του βιβλίου για να τα λάβει υπόψη ο συγγραφέας. Εδώ περιορίζομαι να σημειώσω τα εξής:

1. Σελ. 1. Η διαίρεση Α Ι (οικογένεια) καθώς και η επόμενη διαίρεση Α Ι Ι δεν έχουν συνέχεια (βλ. σημείωσή μου στο κείμενο).

2. Όσα γράφει ο συγγραφέας για την αυταρχική εκπαίδευση (σελ. 22) πρέπει να αναδιατυπωθούν. Η αντι-αυταρχική αγωγή δε θέτει στο περιθώριο γονείς και σχολείο, αλλά τους καλεί να παίξουν το ρόλο τους κατά ένα πολύ διαφορετικό τρόπο που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της σύγχρονης αγωγής και των σημερινών καιρών.

3. Υπάρχουν ορισμένες ανακρίβειες και κενά. Σημειώνω:

α) Σελ. 3 μέρος β': Η διαίρεση των πολιτευμάτων από τον Αριστοτέλη και μάλιστα χωρίς τις παρεκβάσεις τους, όπως εκτίθεται στο βιβλίο, δεν καλύπτει όλα τα σημερινά πολιτεύματα. Δεν μπορούν π.χ να ενταχθούν σ' αυτή τα ουσιαστικά πολιτεύματα μαρξιστικού τύπου και για τα οποία δε γίνεται κανένας λόγος στο βιβλίο, σαν να μην υπάρχουν.

β) Σελ. 31, μέρος β', παραγρ. α' Η δικαστική εξουσία δε λύνει μόνο διαφορές, όπως γράφεται.

-γ) Σελ. 28, μέρος β' Μιλάει το βιβλίο Για "αξιωματική αντιπολίτευση" χωρίς να έχει εξηγηθεί προηγουμένως τι είναι "αξιωματική αντιπολ."

4. Χρειάζεται να διορθώσει ο συγγραφέας αναφορές στο κείμενο για τις οποίες επήλθε ή πρόκειται να επέλθουν νομοθετικές μεταβολές (χρηματοδότηση κομμάτων σελ. 13 μέρος β, ψήφο των νέων από τα 18 σελ. 17 μέρος β; κατάργηση σταυρού στις εκλογές σελ. 18, μέρος β).

5. Οι βιογραφίες των πολιτικών προσώπων (σελ. 53-6) να διαγραφούν (να φύγουν). Και ότι αφορά τους προέδρους της δημοκρατίας (σελ. 24), τα κόμματα (σελ. 9-10) τις κυβερνήσεις (σελ. 25) τα αποτελέσματα των εκλογών (σελ. 22-3) να περιληφθεί στο βιβλίο ότι και όπως ακριβώς περιέχεται στο νέο βιβλίο "Στοιχεία δημοκρατικού πολιτεύματος) της Γ' Γυμνασίου.

6. Επίσης να απαλειφθούν οι τόνοι και τα πνεύματα και να γραφεί το βιβλίο με το μονοτονικό σύστημα.

Ύστερα από τις παρατηρήσεις αυτές εισηγούμαι: Αν πρόκειται για μαθητές που ζούν στην Ελλάδα θα επέμενα για βιβλίο με περισσότερες αρετές. Όμως με Ελληνόπουλα που ζούν στην Ξενιτειά (Βαυαρία) εφόσον μάλιστα δεν υπάρχει άλλο σχετικό βοήθημα και η διδασκαλία της "Κοινωνικής Αγωγής" σύμφωνα με το Ελληνοβαυαρικό πρόγραμμα γίνεται, όπως γράφει ο συγγραφέας "εκ των ενόντων" το βιβλίο είναι κατά τη γνώμη μου, χρήσιμο και απαραίτητο και εισηγούμαι να κριθεί κατάλληλο για να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές, αφού στο μεταξύ ο συγγραφέας λάβει υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις καθώς και αυτές που σημειώνονται στο κείμενο και επιφέρει τις αναγκαίες διορθώσεις και βελτιώσεις.

Το Τμήμα μετά από συζήτηση αποδέχεται την εισήγηση και ομόφωνα κρίνει το βιβλίο κατάλληλο για το σκοπό που έχει γραφεί με τον όρο να επιφέρει ο συγγραφέας τις διορθώσεις, απαλείψεις και βελτιώσεις που σημειώνονται παραπάνω.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Π Ρ Α Ξ Η 91/1983

Σήμερα, 24-10-1983 ημέρα Δευτέρα και ώρα 09.30 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Ν. Βαρουχάκη, ο οποίος αντικαθιστά τον κ. Φ. Κακριδή, Πρόεδρο του Τμήματος, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ηλ. Σπυρόπουλος, Λ. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπάζης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορόδλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές, και η Γραμματέας του τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Φ. Βώρος και Ν. Παπαδόπουλος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

(1). Συνέχεια συζητήσεως για το πρόγραμμα Φυσικής.

Εισηγητής : Στ. Παπασημακόπουλος

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το τμήμα άρχισε την εξέταση του θέματος της Η.Δ.

Θ Ε Μ Α 1ο : Ο κ. Παπασημακόπουλος θυμίζει στο Τμήμα τα κύρια σημεία της εισήγησής του (Πράξη 89/83).

Ο Πρόεδρος κ. Βαρουχάκης θυμίζει στα μέλη του τμήματος τις διάφορες πτυχές του θέματος που προβλήθηκαν κατά τη συζήτηση της προηγούμενης συνεδρίας. Επακολουθεί συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση και τον καθορισμό προτεραιοτήτων κατά την ανανέωση των ειδ. βιβλίων στο χώρο της Φυσικής.

Το Τμήμα διαπιστώνει ότι :

./.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Ι ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
Ι ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 92/1983
=====

Σήμερα 31-10-1983 ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 6, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φ. Κακριδή, αντιπρόεδρο το ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπάρης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Χαδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

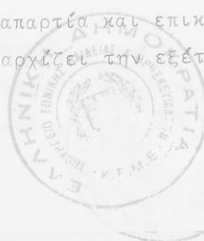
Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Σύμβουλος Β', γιατί ήταν στη ΣΕΑΜΕ Τριπόλεως.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ
=====

- ΘΕΜΑ 1ο - Συγκρότηση επιτροπών για τη διεξαγωγή έρευνας και συγγραφή πειραματικού διδ. υλικού για τα μαθήματα Γαλλικών και Αγγλικών στο Γυμνάσιο. Εισηγητής Φ. Ι. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανάθεση συγγραφής βιβλίου Φυσικής Α' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Συμπλήρωση πρακτικών αριθμ. 77/83, θέμα 1ο. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Έγγραφο ΥΠΕΠΘ για το 6ο παγκόσμιο συνέδριο για προικισμένα παιδιά. Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Γνωμοδότηση για την καταλληλότητα του βιβλίου του Δ. Τσαούση.
- ΘΕΜΑ 6ο - Κρίση βιβλίου Βιολογίας Δέσμης (6' τεύχος). Εισ. Στ. Παπασημακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα αρχίζει την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

ΕΜΑ 1ο

Ο εισηγητής κ. Κακριδής λέγει: Έχοντας υπόψη τις εισηγήσεις της μεγάλης επιτροπής για τις Ξένες Γλώσσες που υποβλήθηκαν στο ΥΠΕΠΘ με γράφο του Προέδρου της Επιτροπής στις 23-6-83, συζητήθηκαν και έγιναν εκτός από το Υπουργείο στη σύσκεψη της 19-10-83, εισηγούμει στο Τμήμα συγκρότηση δύο Ομάδων Εργασίας, μιας για τα Γαλλικά, με έδρα τη Θεσσαλονίκη, και μιας για τα Αγγλικά, με έδρα την Αθήνα.

- Σύνθεση των Ομάδων Εργασίας

- Για τα Γαλλικά: Επικεφαλής: Β. Τοκατλίδου, Καθηγήτρια Π.Θ.

Σύνδεσμος ΚΕΜΕ: Ευθ. Γκούμα, Ειδική Επιστημόνισσα

Μέλη: Τ. Καλλιαμπέτσου, Γυμνασιάρχης

Θ. Κασίμης, Καθηγητής Γυμν. Διαβατών (Θεσ/κη

Ε. Σαρικούδη, Καθηγήτρια Γυμν. Σταυρουπόλεως

(Θεσσαλονίκης)

Χρ. Ινάχογλου, Καθηγήτρια Γυμν. Αγ. Παύλου

(Θεσσαλονίκης)

- Για τα Αγγλικά: Επικεφαλής: Β. Δενδρινού, Δεκτόρισσα Π.Α.

Σύνδεσμος ΚΕΜΕ: Τρ. Τριανταφύλλου, Ειδ. Επιστήμων

Μέλη: Σ. Μαρμαρίδου, υποφ. διδασκ. Π.Α.

Κ. Ρώμπαμπας, καθηγ. Ξ.Γ. (ιδιωτ.)

Κ. Βήκας, Α' Γυμνασίου Πλάκας

Α. Ουζούνης, 10ο Γυμνάσιο Αμπελοκήπων

- Έργο (και προθεσμίες) των Ο.Ε.

Έργο των Ομάδων Εργασίας, σε γενικές γραμμές, θα είναι η υλοποίηση των αποφάσεων της μεγάλης Επιτροπής για τις Ξ.Γ., που συγκροτήθηκε με την αριθμ. Γ2/301/9-2-83 απόφαση του ΥΠΕΠΘ, όπως διατυπώθηκαν στα Πρακτικά τη συγκεκριμένα:

1) Η διεξαγωγή έρευνας υποδομής για τη διδασκαλία των Ξ.Γ. στη Μέση Γενική Εκπαίδευση (Πρακτικά 2 και 3 της Επιτροπής). Προθεσμία για την ολοκλήρωση της έρευνας ορίζεται η 30 Ιουνίου 1984.

2) Η προετοιμασία Α.Π. και διδακτικού υλικού κατάλληλου να χρησιμοποιηθεί πειραματικά για τη διδασκαλία των Ε.Γ. στην Α' Γυμνασίου τη σχολική χρονιά 1984/5, και να αποτελέσει στη συνέχεια τη βάση για τη συγγραφή των διδακτικών εγχειριδίων της ίδιας τάξης.

Προθεσμία για τη συγκέντρωση και προετοιμασία του διδακτικού υλικού ορίζεται η 30 Μαΐου 1984.

3) Η προετοιμασία και διεξαγωγή το β' 15μερο Ιουνίου Σεμιναρίων μετεκπαίδευσης περιορισμένου αριθμού καθηγητών Ε.Γ., προκειμένου αυτοί να αναλάβουν την πειραματική εφαρμογή της διδασκαλίας των Ε.Γ. κατά το σχολικό έτος 1984/5.

Προθεσμία για την προετοιμασία του Σεμιναρίου ορίζεται η 30 Μαΐου 1984.

4) Η προετοιμασία συγκεκριμένων προτάσεων για το ΩΗ και ΑΠ των ΕΛΜΕ, προκειμένου κατά το διδακτικό έτος 1984/5 η μετεκπαίδευση των καθηγητών Ε.Γ. να είναι προσανατολισμένη στο καινούργιο σύστημα και υλικοδιδασκαλίας.

- Οικονομικά θέματα

1) Η έρευνα θα χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος του ΚΕΜΕ.

2) Εγκρίνονται 4 μέρες εκτός έδρας το μήνα για τις Κυρίες Ευθ. Κούμα και Τ. Καλλιαμπέτσου προκειμένου να παίρνουν μέρος στις εργασίες της ΟΕ Θεσσαλονίκης.

3) Όσα μέλη των ΟΕ δεν είναι μέλη του ΚΕΜΕ αποζημιώνονται για την απασχόλησή τους στην ΟΕ με το ποσό των 12.000 το μήνα, εκτός αν συμμετέχουν με αμοιβή στο ερευνητικό πρόγραμμα. Σε περίπτωση που η καταβολή της αμοιβής δυσχεραίνεται για τυπικούς λόγους, μπορεί να αντιμετωπιστεί περίπτωση τα μέλη των ΟΕ που είναι καθηγητές στη δημόσια Μ.Ε. να πάρουν μερική απαλλαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα.

- Συντονισμός

Για τον συντονισμό των δύο ΟΕ και την παρακολούθηση του έργου τους το Τμήμα ορίζει επιτροπή από τους κ.κ. Δ. Τομπαΐδη, Σύμβουλο, Κ. Κατσιμάνη και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές. Η επιτροπή αυτή θα έχει αργότερα και

ν ευθύνη να εισηγηθεί στο Τμήμα για έγκριση τα πορίσματα του έργου των

Ακολουθεί συζήτηση κατά την οποία ο κ. Βώρος λέγει ότι για τα αγγλικά θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ο κ. Δ. Ορφανίδης, Καθηγητής Μ.Ε. που δάσκει στη ΣΕΑΜΕ Αθηνών, και για τα γαλλικά η κυρία Ε. Χατζητάκη, Κα-
γήτρια στο Γυμνάσιο Αριδαίας.

Το Τμήμα εγκρίνει ομόφωνα την εισήγηση, όπως διατυπώθηκε από τον
Κακριδή.

A 2o

Οι κ.κ. Στ. Παπασημακόπουλος και Φ. Κακριδής εισηγούνται από κοινού ακόλουθα:

Παίρνοντας υπόψη μας την ως τώρα πορεία της συγγραφής του βιβλίου φυσικής Γ' Λυκείου και έχοντας διερευνήσει όλες τις δυνατότητες συγγραφής που έχουμε, από άποψη προθεσμιών και προσώπων, καθώς και από την άποψη των εγγυήσεων που παρέχονται (α) για την εφαρμογή, ή και ελαφρά βελτίωση, του Α.Π. που εγκρίναμε, και (β) για την επιστημονική και παιδαγωγική αρτιότητα της συγγραφής. Προτείνουμε να αναθέσουμε τη συγγραφή του βιβλίου φυσικής Α' Λυκείου στους κ.κ.

- Εμμ. Σκιαθίτη, Γυμνασ. Α' Γυμν. Κερατσινίου
- Δημ. Κρέμο, Ιδιωτικό, Οδυσσέως 2, Ν. Πολιτεία
- Έναν από τους δύο Λέκτορες Π.Α. (Κ. Ευταξία ή Π. Σκούντζο)
- ή
- Ν. Νικολαΐδη, Καθηγητή ΣΕΛΜΕ

Ποσότητα συγγραφής 150 σελ. κείμενο και 10% ασκήσεις = $165 \pm 20\%$

Ποσότητα συγγραφών 250.000 για τον καθένα

Προθεσμία συγγραφής 28.2.84

Επιτροπή κρίσης (Ν.

- 1.- Π. Ευθυμίου, Καθηγήτρια Π. Αθηνών
- 2.- Α. Καρκαλέμης, Καθηγ. Αναβρύτων
- 3.- Γ. Βλάχος, Καθηγητής

Προθεσμία για την ολοκλήρωση του έργου της κρίσης: 15-3-84

Ποσότητα κριτών: 30.000 ο καθένας

Ακολουθεί συζήτηση, κατά την οποία προτείνεται στη συγγραφική ομάδα συμπεριληφθεί ένας από τους συγγρ. του βιβλίου φυσικής δέσμης ή και ο Ν. Νικολαΐδης. Ο Πρόεδρος παρακαλεί τους Συμβούλους να ψηφίσουν την απόφαση με γνώμη τους καλύτερη σύνθεση της συγγραφικής ομάδας.

ψηφοφορία:

αθίτης	+		+	+	+					4
έμος	+	+	+	+	+	+		+	+	8
εαξίας ή Σκούντς	+	+	+	+		+	επιφυλάσσεται	+	+	7
κολαΐδης										-
ος ομάδας συγγρ. Γ' Λυκ.		+			+	+		+	+	5
	Σκορδύλης	Τομπαΐδης	Παπασημακόπουλος	Αδαμόπουλος	Πάπαδόπουλος	Βώρος	Σπυρόπουλος	Βαρουχάκης	Κακριδής	

Ύστερα από την παραπάνω ψηφοφορία η πρόταση για τη συγγραφική ομάδα
μορφώνεται ως εξής:

Δ. Κρέμος

Ευταξίας ή Σκούντς

Ένα μέλος της Ομάδας συγγραφής βιβλίου Φυσικής Γ' Λυκείου.

Ακολουθεί ψηφοφορία στο σύνολο της εισήγησης. Με τη μειοψηφία του
Σπυρόπουλου το Τμήμα εγκρίνει την εισήγηση στο σύνολό της.

Μειοψηφώντας ο κ. Σπυρόπουλος λέγει:

1.- Σταθερή μου θέση είναι ότι βιβλία, τα οποία μάλιστα έχουν σκοπό
καλύψουν διδακτικές ανάγκες εξαιρετικής σημασίας, όπως είναι για το μά-
μα Φυσικής στο Λύκειο, δε γράφονται σε προθεσμίες 4 μηνών. Ξεκινάμε
ντα με τέτοιες προδιαγραφές κι ύστερα αναγκαζόμαστε να καταφύγουμε σε
ρατάσεις προθεσμιών, "τευχοποιήσεις" και, το χειρότερο, να στέλνουμε
ο τυπογραφείο βιβλία για τα οποία έχουμε σοβαρότερες επιφυλάξεις. Αν
αν να δοθεί από τώρα ανάθεση για σχολικό βιβλίο που θα πρωτοδιδασκόταν
σχ. έτος 1985-6, οι αντιρρήσεις μου θα ήταν λιγότερες.

2.- Παίνεται ότι οδυνηρές εμπειρίες πολύ λίγο μας δίδαξαν. Κά-
με ανάθεση σχολικού βιβλίου τέτοιας σημασίας σε συγγραφείς που είτε
τώρα δεν έχουν γράψει τίποτε, ή δεν είναι και της ειδικότητας (ακού-
κε το όνομα Χημικού) ή δεν αναφέρεται και το όνομά τους (π.χ. ένας
τους λέκτορες τους κ. Ευθυμίου ή ένας από τους συγγραφείς του βιβλίου
Γ' Λυκείου). Η μέθοδος αυτή "παραγωγής συγγραφέων" έχει αποδειχθεί
εμμένη.

3.- Καιρός είναι το Τμήμα να παραδεχθεί ότι δεν μπορεί να βγάλει
α ευπαθείς σε ορισμένους τομείς, ιδιαίτερα στον τομέα των μαθημάτων
ειδικότητας Α4. Η υπόθεση κατάρτισης προγραμμάτων, συγγραφής βιβλίων,
γραφής οδηγιών, επιμόρφωσης διδακτικού προσωπικού σε ένα πλήθος μαθη-
ων (Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Γεωγραφία, Οικονομική, Φυσιογνωστική)
όλες τις τάξεις Γυμνασίου και Λυκείου δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί από
μόνο άνθρωπο, όσο άξιος και αποσπασμένος κι αν είναι. Βέβαια υπάρχουν
άλλες 3 νομοθετημένες θέσεις (1 Συμβούλου Φυσικής, 1 Συμβούλου Χημείας
1 Εισηγητή), αλλά εδώ και χρόνια δουλεύουμε (και δεν ξέρω ως πότε θα
λεύουμε) με ένα μόνο Σύμβουλο. Νομίζω ότι πρέπει να είμαστε πολύ
γρογκείς σ' ό,τι αφορά τον τομέα των μαθημάτων ειδικότητας Α 4 και με
ύ σύνεση και σύνθεση "οικονομίας των πραγμάτων" να γνωμοδοτούμε για
τα που αφορούν τον κλάδο αυτό.

1 Το Τμήμα

και η Παιδαγωγική

Αποφασίζεται από την Επιτροπή

στέλνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου
τό άρθρο 33 του Ν.1143/81

"Φυσική"

Τίτλος :

Τάξη : ... Α' Λυκείου

στους α) Π. Σκαμπίνα, Λέκτορα Φυσικής στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Π. Αθηνών
Επώνυμο Όνομα Ιδιότητα Δ/ση
β) Δημ. Κερίμα, Καθηγητή Φυσικής (Ιδιωτική) Διδασκαλίας 2. Νομική
γ) Δαν. Κάρκαλα, Καθηγητή Φυσικής, Αποσπασμένο στο Κε.Μ.Ε

πρoκεια περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την Υπουργική Από-
φαισις, όχι αργότερα από ως 28.2.84

συγγραφής - Όδηγίες:

Το βιβλίο να ενοχλείται διότι κατ'αρχήν το μέγεθος της
εργασίας στην επίσημη ζωή.....

Το βιβλίο (ανάλ. Πρόγραμμα) Σύνταγμα με το εγκεκριμένο
κατά την Πράξη (Πρακτικά αριθμ.....)

ταξη της ύλης σε μέρη - κεφάλαια (p. B 2)

γραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου (p. B 2)

Μορφή του βιβλίου π. εγκεκριμένο

Ονομασία - Σχεδιαγράμματα ΝΑΙ

Ολοκληρωτικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις ετήσιες Α' Λυκείου
πινάκες ύλης

Προθεσμία υποβολής 28.2.1984

Εκτίμηση (Αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.α.) 150.000

Εκτίμηση 10% ακρίβειας = 165 με ακρίβεια ± 20%

Εκτίμηση εικονογραφήσεως ως 25% του κειμένου

Προσέγγιση κόστους

Προσέγγιση κόστους ορίζεται από τους
Εκτιμητές Πρακτική Καταγραφή Προβλεπόμενης Σχεδίας Παν
Εκτιμητής Ονομα Ιδιότητα Δ/ση Αδυνών
Καταθέτης, Κατά Πράξη Αναβιβάζει
Βιβλίου, Καταγραφή Πρακτικής

Προθεσμία περατώσεως του έργου: 15 μέρες μετά την παραλαβή του
χαρακτηριστικού

Ο Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ. 749/70 ισχύει

Αν. Γεωργ. Αποστάκας. Νόμος... 89/1983... (ΑΠ-εμφανίζεται)

Οι κ. Π. Σκοΰτλος και ο κ. Δ. Κέρας
θα παρώσουν 250.000. Ο κ. Καρακας
είναι αγνοούμενος στο ΚΕΜΕ

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Όπως είναι γνωστό (και προκύπτει από τα παραπάνω πρακτικά) α-
ουσίαζα από τις αντίστοιχες δύο συνεδριάσεις νόμιμα, ως συγγραφέας μέ-
ους της κρινόμενης τότε συγγραφής.

2.- Στο πρώτο από τα παραπάνω πρακτικά έπρεπε να είχε εγγραφεί προ-
ιμιακά από τον εισηγητή (και το εισηγούμαι αναδρομικά εγώ σήμερα):

"α) Από τους 7 συγγραφείς ο Ι. Γιαννόπουλος λόγω υπηρεσιακού φόρτου
αι για λόγους προσωπικούς δεν έγραψε το αντίστοιχο κεφάλαιο: "διοικητι-
ού θεσμοί στον ελλαδικό χώρο τον καιρό της Τουρκοκρατίας" (πρ. 38/1983).

β) Ο κ. Κ. Παπαθανασόπουλος παρέδωσε το αντίστοιχο κεφάλαιο: "Η
αθηναϊκή ναυτιλία από το 1832 ως το 1856" αλλά το παρέδωσε (λόγω φόρτου
αλλων υποχρεώσεών του) σε μορφή προτελική, έτσι που δεν μπορούσε να ει-
αχθεί για κρίση.

γ) Κατά συνέπεια εισάγονται για κρίση τα άλλα 5 θέματα που αναγρά-
ονται στην πράξη 38/1983. Γι' αυτά η Επιτροπή Κρίσης συνεδρίασε κατά
θήματα και σε ολομέλεια τις τελευταίες μέρες.

3.- Στο δεύτερο από τα πρακτικά που αναφέρονται ως θέμα στην αρχή
αυτού του σημειώματος έπρεπε να προστεθεί ως συμπέρασμα:

"Κατά συνέπεια - και σε συνάρτηση προς τις πράξεις 38/1983 και 77/
83 ως προς τα θέματα, που αναφέρονται στην ανάθεση συγγραφής Ιστορίας
ό τις Πηγές (Νεότερης και Σύγχρονης, δεσμών γ' και δ'της τρίτης λυκείου
ι στην κρίση των κειμένων που γράφτηκαν - από τον πίνακα των συγγραφέων
της Υπουργικής απόφασης Φ.211.12/24/Γ2/1570/13-6-1983) δεν είναι συγγρα-
ές οι Θ. Βερέμης, Β. Ασημομύτης, Ι. Γιαννόπουλος, Κ. Παπαθανασόπουλος
ι Περικλής Βακουφάρης και το τεύχος που πρόκειται να εκδοθεί επωνυμείται
τα ονόματα των δύο μόνο συγγραφέων Γ. Κοντογιώργη και Φ.Κ. Βώρου που
κρίθηκαν τελικά οι εργασίες τους".

Αυτά εισηγούμαι κύριοι συνάδελφοι για τη συμπλήρωση των δύο πρακτι-
ύ 77/1983 και 80/1983 ανεξάρτητα από το ότι προσωπικά επισημαίνω μια
η ουσιαστική παράλειψη στο πρακτικό 80/1983, δηλαδή την απουσία αιτιο-
αικού για την απόρριψη τριών θεμάτων, που δεν έχουν απορριφτεί από την
./.

πιτροπή Κρίσης.

Ύστερα από συζήτηση το Τμήμα διαπιστώνει ομόφωνα ότι ουσιαστικά
ι συγγραφείς του βιβλίου είναι τώρα μόνο δύο, ο κ. Φ. Βώρος και ο κ.
. Κοντογιώργης, γιατί τα κείμενα των άλλων είτε δεν υποβλήθηκαν για
α κριθούν, είτε κρίθηκαν και απορρίφθηκαν. Αντίστοιχα η διοίκηση του
ΠΕΠΘ μπορεί και πρέπει να τροποποιήσει την Υπουργική απόφαση αριθμ.
.211.12/24/Γ2/1570/13-6-83.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος λέγει: Το ΥΠΕΠΘ, Δ/ση Διεθνών Εκπαιδ. Σχέσεων Τμ. Διεθν. Οργαν., με έγγραφό του 1-7-83/108/1/768 διαβιβάζει έγγραφο της Δ/σης Εκπ/σεως Ελλην. Εξωτερ., 22-6-83/Φ.860/Ζ1/2476 με αντίγραφο πιστολής του καθηγ. WIECZEPKOWSKI προς τον Έλληνα Πρέσβη στη Βόννη στη γερμ. με μετάφρ.) και ακόμη 2 σελ. κείμενο σχετικό στην αγγλική και βέλ. ερωτηματολόγιο.

Μας ζητείται συγκεκριμένα να στείλουμε "τις απαντήσεις μας και τις απόψεις μας στα ερωτήματα των συνημμένων επιστολών" πάνω στο θέμα του συνεδρίου για τα ταλαντούχα παιδιά. Είναι φανερό από το έγγραφο ότι το βίο έχει σταλεί και σε άλλες υπηρεσίες (β. τη φράση του εγγράφου "σε κά- παραλήπτη"). Έτσι, ό,τι θα σταλεί θα πρέπει να είναι μόνο σε σχέση με δική μας υπηρεσία. Ο καθηγ. κ. WIECZEPKOWSKI ζητεί τα ονόματα επιστη- των και οργανισμών που θα μπορούσε να έχουν ενδιαφέρον μέσω της πρεσβεί- για να επικοινωνήσει κατόπιν ο ίδιος απευθείας.

Στο 1ο ερώτημα του η απάντησή μας δεν μπορεί παρά να είναι καταφατι- , αφού το έχει με βάση το νόμο και την πρακτική του ως τώρα την αρμοδιό- τα σύνταξης προγραμμάτων για τις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Από ρφή επιστημονικής ειδικότητας το θέμα ^{ΜΕ} αφορά προσωπικά, έχω μάλιστα στα λίσια της συγγραφής του βιβλίου μου "Ψυχολογία ατομικών διαφορών", Αθήνα 79, 2η έκδ., σελ. 240, αλλά και σε άλλες συγγραφές μου, ασχοληθεί με το α αυτό και έχω μάλιστα διατυπώσει έντονες αντιρρήσεις με επιστημονική ελίσση για μια χωριστή εκπαίδευση σε ειδικά σχολεία ευφυών ή ταλαντού- και ασφαλώς θύγω και το πρόβλημα της αντιμετώπισής τους μέσα στην κα- νική σχολική πάζη του. Νομίζω, ότι έχω λόγους και προϋποθέσεις να επι- ώ τη συμμετοχή μου στο συνέδριο αυτό ως εκπρόσωπου του ΚΕΜΕ ή και του ΠΘ. Άλλωστε και οι σπουδές μου είναι στη Γερμανία.

Στο 2ο ερώτημα: Με βάση και τα προηγούμενα, νομίζω, μπορούμε να προ- νουμε να μας κρατούν ενήμερους για την προετοιμασία του συνεδρίου, δηλ. ΚΕΜΕ και ονομαστικά τον υποφαινόμενο (ή όποιον άλλον τυχόν αποφασίσει τμήμα).

Στο 3ο ερώτημα προτείνω επίσης να είναι καταφατική η απάντησή μας, ατί χρειάζεται οπωσδήποτε να παρακολουθήσουμε το συνέδριο αυτό, μας εν-αφέρει όχι μόνο επιστημονικά, αλλά και ενημερωτικά ως προς τα όσα θα συ-τηθούν και θα προταθούν. Θα μπορούσαν μάλιστα να είναι και εκπρόσωποι του Υπουργείου Νέας Γενιάς και οπωσδήποτε 2 άτομα. Υπάρχει και σχετικό τυπο που συμπλήρωσα για να σταλεί, αν χρειαστεί.

Γενικά παρά τις επιφυλάξεις που έχω για τη συγκεκριμένη χωριστή μορφή εκπαίδευσης των ευφυών και ταλαντούχων παιδιών, το συνέδριο μας ενδια-φει ως ΚΕΜΕ και Υπουργείο Παιδείας, γιατί η εφαρμογή της γνωστής αρχής της εξατομίκευσης στη μάθηση και στην αγωγή και αυτών των παιδιών δεν έχει αντιμετωπιστεί ειδικά ή ιδιαίτερα ως τώρα στη χώρα μας, τουλάχιστο στην πρακτική της πλευρά.

Ακολούθησε συζήτηση.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Το θέμα που εισηγήθηκε ο κ. Παπαδόπουλος και το περιεχόμενο της εισήγησής του μου επιβάλλει να σημειώσω τα παρακάτω:

- 1.- Χρειάζεται πολλή προσοχή να αναζητηθεί το περιεχόμενο του όρου ταλαντούχοι (προικισμένοι)· σε τι;
- 2.- Να διευκρινιστεί πόσο (κατά τους ειδικούς επιστήμονες συμβάλλει στην ή το περιβάλλον για τη λεγόμενη ευφυΐα; Μπορεί κανείς να υποστηρί-ξει ότι ο ένας παράγοντας (φύση ή φυσιολογία;) μηδενίζεται;
- 3.- Η άρνησή μας να συζητήσουμε το θέμα καταργεί την κατάσταση (όπου περιβάλλον - δίκαια ή άδικα - είναι διαφορετικό για τον καθένα;
- 4.- Γνωρίζετε να υπάρχει κάποια κοινωνία όπου για όλους διασφαλίζεται ίδιο ακριβώς περιβάλλον, όπου υπάρχει ισότητα απόλυτη ευκαιριών;
- 5.- Ανεξάρτητα από τα παραπάνω η συμμετοχή σε συνέδρια του τύπου αυτού επιβάλλεται για δύο λόγους:
 - α) να ακούσουμε τι θα πουν
 - β) να πούμε τη συμφωνία μας ή τη διαφωνία μας ή να πείσουμε τους άλλους.

Για τους λόγους αυτούς προσωπικά νομίζω ότι το θέμα χρειάζεται
λειτουργία. Σήμερα το άκουσα επιφυλάσσομαι να μιλήσω αναλυτικότερα
το θέμα αναβληθεί.

Ύστερα από συζήτηση το Τμήμα διαπιστώνει ότι δεν είναι της αρμο-
διότητάς του να συζητήσει την ουσία που αφορά περισσότερο τους επιστή-
νες-ερευνητές των ΑΒΙ. Αποφασίζεται να διαβιβαστεί η εισήγηση του
δικού ψυχολόγου κ. Ν. Παπαδόπουλου.

MA 50

Ο κ. Παπαδόπουλος διαβάζει την εισήγηση του κ. Χιωτάκη ο οποίος ασύαζε:

Όπως γράφει και ο ίδιος ο συγγραφέας, το καινούργιο του βιβλίο αποτελεί μια συμπλήρωση από πλευράς θεματολογίας όπως επίσης μια καλύτερη φσέγγιση κοινωνιολογικών θεμάτων από το προγενέστερο έργο του "Στοιχεία Κοινωνιολογίας", Τόμος 1, Αθήνα 1979.

Υπενθυμίζω ότι σε σχετική συνεδρίαση του Τμήματος Μέσης, η γνωμοδότηση μου για το βιβλίο "Στοιχεία Κοινωνιολογίας" Τόμος 1 - παρά το γεγονός πως υπήρχαν μερικές επιφυλάξεις - ήταν θετική. Είχε αναβληθεί η οριστική κρίση του βιβλίου επειδή κρίθηκε σκόπιμο να διαπιστωθεί αν το καινούργιο βιβλίο του Συγγραφέα είναι καλύτερο και καταλληλότερο για το σχολείο από το πρώτο. Μετά από μελέτη του καινούργιου βιβλίου απαντώ ειδικά στο παραπάνω ερώτημα. Το συμπληρωμένο, βελτιωμένο βιβλίο του συγγραφέα κάνει περιττό τον προβληματισμό για το προγενέστερο εγχειρίδιο. Υπενώ ότι το καινούργιο βιβλίο αποτελεί ένα άρτιο βοηθητικό έργο εισαγωγικό στην Κοινωνιολογία, που - στην βιβλιοθήκη του Σχολείου - μπορεί να είναι πολύ χρήσιμο στον καθηγητή και στον μαθητή.

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει: Το βιβλίο του Δ. Τσαούση: Η κοινωνία του ανθρώπου, 1983, σ. 658 έχει πληρότητα θεμάτων, αντικειμενική θεώρηση και ανάλυσή τους, πρωτοτυπία σύνθεσης-δομής (πβ. π.χ. τα κείμενα μέσα σε γραμμές-πλαίσια κλασικών ερευνητών). Γλωσσικά είναι πολύ προσεγμένο και με πληρότητα και σαφήνεια γραμμένο. Έχει ακόμη και το προσόν να παρουσιάζει οικικούς επιστημονικούς όρους κατά τρόπο πολύ κατανοητό και επαγωγικό (π.χ. η έννοια του "ιδεότυπου" του Μ. Βέμπερ σελ. 41-42).

Το βιβλίο έχει συστηματική πληρότητα, έχει δηλ. βιβλιογραφία (αν και αυτή περιορισμένη, για λόγους μάλλον ελάφρυνσης και απλότητας), πίνακες ορισμών και θεμάτων. Βέβαια δεν συμφωνώ με το να αναφέρονται ξένα ονόματα επιστημονικό βιβλίο μόνο στην ελληνική. Γενικά είναι ένα βιβλίο σύγχρονο και παρόλο που είναι πληθωρικό είναι πολύ χρήσιμο για τις σχολικές βιβλιοθήκες. Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση.

MA 60

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Η επιτροπή κρίσεως (Α. Κοντορράβδη, Γαβαλά, Σ. Ορεινού) του δεύτερου τεύχους της Βιολογίας της Γ' Λυκείου παρδωσε το συναπτόμενο πρακτικό.

Η επιτροπή έκανε παρατηρήσεις τις οποίες μόνο κατά ένα μέρος δέχτηκαν οι συγγραφείς.

Γενικά το πνεύμα των μελών της επιτροπής είναι ότι οι συγγραφείς οφείλουν τους μαθητές να απομνημονεύουν πολλούς ανατομικούς όρους και εγκρίνουν μόνο αν ελαττωθεί ο αριθμός των όρων, διαφορετικά απεκδύονται ευθύνης για την κρίση.

Πιστεύω ότι οι απαιτήσεις της επιτροπής που επικαλείται την "αντικτικότητα των μαθητών είναι υπερβολικές. Επίσης σε μερικά σημεία οι συγγραφείς δεν συμπλήρωσαν εξήγηση όρου π.χ. στην περίπτωση της ομοιότητας. Αυτό όμως μπορεί να θεωρηθεί γνωστό από τη Β' τάξη (ο όρος επεξεργάζεται στο βιβλίο Κριμπά-Καλοπίση και στο λεξιλόγιο της Βιολογίας της Γυμνασίου).

Ύστερα από αυτά εισηγούμαι την έγκριση του β' τεύχους του βιβλίου ως είναι.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ

Η Γραμματέας

Ζαχαριάδου

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΠΡΑΞΗ 93/1983

Σήμερα, 2-11-83 ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 15, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ηλ. Σπυρόπουλος, Ν. Παδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Κατσιμάνης, Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, Πρόεδρος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Φ. Βώρος και Ν. Βαρουχάκης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Ανατύπωση διδ. βιβλίων για το σχ. έτος 1984/5. Εισηγητής κ. Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 2ο - Κρίση καταλληλότητας του βιβλίου "Επιτραπέζια αντισφαύριση" του Γ. Παπαδάκη. Εισηγητής κ. Ι. Σκορδύλης.
- ΘΕΜΑ 3ο - Κρίση καταλληλότητας του βιβλίου "Φυσική-Χημεία" του Δ. Μιχαλόπουλου. Εισηγητής κ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Προγραμματισμός Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητής κ. Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 5ο - Ανακοινώσεις

Επὶ τὴν ἀρχὴν τῆς συνεδρίας, ἀφοῦ διαπιστώθηκε ἀπαρτία καὶ επικυρώθηκε τὸ πρακτικὸ τῆς προηγούμενης συνεδριάσεως, τὸ Τμήμα ἀρχίσαι τὴν ἐξέτασιν τῶν θεμάτων τῆς Η.Δ.

./.

ΜΑ 10

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει:

Εισηγούμαι την ανατύπωση για τη σχολική χρονιά 1984/5 των ακόλουθων δακτυλίων βιβλίων:

- Ομήρου Οδύσσεια, Α' Γυμνασίου, τ. Α' (Μετάφραση) και Β' (Εισαγωγή και Σημειώσεις). Τα δύο τεύχη να ενοποιηθούν και οι σημειώσεις να μπουν υποσελίδιες στο κείμενο που αφορούν.
- Ομήρου Ιλιάδα, Β' Γυμνασίου, Μεταφρ. Καζαντζάκη-Κακριδή
- Αρχαία Ελληνικά, Α' Λυκείου (Κεφαλίδης-Μουμτζάκης)
- Βοτανική-Ζωολογία, Α' Γυμνασίου (Βότσης-Τσώνου κ.α.)
- Θεωρητική Γεωμετρία, Α' Λυκείου (Παπαμιχαήλ κ.α.) } 5α οι λύσεις τού 5
- Ευκλείδειος Γεωμετρία, Ε' Λυκείου (Παπανικολάου) } 6α οι λύσεις τού 6
- Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Γυμν. (Γρηγοριάδης κ.α.θ
- " " " Β' " (" ")
- " " " Α' Λυκ. (" ")
- " " " Β' Λυκ. (" ") } με διορ
- Φυσική, Β' Γυμνασίου (Ζενάκος κ.ά.)
- Φυσική, Γ' Γυμνασίου (Ζενάκος κ.α.)
- Φυσική, Β' Λυκείου (Α. Μάζης)
- Γεωλογία, Ορυκτολογία, Α' Λυκείου (Πατέρας κ.ά.)

Σημειώνω επίσης ότι στον ΟΕΔΒ προχωρεί η εκτύπωση του βιβλίου της Λυκείου "Θουκυδίδης Ιστορία" (Τσαγκαράκη κ.ά.). Το βιβλίο αυτό μπορεί τυπωθεί μια και καλή σε διπλή ποσότητα, γιατί θα χρησιμοποιηθεί οπωσδήποτε και τον ερχόμενο χρόνο.

Το Τμήμα κάνει αποδεκτή ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Κακριδή.

ΜΑ 20

Ο κ. Ι. Σκορδύλης λέγει: Με το αριθμ. Γ2/2612/28-9-83 έγγραφο η νση Εφαρμογής Προγραμμάτων μας απέστειλε την αίτηση του καθηγητή Φυσ. ωγής του 1ου Γυμνασίου Ν. Ηρακλείου κ. Γ. Παπαδάκη, ως και είκοσι αντί- πα του βιβλίου του "Επιτραπέζια αντισφαίριση, πιγκ-πόγκ, και μας παρα- λεί για τις δικές μας ενέργειες.

Σύμφωνα με το Νόμο 186/75 και την αίτηση του ενδιαφερομένου, το ήμα καλείται να κρίνει τη χρησιμότητα του βιβλίου, προκειμένου να ησιμοποιηθεί αυτό στην εκπαίδευση.

Ο κ. Γ. Παπαδάκης στο πόνημά του αυτό καταπιάνεται με ένα τομέα ς Φυσικής Αγωγής, στον οποίο δεν υπάρχουν άλλα σχετικά συγγράμματα. ις 95 σελίδες του βιβλίου που περιλαμβάνουν πρόλογο, εισαγωγή, κύριο μα σε έκταση 60 περίπου σελίδων, πολλές εικόνες, σχεδιαγράμματα, πί- κες, βιβλιογραφία και περιεχόμενα, ο κ. Παπαδάκης περιγράφει την ιστο- κή εξέλιξη της επιτραπέζιας αντισφαίρισης, τη μεθοδολογία της τεχνικής ς, τη διαδικασία της προπόνησης, την τακτική του αγώνα και τους κανο- σμούς του αθλήματος.

Παρά τις ορισμένες αδυναμίες του βιβλίου που περιορίζονται στην ογραφία ορισμένων λέξεων, όπως π.χ. τέννις-τένις, ρακέττε-ρακέτα, μπάλ -μπάλα, καλλίτερος-καλύτερος και στην ασάφεια μερικών μόνο όρων ή προ- σεων π.χ. στη σελ. 24, παραγρ. 3 "Η κορυφή..... κομιά κίνηση", στη σελ. , παραγρ. 4 "και πάντα στη διαγώνιο της μπάλλας" το βιβλίο παρουσιάζει ετές που θα αναφέρω στη συνέχεια.

1) Έχει περιορισμένη έκταση είναι όμως περιεκτικό και καλύπτει σφαι- κά το θέμα.

2) Είναι γραμμένο σε απλή και κατανοητή γλώσσα.

3) Είναι εμπλουτισμένο με πολλά βοηθητικά σχήματα, με φωτογραφίες, ι σχεδιαγράμματα και πίνακες.

4) Περιέχει πολλές μεθοδολογικές οδηγίες για την εκμάθηση της τεχνι ς και γενικότερα συμβάλλει στη γνωριμία του αναγνώστη με την αντισφαί- ση.

Για τους λόγους αυτούς, αλλά και για τους πρόσθετους λόγους της γάλης διáδοσης της επιτραπέζιας αντισφαίρισης στα σχολεία και της άγκης ύπαρξης ενός σχετικού βοηθήματος για τους μαθητές και τους καθηγτές Φυσ. Αγωγής, εισηγούμαι στο Τμήμα να θεωρήσει το βιβλίο του κ. Παπσοδόκη "Επιτραπέζια αντισφαίριση, πιγκ-πογκ" κατάλληλο για τις σχολές βιβλιοθήκες.

Το Τμήμα δέχεται την εισήγηση του κ. Ι. Σκορδύλης κατά πλειοψηφία.

Μειοψήφισαν οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, Α. Αδαμόπουλος και Δ. Τομπαΐδης

ΤΜΑ 3ο

Ο κ. Στ. Παπασημακόπουλος λέγει: Σχετικά με τα βιβλία του εκδότη Μιχαλόπουλου που έχουν τίτλο "το (βιβλίο) της Γνώσεως" και πε-
έχουν Χημεία Β' και Γ' Γυμνασίου και Φυσική Β' και Γ' Γυμνασίου έχω
εισηγηθώ τα ακόλουθα:

α) Τα βιβλία δεν είναι γραμμένα με το μονοτονικό όπως όλα τα βι-
α του Γυμνασίου.

β) Τα βιβλία είναι γραμμένα με πνεύμα λογιστικό περισσότερο και
γότερο πειραματικό. Μια απλή μελέτη των βιβλίων Φυσικής και Χημείας
βαιώνει τον αναγνώστη ότι: 1) Το βιβλίο προσανατολίζει τους μαθητές
η λογιστική θεώρηση της Φυσικής παραθέτοντας μεγάλο αριθμό προβλημάτων
κλιμακώσεις δυσκολίας π.χ. στη σελ. 131 του βιβλίου της Φυσικής υπάρ-
ουν 22 προβλήματα που αναφέρονται στην άνωση. 2) Το βιβλίο Χημείας
προσανατολίζει τους μαθητές στην λογιστική και όχι στην πειραματική θε-
ηση της Χημείας π.χ. στη σελ. 81 (απαντήσεις, ερωτήσεις, λύσεις προ-
ημάτων Χημείας Β' Γυμνασίου) υπάρχουν λύσεις ασκήσεων που δίνουν στο
ητή του Γυμνασίου την εντύπωση ότι Χημεία είναι ασκήσεις. 3) Κανένα
δ τα βιβλία δεν προσανατολίζει τους μαθητές στην πειραματική μέθοδο και
νικά τα βιβλία είναι γραμμένα αντίθετα με το πνεύμα των οδηγιών διδα-
αλίας στις οποίες τα προβλήματα δεν θα πρέπει να συγκεντρώνουν την
σοχή των μαθητών σε βάρος των άλλων στοιχείων της διδακτικής ενότητας.
συγγραφείς των παραπάνω βιβλίων αγνοούν τις οδηγίες αυτές και τα βι-
βλία γράφτηκαν με αντίθετο πνεύμα (έξαρση τυπολογίου).

Για το λόγο αυτό δεν μπορώ να εισηγηθώ στο τμήμα ότι είναι χρήσιμα
α τους μαθητές για τα διαβάζουν στο σπίτι.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου

ΕΜΑ 4ο

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Σας διαβάζω το έγγραφο αριθμ. 10331/13-10-83 του Υπουργού Παιδείας που έφτασε στο Τμήμα χτές. (ανάγνωση εγγράφου). Το έγγραφο συνοδεύεται από ένα οκτασέλιδο ενημερωτικό φυλλάδιο που θα σας διανεμηθεί μόλις λειτουργήσει το φωτοτυπικό μας μηχανήμα. Σήμερα δε μπορούμε να κάνουμε άλλο από κατανομή εργασίας. Συγκεκριμένα:

α) Το Τμήμα δηλώνει αναρμοδιότητα (ή τουλάχιστο έλλειψη αρμοδίων) στα ακόλουθα μαθήματα:

- Γεωπονία
- Δακτυλογραφία
- Αισθητική αγωγή
- Βιοτεχνολογία
- Αρχές Οικονομίας

β) Το ΑΠ κλπ. των Αρχαίων Ελληνικών και της Ε.Γ. θα το εισηγηθεί ο ίδιος.

γ) Για τα Θρησκευτικά παρακαλώ τον αιδ^ε. κ. Κ. Φούσκο να μελετήσει το θέμα και να εισηγηθεί σχετικά.

δ) Για τα Μαθηματικά αρμόδιοι είναι οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης και Α. Δαμόπουλος.

ε) Για τη Φυσική και τη Χημεία θα παρακαλέσω τον κ. Παπασημακόπουλο να συνεργαστεί με τον πρόεδρο του ΚΕΜΕ.

στ) Για τα στοιχεία Κοινωνιολογίας η αντίστοιχη ΟΕ μπορεί να μελετήσει το θέμα και νας μας εισηγηθεί σχετικά

Προθεσμία για την ολοκλήρωση των εισηγήσεων ορίζουμε τη 10η Νοεμβρίου τελευταία, αλλά σημαντική δήλωση. Το Τμήμα δεν έχει πάρει θέση στο λο θέμα των Ενιαίων Πολυκλαδικών Λυκείων, που το χειρίζεται μια ΟΕ στο υπουργείο (στην ΟΕ συμμετέχει ο κ. Σακκάς). Η αυτονόητη συνεργασία μας αι η γνωμάτευσή μας στα συγκεκριμένα ερωτήματα του Υπουργού δε σημαί-
ουν και ότι το Τμήμα παίρνει θέση απέναντι στην ουσία και στη μεθοδολο-
γία του θέματος.

./.

λουθεί συζήτηση.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Το πρόβλημα που θέτει το υπουργικό έγγραφο είναι πολύ σοβαρό. Το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο είναι μια ανάγκη. Η λειτουργία του έχει αποφασιστεί και έχει εξαγγελθεί. Αυτό είναι δεδομένο που δεν μπορεί να το παραβλέψει το Τμήμα. Το ενημερωτικό φυλλάδιο για το ΕΠΑ που διάβασε ο κ. Πρόεδρος του Τμήματος, αν μάτια δε συζητηθεί παράγραφο προς παράγραφο και δε δοθούν απαντήσεις σε όριες, αφήνει κενά. Άλλωστε η Επιτροπή που μελετά το νέο θεσμό εξετάζει και πάλι το ωρολόγιο πρόγραμμα του ΕΠΑ και επέφερε μεταβολές ιδίως στα μαθήματα επιλογής, που δε φαίνονται στο φυλλάδιο. Δε θα εισέλθω σε καμία λεπτομέρεια. Νομίζω όμως ότι δεν έχει ξεκαθαριστεί το πώς θα χωρηθεί η διαδικασία κατάρτισης των αναλυτικών προγραμμάτων και συγγραφής των νέων βιβλίων για το ΕΠΑ. Ο κ. Πρόεδρος του Τμήματος, ακολουθώντας την προβλεπόμενη από τον ιδρυτικό νόμο του ΚΕΜΕ διαδικασία, ανέθεσε σε μέλη του Τμήματος και στον εαυτό του να κάνουν τις σχετικές εισήγησης. Πώς όμως τα μέλη του Τμήματος και ο ίδιος ο Πρόεδρος του μπορούν να εισηγηθούν για τα ουσιαστικά αυτά θέματα του νέου σχολείου όταν έχουν ασχοληθεί ιδιαίτερα μ' αυτό και δεν έχουν κατανοήσει ίσως τη φιλοσοφία του και όταν ακόμα είναι πολύ πιθανόν να μην αποδέχονται το νέο θεσμό; Άλλωστε, αν μπορούσε το Τμήμα να έχει την πρωτοβουλία για αναλυτικά προγράμματα και τα σχολικά βιβλία του ΕΠΑ, χωρίς να έχει ασχοληθεί ειδικά με το όλο πρόβλημα, ποιος ο λόγος της ύπαρξης επιτροπής για τη μελέτη αυτών των θεμάτων; Και τα θέματα του ΕΠΑ δεν είναι μόνο αρμοδιότητας του δικού μας Τμήματος, είναι αρμοδιότητας και του Τμήματος Παιδείας και Επαγγ. Εκπαίδευσης. Πρέπει λοιπόν το ταχύτερο να ξεκαθαριστούν αυτά τα θέματα για να μπορέσει το νέο σχολείο να αποκτήσει τα προγράμματα του και τα βιβλία του.

ΠΑ 5ο

Έγινε ανακοίνωση των εξής εγγράφων:

4952/21-10-83

4953/21-10-83

4966/24-10-83

4964/24-10-83

Στο σημείο αυτό ολοκληρώνεται η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Παράρτημα 94

Σήμερα 4 Νοεμβρίου 1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9 πρωινή, το Τμήμα Εκπ/σης του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ) ορίσσε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή) με πρόεδρο τον Θ. Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Β. Βώρος, Π. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημαϊκόπουλος, Δ. Τομπά-Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης και Β. Σαραντάκος, Εισηγητές του ΚΕΜΕ. Χρήη γραμματέα έκανε η φιλόλογος Παρα- Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκε στη συνεδρίαση ο εισηγητής του ΚΕΜΕ Κ. Φούσκας, ήταν στο ΥΠΕΠΘ στην επιτροπή εργασίας για το μάθημα των θρησκευτικών (απόφ. 6047/8-12-82).

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος και οι κριτές του βιβλίου Φυσικής Γ' (δέση) Β' τεύχος. Π. Ευθυμίου, Ν. Αντωνίου και Κ. Νταϊλιάνη.

Θέματα Ημερήσιας Διατάξεως.

Ημερωτική συζήτηση με τους κριτές του βιβλίου Φυσικής Γ' Λυκείου (Β' τεύχος).

Εκτύπωση βιβλίου για τη σχολική χρονιά 1984/1985. Εισηγητής: Φ. Βώρος. Μάθημα της Τεχνολογίας στο Γυμνάσιο. Εισηγητής Δ. Σακκάς.

Κριτότητα Ο.Ε. για την υλοποίηση του Προγράμματος "Βοήθεια στην έδρα". Ηγίες διδασκαλίας Ανθολόγιου Αρχ. Συγγραφέων Γ' Λυκείου. Εισηγητής: Σπυρόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας διαπιστώνεται η απαρτία του Τμήματος, ορίζεται η προηγούμενη πράξη και αρχίζει η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

Ο Πρόεδρος ευχαριστεί τους ορισμένους από τον Υπουργό κριτές της εκδόσεως "Δέσμης" για την παρουσία τους στην ενδιάμεση αυτή ενημερωτική σύσκεψη, που σκοπό έχει να ακουστούν οι γνώμες των κριτών για ένα βιβλίο που κάποια στιγμή θα χρειαστεί να τυπωθεί χωρίς περιθώρια για διορθώσεις.

Το λόγο παίρνει ο κ. Αντωνίου που καταθέτει το ακόλουθο έγγραφο με υπογραφές του ίδιου και της κυρίας Νταϊλιάνη.

Πρακτικό

Της επιτροπής κρίσης του διδακτικού βιβλίου "ΦΥΣΙΚΗ" Γ' Λυκείου
(1ης - 2ης) δέσμης

Τα μέλη της επιτροπής Ν. Αντωνίου και Κ. Νταϊλιάνη σε μια σειρά συναντήσεων εξέτασαν τις ενότητες του βιβλίου "Φυσική" Γ' Λυκείου, που αναφέρονται στα θέματα:

Θερμοδυναμική

Ταλαντώσεις

Ειδική θεωρία της σχετικότητας

και τις σχετικές ασκήσεις και ερωτήσεις. Συμφώνησαν για μια σειρά από γνώμες τις οποίες συζήτησαν με τους συγγραφείς σε αρκετές συναντήσεις είχαν μαζί τους. Οι συγγραφείς δέχθηκαν τις παρατηρήσεις, έκαναν τις απαραίτητες αλλαγές και μετά τη διαδικασία αυτή τα μέλη της επιτροπής που αρμόζουν κρίνουν ότι πρέπει να προχωρήσει η έκδοση των παραπάνω κεφαλαίων δεύτερου τεύχους του βιβλίου.

Στη συνέχεια η κ. Ευθυμίου δηλώνει (α) ότι είδε τις 8 πρώτες σελίδες δεύτερου μέρους (Θερμοδυναμική), χωρίς τις αντίστοιχες ασκήσεις, (β) κατά τη γνώμη της το μέρος αυτό δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς σημαντικές διορθώσεις που αφορούν (1) συγκεκριμένα σφάλματα, (2) ορισμένα πολύ σοβαρά θέματα που, κατά τη γνώμη της, δεν έπρεπε να συμπεριληφθούν σε διδακτικό βιβλίο του Λυκείου, (3) μια γενικότερη αναδόμηση ή αναδιάρθρωση της συγγραφής, (γ) ότι σε συζήτηση που είχαν οι συγγραφείς φάνηκε να δέχονται τις παρατηρήσεις της, (δ) ότι περιμένει να δει διορθωμένη μορφή

θερμοδυναμικής και μόνο αν της δοθεί θα προχωρήσει (γρήγορα υπόσχεται) θεώρηση των υπολοίπων κεφαλαίων.

Ακολουθούν διευκρινιστικές ερωτήσεις των Συμβούλων και το θέμα παρα-
ν ανοιχτό ως την ημέρα της τελικής κρίσης.

Στο σημείο αυτό αποχώρησαν οι κριτές του παραπάνω βιβλίου.

20

Ο εισηγητής του θέματος κ. Β. Βώρος λέγει τα εξής: Το θέμα αυτό
μια ιστορία που τη γνωρίζετο Τμήμα. Θα αφηγηθώ μόνο το τελευταίο
αίο για να φτάσω σε προτάσεις (όχι μόνο ανατύπωσης):

α) Πριν από 20 μέρες η Ομάδα Εργασίας, που στεγάζεται στο γραφείο
κ. Κακριδή και εργάζεται υπό την επίβλεψη ή προτροπή του, μου έδωσε
τετρασέλιδο καλογραμμένο σημείωμα με παρατηρήσεις για το βιβλίο που
πασχολεί, κυρίως ορθογραφικές υποδείξεις και επισημάνσεις παραγράφων,
μια σαφέστερη διατύπωσή τους φαίνεται αναγκαία ή επιθυμητή. Οφείλουμε
πιστίες γι' αυτή την προεργασία.

β) Η Ομάδα Ιστορίας (ενισχυμένη και με τον κ. Παπαευθυμίου που πρό-
συνεργάζεται και που έχω ζητήσει την επίσημη ένταξή του στη δύναμη
Ομάδας) εργάστηκε παράλληλα και - έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που
ερα αλλά και την επιστημονική οργάνωση και διδακτική δόμηση του βι-
βλίου - έφτασε στις παρακάτω προτάσεις:

- Για το 1984-85 να ανατυπωθεί το βιβλίο με τις αναγκαίες και δυνα-
βελτιώσεις (που προτάθηκαν από τις δύο Ομάδες και που μερικές διαβι-
στηκαν στους συγγραφείς για αντιμετώπιση από τους ίδιους, κυρίως όπου
ήθηκε αναδιατύπωση κάποιων παραγράφων).

- Για περαιτέρω να μεθοδευτεί η δημιουργία νέου βιβλίου είτε με ανά-
τους ίδιους συγγραφείς είτε με προκήρυξη και για τις δύο περιπτώ-
η Ομάδα θα εισηγηθεί σύντομα τις αναγκαίες προδιαγραφές. Η Ομάδα δεν
κείψε να σημειώσει τις αρετές της συγγραφής και τις εγγενείς δυσχέρειες
εγχειρήματος.

./.

γ) Ύστερα απ' αυτά:

- Ενημέρωσα ένα αντίτυπο του βιβλίου με όσες βελτιώσεις μπορούσα αποφασίσω ο ίδιος.
- Παρακάλεσα τους συγγραφείς να επισπεύσουν την αναδιατύπωση κάποιων γράφων (ελπίζω ότι αύριο θα μου επιδώσουν τα χειρόγρατά τους).

δ) Εισηγούμαι στο Τμήμα:

- Ή να προωθηθεί τώρα το βιβλίο για ανατύπωση με τις βελτιώσεις έχω επισημειώσει και με αυτές που αναμένω από τους συγγραφείς.
- Ή να αναβληθεί η συζήτηση για να είναι ολοκληρωμένη η μορφή του τύπου που θα προωθήσουμε για ανατύπωση.

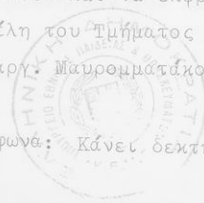
Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αναβάλλει το θέμα αυτό για επόμενη θύραση.

Ο εισηγητής του θέματος Δ. Σακκάς λέγει: Ο κ. Υπουργός της Παιδείας ο έγγραφός του 10330/13-10-83 παρακαλεί το ΚΕΜΕ να προχωρήσει στη μελέται δημιουργία των προϋποθέσεων για την εισαγωγή του μαθήματος της Τεχνικής στα Γυμνάσια από το σχολ. έτος 1984-5 καθώς και στην παράλληλη όρφωση του ωρολογίου προγράμματος (διαβάζει ολόκληρο το έγγραφο).

Για την αναγκαιότητα εισαγωγής του μαθήματος στα Γυμνάσια είχα ανα-ει τις απόψεις μου σε συνεδρίες του Τμήματος όταν και πάλι συζητήθηκε πρόβλημα. Είναι κρίμα που τόσα χρόνια δεν προωθήθηκε το θέμα, αλλά και οριστο που η Πολιτεία αποφασίζει τώρα να το προωθήσει.

Με δεδομένη την απόφαση της Πολιτείας να εισαγάγει το μάθημα της τεχνικής στα Γυμνάσια το έργο μας είναι ^νέξιστα δύσκολο πώς θα μεθοδευτεί η όλη πάθεια. Το θέμα ανάγεται στη δικαιοδοσία του Τμήματός μας, αφού το μα εισάγεται στη Γενική Εκπαίδευση, η εισήγηση όμως για τη δημιουργία προϋποθέσεων για την εισαγωγή του μαθήματος, το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα και τα άλλα συναφή θέματα θα πρέπει να προέλθει από το χώρο του ματος της Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Και επειδή ο κ. Λοκρασσός έχει ασχοληθεί με το μάθημα αυτό παλαιότερα το οποίο υπενθυ-είχε εισαχθεί πειραματικά σε ορισμένα σχολεία, αλλά τελικά δεν προ-πε η προσπάθεια, και επομένως έχει και γνώση και εμπειρία για το πώς υψησε το μάθημα στην πειραματική του εφαρμογή, γιατί δε συνεχίστηκε το αμα, ποια σφάλματα πιθανόν έγιναν που μπορούν ^{τώρα} να αποφευχθούν, τι μπο-να γίνει κάτω από τις σημερινές συνθήκες κτλ., εισηγούμαι να αναθέσει ήθημα στον κ. Στ. Παλαιολοκρασσό να καταρτίσει αναλυτική εισήγηση για το α (προϋποθέσεις για την εισαγωγή του: χώροι, εργαστήρια, διδακτικό υλικό κτλ., αναλυτικό πρόγραμμα, σε ποιές τάξεις θα διδαχτεί και επί αχρόνο κτλ.) και να την παρουσιάσει στο Τμήμα σε ειδική συνεδρία του. συνεδρία αυτή του Τμήματος να κληθούν να παρευρεθούν και να εκφράσουν απόψεις τους για το πρόβλημα και τα άλλα τρία μέλη του Τμήματος της αικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, οι κ.κ. Αναργ. Μαυροματάκος, Σπ. ισης και Ανδρ. Παπανδρέου

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα: Κάνει δεκτή την ηση του Συμβούλου Δ. Σακκά. ./.

Ο Πρόεδρος του Τμήματος και εισηγητής του θέματος Φ. Κακριδής λέγει:
την υλοποίηση του Προγράμματος Βοήθεια στην έδρα και ειδικότερα των
ων που ορίζονται με τις διατάξεις των παρ. 5 και 6β του άρθρου 2 και
παρ. γ' άρθρου 3 Ν.186/4-10-75 συγκροτήθηκε και λειτουργεί Ο.Ε. που
απαρτίζουν τέσσερις φιλόλογοι καθηγητές αποσπασμένοι στο ΚΕΜΕ με την
πεία του Αντιπροέδρου του ΚΕΜΕ.

Έργο της ΟΕ είναι:

- 1) Η οργάνωση και επιμέλεια της εβδομαδιαίας εκπομπής "Μισή ώρα για
καθηγητές της Μέσης Εκπαίδευσης".
- 2) Προετοιμασία της περιοδικής έκδοσης "Εισηγήσεις του ΚΕΜΕ" σε δύο
ελάχιστο τεύχη το χρόνο.
- 3) Δημιουργία "Αρχείου Τεκμηρίωσης Φιλολογικών Μαθημάτων".

Το τελευταίο αυτό είναι ως σύλληψη καινούργιο και ο προγραμματισμός
υποβάλλεται στο Τμήμα για έγκριση.

Ο ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

αρχείο μπορεί, ως ένα σημείο και πρέπει, να επεκταθεί και στα άλλα μα-
τα, μόλις δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις).

Εικό

1) Ο μέσος φιλόλογος δεν έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί τη βι-
γραφία, παλιά και νέα, για να γνωρίσει και να ξεχωρίσει αυτά που του
ίζονται για να στηρίξει και να πλουτίσει τη διδασκαλία του.

2) Στο ΚΕΜΕ δεν γίνεται συστηματική προσπάθεια στον τομέα αυτόν:

- Η βιβλιοθήκη δεν έχει τμήμα σχολικών βιβλίων (παλιά και νέα, εγκε-
ένα ή ελεύθερα βοηθήματα).

- Η βιβλιοθήκη δεν ενημερώνεται με τα βιβλία που είτε από το στόχο
είτε από την ουσία τους είναι κατάλληλα για να βοηθήσουν τον καθηγητή
στο έργο του.

./.

- Η βιβλιοθήκη δεν παρακολουθεί και τα σχετικά περιοδικά (Νέα Παι-
, Φιλολόγος, Φιλολογικά, Διαβάζω, Σύγχρονη εκπαίδευση, Πολίτης κ.α.),
γίνονται απόπειρες συστηματικής ενημέρωσης και αποτίμησης των βιβλίων.

3) Οι παραπάνω ελλείψεις αποτελούν βέβαια έγκοια των Συμβούλων κατὰ
κότητες και θεραπεύοντα με ατομικές προσπάθειες, αλλά το σωστό θα ήταν
πάρξει συντονισμός και προσπάθεια για πληρότητα.

αση για το έργο της Ο.Ε.

Στόχοι

α) Η φροντίδα για τη δημιουργία στο ΚΕΜΕ βιβλιοθήκης σχολικού βιβλίου
"βοηθημάτων".

β) Η κριτική αποτίμηση των βιβλίων (που δεν αποτελούν έκδοση του ΟΕΔΒ)
η αποδελτίωση των σχετικών κριτικών.

γ) Η ενημέρωση των μελών του ΚΕΜΕ και των εκπαιδευτικών για την εκδο-
κίνηση και την χρησιμότητα ορισμένων (τουλάχιστο) από τα βιβλία που
οφορούν.

Μεθόδευση (σε μια πρώτη φάση)

α) Συγκέντρωση των σπουδαιότερων βοηθητικών βιβλίων και άρθρων που
οφόρησαν πριν από το 1980.

β) Συγκέντρωση όλων των βιβλίων και άρθρων από το 1980 και εξής και
κολούθηση των νέων εκδόσεων.

γ) Φροντίδα για την αγορά των παραπάνω από τη βιβλιοθήκη του ΚΕΜΕ.

δ) Συγκέντρωση κριτικών και άλλων αποτιμήσεων.

ε) Σύνταξη βιβλιογραφικού ενημερωτικού κειμένου για τις "Εισηγήσεις".

ς) Επεξεργασία των σχετικών προτάσεων των κ.κ. Συμβούλων και γνωμάτευ-
τον κατάλογο των βιβλίων που θα προτείνουμε να απαρτίζουν τη "Βασική Βι-
θήκη" Γυμνασίου και Λυκείου.

ζ) Τροφοδοσία των ραδιοφωνικών εκπομπών με ενημερωτικό υλικό για την
ση του βιβλίου.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφασίζει να φωτοτυπηθεί η εισήγηση
να διανεμηθεί στα μέλη του Τμήματος και το θέμα να ξανασυζητηθεί.

A 50

Ο εισηγητής του θέματος κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Το Τμήμα Μ.Ε. ΚΕΜΕ κατά τη συνεδρίαση της 18-7-1983 συνέταξε το Αναλυτικό Πρόγραμμα Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας της Γ' Λυκείου (γ' δέσμη) ταυτόχρονα τις οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος. Σύμφωνα με την Ύλη του εκείνη, διδακτέα (άρα και εξεταστέα) ύλη της Γ' Λυκείου σχ. έτους 1983-4 θα ήταν:

Ο Οιδίππους Τύραννος του Σοφοκλή

Το προοίμιο και οι στ. 369-502 της ραψωδίας Ζ της Ιλιάδας

Ο "Περικλέους Επιτάφιος" του Θουκυδίδη, και

Τα κείμενα του "Ανθολόγιου Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων",

μαζί με τη "Θεματογραφία" θα διδάσκονται στο οχτάωρο του προγράμματος Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας.

Όμως στις οδηγίες που συντάχθηκαν με βάση αυτό το αναλυτικό πρόγραμμα δεν έγινε λόγος για το "Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων", επειδή είχε ακόμη εκδοθεί το αντίστοιχο διδακτικό εγχειρίδιο. Η σημερινή ήγηση έχει σκοπό ακριβώς αυτό το κενό να συμπληρώσει.

Λοιπόν, με δεδομένα: α) Το πρόγραμμα της Αρχαίας Ελληνικής γλώσσας και Γραμματείας Γ' Λυκείου (γ' δέσμη) σχ. έτους 1983-4, σύμφωνα με το οποίο το "Ανθολόγιο Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων" θα διδαχθεί 2 ώρες την εβδομάδα από 16 Φεβρουαρίου ως τα τέλη Μαρτίου και 5 ώρες την εβδομάδα από 1 Απριλίου ως το τέλος του διδακτικού έτους (άρα συνολικό περίπου 36 διδακτικές ώρες),

β) Την έκταση του αντίστοιχου εγχειριδίου,

γ) Το επίπεδο αρχαιομάθειας στο οποίο πρέπει να έχουν φτάσει οι μαθητές της γ' δέσμης της Γ' Λυκείου στο τελευταίο τετράμηνο της φοίτησής τους στο Λύκειο,

δ) Τις απαιτήσεις των γενικών εξετάσεων για την εισαγωγή των αποφοίτων των Λυκείων στα ΑΕΙ,

ε) Ορισμένα κριτήρια που βοηθούν στην ευστοχότερη επιλογή των 11-12 (πολύ) κειμένων του "Ανθολόγιου" που μπορούν να διδαχτούν με κανονικό ρυθμό στις 36 διδακτικές ώρες (πιο συγκεκριμένα: ι) το περιεχόμενο και

καλλιτεχνική τους αρτιότητα, ιι) την ανταπόκρισή τους στα ενδιαφέροντα των σημερινών μαθητών, ιιι) το κατά πόσο συμπληρώνουν την γενικότερη εικόνα της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας που πρέπει να έχει σχηματίσει ο απόφοιτος της : γ' δέσμης του Λυκείου και ιιιι) να έχουν κάποτε αση, ώστε να αφήνουν κάτι σημαντικό στο μυαλό του μαθητή),

ηγούμαι τα ακόλουθα:

Α.- Από 16 Φεβρουαρίου ως το τέλος του σχολικού έτους μέσα στο ω-
ριο διδασκαλίας του "Ανθολόγιου Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων" της Γ' Λυ-
ου θα διδασχθούν, με τη σειρά που αναγράφονται, τα παρακάτω κείμενα:

Θέμα 1ο: (Αισχύλος, Προμηθέας Δεσμώτης)

Θέμα 2ο: (Ηρόδοτος, VII, 133-136)

Θέμα 4ο: (Θουκυδίδης I, 70)

Θέμα 6ο: (Θουκυδίδης, II, 65)

Θέμα 23ο: (Αριστοτέλης, Πολιτικά, 1252-1253)

Θέμα 24ο: (Αριστοτέλης, Ρητορική, 1389a-b)

Θέμα 11ο: (Ξενοφώντας, Ελληνικά, II.3 11-16)

Θέμα 12ο: (Λυσίας, Κατά Ερατοσθένους, 92-97)

Θέμα 16ο: (Δημοσθένης, Κατά Μειδίου, 221-225)

Θέμα 19ο: (Αντιφώντας, Αποσπάσματα)

Θέμα 20ο: (Πλάτωνας, Φαίδρος 274c - 275b)

Αν σε ορισμένα Λύκεια ολοκληρωθεί η διδασκαλία των κειμένων αυτών
ν εξαντληθεί το ωράριο του μαθήματος, ο φιλόλογος μπορεί να διδάξει
α κείμενα του "Ανθολόγιου" ύστερα από προσωπική του επιλογή.

Β.- Και για τη διδασκαλία του "Ανθολόγιου" ισχύει η παρ. Α'Ι των
ηγίων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας"
νικότερες οδηγίες) στην οποία παραπέμπουμε τους διδάσκοντες.

Γ.- Ειδικότερες οδηγίες:

α) Πριν από τη διδασκαλία κειμένου οποιoδήποτε αρχαίου συγγραφέα,
εται η απολύτως απαραίτητη γραμματολογική πληροφόρηση, που σε καμιά
έπτωση δεν πρέπει να ξεπερνά τα 15'.

β) Ο ρυθμός διδασκαλίας μπορεί να οριστεί σε 15 περίπου στίχους ώρα με δεδομένα τον επαρκή λεξιλογικό και λοιπό σχολιασμό που ε, το βιβλίο και το επίπεδο της κατάρτισης των μαθητών, ο ρυθμός αυτός ορεί να επιτευχθεί.

γ) Τα "θέματα για συζήτηση" που υπάρχουν για κάθε κείμενο θα απασχο- την τάξη αφού ολοκληρωθεί η διδασκαλία του κάθε κειμένου και με βά- τα όσα γνωρίζουν οι μαθητές απ' την εργασία που προηγήθηκε στην τάξη. τιμο είναι κατά τη σχετική συζήτηση να αναφέρονται σχετικές απόψεις εβρήκαν οι μαθητές σε άλλα κείμενα αρχαίας λογοτεχνίας που διδάσκονται η τάξη τους. Οπωσδήποτε ο καθηγητής μπορεί να προτείνει και διαά του ατα για συζήτηση", γιατί όχι και να προτείνει να συζητήσει η τάξη α τα δυά του (ή και μαθητών) "θέματα για συζήτηση", παραλείποντας ορισμέ από εκείνα που υπάρχουν στο βιβλίο.

δ) Θα πρέπει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο να δηλωθεί ότι μόνο αα θα συντελέσουν τα κείμενα του "Ανθολόγιου" στη συμπλήρωση της σικής κατάρτισης των μαθητών. Η διδασκαλία τους καλό είναι να απομα- θεί όσο γίνεται από τη μεθοδολογία της "Θεματογραφίας" και να ακολου- τον τρόπο ερμηνευτικής προσέγγισης των Κειμένων Αρχαίας Ελληνικής τεχνίας που διδάσκεται στην τάξη.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφαίνεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό

Στο σημείο αυτό τελείωσε η συνδεδρίαση του Τμήματος

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΡΑΞΗ 95/1983

Σήμερα 7 Νοεμβρίου 1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 11 πρωινή, το Τμήμα Εκπαιδεύσεως του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο το Φ. Κακριδή, Αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Στη συνεδρίαση έλαβαν μέρος οι: Δ. Σακκάς, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Χαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδής, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης και Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές. Γραμματέα έκανε η Φιλόλογος Παρασκευή Παπαδημητρίου.

Δεν παραβρέθηκαν στη συνεδρίαση οι: Ν. Βαρουχάκης, Σύμβουλος Β' και Ξύσκας, Εισηγητής, γιατί είχαν άλλη υπηρεσιακή απασχόληση στο ΚΕΜΕ, Α. Παπαδόπουλος, Σύμβουλος Β', γιατί ήταν απασχολημένος σε Επιτροπή ΠΕΠΘ.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- 1ο - Σεμινάριο στελεχών για καθηγητές Γαλλικής. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- 2ο - Η ΟΕ για τη διδασκαλία της ΝΕ γλώσσας στη Θεσσαλονίκη. Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.
- 3ο - Αναλυτικά Προγράμματα μαθημάτων Γ' Λυκείου 1983/4. Εισηγητής Φ. Κακριδής.

Αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε η προηγούμενη πράξη, το αρχισε την εξέταση των θεμάτων της ημερήσιας διατάξεως.

- 4ο - Γνωμοδότηση για τα προσόντα διορισμού, ως καθηγητών των Τεχνικών στη ΜΕ των : 1) Π. Πέτρου, 2) Στέλλας Χατζηπαναγιώτου και 3) Δ. Σβανακέα. Εισηγητής: Β. Θεοδωρακόπουλος.
- 5ο - Ανακοίνωση

./.

10

Ο εισηγητής του θέματος Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Από το γραφείο του Υπουργού Παιδείας, με το έγγραφο αρ. 10702/31-10-83 μας έχει σταλεί αση του Διευθυντή του Γραφείου Πολιτιστικών Σχέσεων της Γαλλικής Πρεσ-
ς. Σύμφωνα με την πρόταση αυτή το Γαλλικό Ινστιτούτο σε συνεργασία
ΣΕΑΜΕ Αθήνας θα οργανώσει σεμινάριο στελεχών για καθηγητές Γαλλικής,
κείας 3 μηνών, με έναρξη εργασιών τον Ιανουάριο 1984, στο οποίο θα κα-
ιστούν 10 καθηγητές Γαλλικής των δημοσίων σχολείων.

Επειδή οι διαπιστώσεις από παρόμοιο σεμινάριο που λειτούργησε το σχ.
1982-3 ήταν πολύ θετικές, επειδή το Γαλλικό Ινστιτούτο διαθέτει το
αίτητο ειδικό προσωπικό και τον κατάλληλο εξοπλισμό, επειδή είναι πολύ
μο για την εκπαίδευσή μας να υπάρχουν μες στη δημόσια εκπαίδευση στε-
που μπορούν να βοηθήσουν στην προσπάθεια επιμόρφωσης των συνόλων του
κτικού μας προσωπικού, εισηγούμαι να εγκρίνουμε την πρόταση του Γαλλι-
Ινστιτούτου και να παρακαλέσουμε τη Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων
ου ΥΠΕΠΘ να μεριμνήσει, μέσα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, για την
ερη προώθηση των απαραίτητων διαδικασιών για τη λειτουργία του σεμι-
ου.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση,

αποφαίνεται ομόφωνα:

Κάνει δεκτή την εισήγηση του Συμβούλου Ηλ. Σπυρόπουλου, όπως έχει.

Ο εισηγητής του θέματος κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει: Η ΟΕ Θεσσαλονίκης προχωρήσει στη δουλειά της, και αυτή τη στιγμή ολοκληρώνεται η δακτυ-
ποση του βιβλίου γλωσσικής διδασκαλίας της Α' Γυμνασίου (Η εργασία της
λογράφησης πήρε - απροσδόκητα - υπερβολικά πολύ καιρό και πέρασε μέσα
σημαντικές δυσκολίες). Μετά την παράδοση του βιβλίου μπορούμε να προ-
ούμε στην πειραματική εφαρμογή του σε μερικά γυμνάσια, προπάντων για
απιστώσουμε την αποτελεσματικότητα της νέας διδασκαλίας στους μαθητές
να να επισημάνουμε ποια βοήθεια θα χρειαστούν οι καθηγητές που θα υλο-
ουν το πρόγραμμα στην τάξη (και να συντάξουμε ανάλογα 'το βιβλίο του
ητή'). Η ΟΕ έχει κάνει κάποια προκαταρκτική εργασία και συνεννοήσεις
τομέα της οργάνωσης της δοκιμαστικής εφαρμογής.

Μας απασχολούν αυτή τη στιγμή τα ακόλουθα δύο θέματα: 1) Μήπως αντί
α τρία βιβλία που σχεδιάζαμε αρχικά για τις τρεις τάξεις του γυμνασίου
αν πιο πρακτικό και πιο αποτελεσματικό να έχουμε δύο βιβλία, ένα για
άξεις Α' και Β' και ένα για την Γ'. Το σχέδιο αυτό θα περιόριζε το
που θα δαπανούσαμε, αλλιώς, στην παραγωγή (συγγραφή και εκτύπωση)
ιβλίου, μαθητή και καθηγητή.

2) Το δεύτερο θέμα αφορά το μέλλον και τις προοπτικές της ίδιας της
ς. Αυτές τις ημέρες ένα μέλος της πρόκειται να αποχωρήσει (τοποθετείται
ση του εξωτερικού). Τα υπόλοιπα μέλη της, όλα ή μερικά, θα επιλεγούν
ολικοί σύμβουλοι. Έτσι η ομαλή συνέχιση των εργασιών της ομάδας θα
προβληματική, αν δε ληφθούν κάποια μέτρα. Το έργο της ομάδας αυτής
η αναμόρφωση και ο εκσυγχρονισμός της γλωσσικής διδασκαλίας, δηλαδή
από τους σημαντικότερους τομείς της εκπαίδευσης, και οι συνάδελφοι που
τελούν έχουν επιλεγεί, όπως ξέρετε, με πολύ αυστηρά ποιοτικά κριτήρια.

Ειδικά μέτρα που θα εξασφάλιζαν τις εργασίες της ομάδας θα ήταν, κατά
ώμη μου, τα ακόλουθα:

α) συνέχιση της απόσπασης των μελών της ΟΕ ως τον Απρίλιο 1984, οπότε
ηρώνεται το έργο τους, όπως προβλέπει η αρχική υπουργική απόφαση για
γκρότηση της ΟΕ (αριθμ. Γ2/2503/1.12.1982),

ή (β) τοποθέτηση των μελών της Ομάδας σε περιοχές της Θεσσαλονίκης, να συνεχίσουν την εργασία τους παράλληλα με την άσκηση των νέων καθη-
των τους.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, δέχεται την εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη αποφασίζοντας ομόφωνα να θέσει το θέμα υπόψη της διοίκησης του Υπουργείου, να λάβει όποιο μέτρο κρίνει σκόπιμο, ώστε η ομάδα εργασίας Θεσσαλονί-
να συνεχίσει απρόσκοπτα και να ολοκληρώσει το πολύτιμο για την εκπαί-
ξη έργο της.

30

Ο Πρόεδρος του Τμήματος και εισηγητής του θέματος Φ. Κακριδής παρακα-
τους Συμβούλους των ειδικοτήτων να διατυπώσουν, αν δεν το έκαναν ακόμη
αναλυτικά προγράμματα της Γ' Λυκείου για να προωθηθούν το συντομότερο
ΥΠΕΠΘ.

Ο εισηγητής του θέματος Β. Θεοδωρακόπουλος θέτει υπόψη των μελών
μήματος τις παρακάτω εισηγήσεις:

1.- Το ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό του Δ2/19591/18-10-83 μας διαβιβάζει
ολογητικά του Πέτρου Πέτρου του Νικολάου, πτυχιούχου Διακοσμητικής
Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Ρώμης, και μας ρωτάει αν ο πτυχιούχος
μπορεί να σκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού ως καθη-
 των τεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. με βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών.

Επειδή ο Πέτρος Πέτρου είναι κάτοχος πτυχίου διακοσμητικής (1979) της
Ακαδημίας Καλών Τεχνών της Ρώμης, το οποίο το ΔΙΚΑΤΣΑ με τη βεβαίωσή του
5-6-81 θεωρεί ως ισότιμο με τα πτυχία τα απονεμόμενα από τα ελληνικά

Επειδή, όπως προκύπτει από πιστοποιητικό της παραπάνω Σχολής αριθμ.
5-2-80, ο Π. Πέτρου έχει διδαχθεί μαθήματα που καλύπτουν τα θέματα
Α.Π. του μαθήματος των Τεχνικών στα ελληνικά σχολεία Μ.Ε.

Επειδή όμως από τα δικαιολογητικά δεν προκύπτει αν ο αιτούμενος είναι
επίσης ελληνικού εξαταξίου γυμνασίου ή λυκείου, όπως απαιτεί η παρ. 1
άρθρου 35 του Ν.309/76,

Εισηγούμαι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα ότι ο Πέτρος Πέτρου του Νικολάου
είναι να ασκήσει τα καθήκοντα του καθηγητή των Τεχνικών στα σχολεία Μ.Ε.
βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών, με την προϋπόθεση ότι κατέχει απολυτή-
ελληνικού εξατάξιου γυμνασίου ή λυκείου.

2.- Το ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό του Δ2/19598/18-10-83 μας διαβιβάζει δι-
ολογητικά της Χατζηπαναγιώτου Στέλλας του Νικολάου, πτυχιούχου Διακοσμη-
της Ακαδημίας Καλών Τεχνών Ρώμης, και μας ρωτάει αν η πτυχιούχος αυτή
είναι να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού ως καθηγήτρια
τεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. με βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών.

Επειδή η Χατζηπαναγιώτου Στέλλα του Νικολάου είναι κάτοχος πτυχίου
διακοσμητικής (1979) της Ακαδημίας Καλών Τεχνών Ρώμης, το οποίο το ΔΙΚΑΤΣΑ
με βεβαίωσή του 233/5-6-81 θεωρεί ως ισότιμο με τα πτυχία τα απονεμόμενα
α ελληνικά ΑΕΙ.

Επειδή, όπως προκύπτει από Πιστοποιητικό της παραπάνω Ακαδημίας
μ. 239/15-2-80, η Χατζηπαναγιώτου Στέλλα του Νικολάου έχει διδαχθεί
ματα που καλύπτουν τα θέματα του Α.Π. του μαθήματος των Τεχνικών στα
νικά σχολεία Μ.Ε.

Επειδή, όμως από τα δικαιολογητικά της δεν προκύπτει αν η αιτουμένη
απόφοιτος ελληνικού εξαταξίου γυμνασίου ή λυκείου, όπως απαιτεί η
1 του άρθρου 35 του Ν.309/76,

Εισηγούμαι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα ότι η Χατζηπαναγιώτου Στέλλα του
λάου μπορεί να ασκήσει τα καθήκοντα της καθηγήτριας των Τεχνικών στα
εία Μ.Ε. με βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών, με την προϋπόθεση ότι
χει απολυτήριο ελληνικού εξαταξίου γυμνασίου ή λυκείου.

3.- Το ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό του Δ2/19192/18-10-83 μας διαβιβάζει δι-
λογητικά του Δημητρίου Σ. Σβανακέα, πτυχιούχου Σκηνογραφίας της Ακαδη-
Καλών Τεχνών του Μιλάνου, και μας ρωτάει αν ο πτυχιούχος αυτός μπορεί
σκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού ως καθηγητής των Τεχνι-
στα σχολεία Μ.Ε. με βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών.

Επειδή ο Δ. Σβανακέας είναι κάτοχος πτυχίου Σκηνογραφίας της Ακαδημίας
ων Τεχνών του Μιλάνου, το οποίο το ΔΙΚΑΤΕΑ με τη βεβαίωσή του αριθμ.
/5-6-81 θεωρεί ως ισότιμο με τα πτυχία τα απονεμόμενα από τα ελληνικά

Επειδή, όπως προκύπτει από Πιστοποιητικό της παραπάνω Σχολής αριθμ.
/17-9-80, ο Δ. Σβανακέας έχει διδαχθεί μαθήματα που καλύπτουν τα θέματα
ΑΠ του μαθήματος των Τεχνικών στα ελληνικά σχολεία Μ.Ε.,

Επειδή από τα δικαιολογητικά δεν προκύπτει αν ο αιτούμενος είναι από-
ος ελληνικού εξαταξίου γυμνασίου ή λυκείου, όπως απαιτεί η παρ. 1 του
ου 35 του Ν.309/76,

Εισηγούμαι να γνωμοδοτήσει το Τμήμα ότι ο Δημήτριος Σ. Σβανακέας μπο-
να ασκήσει τα καθήκοντα του καθηγητή των Τεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. με
το Α.Π. των σχολείων αυτών, με την προϋπόθεση ότι κατέχει απολυτήριο
ικού εξαταξίου γυμνασίου ή λυκείου.

./.

Το Τμήμα, αφού άκουσε τον εισηγητή και συζήτησε το θέμα,

αποφαινεται ομόφωνα:

Ότι οι παραπάνω πτυχιούχοι: 1) Π. Πέτρου, 2) Στέλλα Χατζηπαναγιώτου
3) Δ. Σβανακέας μπορούν να ασκήσουν τα καθήκοντα των καθηγητών των
κλών στα σχολεία Μ.Ε., με βάση το Α.Π. των σχολείων αυτών, με την προϋ-
ποθέση ότι αυτοί κατέχουν απολυτήριο Ελληνικού Εξαταξίου Γυμνασίου ή Λυ-

150 - Ανακοίνωση

Ο εισηγητής του ΚΕΜΕ Β. Θεοδωρακόπουλος λέγει: Ανακοινώνω στο Τμήμα
επιστολή με ημερομηνία 17-10-83 του πολιτικού μηχανικού κ. Π. Κόντου, Ευαγ-
στρίας 97, Καλλιθέα που αφορά τον τρόπο των εξετάσεων και τα διδακτικά
βιβλία και παρακαλώ να εγκρίνετε να τεθεί στον ειδικό φάκελο των παρατηρή-
σεων για τα ΑΠ και τα διδακτικά βιβλία ώστε να την έχουμε υπόψη, όταν θα
επινοήσουμε με τέτοια θέματα. Η επιστολή έχει ως εξής: (Διαβάζει την
επιστολή).

Το Τμήμα, ύστερα από την ανάγνωση της επιστολής, εγκρίνει την πρόταση
κ. Θεοδωρακόπουλου να τεθεί η επιστολή του Π. Κόντου στον ειδικό φάκελο
παρατηρήσεων για τα ΑΠ και τα διδακτικά βιβλία.

Επειδή εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερήσιας διατάξεως, τελείωσε η συ-
στάση του Τμήματος.

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Η Γραμματέας

ΠΑΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Πράξη 96/83

Σήμερα 9 Νοεμβρίου 1983, ημέρα Τετάρτη και ώρα 09:00 το Τμήμα Μ.Ε του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (Αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπατζής, Σύμβουλοι Β΄ Ι. Σχορόγλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφώνιου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Ν. Αδαμόπουλος, (είχε άδεια από τον κ. Κακριδή).

Θέματα Η.Δ

- (1) Έγκριση πράξης Επιτροπής Κρίσης Ιστορίας Α' Γυμνασίου. Εισ. Φ. Βώρος.
- (2) Ανατύπωση διδ. βιβλίων για τη σχολική χρονιά 1984/5. Εισηγητής: Φ. Βώρος.
- (3) Αποστολή βοηθητικού εγχειριδίου Φυσικής για γνωμάτευση. Εισηγητής: Στ. Παπασημακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.-

Θέμα Ιο: Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1. Από καιρό έχουν διανεμηθεί στα μέλη του Τμήματος αντίγραφα της συγγραφής.

2. Στο μεταξύ η Επιτροπή Κρίσης διατύπωσε τις παρατηρήσεις της προς τους συγγραφείς και αυτοί διαμόρφωσαν το τελικό κείμενο έχοντας υπόψη και αυτή την Επιστημονική βοήθεια.

3. Με χωριστές αποστολές από τους κριτές και τους συγγραφείς έλαβα παρατηρήσεις των κριτών και το τελικό κείμενο των συγγραφέων. Διαπιστώνω ότι οι τελευταίοι δούλεψαν με επιστημονική εντιμότητα και για την αξιοποίηση των παρατηρήσεων των πρώτων.

4. Παραδίνω στη Γραμματεία:

- το έγγραφο που πήρα από την Επιτροπή Κρίσης.
- το "σύμα" των παρατηρήσεων.
- το τελικό κείμενο των συγγραφέων.

Επιπλέον δηλώνω ότι οι χάρτες που συνοδεύουν το κείμενο, όλοι άμεσα συναφείς προς αυτό, διαβιβάστηκαν στην αρμόδια χαρτογραφική υπηρεσία.

5. Εισηγούμαι: Το Τμήμα να εγκρίνει τις πράξεις της Επιτροπής Κρίσης και να προωθήσει το "σύμα" στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση, ώστε έγκαιρα να λάβουν οι μαθητές της Α' γυμνασίου το β' τεύχος του βιβλίου τους για τούτη τη χρονιά: 1983-84.

Ακολουθεί συζήτηση.

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει:

Η γενική μου εντύπωση ύστερα από πολύ προσεκτική ανάγνωση του β' μέρους του διδακτικού εγχειρίδιου " Αρχαία Ιστορία" Α' Γυμνασίου των Λ. Τσακίρα-Μ. Τι-βέριου, είναι ότι πρόκειται για μια καλή εργασία, με την οποία θα βελτιωθεί η διδασκαλία της Ιστορίας στην Α' Γυμνασίου.

Σε σύγκριση με το προηγούμενο βιβλίο, το νέο υπερέχει κυρίως σε δύο σημεία:

α) Ότι είναι σημαντικά συντομότερο, έτσι που υπάρχει ελπίδα να διδαχτεί ολόκληρο στην Α' Γυμνασίου και β) βρίσκεται πιο κοντά στην αντιληπτική ικανότητα της ηλικίας του μαθητή αυτής της τάξης.

Ακριβώς αυτή η πολύ θετική εκτίμηση του μόχθου των συγγραφέων του βιβλίου και η πεποίθησή μου στην αξιοσύνη τους, οδήγησε στην διατύπωση προτάσεων, με τις οποίες νομίζω ότι μπορεί να βελτιωθεί ουσιαστικά το νέο εγχειρίδιο πιο συγκεκριμένα.

μένα θα ήθελα να προσεχθούν περισσότερο τα εξής σημεία:

1. Ανάμεσα στους σκώπους του μαθήματος όπως αυτοί διατυπώνονται στο αναλυτικό πρόγραμμα, είναι και "η καλλιέργεια γνήσιου πατριωτικού φρονήματος". Χωρίς καμιά διάθεση να κατακτιήσουμε το σωβινισμό, ιδιαίτερα για τους μικρούς μαθητές είναι καλό να επιδιώκουμε με τη διδασκαλία της Ιστορίας την ευαισθητοποίηση των παιδιών σ'ότι αφορά τη δημοκρατία και την πατρίδα, να τους οδηγήσουμε σε διαμόρφωση γνήσιας δημοκρατικής και πατριωτικής συνείδησης. Νομίζω λοιπόν ότι δεν συμβάλλει σ'αυτό η παράλειψη γεγονότων (έστω και λεπτομερειακών), όπως π.χ του "Μολών λαβέ", της προθυμίας της δημοκρατικής Αθήνας και της άρνησης της ολιγαρχικής Σπάρτης να στείλουν βοήθεια στην Ιωνία, τουρόδλου που έπαιξε ο Αλέξανδρος Α΄ της Μακεδονίας στα Μηδικά, του ιερού λόχου των Θηβών, της μαθητείας του Μ. Αλεξάνδρου κοντά στον Αριστοτέλη κλπ. Θα ήθελα να ξαναδούν το πρόβλημα οι συγγραφείς.

2. Να προσαχτούν πληροφορίες όπως: (σελ. 196) δεν αναφέρεται τίποτα για τους Αρκάδες στην Κύπρο, (σελ. 195) μάλλον ρήτορας παρά φιλόσοφος είναι ο Ισοκράτης, (σελ. 173) έτσι που γράφονται τα πράματα φαίνεται ότι κι ο Αλκιβιάδης πήγε στη Σικελία.

3. Σημειώνονται παραλείψεις γεγονότων που πρέπει να ήταν σημαντικά, όπως: (σελ. 167) οι αγώνες των Παναθηναίων (σελ. 198) η Μακεδονία κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο, (σελ. 201) γιατί ήταν ευαίσθητη η περιοχή των "Στενών" (σελ. 215) παράλειψη του Αισχίνη, (σελ. 225) η προέλευση των Κελτών, (σελ. 240) γίνεται λόγος για "Ιταλικά φύλα" στη Σικελία, που όμως στο αντίστοιχο προηγούμενο κεφάλαιο δεν έγινε λόγος γι'αυτό.

4. Νομίζω ότι η θέση των μεγάλων έργων στην Ακρόπολη "ήταν αμέσως μετά τη σελ. 198, για να ολοκληρωθεί η εικόνα του μεγαλείου της Αθήνας κι όχι στο επόμενο κεφάλαιο. Επίσης θα έπρεπε να υπάρχει, στο κεφάλαιο "Ο Ελληνιστικός κόσμος τον 3ο αιων. π.χ" παράγραφος για την Αθήνα.

5. Επειδή απευθυνόμαστε σε μικρά παιδιά καλό θα ήταν οι ιστορικές τοποθετήσεις να ήταν καλύτερα προσδιορισμένες και όχι όπως το βιβλίο π.χ Μαγνησία,

6. Μπορούν να αφαιρεθούν περιττές λεπτομέρειες, όπως (σελ. 169), η εκμύηση για το "μεγαρικό γύγισμα", (σελ. 246) η σημείωση για τον "Αφρικανό" κλπ.

7. Να προσεχθεί περισσότερο η ορολογία, κυρίως σε δύο σημεία: όχι "αιγυπτιακά" ό,τι αφορούν το κράτος των Πτολεμαίων, γιατί δημιουργείται σύγχυση. Ούτε "το Πέργαμο", αφού η "Πέργαμος" και συνηθίζεται παντού και δόκιμο είναι και π. σύμφωνα με τα αρχαιοελληνικά λεξικά.

8. Ενώ εκφραστικά είναι άρτιο το βιβλίο, να αποφευχθούν εκφράσεις όπως "φύλλα ακάνθου" (σελ. 216), φορτικές επαναλήψεις (ο Πελοποννησιακός πολλές φορές χαρακτηρίζεται "εμφύλιος") και να προσεχθεί ιδιαίτερα από άποψη διατύπωσης η σελ. 183.

9. Αδύνατες μου φαίνονται οι παράγραφοι "Η Ιονική Επανάσταση", "Η σημασία της απόκρουσης των Περσών", "Τα γράμματα" (σελ. 177) "Το δυνάμωμα του κράτους των Μακεδόνων"

10. Μικρότερης σημασίας σημειώσεις έχω κάνει στο ^{από}αντίστοιχο το οποίο καταθέτω.

Ελπίζω ότι αν προσεχθούν τα σημεία αυτά το ήδη καλό βιβλίο μπορεί να γίνει πολύ καλό- δυστυχώς δεν είδαμε τις παρατηρήσεις του κ. Τουλουμμάκου και την εικονογράφηση που θα μας έδιναν την ενκαιρία να εκτιμήσουμε περισσότερο την εργατικότητα την κατάρτιση και τη μεθοδικότητα των πραγματικά άξιων συγγραφέων κ.κ. Τσακίρα και Τιβέριου.-

Ο κ. Σακκάς λέγει:

Το κρινόμενο βιβλίο από διδακτική απόψη ένα στοιχείο που ως τώρα δεν έχει προσεχθεί στη συγγραφή πολλών σχολικών βιβλίων, είναι αυτό που φανταζόμουν για την τάξη αυτή και υποστήριξα πάντα ότι πρέπει να γράφει, είναι, θα έλεγα, ιδανικό. Από την άποψη του περιεχομένου του όμως συμφωνώ με όσα σημείωσε ο κ. Σπυρόπουλος ιδίως για παραλείψεις φρονιματιστικού χαρακτήρα, απαραίτητες στην τάξη αυτή. Όπως η αναφορά του "μολών λαβέ". Το ηρωικό στοιχείο τέρπει τους μαθητές αυτής της ηλικίας και πρέπει να τονίζεται. Καλό θα ήταν να τονιστεί ιδιαίτερα η εθελούσια των Θεσπιέων. Να δούν οι μαθητές πόσο αξία έχει να μάχεται και να θυσιάζει με τη θέλησή σου για κοινά ιδανικά. Και πόσο μεγάλο ηθικό ανάστημα μπορεί να έχουν οι μικροί και οι αδύνατοι. Παρακαλώ να τεθεί στη σχετική σελίδα το χωρίο του Ηρόδοτου που αναφέρεται στη θυσία των 700 Θεσπιέων. Επίσης να τεθεί το επίγραμμα του Σιμωνίδη για τους 300 του Δεωνίδα.

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Το αντίγραφο που παρέλαβα περιέχει το αφηγηματικό κείμενο του β' τεύχους της "Ιστορίας των Αρχαίων Χρόνων" για την Α' γυμνασίου. Μελέτησα το αντίγραφο αυτό, πριν ακόμα ιδώ τις διορθώσεις που έγιναν ύστερα από τις υποδείξεις της Επιτροπής κρίσης. Διαπίστωσα ότι το βιβλίο είναι προσεγμένο από κάθε άποψη: επιστημονική, παιδαγωγική, διδακτική και γλωσσική. Νομίζω πως με τις διορθώσεις γίνεται ένα από τα καλύτερα που έχουν παρουσιαστεί στο τμήμα. Γι' αυτό εισηγούμαι την έγκριση και την προώθησή του.

Ο κ. Βώρος λέγει:

Ύστερα από όσα παρατήρησαν οι συνάδελφοι επιθυμώ να πώ:

1. Οι παρατηρήσεις καλώςδεχτες και παρακαλώ τον κ. Σπυρόπουλο να τις καθαρογράψει γρήγορα ώστε να αξιοποιηθούν άμεσα. Κι αν ακόμη οι παρατηρήσεις του συμπlicitουν με κάποιες διατυπωμένες από την Επιτροπή Κρίσης (κι έρχεται δεύτερος) αυτό δε σημαίνει ότι είναι ποιοτικά δεύτερες.

2. Οι χάρτες του βιβλίου είναι τόσο άμεσα δεμένοι με το κείμενο, ώστε να μη χρειάζονται στο κείμενο περισσότερες τοπωνυμικές ή τοπογραφικές πληροφορίες (π.χ.

για το που ακριβώς είναι η Ίσως ή η Ψός).

3. Μερικά κεφάλαια που φαίνονται κάπως φτωχά σε πληροφορίες (π.χ για τη Μακεδονία) έχουν το "προηγούμενο τους στο α' τεύχος.

Πάντως οφείλουμε ευχαριστίες σε όσους μας πρόσφεραν εποικοδομητικές παρατηρήσεις σήμερα εδώ.-

Το Τμήμα ομόφωνα αποδέχεται την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.-

Θέμα 2ο: Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1. Σε προηγούμενη συνεδρίαση (94/4-II-83) εξέθεσα αναλυτικά ποιές προεργασίες έγιναν για τη βελτίωση τούτου του βιβλίου και μέσα σε ποιά πλαίσια κινήθηκαν για να ετοιμάσω τούτο το ^{αντίτυπο} με βελτιώσεις και κάποιες αναδιατυπώσεις και προσθήκες.

2. Στην ίδια εκείνη συνεδρίαση έλεγα ότι η Ομάδα Ιστορίας έχει καταλήξει στη σκέψη να εισηγηθεί την προκήρυξη διαγωνισμού για νέο βιβλίο. Επισυνάπτω σήμερα το σκεπτικό που συνοψίζεται στο ότι: το βιβλίο που έχουμε έχει αρετές και μειονεκτήματα που πρωτοφανερώνονται στον τομέα αυτό. Και σε προσεχή συνεδρίαση θα κάνουμε τη σχετική εισήγηση και θα δώσουμε τις προδιαγραφές.

Ακολούθησε συζήτηση...

Ο κ. Ηλίας Σπυρόπουλος λέγει:

Δεν βλέπω την ανάγκη ανατύπωσης με μικρότερες ή μεγαλύτερες βελτιώσεις του βιβλίου "Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές" όχι τόσο επειδή παρουσιάζει τις αδυναμίες του από όλες τις πλευρές επισημάνθηκαν όσο επειδή το αντικείμενό του δεν νομίζω ότι είναι απαραίτητο ή και δυνατό να διδαχθεί στα Λύκεια. Επαναλαμβάνω τη βασική μου θέση να διατεθεί το ωράριο για τη συμπλήρωση και ολοκλήρωση της Ιστορικής πληροφόρησης των μαθητών μας, για τον πρόσθετο λόγο ότι η ύλη των δύο άλλων βιβλίων της Γ' Λυκείου είναι αδύνατο να διδαχθεί έστω κατά το 2/3 με το σημερινό ωράριο.-

Ο κ. Σακκάς λέγει:

Κατά την κρίση του διδακτικού βιβλίου "Εισαγωγή στις Ιστορικές σπουδές, των Γ. Γιαννόπουλου κ.α στο Τμήμα υποστήριξα θερμά την έγκριση του βιβλίου. Γιατί περιέχει κεφάλαια αξιόλογα και διαχέεται από μια προοδευτική ιδεολογία, ιδιαίτερα στο πρώτο μέρος, που με συγκινεί. Για πρώτη φορά τα παιδιά ακούνε για κάποια πράγματα ορισμένες διαφορετικές απόψεις από εκείνες που άκουσαν ως τώρα. Έλαβα θέση υπέρ του βιβλίου και βοήθησα, πιστεύω να φτάσει στο σχολείο ακριβώς γιατί είναι ικανοποιητικό στο περιεχόμενό του και "εν γνώσει" μου ότι διδακτικά είναι αμέθοδο και ότι θα παρουσιάσει δυσκολίες....

Τώρα έχουμε μια εμπειρία. Το βιβλίο συγκεντρώνει την καθολική απ'ό,τι πληροφορούμαι επίκριση των καθηγητών που τα διδάσκουν. Γιατί είναι αμέθοδο διδακτικά και δύσπεπτο. Έχει λοιπόν δημιουργήσει το βιβλίο προβλήματα. Και δεν είναι βιβλίο συνηθισμένο. Είναι βιβλίο δέσμης. Και οι μαθητές αναγκάζονται να αποστηθίζουν παραγράφους του βιβλίου που ως προς το περιεχόμενο δεν τις κατανοούν και ορισμένες απ' τις οποίες δεν ωφελούν σε τίποτα.

Θα είναι βλαπτικό για το μάθημα, το βιβλίο, τους συγγραφείς του, την Ομάδα Εργασίας Ιστορίας στο ΚΕΜΕ, για όλους μας να σταλεί το βιβλίο για εκτύπωση στην ίδια μορφή. Οι συγγραφείς του ιδιαίτερα ο κ. Γιαννόπουλος που έχει γράψει την πιο σημαντική ενότητα, δεν μπορεί να είναι αδιάφοροι γι' αυτό το θέμα. Δικό τους πρόβλημα είναι δάσκαλοι είναι, να το κοιτάζουν. Έχουμε εδώ στο ΚΕΜΕ και Ομάδα Εργασίας Ιστορίας, χωρίς απ' ό,τι ξέρω απασχόληση από το διδάστημα. Αν οι συγγραφείς δεν έχουν χρόνο, ας αναλάβει αυτή η Ομάδα να κάνει ευκολότερες τις δύσκολες σελίδες του βιβλίου και να, απαλείψει ορισμένες παραγράφους με περιεχόμενο πολύ εξειδικευμένο. Να ξαναγράψουν οι συγγραφείς ή η Ομάδα Ιστορίας π.χ την ενότητα. Η αιτιότητα στην Ιστορία από την υποενότητα. Οι παράγοντες κ.ε με στόχο την καλύτερη οργάνωση του περιεχομένου - οι πλαγιότιτλοι στο βιβλίο θα βοηθούσαν πολύ στην κατανόηση του περιεχομένου και την αποφυγή των επαναλήψεων και της σύγχυσης και γι' αυτό τους θεωρώ πολύ απαραίτητους - και να απαλείψουν την ενότητα. Η νέα ιστορία (σελ. 42-47) που είναι γριψώδης και εξαιρετικά εξειδικευμένη ή καλύτερα να την ξαναγράψουν και αυτή συντομευοντάς την και κάνοντάς την πιο συγκεκριμένη και πιο απλή.

Ο κ. Βύρος λέγει:

Ύστερα από όσα ακούστηκαν επιθυμώ να παρατηρήσω:

1. Διατυπώθηκαν κρίσεις βαριές και χρησιμοποιήθηκαν επίθετα πολλά και βαριά αλλά δεν ακούστηκαν ουσιαστικά, δηλαδή συγκεκριμένα σημεία (παράγραφοι) του βιβλίου που χωλαίνουν σε ακρίβεια ή πληρότητα. Κατηγορίες δε γίνονται με αοριστίες.

2. Μερικοί αγορητές επικαλέστηκαν τις κρίσεις καθηγητών μαθητών χωρίς όμως συγκεκριμένη αναφορά σε κανένα πρόσωπο. Θα αναπληρώσω εγώ προσφέροντας εντυπώσεις από συνέδρια - σεμινάρια ιστορίας στα Γιάννενα (περίπου 200 στο ακροατήριο) στην Πάτρα (περίπου 300), στην Τρίπολη (περίπου 80), στο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπ. Αθηνών (περίπου 200 συνάδελφοι, μόλις προσχθές) Διατύπωσαν κάποιες ερωτήσεις, όχι όμως απελπισία ή αγανάκτηση, όπως θα ταίριαζε αν αλήθηναν όσα μας είπαν οι εδώ αγορητές

3. Υπάρχει πραγματικά ένα κεφάλαιο που δε θίγεται αρκετά αναλυτικά στο βιβλίο: οι ιστορικοί νόμοι. Για να βοηθηθούν οι συνάδελφοι στο σημείο αυτό έχω κάνει δύο ενέργειες:

(α) Από καιρό σας υποσχέθηκα να δώσω για το Δελτίο του ΚΕΜΕ ένα άρθρο μετάφρασμένο από τα Αγγλικά: CARL HEMPEL, Η λειτουργία των γενικών νόμων στην ιστορία.

(β) Πρόσθεσα ένα βιβλιογραφικό λήμμα στο βιβλίο: Το άρθρο του Ελ. Πρεβελάκη, Το πρόβλημα των γενικεύσεων.

4. Όταν λέγω ότι έγιναν οι αναγκαίες και δυνατές την ώρα αυτή βελτιώσεις εννοώ και ότι: τούτο το συγκεκριμένο βιβλίο ως σύλληψη και συγγραφή δεν είναι δυνατό να αναδομηθεί ή ριζικά να αναθεωρηθεί στο περιορισμένο χρόνο και κατά συνέπεια δε θεωρώ σκόπιμο να αναβάλουμε την ανατύπωση για μήνες με τον κίνδυνο πάλι να μην έχουμε έγκαιρα το βιβλίο για τους μαθητές το Σεπτέμβριο του 1984.

5. Και θυμίζω ότι το αντικείμενο τούτο είμαστε και μείς σε δυσκολία να το δούμε αντικειμενικά γιατί ποτέ κανείς από μας δεν το διδάχθηκε. Γι' αυτό και νομίζω ότι δε είναι έκφραση ιδιαίτερης σύνεσης ούτε ο ενθουσιασμός ούτε η καταδίκη. Ευχαριστώ.

Ύστερα από τη συζήτηση που έγινε ο Πρόεδρος θέτει σε ψηφοφορία τις ακόλουθες δύο προτάσεις:

(1) Άμεση προώθηση της ελαφρά βελτιωμένης μορφής στο ΥΠΕΠΘ για ανατύπωση.

(2) Απόπειρα αναθεώρησης του βιβλίου στα χρονικά πλαίσια που έχουμε από τους ίδιους τους συγγραφείς προκειμένου το βιβλίο να είναι έτοιμο για για εκτύπωση το Μάρτιο του 84.

Ψηφοφορία

Σκορδίσλης	πρόταση	Βώρου (Α')
Τομπαζίδης	πρόταση	Β'
Παπασημακόπουλος	πρόταση	Βώρου (Α')
Παπαδόπουλος	πρόταση	Β'
Βώρος	πρόταση	Βώρου (Α')
Σπυρόπουλος	Λευκή	
Βαρουχάκης	πρόταση Β'	
Σακκάς	πρόταση	Β'
Κακριδής	πρόταση	Βώρου (Α')

Με ψήφους 4:4± τη διπλοψηφία του Προέδρου και με μία λευκή το Τμήμα αποφασίζει ν
προωθήσει το βιβλίο για εκτύπωση με τις μικρές διορθώσεις που υπάρχουν στο αντί-
τυπο που καταθέτει ο κ. Βώρος.

Θέμα 3ο: Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει:

Σχετικά με το βιβλίο (λιθόγραφο) του Λυκειάρχη Σ.Δ Κωττή έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

Πρόκειται για μια εξαιρετικά προσεγμένη εργασία. Νομίζω ότι για κάθε καθηγητή της έδρας θα ήταν ένα εξαίρετο βοήθημα.

Παρόλο που το βιβλίο επιγράφεται "SI 2I διεθνές σύστημα μονάδας μέτρησης φυσικών μεγεθών ^{και} Τεχνική χρήση του", των περιέχονται και μονάδες άλλων συστημάτων καθώς και άλλα συναφή με τις μονάδες θέματα όπως στο κεφ. Ι2 τα "φυσικά συστήματα".

Όμως γενικά για το περιεχόμενο τα βιβλία δεν μπορώ να εισηγηθώ ότι θα βοηθήσουν τους μαθητές της Α΄ και Β΄ Δέσμης περισσότερο θα τους περιπλέξει. Το βιβλίο της Φυσικής για τις δέσμες αυτές χρησιμοποιεί κατά μεγάλο μέρος το SI και μόνο μικρές μετατροπές των εκατοστομétrων σε μέτρα και των γραμμαρίων (G) σε χιλιόγραμμα (KG) χρειάζονται, τις οποίες οι μαθητές γνωρίζουν από τις προηγούμενες τάξεις. Γιαυτό το θεωρώ κατάλληλο μόνο για τους καθηγητές και τις σχολικές βιβλιοθήκες.

Το Τμήμα αποφαινεται ομόφωνα.

Επιφυλάσσεται να γνωμοδοτήσει όταν το βιβλίο του κ. Κώττη Σπυρίδωνα τυπωθεί. Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.-

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΡΗΣΕΩΝ

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 97/1983

Σήμερα, 11-11-83, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεων του (αίθουσα Ολομέλειας, Μεσο-396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φ. Κακριδή, αντιπρό- του ΚΕΜΕ.

Ελαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. πουλος, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, υλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδω- ουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα ωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Ν. Παπαδόπουλος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- 1ο - Η τεχνολογία στο Γυμνάσιο. Εισηγητής Σ. Παλαιοκρασσάς.
- 2ο - Α.Π. Α' Λυκείου (ενιαίου πολυκλαδικού). Εισηγητές κατά ειδικότη
- 3ο - Ανατύπωση βιβλίου ανθρωπολογίας Β' Γυμνασίου. Εισηγητής κ. Στ. Παπασημακόπουλος.
- 4ο - Συγκρότηση ΟΕ για την υλοποίηση του προγράμματος "Βοήθεια στην έδρα". Εισηγητής Φ. Κακριδής.

Ετην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε ακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των των της Η.Δ.

1ο

Ο κ. Παλαιοκρασσάς διαβάσει την εισήγησή του η οποία έχει ως εξής:

: Έγγραφο κ. Υπουργού προς το ΚΕΜΕ με αριθμό 10330/13-10-1983

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Προς στόχος : Η μαζική αντιμετώπιση του "τεχνολογικού αναλφα-
βητισμού" στη χώρα μας με την ένταξη του σχετι-
κού μαθήματος στο δεύτερο κύκλο της υποχρεωτι-
κής εκπαίδευσης.

Γενικός σκοπός: Στην εκπαίδευση το πρόγραμμα της τεχνολογίας
στο Γυμνάσιο αποβλέπει σε γενικές γραμμές :

- (1) Στην αντιμετώπιση της διάστασης μεταξύ χε-
ριού και μυαλού.
- (2) Στην αντιμετώπιση του προβλήματος του διαχω-
ρισμού του σχολείου και της ενεργού ζωής.
- (3) Στην εισαγωγή της συλλογικής διαδικασίας στη
μάθηση.

και τεχνολογία:

Η τεχνολογία χαρακτηρίζεται από δύο βασικές δρα-
στηριότητες. Η πρώτη δραστηριότητα έχει φύση
συνθετική και είναι η δημιουργική δραστηριότητα
του σχεδιασμού προϊόντων και διαδικασιών παραγω-
γής. Η δεύτερη είναι αναλυτική δραστηριότητα και
αφορά την κατανόηση και κατ'επέκταση τον έλεγχο
πολύπλοκων συστημάτων και διαδικασιών, όπως του
περιβάλλοντος, της βιομηχανίας, μιας μηχανής ή
ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Σε κάθε τεχνολογία ο τελικός σκοπός είναι η
πρακτική αξιοποίηση των καθιερωμένων επιστημονι-
κών και άλλων σχετικών γνώσεων για χάρη κοινωνι-
κών παραγωγικών στόχων, ανεξάρτητα όμως από το
αν, κατά το χρόνο εφαρμογής, έχουν θεμελιωθεί

επιστημονικά όλες οι μέθοδοι και διαδικασίες που χρησιμοποιούνται. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι με τον όρο " κοινωνικοί παραγώκοι στόχοι" εννοείται η δημιουργία αντικειμένων και προϊόντων που είναι χρήσιμα στην κοινωνία. Και η πιο μεγαλοφυής τεχνική λύση δεν αξίζει τίποτα από τεχνολογική άποψη, αν το προϊόν της δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ανθρώπους. Αυτή άλλωστε είναι η σημαντικότερη διαφορά της τεχνολογίας από τις θετικές επιστήμες.

Με τα παραπάνω εισαγωγικά μπορούμε στη συνέχεια να συμφωνήσουμε στον εξής ορισμό της τεχνολογίας, στα πλαίσια της ένταξης σχετικού μαθήματος στο γενικό σχολείο :

" ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ είναι η δημιουργική και πρακτική εφαρμογή των γνώσεων των σχετικών με υλικά, πηγές και μέσα ενέργειας και με φυσικά φαινόμενα με μοναδικό σκοπό τη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών διαβίωσης".

Ανάλογα με την περίπτωση υπάρχει και διαφορετικός τρόπος ταξινόμησης των βασικών τεχνολογικών τομέων. Στην εκπαίδευση έχει καθιερωθεί διεθνώς η ταξινόμηση αυτή να γίνεται σύμφωνα με τις μορφές που η τεχνολογία εκδηλώνεται στην κοινωνική μας ζωή, που είναι τρεις :

- (1) Εργαλεία και μηχανές
- (2) Ισχύς και πηγές ενέργειας
- (3) Επικοινωνίες και μεταφορές

Πρόταση: Σχετικά με το υπουργικό έγγραφο 10330/13-10-1983 προτείνουμε την εξής προσέγγιση:

I. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα της τεχνολογίας στο Γυμνάσιο να κατανεμηθεί στις τρεις τάξεις ως εξής :

Α' Γυμνασίου - Τεχνολογικό Εργαστήριο (2 ώρες)
(Πράξη 40/80)

Β' Γυμνασίου - Εισαγωγή στην Τεχνολογία (2 ώρες)
(Πράξη 40/80).

Γ' Γυμνασίου - Εισαγωγή στη Βιομηχανία (2) ώρες)

Τα αναλυτικά προγράμματα των τριών τάξεων έχουν ήδη δοκιμαστεί πειραματικά σε Ελληνικά σχολεία^{1,2}. Τα προγράμματα της Α' και Β' Γυμνασίου έχουν οριστικοποιηθεί από το τμήμα Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης του ΚΕΜΕ. Το πρόγραμμα της Γ' Γυμνασίου είναι έτοιμο και θα μπορούσε να οριστικοποιηθεί από το Τμήμα σε μία από τις προσεχείς συνεδριάσεις.

Για το σχολικό έτος 1984-85 προτείνουμε το πρόγραμμα του "Τεχνολογικού Εργαστηρίου" να γίνει σε όσα Γυμνάσια έχουν εξασφαλίσει τις εγκαταστάσεις και τον απαραίτητο εξοπλισμό (τα υπολογίζουμε σε 30 περίπου). Στα ίδια Γυμνάσια, στη Β' και Γ' τάξη προτείνουμε να εφαρμοστεί το πρόγραμμα "Εισαγωγή στην Τεχνολογία". Έτσι κατά το μεθεπόμενο σχολικό έτος 1985-86 ή Β' τάξη θα διδαχτεί κανονικά το πρόγραμμα "Εισαγωγή στην Τεχνολογία"

-
1. Κασιμάτη Κ., " Αξιολόγηση του μαθήματος της Τεχνολογίας στα Γυμνάσια κατά την πειραματική εφαρμογή", Δημοσίευση του ΚΕΜΕ, Αθήνα 1980.
 2. Κασιμάτη Κ., " Αξιολόγηση του μαθήματος της Τεχνολογίας στα Γυμνάσια: Πρόγραμμα ομαδικής δραστηριότητας (Δεύτερο Τεύχος), Δημοσίευση ΚΕΜΕ, Αθήνα 1980.

ενώ η Γ' τάξη θα διδάχτει το πρόγραμμα " Εισαγωγή στη Βιομηχανία.

Σε όσα Γυμνάσια δεν έχουν τις εγκαταστάσεις και τον εργαστηριακό εξοπλισμό προτείνουμε η Α' τάξη να μην κάνει καθόλου μάθημα τεχνολογίας και να εφαρμόζονται μόνο τα προγράμματα " Εισαγωγή στην Τεχνολογία " και " Εισαγωγή στη Βιομηχανία" στις Β' και Γ' τάξεις αντίστοιχα, με εξαίρεση το σχολικό έτος 1984-85 κατά το οποίο το πρόγραμμα "Εισαγωγή στην Τεχνολογία" θα πρέπει να εφαρμοστεί και στη Β' και Γ' Γυμνασίου. Ο παραπάνω προγραμματισμός παρουσιάζεται συνοπτικά με τον πίνακα που ακολουθεί :

		1984-85	1985-86
α σ μ ό	Α' τάξη	Τεχνολογικό Εργαστήριο	Τεχνολογικό Εργαστήριο
	Β' τάξη	Εισαγωγή στην Τεχνολογία	Εισαγωγή στην Τεχνολογία
	Γ' τάξη	Εισαγωγή στην Τεχνολογία	Εισαγωγή στη Βιομηχανία
α σ μ ό	Α' τάξη	--	--
	Β' τάξη	Εισαγωγή στην Τεχνολογία	Εισαγωγή στην Τεχνολογία
	Γ' τάξη	Εισαγωγή στην Τεχνολογία	Εισαγωγή στη Βιομηχανία

Είναι εύλογο ότι με την πάροδο του χρόνου όσα γυμνάσια εξασφαλίζουν εργαστηριακές εγκαταστάσεις θα προσεγγίζουν το οριστικό πρόγραμμα των τριών τάξεων σταδιακά, σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα.

II. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (Νόμος για την Ειδική Αγωγή, άρθρο 34), το μάθημα της Τεχνολογίας στα Γυμνάσια διδάσκεται από εκπαιδευτικούς του κλάδου 7 της Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου 7 σύμφωνα με το Νόμο 576/77

είτε είναι απόφοιτοι Ανώτερων Τεχνικών Σχολών (ΚΑΤΕΕ κυρίως) καθώς και του μονοετούς τμήματος της ΠΑΤΕΣ (Παιδαγωγική Σχολή της ΣΕΛΕΤΕ), είτε είναι απόφοιτοι της ΑΣΕΤΕΜ της ΣΕΛΕΤΕ, η οποία είναι ειδική σχολή τετραετούς φοιτήσεως και καταρτίζει καθηγητές τεχνικής εκπαίδευσης. Επειδή προετοιμάζεται νομοσχέδιο που θα αντιμετωπίζει κατά ενιαίο τρόπο τη Μέση Γενική και Τεχνική Εκπαίδευση, θα πρέπει να περιλάβει και σχετική διάταξη που θα τακτοποιεί οριστικά το μάθημα της Τεχνολογίας σχετικά με το ποιός και με ποιά προσόντα θα πρέπει να το διδάσκει. Αυτή τη στιγμή μόνο οι απόφοιτοι της ΑΣΕΤΕΜ καταρτίζονται ειδικά για να διδάξουν το μάθημα της Τεχνολογίας. Επειδή η ΣΕΛΕΤΕ, είτε μέσω της ΑΣΕΤΕΜ είτε μέσω της ΠΑΤΕΣ που λειτουργεί σαν επιμορφωτική παιδαγωγική σχολή, είναι το μόνο ίδρυμα που έχει τις εγκαταστάσεις, τον απαραίτητο εξοπλισμό και το ειδικευμένο διδακτικό προσωπικό, προτείνουμε το μάθημα της Τεχνολογίας του Γυμνασίου να διδάσκεται μόνο από αποφοίτους της ΑΣΕΤΕΜ καθώς και από αποφοίτους Πολυτεχνικών σχολών με ειδική εξαμηνιαία επιμόρφωση στην ΠΑΤΕΣ. Η δεύτερη κατηγορία καθηγητών αποτελεί τον κλάδο 1 του Νόμου 576/77.

III. ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

- (1) Εργαστηριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμός.
- (2) Οπτικο-ακουστικά μέσα διδασκαλίας
- (3) Σχολικά βιβλία
- (4) Στοιχειώδης τεχνική σχολική βιβλιοθήκη.

Για τις περιπτώσεις (1), (2) και (4) υπάρχουν εμπειριστατωμένες μελέτες και ολοκληρωμένες προτάσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της πειραματικής εφαρμογής. Απομένει η συγγραφή και για τις τρεις τάξεις σχολικών βιβλίων που θα συνοδεύονται από βιβλία-οδηγούς για τον καθηγητή. Αυτή τη στιγμή επείγει η συγγραφή του βιβλίου της Β' τάξης "Εισαγωγή στην Τεχνολογία" και θα ακολουθήσει η συγγραφή των βιβλίων της Α' και της Γ' Γυμνασίου. Κατά την πρώτη εφαρμογή μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα πρόχειρο εργαστηριακό βιβλίο που τυπώθηκε από το ΚΕΜΕ το 1978, στα λίγα σχολεία που θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα της Α' Γυμνασίου. Για την επείγουσα συγγραφή του διδακτικού βιβλίου της Β' Γυμνασίου και του αντίστοιχου βιβλίου του καθηγητή προτείνουμε στο Τμήμα να κάνει ανάθεση στους εξής έμπειρους και ειδικά εκπαιδευμένους στο εξωτερικό εκπαιδευτικούς (επισυνάπτονται βιογραφικά σημειώματα):

- (1) Νικόλαο Ηλιάδη (PH.D.), καθηγητή της ΠΑΤΕΣ (ΣΕΛΕΤΕ)
- (2) Ευπραξία Κοθάλη-Κολοκούρη, (M.ED.), Μαθηματικό Γυμνασιάρχη M.E. (υπηρετεί στο Γυμνάσιο Αναβρύτων ως διδ. προσωπικό).
- (3) Ιωάννη Αρναουτάκη (M.ED.), Φυσικό, Βοηθό Γυμνασιάρχη (Υπηρετεί στο 7ο Γυμνάσιο Αθηνών).

Ο συντονισμός και η εποπτεία του ΚΕΜΕ κατά τη διάρκεια της συγγραφής προτείνουμε να ανατεθεί στους Συμβούλους του ΚΕΜΕ κ.κ. Σταμάτιο Παλαίο-κρασά και Δημήτριο Τουπαϊόη.

IV. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Για την οργάνωση και προγραμματισμό της πρώτης εφαρμογής του προγράμματος της Τεχνολογίας (σχολικό έτος 1984-85) προτείνουμε να συγκροτηθεί στο ΚΕΜΕ ομάδα εργασίας αποτελούμενη από τους :

- (1) Σταμάτιο Παλαιοκρασσά, Σύμβουλο Α΄ του ΚΕΜΕ
- (2) Δημήτριο Τομπαΐδη, Σύμβουλο Β΄ του ΚΕΜΕ
- (3) Αριστείδη Δασκαλάκη, Ειδικό Επιστήμονα του ΚΕΜΕ
- (4) Νικόλαο Χαραλαμπίκη, Εκπαιδευτικό ΤΕΕ αποσπασμένο στο ΥΠΕΠΘ για το μάθημα της Τεχνολογίας στο Πολυτεχνικό Λύκειο.
- (5) Κλεάνθη Αναστασάκη, Εκπαιδευτικό ΤΕΕ αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ για το ΣΕΠ.

Η παραπάνω ομάδα θα εισηγηθεί στο Τμήμα Μ.Ε. για τη μεθόδευση της οργάνωσης και προγραμματισμού της πρώτης εφαρμογής του μαθήματος της Τεχνολογίας σε ένα σχετικά μεγάλο αριθμό γυμνασίων της χώρας κατά το σχολικό έτος 1984-85, μέσα σε τρεις εβδομάδες από την ημερομηνία της τυπικής συγκρότησής της.

ΣΗΜ

Σταμάτιος Παλαιοκρασσά

Αθήνα Παρασκευή, 11-11-1983

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Α: Ευπραξία Κοθάλη-Κολοκούρη

ΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: 21-10-1939

ΓΕΛΑΜΑ: Μαθηματικός - Καθηγήτρια Μ.Ε. με βαθμό Γυμνασιάρχη

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

<u>ΜΑΤΑ</u>	<u>ΗΜΕΡ. ΦΟΙΤΗΣΗΣ</u>	<u>ΠΤΥΧΙΟ</u>	<u>ΗΜ. ΑΠΟΚΤ. ΠΤΥΧΙ</u>
Πανεπιστήμιο Αθηνών	1958-1968	Μαθηματικού	1962
Ουσικομαθηματική			
Σχολή (Τμήμα Μαθημα-			
τικών)			
Δ.Μ.Ε.	1975-1977	Πτυχίο ΔΜΕ	1977
UNIVERSITY OF	1978-1979	M. ED	1979
MARYLAND		(Μάστερ)	

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Αγγλικά - Γαλλικά - Αραβικά

ΕΜΠΕΙΡΙΑ

- 1979-1979 Καθηγήτρια Μαθηματικών Μ.Ε.
1979-1981 Αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ, μέλος ομάδας υπεύθυνης για την πειραματική
εφαρμογή του μαθήματος της Τεχνολογίας στο Γυμνάσιο.
1981 μέχρι σήμερα, καθηγήτρια μαθηματικών στο Π.Σ. Αναβρύτων

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1) TEACHING INDUSTRIAL ARTS IN JUNIOR HIGH-SCHOOL-UNIVERSITY OF
MARYLAND 1979.
- 2) CAREER EDUCATION THROUGH INDUSTRIAL ARTS
UNIVERSITY OF MARYLAND 1979
- 3) Δημοσιεύσεις στην "Ελεύθερη Γεννιά"

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
(Ιωάννου Κ. Αρναουτάκη)

Γεννήθηκα στο χωριό Άνω Βιάννος, Νομού Ηρακλείου
της στις 23/1/1938.

Σπουδές: Δημοτικό (Άνω Βιάννος), Γυμνάσιο (Α' Αρρένων
Ηρακλείου), Πανεπιστήμιο Αθηνών (Αθήνα).

Μεταπτυχιακές σπουδές: Πανεπιστήμιο Γλασκώβης (μέ υπο-
τροφία τού Ι.Κ.Υ) - Πανεπιστήμιο Μέρυλαντ (μέ Ειδικό πρό-
γραμμα τού Υπ. Παιδείας).

Οικογενειακή κατάσταση: Έγγαμος μέ δύο παιδιά 15 και
8 ετών.

Επαγγελματική κατάσταση: Καθηγητής Φυσικός Μ.Ε. με ορι-
στική θέση στο 17^ο Γυμνάσιο Αθηνών - Παγκράτι.

Πτυχία: 1/ Πτυχίο Φυσικού Πανεπιστημίου Αθηνών - Α. Καριέρα
χρόνος γήψως 1962. 2/ Μάστερ για Η/Υ Πανεπιστημίου Γλα-
σκώβης (Master in Computing Science - University of Glasgow
Scotland) - χρόνος γήψως 1976. 3/ Μάστερ για τα Τεχνολο-
γικά Μαθήματα (Master in Industrial Arts, University of
Strathclyde) - Έτος γήψως 1979

Ξένες γλώσσες: 1/ Αγγλικά. 2/ Γαλλικά.

Αθήνα 11/11/1983

Ο Δημιτρίος

(Υπογραφή)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΟΝΟΜΑ : Νικόλαος Ηλιάδης του Ηλία
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ : 1 - 1 - 1948
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ : Εκπαιδευτικός - Πολιτικός Μηχανικός
Καθηγητής ΠΑΤΕΣ/ΣΕΛΑΤΕ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΙΔΡΥΜΑΤΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ	ΠΤΥΧΙΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΤΥΧΙΟΥ
Ε. Μ. Πολυτεχνείο	1965 - 1970	Πολ/κού Μηχ/κού	1970
Concordia University, Montreal Canada	1974-1975	Master in Civil Eng.	1976
University of Maryland Dept. of Industrial Edu- cation, U.S.A.	1978 - 1979	A. G. S.	1979
University of Maryland Dept. of Industrial Edu- cation, U.S.A.	1978 - 1982	Ph.D. in Industrial Education/Διδάκτο- ρικό στη Βιομηχανική Εκπαίδευση./	1982

ΕΜΠΕΙΡΙΑ

1971 - 73	Έφεδρος Αξιωματικός Μηχανικού.
1972 - 73	Βοηθός στο Τεχνικό Γραφείο του Δρ. Α. Γιώτη, Καθηγητού Ε.Μ.Π.
1973 - 74	Εταιρεία Προγραμματισμού και Ανατύξεως.
1974 - 76	Βοηθός Ερευνητής(Research Assistant) Concordia University, Montreal-Canada.
1976 - 78	Μελετητής Μηχανικός
1978 -	Καθηγητής ΠΑΤΕΣ/ΣΕΛΑΤΕ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Ηλιάδης, Ν., "Ultimate Strength of Orthogonal Grid Space Trusses"

Masters thesis, Concordia University, Montreal-Canada, 1976.

Παλαιοκρασός, Σ., και Ηλιάδης Ν., "Η Βιοαγωγή του Μασήματος"

της Τεχνολογίας στα Ελληνικά Γυμνάσια. "Προβλήματα-
Τάσεις". ΚΕΜΕ, 1982.

Ηλιάδης, Ν., " Το μάθημα της Τεχνολογίας στη Γενική Εκπαίδευση".
Αθήνα, 1982. (Έκδοση ΙΩΝ)

Ιλιάδης, Σ. Διάμεσης, Α. Αναγνωστόπουλος: " The CCC's project No 1. Preparation for Life: Report and Proposals. Prepared by the Greek Delegation". Council of Europe, Workshop on the training of teachers of technological education, Madrid, 1980.

Ιλιάδης: " Industrial Arts Education in Greece as Perceived by Selected Populations", Ph.D. Thesis, University of Maryland, 1982.

ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.

Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στο Council of Europe for Industrial Arts Education, Madrid, 1980
Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στο Council of Europe for Industrial Arts Education, Strasbourg, 1981.

Presenter at the American Industrial Arts Association Conference, Pittsburgh, 1981.

Συμμετοχή στην ομάδα κατάρτισης εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την ΣΕΚΕΚ και για την σχολική εκπαίδευσης βοηθών παιδαγωγών για τα σχολεία ειδικής αγωγής.

Συμμετοχή σε διάφορες ομάδες εργασίας του ΚΕΜΕ για σχεδίαση εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

15

Στη συζήτηση έλαβαν μέρος και οι κ.κ. Α. Μαυρομματάκος και Σ. Διά-

ς.
Υστερα από συζήτηση το Τμήμα ομόφωνα αποφασίζει: Κοινοποιεί το έγ-
χο του Υπουργού και την εισήγηση Παλαιοκρασσά στους κ.κ. Κ. Κασσιμάτη,
Απανδρέου, Α. Μαυρομματάκο, Σ. Διάμεση με την παράκληση να καταθέσουν,
αποφασίζοντας ως την επόμενη Τετάρτη (αντι)προτάσεις για το ίδιο θέμα.

Τα κείμενα αυτά παρακαλούμε να μην ξεπερνούν τις 10 δακτυλογραφημένες
σελίδες.

./.

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Από τη μελέτη του υπουργικού εγγράφου αρ. 10331/13-10-83 και του "ενημερωτικού φυλλαδίου για το Ενιαίο Πολυ-
λύκειο" (ΕΠΑ) διαπιστώνω τα ακόλουθα:

- 1) Στην Α' τάξη του ΕΠΑ τα $\frac{23}{28}$ του ωρολόγιου προγράμματος που είνεταί είναι - αν το δούμε συνολικά - Ω.Π. του Γενικού Λυκείου.
 - 2) Από τα 11 "γενικά" μαθήματα του ΕΠΑ, που προτείνονται για την άξη, τα 10 είναι του Γεν. Λυκείου.
 - 3) Η ύλη των 3 "επιλεγόμενων μαθημάτων", από τα 5 που προτείνονται την Α' τάξη, διδάσκεται τώρα στο Γεν. Λύκειο σε μαθήματα με άλλη ονο-
μασία.
 - 4) Στις Β' και Γ' τάξεις του ΕΠΑ τα προτεινόμενα ως "γενικά" μαθήμα-
τα είναι τα μαθήματα του παλιού "κορμού" ή τα "γενικά" μαθήματα του σημε-
ρινού Γεν. Λυκείου.
 - 5) Τα "επιλεγόμενα" μαθήματα της Β' τάξεως του ΕΠΑ είναι μαθήματα
του Γεν. Λυκείου.
- Όλα αυτά με οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το σχεδιαζόμενο ΕΠΑ είναι ουσια-
στικά μια παραλλαγή του σημερινού Λυκείου Γενικής Εκπαιδεύσεως, το οποίο
εξ ορισμού θα αντικαταστήσει σταδιακά. Αυτή η άποψη ενισχύεται και από
την υπουργική εντολή για άμεση σύνταξη νέων Α.Π. και συγγραφή νέων βιβλίων
για τα ΕΠΑ, αν και τα σχολεία αυτά που θα λειτουργήσουν από το 1984-85
θα είναι περισσότερα από 10-15. Η προετοιμασία, δηλαδή, και η μεθόδευση
της λειτουργίας του ΕΠΑ οδηγούν στο πολύ πιθανό συμπέρασμα ότι τελικά δεν πρό-
κειται για τη δημιουργία 10-15 νέων διαφορετικών από τα σημερινά σχολείων,
αλλά για σταδιακή αντικατάσταση όλων των σημερινών Λυκείων Γενικής και Επαγγελμα-
τικής ΕΤΕ από τα ΕΠΑ, αν το πείραμα επιτύχει.

Γι' αυτό θεωρώ ότι επιβάλλεται να ισχύσει και για το ΕΠΑ το Ω.Π. που
είναι σήμερα για το μάθημα των Θρησκευτικών στο Γενικό Λύκειο, δηλαδή
το 1. Εφόσον η πρόταση αυτή υιοθετηθεί, τότε να ισχύσουν και για το ΕΠΑ
το νέο ΑΠ που ετοιμάζει η Επιτροπή Εργασίας και τα νέα βιβλία που θα γραφού-
ν για βάση το νέο αυτό ΑΠ. Με μια τέτοια ρύθμιση για το μάθημα των Θρησκευτι-
κών δε θα υπάρξει νέο πρόβλημα για επίλυση, αλλά απλά και μόνο μια επέκταση

ίδιων των ΑΠ και των ίδιων των βιβλίων του Γεν. Λυκείου.

Στην περίπτωση που η Διοίκηση δεν υιοθετήσει αυτή την πρόταση, τότε θεωρώ ότι είναι αδύνατο να γίνει οποιοδήποτε υποφερτό ΑΠ σε Λύκειο με ώρο μάθημα, γιατί είναι αδύνατο να χωρέσει έστω και η στοιχειώδης θεωρητική ύλη που πρέπει να διδαχτούν οι έφηβοι μέσα σε 1 ώρα την εβδομάδα. Έτσι το μάθημα μοιραία θα εκφυλλιστεί και θα φτάσει στην κατάργηση του από το Λύκειο. Μια τέτοια προοπτική τη θεωρώ καταστροφική για τον παντολισμό της ελληνικής εκπαιδεύσεως και για την αγωγή των νέων και γι' αυτό δεν επιθυμώ να συμπράξω προς την κατεύθυνση αυτή με κανέναν τρόπο.

Ενημερώνω επίσης το Τμήμα ότι και η Επιτροπή Εργασίας που συγκροτήθηκε με την υπουργική απόφαση αρ. 6047/8-12-82 για τον καταρτισμό των νέων όταν - ύστερα από σχετική υπόδειξη του κ. Προέδρου του Τμήματος - κατέστησε από μένα πριν μια εβδομάδα για το σχεδιαζόμενο ΩΠ του ΕΠΛ, υπέγραψε ομόφωνα τη γνώμη ότι: 1) Είναι αδύνατο να γίνει ΑΠ των Θρησκευτών στο ΕΠΛ με μια ώρα την εβδομάδα σε κάθε τάξη. 2) Η μόνη ενδεχόμενη λύση είναι να εφαρμοστεί και για το ΕΠΛ το ΩΠ που ισχύει σήμερα για το Λύκειο. 3) Αυτή την περίοδο αδυνατεί να συντάξει και άλλα νέα ΑΠ.

Ελπίζω ότι το Τμήμα, το οποίο γνωρίζει τη μορφωτική και παιδαγωγική του μαθήματος των Θρησκευτικών, θα θυμηθεί όσα κατά καιρούς ανέπτυξα ειδικό αυτό θέμα και ιδιαίτερα τις υπουργικές δημόσιες εξαγγελίες και εβαιώσεις ότι το μάθημα των Θρησκευτικών δε θα υποστεί άλλη μείωση σχολεία. Ο φρονητισμός των νέων και το ανθρωπιστικό ιδεώδες, που άλλες φορές το μάθημα των Θρησκευτικών, είναι σήμερα περισσότερο απαραίτητο από ό,τι ήταν ίσως σε άλλες εποχές.

Ο κ. Σπυρόπουλος επισημαίνει ότι σε παλιότερη απόφαση του Τμήματος ψηφιστεί ως πρόταση το μάθημα των Θρησκευτικών να διδάσκεται μία μόνο στην Α' Λυκείου.

Ο κ. Κακριδής λέγει: "Καταλαβαίνουμε την ευαισθησία του συναδέλφου, διστάζει να απαντήσει στο συγκεκριμένο ερώτημα του ΥΠΕΠΘ, τι να διδαχτεί μία ώρα του Πολυκλαδικού Λυκείου του χρόνου και αντιπροτείνει διπλάσιο του προβλεπόμενου ωραρίου. Αντικαθιστώντας τον προτείνω στην περαιτέρω φάση, και ώσπου να υλοποιηθεί το νέο ΑΠ που περιμένουμε από τη

μεγάλη επιτροπή, να χρησιμοποιηθεί το βιβλίο που υπάρχει με το αντίστοιχο ΑΠ μειωμένο κατά 50%.

Το Τμήμα υιοθετεί ως λύση ανάγκης την πρόταση του κ. Κακριδή με την μειοψηφία του κ. Δ. Σακκά, που θεωρεί ότι η μεθόδευση του όλου θέματος υπηρετεί τον τύπο, αλλά όχι και την ουσία του Πολυκλαδικού Λυκείου.

Ο κ. Βαρουχάκης λέγει: Το ωρολόγιο πρόγραμμα που προβλέπεται για την Α' τάξη Πολυκλαδικού επιτρέπει τη διδασκαλία των βασικών γνώσεων Μαθηματικών που είναι απαραίτητες σε κάθε μαθητή Λυκείου. Οι γνώσεις αυτές περιλαμβάνονται στα διδακτικά βιβλία Μαθηματικών Α' Λυκείου που μπορεί φυσικά να χρησιμοποιηθούν και στο Πολυκλαδικό. Μάλιστα προβλέπονται ορισμένες προσαρμογές στο βιβλίο Άλγεβρας οι οποίες θα προσπαθήσουμε να φτάσουν έγκαιρα στο τυπογραφείο. Στο σημείο αυτό, ύστερα από προφορική συνεννόηση περιμένουμε συγκεκριμένες προτάσεις από τους συναδέλφους μαθηματικούς που εργάζονται στα πλαίσια της Επιτροπής μελέτης του θεσμού του Πολυκλαδικού.

Ο κ. Κακριδής λέγει:

Α.- Τόσο εγώ στην πρώτη μου εισήγηση, ύστερα από το έγγραφο του Υπουργού (συνεδρ.) όσο και ο κ. Σακκάς, που μετέχει στην επιτροπή του Υπουργείου για το ΕΠΟΛΥ διευκρινίσαμε ότι δε συζητούμε, ή καλύτερα δεν παίρνουμε θέση απέναντι στις γενικές αρχές του ΕΠΟΛΥ και στη μεθόδευση της καθιέρωσής του, αλλά απλά και μόνο απαντούμε στα συγκεκριμένα ερωτήματα. Αυτό ισχύει και για τη δική μου εισήγηση, στην οποία όμως έκρινα απαραίτητο να προτάξω δύο αφορισμούς, που αφορούν και το ΕΠΟΛΥ, αλλά όχι μόνο αυτό.

1.- Δεν είναι σοφό να δοκιμάζουμε νέους θεσμούς όσο δεν είμαστε βέβαιοι ότι οι θεσμοί που έχουμε (α) λειτουργούν σωστά, αλλά (β) δεν ικανοποιούν τις ανάγκες.

Με άλλα λόγια: η δημιουργία ολοένα και νέων θεσμών δεν επιτρέπεται να γίνεται άλλοθι για την παραμέληση της φροντίδας για τους παλιούς.

2.- Από πολλά χρόνια, και ακόμα τη στιγμή αυτή, η κακοδαιμονία της ΜΕ - ιδιαίτερα των Λυκείων - κορυφώνεται με την υποδούλωση του όποιου προγραμματισμού τους στο σύστημα επιλογής των ΑΕΙ. Ουσιαστικά, για χάρη του 25% του μαθητικού πληθυσμού (που αυτό μόνο προχωρεί πέρα από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση) στρεβλώνουμε, αποπροσανατολίζουμε και επιβαρύνουμε με άγχος την εκπαίδευση του υπόλοιπου 75%. Όσο δε λύνεται αυτό το πρόβλημα - που κατά τη γνώμη μου έχει εύκολη λύση - κάθε ανανεωτική προσπάθεια στη ΜΕ, και πολύ περισσότερο η δημιουργία ενός νέου τύπου σχολείου είναι μάταιη και θα σκοντάβει στο λαϊκό "αδύνατο": και την πίττα (της γενικής παιδείας) ολόκληρη, και το σκύλο (της επιλογής για τα ΑΕΙ) χορτάτο.

Β.- Εισήγηση για τα ΑΕ στο ΕΠΟΛΥ (Α' τάξη)

Προοιμιακά σας διαβάζω ένα κομμάτι από τη "Διακήρυξη κυβερνητικής πολιτικής" (συμβόλαιο με το λαό) - έκδοση ΠΑΣΟΚ 1981-6.55: "Ενοποιούνται οργανικά το Γενικό και Τεχνικό-Επαγγελματικό Λύκειο σε ένα ενιαίο πολυκλαδικό Λύκειο με πολλές κατευθύνσεις. Στην πρώτη τάξη θα υπάρχει κοινό πρόγραμμα μαθημάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανθρωπιστική παιδεία

Φαίνεται ότι στο μεταξύ, και αν ακόμα ο στόχος της βαθμιαίας αντι-ατάστασης των άλλων δύο τύπων Λυκείου από το ΕΠΟΛΥ μένει, αποφασίστηκε νέος τύπος να λειτουργήσει πρώτα πειραματικά και ύστερα παράλληλα με τους άλλους δύο - πολύ σωστά. Όμως δεν είναι σωστό και οπωσδήποτε απο-ελεί απόκλιση (στο χειρότερο.) από το αρχικό σχέδιο η εγκατάλειψη της μψασης στην ανθρωπιστική παιδεία η οποία δεν υπηρετείται από τη μία αντί δύο του ΓΛ) ώρα των Θρησκευτικών και τις τρεις (αντί έξι) ώρες των Ε. Ουσιαστικά η μείωση των δύο κατεξοχήν "ανθρωπιστικών" μαθημάτων είν-αι αυτή που επέτρεψε στους προγραμματιστές να εισαγάγουν με 5 1/2 ώρες την "τεχνολογία" στην Α' Λυκείου.

Ξαναγυρίζω στο συγκεκριμένο πρόβλημα που έχουμε να λύσουμε.

Δεδομένα:

1.- Θα υπάρχουν παιδιά στο ΕΠΟΛΥ, που γι' αυτά οι τρεις ώρες των ΑΕ στην πρώτη τάξη θα είναι τα μοναδικά ΑΕ που θα διδαχθούν. Στόχος του μα-θήματος θα είναι αντίστοιχα η γνωριμία με λίγα πολύ σημαντικά κείμενα της ΑΕ γραμματείας από το πρωτότυπο με παράλληλη συνοπτική θεώρηση της ιστορίας του ΑΕ πολιτισμού, και κατατόπιση στα γενικά χαρακτηριστικά και τους βασί-κούς μηχανισμούς της ΑΕ γλώσσας.

2.- Ορισμένος αριθμός μαθητών, που τελικά θα ακολουθήσουν τις ειδι-κότητες της Γ' δέσμης, θα χρειαστεί να συμπληρώσουν το πρώτο αυτό τρίωρο της πρώτης τάξης με (θεωρητικά) οκτώ ώρες ΑΕ στη Β' ΕΠΟΛΥ, προκειμένου στη-αρχή της Γ' ΕΠΟΛΥ να παρακολουθήσουν ισότιμα με τους αποφοίτους των ΓΛ τα μαθήματα της δέσμης τους. Γι' αυτούς ο στόχος του μαθήματος δε διαφέρει ποιοτικά (από το στόχο που ορίσαμε στο 1)· διαφέρει μόνο η έκταση της διδα-σκαλίας, και αντίστοιχα η ποσότητα και η εκβάθυνση, σε σχέση με τους μαθη-τές τους ΓΛ.

3.- Η πειραματική λειτουργία του ΕΠΟΛΥ συμπίπτει με μία προγραμματι-σμένη από το Τμήμα πειραματική εφαρμογή ενός νέου συστήματος διδασκαλίας των ΑΕ.

Πόρισμα - Πρόταση

Τα δεδομένα οδηγούν στην ακόλουθη λύση. Στην Α' ΕΠΟΛΥ δίνουμε μια επιλογή ΑΕ κειμένων αντιπροσωπευτικών ολόκληρου του φάσματος των λογοτεχνι-

κών ειδών και εποχών π.χ. από μία ενότητα έπος, λυρικοί, φιλοσοφία, τραγωδία, κωμωδία, ιστοριογραφία, ρήτορες Πλάτωνας, Αριστοτέλης. Στη Β' ΕΠΟΛΥ συμπληρώνονται οι ενότητες που δε διδάχτηκαν στην Α', με ιδιαίτερη έμφαση στα γλωσσικά φαινόμενα, που μοιραία στην Α' ΕΠΟΛΥ θα διδαχτούν πιο επιφανειακά.

Η πειραματική φάση στα ΕΠΟΛΥ ταυτίζεται με την πειραματική φάση που προγραμματίσει το Τμήμα για τα ΓΛ - κάτι που μεγαλώνει τις δυσκολίες για την προετοιμασία των φιλολόγων που θα διδάξουν το μάθημα, ιδιαίτερα αν υπάρξουν πειραματικές εστίες έξω από τη γ Αθήνα και τον Πειραιά.

Γ.- Εισήγηση για τις ΕΓ στο ΕΠΟΛΥ (Α' τάξη)

Λεδομένα:

1.- Το πρόγραμμα των ΕΠΟΛΥ προβλέπει 2Ω την εβδομάδα ΕΓ, όσες είχε προτείνει το Τμήμα και για τα ΓΛ, και η διοίκηση του ΥΠΕΠΘ το ξανάκανε τρεις.

2.- Η πειραματική εφαρμογή του ΕΠΟΛΥ συμπίπτει με το πειραματικό πάλι ξεκίνημα ενός νέου τρόπου διδασκαλίας (καινούργιο υλικό διδασκαλίας κλπ) για την Α' Γυμνασίου. Φυσιολογικά η ανανέωση θα φτάσει στην Α' Λυκείου μετά τρία χρόνια στην πειραματική και μετά τέσσερα στην οριστική φάση.

Πόρισμα - πρόταση

Το ΕΠΟΛΥ δεν μπορεί παρά να λειτουργήσει τα πρώτα τρία χρόνια με το παλιό σύστημα των ελευθέρων βοηθημάτων, όπως όλα τα σχολεία της χώρας, και η ανανέωση να έρθει φυσιολογικά από το Γυμνάσιο. Όμως είναι ευκαιρία η πειραματική φάση του ΕΠΟΛΥ να χρησιμοποιηθεί και για τον πειραματισμό για διδασκαλία σε δύο επίπεδα. Έτσι προτείνεται για τη διδασκαλία της ΕΓ στο ΕΠΟΛΥ το ακόλουθο σχήμα:

Α' Λυκείου

ΑΓΓΛΙΚΑ (ΚΑΙ) ΓΑΛΛΙΚΑ

Τμήματα 'αρχαρίων'

Τμήματα 'προχωρημένων'

Για το σύστημα αυτό και τα μεγάλα του πλεονεκτήματα υπάρχει παλιά
ισήγηση του ΚΕΜΕ, και οι ειδικοί σύμβουλοι Τρ. Τριανταφύλλου (αγγλικών)
και Ευθ. Γκούμα (γαλλικών) μπορούν να δώσουν όποια πληροφορία
παραστέλνεται.

Με την ευκαιρία σημειώνω ότι κατά τη γνώμη μου έχει έρτει από χρόνια
καιρός να εισαχθεί στα σχολεία και η Γερμανική γλώσσα - μήπως υπάρχει η
υπατότητα να προγραμματιστεί κάτι τέτοιο εξαρχής για τα ΕΠΟΛΥ;

Ειλική παρατήρηση

- Το Πολυκλαδικό Λύκειο είναι μέρος του Προγράμματος της τετραετίας
του ΠΑΣΟΚ (1981/1985).

- Η πειραματική λειτουργία του εξαγγέλθηκε για το 1983/4 (βλ. π.χ.
φημερίδες 2-11-82 και πάλι 4-3-83).

- Η πειραματική λειτουργία εξαγγέλθηκε πάλι πρόσφατα (τηλεοπτικά)
πό το ΥΠΕΠΘ για το 1984/5.

- Η έμφυτη επιφυλακτικότητά μου, το έγγραφο του Υπουργού και η μελέ-
τη του επισυναπτόμενου "Ενημερωτικού φυλλαδίου" με κάνουν να θεωρώ φρονι-
ότερο τον εξαρχής προγραμματισμό της πειραματικής λειτουργίας του ΕΠΟΛΥ
για το 1985/6 και την ανάθεση της ολοκλήρωσης του προγραμματισμού στο ρω-
αλέο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο που, γρήγορα ελπίζουμε, θα ξεκινήσει.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Η μεθόδευση που ακολούθησε ο κ. Πρόεδρος του Τμή-
ματος στη σύνταξη των αναλυτικών προγραμμάτων και την ανάθεση συγγραφής
βιβλίων για το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο είναι σύνομη, δεν είναι όμως και
εξυηρητική για το νέο σχολικό θεσμό που η Πολιτεία αποφάσισε να δημιουργή-
σει και κατ' επανάληψη εξάγγειλε ότι θα αρχίσει να λειτουργεί από το επόμε-
νο διδακτικό έτος. Φοβάμαι ότι δεν έχει γίνει η απαραίτητη συνεννόηση ανά-
μεσα στην ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, την ηγεσία του ΚΕΜΕ και το συντο-
μιστή των εργασιών της Ομάδας Εργασίας για το ΕΠΛ για το πώς θα μεθοδευτούν
τα πράγματα, για να υπηρετηθεί ο νέος σχετικός θεσμός και δεν έχει βρεθεί
ο τρόπος για την προώθηση των σχετικών θεμάτων κατά τρόπο που να συμβάλει
στην οικοδόμηση του νέου θεσμού. Φοβάμαι ότι οι εισηγήσεις που ακούστηκαν
για ορισμένα μαθήματα ή θέματα και οι αποφάσεις που παίρνονται περιπλέκουν
το θέμα και το οδηγούν σε αδιέξοδο.

Σχετικά με το μάθημα των Αρχαίων ο κ. Σακκάς καταθέτει στα πρακτικά χι ως αντεισηγήση αλλά για την ενημέρωση του Τμήματος και μόνο μία ακόμα ποψη (επισυνάπτεται).

Το θέμα των Α. Ελληνικών χωρίζεται και αναβάλλεται για τη Δευτέρα. Το θέμα για τη Φυσική και Χημεία αναβάλλεται.

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει: Δηλώνω ότι η ΟΕΚ είχε αρχίσει να ασχολείται με την κατάρτιση ΑΠ Κοινωνιολογίας για την Α' τάξη του ΕΠΟΛΥ. Όμως τυχαία κ. Σακκάς μας ανακοίνωσε υπεύθυνα ως μέλος της επιτροπής σύνταξης των προγραμμάτων του ΕΠΟΛΥ στο Υπουργείο ότι στο μεταξύ λήφθηκε απόφαση απ' την επιτροπή το μάθημα της Κοινωνιολογίας να μετατεθεί στη Β' τάξη. Έπειτα π' αυτό νομίζω ότι για την Κοινωνιολογία δεν υπάρχει θέμα ΑΠ στο παρόν για την Α' δηλ. τάξη, αφού το έγγραφο του κ. Υπουργού στηρίζεται ακριβώς τις αποφάσεις της αρμόδιας επιτροπής.

Ο κ. Σχορδύλης λέγει: Πριν να απαντήσω στο συγκεκριμένο ερώτημα επιθυμώ να σημειώσω τον ανορθόδοξο τρόπο της σύνταξης του ωρολόγιου προγράμματος του Πολυκλαδικού Λυκείου. Δεν επιθυμώ να διατυπώσω αντιρρήσεις ή να κάνω συγκεκριμένες προτάσεις, λέγω όμως πως η εργασία αυτή έπρεπε να γίνει ή να ολοκληρωθεί από το Τμήμα Μέσης του ΚΕΜΕ, γεγονός που θα εξασφάλιζε την τυπική αλλά και την ουσιαστική πληρότητα.

Για τη Φυσική Αγωγή στο πολυκλαδικό Λύκειο πιστεύω πως οι ώρες πρέπει να αυξηθούν σε τρεις (3). Στην πρότασή μου αυτή συνηγορούν το αυξημένο ω-όριο του Πολυκλαδικού Λυκείου, η μορφή των μαθημάτων που προτείνονται και απαραίτητη κινητική προσαρμοστικότητα που χρειάζονται οι μαθητές του.

Για το αναλυτικό πρόγραμμα της Φυσικής Αγωγής προτείνω να ισχύσει το υπό με του Γεν. Λυκείου, που δίνει τη δυνατότητα της προσαρμογής του.

Στο σημείο αυτό (ώρα 12.45) διακόπτεται η συζήτηση των θεμάτων της .Δ.

Ο Πρόεδρος
Φ. ΚΑΚΡΙΑΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΠΡΑΞΗ 98/1983

=====

Σήμερα, 14-11-83, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής).

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομποδης, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, γιατί ήταν στη ΣΕΛΜΕ Τριπόλεως, Ι. Σκοροδίλης και Β. Θεοδωρακόπουλος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Ανατυπώσεις βιβλίων. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 2ο - Συμμετοχή της Ελλάδας σε έρευνα του CODIESEE.
- ΘΕΜΑ 3ο - Συμπληρωματική ανόθεση σχεδιαγραμμάτων για το βιβλίο Κοινωνιολογίας Γ' Λυκείου (δέσμης). Εισηγητής Ν. Παπαδόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Α.Π. κλπ. μαθήματος ΑΕ ΕΠΑ. Εισηγητής Δ. Σακκάς.
- ΘΕΜΑ 5ο - Ανόθεση, εκπόνηση χορτών για την Ιστορία Α' Γυμνασίου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 6ο - Υπόμνημα σπουδαστών ΣΕΛΜΕ Πατρών. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο - Το Τμήμα ομόφωνα εγκρίνει την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου και προωθεί το βιβλίο της Ανθρωπολογίας Β' Γυμνασίου των Κάββουρα-Αργύρη στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση για το σχολ. έτος 1984-85.

Προτάσσεται το 3ο θέμα.

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει: Με βάση την ανάγκη που προέκυψε για να υπάρξουν και μερικά τουλάχιστο σχεδιαγράμματα που θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση των εννοιών και θεμάτων του μαθήματος της Κοινωνιολογίας και έπειτα από συνεννόησή μου με τους συγγραφείς του βιβλίου, εισηγούμαι στο Τμήμα να προτείνει την ανάθεση του έργου των σχεδιαγραμμάτων στην κ. Δραγώνα Αικατερίνη, σχεδιάστρια (τηλ. 95.88.946) αφού και η ίδια συνεννοηθεί με τους συγγραφείς για τυχόν λεπτομέρειες. Προβλέπονται πάντως να γίνουν 6 σχεδιαγράμματα που η ίδια εκτιμά σε 400 δρχ., το καθένα, σύνολο 2.400, και συνολικό ποσό 4.800 δρχ.

Το Τμήμα εγκρίνει ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπαδόπουλου.

./.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Πρόσφατα εγκρίναμε το β' τεύχος της Αρχαίας Ιστορίας της α' γυμνασίου (συγγραφή Λάμπρου Τσακτσίρα και Μιχ. Τιβέριου)

Το τεύχος αυτό περιέχει 12 χάρτες. Προτείνω να ανατεθεί η εκπόνησή τους στην κ. Κ. Κύρου, που έχει ως τώρα εκπονήσει με πολλή τέχνη πολλούς άλλους χάρτες για σχολικά βιβλία, συχνά αμισθί. Προτείνω αποζημίωση 6.000 για κάθε χρήση (τετραχρωμίες).

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγησή του κ. Φ. Βώρου.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει: Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων του ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό της αριθμ. Γ3/1930/7-11-1983 μας αποστέλλει το από 17-10-1983 υπόμνημα των επιμορφούμενων καθηγητών στη ΣΕΑΜΕ Πάτρας και παρακαλεί να έχει τη γνώμη μας. Εισηγούμαι η απάντηση που το Υπουργείο θα δώσει στους επιμορφούμενους της Πάτρας να ενταχθεί, αφού ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες απόψεις:

1.- Σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των διατάξεων των Π.Δ. 178/83

Οι μόνοι που είναι αρμόδιοι να πάρουν αποφάσεις είναι ο Διευθυντής της κάθε Σχολής, η Διοικούσα Επιτροπή, οι διδάσκοντες και οι επιμορφούμενοι. Αυτοί, με βάση τις συνθήκες λειτουργίας κάθε Σχολής, με συναδελφική συνεργασία και στον κατάλληλο χρόνο συσποφασίζουν για την εφαρμογή με τον προσφορότερο τρόπο των διατάξεων του Π.Δ.

2.- Για τα οικονομικά αιτήματα, μόνο οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου μπορούν να πάρουν αποφάσεις, μετά από στάθμιση των αναγκών των Σχολών και των επιμορφούμενων και των δυνατοτήτων ικανοποίησης των αιτημάτων αυτών.

3.- Για το θέμα των εξετάσεων, με δεδομένα:

α) Την παγκόσμια αναγνωρισμένη διαδικασία, κάθε οργανωμένη μορφωτική προσπάθεια ^{πρ}διαρκεί πάνω από μερικές εβδομάδες να συμπληρώνεται με κάποια μορφή εξέτασης,

β) Τη θεμελίωση της αξίωσης των επιμορφούμενων στη ΣΕΑΜΕ να έχει ο τίτλος τους κάποιο "αντίκρισμα" και κύρος, να μην είναι απλώς ένα "χαρτί" που ικανοποιεί μια γραφειοκρατική απαίτηση, και

γ) Τα δεδομένα, πρόσφατα και πραγματικά, σύμφωνα με τα οποία δεν υπάρχουν σπουδαστές της ΣΕΑΜΕ του προηγούμενου σχ, έτους που, ύστερα από τις εξετάσεις δεν έχουν πάρει τίτλο· μάλιστα εμφανίζεται το 90% των σπουδαστών να αποφοιτά με "Άριστα", νομίζουμε ότι παραείναι επιεικείς οι διατάξεις του άρθρου 9 του Π.Δ.

4.- Για το θέμα της φοίτησης, θυμίζουμε ότι οι επιμορφούμενοι είναι δημόσιοι υπάλληλοι σε υπηρεσία, και άρα ισχύουν γι' αυτόν ό,τι και για τους συναδέλφους τους που εργάζονται στα Γυμνάσια και τα Λύκεια. Αν με οποιαδήποτε κριτήρια θεωρεί ο καθένας ότι έχει δικαίωμα να απουσιάσει από τα μαθήματα της ΣΕΑΜΕ (για να κάνει τι;) ας μεταφέρει το ίδιο μέτρο και στους μαθητές του του χρόνου που θα γυρίσει στο Σχολείο του, για να δούμε επιτέλους τι σχολική πράξη θα έχουμε. Δεν είναι οι καθηγητές φοιτητές, είναι εκπαιδευτικοί με υπεύθυνο συγκριμένο έργο, και για κάθε περίπτωση θεωρούνται ότι βρίσκονται σε υπηρεσία που διέπεται από σαφείς νομικές διατάξεις. Αν γίνει δεκτή η ρύθμιση που υποδεικνύει το υπόμνημα, με μαθηματική ακρίβεια οι Σχολές θα μεταβληθούν σε αΐθουσες διαλέξεων με εθελοντική προσέλευση, που σε λίγες εβδομάδες θα μένουν σχεδόν άδειες και τα εκατομμύρια της πολιτείας θα μείνουν αναξιοποίητα.

5.- Νομίζουμε ότι οι επιμορφούμενοι είναι υπεύθυνοι άνθρωποι και έτσι διατυπώνουμε μια απορία: Υπέβαλαν αίτηση σύμφωνα με το προηγούμενο Π.Δ. που είχε διατάξεις πολύ πιο αυστηρότερες από το πρόσφατο Π.Δ.178/83. Και τώρα, ύστερα από έγκριση της αίτησής τους, αμέσως ζητούν την κατάργηση ουσιαστικών διατάξεων του νέου Π.Δ., αγνοώντας ότι για να γίνει αυτή η βελτίωση το Υπουργείο συγκρότησε ομάδες εργασίας, στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι της ΟΛΙΜΕ και της ΔΟΕ και η οποία έλαβε υπόψη προτάσεις όλων των ΣΕΑΜΕ και των σπουδαστών τους. Έτσι το Υπουργείο μόλις τον Ιούνιο του 1983 έχει εκδώσει το νέο Π.Δ., αφού μελέτησε πολλά υπομνήματα σπουδαστών ΣΕΑΜΕ ακαδ. έτους 1982-3 που είχαν απόψεις παρεμφερείς με αυτές που φιλοξενούνται στο υπόμνημα. Δεν έγινε λοιπόν "στο γόνατο" ούτε με αγνόηση απόψεων των ενδιαφερομένων ούτε με απουσία των εκπροσώπων των συνδικαλιστών της ενώσεως, άρα η απαίτηση άμεσης κατάργησης και σύνταξης νέων Π.Δ. φαίνεται ότι προέρχεται από υπερβάλλοντα ζήλο για παραγωγή αλλεπάλληλων θεσμικών κειμένων για το ίδιο θέμα, πριν φανεί στην πράξη η αποδοτικότητα του "μόλις εκδοθέντος". Και μια απορία: Στις 12 Σεπτεμβρίου παρουσιάστηκαν οι επιμορφούμενοι της ΣΕΑΜΕ Πατρών, στις 13 Οκτωβρίου αποστέλλουν (και μάλιστα και στις "λοιπές ΣΕΑΜΕ") το υπόμνημά τους. Ύστερα από ποιές εμπειρίες διατυπώνονται τόσο σοβαρές προτάσεις;

5.- Ξέροντας τη σημασία που δίνει το Υπουργείο στη λειτουργία των ΣΕΑΜΕ, το τεράστιο οικονομικό κόστος τους (ο κάθε επιμορφούμενος στοι-
χίζει περίπου 600.000 - 1.000.000) μέσα σε δύσκολες οικονομικές συνθή-
κες, τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι Διευθυντές των ΣΕΑΜΕ και το
διδακτικό προσωπικό, τις προσδοκίες του κλάδου από αυτές, πραγματικά
διερωτιέμαστε αν το υπόμνημα αυτό οδηγεί σε προσφορότερη λειτουργία
των ΣΕΑΜΕ ή με τον τρόπο που οδηγεί το Υπουργείο σε αμφισβήτηση της
αποδοτικότητας των ΣΕΑΜΕ και θέτει σε κάποιο κίνδυνο μια σημαντική κα-
τάκτηση του κλάδου.

Το Τμήμα, ύστερα από διευκρινιστική συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα:
δέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό της.

Η Γραμματέας
Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ
Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 99/1983

Σήμερα, 16-11-83, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τορπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Παπαδόπουλος και Β. Θεοδωρακόπουλος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Αναλυτικά προγράμματα μαθημάτων Γ' Λυκείου. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 2ο - Αναλυτικά Προγράμματα Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 3ο - Συμμετοχή της Ελλάδας στο πρόγραμμα (έρευνα) CODIESEE. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Συγκρότηση Ο.Ε. για την υλοποίηση του προγράμματος, Βοήθεια στην έδρα.
- ΘΕΜΑ 5ο - Διακοπή διαδικασίας συγγραφής και κρίσης βιβλίου Ιστορίας Β' Λυκείου (απόφαση ΥΠΕΠΘ Φ.211.12/20/Γ2/1076/27-5-83). Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 6ο - Ανάθεση σχεδ/των για το βιβλίο, Οδηγίες για τη διδασκαλία Φυσικής Β' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 7ο - Ανακοινώσεις

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδρίασεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ανακοινώνεται η εισήγηση του κ. Θεοδωρακόπουλου η οποία έχει ως εξής:

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

(3η Δέσμη)

Ώρες: 4 την εβδομάδα

- 1.- Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος των Λατινικών στην 3η Δέσμη της Γ' τάξης του Γενικού Λυκείου είναι να μάθουν οι μαθητές τα στοιχεία της λατινικής γλώσσας και να γίνουν ικανοί να διαβάζουν, να μεταφράζουν και να κατανοούν απλά λατινικά κείμενα.
- 2.- Ο στόχος επιτυγχάνεται με τη διδασκαλία λατινικών κειμένων που περιέχουν το βασικότερο λατινικό λεξιλόγιο και τα κυριότερα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της λατινικής.
- 3.- Η διδασκαλία γίνεται από ειδικό Ανθολόγιο, που περιέχει 40-50 διδακτικές ενότητες-κεφάλαια, από τις οποίες η καθεμιά μπορεί να διδάσκεται σε δύο ως τρεις διδακτικές ώρες και περιλαμβάνει με τη σειρά: α) μια σύντομη πραγματολογική και γραμματολογική εισαγωγή στο κείμενο που ακολουθεί, β) ένα σύντομο λατινικό κείμενο, αυτούσια ή ελαφρά τροποποιημένο, κατάλληλο για τη διδασκαλία συγκεκριμένων γραμματικών ή συντακτικών φαινομένων, γ) λεξιλόγιο με τις άγνωστες λέξεις ή φράσεις, δ) τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα που διδάσκονται σε κάθε ενότητα και ε) ασκήσεις για την εμπέδωση της γλωσσικής διδασκαλίας.
- 4.- Ειδικότερα διδασκονται τα ακόλουθα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα:

α) Γραμματικά φαινόμενα: Γράμματα, προφορά, ποσότητα φωνηέντων και συλλαβών, τονισμός, συλλαβισμός, έγκλιση τόνου, στίξη. Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων, παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων, αντωνυμίες, αντωνυμικά επίθετα, το ρήμα, το SUM, αρχικοί χρόνοι των ρημάτων, οι τέσσερις συζυγίες, αποθετικά και ημιαποθετικά ρήματα, περιφραστική συζυγία, τα κυριότερα ανώμαλα ρήματα, απρόσωπα ρήματα, επιρρήματα, προθέσεις, σύνδεσμοι.

β) Συντακτικά φαινόμενα: Η χρήση των πτώσεων και ιδιαίτερα: η χρήση της γενικής, της δοτικής, της αφαιρετικής (αφαιρετική του χρόνου, γενική και αφαιρετική της ιδιότητας, δοτική, κτητική, απόλυτη αφαιρετική

Ο προσδιορισμός του χρόνου, τω τόπου, του σκοπού. Ο ιστορικός CUM, ο αντίστροφος CUM, ο επαναληπτικός CUM, ο DUM με οριστική ενεστώτα.

Εξωτερικό και εσωτερικό αναγκαστικό αίτιο, ποιητικό αίτιο.

Οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις, ουσιαστικές συμπερασματικές προτάσεις, ουσιαστικές προτάσεις με το CUM, προτάσεις με το QUOMINUS και το QUIN, προτάσεις εναντιωματικές, παραχωρητικές, παραβολικές, αναφορικές, βουλευτικές χρονικές, τελικές, αιτιολογικές. Υποθετικοί λόγοι, ευθείες και πλάγιες ερωτήσεις - πλάγιος λόγος.

Ονομαστικοί τύποι του ρήματος και ιδιαίτερα: το απαρέμφατο, η μετοχή, το γερούνδιο, το γερουνδιακό. Γερουνδιακή έλξη.

Η χρήση της υποτακτικής και της προστακτικής. Η απαγόρευση. Το απαρέμφατο με τα ρήματα IUBEО, VETO, PROHIBEO, SINO, PATIOR, COGO. Η ακολουθία των χρόνων.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Θεοδωρακόπουλου.

Ο κ. Βαρουχάκης δηλώνει ότι το οριστικό Α.Π. Γ' Λυκείου για το μάθημα των Μαθηματικών θα υποβληθεί στο Τμήμα, μετά την έγκριση του β' τεύχους των διδ. βιβλίων.

Ο κ. Παπασημακόπουλος εισηγείται τα ακόλουθα Α.Π. για τα μαθήματα

α) Φυσικής, β) Χημείας, γ) Πολιτικής Οικονομίας και δ) Βιολογίας.

./.

Πρόγραμμα Χημείας Γ' Λυκείου

1.- Ανόργανη Χημεία

- 1.- Ιδιότητες μη ηλεκτρολυτικών διαλυμάτων
- 2.- Χημική αντίδραση-ταχύτητα αντιδράσεως-παράγοντες που την επηρεάζουν
- 3.- Χημική ισορροπία
- 4.- Ηλεκτρονική θεωρία του σθένους-χημικοί δεσμοί
- 5.- Ιδιότητες ηλεκτρολυτικών διαλυμάτων
- 6.- Οξείδωση - αναγωγή
- 7.- Μερικά οξέα βιομηχανικής σημασίας
- 8.- Μελέτη της κατασκευής κραμάτων

2.- Οργανική Χημεία

- 1.- Εισαγωγή. Διαφορά ανόργανων και οργανικών ενώσεων
- 2.- Σύσταση των οργανικών ενώσεων
- 3.- Ονοματολογία - ισομέρεια των οργανικών ενώσεων
- 4.- Οργανικές αντιδράσεις
- 5.- Υδρογονάνθρακες
- 6.- Αλκυλαλογονίδια
- 7.- Κορεσμένες, μονοσθενείς αλκοόλες
- 8.- Πολυαλογονοπαράγωγα υδρογονανθράκων
- 9.- Αιθέρες
- 10.- Καρβονυλικές ενώσεις
- 11.- Οργανικά οξέα (καρβονυλικά)
- 12.- Εστέρες
- 13.- Οπτική ισομέρεια
- 14.- Αζωτούχες ενώσεις
- 15.- Αμινοξέα
- 16.- Υδατάνθρακες
- 17.- Αρωματικές ενώσεις
- 18.- Πολυμερή

Πρόγραμμα Φυσικής Γ' Λυκείου για την Α' και Β' δέση

- 1.- Έργο - Ενέργεια
- 2.- Ορμή - κρούση
- 3.- Πεδία δυνάμεων
- 4.- Κίνηση μέσα σε πεδία
- 5.- Μελέτη κυκλωμάτων συνεχούς ρεύματος
- 6.- Ηλεκτρομαγνητική επαγωγή
- 7.- Εναλλασσόμενα ρεύματα
- 8.- Ηλεκτρομαγνητική θεωρία
- 9.- Θερμοδυναμική (κινητική θεωρία αερίων, θερμοδυναμικά αξιώματα, εντροπία)
- 10.- Ταλαντώσεις κύματα
- 11.- Στοιχεία κβαντικής φυσικής (σωματιδιακή φύση της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, κυματική φύση των υλικών σωματιδίων).
- 12.- Η αγωγιμότητα του στερεού σώματος (αγωγοί, ημιαγωγοί, μονωτές, μαγνητικές και ηλεκτρικές ιδιότητες του στερεού).
- 13.- Στοιχεία από την ειδική θεωρία της σχετικότητας.

Πρόγραμμα Πολιτικής Οικονομίας για τη Δ' δέση

- 1.- Αντικείμενο της Πολιτικής Οικονομίας
- 2.- Εισαγωγικές έννοιες
- 3.- Ο ρόλος του κράτους στην οικονομία
- 4.- Οι ανάγκες των ατόμων και η ζήτηση των αγαθών
- 5.- Η οργάνωση των επιχειρήσεων
- 6.- Η παραγωγή, το κόστος της, η προσφορά των προϊόντων της
- 7.- Ο προσδιορισμός των τιμών των προϊόντων στην αγορά: Ανταγωνισμός, μονοπώλιο, ολιγοπώλιο.
- 8.- Οι τιμές των συντελεστών της παραγωγής
- 9.- Το εθνικό προϊόν
- 10.- Κατανάλωση - αποταμίευση - επένδυση
- 11.- Προσδιορισμός του εισοδήματος και της απασχόλησης
- 12.- Χρήμα και τραπεζητικό σύστημα
- 13.- Οικονομικές διακυμάνσεις και πληθυσμός

- 14.- Ο Δημόσιος τομέας
- 15.- Διεθνείς οικονομικές σχέσεις
- 16.- Καπιταλιστικός τύπος παραγωγής
- 17.- Έννοια και μέτρηση της "Αξίας"
- 18.- Υπέραξία και κέρδος
- 19.- Οικονομικές κρίσεις
- 20.- Ιμπεριαλισμός
- 21.- Σοσιαλιστική οικονομία
- 22.- Η ελληνική οικονομία

Πρόγραμμα Βιολογίας για την Β' Δέσμη

A.- Γενική Βιολογία

- 1.- Το κύτταρο (δομή και λειτουργία του)
- 2.- Γενετική

Η έννοια της κληρονομικότητας και γενετικής
Πολλαπλασιασμός, αναπαραγωγή, γονιμοποίηση
Μηχανισμός μεταβίβασης του γενετικού υλικού
Το γενετικό υλικό

Μεταλλαγές. Μοριακή γενετική, Εφαρμοσμένη γενετική

3.- Μικροβιολογία

Οι προκαρυωτικοί οργανισμοί. Οι ιοί. Οι ευκορυωτικοί οργανισμοί.
Ο μεταβολισμός των μικροβίων. Οι μικροοργανισμοί στο εργαστήριο
Η άμυνα ενάντια στα παθογόνα μικρόβια

4.- Προέλευση και εξέλιξη των οργανισμών

Η ποικιλομορφία και βιοχημική ενότητα των οργανισμών
Η προέλευση της ζωής. Η προέλευση των κυττάρων. Η εξέλιξη των
οργανισμών. Ενδείξεις για την εξέλιξη των οργανισμών. Τα πρωτεύοντα
και η εξέλιξη του ανθρώπου. Φυλές.

5.- Οικολογία

Το οικοσύστημα

Τα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα

Αλλαγή περιβάλλοντος

Το φως και τα ζώα

Οι ανθρώπινες κοινωνίες και η περιβαλλοντική κρίση

B.- Ειδική Βιολογία - Βιολογία του ανθρώπου

1.- Το νευρικό σύστημα

Ο νευρικός ιστός και η λειτουργία του. Ανατομία και λειτουργία του νευρικού συστήματος

2.- Οι αισθήσεις και τα αισθητήρια όργανα

Το αισθητήριο της όρασης. Το αισθητήριο της ακοής και της ισορροπίας. Το αισθητήριο της όσφρησης. Το αισθητήριο της γεύσης. Το δέρμα, όργανο ~~των~~ των γενικών αισθήσεων

3.- Το ερειστικό σύστημα

Η κατασκευή των ιστών. Η μορφολογία των οστών. Διάπλαση, ανάπτυξη, τελείωση και αναγέννηση των οστών. Τα οστά του σκελετού του ανθρώπου. Οι αρθρώσεις του σκελετού

4.- Το μυϊκό σύστημα

Γραμμωτοί μύες. Οι λείοι μύες. Ο καρδιακός μυς. Η φυσιολογία της μυϊκής συστολής. Περιγραφή του μυϊκού συστήματος. Συνεργασία των μυών.

5.- Πεπτικό σύστημα

Γαστρεντερικός σωλήνας. Μεγάλοι αδένες του πεπτικού συστήματος. Πέψη και απορρόφηση. Η φυσιολογία των κυριότερων γαστρεντερικών διαταραχών. Θρέψη.

6.- Κυκλοφοριακό σύστημα - αίμα

Το αιμοφόρο σύστημα. Το λεμφοφόρο σύστημα. Το αίμα

7.- Αναπνευστικό σύστημα

Η ρίνα (μύτη). Ο λάρυγας. Η τραχεία και οι βρόγχοι. Οι πνεύμονες. Οι αναπνευστικές κινήσεις. Η ρύθμιση των αναπνευστικών κινήσεων. Η ανταλλαγή των αερίων στους πνεύμονες και τους ιστούς.

8.- Ουροποιητικό σύστημα

Οι νεφροί, ουρητήρες, ουροδόχος κύστη, ουρήθρα.

9.- Ενδοκρινείς αδένες

Η υπόφυση και οι ορμόνες της. Τα επινεφρίδια και οι ορμόνες τους. Ο θυρεοειδής αδένας. Ωοθήκες. Η ενδοκρινής μοίρα του παγκρέατος (ινσουλίνη-γλυκολυ). Παραθυρεοειδείς αδένες.

10.- Γεννητικό σύστημα

Γεννητικό σύστημα του άνδρα

Γεννητικό σύστημα της γυναίκας

Το Τμήμα εγκρίνει ομόφωνα τα προγράμματα που υποβάλλει στο Τμήμα
ο κ. Παπασημακόπουλος.

Ο κ. Φ. Βώρος παρακαλεί το Α.Π. της Ιστορίας να κατατεθεί και να
εγκριθεί στην επόμενη συνεδρία.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την παράκληση του κ. Φ. Βώρου.

Π ρ ο σ

ΣΟ

Κ.Ε.Μ.Ε.

Σε απάντηση του εγγράφου σας με αριθμ. 5018/31-10
 σας πληροφορούμε ότι σύμφωνα με την απόφαση του
 υπ.π.θ. Φ. 211.12/20/Γ²/10761/27-5-83 έπρεπε να παραδοθεί
 την επιτροπή πρίσιν το α' τεύχος του διδακτικού
 υφ.τιριδίου "Βυζαντινή Μεσαιωνική Ιστορία" της Β' τάξης.
 Μέχρι και την 15-6-83 και του Β' τμήματος
 μέχρι και την 15-8-83.

Μέχρι σήμερα, όμως, το επίσημο αντίτυπο του
 βιβλίου δεν μας έχει παραδοθεί.

Αθήνα 7-11-1983

- Τα μέχρι της επιτροπής
1. Γραμματεία Επ. *[Signature]*
 2. Π. Γ. Κ. Δ. *[Signature]*
 3. Αρχιγραμματέας Επ. *[Signature]*

Προτάσσεται το 5ο θέμα.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Έχοντας υπόψη: 1) έγγραφο από 7.11.83 (επισυνάμμαι) που υπογράφουν οι: Στέργιος Φασουλάκης, Δημ. Πλάκας και Χριστίνα Αργυροπούλου, 2) το έγγραφο Φ.211.12/20/Γ2/10761/27-5-83 που δριζε: οι συγγραφείς του βιβλίου "Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή για τη Β' Λυ-
κείου" (Α. Σαββίδης, Τ. Λουχλής, Γ. Ξανθάκου) να το παραδώσουν το αργό-
τερο ως τις 15-8-1983 και 3) το γεγονός ότι οι συγγραφείς δεν παρδω-
σαν ως σήμερα την αναμενόμενη συγγραφή,

Εισηγούμαι να ανακληθεί η ανάθεση συγγραφής που είχε γίνει με
προοπτική το σχολικό έτος 1983-84.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

ΘΕΜΑ 3ο

Το θέμα αναβάλλεται μετά από παράκληση του εισηγητή.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Το κείμενο που εισηγήθηκε ο κ. Κακριδής προχθές είναι συνέχει
της εγκυκλίου που για το ίδιο θέμα (προεξαγγελικά τότε) είχε κοινοποιή-
σει στις 15-7-1983. Είχα επανειλημμένα από τότε ζητήσει να συζητηθούν
αι προτάσεις της εγκυκλίου της 15-7-83 πριν υλοποιηθούν. Δεν εισακού-
στηκε το αίτημά μου. Τώρα βρισκόμαστε στην υλοποίηση σχεδίου που δε
συζητήθηκε στο Τμήμα. Το κείμενο της εισήγησης που συζητάμε τώρα έχει
(χωρίς νομίζω εκουσιότητα του συντάκτη) αρκετά ολσθηρά σημεία που με
φέρνουν σε δύσκολη και για την τωρινή επισήμανσή τους. Σχολιάζω εν-
δεικτικά:

2.- Από την πρώτη σελίδα της εισήγησης, στόχοι, αριθ. (1): "οργά-
νωση και επιμέλεια της εβδομαδιαίας εκπομπής" κλπ. Η εκπομπή γίνεται
στο όνομα και με την επωνυμία του ΚΕΜΕ. Ποιος από σας εδώ ρωτήθηκε
για τη γενική οριοθέτηση της εκπομπής αυτής ή για το ειδικό περιεχόμε-
νο μιας ορισμένης εκπομπής; Δεν αμφιβάλλω για την αγνότητα των προθέ-
σεων των ανθρώπων. Μόνο αναρωτιέμαι: ποιος προσδιορίζει τη σκοπιμό-
τητα της κάθε εκπομπής και ποιος θα απαντήσει για το όποιο περιεχόμενό
./.

της.

3.- Ο δεύτερος στόχος (πάλι από τη σελίδα 1 της εισήγησης): προετοιμασία της έκδοσης "Εισηγήσεις του ΚΕΜΕ", σε δύο τουλάχιστον τεύχη το χρόνο". Ωραία ιδέα, υπάρχει και στον ιδρυτικό νόμο του ΚΕΜΕ. Και έχει να προσφέρει σημαντικά πράγματα. Πάλι αναρωτιέμαι ποιοι γνωμοδοτήσαν για το περιεχόμενο του τεύχους (ως σήμερα, 16-11-1983). Ωστόσο η προσδοκία του τεύχους αυτού συντέλεσε -κατά τη γνώμη μου - στη ματαίωση της έκδοσης κάποιων άλλων εισηγήσεων και (ή) ενός συλλογικού τόμου με άρθρα που να αναφέρονται στη διδασκαλία της Αρχαίας Γραμματείας στο Γυμνάσιο. Έτσι το πρακτικό και χειροπιαστό βοήθημα λείπει από το συνάδελφο της "μάχιμης υπηρεσίας" και μένει η προσδοκία ότι μέσω του αναμενόμενου δελτίου είναι πιθανό να του προσφέρουμε 10-12 ή 15 άρθρα για τη διδασκαλία της αρχαίας γραμματείας μέσα στα επόμενα 5-6 χρόνια. Είναι αυτή βοήθεια στην έδρα;

4.- Από τη δεύτερη σελίδα της εισήγησης του κ. Κακριδή, ειδικότερα από τους στόχους που απαριθμεί, σχολιάζω τον (β): "Η κριτική αποτίμηση των βιβλίων" κλπ. Αυτό είναι έργο της Ομάδας. Αυτό συνδέστε το με την τελευταία παράγραφο (γ) της μεθόδευσης που έχει ήδη γίνει πράξη: "Τροφοδοσία των ραδιοφωνικών εκπομπών με ενημερωτικό υλικό για την κίνηση του βιβλίου". Ανεξάρτητα από την προσωπική μου εκτίμηση για τα μέλη της Ομάδας, φρονώ ότι η εισήγηση οδηγεί σε ολισθηρούς δρόμους, όπου η ευθύνη θα προσγράφεται στο ΚΕΜΕ, χωρίς να έχει ρωτηθεί ή να έχει συμπράξει.

5.- Ειδικότερα με απασχολεί το ερώτημα: ποιος είναι αρμόδιος να πει στο συνάδελφο της "μάχιμης υπηρεσίας", που αγωνιά για το αυριανό του μάθημα και αγωνίζεται να το ετοιμάσει, ποια είναι "τα εξής 4 ή 5 άμεσα βοηθήματα, προσιτά και χρήσιμα για το αυριανό του μάθημα";"

6.- Οι παραπάνω επισημάνσεις γεννούν - σε μένα τουλάχιστο πολλές επιφυλάξεις, που συνοψίζονται στα ακόλουθα δύο σημεία:

α) Χωρίς να είναι πρόθεση του κ. Κακριδή ή κάποιου από τους συνεργάτες του, δημιουργείται μια παρα-ομάδα ή υπερ-ομάδα (σε αντιδιαστολή προς τις άλλες ομάδες εργασίας), που

β) Οδηγείται σε έργα ολισθηρά αβοήθητη ως προς τη γενική οριοθέτηση του έργου της και την ειδική σκοπιμότητα των επιμέρους ενεργειών της

αφού ποτέ δεν καθίσαμε να κουβεντιάσουμε για τα θέματα αυτά εμείς που εξ ονόματός μας η Ομάδα λειτουργεί.

7.- Αναρωτιέμαι: είναι παραλογισμός που επιμένω ότι έπρεπε να συζητηθεί η εγκύκλιος της 15-7-1983;

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Η στάση μου απέναντι στην Ομάδα εργασίας είναι διαφορετική από αυτή που διατύπωσέ ο κ. Βώρος, του οποίου την παρέμβαση θα ήθελα να σχολιάσω:

1.- Δεν περίμενα να επικαλεστεί τυπικές διατάξεις ο κ. Βώρος, που είναι γνωστό ότι αρκετές φορές συνέστησε στο Τμήμα να παρακάνει τέτοιες μικροδυσκολίες, όχι πάντοτε χωρίς να έχει δίκιο.

2.- Το Τμήμα δεν είναι απαλλαγμένο από την ευθύνη απόδοσης των Ομάδων Εργασίας που συγκροτούνται στο ΚΕΜΕ από αποσπασμένους εκπαιδευτικούς. Όμως δεν ξέρω αν πρέπει να δεχτούμε τη θέση του κ. Βώρου, σύμφωνα με την οποία το Τμήμα δεν μπορεί να παρουσιάζει την προσφορά των Ομάδων αυτών και προπάντων να την παρουσιάζει ως εργασία στην οποία και αυτό πήρε μέρος. Γιατί βέβαια άλλοι, όπως λέει ο κ. Βώρος, καταθέτουν το μόχθο τους και όχι το Τμήμα, αλλά δεν πρέπει να ειπωθεί ότι χωρίς το Τμήμα, χωρίς την επιλογή προσώπων που κάνει, χωρίς την πρότασή του για συγκρότηση ομάδων, χωρίς την παροχή άνετης εργασίας που τους δίνει, χωρίς τέλος τον προγραμματισμό της προσπάθειας που κάνει και χωρίς την τελική έγκρισή του η αξιοσύνη των Ομάδων Εργασίας δεν θα έδινε τα αποτελέσματα που έδωσε; Φέρνω σαν παράδειγμα την Ομάδα Εργασίας για την ανανέωση της διδασκαλίας ξένης γλώσσας, την Ομάδα Εργασίας για την ανανέωση της γλωσσικής διδασκαλίας, τέλος την Ομάδα Εργασίας που έδωσε τους έξι τόμους των "Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας". Καί βέβαια οι εκπαιδευτικοί που αποτελούν τις ομάδες αυτές, σήκωσαν το κύριο βάρος και όχι τα μέλη του ΚΕΜΕ, αλλά χωρίς το ΚΕΜΕ πώς θα είχε αξιοποιηθεί η ικανότητα και ο ζήλος των ανθρώπων αυτών;

3.- Εξάλλου η Ομάδα δεν εργάζεται ανεξάρτητα ούτε ανεξέλεγκτα. Δεν νομίζει ο κ. Βώρος ότι η παρουσία του Προέδρου του Τμήματος κ. Φ. Κακριδή είναι σοβαρή εγγύηση ότι η Ομάδα θα εργαστεί - και θα εργαστεί πολύ;

4.- Τέλος, ο τρόπος λειτουργίας της Ομάδας αυτής, όπως την περιέ-

γραφεί ο κ. Κακριδής, αποτελεί νέο μοντέλο αξιοποίησης εκπαιδευτικών σε έργα χρήσιμα που δεν θα προλαβαίνει το ΚΕΜΕ. Γιατί λοιπόν να μη δοκιμάσουμε και αυτό το μοντέλο, που ίσως αποδειχθεί αποτελεσματικότερο από τα προηγούμενα;

Με αυτές τις σκέψεις νομίζω ότι πρέπει να δεχτούμε την εισήγηση του κ. Φ. Κακριδή.

Ο κ. Κακριδής λέγει: Ο κ. Βώρος επιμένει να πισωγυρίζει τα θέματα για λόγους "αρχής και προσωπικής συνέπειας" - την πιστεύω αυτή τη συνέπεια από την άποψη ότι πράγματα που δεν έγιναν στο ΚΕΜΕ ως τώρα, αν και ο νόμος προβλέπει να γίνονται, μπορούν με απόλυτη συνέπεια να συνεχίσουν να μη γίνονται. Κατά τα άλλα έχω την πρόθεση να προχωρήσω και ελπίζω το Τμήμα να εγκρίνει την εισήγηση.

Ψηφοφορία στην εισήγηση

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΝΑΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ
Βαρουχάκης	ΝΑΙ
Σακκάς	ΝΑΙ
Κακριδής	ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 8:1 εγκρίνει την εισήγηση του κ. Κακριδή.

./.

ΘΕΜΑ 6ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Για την ολοκληρωμένη εμφάνιση του βιβλίου "Οδηγίες για τη διδασκαλία Φυσικής Β' Λυκείου" εισηγούμαι την ανάθεση φιλοτέχνησης των σχεδίων του βιβλίου στο Νικολαρόπουλο Αντώνιο.

Η τιμή κάθε σχεδίου να είναι 200 δρχ. Η επιτροπή παραλαβής μπορεί να αποτελείται από τους Σουρμελή Γεώργιο, πρόεδρο του ΟΕΔΒ, Σκιαθήτη Εμ. και Μονσταφέλλο.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου

ΘΕΜΑ 7ο

Ανακοινώθηκε το περιεχόμενο των εξής εγγράφων:

- 1) 5171/10-11-83
- 2) 4545/22-9-83
- 3) 5044/2-11-83
- 4) 5045/2-11-83
- 5) 5053/2-11-83
- 6) 5064/3-11-83
- 7) 5065/3-11-83
- 8) 5067/3-11-83
- 9) 5199/14-11-83
- 10) 5197/14-11-83
- 11) 5196/14-11-83
- 12) 5192/14-11-83

./.

ΘΕΜΑ 2ο

Στη συζήτηση παραβρέθηκε ο Πρόεδρος του ΚΕΜΕ κ. Π. Σακελλαρίδης ο οποίος ζήτησε να ενημερωθεί και γενικότερα στην πορεία του θέματος του ΕΠΛ. Ακολουθεί ενημέρωση του Προέδρου και συζήτηση, κατά την οποία ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Η φιλοσοφία και η φυσιογνωμία του νέου σχολείου. Φιλοδοξία του ΕΠΛ είναι να προσφέρει:

α) Γενική παιδεία σε όλους, γιατί όλοι χρειάζονται να γίνουν ενεργά μέλη της κοινωνίας,

β) Ειδική παιδεία στον καθένα, ανάλογα με τα διαφέροντα και την επιλογή του, γιατί είναι ανάγκη όλα τα μέλη της κοινωνίας να γίνονται δημιουργικά και να πραγματοποιούν - να ολοκληρώνουν - την ύπαρξή τους.

2.- Διευκρίνιση των όρων γενική και ειδική παιδεία.

α) Γενική παιδεία είναι εκείνες οι μαθήσεις και δεξιότητες, οι τρόποι σκέψης και δράσης που χρειάζονται όλα τα μέλη της κοινωνίας, για να μπορούν να ζουν και να εργάζονται και να συνεργάζονται στη σύγχρονη κοινωνία.

Η καλλιέργεια κοινού νου και τρόπου λογικής σκέψης, η καλλιέργεια κοινωνικών αισθημάτων, καλαισθησίας και δημιουργικής πρωτοβουλίας, η ενημέρωση για σύγχρονα θέματα οικονομικής και κοινωνικής και πολιτικής δραστηριότητας, η ενημέρωση για την τεχνολογία ως υποδομή της σύγχρονης ζωής, όλα αυτά τα αντικείμενα είναι γενική παιδεία.

Κατά συνέπεια: η λογοτεχνία, η ιστορία, η οικονομία, η κοινωνιολογία, η τεχνολογία είναι αντικείμενα γενικής παιδείας· είναι ανθρωπιστικές σπουδές στο βαθμό που καθεμιά συμβάλλει στην καλλιέργεια του ανθρώπου που έχει αισθήσεις και νου και καρδιά και βούληση και χέρια δημιουργικά και ανακαλύπτει την ανθρωπινή ιδιότητά του με την εργασία και τη συνεργασία και τη δημιουργία.

Νομίζω ότι είναι καιρός να αναπροσανατολίσουμε ως προς το περιεχόμενο του παραδοσιακού όρου ανθρωπιστική παιδεία και ανθρωπιστικά γράμματα. Όλες οι επιστήμες του ανθρώπου (ιστορία, ψυχολογία, λογοτεχνία, οικονομία, κοινωνιολογία, ανθρωπολογία) που βοηθούν τον άνθρωπο να κα-

τανοήσει τον εαυτό του, ως άτομο και συλλογικό όν, όλες είναι ανθρωπιστικές. Και δεν είναι λιγότερο ανθρωπιστικές. Και δεν είναι λιγότερο ανθρωπιστικές σπουδές αυτές που αναφέρονται στη φύση και την τεχνολογία: αυτές κάνουν τον άνθρωπο περήφανο ως δημιουργό και ταυτόχρονα του δίνουν το αίσθημα ευθύνης για τη χρησιμοποίηση της δύναμης που κατέχει με το νου και με τα χέρια του.

Στο κάτω κάτω η ιστορία του πολιτισμού μας πληροφορεί ότι υπήρξαν ή υπάρχουν διάφορες αντιλήψεις για αρχαίο ανθρωπισμό, άλλου της Αναγέννησης, του διαφωτισμού, του υπαρξισμού, του σοσιαλισμού (και αντίστοιχες ανθρωπιστικές σπουδές).

β) Ειδική παιδεία είναι η πρόσθετη ενασχόληση με κάποιο αντικείμενο, γιατί αυτή ικανοποιεί προσωπικές κλίσεις ή προετοιμάζει το άτομο για κάποια σταδιοδρομία. Ιδιαίτερη ενασχόληση με τα μαθηματικά ή τη φυσική ή την Κοινωνιολογία ή κάποια ειδική λογοτεχνία (π.χ. την Αρχαία Ελληνική) ή την ιστορία κλπ. είναι ειδική παιδεία, αρχή ειδικεύσης.

3.- Λόγοι που συνηγορούν για τη γρήγορη μετάβαση στο ΕΠΑ:

α) Λόγοι εκπαιδευτικοί. Με το σημερινό σύστημα δεν προσφέρουμε γενική παιδεία αφού για τους περισσότερους μαθητές λείπει λ.χ. η ενημέρωση στην οικονομική ζωή και στην τεχνολογία της εποχής, που τη συναντούν κάθε μέρα πριν ακόμη συναντήσουν και τα οικειότερα πρόσωπα.

β) Λόγοι κοινωνικοί. Με το σημερινό σύστημα ετοιμάζουμε άτομα με μονομέρεια και αμοιβαία περιφρόνηση: οι μισοί αγνοούν τι προσφέρουν οι άλλοι μισοί στην κοινωνία: οι μισοί περιφρονούν την ύπαρξη των άλλων μισών. Επιπλέον, οι μισοί ανατρέφονται με μια δόση αλαζονίας για τις ανώτερες - θεωρητικές - επιδόσεις τους, που συχνά αποδεικνύονται βλαπτικές στην πράξη.

γ) Λόγοι οικονομικοί. Μια σχολική μονάδα που θα προσφέρει - ποσοτικά έστω - ό,τι προσφέρουν σήμερα ένα γενικό λύκειο και ένα επαγγελματικό - τεχνικό θα έχει πλουσιότερη απόδοση με χαμηλότερο κόστος.

Και φυσικά το ΕΠΑ θα χρησιμοποιήσει όλη την υπάρχουσα υποδομή των διαφόρων τύπων του σημερινού λυκείου. Και θα την αξιοποιήσει με τρόπο περισσότερο λειτουργικό και αποδοτικό. Το ΕΠΑ δεν έρχεται για να καταλύσει αλλά για να συμπληρώσει την εκπαίδευση. Με το νόημα αυτό η

μετάβαση προς το ΕΠΛ με μία τουλάχιστο μονάδα σε κάθε έδρα νομού (π.χ. Λευκάδα, Φθιώτιδα, Γρεβενά) ή με περισσότερες στις μεγάλες πόλεις είναι ζήτημα οργάνωσης και μεθόδευσης.

4.- Μερικές ειδικές προϋποθέσεις για την οργάνωση του ΕΠΛ

α) Τα προγράμματα θα επιλεγούν με κριτήρια το τι χρειάζεται ο άνθρωπος σήμερα και τι μπορεί να αξιοποιήσει δημιουργικά.

β) Μερικά σεβαστά στοιχεία κληρονομιάς ίσως θα κριθεί σκόπιμο να τα αποθέσουμε σε χώρους σεβαστούς, π.χ. ως ειδικές μαθήσεις για ειδικά διαφέροντα με ειδικά προγράμματα (π.χ. αρχαία γραμματεία από το πρωτότυπο).

γ) Είναι ανάγκη να ξανσεξετάσουμε τις μεθόδους προσέγγισης ορισμένων μορφωτικών αγαθών.

δ) Είναι ακόμα πιο αναγκαίο να προσπαθήσουμε να δούμε αντικειμενικά όσα στερεότυπα αξιώματα μεταφέρουμε ως τώρα στην εκπαίδευσή μας. Τίποτα δεν υπάρχει που να μη χρειάζεται νέα απόδειξη για την αλήθεια ή την αξία που (περιέχει) εγκλείει.

ε) Θα μας βοηθήσει σ' αυτό και η νηφάλια σύγκριση όχι μόνο με τον άλλο κόσμο αλλά - γιατί όχι - με τον άλλο ελληνισμό, Δύσης και Ανατολής που ίσως απομοίωσε γόνιμες εμπειρίες άλλων λαών, όταν βρέθηκε στην ανάγκη να δημιουργήσει νέα ζωή χωρίς τη βοήθεια και χωρίς τους περιορισμούς της ελεύθερης εθνικής εστίας.

5.- Προτάσεις βελτίωσης του κρινόμενου σχεδίου:

α) Οι τρεις ώρες αρχαίων ελληνικών της α' τάξης του ΕΠΛ να γίνουν "διδασκαλία θεατρικού λόγου και θεατρικών έργων αρχαίων (από μετάφραση)

β) Στα επιλεγόμενα μαθήματα της α' τάξης του ΕΠΛ να περιληφθούν ώρες αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο (ως εισαγωγή στα μαθήματα "κύκλου" ή "κλάδου" των επόμενων χρόνων).

γ) Να διευκρινιστεί με ακρίβεια το περιεχόμενο του όρου "κοινωνικά μαθήματα ώρες 4)" της γ' λυκείου. Από τις ώρες αυτές να δοθούν δύο στη γενική ιστορία για όλους τους μαθητές.

6.- Ζητήματα μεθόδευσης

α) Ανάγκη να επισπευστούν οι σχετικές με το ΕΠΛ αποφάσεις και διαδικασίες όλης.

β) Να προβλεφτούν σεμινάρια για το προσωπικό. Ανάμεσα στα άλλα και για όσους θα διδάξουν "θεατρικό λόγο και θεατρικά κείμενα μεταφρασμένα".

γ) Για τα αρχαία ελληνικά ως αντικείμενο επιλογής (στην α' τάξη του ΕΠΛ) το πιο σημαντικό δεν είναι να αλλάξουμε βιβλίο όσο το δ/γμα περί εξετάσεων και τις οδηγίες διδασκαλίας· να διαγραφούν οι γραμματικές και συντακτικές παρατηρήσεις (θυμίζω ότι τη μέθοδο που προτάθηκε πρόσφατα την έκρινα απρόσφορη για λόγους διδακτικούς και επιστημονικούς) Για τα αρχαία ελληνικά ως μορφωτικό αγαθό θα μιλήσω χωριστά. * *

* Το νόημα των παρ. 5α και 5β αναλυτικότερα είναι τούτο:

5α) Ο θεατρικός λόγος αποτελεί την πιο ζωντανή έκφραση της κλασικής αρχαιότητας. Ίσως και την ωριμότερη έκφραση της ζωής, γιατί είχε τούτο το μοναδικό προίκισμα από τη γέννησή του: προοριζόταν για να διδασχτεί στο λαό, για να κατανοηθεί και να κριθεί. Επιπλέον, ο θεατρικός λόγος μεταφρασμένος έδειξε - τα τελευταία 50 χρόνια - ότι είναι θεατρικά ζωντανός και σήμερα, ότι είναι βιώσιμος. Και κατά τη γνώμη μου είναι παιδαγωγικά αξιοποιήσιμος, πολλαπλά, ανάλογα με τις δυνατότητες του διδακτικού προσωπικού. Περισσότερο να τονίσω ότι έχουμε σήμερα μεταφράσεις αρκετές, για να επιλέξουμε τις πιο δόκιμες κατά προτεραιότητα να διδασχτούν.

Αν η αρχαία γραμματεία - ως γενική ή ειδική παιδεία - θα έχει κάποια θέση στα προγράμματα β' και γ' λυκείου, προτείνω να διδασχτούν αντίστοιχα μεταφράσεις φιλοσοφικών έργων ή ιστορικών.

5β) Οι μαθητές που θα επιλέξουν 4 ώρες αρχαίας γραμματείας από το πρωτότυπο στην α' τάξη του ΕΠΛ, αυτοί και μόνο, εφόσον θελήσουν να συνεχίσουν να παίρνουν ανάλογη παιδεία στις επόμενες τάξεις, να έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν και διδασκαλία μεταφρασμένων κειμένων (θεατρικών, φιλοσοφικών, ιστορικών) στα πλαίσια της ειδικεύσεώς τους.

* Με αυτές τις προϋποθέσεις νομίζω ότι υπάρχει ελπίδα βδσιμη να επιβιώσει η "κλασική" γραμματεία ως μορφωτικό αγαθό στη σημερινή εκπαίδευσή μας. Και φυσικά, η πρόταση αυτή συνοδεύεται από δύο μεθο-
δολογικές αρχές:

1) Η επιλογή διδασκτέας ύλης αρχαίων κειμένων θα γίνεται με κριτήρια εκπαιδευτικά:

- το περιεχόμενο (που θα αναζητηθεί όσο γίνεται πιο ενδιαφέρον για τους δέκτες)

- τη γλωσσική ένδυση (που θα αναζητηθεί να είναι όσο γίνεται πιο αναγνωρίσιμη για το σημερινό δέκτη).

2) Η διδασκαλία αρχαίας γραμματείας (από το πρωτότυπο ή από μετά-
φραση):

- δεν μπορεί να θεωρήσει κανένα δημιούργημα ξεκομμένο από τις ιστορικές συνθήκες που το γέννησαν

- δεν μπορεί να αναζητεί αξίες αιώνιες και άρα στατικές, αφού οι αξίες έχουν ιστορικότητα αλλά είναι - νομίζω - επιστημονικά και διδακτι-
κά σωστό να επισημαίνει πώς σε κείνες τις ιστορικές συνθήκες γεννήθηκαν εκείνες οι αξίες και ποια είναι η σχέση των αξιών με την κοινωνία που τις γέννησε και τις αποδέχτηκε ή τις πολέμησε.

Επιθυμώ τελικά να παρατηρήσω για το προτεινόμενο πρόγραμμα (σελ. 7 του σχεδίου).

1.- Χρειάζεται αιτιολόγηση η απουσία Εισαγωγής στην Πολιτική Επι-
στήμη (ή Αγωγής του Πολίτη).

2.- Να διευκρινιστεί το περιεχόμενο του όρου "Κοινωνικές Επιστήμες
ώρες 4" στην γ' λυκείου (Ιστορία και Αγωγή Πολίτη;).

3.- Τα επιλεγόμενα της β' λυκείου περιέχουν κάποια επικάλυψη (;)
μεταξύ τους (φιλοσοφία - μεθοδολογία της γνώσης) και προς την αισθητική
αγωγή της α' λυκείου. Είναι ζήτημα διευκρίνισης.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Το είπα σε προηγούμενη συνεδρία και το επανα-
λαμβάνω: Η διαδικασία που ακολουθεί το Τμήμα στην υλοποίηση του υπουργι-
κού εγγράφου δεν προωθεί την όλη προσπάθεια για τη λειτουργία του νέου
σχολικού θεσμού. Φαίνεται αυτό ιδιαίτερα από το γεγονός ότι οι επιμέ-
ρους εισηγήσεις για την κατάρτιση των αναλυτικών προγραμμάτων και τη

συγγραφή των διδακτικών βιβλίων που γίνονται από μέλη του Τμήματος κατά κανόνα είναι αντίθετες στις προτάσεις της Ομάδας εργασίας για το Ενιαίο Πολυκλ. Λύκειο και δεν εκφράζουν τη φιλοσοφία του νέου σχολείου, όπως διαμορφώθηκε από την παραπάνω Ομάδα. Σήμερα όμως φωτίστηκε το πράγμα περισσότερο. Απ' όσα λέχτηκαν σ' αυτή τη συνεδρία, ιδιαίτερα από τον Πρόεδρο του ΚΕΜΕ κ. Σακελλαρίδη, φάνηκε καθαρά εκείνο που φοβόμουν και διαισθανόμουν: ότι δεν υπάρχει μόνο θέμα κατάλληλης διαδικασίας για την προώθηση των θεμάτων του ΕΠΛ, υπάρχει προπαντός θέμα μη αποδοχής του νέου θεσμού από το ΚΕΜΕ ή τουλάχιστο μη αποδοχής βασικών θέσεων του νέου θεσμού.

Επομένως έχουμε φτάσει σε αδιέξοδο. Και ο χρόνος περνάει. Και όσο στενεύουν τα χρονικά όρια τόσο το πρόβλημα οξύνεται και κινδυνεύει να μείνει η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου. Υπάρχει μια πραγματικότητα.

Η ηγεσία του Υπουργείου από περυσί έχει δημιουργήσει μια Ομάδα μελέτης του νέου θεσμού και έχει εξαγγείλει κατ' επανάληψη ότι ο νέος θεσμός θα αρχίσει να εφαρμόζεται από το νέο σχολ. έτος. Απ' αυτή την εξαγγελία της δεν μπορεί να υποχωρήσει με κανένα τρόπο. Νομίζω ότι το ΚΕΜΕ όφειλε από καιρό να ενδιαφερθεί για το θέμα και με συνεννόηση με την ηγεσία του Υπουργείου να έχει ξεκαθαρίσει με ποιές διαδικασίες θα αντιμετωπιστούν τα προβλήματα του νέου σχολείου, ιδιαίτερα στα θέματα που το αφορούν (κατάρτιση και έγκριση αναλυτικών προγραμμάτων, συγγραφή και κρίση σχολ. βιβλίων κλπ.). Ας κάνει έστω και αργά αυτή την αναγκαία συνεννόηση με την ηγεσία του Υπουργείου και ας βοηθήσει να βρεθούν τρόποι με τους οποίους θα προωθηθούν τα θέματα του ΕΠΛ με ταχύ ρυθμό.

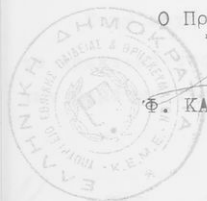
Η συζήτηση διακόπτεται για να συνεχιστεί 6ε επόμενη συνεδρία.

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΔΗΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 100/1983

Σήμερα, 18-11-1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.00 πρωινή, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ηλ. Σπυρόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδής, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Κ. Φούσκας, γιατί ήσαν απασχολημένοι σε άλλες υπηρεσιακές υποχρεώσεις.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Συγκρότηση επιτροπής κρίσεως για βελτιώσεις βιβλίων Αρχαίων Ελληνικών Β' και Γ' Λυκείου. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανατυπώσεις βιβλίων. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 3ο - Η τεχνολογία στο Γυμνάσιο. Εισηγητής Στ. Παλαιοκρασσάς.
- ΘΕΜΑ 4ο - Προγράμματα Πολυκλαδικού Λυκείου. Εισηγητής Φ. Κακριδής.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Σε προηγούμενη πράξη του Τμήματος έ-
γινε λόγος για την ανάγκη βελτίωσης των διδακτικών βιβλίων που εξυπη-
ρετούν τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών στη Β' και Γ' τάξη του Λυκείου.
Σήμερα η διδασκαλία γίνεται με βάση τα διδακτικά εγχειρίδια: "Πλάτωνα
Πρωταγόρας" των Ν. Ζαφειρίου - Ε. Ν. Ελεοπούλου, "Σοφοκλή Αντιγόνη" του
Π. Δημόπουλου και "Σοφοκλή Οιδίποδας Τύραννος" του Π. Δημόπουλου. Και
τα τρία είναι πεπαλαιωμένα (της δεκαετίας 1940). Βέβαια έγιναν τα τε-
λευταία χρόνια βελτιώσεις (μεταγλώττιση εισαγωγών και σημειώσεων, νέα
εισαγωγή στον Πρωταγόρα του Πλάτωνα, προσθήκη μετάφρασης των λυρικών με-
ρών των τραγωδιών κτλ.) όμως και πάλι τα βιβλία αυτά κρίνονται (και επι-
κρίνονται) ως ασυγχρόνιστα και ανεπαρκή. Για ριζική ανανέωσή τους με
προκήρυξη συγγραφής ή ανάθεση δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο, εφόσον ήδη
το Τμήμα αποδέχτηκε την εισήγηση του Προέδρου του καθηγητή Φάνη Κακριδή,
σύμφωνα με την οποία ανανεώνεται το αναλυτικό πρόγραμμα των Αρχαίων
Ελληνικών στο Λύκειο και τα παραπάνω βιβλία δεν θα εξυπηρετούν τις νέες
διδακτικές ανάγκες. Με αυτά τα δεδομένα η μόνη προσφορά που μπορούμε
να κάνουμε με λογικό κόστος στους μαθητές είναι η βελτίωση των παραπάνω
διδακτικών εγχειριδίων και συγκεκριμένα η ανανέωση των ερμηνευτικών ση-
μειώσεων κατά το πρότυπο του διδακτικού εγχειριδίου "Θουκυδίδη Περικλέ-
ους Επιτάφιος" της Γ' Λυκείου. Δηλαδή υποσελίδιος λεξιλογικός σχολιασμός
να συνοδεύει το (από την αρχή ελεγμένο) αρχαιοελληνικό κείμενο και μόνο
τα πραγματολογικά και ερμηνευτικά σχόλια να παρατεθούν στο τέλος του
βιβλίου.

Για την εργασία αυτή προτείνω να ακολουθήσουμε τη διαδικασία του
εδάφιου β' της παρ. 3 του άρθρου 8 του Ν.Δ.749/70 και να προτείνουμε τη
συγκρότηση επιτροπής κρίσεως για τις βελτιώσεις κτλ. των παραπάνω βι-
βλίων που θα αποτελείται από τον εισηγούμενο, τον εισηγητή του Τμήματος
κ. Βασ. Θεοδορακόπουλο, τον διδ. Φιλολογίας τέως ΓΕΜΕ κ. Δημ. Βρυζίδη
(που θα ασχοληθεί ιδιαίτερα με την Αντιγόνη του Σοφοκλή) και τους αποσπα-
σμένους στο ΚΕΜΕ φιλόλογους Δημ. Πλατανίτη (που θα ασχοληθεί ιδιαίτερα
με τον Πρωταγόρα του Πλάτωνα) και Δαβίδ Αντωνίου (που θα ασχοληθεί ιδιαί-
τερα με τον Οιδίποδα Τύραννο του Σοφοκλή). Προθεσμία κατάθεσης της ερ-
γασίας προτείνω την 31-1-1984 για τον Οιδίποδα Τύραννο του Σοφοκλή και
./.

τον Πρωταγόρα του Πλάτωνα και την 15-2-1984 για την Αντιγόνη του Σοφοκλή. Σημειώνω ότι δικαίωμα για νόμιμη αμοιβή έχει μόνο ο κ. Δημ. Βρυζίδης, αφού οι υπόλοιποι είναι ή μέλη του ΚΕΜΕ ή αποσπασμένοι σ' αυτό φιλόλογοι.

Ακολούθησε συζήτηση. Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει: Αυτή τη στιγμή έχουμε αρχίσει μια διαδικασία ανανέωσης και αναμόρφωσης του καθεστώτος της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών στο λύκειο. Θυμίζω ότι από το επόμενο έτος το νέο καθεστώς θα εφαρμοστεί πειραματικά και από το μεθεπόμενο θα γενικευτεί παντού. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο έρχεται τώρα η πρόταση για κάποιες μικροαλλαγές στα βιβλία που κυκλοφορούν εδώ και πολλά χρόνια. Βλέπω δηλαδή ότι πρόκειται να ξεκινήσει μια δουλειά αρκετά δαπανηρή και δύσκολη εκτυπωτικά (θα απαιτηθεί νέα στοιχειοθεσία και εκτύπωση των βιβλίων) με όχι ανάλογη διδακτική απόδοση. Γι' αυτό θα κρατήσω προσωπικά μια επιφύλαξη στην πρόταση.

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος απάντησε ότι, αν με τα βιβλία αυτά και για έναν μόνο χρόνο μπορούσαμε να εξυπηρετήσουμε καλύτερα τις ανάγκες των μαθητών μας, θα άξιζε τον κόπο η προσπάθεια· τώρα όμως η προσπάθεια είναι επιβεβλημένη, γιατί τα βιβλία "Πλάτωνα Πρωταγόρας" και "Σοφοκλή Αντιγόνη", σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του κ. Κακριδή, θα χρησιμοποιηθούν τουλάχιστον ακόμη τρία σχολικά έτη, ενώ ο "Οιδίπους Τύραννος" τουλάχιστον τέσσερα ακόμη σχολικά έτη.

Ύστερα από αυτά, το Τμήμα αποφαινεται: δέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό της. Ο κ. Δημ. Τομπαΐδης δέχεται την εισήγηση με την επιφύλαξη που έχει διατυπώσει παραπάνω.

ΘΕΜΑ 2ο

Το Τμήμα αποδέχεται:

A.- Ομόφωνα την εισήγηση του κ. Στ. Παπασημακόπουλου για ανατύπωση των βιβλίων 1) Χημεία Β' Γυμνασίου και 2) Χημεία Γ' Γυμνασίου των Φράσσοι-Λιαπάτη για το σχ. έτος 1984-85. και

B.- Την εισήγηση του κ. Φ. Κακριδή για την ανατύπωση του βιβλίου Γραμματικής της Λατινικής γλώσσας για το σχ. έτος 1984-85.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο Πρόεδρος ανακοινώνει τις απαντήσεις στο Υ. σημειώμά του των κ.κ. Α. Μαυροματάκου (επισυνάπτεται) και Κ. Κασσιμάτη (επισυνάπτεται) και λέγει:

Επειδή (α) αποδέκτες του υπηρεσιακού μας σημειώματος δεν απάντησαν όλοι (ο κ. Διάμεσης απουσιάζει στο Στρασβούργο, ο κ. Παπανδρέου δεν πρόλαβε), ή δεν απάντησαν όλοι στην ουσία του θέματος (το έγγραφο του κ. Μαυροματάκου δεν μας βοηθά καθόλου). (β) έχουμε ακούσει στην προηγούμενή μας συνάντηση τις απόψεις των κ.κ. Διάμεση και Μαυροματάκου που μας βοήθησαν να απογυμνώσουμε τα προβλήματα και να εντοπίσουμε τα αμφισβητούμενα σημεία της εισήγησης του κ. Παλαιοκρασσά, και (γ) το θέμα πρέπει να προχωρήσει γρήγορα - παρακαλώ τους κ. Συμβούλους και τον κ. Παλαιοκρασσά να πάρουν θέση απέναντι στις συγκεκριμένες προτάσεις που εκκρεμούν στο τμήμα.

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Στη συγκροτημένη και νοικοκυρεμένη εισήγηση του συνάδελφου κ. Στ. Παλαιοκρασσά, που αποτελεί σημαντική βάση με τη συζήτηση του θέματος, αφού προέρχεται από άνθρωπο που και κατέχει το ζήτημα και με θέρμη υποστηρίζει την αποδοτική εισαγωγή του στα Γυμνάσιά μας για να φέρουμε το σχολείο πλησιέστερα προς τη ζωή, έχω να κάνω, με όλες τις επιφυλάξεις του μη ειδικού, τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

α) Η ανακοπή της πρώτης προσπάθειας για την εισαγωγή του νέου μαθήματος (1979 κ.εξ.), είτε προήλθε από πολιτική βούληση είτε από διαπίστωση μέτριας απόδοσης του μαθήματος, δεν πρέπει με κανένα τρόπο να χρεωθεί στο Τμήμα Μ.Ε. Βέβαια το Τμήμα έχει αρμοδιότητα για ό,τι γίνεται στο χώρο της Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης, αλλά, όπως ήδη έχει γίνει και με τον ΣΕΠ και με την εκπαιδευτική τηλεόραση, ούτε οι σχεδιασμοί, ούτε τα προγράμματα ούτε η μεθοδολογία περνούν από αυτόν. Μέλη άλλων τμημάτων του ΚΕΜΕ αναλαμβάνουν με υπουργικές αποφάσεις την ευθύνη και την τιμή της κάθε προσπάθειας και μόνο όταν κάτι δεν πάει καλά θυμόμαστε το Τμήμα Μέσης για να του καταλογίσουμε ευθύνες. Καιρός είναι αυτές οι παρεκκλίσεις από το θεσμικό πλαίσιο να περιοριστούν, όχι τόσο για το καλό του Τμήματος, όσο για το συμφέρον της παιδείας. Δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι, αν η εισαγωγή της Τεχνολογικών μαθημάτων παρέμενε στην

περιοχή ευθύνης του Τμήματος, η επιτυχία τους θα ήταν πειστικότερη.

β) Ας μου επιτρέψει ο συνάδελφος κ. Παλαιοκρασσάς να χαρακτηρίσω την αξιόλογη εισήγησή του "μισή". Κι αυτό, επειδή εισηγείται να εισαχθεί ο νέος θεσμός στο Γυμνάσιο με ωράριο τουλάχιστον 2 ώρες την εβδομάδα αλλά δεν μας λέει από που θα πάρουμε αυτές τις δύο ώρες. Πιστεύω ότι όφειλε να επαναλάβει την πρόταση που - πολύ σωστά - είχε προταθεί από το ΚΕΜΕ και είχε υιοθετηθεί από το Υπουργείο, το τεχνολογικό μάθημα να αντικαταστήσει τα οικοκυρικά. Σε πρώτη φάση τα οικοκυρικά να διδάσκονται σε όσα σχολεία δεν είναι δυνατό να εισαχθεί το τεχνολογικό μάθημα (βλ. παρακάτω, παρ. γ) και αργότερα, όταν το τεχνολογικό μάθημα γενικευθεί, η διδασκαλία των οικοκυρικών να περάσει στις ανώτερες τάξεις του δημοτικού. Πώς να το κάνουμε τα οικοκυρικά ήταν αποδοτικά για τις τελευταίες δεκαετίες του προηγούμενου αιώνα και τις πρώτες του 20, σήμερα, στη δεκαετία του 80 μόνο τα τεχνολογικά έχουν θέση στο Γυμνάσιο. Γιατί αν κρατήσουμε και τα δύο μαθήματα, μεθαύριο, όταν το Υπουργείο μας αναθέσει τον καταρτισμό ωρολόγιου προγράμματος Γυμνασίου σχ. έτους 1984-5 θα βρεθούμε μπροστά στην εξής φοβερή πραγματικότητα: MAXIMUM ωρών εβδομαδιαίας διδασκαλίας 30. Μαθήματα "μη θεωρητικά", που βέβαια είναι αρκετά στους μαθητές επειδή δεν απαιτούν ιδιαίτερη πνευματική προσπάθεια: ΣΕΠ, Τεχνολογικά, Οικοκυρικά, Καλλιτεχνικά, Μουσική, Σωματική Αγωγή. Όσο και να είμαστε φειδωλοί στο ωράριό τους, θα πάρουν 10 ώρες. Από εκεί και πέρα, με την ανελαστικότητα του ωραρίου των θρησκευτικών (2 ώρες την εβδομάδα), για μαθήματα όπως: Μαθηματικά, γλωσσική κατάρτιση, κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας, κείμενα αρχαιοελληνικής γραμματείας, φυσική-χημεία-φυσιογνωστικά-γεωγραφία, ιστορία, αγωγή του πολίτη και ξένες γλώσσες μένουν συνολικά 18 ώρες την εβδομάδα, την ώρα που το καθένα τους, για να διδαχτεί στοιχειωδώς και να εμπεδωθεί απαιτεί σημαντικό ωράριο. Πώς θα γίνει λοιπόν, ώστε να έχουμε και το ζώο μας χορτάτο και το σανό σωστό; Η μόνη λύση είναι βέβαια να αυξήσουμε τις διδακτικές περιόδους, να δώσουμε πρόγραμμα 7 ωρών ημερησίως (5 πρωί- 2 απόγευμα), αλλά η λύση αυτή προϋποθέτει το κάθε Γυμνάσιο να έχει στην αποκλειστική διάθεσή του κατάλληλο διδακτήριο. Εφόσον είμαστε ακόμη μακριά από αυτή τη λύση, δε μένει παρά ή να περιορίσουμε τον αριθμό των "μη θεωρητικών" μαθημάτων, ή, το καλύτερο, να δημιουργήσουμε κύκλους

επιλογής των από τους μαθητές. Όμως και Τεχνολογικά και Οικοκυρικά στην ίδια τάξη, μέσα στις 30 ώρες, δε γίνεται χωρίς βαριές αβαρίες στην κατάρτιση των παιδιών. Μη ξεχνούμε ότι στα προγράμματα οικοκυρικών που υποβάλλονται διαδοχικά για να μας πείσουν, ό,τι παρουσιάζει πραγματικό ενδιαφέρον (π.χ. περιβαλλοντική εκπαίδευση) το έχουν πάρει από άλλους θεσμούς ή μαθήματα.

γ) Το Τμήμα δεν πρέπει να συναινέσει σε νόθες λύσεις εισαγωγής του μαθήματος. Με άλλα λόγια, να μη προτείνουμε την εισαγωγή του σε σχολεία που δεν έχει ή δεν μπορεί έγκαιρα να εξασφαλίσει τεχνολογικό εργαστήριο. Αν εφαρμόσουμε κι εδώ τη μέθοδο "ας αρχίσουμε κάποτε από κάτι, έστω και μισό, έστω και χωρίς να εξασφαλίσουμε τις απαραίτητες προϋποθέσεις και με τον καιρό όλα θα εξασφαλιστούν", δίνουμε στην Πολιτεία μια πρόσκαιρα βολική διέξοδο, αλλά, αυτό έχει αποδείξει η πείρα στη συνέχεια νιώθουμε άνετα με τη γνωστή ολιγάρκειά μας ή μας κατακλύζουν τα προβλήματα ενός νέου θεσμού, με αποτέλεσμα να περνούν τα χρόνια και η προσπάθεια να εκφυλίζεται. Χρήσιμος σύμβουλος της Πολιτείας δεν είναι μόνο εκείνος που παρουσιάζει άμεσες "βολικές" λύσεις που αφήνουν την ουσία στο μέλλον, αλλά και εκείνους που με επιμονή απαιτεί την εξασφάλιση των προϋποθέσεων να μη θεωρητικοποιηθεί (και να μη μείνει θεωρητική) και η μεθοδολογία του τεχνολογικού μαθήματος.

δ) Ως προς το θέμα της συγκρότησης της Ομάδας Εργασίας, νομίζω ότι είναι εντελώς απαραίτητη η παρουσία σ' αυτό μέλους του Τμήματός μας και ειδικότερα του Συμβούλου Β' κ. Δημ. Τομαπζή, για δύο λόγους: α) Να υπάρχει υπεύθυνος σύνδεσμος ανάμεσα στο Τμήμα που έχει την ευθύνη του μαθήματος και στην Ομάδα Εργασίας και β) σήμερα η διεθνής τάση είναι: από κανένα θέμα παιδείας των νέων να μη λείπει ο μη ειδικός, που έχει όμως θεωρητική κατάρτιση που του επιτρέπει κάθε φορά να τοποθετεί σωστά το ειδικό θέμα στο γενικότερο πλαίσιο της εκπαίδευσης, να προσδιορίζει τη λειτουργία του και να "συναδερφώνει" τις τυχόν αποκλίσεις απόψεις των ειδικών.

Ο κ. Σαγκάς λέγει: Πάντοτε έχω υποστηρίξει την αναγκαιότητα εισαγωγής των τεχνολογικών μαθημάτων στα σχολεία. Όμως με την εισήγηση που άκουσα (αν γίνει αποδεκτή) φοβάμαι μη φτάσει το μάθημα σε διακωμώδηση και εξευτελισμό, αν εισαχθεί χωρίς να έχει εξασφαλιστεί η αναγκαία υπο-

δομή για τη λειτουργία του. Μπορεί το μάθημα να πάρει και θεωρητικό (ενημερωτικό) χαρακτήρα. Όμως, χωρίς απασχόληση των μαθητών κυρίως στο εργαστήριο, ιδιαίτερα με αντικείμενα που κάνουν τον άνθρωπο λιγότερο εξαρτημένο από άλλους και περισσότερο ασφαλή και του προκαλούν γι' αυτούς τους λόγους έντονο ενδιαφέρον (ηλεκτρικά, ηλεκτρονικά, υδραυλικά, αυτοκίνητο), το μάθημα μπορεί να είναι οτιδήποτε άλλο παρά τεχνολογία.

Προς το παρόν νομίζω ότι μπορεί να εισαχθεί στο μάθημα στο Γυμνάσιο με ένα πρόγραμμα αναμορφωμένο σε σχολεία που έχουν τους απαραίτητους χώρους και όργανα καθώς και σε σχολεία που βρίσκονται κοντά σε ΚΕΤΕ, ώστε να μπορούν οι μαθητές να χρησιμοποιούν τα εργαστήρια και να μπορούν και οι τεχνικοί που υπηρετούν στα ΚΕΤΕ να διδάσκουν το μάθημα. Απαραίτητα πρέπει να αρχίσει το μάθημα από την Α' τάξη. Αν γίνει και στις άλλες τάξεις, θα πρέπει να γίνει με το πρόγραμμα της Α' τάξης. Είναι αδιανόητο, νομίζω, να αρχίσουμε με το πρόγραμμα της Β' τάξης αφήνοντας ανεφάρμοστο το πρόγραμμα της Α' τάξης (όπως το αναπτύσσει η εισήγηση), που είναι το πρακτικό μέρος και γι' αυτό το πιο ουσιαστικό. Και πρέπει ακόμα να απορριφθεί η ιδέα διδασκαλίας του μαθήματος από καθηγητές της Φυσικής-Χημείας που είναι "φορμαρισμένοι" για θεωρητική διδασκαλία. Απόδειξη ότι πολλοί απ' αυτούς δεν κατεβάζουν τους μαθητές στο εργαστήριο Φυσικής-Χημείας και δε χρησιμοποιούν τα όργανα ούτε για τις ανάγκες του δικού τους μαθήματος.

Με την ευκαιρία νομίζω ότι πρέπει να τεθούν ορισμένα ερωτήματα στο Υπουργείο που εμπλέκονται μ' αυτό το μάθημα:

1.- Για να κάνει η εκπαίδευση το αναγκαίο άνοιγμα προς την τεχνολογία της εποχής μας, πρέπει να ληφθεί από τώρα πρόνοια να χτίζονται καινούργια σχολικά κτίρια με την προοπτική να υπηρετήσουν αυτή την καινούργια ανάγκη των καιρών μας (να διαθέτουν χώρους για εργαστήρια κτ')

2.- Να ενεργήσει το Υπουργείο (με εγκυκλίους, με καθοδήγηση μέσω των Συμβούλων Εκπαίδευσης κτλ.) ώστε οι καθηγητές της Φυσικής-Χημείας-Φυσιογνωστικών να κατεβάζουν τα παιδιά στο εργαστήριο (ή να τα βγάζουν και στη ύπαιθρο) και να χρησιμοποιούν τα σχετικά όργανα. Και οι καθηγητές των άλλων ειδικοτήτων να χρησιμοποιούν τα σύγχρονα μέσα (σλάιτς κ.) και να κάνουν το μάθημά τους, όσο είναι δυνατόν, εποπτικά. Είναι αυτό

το απαραίτητο βήμα προς την πρόξηση που θα κάνει ευκολότερη την πρόσβαση στο τεχνολογικό εργαστήριο.

3.- Για να μπει το μάθημα των Τεχνολογικών στο Γυμνάσιο καθώς και άλλα νέα μαθήματα, όπως π.χ. των Στοιχείων Γεωπονίας (το θεωρώ απαραίτητο, γιατί χώρα γεωργική είμαστε, να μαθαίνουν τα παιδιά κάτι και σ' αυτή την περιο^{ρι}χή), θα πρέπει να πε^ρκόπουν οι ώρες που θα διατεθούν γι' αυτό από άλλο ή άλλα μαθήματα. Και να γίνει αυτό. Γιατί είναι ανάγκη. Όμως στα σχολεία μας υπάρχει ένα μάθημα που τουλάχιστο με το σημερινό του περιεχόμενο έχει μπει στο περιθώριο. Είναι το μάθημα των Οικοκυρικών. Το μάθημα δεν έχει μέλλον. Αν δεν καταργηθεί σήμερα θα καταργηθεί αύριο. Και όμως το Κράτος εκπαιδεύει καθηγήτριες των Οικοκυρικών και τις διορίζει ακόμα κατά εκατοντάδες στην εκπαίδευση. Τι κάνουν, τι προσφέρουν σήμερα στα σχολεία; Και τι θα προσφέρουν αύριο; Θα γίνει και η εκπαίδευση χώρος υποαπασχόλησης, με όλες τις αρνητικές συνέπειες (για να περιοριστεί το κοινωνικό πρόβλημα της ανεργίας), αν ήδη δεν έχει γίνει; Είναι αυτή λύση; Να το πρόβλημα που η Πολιτεία θα πρέπει να αντιμετωπίσει.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει: Γενικά είμαι σύμφωνος με το περιεχόμενο της εισήγησης του κ. Παλαιοκρασσά. Γιατί είναι μέσα στα όρια του επι-κτού και προσγειωμένη στη σημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα. Αν θέ-σουμε ως προϋπόθεση της εφαρμογής του θεσμού την ύπαρξη ειδικού τεχνο-λογικού εργαστηρίου (ειδικής αίθουσας εξοπλισμένης με τα κατάλληλα ερ-γαλεία και όργανα κτλ.), είναι βέβαιο ότι δεν πρόκειται ποτέ να εισαγά-γουμε μάθημα Τεχνολογίας στο σχολείο, και στην ουσία αρνούμαστε το θεσμό. Ενώ αρχίζοντας, και εκμεταλλευόμενοι κάθε δυνατότητα (δεν αποκλείω την πρόταση να χρησιμοποιούνται, όπου είναι δυνατόν, εργαστήρια άλλων σχο-λικών μονάδων, όπως ΚΕΤΕ κ.α) είναι βέβαιο ότι οι συνθήκες κάθε χρόνο θα βελτιώνονται και ο θεσμός θα πηγαίνει καλύτερα.

Επίσης, δεν πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να συσχετιστεί η τεχνολογία, με οποιοδήποτε τρόπο, με τα οικοκυρικά. Να μην τεθεί ως προϋπόθεση ούτε να καταργηθούν τα οικοκυρικά ούτε να εναλλάσσεται η τεχνολογία με τα οικοκυρικά, γιατί αυτή η προϋπόθεση θα αποβεί τελικά σε βάρος της τεχνο-λογίας.

Τέλος - κάπως υστερόγραφα - θα παρακαλέσω το Τμήμα να μη δεχτεί την εισήγηση του κ. Παλαιοκρασσά στα σημεία που με εμπλέκει με την τεχνολογία. Οι προχτεσινές παρατηρήσεις και τα "επιχειρήματα" του κ. Μαυρομματάκου (ότι ένας φιλόλογος είναι ολότελα άσχετος με το μάθημα) με κατέπεισαν ότι δεν έχω να προσφέρω απολύτως τίποτα στο θεσμό.

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Τα τεχνολογικά μαθήματα είναι απαραίτητα και είμαι υπέρ της διδασκαλίας τους. Αλλά:

α) Να γίνει στο σχολείο που διαθέτει στοιχειωδώς μια αίθουσα για το σκοπό αυτό.

β) Να μη προσθέσουμε στα σχολεία ένα ακόμη "βερμπαλιστικό μάθημα".

γ) Το μάθημα να γίνει από καθηγητές Α3 και Α4 με συμπληρωματική μετεκπαίδευση και άλλα κίνητρα (ενδεχομένως από καθηγητές άλλων κλάδων που ενδιαφέρονται).

δ) Σε καμιά περίπτωση να μην προσθέσουμε μια ειδικότητα ακόμη στα σχολεία (Γυμνάσια) που θα απασχολείται μόνο 6-10 ώρες την εβδομάδα. Τη στιγμή που στα ευρωπαϊκά κράτη οι καθηγητές έχουν δύο ειδικότητες εμείς να έχουμε την πολυτέλεια του καθηγητή της μιας ειδικότητας.

ε) Να αρχίσει το μάθημα από την α' τάξη και όχι συγχρόνως β' ή γ' χωρίς να υπάρχει το υπόβαθρο της α' τάξης.

Το πρόγραμμα της α' τάξης μπορεί να εφαρμοστεί και στην β' και γ' τάξη σε πρώτη εφαρμογή. Γενικά για την επιτυχία του θεσμού χρειαζόμαστε εμνευσμένους (μερακλήδες) καθηγητές οι οποίοι με μερικά οικ. κίνητρα και μια επιμόρφωση θα βρουν και αίθουσα και εργαλεία για να εφαρμόσουν το πολύ χρήσιμο αυτό μάθημα. Προσωπικά πιστεύω ότι όλα τα επαρχιακά σχολεία μπορούν να έχουν δάσκαλο, να εφαρμόζουν το μάθημα των τεχνολογικών μαθημάτων, διότι τα επαρχιακά σχολεία το απόγευμα είναι κενά (') δηλ. δεν υπάρχει πρόβλημα αίθουσας. Τέλος όσα σχολεία δεν διαθέτουν αίθουσα ας μη γίνει το μάθημα. Επίσης οι ώρες απασχόλησής του ωρολογίου προγράμματος θα γίνονται μ.μ.

Ο κ. Κατσιμάνης λέγει: Για την τεχνολογία στο γυμνάσιο έχω επανειλημμένως συζητήσει με τον κ. Παλαιοκρασσά και τον έχω ήδη γνωρίσει τις επιφυλάξεις μου σχετικά με το Α.Π. που προτείνει. Θυμάμαι ότι γυρίζοντας από κάποια σεμινάρια, είχαμε επισκεφθεί ορισμένα γυμνάσια,

που τα τεχνολογικά μαθήματα διδάσκονταν πειραματικά. Θαυμάσαμε τη δεξιοτεχνία των μαθητών σε ορισμένες κατασκευές, αλλά διαπίστωσα από τότε ότι οι κατασκευές αυτές αποσκοπούσαν περισσότερο στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και λιγότερο στη δημιουργία χρήσιμων αντικειμένων. Είχαν χαρακτήρα αφηρημένο και όχι συγκεκριμένο. Πίσω από αυτή την τάση διαβλέπω ένα είδος παιδαγωγικού φερμαλισμού. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι:

α) Το γυμνάσιο είναι υποχρεωτικό σχολείο για σχετικά χαμηλή ομάδα ηλικίας (μαθητές 12-14 χρόνων)· β) στοιχεία ουσιαστικά τεχνολογίας (που σήμερα δε χωρίζεται, όπως άλλοτε από την επιστήμη) δίνονται στο λύκειο, με τη διδασκαλία της φυσικής και γ) πρέπει, κάποτε, να συνδεθεί στην πράξη το σχολείο με τη ζωή, θα υποστήριζα ότι με το προτεινόμενο αναλυτικό πρόγραμμα από τον κ. Παλαιοκρασσά είτε απλώς ~~αν~~ ^{αυξάνουμε} τις ώρες της φυσικής είτε κυνηγάμε ανέφικτους στόχους. Εκείνο που προέχει είναι να μάθει ο αυριανός πολίτης και οικογενειάρχης να είναι λίγο "HOMO FABER", κατασκευαστής ώστε να επιδίδεται σε "μαστορέματα" και να αντιμετωπίζει τις ανάγκες που προκύπτουν από ορισμένες μορφές υλικού πολιτισμού, οι οποίες έχουν πια μπει στη ζωή του. Τέτοιες μορφές είναι οι ηλεκτρικές ασφάλειες και οι ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, γενικότερα, οι υδραυλικές εγκαταστάσεις, το αυτοκίνητο, η οικοδομή, οι κάθε λογής βαφές κτλ. Το μάθημα της τεχνολογίας, κατά τη γνώμη μου, θα πετύχαινε το στόχο του αν, χωρίς να φιλοδοξεί να μετατρέψει το μαθητή σε ειδικευμένο τεχνίτη, του έδινε όσα εφόδια θα χρειαζόταν, ώστε να εξαρτάται αύριο λιγότερο από τον οικοδόμο, τον υδραυλικό, τον ηλεκτρολόγο, το μηχανικό αυτοκινήτων και την ελαιοχρωματιστή.

Ο κ. Αδαμόπουλος λέγει: Είμαι σύμφωνος με το μέρος της εισήγησης του κ. Παλαιοκρασσά που αναφέρεται στην σκοπιμότητα εισαγωγής του μαθήματος της Τεχνολογίας στο Ω.Π. του Γυμνασίου. Δεν συμφωνώ όμως με τη μεθόδευση που προτείνει για την εφαρμογή της πρότασής του. Γιατί προϋπόθεση για τη σωστή διδασκαλία ενός πρακτικού μαθήματος, όπως είναι το μάθημα της Τεχνολογίας, είναι η ύπαρξη της κατάλληλης υποδομής. Επομένως δεν μπορεί να εισαχθεί το μάθημα της Τεχνολογίας στα σχολεία που δεν έχει εξασφαλιστεί το απαραίτητο εργαστήριο και το κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό. Επίσης πρέπει να εξεταστεί και η σχέση του μαθήματος της Τεχνολογίας με το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας. Έχω τη γνώ-

..//

μη ότι θα είναι ασύμφορο για τα ισχνά περιθώρια του Ω.Π. του Γυμνασίου η σύγχρονη διδασκαλία του μαθήματος της Τεχνολογίας και της Οικιακής Οικονομίας. Γι' αυτό θα πρέπει να διδάσκεται κατ' επιλογήν το ένα από τα δύο μαθήματα: Τεχνολογία ή Οικιακή Οικονομία.

Ο κ. Ι. Σκορδίλης λέγει: Πιστεύω και εγώ, όπως άλλωστε και οι περισσότεροι συνάδελφοι στο Τμήμα, πως τα τεχνολογικά μαθήματα αποτελούν απαίτηση των καιρών μας. Είναι γνωστό πως όσο η τεχνολογική εξέλιξη προχωρεί, όσο οι μαθητές μας συναντιούνται στις μεγαλουπόλεις, τόσο αυτοί μένουν καθυστερημένοι και αμήντοι στην τεχνολογία.

Παρά την αναγκαιότητα όμως αυτή νομίζω πως το Τμήμα μας και η πολιτεία δεν πρέπει να επαναλάβουν τα λάθη του παρελθόντος. Θεωρώ δηλαδή ασύμφορη και αποτυχημένη κάθε νέα προσπάθεια εισαγωγής των τεχνολογικών μαθημάτων σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλιστούν οι βασικές προϋποθέσεις - υλικοτεχνική υποδομή, διδάσκαλοι - που θα οδηγήσουν σε επιτυχία.

Ο κ. Παλαιοκρασσάς λέγει: Συμμερίζομαι μερικώς μόνο τις απόψεις όσων μίλησαν για την εξασφάλιση μιας στοιχειώδους εργαστηριακής υποδομής για την εφαρμογή του μαθήματος. Όμως αν χρησιμοποιούσαμε τα ίδια κριτήρια και στα υπόλοιπα μαθήματα του προγράμματος αμφιβάλλω αν θα υπήρχαν μαθήματα για να διδαχτούν στο Γυμνάσιο. Το πρόβλημα της λειτουργίας του εργαστηρίου στα σχολεία μας είναι γενικότερα και δεν έχει λυθεί ^{ούτε} καν στα τεχνικά μας σχολεία. Θα περάσουν πάρα πολλά χρόνια πριν εξασφαλίσουμε έστω και υποτυπωδώς τη λειτουργία εργαστηρίων στα γενικά μας σχολεία. Είναι άδικο επομένως και εθνικά επιζήμιο να διαιωνίζουμε τον τεχνολογικό αναλφαβητισμό των πολιτών με τη δικαιολογία ότι δεν έχουμε εργαστήρια. Άλλωστε τα εργαλεία και οι μηχανές και κατ' επέκταση η χειρωνακτική εργασία αποτελούν ένα μόνο στοιχείο της τεχνολογίας. Υπάρχουν και τα υπόλοιπα στοιχεία όπως ο τεχνολογικός τρόπος αντιμετώπισης σύγχρονων προβλημάτων, η συστηματική μεθόδευση της εργασίας, ο προγραμματισμός, η οργάνωση της βιομηχανικής παραγωγής κτλ., τα οποία συνθέτουν μία δέσμη γνώσεων και εμπειριών που είναι απαραίτητο συμπλήρωμα για την ολοκληρωμένη μόρφωση του νέου που ζει σε μια σύγχρονη κοινωνία. Τέλος θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι οι τελευταίες εξελίξεις της τεχνολογίας

έχουν επιφέρει ριζικές αλλαγές στις δεξιότητες που κυριαρχούν στη ζήτηση εργασίας. Και οι δεξιότητες αυτές όλο και γίνονται "μαλακότερες" (από το γνωστό όρο SOFTWARE) που σημαίνει ότι η νέα τεχνολογία χαρακτηρίζεται περισσότερο από δεξιότητες γνωστικές και λιγότερο δεξιότητες του χεριού. Δεν είναι κρίμα επομένως να επιμένουμε να αντιδρούμε στη μαζική εφαρμογή ενός σύγχρονου προγράμματος τεχνολογίας επειδή δε θα διδάσκεται σ' αυτό η χρήση του κατσαβιδιού και της λώμας;

Ο Πρόεδρος λέγει: "Διαπιστώνω ότι οι διαθέσεις του Τμήματος απέ-
ναντι στην πρόταση του κ. Παλαιοκρασσά δεν είναι ευνοϊκές, γιατί κανείς
δε φαίνεται να αποδέχεται τη δυνατότητα το μάθημα να αρχίσει να διδά-
σκεται "θεωρητικά" χωρίς την εργαστηριακή υποδομή της Α' Γυμνασίου.
Από την άλλη διαπιστώνω ότι το Τμήμα θέλει να συνεργαστεί για την εισα-
γωγή του μαθήματος της Τεχνολογίας στο Γυμνάσιο, γιατί πχ και παλιά,
και τώρα πάλι, τη θεωρεί απαραίτητη για την ολοκλήρωση του μορφωτικού
έργου. Ύστερα από τις διαπιστώσεις αυτές διασάφω να εισαγάγω το σύνο-
λο της εισήγησης και τα επιμέρους θέματα που υπάρχουν σε ψηφοφορία,
και προτείνω να αναβάλουμε την υπόλοιπη συζήτηση περιμένοντας να αρθεί
κάποια στιγμή το αδιέξοδο, όπου βρισκόμαστε".

Το Τμήμα συμφωνεί με την πρόταση του Προέδρου.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο Πρόεδρος λέγει: "Το Τμήμα είχε ξεκινήσει μια πολύ συγκεκριμένη προσπάθεια να δοθούν απαντήσεις στα ερωτήματα του υπουργικού εγγράφου χωρίς να συζητήσουμε τις γενικές αρχές του ΕΠΑ. Στη μεθόδευση αυτή είχε επιφυλάξεις ο κ. Σακκάς, που πίστευε ότι είναι απαραίτητος ο γενικός συντονισμός του ΚΕΜΕ με την ΟΕ του ΕΠΑ (ΥΠΕΠΘ) πριν μπορέσουμε να προχωρήσουμε. Στην τελευταία συνεδρία, όπου πήρε μέρος και ο Πρόεδρος του ΚΕΜΕ, και με ευκαιρία των Α.Π. Φυσικής και Χημείας, η συζήτηση ξάπλωσε και σε πολύ γενικά θέματα, και ίσως φάνηκε ότι ο κ. Σακκάς έχει δίκιο. Επειδή από Δευτέρα δε θα παρακολουθώ συνεδρίες, ανακοινώνω στο Τμήμα ότι θα στείλω στο ΥΠΕΠΘ τα ως τώρα αποτελέσματα των συζητήσεών μας σε αυτό το θέμα, και παρακαλώ από δω κι εμπρός να προγραμματίσει το Τμήμα μόνο του πώς κρίνει σκόπιμο να προχωρήσει η συζήτηση".

Στο σημείο αυτό διακόπτεται η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Φ. ΚΑΚΡΙΑΝΣ

Η Γραμματέας

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

14-11-83

Παραπομπή Αργύρης

Προς

Γραμματέα και Μέλη

του Τμήματος της Μ.Γ.Ε.

του ΚΕΜΕ

Θέμα: Απάντηση στο από 11-11-83 υπηρεσιακού σημειώματος του Τμήματος της Μ.Γ.Ε.

Σχετικά: Τ.Μ. στο Γυμνάσιο

Δεν επιθυμώ να κρίνω την απόφαση του Τμήματος, παρά ταύτα πρέπει να πω τα

εξής:

1. Η εφαρμογή ενός νέου θεσμού στην εκπαίδευση όπως είναι η διδασκαλία των Τ.Μ. δεν είναι θέμα μόνο του Τμήματος της Μ.Γ.Ε., αλλά της ολομέλειας και άλλων φορέων.
Αναλάβετε όλη την διαδικασία των Τ.Μ. κατά μία τετραετία και τα αποτελέσματά είναι γνωστά.
2. Υπενθυμίζω ότι είμαι από τους πρώτους θεσπότες της διδασκαλίας των Τ.Μ. στο Γυμνάσιο και ως εκ τούτου δεν είναι δυνατό να κάνω "αντιπροτάσεις" (αντι-εισηγήσεις) για το "θεσμό" ως αναφέρει η απόφαση σας.
3. Η απόφαση του Τμήματος αναφέρει: "Τα κείμενα να μην ξεπερνούν τις 10 δακτυλογραφημένες σελίδες (ευτυχώς δεν αναφέρει ποιόν διανομημάτων).
Η έκφραση είναι τουλάχιστο ατυχής, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι για το θέμα αυτό γίνονται "παγκόσμια συνέδρια" και έχουν γραφεί λόμπιολογικές μελέτες.
4. Μου εδόθει η εντύπωση ότι το Τμήμα αντιμετωπίζει το όλο θέμα, ως μου επιτρέπει η έκφραση "έλαφρο τίγ κορδίζα".

Εισηγήματα

1. Το "θέμα" να συζητηθεί από την ολομέλεια του ΚΕΜΕ, αφού προηγουμένως ο Πρόεδρος του Τμήματος έχει εγγράφως εισηγήσεις και φορέων εκτός του ΚΕΜΕ.
2. Οι δικές μου σχετικές απόψεις είναι γραμμένες στη σχετική εργασία μου (Τ.Μ. στο Γυμνάσιο 1976) την οποία πρέπει να έχετε στην βιβλιοθήκη σας.
3. Παρατητώντας με όλο το σεβασμό που έχω στο Τμήμα σας, αναφέρω όποτε από αυτά που ακούσθηκαν την περασμένη Παρασκευή, ότι προσπαθείτε να φτιάξετε "σκαρδαλιά χωρίς σκαρδα".

[Handwritten signature]

Παρατηρούμε στον τίτλο του κ. Παλιωκρέστε
 για το μάθημα της Τεχνολογίας στα Γυμνάσια

με ρώματα τα πορίσματα που προέκυψαν από τις δύο
 έρευνες αξιολόγησης του μαθήματος της Τεχνολογίας
 έχουμε να παρατηρήσουμε ότι:

- (α) Ο προσεγμαινόμενος του μαθήματος της Τεχνολογίας,
 όπως αναφέρεται στον τίτλο του κ. Παλιωκρέστε,
 αντιπροσέχει ότι πορίσματα της αξιολόγησης του μαθή-
 ματος αυτής: ότι αναφέρεται με το Τεχνολογικό Εργασ-
 τείο (ως ένα κέντρο έρευνας) δημιουργεί την υποδομή
 πάνω στην οποία θα βασιστεί το πρόγραμμα "έδε-
 ρμοί στη Τεχνολογία" (βλέπε Αξιολόγηση του μαθήματος
 της Τεχνολογίας τμήμα Α' βελ 104) και το άλλο "έδε-
 ρμοί στη μελέτη της Βιομηχανίας" (και όχι "έδε-
 ρμοί Βιομηχανίας") (βλέπε Αξιολόγηση β' τμήμα)

Το πρόγραμμα "έδε-ρμοί στη Τεχνολογία" δεν μπορεί
 να προηγηθεί - και που σε μια πρώτη ματιά φαίνεται
 λογικό - γιατί μόνο ύστερα από την ελαφύ που έχει
 ο μαθητής με το εργαστήριο διευκολύνεται ώστε να
 μια διεύρυνση προσεγγίσει της Τεχνολογίας. Από την ο
 μαθητής με ρώμας χειρισμού έρευνας είναι απαραί-
 τη να μπορεί να έρευνήσει ιστορικά και να ανακαλύψει
 πρωτοβουλία (Α' τμήμα Αξιολόγηση βελ 67), ετοιμασία
 που χαρακτηρίζουν το πρόγραμμα αυτό που συσχετίζε-
 ται με ένα πρόγραμμα ιστορικής έρευνας.

Το πρόγραμμα "έδε-ρμοί στη μελέτη της Βιομηχανίας",
 είναι βασισμένο στην έρευνα, έρευνας ανάλυσης,
 κατεύθυνση και πρακτικών εφαρμογών. Αυτή
 η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών προσαρμόζεται στην

υποδομή που θα δημιουργήσει δύο μαθητή με το
μάθημα της Τεχνολογίας του δύο προηγούμενων
χρόνων. Κατά την πειραματική εφαρμογή το
βιβλίο του Χολαέρου που ακολουθείται μόνο με
το πρόγραμμά "βίβρωμι" ότι μελέτη των βιομηχανικών,
δηλαδή το τελευταίο βιβλίο του όλου βιβλίου
"Μάθημα της Τεχνολογίας" παρουσιάζει διμωμικές
δυσκολίες και διαφοροποιήσεις θεωρητικές με τα
άλλα βιβλία που εφάρμοζαν το μάθημα από
την αρχή (βλέπε αξιολόγηση τμήμα Β' β' 81-83)

8) Από την αξιολόγηση προέκυψε ότι ο ρόλος του δασκάλου
είναι πολύ σημαντικός, ιδιαιτέρως μέγιστος για το
μάθημα αυτό που δεν είναι κεντρικά προσδιορισμένο
στο πειραματικό του και στον τρόπο διδασκαλίας όπως
αμφισβητεί με τα άλλα μαθήματα του Γυμνασίου. Η
πρωτοβουλία που μπορεί να αναλάβει ο δάσκαλος
χαρακτηρίζει δικτική ή κεντρική το μάθημα, τον
δύο - ή όχι - πύση, δημιουργία δικτική ή κεντρική
βίβρωμι του μαθητή απέναντι στο μάθημα αυτό.
Αυτό σημαίνει ότι ο δάσκαλος πρέπει όχι μόνο να
πρωτεύει αλλά το πρωτικό αντικείμενο του μαθη-
ματος αλλά και τον τρόπο που πρέπει να το
δώσει στο μαθητή. Πρέπει να μπορεί να πρωτεύει,
μάλιστα, να δίνει δέσμευση του και να προεvidεί
αντικείμενα της δικής του πρωτοβουλίας αλλά και
της πρωτοβουλίας των μαθητών του. Χαρακτηρίζεται
πολύ, πέρα από τα τυπικά προσόντα που μπορεί
να έχει η απόκτηση της ΑΣΕΤΕΚ και των Παιδα-
γωγικών Σχολίων με εφαρμογές επιμόρφωσης στην
ΠΑΤΕΣ, να επιμορφωθεί ειδικά με τον τρόπο
ως προς διδασκαλία του μαθήματος αυτό που φέρνει
έκ' άλλο κέρμα μέσα στο βιβλίο πρόγραμμα.

ΕΚΚΡΕΣΗ

Το πρόγραμμα επιμόρφωσης (Θέσεις, κομμάτι, ποσοτικές εφαρμογές κλπ) είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστεί συστηματικά από την αρχή και γιατί την προσέφερε μισοί να βοηθήσει η ομάδα που ήδη έχει παραπονοχολία από κοινά το πρόγραμμα από το μαγνητικό και ακολουθήσει με πολλές ιστορίες του κατά την πεπραγμένη εφαρμογή.

ΠΡΑΞΗ 101/1983

Σήμερα, 21-11-83, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα των συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, που αντικαθιστά τον κ. Φ. Κακριδή, που βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Ν. Βαρουχάκης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜ Α 1ο - Συμπληρωματική ανάθεση συγγραφής Ιστορίας Α' Λυκείου και Β' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Αναλυτικά προγράμματα Ιστορίας της Γ' Λυκείου. Εισηγητής Βώρος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανακοινώσεις
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανατύπωση βιβλίων. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 5ο - Συμμετοχή της Ελλάδας στο πρόγραμμα έρευνας (CODIESEE). Εισηγητής Φ. Βώρος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

Προτάσσεται το 2ο θέμα.

Ο κ. Φ. Βώρος προτείνει τα εξής αναλυτικά προγράμματα Ιστορίας της γ' λυκείου:

- α) Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας Γενικής.
- β) Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις πηγές.
- γ) Εισαγωγής στις Ιστορικές Σπουδές.

Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές

A.- Θεωρητικά προβλήματα της Ιστορίας:

Η ιστορία. Το ιστορικό γεγονός. Ο ιστορικός.

Ιστορία και Φυσικές επιστήμες.

Ιστορική εξήγηση (EXPLANANS - EXPLANANDUM).

Η αιτιότητα στην Ιστορία.

Κοινωνία και Άτομο.

Ο ιστορικός χρόνος.

B.- Μεθοδολογικά προβλήματα της Ιστορίας:

Πηγές της ιστορίας. Κατάταξη των πηγών.

Άμεσες πηγές. Έμμεσες πηγές.

Αξιοπιστία των πηγών.

Οι ιστοριοδίφες - ερευνητές.

Εργαλεία του ιστορικού.

Οι πηγές μιας ιστορικής περιόδου: της επανάστασης του 1821.

Γ.- Βοηθητικές της ιστορίας επιστήμες: επιγραφική, παπυρολογία, παλαιογραφία, διπλωτική, ονοματική, νομισματική, σφραγιδογραφία.

Παράρτημα:

Η τελευταία μεταρρυθμιστική προσπάθεια στην Αρχαία Σπάρτη: (α) από τις πηγές, (β) κατά τη σύγχρονη έρευνα.

Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, Ελληνική και Παγκόσμια

- 1.- Η οργάνωση του υπόδουλου ελληνισμού τον καιρό της Τουρκοκρατίας.
- 2.- Η αφύπνιση της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων από τις αρχές του 18ου αιώνα ως τις παραμονές του 1821.
- 3.- Η ελληνική επανάσταση (1821-1829).

- 4.- Ο Ιω. Καποδίστριας και η προσπάθειά του για την οργάνωση ελεύθερου κράτους (1828-31).
- 5.- Η Ευρώπη και ο Κόσμος το 19ο αιώνα.
- 6.- Η Επιστήμη, ο Στοχασμός και η Τέχνη στην Ευρώπη το 19ο αιώνα.
- 7.- Η Ελληνική Κοινωνία από το 1833 ως το 1909.
- 8.- Η Ευρώπη και ο Κόσμος τον 20ο αιώνα: ο α' παγκόσμιος πόλεμος και η ρωσική επανάσταση, ο μεσοπόλεμος, ο β' παγκόσμιος πόλεμος, ο μεταπολεμικός κόσμος.
- 9.- Η ελληνική κοινωνία κατά τον 20ο αιώνα.
- 10.- Επιστήμη, Τέχνη, Πολιτισμός τον 20ο αιώνα.

Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις πηγές:

- 1.- Ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός.
- 2.- Οι πλιτειακές αντιλήψεις των Ελλήνων πριν από την Επανάσταση του 1821 και ο χαρακτήρας των συνταγματικών κειμένων που διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκειά της.
- 3.- Τα οικονομικά του Αγώνα.
- 4.- Η Παιδεία κατά την Επανάσταση του 1821 και κατά την περίοδο της βαυαρικής Αντιβασιλείας.
- 5.- Εξωτερική Πολιτική των Ελλήνων από 1821 ως 1832.
- 6.- Η Ελληνική Κοινότητα κατά την Τουρκοκρατία.
- 7.- Ο Μικρασιατικός Πόλεμος 1918-23 και η πορεία προς το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο του 1930.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα το περιεχόμενο των προγραμμάτων που εισηγήθηκε ο κ. Βώρος.

ΘΕΜΑ 3ο

Ανακοινώθηκε το έγγραφο αριθμ. 5225/15-11-83.

./.

Ο κ. Βώρος λέγει:

1.- Ενημέρωση. Την ώρα αυτή έχουμε τυπωμένο και με ευνοϊκά σχόλια δοκιμασμένο το α' τεύχος του βιβλίου Ιστορία των Αρχαίων Χρόνων α' γυμνασίου των: Λάμπρου Τσακτσίρα και Μιχ. Τιβέριου. Επίσης έχουμε πρόσφατα εγκρίνει και προωθήσει στον ΟΕΔΒ το β' τεύχος του ίδιου βιβλίου

2.- Για το α' τούτο τεύχος μερικές παρατηρήσεις (ορθογραφικές κυρίως ή φραστικές επισημάνσεις) μου έδωσε η Ομάδα που εργάζεται στο γραφείο του κ. Κακριδή. Και εκφράζω ευχαριστίες για την προπαρασκευαστική αυτή εργασία. Άλλες παρατηρήσεις, που αναφέρονται στην επιστημονική οργάνωση και τη διδακτική δομή, διατύπωσε η Ομάδα Ιστορίας, ΕΧ OFFICIO υποχρεωμένη. Για κάποιες από τις επισημάνσεις των δύο ομάδων έκρινα αναγκαίο να επικοινωνήσω με τους συγγραφείς. Και αυτοί, με τη σειρά τους επισήμαναν κάποιες ατέλειες και πρότειναν βελτιώσεις.

3.- Ύστερα από όλα αυτά ενημέρωσα ένα αντίτυπο του α' τεύχους και προτείνω την ανατύπωσή του για τους μαθητές της α' γυμνασίου κατά το σχολικό έτος 1984-85.

4.- Ταυτόχρονα προτείνω να ~~βυβατήσουμε~~ από τώρα την ανατύπωση και του β' τεύχους (για το 1984-85), γιατί έτσι διευκολύνεται στην υπηρεσιακή προώθηση του όλου και ενιαίου πια θέματος ο αρμόδιος υπηρεσιακός φορέας, όπως με βεβαίωσε ο κ. Φ. Μαρκόπουλος (από τη διεύθυνση Εφ. Προγραμμάτων). Η ρύθμιση αυτή δε θα μας εμποδίζει να διορθώσουμε και πάλι ένα αντίτυπο του β' τεύχους πριν αυτό προωθηθεί στον ΟΕΔΒ.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

ΘΕΜΑ 1ο

Στη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκε και η Ομάδα Ιστορίας.

Ο κ. Βώρος λέγει:

1.- Το ιστορικό. Με εισήγησή μας ο Υπουργός της Παιδείας έχει αναθέσει τη συγγραφή Ιστορίας για τη Β' Λυκείου σε ομάδα συγγραφέων (αριθμ. απόφασης Φ.211.14/15) 75376 | 16-7-76

Ένα από τα θέματα της συγγραφής αυτής είναι: Τουρκοκρατία: οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική παρουσία του Ελληνισμού και δυνάμεις επιβίωσης και ανανέωσης.

2.- Μεταγενέστερα εξετάστηκε από την Ομάδα Ιστορίας η πιθανότητα διαχωρισμού του θέματος αυτού σε δύο τμήματα: τη γενική θεώρηση και τον ειδικό ρόλο της ορθόδοξης εκκλησίας.

3.- Στο σημείο αυτό διατυπώθηκαν δύο απόψεις: (α) να διαχωριστεί το αρχικό ενιαίο θέμα και να ανατεθεί η συγγραφή του β' υποθέματος στον ιερωμένο και λέκτορα της θεολογικής σχολής της Αθήνας Γ. Μεταλληνό, (β) να μείνει η ανάθεση όπως είναι. Την πρώτη θέση θα αναπτύξει στη συνεδρίαση ο κ. Πλάκας ή η κ. Ξανθάκου, δηλ. ένα μέλος της Ομάδας Ιστορίας. Τη β' άποψη θα υποστηρίξει ο υποφαινόμενος. Έτσι το Τμήμα θα έχει ελπίζω συνολική ενημέρωση για να αποφανθεί και ή να εμμένει στην αρχική εισήγησή του προς το Υπουργείο ή να τεκμηριώσει πειστικά μια συμπληρωματική πρόταση.

Μεσολαβεί παρέμβαση της κ. Ξανθάκου που λέγει: Η Ο.Ε. της Ιστορίας μελέτησε προσεκτικά την ύλη της θεματικής Ιστορίας της Β' Λυκείου (συνεδρία 60/8-7-83) και κατάληξε στο συμπέρασμα ότι θα το θέμα "Τουρκοκρατία: Οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτισμική παρουσία του Ελληνισμού και δυνάμεις επιβίωσης και ανανέωσης" είναι πολύ ευρύ και υπάρχει κίνδυνος να μη λειτουργήσει στη διδακτική πράξη.

Συνεκτικός διδακτικός στόχος της όλης θεματικής ενότητας είναι να καταδειχτούν οι δυνάμεις επιβίωσης και αντίστασης του Ελληνισμού στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Η Ορθόδοξη αποτελεί πρώτιστο παράγοντα αυτής της αντίστασης, που διαποτίζει ως τρόπος και στάση ζωής όλες τις εκδη-
./.

λώσεις του ιδιωτικού και δημόσιου βίου. Γι' αυτό η Ο.Ε.Ι. πιστεύει ότι η ενότητα: "Η Ορθοδοξία ως δύναμη αντίστασης του Ελληνισμού" πρέπει να διαχωριστεί και να γίνει από ειδικό ιδιαίτερη διαπραγμάτευση. Για τη συγγραφή αυτής της ενότητας προτείνεται συμπληρωματικά ο πατέρας Γ. Μεταλληνός, λέκτορας Παν/μιου Αθηνών, θεολόγος και ιστορικός, που ασχολείται ειδικά με αυτό το χώρο και κατά συνέπεια είναι αρμοδιότερος να παρουσιάσει το σημαίνοντα ρόλο της Ορθοδοξίας στη συντήρηση του Ελληνισμού και τη συγκρότηση της νεοελληνικής ταυτότητας.

Ακολουθεί η εισήγηση του κ. Βώρου που λέγει: Νομίζω ότι το Τμήμα (και η Ομάδα Ιστορίας) είναι προτιμότερο να εμμένουν στην αρχική εισήγηση τους, που έγινε και απόφαση υπουργική, για τους παρακάτω λόγους:

1.- Το ζήτημα είναι ιστορικό και η αξιολόγηση της προσφοράς της πίστης στη διατήρηση του Ελληνισμού είναι υπόθεση του ιστορικού ερευνητή, όχι του θεολόγου, που είναι εύλογο και προσδοκώμενο να γράφει ως απολογητής της πίστης, ενώ χρειάζεται αντικειμενικός αξιολογητής, δηλαδή ερευνητής λαϊκός.

2.- Βέβαια γνωρίζω ότι είναι θέμα ευαίσθητο η προσφορά της πίστης για τη διατήρηση του Ελληνισμού τον καιρό της Τουρκοκρατίας. Και όσες φορές το αντιμετώπισα στα πλαίσια της υπηρεσιακής εργασίας μου προσπάθησα να είμαι - και να ζητήσω και από του όποιους συνεργάτες να είναι - πολύ προσεκτικοί στις σχετικές αναφορές ή διατυπώσεις τους. Για περισσότερα στην περίπτωση που μας απασχολεί θα πρότεινα να εισηγηθούμε προσεχώς η Επιτροπή Κρίσης που θα συγκροτηθεί να περιλάβει και κάποιον ειδικότερο στα εκκλησιαστικά θέματα.

3.- Αν υποθέσουμε ότι σήμερα εμείς αναθεωρούμε την αρχική εισήγηση μας και ότι η πολιτική ηγεσία αποδέχεται και τροπ^ωνεί την ανάθεση συγγραφής, τότε είναι πιθανά τα ακόλουθα να συμβούν, που θεωρώ υποχρέωσή μου έχαιρα να τα επισημαίνω προς την πολιτική ηγεσία:

α) Ο συγγραφέας, Γ. Μεταλληνός, ιερωμένος και λέκτορας της Θεολογικής Σχολής της Αθήνας, εντελώς ελεύθερος από το κλίμα όπου ζει και εργάζεται γράφει εντελώς αντικειμενική ιστορική μονογραφία για το θέμα που θα του ανατεθεί. Η έκθεσή του, αναφερόμενη στη σημασία ή στη δύ-

ναμη της πίστης αλλά και στις πράξεις της διοίκησης της Ανατολικής Ορθόδοξης εκκλησίας, θα περιέχει πολλά θετικά και μερικά αρνητικά στοιχεία (ότι η επίσημη Εκκλησία λειτούργησε - όπως ήταν άλλωστε εύλογο - ως θεσμός στην υπηρεσία του οθωμανικού κράτους, ότι παρατηρήθηκαν διώξεις ιδεών και προσώπων, περιστατικά σιμωνίας, αφορισμοί - έστω για λόγους σκοπιμότητας, κυκλοφορία συγχωροχαρτιών). Και είναι λογικό να προσπαθήσει ο συγγραφέας - αυτό θεωρώ κι εγώ ότι είναι σωστό - να εξηγήσει και να ανασκευάσει αυτά τα στοιχεία και να φωτίσει τις εστίες. Όλα αυτά θα πάρουν και κάποια έκταση βέβαια, απόβλεπτη.

β) Είναι εξίσου πιθανό ο συγγραφέας να παραβλέψει τις σκιές και να ασχοληθεί με τη θετική προσφορά της ορθόδοξης πίστης, λογαριάζοντας ίσως ότι ο άλλος, ο λαϊκός συγγραφέας, θα έχει γράψει τα άλλα. Ο λαϊκός όμως συγγραφέας δεν έχει λόγο να ασχοληθεί με εκκλησιαστικά πράγματα ούτε θετικά ούτε αρνητικά, παρά μόνο στο βαθμό που η εκκλησιαστική δράση ή οι εκκλησιαστικοί θεσμοί έχουν - τεκμηριωμένα - επηρεάσει την ιστορική εξέλιξη. Έτσι θα έχουμε μια εικόνα της θετικής μόνο δράσης της πίστης και της εκκλησιαστικής ηγεσίας. Πάλι με κάποια έκταση.

4.- Η γνώμη μου είναι ότι:

α) Ούτε απαρίθμηση ατυχητικών περιστατικών - στο όνομα της ιστορικής αντικειμενικότητας - εξυπηρετεί, γιατί προσκρούει και στην ευαισθησία μιας θρησκευόμενης μερίδας λαού,

β) Ούτε η παρασιώπηση αρνητικών περιστατικών είναι εξυπηρετική, γιατί προσκρούει και στην ευαισθησία μιας άλλης μερίδας, ιδιαίτερα των νέων, που επηρεάζονται πολύ περισσότερο από τη λογική της επιστήμης και της κοινωνικής αλλαγής παρά από τα κηρύγματα της πίστης.

γ) Ούτε η παράθεση όλων αυτών των στοιχείων είναι λύση για το βιβλίο της ιστορίας, γιατί μετατρέπει την κοινωνική-οικονομική-πολιτική εθνική ιστορία σε εκκλησιολογία, που είναι κεφάλαιο άλλου μαθήματος.

5.- Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις - που είναι πιθανές να συμβούν αν αναθέσουμε τώρα στον Γ. Μεταλληνό - θα προκύψει δυσφορία μιας μερίδας της Κοινής Γνώμης, είτε γιατί προσφέρονται τα άγια σε βέβηλους είτε γιατί παραθεωρείται η ιστορική αλήθεια είτε γιατί η ιστορία γίνεται εκκλησιολογία. Και το κόστος, σ' όλες τις περιπτώσεις, θα κληθεί

να το πληρώσει η πολιτική ηγεσία, που γι' αυτή κυρίως έχω καταγράψει αναλυτικό τις πιθανές επιπτώσεις μιας τέτοιας απόφασης (αναθεώρησης της αρχικής ανάθεσης). Αν επρόκειτο για ενημέρωση του Τμήματος μόνο θα είχα περιοριστεί σε σύντομη προφορική έκθεση των απόψεών μου).

6.- Η πρότασή μου: α) Να αφήσουμε την ανάθεση όπως είναι. β) Να είμαστε προσεκτικοί στη συγκρότηση της Επιτροπής Κρίσης. γ) Γενικότερα, τα θέματα της πίστης να τα αφήνουμε στην Εκκλησία. Όσο γνωρίζω από την ιστορία πολιτική ηγεσία που ανασμίχτηκε στα εκκλησιαστικά: ή ζημιώθηκε ή ζημίωσε την εκκλησία ή τα κατάφερε και τα δύο.

Μετά από συζήτηση το θέμα αναβλήθηκε για την Τετάρτη 23-11-83.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Ιστορικό. Στα πλαίσια δραστηριότητας του CODIESEE έχει προγραμματιστεί έρευνα με θέμα: Συγκριτική ανάλυση της βασικής και της μετέπειτα εκπαίδευσης των Εκπ/κών στην Εκπαιδευτική Τεχνολογία. Το συντονισμό της έρευνας έχει αναλάβει το Πανεπιστήμιο του Βουκουρεστίου. Η έρευνα έχει σκοπό: να συγκεντρωθούν οι εμπειρίες των χωρών-μελών του CODIESEE, να διατυπωθούν προτάσεις για βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης που εφαρμόζονται στις διάφορες χώρες. Σε πρώτη φάση είχε αντιπροσωπεύσει τη χώρα μας ο κ. Γκικόπουλος, που αναγκαστικά περιορίστηκε να πει τι γίνεται στη χώρα μας ως προς το παραπάνω θέμα.

2.- Τώρα όμως αναζητούνται οι αρμόδιοι και ενήμεροι φορείς που θα συντάξουν, σε σύντομο χρόνο, τη σχετική έρευνα (για το τι γίνεται στη χώρα μας ως προς το παραπάνω θέμα) για την παραπέρα συνεργασία με τους φορείς του Πανεπιστημίου του Βουκουρεστίου, που έχουν αναλάβει το συντονισμό.

3.- Νομίζω ότι τέτοια έρευνα μπορεί να γίνει από:

α) ένα καθηγητή εκπαιδευτικής τεχνολογίας (φυσικής, χημείας), παιδαγωγικής Ακαδημίας, που αρμόδιος να τον υποδείξει είναι ο κ. Γκικόπουλος·

β) ένα καθηγητή της Υπηρεσίας Εποπτικών Μέσων (που μπορεί να τον υποδείξει ο κ. Παπασημακόπουλος)·

γ) ένα καθηγητή (ή λέκτορα) παιδαγωγικής που όσα γνωρίζω τέτοια ειδικότητα δεν έχουμε.

4.- Το είδος της έρευνας και η σοβαρότητα του βαλκανικού αυτού θεσμού (του CODIESEE) στου οποίου τη δραστηριότητα εντάσσεται μου επιβάλλουν να διατυπώσω την ακόλουθη πρόταση:

α) Να συγκροτηθεί μια ομάδα με σύνθεση όπως αυτή που υπαινίχτηκα (ένα πρόσωπο με υπόδειξη του κ. Παπασημακόπουλου, ένα με υπόδειξη του κ. Γκικόπουλου, ένα τρίτο ίσως από την Ομάδα Εκπαιδευτικής Τηλεδράσης που υπάγεται απευθείας στο Γενικό Γραμματέα του ΥΠΕΠΘ) για να συντάξει

ένα όσο γίνεται ακριβέστερο Υπόμνημα-Έκθεση για το τι ακριβώς γίνεται στη χώρα μας στον τομέα Εκπαίδευσης των Εκπαιδευτικών στην Εκπαιδευτική Τεχνολογία, στο συντομότερο δυνατό χρόνο.

β) Ένα από τα μέλη της Ομάδας αυτής να εκπροσωπήσει τη χώρα μας στη συνάντηση εμπειρογνομόνων που θα γίνει στο Βουκουρέστι, περισσότερο ως κομιστής της έκθεσης και παρατηρητής (τα συμπεράσματα της συνάντησης μας ενδιαφέρουν) παρά ως ειδικός στο θέμα ερευνητής.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφονίτου

ΠΡΑΞΗ 102/1983
=====

Σήμερα, 23-11-83, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με προεδρεύοντα τον Σύμβουλο Β'κ. Ηλία Σπυρόπουλο, που αντικαθιστά τον Πρόεδρο του Τμήματος κ. Φάνη Κακριδή, ο οποίος είναι σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δ. Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Κυρ. Κατσιμάνης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ
=====

- ΘΕΜΑ 1ο - Συμπληρωματική ανάθεση συγγραφής Ιστορίας Α' Λυκείου και Β' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Κατάρτιση Α.Π. Λυκείου και ιδιαίτερα της Γ' τάξεως. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανατυπώσεις διδ. βιβλίων. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 4ο - Επανάκριση των βιβλίων Μιχαλόπουλου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Εκτύπωση βιβλίου γλωσσικής διδ/λίας για πειραματική εφαρμογή. Εισηγητής Δ. Τομπαΐδης.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Προτού το Τμήμα αρχίσει την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ. ο προ-
εδρεύων του Τμήματος κ. Ηλ. Σπυρόπουλος ανακοίνωσε το έγγραφο αριθμ.
5274/18-11-83 που αναφέρεται στο σεμινάριο επιμορφώσεως των νεοδιο-
ρισμένων καθηγητών του Ν. Καβάλας που διοργάνωσε η ΣΕΑΜΕ **Καβάλας**.

Το Τμήμα έκανε ομόφωνα αποδεκτή την εισήγηση του κ. Σπυρόπουλου
να σταλεί ενθαρρυντική επιστολή στους Δ/ντή και αναπλ. Δ/ντή ΣΕΑΜΕ Κα-
βάλας.

Προτάσσεται το 5ο θέμα. Ο κ. Τομπαΐδης λέγει: Στη συνεδρίαση
του Τμήματος της 7-11-83, εισηγούμενος κάποιο θέμα σχετικά με την Ομά-
δας Εργασίας Θεσσαλονίκης, είπα ότι όταν ετοιμαστεί το βιβλίο γλωσσικής
διδασκαλίας θα προχωρήσουμε στην πειραματική εφαρμογή του για φέτος σε
μερικά γυμνάσια, πριν γενικευτεί η χρήση του κατά το επόμενο σχολικό έ-
τος. Η δοκιμαστική εφαρμογή θεωρείται απαραίτητη για τους εξής λόγους:
α) εξαιτίας της μεγάλης σπουδαιότητας του μαθήματος, β) γιατί για πρῶ-
τη φορά επιχειρούμε στη χώρα μας να εφαρμόσουμε ένα εκσυγχρονισμένο πρό-
γραμμα γλωσσικής διδασκαλίας, γ) για να επισημόνουμε, με όσο γίνεται
υπεριπέρβλητη ακρίβεια, ποια βοήθεια θα χρειαστούν οι καθηγητές που θα υ-
λοποιήσουν το πρόγραμμα και να συντάξουμε ανάλογα το "βιβλίο του καθη-
γητή", δ) για να διαπιστώσουμε την αποτελεσματικότητα της νέας διδασκα-
λίας στους μαθητές.

Με τον πειραματισμό αυτό, το βιβλίο της Α' τάξης θα αποτελέσει το
βιβλίο-πρότυπο για τα υπόλοιπα βιβλία (Β' και Γ' τάξεων).

Το κείμενο το υ βιβλίου στην προοριστική μορφή του είναι αυτή τη
στιγμή στα χέρια μας και εισηγούμαι στο Τμήμα να λάβει απόφαση για την
έκδοσή του από τον ΟΕΔΒ, σε 400 αντίτυπα, όσο το δυνατόν ταχύτερα (γι'
αυτό, με σύστημα ΟΦΣΕΤ) για να φτάσει στη σχολική αίθουσα και να δοκι-
μαστεί.

Το Τμήμα αποφασίζει ομόφωνα: Δέχεται την εισήγηση του κ. Α. Τομπαΐ-
δη ως έχει.

./.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Ύστερα από την νέα αίτηση του εκδότη Δ. Μιχαλόπουλου για την έγκριση των βιβλίων του Φυσική Β' και Γ' Γυμνασίου και Χημεία Β' και Γ' Γυμνασίου με τον τίτλο Το Βιβλίο της Γνώσεως, έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

Τα βιβλία όπως διατύπωσα και στην προηγούμενη εισήγηση δεν συμβαδίζουν με το πνεύμα των οδηγιών για το Γυμνάσιο όπως τις έχει στείλει το ΚΕΜΕ. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι ^{δεν} είναι χρήσιμο για τους καθηγητές διότι αυτοί μπορούν να επιλέξουν θέματα αρκετά ενδιαφέροντα από το περιεχόμενο των βιβλίων. Επειδή με την νέα αίτηση ο εκδότης ζητεί τον χαρακτηρισμό των βιβλίων χρησίμων για τους καθηγητές εισηγούμαι την έγκριση των βιβλίων αυτών ως χρησίμων για τους καθηγητές.

Το Τμήμα κατά πλειοψηφία δεν κάνει δεκτή την εισήγηση του κ. Στ. Παπασημακόπουλου ο οποίος εμμένει στην εισήγησή του.

Στα θέματα 2 και 3 το Τμήμα θα επανέλθει την Παρασκευή 25-11-1983.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Υπόμνηση: Σύμφωνα με το πρόγραμμα που έχουμε εγκρίνει στην α' τάξη προβλέπεται να διδάσκεται ιστορία ως εξής: α) Ιστορία του Νεοελληνικού Κράτους (1828 ως σήμερα), β) Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία από 1815 ως σήμερα. γ) Στο τέλος του σχολ. έτους τοπική Ιστορία (π.χ. Ηπείρου, Κρήτης στα σχολεία των αντίστοιχων περιοχών), 3-5 διδ. ώρες. Με την ύλη αυτή συμπληρώνεται και ολοκληρώνεται η διδασκαλία της ιστορίας η αφηγηματική. (Ακολουθεί, για τις τάξεις β' και γ' λυκείου, η θεματική ιστορία).

2.- Σκεπτικό. Για να ολοκληρωθεί η εικόνα της ιστορικής εξέλιξης, της πορείας του ανθρώπου μέσα στο χρόνο, για να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη συνολική πορεία του ανθρώπου στον πολιτισμό, κρίνουμε (ομόφωνα η Ομάδα Εργασίας της Ιστορίας) ότι καλό είναι στην αρχή της α' τάξης λυκείου οι μαθητές να διδαχθούν γενικά, συναιρετικά (αφού έχει προηγηθεί η διδασκαλία της χρονολογικής ιστορίας όλων των αιώνων της ανθρωπότητας) τα κύρια στάδια των τεχνολογικών-οικονομικών-κοινωνικών αλλαγών που γνώρισε η ανθρωπότητα μέσα στις χιλιετίες που πέρασαν. Έτσι, οι μαθητές θα έχουν την ευκαιρία να διακρίνουν και τις γενεσιουργές δυνάμεις και σχέσεις της ιστορικής ζωής.

3.- Διευκρίνιση. Το αντικείμενο αυτό, με τον τίτλο Συνοπτική Ιστορία της Ανθρώπινης Φυλής μπορεί να διδαχτεί σε 15-16 ενόθητες διδακτικές. Μπορεί να έχει έκταση 45-50 σελίδες αφηγηματικού κειμένου (και ανάλογη εικονογράφηση).

4.- Πρόταση. Νομίζουμε (ομόφωνα η Ομάδα Ιστορίας) ότι ο κατάλληλος άνθρωπος για μια τέτοια συγγραφή είναι ο Λευτερός Σταυριανός, καθηγητής της Ιστορίας στην Αμερική, που έχει αναλάβει και τη συγγραφή της Νεοελληνικής Ιστορίας για την ίδια τάξη την α' λυκείου. Προτείνουμε να ανατεθεί σ' αυτόν η συγγραφή του τεύχους για το οποίο έγινε λόγος στις δύο προηγούμενες παράγραφες, γιατί έχει και στο παρελθόν αντιμετωπίσει τέτοια συγγραφή. Και ευελπιστούμε ότι θα ανταποκριθεί πολύ σύντομα - ως το Γενάρη 1984 - γιατί έχει το αναγκαίο υλικό στα χέρια

του, όπως γνωρίζουμε από προγενέστερη επικοινωνία μαζί του.

Επιτροπή κρίσης προτείνουμε την ίδια που έχει συγκροτηθεί για το άλλο βιβλίο (Νεοελληνική Ιστορία) που αναθέσαμε στον κ. Α. Σταυριανό.

Προτείνουμε αμοιβή για την τωρινή συμπληρωματική συγγραφή 160.000 δραχμές.

Συγγραφείς και κριτές παρακαλούνται να έχουν σταθερά υπόψη τους ότι η προτεινόμενη ιστορική σύνθεση προορίζεται για μαθητές που είναι 16 χρόνων, έχουν μια γενική εντύπωση από την αφηγηματική διδασκαλία της Ιστορίας της Ανθρωπότητας. Η συγγραφή να ανταποκρίνεται στην αντιληπτική τους ικανότητα.

Στη συνέχεια η Ο.Ε. της Ιστορίας λέγει: Να συμπληρωθεί η ανάθεση για το θέμα Τουρκοκρατία.... της Β' τάξης Λυκείου (πρόγραμμα 1984-85) με τη συμμετοχή του θεολόγου-φιλόλογου, ιστορικού ερευνητή Γ. Μεταλληνού για τους παρακάτω λόγους:

1.- Διαπιστώνουμε ότι στα σχολεία η εικόνα της νεοελληνικής ιστορίας παρουσιάζεται "λειπή" εξαιτίας των πολλών αποσιωπήσεων και αδικαιολόγητων "κενών" που παρουσιάζουν τα σχολ. βιβλία Ιστορίας, με αποτέλεσμα να ασκείται προπαγάνδα προς δύο κατευθύνσεις.

α) Ορισμένοι συνάδελφοι ωραιοποιούν την ιστορική πραγματικότητα με αφορμή τα "κενά" των καινούργιων βιβλίων ή τις ανιστόρητες "ωραιοποιήσεις" των παλαιών που ισχύαν ακόμη, σε διάφορα ιστορικά θέματα και ειδικότερα σ' ότι αφορά το ρόλο της Ορθοδοξίας και της επίσημης Εκκλησίας κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας και της Επανάστασης του 1821.

β) Άλλοι πάλι με αφορμή τα ίδια "κενά" ή τις "ωραιοποιήσεις" ασκούν επιπόλαιη κριτική και φτηνή προπαγάνδα σε βάρος της Ορθοδοξίας με αποτέλεσμα να διαστραβλώνεται η ιστορική πραγματικότητα και οι συνειδήσεις των παιδιών να εκτίθενται στην εκμετάλλευση μικροκομματικών σκοπιμοτήτων.

2.- Η κατάσταση αυτή είναι για μας απαράδεκτη από παιδαγωγική και γενικότερα από εκπαιδευτική άποψη αλλά και από πολιτική και εθνική είναι αναποτελεσματική, γιατί, όπως κάθε φέμα, δημιουργεί σύγχυση και κλονίζει την εμπιστοσύνη της νέας γενιάς προς την υπεύθυνη Πολιτεία και προς το Σώμα των Εκπαιδευτικών.

3.- Για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή του ψεύδους ή της μισής αλήθειας στα θέματα αυτά, είναι ανάγκη, νομίζουμε, να παρατεθούν οι διαφορετικές πηγές και να επιχειρηθεί ιστορική σύνθεση και ερμηνεία απαλλαγμένη από τη γνωστή ιδεολογική φόρτιση της δυτικής χριστιανικής κοσμοθεωρίας που επηρέασε βαθύτατα την αστική ιστοριογραφία αλλά και τη μαρξιστική.

Η κρίσιμότητα άλλωστε που παρουσιάζουν σήμερα τα εθνικά μας θέματα επιβάλλουν την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας και ως προς άλλα θέματα και ως προς το θέμα "Ορθοδοξία κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας... κλπ." από συγγραφείς που δεν ιδεολογικοποιούν την ιστορική πραγματικότητα αλλά ξέρουν να γράφουν ιστορία αναφερόμενοι στο "τί" (το γεγονός), στα αίτια, στα αποτελέσματα και στις συνθήκες που το προκάλεσαν χωρίς δογματισμούς και απλουστευτικές γενικεύσεις.

Αναζητώντας στον ελληνικό πνευματικό χώρο τέτοιους ερευνητές ανακαλύψαμε το Γ. Μεταλληνό. Πιθανόν να υπάρχουν κι άλλοι.

Με βάση το παραπάνω σκεπτικό προτείνουμε να συμπληρωθεί η ανάρτηση του θέματος "Τουρκοκρατία..." που έχει γίνει στον κ. Γ. Κοντογιώργη με τη συμμετοχή και του κ. Γ. Μεταλληνού.

Ακολουθεί συζήτηση.

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Μετά την παράκληση του κ. Προέδρου να παρέμβω στη συζήτηση και μετά την τιμητική επίδοση σε μένα του γραπτού κειμένου της εισηγήσεως του κ. Βώρου, την οποία εκλαμβάνω ως παρότρυνση να εκθέσω τις απόψεις μου, επιθυμώ να σημειώσω τα ακόλουθα:

Ομολογώ ότι ο προφορικός λόγος του κ. Βώρου αναπτύχθηκε σε ήπιο κλίμα-πρόγμα ευχάριστο για όλους -αλλά το γραπτό κείμενο που είχε την καλωσύνη να μου δώσει, μην μπορώντας να αποδώσει ούτε τον τόνο της φωνής ούτε την έκφραση του προσώπου του εισηγητή, αποκαλύπτει τις γνωστές θέσεις που ακούστηκαν κατά καιρούς σ' αυτή την αίθουσα και οι οποίες δεν είναι κολακευτικές για την Εκκλησία, το ρόλο και την προσφορά της προς το έθνος. Έτσι διατυπώθηκαν μερικές απόψεις, οι οποίες δε με βρίσκουν σύμφωνο, και θα παρακαλέσω να ακούσετε και τις δικές μου, ύστερα μάλιστα και από την αγόρευση του κ. Σακκά, ο οποίος τοποθέτησε το θέμα σε άλλη βάση και το οδήγησε αλλού. Αποφεύγοντας να δώσω οξύ τόνο στο διάλογό μας, αφίνω αναπάντητες τις απρόκλητες αιχμές και περιορίζομαι στο θέμα

όπως αυτό διατυπώνεται στην Η.Δ., όπως μου ζητήθηκε και μόνο όσο είναι απαραίτητο, για να αποκατασταθούν στην αληθινή τους βάση μερικά ζητήματα

1.- Για να δημιουργείται αυτή τη στιγμή και τυπικά θέμα συμπληρωματικής αναθέσεως συγγραφής Ιστορίας Β' Λυκείου, φαίνεται ότι υπάρχει και ουσιαστικά, πράγμα που δεν έγινε σαφές από όσα ακούστηκαν στο Τμήμα. Υποπεύομαι ότι κάποια ουσιαστικά στοιχεία δεν ειπώθηκαν εδώ. Έχω πάντα σχηματίζει την εντύπωση ότι όλη αυτή η υπόθεση της συμπληρωματικής αναθέσεως σημαίνει ότι η αρχική ανάθεση στον κ. Κοντογιώργη δεν προβλέπεται να τελεσφορήσει και γι' αυτό ζητείται από τα περισσότερα μέλη της Ο.Ε. αλλαγή στην αρχική εισήγηση.

2.- Η άποψη του κ. Βώρου "τα θέματα της πίστης να τα αφήσουμε στην Εκκλησία", με την οποία ουσιαστικά αποφαινεται ότι η Γενική Ιστορία δεν πρέπει να ασχολείται με την παρουσία και τη δραστηριότητα της Εκκλησίας στον ιστορικό χώρο και χρόνο, καθιστά την Ιστορία "εκ προοιμίου" μεροληπτική και οδηγεί στην αυτοκατάργηση της Ιστορίας. Τι είδους Ιστορία είναι όταν κάνει επιλογές; Και αν συμφωνήσουμε τώρα να κάνει η Ιστορία τέτοιες επιλογές, ποιος θα μας απαλλάξει από την εύλογη κατηγορία ότι χρησιμοποιούμε ένα δήθεν "σεβασμό" προς την Εκκλησία ως πρόσχημα, για να θάψουμε την προσφορά της στο Ελληνικό Έθνος;

3.- Το βιβλίο των Θρησκευτικών της Α' Λυκείου με τίτλο "Χριστιανισμός και Ιστορία"-για το οποίο με ρωτάτε - μόνο επιφανειακά και πολύ συνοπτικά εκθέτει ιστορική ύλη της Τουρκοκρατίας σε σχέση με τα γεγονότα της Γενικής Ιστορίας. Το βιβλίο αυτό επιδιώκει άλλο σκοπό, έχει άλλη δομή και χρησιμοποιεί άλλες πηγές. Κατ'α συνέπεια, δε βλέπω το λόγο για τον οποίο η ύπαρξη αυτού του βιβλίου θα έπρεπε να εξοβελίσει το κεφάλαιο "Τουρκοκρατία" από τη Γεν. Ιστορία που διδασκεται στα σχολεία μας, αφού, όπως επιτρέπεται να υποθέσω - μια και δεν έχουμε συγκεκριμένο ΑΠ-το κεφάλαιο αυτό στη Γεν. Ιστορία θα εξετάσει την κατά την περίοδο εκείνη οργάνωση του Ελληνισμού (Κοινότητες εσωτερικού και εξωτερικού, Παιδεία, προετοιμασία για τη μελέτη Επανάσταση με διάφορα αντιστασιακά κινήματα, δραστηριότητες του Κλήρου και της επίσημης Διοικήσεως της Εκκλησίας, άλλοι φορείς κτλ.). Πέρα από αυτό, με το νέο Α.Π. των Θρησκευτικών, που ετοίμασε ειδική Επιτροπή Εργασίας και το υποβάλλει σε λίγες ημέρες στον κ. Υπουργό επέρχεται σοβαρή ανακατανομή της θρησκευτικής ύ-

της και προτείνεται η μεταφορά της Εκκλ. Ιστορίας στην Γ' τάξη του Γυμνασίου.

4.- Υποφιδάξομαι ότι κάποια σύγχυση υπάρχει ως προς τη θεολογική έννοια των όρων "πίστη", "εκκλησία" και "εκκλησιολογία". αλλιώς δεν μπορώ να κατανοήσω τις θέσεις που παίρνει ο κ. Βώρος για να αποκλείσει ένα θεολόγο - οποιοδήποτε - από τη συγγραφή μιας Γεν. Ιστορίας. Δες και οι θεολόγοι είναι "αφωρισμένοι εκ κοιλίας μητρός" να ασχολούνται μόνο με την αιώνια ζωή και όχι με την παρούσα, στην οποία ζουν, δρουν και γράφουν ιστορία με τη ζωή τους.

5.- Επισφαλής είναι η εφαρμογή της "θεωρίας των πιθανοτήτων", την οποία αναπτύσσει με πολλά λόγια ο κ. Βώρος, για να συμπεράνει ότι ένας επιστήμονας με προέλευση θεολογική και ιδιότητα ιερατική είναι ακατάλληλος να ασχοληθεί με τη Γεν. Ιστορία. Οι φιλότιμες προσπάθειες του κ. Βώρου να μας περιγράψει με ακρίβεια τι είναι πιθανό να συμβεί αν ένας ιερωμένος πανεπιστημιακός διδάσκαλος γράφει το προβλεπόμενο κεφάλαιο της Γεν. Ιστορίας, δεν κατέστησαν την άποψή του πειστική. Αντίθετα, την εξασθένησαν, γιατί χρησιμοποιήθηκε πολύ η "σοφιστική τέχνη θεωρίας των πιθανοτήτων" στη περίπτωση που ένας άλλος ο οποίος δεν είναι θεολόγος και ιερωμένος, θα γράφει το προκείμενο κεφάλαιο της Ιστορίας.

6.- Με όλη την καλή διάθεση που επιθυμώ να δείξω σε όσα μας είπε ο κ. Βώρος στην εισήγησή του, δεν μπορώ να κατανοήσω ούτε να δικαιολογήσω την άποψή του ότι ο λαϊκός ιστορικός είναι "εξ ορισμού" αντικειμενικός, ενώ ο ιερωμένος θεολόγος είναι, για τον ίδιο λόγο, προκατειλημμένος στην έκθεση της ιστορικής ύλης της περιόδου της Τουρκοκρατίας. Τέτοιοι αφορισμοί, όταν διατυπώνονται με μεγάλη ευκολία και υποστηρίζονται με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, δημιουργούν την εντύπωση ότι χάσαμε την αίσθηση του μέτρου και ότι πιθανότατα έχουμε εμείς οι ίδιοι αυτό ποθ επιχειρούμε να καταλογίσουμε στους άλλους. Όταν μάλιστα λάβω υπόψη μου την "αντικειμενικότητα" την οποία έδειξαν μερικοί "λαϊκοί" σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, τις οποίες γνωρίζω πολύ καλά, τότε αρχίζω να τρομάζω για την αλλοίωση του περιεχομένου που άρχισαν να αποκτούν μερικές λέξεις σήμερα.

7.- Τέλος, επειδή ζητήθηκε, πληροφορικά αναφέρω ότι ο αιδεσιμ. π. Γεώργιος Μεταλληνός είναι θεολόγος και φιλόλογος, διδάκτορας θεολογίας

και Φιλοσοφίας και Λέκτορας του Θεολογικού Τμήματος της Θεολογικής Σχολής του Παν/μίου Αθηνών. Ειδικότητά του είναι ο ιστορικός κλάδος της Θεολογίας (Εκκλη. Ιστορία-Πατρολογία) και μάλιστα η περίοδος από τον 8^ο αι. και έπειτα. Έγραψε δεκάδες βιβλία και έχει καλή φήμη στο Θεολογικό κόσμο. Είναι άνθρωπος ευρείας αντιλήψεως, ικανός ερευνητής, γρήγορος στην παραγωγή έργου και πολύ συνεργάσιμος. Άσχετα με τον τρόπο που σήμερα τίθεται το διαδικαστικό θέμα της συμπληρωματικής αναθέσεως - το οποίο δεν εξετάζω - θεωρώ ότι η ομόφωνη σχεδόν πρόταση της ΟΕ να είναι αυτός ο συγγραφέας της συνοπτικής ιστορίας της Τουρκοκρατίας ήταν μια καλή έμπνευση, η οποία παρέχει όλες τις εγγυήσεις για συγγραφή αληθινής ιστορίας. Την πρόταση αυτή της ΟΕ αποδέχομαι και εγώ ανεπιφύλακτα.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει: Το Τμήμα δοκιμάζεται κάθε φορά που βρίσκεται μπροστά σε δύο εκ διαμέτρου αντίθετες εισηγήσεις. Εξάλλου, παρουσιάζεται σήμερα το φαινόμενο της υπερεπιχειρηματολόγησης για την κάθε άποψη, και τα ίδια επιχειρήματα χρησιμοποιούνται για να υποστηρίζουν απόψεις αντίθετες μεταξύ τους. Ακόμα, μια κοινά αποδεκτή άποψη μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο απροσδόκητο. Έτσι, ενώ ειπώθηκε ότι δεν πρέπει να υπάρχει μια μονόπλευρη άποψη στην ιστορία και να μην είναι χρωματισμένος ο συγγραφέας - άποψη βέβαια που κανείς δεν την απορρίπτει - όμως προτείνεται ως συγγραφέας ειδικού ιστορικού κεφαλαίου ένας ιερωμένος (ο π. Γ. Μεταλληνός, τα προσόντα του οποίου δεν τα αμφισβητώ). Έχω τη γνώμη ότι και αν ακόμα χρειαζόταν να γραφεί ένα τέτοιο κεφάλαιο (στα σχολικά βιβλία διαφόρων τάξεων υπάρχουν σχετικές σελίδες), η συγγραφή αυτή δε θα έπρεπε να ανατεθεί σε κληρικό. Γιατί αυτός, από το γεγονός και μόνο ότι είναι ιερωμένος, είναι υποχρεωμένος να μην αφίσταται από την επίσημη εκκλησιαστική άποψη και αυτή θα προβάλλει κάθε φορά. Αλλά και αν δεχόμασταν ότι ο κληρικός συγγραφέας θα μας έδινε αντικειμενική έκθεση των πραγμάτων, ποιον θα πείθαμε γι' αυτό; Τότε είναι που οι διδάσκοντες θα είχαν σοβαρό 'πάτημα' να διδάσκουν σύμφωνα με τις προσωπικές τους αντιλήψεις το σχετικό κεφάλαιο, μη εμπιστευόμενοι το σχολικό βιβλίο.

Στη σημερινή συζήτηση ακούστηκαν και μερικά πράγματα που δεν είχαν θέση εδώ. Έτσι ο κ. Βώρος μίλησε για το 'πολιτικό κόστος' που θα επωμιστεί εκείνος που θα εγκρίνει ένα βιβλίο ιστορίας γραμμένο από κληρικό.

Αλλά αυτό είναι κάτι που δεν μπαίνει στην κρίση μας. Εμείς ζούμε βέβαια μέσα σ' ένα ορισμένο πολιτικό κλίμα, όμως η γνωμοδότησή μας γίνεται με κριτήρια καθαρά επιστημονικά και παιδαγωγικά. Την πολιτική διδασκαλία, όπου υπάρχει, άλλος είναι αρμόδιος να την εκτιμήσει, εκείνος που έχει και την τελική πολιτική ευθύνη.

Ένα άλλο που επιχειρήθηκε από ορισμένους σήμερα ήταν να μπουν στην ουσία του θέματος, αν δηλαδή η εκκλησία ως θεσμός πρόσφερε ή όχι θετικές υπηρεσίες στο έθνος. Δε θεωρώ το Τμήμα Μέσης κατάλληλο όργανο για μια τέτοια συζήτηση. Το θέμα αυτό το έχει αντιμετωπίσει η ιστορική έρευνα, το πόρισμα της οποίας θα εκθέσει ο ιστορικός συγγραφέας του διδακτικού βιβλίου κατά τρόπο εποπτικό. Το Τμήμα βέβαια θα προσπαθήσει, με τα μέσα που του παρέχει ο νόμος (επιτροπή κρίσης από ειδικούς), να εξασφαλίσει την αντικειμενικότητα της ιστορικής έκθεσης.

Συνοφίζοντας την άποψή μου λέω ότι πρέπει να μείνουμε στην αρχική πρόταση της Ομάδας Εργασίας της ιστορίας και να μη δεχτούμε τη σημερινή της πρόταση για συμπληρωματική ανάθεση συγγραφής ενός κεφαλαίου της ιστορίας Β' Λυκείου σε κληρικό.

Ο κ. Ι. Σκορδύλης λέγει: Είναι γνωστό πως το Τμήμα μας, δικαιολογημένα τις περισσότερες φορές, δε βλέπω ευχάριστα κάθε πρόταση που με καθυστέρηση έρχεται να αλλάξει ή να συμπληρώσει προγενέστερες αποφάσεις του. Στην προκειμένη όμως περίπτωση της πρότασης της ομάδας εργασίας της Ιστορίας νομίζω πως πρέπει να παραμεριστεί κάθε παρόμοιος ενδοιασμός μας.

Γνωρίζουμε όλοι καλά, ιδιαίτερα όλοι όσοι έχουμε ή είχαμε παιδιά στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, πως πολλές φορές, και στα σχολεία μας ακόμη, διαφαίνεται μια σκόπιμη προσπάθεια για την εκμηδένιση του ρόλου της ορθοδοξίας στα χρόνια της τουρκοκρατίας, για την παραποίηση του ρόλου της στην περίοδο της ελληνικής επανάστασης.

Προσωπικά πιστεύω πως κάθε παρόμοια προσπάθεια οδηγεί στην αρνητική διαπαιδαγώγηση των νέων, στη δημιουργία αμφιβολιών σ' αυτούς για την ιστορική συνέχεια και το δυναμισμό του λαού μας, στον αποπροσανατολισμό τους, στην άσκοπη παραμονή τους στα αρνητικά φαινόμενα παρό στο μεγαλείο του ξεσηκωμού.

Για τους λόγους αυτούς πιστεύω πως τα επίμαχα αυτά ιστορικά κεφάλαια στα σχολικά βιβλία πρέπει να προσέχονται ιδιαίτερα, να γράφονται από περισσότερους ανθρώπους και κυρίως να γράφονται από επιστήμονες που η επιστημονική τους κατάρτιση και ευσυνειδησία, σε συνδυασμό με το καλώς νούμενο εθνικό συμφέρον, θα τους αξιώνουν να διαπραγματεύονται τα θέματα σωστά.

Με τις σκέψεις αυτές θεωρώ σκόπιμη και επωφελή την πρόταση της ομάδας εργασίας και γι' αυτό θα την ψηφίσω.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Δοκίμασα πολλή έκπληξη από την εισήγηση της Ομάδας Εργασίας στην προηγούμενη συνεδρία του Τμήματος. Είναι κάτι που δεν περίμενα. Δεν το περίμενε κανείς μας, νομίζω. Και ανησυχώ. Το θέμα είχε πάρει το δρόμο του. Με εισήγηση του κ. Βώρου και με τη σύμφωνη γνώμη της Ομάδας Εργασίας ανατέθηκε η συγγραφή αυτού του κεφαλαίου "Τουρκοκρατία: Οικονομική, πολιτική και πολιτιστική παρουσία του Ελληνισμού. Δυνάμεις επιβίωσης" σε κατάλληλο πρόσωπο (τον κ. Κοντογιώργη). Και ο συγγραφέας έχει προχωρήσει στην εργασία του. Έρχεται τώρα η Ομάδα εργασίας και σε διαφωνία με τον κ. Βώρο και με τη δική της προηγούμενη θέση και προτείνει να διαχωριστεί το κεφάλαιο αυτό σε δύο. Το πρώτο κεφάλαιο να έχει τον τίτλο "Τουρκοκρατία: Οικονομική, πολιτική και πολιτιστική παρουσία του ελληνισμού. Δυνάμεις επιβίωσης" και το δεύτερο "Η ιδιαίτερη συμβολή της Εκκλησίας στην επιβίωση του Έθνους". Γιατί αυτός ο χωρισμός, που μάλιστα ως πρόταση έρχεται τόσο καθυστερημένα, και γιατί από τις δυνάμεις επιβίωσης (κλήτουριά, παροικιακός ελληνισμός κτλ.) προτείνεται να διαχωριστεί η Εκκλησία ως δύναμη επιβίωσης για να εξαρθεί ιδιαίτερα ο ρόλος της είναι ένα πρώτο ερώτημα. Και δε σταματά εδώ η απορία μας. Γίνεται εντονότερη, και εντονότερη γίνεται και η ανησυχία μας, από το γεγονός ότι η Ομάδα Εργασίας εισηγείται να γραφεί το σχετικό κεφάλαιο, κεφάλαιο ιστορίας παρακαλώ, από θεολόγο κατά βασική και κύρια σπουδή και μάλιστα από κληρικό (παπά). Αυτά ήταν αιδανόητα ακόμα και σε παλαιότερες εποχές. Δε θυμάμαι ποτέ θεολόγος να γράφει κεφάλαια ιστορικών σχολικών βιβλίων. Το Τμήμα μας δε διακρίθηκε ποτέ, νομίζω, για ριζοσπαστικές πρωτοβουλίες. Είχε όμως και έχει σύνεση, έχει τον κοινό νου: Και είμαι βέβαιος ότι θα δείξει αυτή τη σύνεση και τώρα που παρ'όλα "του βγαίνει αυτή η εισήγηση από τα δεξιά".

Το πράγμα με ανησυχεί περισσότερο, γιατί η προσπάθεια αυτή να γράφει θεολόγος κεφάλαιο ιστορίας έρχεται σε συνέχεια της προσπάθειας από την ίδια ομάδα να χρίσει ως συγγραφέα κεφαλαίου σχολικού βιβλίου τον κ. Χρ. Γιανναρά, για την εκλογή του οποίου στην Πάντειο ξεσηκώθηκε ο προοδευτικός κόσμος.

Τι γινόταν ως τώρα και τι εξακολουθεί να γίνεται στα προβλήματα της ελληνικής ιστορίας που συνδέονται με την Εκκλησία; Παρουσιάζονται και εξακολουθεί να παρουσιάζεται η αλήθεια μόνο απ' τη μια μεριά του λόφου. Όπως την έπλασε και την επέβαλε η ίδια η Εκκλησία. Και αυτή την αλήθεια την προβάλλει στους μαθητές μέσα από τις 2299 σελίδες των Θρησκευτικών βιβλίων (749 σελ. του δημοτικού και 1550 του Γυμνασίου υ και του Λυκείου) και μέσα από εκατοντάδες σελίδες βιβλίων της Ιστορίας. Ποιος μπορεί να μιλήσει, να αντισταθεί; Εδώ με την ελάττωση του ωρολογίου προγράμματος από 36 ώρες σε 30 λόγω της εφαρμογής του 5ημέρου χρειάστηκε να περικοπούν και τα Θρησκευτικά κατά μια ώρα και ξεσηκώθηκε όλο το ιερατείο, όλοι οι θεολόγοι και οι θεολογούντες. Εδώ πήγε παλαιότερα ο κ. Βώρος να ~~απαλείψει~~ ^{απαλείψει} μια παράγραφο για το μύθο του κρυφού σχολείου και έφτασε το πράγμα στη διοικητική ανάκριση για την επιβολή τιμωρίας.

Από σκοπιμότητα υπήρχε και υπάρχει πάντα μια ανοχή, μια συγκατάβαση απέναντι στην Εκκλησία. Έζησε μέσα σε μεγάλα αμαρτήματα, ας μη μιλάμε γι' αυτά. Γνωστός είναι ο ρόλος του ιερατείου ιδιαίτερα του ανωτέρου (συνεργασίες με κατακτητές και δικτάτορες, στυγνή εκμετάλλευση του λαού, θησαυρισμός και χλιδή, σκοταδισμός κτλ.). Και όμως τα σχολικά βιβλία δε λένε τίποτα γι' αυτά. (Εξαίρεση αποτελεί το βιβλίο Ιστορίας της Γ Λυκείου που δειλά λέει κάποιες αλήθειες. Αλλά και εναντίον αυτού, ακούστηκαν βολές από την Ομάδα εργασίας (την κ. Ξανθάκου), ότι "δημιουργεί πολιτικό πρόβλημα". Πρώτη φορά το ακούω και θα ήθελα να πληροφορηθώ από ποια πλευρά προέρχονται οι βολές. Γιατί αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία

Έρχεται τώρα η Ομάδα Εργασίας και λέει: Να γράψουμε ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο για να παρουσιάσουμε την πραγματική εικόνα της Εκκλησίας, που τελικά σημαίνει, νομίζω, να εξωραϊσουμε την Εκκλησία, σαν εκεί που να μην είναι εξωραϊσμένη στάσχολικά βιβλία και να παίρνει περισσότερο εξωραϊσμό. Ως τώρα δε γράφεται στα σχολικά βιβλία τίποτα απολύτως το

εμπτόν σε βάρος της Εκκλησίας. Η Ομάδα λέει να γράφουμε και για τα εμπτά της Εκκλησίας, για να... τα δικαιολογήσουμε, που σημαίνει, νομίζω, να βγάλουμε "λάδι" την Εκκλησία, να τη δικαιώσουμε σ' όλα. Η Ομάδα ανέφερε ως παράδειγμα τον πατριάρχη Γρηγόριο Ε'. Να δικαιολογήσουμε, λέει η Ομάδα, γιατί ο Πατριάρχης αφορίσε το Άλξ. Υψηλάντη. Μα στα σχολικά βιβλία δεν αφήνεται καμία σκία σε βάρος του Πατριάρχη. Αντίθετα το βιβλίο Ιστορίας της Γ' Γυμνασίου (σελ. 200) δικαιολογεί απόλυτα την ενέργεια του αυτή. "Ο πατριάρχης Γρηγόριος Ε'", γράφει, "για ν' αποφύγει τη γενική σφαγή των χριστιανών, που απειλούσε ο σουλτάνος, αναγκάστηκε ν' αφορίσει τον Υψηλάντη.... κτλ". Και στα βιβλία των θρησκευτικών γράφονται ύμνοι. Αν χρειαζόταν να ερευνηθεί το πράγμα, θα μπορούσε να φτάσει κανένας στο συμπέρασμα ότι τον αφορισμό θα τον έκανε ο πατριάρχης και αν δεν υπήρχε ανάγκη να προφυλάξει το ποίμνιο από βιαιοπραγίες. Γιατί ήταν εχθρός των δημοκρατικών ιδεών, αντίθετος σε κάθε σκέψη και πιο πολύ ενέργεια για εξέγερση. Πίστευε, όπως πίστευε όλος σχεδόν ο κλήρος (ο κατώτερος κλήρος ήταν μαζί με το λαό, αλλά ζούσε στην αμάθεια και δεχόταν την πλύση εγκεφάλου που του έκαναν οι επίσκοποι), ότι η τουρκική δουλειά ήταν, όπως γράφει ο ίδιος στον αφορισμό του Υψηλάντη, "ή θεόθεν έφ' ήμās τεταγμένη κραταιά και όηττητος βασιλεία. Την πίστη αυτή την εκφράζει ακόμα και αυτός ο Πατροκοσμάς. Όμως το θέμα δεν σταματά εδώ. Αν γίνει απόπειρα να παρουσιαστεί ο αληθινός ρόλος του πατριάρχη, θα πρέπει αναγκαστικά να παρουσιαστούν στο βιβλίο εγκύκλιοι, αφορεσμοί και άλλα κείμενά του παλαιότερα από το 1821, στα οποία από πεποίθηση και μόνο (όχι από φόβο μην πάθει τίποτα το ποίμνιό του ή ο ίδιος) αποκηρύττει π.χ. τις ιδέες του Ρήγα και καλεί τον κλήρο να φάχουν να βρίσκουν τα βιβλία του και να του τα στέλνουν για να τα θέκει επί της πυράς" και φτάνει ακόμα ως την αποκήρυξη-αφορεσμό των μαθηματικών και των φυσικών και όσων τα διδάσκουν (εγκυκλ. του 1819 δημοσιευμένη στο περιοδ. Καλλιόπη, 1919, σελ. 212 κ.ε.). Και θα χρειαστεί να αναφερθούν και μαρτυρίες ιστορικών, πρεσβευτών στην Κων/πολη και άλλων αξιόπιστων προσώπων για την τουρκοδουλία του πατριάρχη. Θα τα πούμε αυτά στους μαθητές; Και θα τα πει ένας κληρικός συγγραφέας σχολικού βιβλίου; Και για να τα πούμε πόσες σελίδες θα χρειαστούν; Τα σκέφτηκε αυτά η Ομάδα Εργασίας;

Θα γράφει την αλήθεια, λέει η Ομάδα, στο νέο κεφάλαιο ο πατέρας Γ. Μεταλληνός. Θα τη γράφει ή θα την αποκηρύξει πιο πολύ; Γιατί σ' ένα βιβλίο του τιτλοφορεί ένα κεφάλαιο "Ο κλήρος σημαιοφόρος του αγώνα" που καθόλου δεν ήταν. Εδώ επίσκοποι αφόρισαν την επανάσταση κι ορισμένοι πήραν το μέρος των Τούρκων φανερά. Ένας μάλιστα, ο δεσπότης Άρτας πλήρωσε οπλοφόρους και πολέμησε μαζί με τους Τούρκους εναντίον των Ελλήνων. Θα γράφει ο παραπάνω κληρικός για τη συνεργασία των δεσποτάδων με τους Τούρκους, την εχθρότητά τους προς κάθε φιλελεύθερη ιδέα και πρόοδο, τη στυγνή τους εκμετάλλευση σε βάρος των υπόδουλων ομοεθνών του. Αύτά είναι αλήθειες, υπάρχουν άμπολλες αξιόπιστες μαρτυρίες, που, αν θέλει κανείς, μπορώ να του τις αναφέρω και να διαβάσω πολλά σχετικά αποσπάσματα. Και όχι αποσπάσματα απλοϊκών ανθρώπων που ζούσαν στη θρησκοληψία και δεν μπορούσαν να έχουν ευρύτερη και βαθύτερη θεώρηση των πραγμάτων, όπως ήταν ἄλλο τόσο συμπαθής Μακρυγιάννης, που η Ομάδα σώνει και καλά θέλει να του παρουσιάζει ως αξιόπιστη πηγή, αλλά αυθεντικές πηγές (κεείμενα των ίδιων των δεσποτών και άλλων κληρικών, μαρτυρίες ανθρώπων με κάποια καλλιέργεια κτλ.).

Σε μια παράγραφο ενός βιβλίου του ο προτεινόμενος από την Ομάδα ως συγγραφέας αυτού του κεφαλαίου γράφει ότι στη Δύση ο κλήρος ήταν αντιδραστικός στα λαϊκά απλευθερωτικά κινήματα" ενώ στο δικό μας χώρο "αντίθετα ήταν πάντα ο πρωτοστάτης". Δεν υπάρχει καμιά αλήθεια σ' αυτό τον ισχυρισμό. Και δεν μπορεί να πλαστογραφηθεί η ιστορία με αυθαίρετες γενικεύσεις από κάποιες εξαιρέσεις (Διονύσιος ο Σκυλδοσφορ, Παπαφλέσας κτλ.). Σ' αυτή την προσπάθεια να διαχωριστεί η Ανατολή από τη Δύση διαβλέπω απόψεις του λεγόμενου "νέου θεολογισμού" (σ' αυτόν ανήκει και ο κ. Γιανναράς), ο οποίος φαίνεται πως κτυπάει την πόρτα του σχολείου. Άκουσα και από την Ομάδα για "τρόπους και στάσεις ζωής" που θα βρούμε στην Ορθοδοξία. Βέβαια η Ορθοδοξία και γενικότερα ο προγονικός μας πολιτισμός έχει πολλά γόνιμα στοιχεία και μπορεί να στηρίζει, να εμπλουτίζει και να διευρύνει τη ζωή μας. Όμως η επιμονή στην αντίληψη αυτή, ότι πρέπει να γυρίσουμε στην Ορθοδοξία για να βρούμε τους τρόπους και το ρυθμό της ζωής μας, αποτελεί μια θεολογική μεταμφίεση που δε σώζει ούτε αποτελεί πρόοδο, αντίθετα είναι μια κίνηση στο θεολογικό χώρο ουτοπική (γιατί ο κόσμος αξιοποιεί το παρελθόν πίσω δε γυρίζει, πορεύεται προς) και βαθιά αντιδραστική.

Τελειώνοντας διερωτώμαι γιατί τόσο συζήτηση για ένα θέμα που δεν αγγίζει το λαό και η ανασκίνησή του προβλήματα, περιπλοκές και αντιδράσεις θα προκαλέσει.

Ύστερα από τον κ. Σακκά δόθηκε ο λόγος στα μέλη της Ομάδας Εργασίας, Ξανθάκου, Πλάκα, Παπαευθυμίου και Αργυροπούλου, που αντιπαράθεσαν τις δικές τους απόψεις για την υποψηφιότητα του κ. Μεταλληνού. Για τις απόψεις αυτές παρακληθήκαν να υποβάλουν έγκαιρα γραπτό σημείωμα, το οποίο θα καταχωριστεί ως παραστατικό στοιχείο στη σημερινή πράξη.

Ύστερα από όσα ανέπτυξαν τα μέλη του Τμήματος και τα μέλη της Ομάδας Εργασίας Ιστορίας, ο κ. Φ. Βώρος δευτερολογώντας είπε:

1.- Ντόπια έρευνα για τα ελληνικά θέματα υπάρχει πλούσια, η ξένη έρευνα είναι καλώςδεκτη, με προσοχή. Για τη ρωμαιοκρατία; είναι εύκολο να έχει γραφεί κυρίως ιστορία της εξουσίας (των Ρωμαίων).

2.- Ετεροκίνητη η Επανάσταση του 21; Νομίζω υπερβολική παρερμηνεία της ιστορικής συγκυρίας.

3.- Οι Νεοέλληνες είναι διχασμένοι στην παρουσίαση της ιστορίας της νεότερης; ναι. Υπάρχει κάποια χώρα όπου έχουν μια μόνη παρουσίαση. Και υπάρχει κάποιος που επιστημονικά προσδοκεί μια ιστορική εικόνα απ' όλους αποδεκτή;

4.- Υπάρχει πρόβλημα ιστορικής διερεύνησης σοβαρό; όσο πιο πολύ το φωτίζει η επιστημονική έρευνα τόσο περισσότερο θα βελτιώνει τις σελίδες του το σχολικό βιβλίο.

5.- Με όλη την εκτίμηση προς συνάδελφους και συνεργάτες νιώθω την ανάγκη να θυμίσω: είναι εποικοδομητικό προβάλλοντας ως πηγή το φημνί κατάδικης του Γρηγορίου Ε' και του Μακρυγιάννη να προκαλέσουμε να διαβάζονται - από τους διαφωνούντες - στην αίθουσα οι εγκύκλιες του 1798-1819 και άλλες ενδιάμεσες του ίδιου πατριάρχη;

6.- Προσωπικά φρονώ ότι η παρουσία και η δράση της Εκκλησίας είναι πιο σωστό να μνημονεύεται μέσα στη γενική ιστορία· ο κλήρος είναι μέρος του λαού· έτσι προβάλλεται λ.χ. η μορφή ενός Παπαφλέσσα. Ενώ με το διαχωρισμό της Εκκλησίας: ή θα ειπωθούν και πολλά πικρά ή θα παρασιωπηθούν, οπότε "βιάζουμε" την ιστορία και προκαλούμε αντιδράσεις. Υπάρχει βιβλιογραφία πολλή, όχι μόνο αριστερή, που επικρίνει το ρόλο του ιερα-

τείου στην Τουρκοκρατία και στην Επανάσταση.

7.- Παρακαλώ να καταχωριστούν στο πρακτικό οι συγκεκριμένες δημοσιεύσεις του Γ. Μεταλληνού που σχετίζονται με το θέμα μας.

8.- Στις παρατηρήσεις του κ. Κ. Φούσκα (αντιπαρέρχομαι τον όρο "πρόσχημα") υπογραμμίζω ότι η εισήγησή μου είναι γραμμένη. Και προσθέτω ότι η Κοινωνιολογία της Γνώσης μας έχει διδάξει επιστημονική σύνεση. Ο κ. Φούσκας με την τελευταία του παράγραφο ανασκεύασε τις επικρίσεις του λέγοντας ότι ο άλλος συγγραφέας του παρέχει "τις εγγυήσεις για τη συγγραφή της αληθινής ιστορίας". Εκεί που διέκρινε στοιχείο σοφιστικής τον πληροφορώ ότι υπάρχει ένα λογικό σχήμα: τρίλημμα.

9.- Στον κ. Τομπαΐδη: δεν είπα ποτέ ότι το πολιτικό κόστος αφορά εμάς, αλλά μια σωστή γνωμοδότηση επισημαίνει τα πιθανά να συμβούν· είναι χρέος μας αυτές οι επισημάνσεις· αυτό έκανα με την εισήγησή μου.

10.- Κρίσεις για βιβλία (για τον κ. Σκορδίλη) είναι επιστημονικά απαντητό να συνοδεύονται από συγκεκριμένα παραδείγματα. Γιατί πολλά παιδιά έχουν αρνητική πληροφόρηση για το ρόλο της εκκλησίας; γιατί επιχειρήθηκε να τους δοθεί μονόπλευρη πληροφόρηση, κολακευτική.

Στη συνέχεια ο Προεδρεύω του Τμήματος θέτει σε ψηφοφορία τις 2 προτάσεις (Α' πρόταση του κ. Βώρου) - (Β' πρόταση της Ο.Ε.):

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	Β'
Τομπαΐδης	Α'
Παπασημακόπουλος	Α'
Αδαμόπουλος	Α'
Παπαδόπουλος	Α'
Βώρος	Α'
Βαρουχάκης	Α'
Σακκάς	Α'
Σπυρόπουλος	Α'

Με ψήφους 8:1 το Τμήμα αποδέχεται την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

ΗΛ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

Πράξη 103/83

Σήμερα, 25-11-83 ημέρα Παρασκευή και ώρα 09:00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας εσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με προεδρεύοντα τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, Σύμβουλο Β', που αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή, Πρόεδρο του μμήματος, ο οποίος βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Α. δαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσιας, Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφονίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακιάς, Ν. Παπαδόπουλος, Κυρ. Κατσιμάνης.

Θέματα Ημερήσιας Διάταξης

- ο.-Κατάρτιση Α.Π. Γ' Λυκείου. Εισηγητές κατ' ειδικότητα.
- ο.-Ανατύπωση διδακτικών βιβλίων. Εισηγητές κατ' ειδικότητα.
- ο.-Α.Π. Ψυχολογίας Β' Λυκείου. Εισηγητής: Ν. Παπαδόπουλος
- ο.-Ορισμός γυμνασίων για πειραματική εφαρμογή, γλωσσικής διδασκαλίας. Εισηγητής: Δ. Τομπαΐδης.
- ο.-Τεκμηρίωση πολιτιστικών στοιχείων. Εισηγητής: Β. Θεοδωρακόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Προ της Η.Δ. ο κ. Δ. Τορπαϊδής λέγει:

Είναι γνωστό ότι το ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη οργανώνει, μαζί
άλλους φορείς, στη Θεσσαλονίκη την Κυριακή και Δευτέρα 27 και 28
εμβρίου 1983 τμηματικές εκδηλώσεις για τα εκατό χρόνια από τη γέννηση
υ Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Έχω τη γνώμη ότι το ΚΕΜΕ και ιδίως το Τμήμα
σης, που σε μια ιστορική στιγμή κλήθηκε να υλοποιήσει εκπαιδευτικά
γλωσσικές απόψεις του Μαν. Τριανταφυλλίδη, δεν πρέπει τώρα να λείψει
τον εορτασμό. Γι' αυτό προτείνω (α) στην ημερήσια διάταξη του Τμήμα-
της ερχόμενης Δευτέρας (28 Νοεμβρίου), ημέρας της γέννησης του Μαν.
ιανταφυλλίδη, να αναγραφεί ειδικό θέμα - αφιέρωμα στη μνήμη του και
) να στείλουμε στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, ως ένδειξη συμμε-
χής μας στις εορταστικές εκδηλώσεις, το ακόλουθο τηλεγράφημα: "Τμήμα
σης Εκπαίδευσης ΚΕΜΕ συμμετέχει με χαρά εκατόχρονα Μανόλη Τριανταφυλλί-
η. Τιμά αγωνιστή δημοτικισμού, σοφό μελετητή νεοελληνικής γλώσσας, πρω-
πόρο εκπαιδευτικής αναγέννησης χώρας. Προσφορά Μανόλη Τριανταφυλλίδη
αγνωρίζεται πανεθνικά σήμερα. Το ΚΕΜΕ υπερήφανο γιατί συνέβαλε διάδοση
αξιοποίηση ιδεών Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Εύχεται συνέχιση δημιουργι-
ού έργου Ιδρύματος.

Τμήμα Μέσης Εκπαίδευσης ΚΕΜΕ ".

Έμα 10.0 κ. Φ. Βώρος λέγει:

1. Το πρόγραμμα που έχει διαμορφωθεί σήμερα (βλέπε το παραπάνω έγγραφο) παρουσιάζει έκδηλη ανισομέρεια κυρίως ανάμεσα στις 3 πρώτες τάξεις και οδηγεί σε κάποια αμηχανία ως προς τη Δ' τάξη.

2. Είναι αλήθεια ότι το πρόγραμμα αυτό διαμορφώθηκε τμηματικά, με άλλα δεδομένα, όσον αφορά τα εγχειρίδια. Και περά από τις πληροφορίες που περιέχει το παραπάνω έγγραφο θυμίζω ότι το ωρολόγιο πρόγραμμα προέβλεπε ώρες διδασκαλίας 2+2+2+1 για τις 4 τάξεις του εσπερινού λυκείου, αντίστοιχα (α, β, γ, δ).

3. Έχοντας αυτά τα δεδομένα η Ομάδα Ιστορίας συζήτησε τις δυνατότητες βελτίωσης και καταλήγει στα παρακάτω:

α. Για το σχολικό έτος 1984-85 το πρόγραμμα θα διαμορφωθεί αργότερα, όταν θα έχουμε νέα βιβλία.

β. Για το 1983-84 οι σκέψεις μας κατ' ανάγκη περιορίζονται από το ότι βρισκόμαστε στο τέλος του Νοέμβρη και γνωρίζουμε ποια βιβλία έχουν σταλεί ή μπορούν μέσα στη σχολική περίοδο πρόσθετα να διανεμηθούν.

4. Συγκεκριμένα:

α. Στην α' τάξη να διδαχτεί αρχαία ιστορία και να εφαρμοστούν στο βαθμό που είναι από τώρα εφαρμόσιμες οι οδηγίες που έχουν δοθεί για το μερήσιο λυκείο, τάξη α' (σελ. 47-48 του τεύχους Οδηγιών).

β. Στη β' τάξη να προωθηθεί και το βιβλίο Ρωμαϊκής - Βυζαντινής Ιστορίας και να διδαχτούν κεφάλαια της Βυζαντινής Ιστορίας από το Γενάρη του 1984 ως το Μάη. Ως προς αυτή τη ρύθμιση να ακολουθηθούν - στο βαθμό που είναι εφαρμόσιμες - οι Οδηγίες που δόθηκαν για τη διδασκαλία της Ιστορίας στη Β' τάξη του μερήσιου λυκείου με την εγκύκλιο Γ2/2210/6-9-83.

γ. Στη γ' τάξη να διδαχτούν μόνο κεφάλαια της Βυζαντινής Ιστορίας από την ώρα αυτή ως το τέλος του Φλεβάρη 1984 (για την επιλογή των κεφαλαίων αυτών παρακαλούνται οι διδάσκοντες να δούν την εγκύκλιο Γ2/2210/6-9-83).

δ. Ύστερα να διδάξουν μερικά κεφάλαια από το τεύχος α' της Πρώτης και Σύγχρονης Ιστορίας, βάζοντας ως στόχο τους να διευκρινίσουν στους μαθητές τις παρακάτω ιστορικές στιγμές - έννοιες: Αναστάσεις, Ανθρωπισμός-Αναγέννηση, Διαφωτισμός, Γαλλική Επανάσταση.

ε. Στη δ' τάξη να μεθοδευτεί η διδασκαλία από δω και πέρα έτσι ώστε οι μαθητές να ακούσουν κάτι (από μια παράγραφο που θα επιλέξει ο καθηγητής) για: την προετοιμασία της Ελληνικής επανάστασης, την Ελληνική Κοινωνία του 19ου αιώνα, την Ελληνική Κοινωνία του 20ου αιώνα.

5. Για την αξιοποίηση "πηγών" στη διδασκαλία της Ιστορίας παρα-
αλούνται οι διδάσκοντες να έχουν υπόψη τους τις σχετικές οδηγίες που
επιδείχονται στο τεύχος (Οδηγίεςα' και β' λυκείου, Αθήνα 1983,
ελ. 49-50) και στην εγκύκλιο Γ2/2210.6-9-83.

6. Σύμφωνα με τα παραπάνω:

α. Το αναλυτικό πρόγραμμα της α' εσπερινού λυκείου είναι: Αρχαία Ιστορία,
όπως έχει διατυπωθεί για την α' ημερήσιου λυκείου.

β. Το αναλυτικό πρόγραμμα της β' εσπερινού λυκείου είναι: Αρχαία Ιστορία
κεφάλαια: ΙΕ', ΙΣΤ', Ελληνιστικός κόσμος-Ρώμη και Βυζαντινή, όπως έχει
διατυπωθεί στα προγράμματα των τάξεων α' και β' του ημερήσιου γενικού
λυκείου.

γ. Το αναλυτικό πρόγραμμα της γ' εσπερινού λυκείου είναι: Βυζαντινή και
Μεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία (ως το 1789), όπως έχει διατυπωθεί στα αναλυ-
τικά προγράμματα της β' του ημερήσιου γενικού λυκείου.

δ. Για τη δ' τάξη του εσπερινού λυκείου το αναλυτικό πρόγραμμα της Ιστο-
ρίας είναι: Σύγχρονη Ιστορία του κόσμου (από το 1789 ως σήμερα) και Νεο-
ελληνική Ιστορία από Τουρκοκρατία ως σήμερα, όπως έχει διαμορφωθεί στα
αναλυτικά προγράμματα της γ' τάξης του ημερήσιου γενικού λυκείου.

Σχετικά με το Γ2/3389/10-11-83 έγγραφο του ΥΠΕΠΘ Δ/νση Π.Μ.Ε
η Ομάδα Εργασίας Ιστορίας κάνει τις παρακάτω διαπιστώσεις και προτάσεις
1α. Η υπάρχουσα κατανομή της ύλης στις τέσσερις (04) τάξεις του εσπερι-
νού λυκείου είναι ανισομερής.

β. Υπάρχει άμεση ανάγκη σύνταξης ενός μεθοδικού αναλυτικού προγράμματος
Ιστορίας, που να λαμβάνει υπόψη το επιστημονικό υλικό αλλά και τις παι-
δαγωγικές και διδαντικές ανάγκες, όπως διαμορφώνονται στα εσπερινά Λύκει-
α. Επειδή το όλο πρόγραμμα του μαθήματος της Ιστορίας του λυκείου ανα-
μορφώνεται (πρβλ. αποφάσεις ΚΕΜΕ για αναθέσεις συγγραφής νέων βιβλίων
Ιστορίας), το οριστικό αναλυτικό πρόγραμμα Ιστορίας των εσπερινών λυ-
κείων εντάσσεται μέσα στο γενικό αναλυτικό πρόγραμμα Ιστορίας του λυκει-
ου που ετοιμάζει η Ο.Ε.Ι.

2. Η Ομάδα Εργασίας Ιστορίας, μέχρις ότου αρχίσει η εφαρμογή του νέου ανα-
λυτικού προγράμματος, προτείνει να διδάσκονται:

α. Στην α' τάξη το βιβλίο της Ιστορίας, που διδάσκεται στην αντίστοιχη
τάξη του ημερήσιου λυκείου.

β. Στη β' τάξη το βιβλίο της Βυζαντινής Ιστορίας της αντίστοιχης τάξης
του ημερήσιου λυκείου.

γ. Τέλος στη γ' και δ' τάξη η Μεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, σύμφωνα και
με τις απαιτήσεις των πανελλαδικών εξετάσεων.

Ο κ. Ν. Βαρουχάκης εισηγείται το Α. Πρόγραμμα Μαθηματικών
για τη Γ' Λυκείου το οποίο έχει ως εξής:

Α. ΛΓΕΒΡΑ

ΕΞΕ-ΓΡΑΜΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

νοια τον πίνακα και είδη πινάκων

δευ πινάκων και ιδιότητες. Πολλαπλασιασμός αριθμού με πίνακα, πολλα-
πλασμός πινάκων με ιδιότητες. Αντιστρέψιμοι πίνακες. Επιμεριστικότητα.

νοια του γραμμικού συστήματος. Μέθοδος Διαδοχικών απαλοιγών. Λύση
στήματος με τον ελαττωμένο πίνακα.

ζουσα 2^η τάξης. Αντίστροφος πίνακας A^{-1} . Λύση συστήματος με τον
ζουσα 3^η τάξης. Ορίζουσα 3^η τάξης. Ανάπτυξη ορίζουσας 3^η τάξης
στης ορίζουσας. Ομογενές σύστημα $AX=0$. Αντίστροφος πίνακας A^{-1}
στήματος $AX=B$. Ορίζουσα n τάξης. Λύση συστήματος $n \times n$ με
υτές.

ΔΕΞ-ΔΑΚΤΥΛΙΟΙ

νοια της εσωτερικής πράξης. Υποσύνολα κλειστά ως προς πράξη. Η πρα-
ξινικά. Προσθετικότητα, Αντιμεταθετικότητα. Ουδέτερο στοιχείο.
μετρικά στοιχεία.

ήσεις προσθετικότητας και αντιμεταθετικότητας

νοια της ομάδας και της υποομάδας, ιδιότητες.

λα εφοδιασμένη με δύο πράξεις. Η έννοια του δακτυλίου, ιδιότητες.

νοια του σώματος, ιδιότητες.

ΑΝΥΣΜΑΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

τερική πράξη. Η έννοια του διανυσματικού χώρου, ιδιότητες. Ο χώρος $\mathbb{R}^n$
οια του διανυσματικού υπόχωρου. Υπόχωρος παραγόμενος από k διανύσματα
μική εξάρτηση και ανεξαρτησία διανυσμάτων, βασικές ιδιότητες.

η διανυσματικού χώρου. Κανονική βάση του $\mathbb{R}^n$. Βάση υπόχωρου παραγόμε-
από k διανύσματα. Διάσταση διανυσματικού χώρου

μοχός στη λύση γραμμικών συστημάτων n εξισώσεων με m αγνώστους
μα Cramer. Ομογενές σύστημα $AX=0$.

ΔΙΔΑΚΤΕΑ

Εξισώσεις 2^{ης} βαθμού του x . Κατασκευή του εφέκτου C των μιγαδικών. Εξισώσεις 2^{ης} βαθμού στο C . Επικέντρο, Μέτρο και όριο μιγαδικού. Σχέση καρτεσιανών και πολικών συντεταγμένων. Τριγωνομετρική μορφή μιγαδικού. Μέτρο και όριο μιγαδικού. Μέτρο και όριο γινόμενου, ημίτου μιγαδικών. Τύπος De Moivre για τις ρίζες μιγαδικού. Εξισώσεις στο C .

+

ΤΙΣΤΙΚΗ

Δυσία, μεταρλητή πληθυντικού. Συλλογή παρατηρήσεων: Απογραφή, δείγμα, κατανομή συχνότητας. Σχετική συχνότητα, Αδρυσία, συχνότητα. Σχετική συχνότητα. Γραφική παράσταση κατανομής συχνότητας. Κυκλικό μικροκικλικό διάγραμμα. Ομαδοποίηση παρατηρήσεων. Γραφική παράσταση κατανομής ομαδοποιημένων παρατηρήσεων. Ζητή, Αλλαγή μεταρλητής, Διαμέσος. Πραγματικός υπολογισμός του μέσου.

Απόλυτη απόλυση, Διακύμανση, Τυπική απόλυση, Αλλαγή μεταρλητής.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ

Καρτεσιανό γινόμενο, Πηλίκος αριθμός καρτεσιανού γινόμενου, Βασική κλίση αριθμικής.

Έννοια της διάταξης. Μεταθέσεις. Διατάξεις με επανάληψη. Πηλίκος διάταξης με επανάληψη.

Δυναμοί και ιδιότητες συνδυασμών. Τύπος του διωνύμου του Newton.

ΘΑΝΟΤΗΤΕΣ

Βασικές έννοιες: Πείραμα τύχης, Δειγματικός χώρος. Ενδεχόμενα, Αξίες με ενδεχόμενα. Η έννοια της πιθανότητας. Ισοπρόσβλη ενδεχόμενα, Αξίες της πιθανότητας. Ανεξάρτητα ενδεχόμενα.

μια ενδεχόμενη περισσότης από δύο. Ηνεξάρτητη περισσότης
Ενός τυχίας περισσότης. Κατανομή τυχίας περισσότης. Κατανομή
αλλ. Δειγματολογία και τυχίοι αριθμοί.

Β. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

ΔΙΑΝΥΣΜΑΤΑ

Διάνυσμα, Φορές προσκείμενος. Εφαρμοσμένο διάνυσμα, Ελεύθερο διάνυσμα.

Είδη των διανυσμάτων, ιδιότητες. Πολλαπλασιασμός αριθμού με διάνυσμα.

Διανυσματική πράξη, γραμμική εξίσωση δύο διανυσμάτων, Διανυσματικό γινόμενο, γραμμική εξίσωση τριών διανυσμάτων, Γραμμική εξίσωση πεπλεγμένων διανυσμάτων Βάση και διάσταση.

ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Γραμμική επί διανυσμάτων. Συντεταγμένες ευθείας, Συντεταγμένες κύκλου, Μετασχηματισμός, Συνδυασμός ευγραμμικότητας διανυσμάτων, Μετασχηματισμός διανυσμάτων.

Ευκλείδειο γινόμενο, ιδιότητες, Συνδυασμός μετασχηματισμών διανυσμάτων. Απόσταση δύο ευθειών, Συνμήκη του γινόμενου δύο διανυσμάτων.

Η ΕΥΘΕΙΑ

Εξίσωση γραμμής, Αλγόριθμος αντιμετώπισης ευθείας, Συντεταγμένες διανυσμάτων ευθείας, Παράλληλες και κάθετες ευθείες, Εφαρμοσμένο γινόμενο δύο ευθειών, Εξίσωση ευθείας, Διάνυσμα παράλληλο ή κάθετο σε ευθεία, Σχετική θέση δύο ευθειών, Απόσταση ευθείας από ευθεία, Δύο ευθείες.

ΚΟΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

Εξίσωση κύκλου, Η εξίσωση $x^2 + y^2 + Ax + By + C = 0$, Εξίσωση εφαπτομένης κύκλου.

Ορισμός παραβολής και εξίσωσή της, Ιδιότητες παραβολής, Εξίσωση εφαπτομένης παραβολής.

Ορισμός ελλειψος και εξίσωσή του, Ιδιότητες ελλειψος, Εξίσωση εφαπτομένης ελλειψος.

Ορισμός υπερβολής και εξίσωσή της, Ιδιότητες υπερβολής, Εξίσωση εφαπτομένης υπερβολής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΛΕΙΨΑΝΕΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΛΕΙΨΑΝΕΣ

6) ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙΣ

Το $\mathbb{R}$ ως διατεταγμένο όριο. Η έννοια του γραμμικού διαστήματος.

Άνω και κάτω γραφία ορίου E.S.K. Συνέπειες συμπεριριωμένων.

Απορριπτός τιμή πραγματικού, κρίσιμες ανισότητες.

Παραγωγικές συνάρτησεις. Ειδικές συνκρίσεις. Αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά μιας συνάρτησης. Μονοτονία συνάρτησης. Σύνολο τιμών συνάρτησης. Φραγμένη συνάρτηση.

Αντιστροφή συνάρτησης. Η Μονοτονία της αντιστροφής συνάρτησης. Σύνδεση συνκρίσεων.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ

Απορριπτικές με όριο μηδέν. Απορριπτική που φράσσεται από άλλη με όριο μηδέν. Πρόσδεση ακολουθιών με όριο μηδέν. Πολλαπλασιασμός ακολουθιών με όριο μηδέν. Πολλαπλασιασμός με φραγμένη ακολουθία.

Συγκρίνοντας ακολουθίες. Βασικές ιδιότητες Σύγκριση και πράξεις Σύγκριση και διάταξη. Μονοτονία και σύγκριση. Ο αριθμός e .

Μή συγκρίνουμε ακολουθίες. Ακολουθίες με όριο το $\pm\infty$. Ακολουθίες που δεν έχουν όριο. Πράξεις με πεπερασμένα όρια. Απροβδίοριστες μορφές. Πράξεις και όρια.

ΟΡΙΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗΣ

Όριο συνάρτησης στο $\pm\infty$. Ορεζόντια ασύμπτωτα. Ιδιότητες του ορίου. Όρια και διάταξη. Πλάγια ασύμπτωτα. Όριο και συνέχεια συνάρτησης στο x_0 . Πλευρικά όρια και πλευρικά συνέχεια. Ιδιότητες ορίου στο x_0 . Συνέχεια και πράξεις. Κριτήριο ύπαρξης ορίου συνάρτησης με ακολουθίες. Όριο συνέδεσης συνκρίσεων. Όρια και συνέχεια τριγωνομετρικών συνκρίσεων. Συνέχεια σε κλειστό διάστημα. Μονοτονία και συνέχεια. Ιδιότητες ενδοτικής και χορηγικής συνάρτησης.

ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ

Η έννοια της παραγώγου. Κινηματικό και γεωμετρικό περιεχόμενο.

της και συνέπεια. Παράγωγοι ριζικών συναρτήσεων και κανόνες παραγώγισης
από σύνθετες συναρτήσεις.
τάτα συναρτήσεων - Θεώρημα Rolle. Θεώρημα μέσης τιμής και άμεσες συνέπειες
ζουσα συναρτήσεων. Αφροδιόριστες μορφές. Θεώρημα L'Hospital.
η συνάρτησης: Μονοτονία, ακρότατα, κυρτά και κοίχα, σημεία καμπύ-
σης.

ΚΛΗΡΩΜΑ

νοια του ολοκληρώματος. Υπολογισμός του ολοκληρώματος. Ιδιότητες ολοκληρώ-
μας. Ολοκλήρωση και διάταξη. Θεώρημα μέσης τιμής.
ολοκλήρωμα και παράγωγοι. Μέθοδοι ολοκλήρωσης.
αρμοζίες. 7 παραγόμενοι ερ. βιβλίων και ούκναι.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ II Γ. ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΚΕΣ - ΓΡΑΜΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ποιοι του πίνακα και ειδ. πίνακες.

Ειδ. πίνακες και ιδιότητες. Πολλαπλασιασμός αριθμού με πίνακα, πολλαπλασιασμός πίνακων και ιδιότητες. Αντιστρέφσιμοι πίνακες. Επιμεριστικότητα, ιδιότητες του γραμμικού συστήματος. Μέθοδος διαδοχικών απαλοίσεων.

Ευαίσθητος με τον ελαστικό πίνακα.

Ποιοι 2^{ος} τάξης. Αντίστροφος πίνακας 2^{ος} τάξης. Αντίστροφος με τον 2^ο πίνακα. Ορίζουσα 3^{ος} τάξης. Ανάπτυγμα ορίζουσας 3^{ος} τάξης. Ιδιότητες ορίζουσών. Ορίζουσα n τάξης. Αντίστροφος $n \times n$ με ορίζουσες 1. ΣΤΙΧΗ.

Ποιοι, μετρήσιμη πληθυσμίου. Συλλογή παρατηρήσεων: Απογραφή, δείγματοληψία.

Αντίστροφος συχνοτήτων. Σχετική συχνότητα. Αθροιστική συχνότητα.

Κυκλική αθροιστική συχνότητα. Γραφική παράσταση κατανομής συχνότητας.

Κυκλικό και μηκυκλικό διάγραμμα. Ομαδοποίηση παρατηρήσεων.

Γραφική παράσταση κατανομής ομαδοποιημένων παρατηρήσεων.

Ποιοι, μετρήσιμη πληθυσμίου. Συλλογή παρατηρήσεων: Απογραφή, δείγματοληψία.

Αντίστροφος συχνοτήτων. Σχετική συχνότητα. Αθροιστική συχνότητα.

Κυκλική αθροιστική συχνότητα. Γραφική παράσταση κατανομής συχνότητας.

Κυκλικό και μηκυκλικό διάγραμμα. Ομαδοποίηση παρατηρήσεων.

Γραφική παράσταση κατανομής ομαδοποιημένων παρατηρήσεων.

Ποιοι, μετρήσιμη πληθυσμίου. Συλλογή παρατηρήσεων: Απογραφή, δείγματοληψία.

Αντίστροφος συχνοτήτων. Σχετική συχνότητα. Αθροιστική συχνότητα.

Κυκλική αθροιστική συχνότητα. Γραφική παράσταση κατανομής συχνότητας.

Κυκλικό και μηκυκλικό διάγραμμα. Ομαδοποίηση παρατηρήσεων.

Γραφική παράσταση κατανομής ομαδοποιημένων παρατηρήσεων.

Ποιοι, μετρήσιμη πληθυσμίου. Συλλογή παρατηρήσεων: Απογραφή, δείγματοληψία.

Αντίστροφος συχνοτήτων. Σχετική συχνότητα. Αθροιστική συχνότητα.

Κυκλική αθροιστική συχνότητα. Γραφική παράσταση κατανομής συχνότητας.

Κυκλικό και μηκυκλικό διάγραμμα. Ομαδοποίηση παρατηρήσεων.

νοια της ηθανότητας. Ιευήθιανα ενδεκόμενα, Ιδωται: της ηθανότητας
κυρήνη ηθανότητα. Ανεξάρτητα ενδεκόμενα. Ανεξαρτησία ενδεκόμενα περί
ων από δύο. Δειγματοληψία. Τυκίοι αριθμοί

ΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙΣ (Επαναλήψεις ευαληρώσεις)

νική διάταξη στο $\mathbb{R}$. Η $\leftarrow$ αν Διασπάρει. Απορριψη εική προφρατικού, $\rightarrow$

2
αγματικές συναρτήσεις. Ειδικές συναρτήσεις. Η ενδία ως γραφική παράσταση
άρτησης. Συντελεστής διενδύσεως ενδείας, μορφή της εξίσωσης ενδείας. Αξίωση
ατα χαρκτηριστικά ρίς ανάρτησης. Μονοτονία ανάρτησης. Σύνολο τιμών
άρτησης. Φραγμένη ανάρτηση. Μέγιστη και ελάχιστη τιμή ανάρτησης. Σύνδεση
αρτήσεων. Η αντίστροφη ανάρτηση, ανείστροφη και μονοτονία.

ατική. $\rightarrow$ χογαριθμητή ανάρτηση έρασιές ιδιότητες.
αση γραφή. Γενική μορφή εξίσωσης ενδείας. Οκύκλος. Η παρκεβή.
Έλλειψη. Η υπερβολή

ΡΙΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗΣ

οιες μεπεπερασμένο όριο. Μοναδικότητα τουορίου.
ο ανάρτησης στο $\pm\infty$. Πλήθια αλύματων. Όριο ανάρτησης στο x_0 . Συνεχής
άρτηση. Πλευρικά όρια ανάρτησης. Μη πεπερασμένο όριο ανάρτησης στο x_0
της ορίου. Όρια και συνέχεια τριγωνομετρικών ανάρτησεων. Συνέχεια
εχριστό διάστημα.

ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ

νοια της παραγώγου. Κινηματική και γεωμετρική σημασία της
αγώγου. Δικδοχική παραγωγή. Παραγωγή και συνέχεια. Πα
αγών βασικών συναρτήσεων και παγόνες παραγώγους. Παραγώ
αγώνων ανάρτησεων και παγόνες παραγώγους. Παραγώ
αγώνων ανάρτησεων.

ρότητα ανάρτησης. Θεώρημα Rolle. Θεώρημα μέση τιμή

και άρσεν αλκίμειος. Παράγουσα συνάρτηση.

Μαζέτη συνάρτησης: Μονοτονία, διρότητα, κυρτή και
κοίλη, σφαιρία καλής. Εφαρμογές.

8. Ολοκληρώματα

Η σπουδαία του ολοκληρώματος. Υπολογισμός του ολοκληρώ-
ματος. Ιδιότητες ολοκληρώματος. Ολοκλήρωση και διαίρεση.
Θαύριμα ρίσκο πρίν. Ολοκλήρωση και παράγωγοι.
Μέθοδοι ολοκλήρωσης. Εφαρμογές. Υπολογισμός
ερωδών και ογκών.

ήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ν. Βαρουχάκη.

Τα θέματα 2ο και 3ο αναβάλλονται
Θέμα 4ο. Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει:

Με την απόφασή μας της 23-11-83 εγκρίναμε την εκτύπωση με σύστημα Όφсет του βιβλίου γλωσσικής διδασκαλίας για την Α' Γυμνασίου προκειμένου να χρησιμοποιηθεί φέτος για πειραματική διδασκαλία σε ορισμένα σχολεία. Το σωστό είναι να ορίσουμε τώρα σε μια πράξη μας τα σχολεία αυτά, για να εκδοθεί από τη διοίκηση η σχετική απόφαση για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα πειραματικής εφαρμογής του μαθήματος.

Η Ομάδα Εργασίας έκανε τις σχετικές συνεννοήσεις και αφού έλαβε υπόψη τις δυνατότητες για τη παρακολούθηση της διδασκαλίας στο πειραματικό στάδιο και για συνεργασία με τους καθηγητές που θα επωμιστούν, αλλά συγχρόνως θέλοντας να διασφαλίσει και το αίτημα κάποιας χωροταξικής αντιπροσωπευτικότητας στα σχολεία που συμμετέχουν, προτείνει τον ακόλουθο πίνακα σχολείων: Γυμνάσιο Καλής Πέλας, Ποντοπράκλειας Κιλκίς, 4ο Κατερίνης, 2ο Καλαμαριάς, 13ο Θεσσαλονίκης (2 τμήματα), 1ακά-γου, Αρσάκειο Εκάλης, Πειραματικό Αθηνών, Νέας Πεντέλης Αττικής.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη.

Έμα 50. Ο κ. Β. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

Το Τμήμα Οργάνωσης και Μεθόδων του ΥΠΕΠΘ μας στέλνει με υπο-
γραφή Υπουργού το έγγραφό του ΣΤ5/61/7-11-83 με το οποίο ορίζεται το
ΚΕΜΕ "αρμοδίο και υπεύθυνο για τη συλλογή, την ταξινόμηση και την αξιο-
λόγηση των ερεθισμάτων που προέρχονται από το πολιτιστικό υποσύστημα
και απευθύνονται άμεσα ή έμμεσα στο εκπαιδευτικό μας σύστημα". Το ΚΕΜΕ
θα εισηγείται στην ηγεσία του ΥΠΕΠΘ τα κατάλληλα μέτρα και τη λήψη
αναγκαίων αποφάσεων για την υλοποίηση των εισηγήσεων-απαιτήσεων
του πολιτιστικού υποσυστήματος, μέσα στα πλαίσια του εκπαιδευτικού μας
υποσυστήματος".

Αφορμή για την έκδοση του εγγράφου αυτού έδωσε ένα έντυπο φυλλά-
ριο με τα πορίσματα του Α' Παγκυπιαδικού Πολιτιστικού Συνεδρίου που
έγινε στη Πάρο του Σεπτεμβρίου 1983.

Επειδή από τον ιδρυτικό του Ν. 186/75 (άρθρο 2 παρ. 1 εδ. δ και
άρθρο 2 παρ. 2 εδ. β) προκύπτει ότι το ΚΕΜΕ έχει ως αρμοδιότητα ανά-
μεσα στα άλλα και τη συγκέντρωση δεδομένων που αφορούν την ελληνική
παιδεία και επομένως οφείλει να συλλέγει και να αξιοποιεί ο,τιδήποτε
σχετικό με τη παιδεία που προέρχεται από οποιαδήποτε πηγή.

Επειδή στο ΚΕΜΕ υπάρχει όργανο - είναι το προβλεπόμενο από το
άρθρο 8 του Κανονισμού λειτουργίας του ΚΕΜΕ Γραφείο Ερευνών και Αρχείο
Τεκμηρίωσης - που έχει αποκλειστικά την αρμοδιότητα να συγκεντρώνει
"πλάσης φύσεως δεδομένα της ελληνικής σχολικής παιδείας" (άρθρο 8 παρ. 1
εδ. ζ).

Εισηγούμαι να διαβιβαστεί η σχετική αλληλογραφία στο Τμήμα
Ερευνών και Τεκμηρίωσης του ΚΕΜΕ το οποίο έχει την εποπτεία του Γρα-
φείου Ερευνών και Αρχείου Τεκμηρίωσης με απόσπασμα της πράξεώς μας
για να ενεργήσει όσα και όπως πρέπει. Επίσης εισηγούμαι απόσπασμα της
πράξεώς μας να σταλεί στο ΥΠΕΠΘ, Τμήμα Οργάνωσης και Μεθόδων ως απάντη-
ση στο παραπάνω έγγραφό του.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Β. Θεοδωρακόπου-
λου.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Δ. Στυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφονίου

_____Πράξη 104/83_____

Σήμερα, 28-11-83 ημέρα Δευτέρα και ώρα 09.00 το Τμήμα Η.Δ. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, που αντικαθιστά τον κ. Θάνη Κακριδή ο οποίος βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Θ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπάκης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σχορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Κυρ. Ρατσιμάνης, Β. Θεοδορακόπουλος Εισηγητές και η γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

_____Θέματα Ημερήσιας Διατάξεως._____

1. Μνήμη Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Εισηγητής: Δ. Τομπάκης.
2. Α. Η. Ψυχολογίας Β' Λυκείου. Εισηγητής: Ν. Παπαδόπουλος.
3. Ανατύπωση διδ. βιβλίου. Εισηγητής κατά ειδικότητα.
4. Συμπληρωματικές Οδηγίες για τη Βιολογία Γ' Λυκείου, Εισηγητής: Στ. Παπασημακόπουλος.
5. Α.Π. Α' και Β' Λυκείου και Γ' Εσπερινού. Εισηγητές κατά ειδικότητα.

Στην αρχή της συνεδρίας αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδρίας, το Τμήμα άρχισε τη συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο Προεδρεύων κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει ότι το θέμα να αποδώσουμε τιμή, ως Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ, στο μεγάλο γλωσσολόγο και εκπαιδευτικό μεταρρυθμιστή Μ. Τριανταφυλλίδη, το αποφασίσαμε σε προηγούμενη συνεδρία μας. Και έρχεται το θέμα αυτό πολύ φυσικά στο Τμήμα Μέσης, γιατί ουσιαστικά διαμέσου του Τμήματος μας υλοποιήθηκε η γλωσσική μεταρρύθμιση στην εκπαίδευση και κατόπιν στον ευρύτερο χώρο.

./.

ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ Π. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ

ΔΗΜ. Ε. ΤΟΜΠΑΖΙΔΗΣ

«Γεννήθηκα στην Αθήνα στις 16/28 Νοεμβρίου 1883, γιος του
έξονδρου Τριανταφυλλίδη από τη Μακεδονία, και της συζύγου του
Μιλτιάδης το γένος Ροδοκανάκη από τη Χίο», γράφει ο Πανόλης Τριαντα-
φυλλίδης στο αυτοβιογραφικό του σημείωμα. Όταν έβγαλε το γυμνάσιο,
το 1900, γράφτηκε πρώτα στη φυσικομαθηματική Σχολή του Πανεπιστη-
μίου -επισύμβα του μηχανικού πατέρα του- και ύστερα από ένα χρόνο
πήγε στη φιλοσοφική Σχολή, όπου 'άκουσε' τους καθηγητές -όπως τους
νημονεύει ο ίδιος- Γεώργιο Χατζιδάκη, Παύλο Κορολιόη, Κωνσταντίνο
Λόντο, Σπυρίδωνα Λάμπρα, Νικόλαο Πολίτη, Γρηγόριο Βερναρδάκη κ.ά. Με-
τά το πανεπιστήμιο, ο Τριανταφυλλίδης έφυγε για σπουδές στη Γερμα-
νία, στο Μόναχο και τη Χαϊδελβέργη, όπου εργάστηκε κοντά σε διάση-
μους ελληνιστές, τον CRUSIUS, KUMBACHER, KUHN, DIETTERICH κ.ά. και έ-
λαβε τη διδακτορική διατριβή του στα 1908 για τις δάνειες λέξεις
στα ελληνικά.

Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, 'άρχισε, όπως είπε ο Χρι-
στόφορος Χρηστίδης, η σταματάτητη δράση του, επιστημονική συνάμα κι
επιστολική /.../, που βάσταζε ως το θάνατό του. Γεμάτη αγώνες, απο-
γοητεύσεις, μα κι ελπίδες, ανιδιοτέλεια, νηφαλιότητα, και τιριότητα
τα". Την επιστημονική σταδιοδρομία του εδώ την αρχίζει ως συντάκτης
του Ιστορικού Λεξικού, που σήμερα εποπτεύεται από την 'Ακαδημία Αθη-
νών'. Η θητεία του σ' αυτό δεν ήταν ενός κοινού επιστημονικού συνερ-
γάτη" παρατηρεί ο Νικόλαος Ανδριώτης (συντάκτης κι αυτός αργότερα
του Λεξικού). Μπαίνει στον 'Εκπαιδευτικό Όμιλο' και δίνεται με
όλη την ψυχή του στη λάμπρή εκείνη κίνηση ("πέφτει μέσα στον 'Όμι-
λο σαν ανεμοστρόβιλος" γράφει ο Δελμούζος). Παίρνει στα χέρια του
το 'Δελτίο του Ομίλου' και ετοιμάζει το γλωσσικό του πρόγραμμα.
Στα 1916, όταν κάνει γενική ανασκόπηση της δουλειάς που έγινε στα
πρώτα πέντε χρόνια του Ομίλου, ορίζει το έργο του ως εξής: "/.../
να δώσει περιεχόμενο και κατεύθυνση στις δυνάμεις που ζυμνούν, να
τις οργανώσει κάτω υπό ένα πλατύτερο πρόγραμμα στο σκοπό του, και
να ετοιμάσει ό,τι θα χρειαστεί ένα νέο σχολείο που θα ιδρύσει μια
φωτισμένη κοινωνία".

Ύστερα έρχεται η πρώτη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στα 1917
με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, όταν γίνεται το μεγάλο, το 'Ιστορικό-Βή-
μα': η εισαγωγή της δημοτικής γλώσσας στο δημοτικό σχολείο. Περαι-
τέρ...

γότες στην προσπάθεια εκείνη υπήρξαν ο Δημήτρης Γληνός, ο Αλέκος Δελμούζος και ο Μανώλης Τριανταφυλλίδης. Για τη σημασία της μεταρρύθμισης αυτής είπε ο Ελευθέριος Βενιζέλος: "Εθεάσαμε σήμερα τα θεμέλια ενός μεγάλου έργου. Εύχομαι να έλθει εις αίσιον πέρας για το καλό του Έθνους". "Εις αίσιον πέρας" ήρθε το έργο εκείνο. Όμως -αλίμονο!- χρειάστηκε να περάσει από σταματήματα και πισυγυρίσματα, από αντιδράσεις και συκοφαντίες, από βηματοκία εμπρός και γκρεμίσματα πίσω, ωστόσο, στα θεμέλια του 1917, γίνετο το 'κτίσμα' του 1964 και μπει η 'στέγη' του 1976 και 1977 με την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας σε όλους τους τομείς του κρατικού βίου. Και -δεν είναι ανάγκη να το λέμε πια- στα 1976 το έθνος χρειάστηκε να προστρέξει στη δουλειά που -μεθοδικά και συστηματικά- ο Τριανταφυλλίδης άρχισε από τη νιοτή του και συνέχισε σε όλη τη ζωή του.

Όταν ιδρύεται στα 1926 το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ο Τριανταφυλλίδης διορίζεται καθηγητής στην έδρα της γλωσσολογίας, όπου μένει ίσα με το 1934. Τότε παραιτείται και ως το τέλος της ζωής του, στις 20 Απριλίου 1959, ιδιωτεύει στην Αθήνα. Σ' αυτά τα χρόνια ετοίμασε τα μεγάλα έργα του, τη μνημειώδη Ιστορική Εισαγωγή (το 1938) και (μαζί με άλλους) τη Μεγάλη Νεοελληνική Γραμματική (το 1941) -έργο που, αν και εκδόθηκε από το κράτος, έμεινε αχρησιμοποίητο για πολλά χρόνια.

Τις απόψεις του για τη γλωσσική πολιτική στην παιδεία, ο Τριανταφυλλίδης άρχισε από πολύ νωρίς να τις 'κρυσταλλώνει', όπως λέει. Στα 1909 κιάλος γράφει:

"Η παρατήρηση ότι η μεταρρύθμιση, μία κήρυξη και όποια επείγει, γιατί η καθαρεύουσα, με όλη την πρόοδο της Ιθάκης, ξεκολουθεί να κερδίζει έδαφος. Το κράτος επιβάλλει ακόμη, και για πολύ ακόμη στο λειψύ του καθενός τον κλοιό της επίσημης γλώσσας. Το σκολειό ποτίζει ακόμη με το φαρμάκι του όλα τα ελληνόπουλα και τις ελληνοπούλες. [...] Καημένα παιδιά! Ματώνει η καρδιά να συλλογιστείται κανείς το μεγάλο κρίμα που χρόνια τώρα γίνεται στη γλώσσα σας και στην ψυχή σας, ασυνείδητα. Και αυτή η εργασία γίνεται κάθε μέρα, σε όλα τα μέρη του Ελληνισμού, παντού όπου βρίσκεται δάσκαλος ή δασκάλα, για να φωτίση και να παιδαγωγήση!" Και γρήγορα θα διαπιστώσει, μαζί με μερικούς άλλους, ότι "το γλωσσικό κήρυγμα του ψυχάρη, καθώς ζητούσε απόλυτη συμμόρφωση των λόγιων λέξεων στη φωνητική και στο τυπικό της δημοτικής, δημιούργησε αρκετές επιφυλάξεις και

ιπρήσεις. Αυτές οδήγησαν, στις αρχές του αιώνα μας, σ' ένα λιγότερο-ομοιόμορφο σύστημα δημοτικής, η οποία διατηρεί τη γραμματική ε-
τητα και ομοιογένειά της όσο είναι δυνατό: αναγνώρισε τη λόγια
δραση στη φωνητική και δέχτηκε μερικούς λόγιους γραμματικούς
τους. Στην περιγραφή και διδασκαλία αυτής της δημοτικής, που χρησιμο-
ούμε σήμερα όλοι, η συμβολή του Μανόλη Τριανταφυλλί-
υπήρξε τεράστια. Ο Τριανταφυλλίδης είναι εκείνος που μετά τον
χέρη πρωτοστάτησε στο κίνημα του δημοτικισμού. Καθώς έγραψε ο Νί-
λαος Ανδριώτης, «ο Μ. Τριανταφυλλίδης αντιπροσωπεύει τον μεταψυχα-
κό δημοτικισμό, που αναπληρώνει τον παλιό έντονα αδιάλλακτο και
χητικό χαρακτήρα του γλωσσικού αγώνα με συνετή προσεγγίση στο
αφος του δυνατού, με τους αναπόφευκτους συμβιβασμούς, που χωρίς
λιγοστεύουν τη ζωντάνια της νέας μας γλώσσας, γεφυρώνουν το σή-
ρα με το χτες, την προφορική με τη γραπτή μας παράδοση, μοιιάζουν
γεμάτο ζωή και υγεία νεοελληνικό δέντρο με το εξευγενισμένο
ντρί της πνευματικής μας κληρονομιάς, κι έτσι αφαιρούν και τα τε-
υταία υπολογίσιμα όπλα από τα χέρια των αρνητών του δημοτικι-
μού. Τη σημαία της θεωρητικής άμυνας του δημοτικισμού την κράτησε
Μ. Τριανταφυλλίδης γερά στα χέρια του, εξίσου ανένδοτα όσο και ο
εγάλος πατέρας της Ιδέας, ο Ψυχόρης /.../. Η προσφορά αυτή του
ριανταφυλλίδη θα κάνει τον Ανδριώτη να γράφει: «Πρωτόβιοι και
δηγοί /.../ στάθηκαν τέσσερις μεγάλοι αναμορφωτές των χρόνων μας.
πό πολιτική άποψη ο Ελευθέριος Βενιζέλος, από κοινωνιολογική ο Δη-
ήτρης Γληνός, από παιδαγωγική ο Αλέκος Δελμούζος και από γλωσσολο-
ική ο Μανόλης Τριανταφυλλίδης».

Στην περιγραφή της κοινής νεοελληνικής ο Μ. Τριανταφυλλίδης
εν αυθαιρετεί ούτε εκφράζει προσωπικές προτιμήσεις. Ακολουθεί την
ρθόδοξη μέθοδο της υιοθέτησης του κοινού τύπου, του τύπου δηλαδή
του χρησιμοποιείται από τους περισσότερους Νεοέλληνες. Ίδού η πολύ-
ριμα διαφωτιστική μαρτυρία του Αλέκου Δελμούζου, ο οποίος για τη
συνεργασία τους κατά τη γλωσσολογική μετορθύρωση του 1917
λέει ότι πολλές φορές διαφωνούσαν για την προτίμηση του ενός ή του
άλλου τύπου και αιτία ήταν κυρίως ο επιστημονικός δισταγμός του Μ.
Τριανταφυλλίδη, «που τον έσπρωχνε ν' αναζητεί ποιος τύπος είναι ε-
πικρατέστερος, ποια λέξη ή ποια φωνητική της είναι κοινότερη, να ε-
ρευνά κείμενα και να ρωτά ανθρώπους από διάφορες κοινωνίες, τάξεις

οι γεωγραφικές περιφέρειες. Όταν βρισκόταν σε αμφιβολία, επέμενε
"αφήνωμε παράλληλα και διπλά όμοια γλωσσικά στοιχεία". Η στάση
αυτή του Τριανταφυλλίδη έδωσε στη δημοτική γλώσσα ένα σίγουρο στή-
ριγμα, γιατί η κοινή χρήση καθιερώθηκε και στην περίπτωση της νέας
αληνικής, όπως συνέβη με όλες τις ομιλούμενες γλώσσες, ως κριτήριο
της γλωσσικής ορθότητας. Από την άλλη μεριά, παγιώθηκε έτσι ένα σύ-
στημα δημοτικής που ανταποκρίνεται στις γλωσσικές μας ανάγκες και
ποδίζει την πραγματική γλωσσική κατάσταση του καιρού μας.

Έτσι η συμβολή του Μανόλη Τριανταφυλλίδη μπορεί σήμερα, μακριά
από τους φανατισμούς και τα πάθη του παρελθόντος, να αξιολογηθεί
ιτά ως, Π ρ ώ τ ο, απομόρφωση από τη δογματική ακαμψία της ψυχα-
ικής δημοτικής. Ο Τριανταφυλλίδης σημειώνει κιόλας στα 1909: "Όλα
αυτά, ακόμα δε και η παρατήρηση -σημείο των καιρών κι αυτό- πως
την Αθήνα κι αλλού ο Ψυχασμός εχρεώκόπησε /.../ μου έδειξαν ότι
η πολιτική πρέπει ν' αλλάζει. Κουράστηκε η κοινωνία με το γλωσσικό
ήτημα και με τη μορφή που παρουσιάζεται". Η γλώσσα εκείνη του Ψυ-
άφρη, αν υιοθετούνταν, θα ήταν μια γνήσια λαϊκή γλώσσα, αλλά είναι
άλλον βέβαιο πως δε θα μπορούσε να υπηρετήσει τις συνολικές ανά-
γκες του έθνους στην επιστήμη, διοίκηση, νομοθεσία κτλ.

Ε ύ τ ε ρ ο, περιγραφή και συστηματοποίηση των γλωσσικών στοιχεί-
ων που θεμελιώνουν την εθνική γλώσσα, έτσι που να γίνει αυτή ένα
ποτελεσματικό μέσο επικοινωνίας στην υπηρεσία του ελληνικού λαού.
Η γλώσσα επιτέλους είναι μέσο και ως τέτοιο πρέπει να το πάρουμε"
α γράφει ο Τριανταφυλλίδης.

ρ ῖ τ ο, ειδικά η εκπαίδευση και μάλιστα ο τομέας του σχολικού
ιβλίου χρωσάει στον Τριανταφυλλίδη μια σειρά από έξοχα βοηθητι-
ά βιβλία για τη διδασκαλία του νεοελληνικού μαθήματος -γλώσσας
και λογοτεχνίας. Είναι η σειρά 'Νεοελληνική Βιβλιοθήκη', που την
ποτελούν εκείνες οι περίφημες 'Λεξιλογικές Ασκήσεις' (βιβλία για
ο δημοτικό και για τη μέση παιδεία, βιβλία για το μαθητή και βι-
βλία για το δάσκαλο), οι 'Παροιμιακές φράσεις' από την ιστορία και
η λογοτεχνία, για τις ανώτερες τάξεις της μέσης παιδείας (βιβλίο
ου μαθητή και βιβλίο του δασκάλου)· το βιβλίο 'η Γλώσσα μου' για
ο δημοτικό και το γυμνάσιο, καθώς και διάφορες εκδόσεις για σχολι-
ή χρήση με ανθολογημένα κείμενα της λογοτεχνίας μας, όπως του 'Ιω-

Δραγαύμη και Καρκαβίτσα, με τις πολλαπλές ανατυπώσεις τους, σημειώνουν σταθμό στην ιστορία του σχολικού βιβλίου στον τόπο μας. Είναι βιβλία με μεγάλες διδακτικές αρετές: μεθοδικότητα, ακριβολογία και διαύγεια, τάξη και σύστημα στις έννοιες. Για τα βιβλία αυτά ίσως θα πει ο Ευάγγελος Παπανούτσος: "Με τον Τριανταφυλλίδη και τους άξιους συνεργάτες του έγινε μέσα στο δύσκολο τούτο χώρο ένας αγάθος για τις μικρές δυνάμεις της χώρας μας διασκελισμός. Βρεθήκαμε διαμίδες κοντά στις πιο επιτυχημένες, στις τελειότερες προαρμοποιήσεις των ξένων".

Η περίπτωση του Μανόλη Τριανταφυλλίδη, ο οποίος -δεν πρέπει να το ξεχνούμε- πολεμήθηκε με φανατισμό από τους αντιπάλους του δημοτικισμού, δείχνει καθαρά ότι οι μισαλλόδοξα υποστηριζόμενες πόψεις και ο φανατισμός δεν είναι πάντα η καλύτερη μέθοδος για να προωθήσει κανείς τις ιδέες του. Και δείχνει ακόμα ότι η νηφαλιότητα και η ανεξιγνωμία, η χρήση επιστημονικής μεθοδολογίας και ο κυνυχρονισμός στον τρόπο αντίληψης των θεμάτων προσφέρουν -αλίμονο, με κάποια καθυστέρηση κάποτε!- την πολυτιμότερη υπηρεσία στο εθνικό σύνολο.

Την υπηρεσία αυτή ο Τριανταφυλλίδης την πρόσφερε και μετά το θάνατό του. Όπως είναι γνωστό, χάρισε την περιουσία του και τη βιβλιοθήκη του στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης για να συνεχιστεί η δουλειά που έκανε όσο ζούσε. Γράφει στη διαθήκη του: "/.../ Συντάσσω τη διαθήκη μου με σκοπό να χρησιμεύη η μικρή περιουσία μου και μετά το θάνατό μου για να συνεχιστή το έργο που θεωρώ από τα πιο απαραίτητα για την καλλιέργεια του εθνικού μας πολιτισμού και την πνευματική πρόοδο του λαού μας /.../. Το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης θα φροντίση να ιδρυθή /.../ ένα Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών /.../. Σκοπός του Ινστιτούτου θα είναι να συμβόλη με κάθε τρόπο, αλλά ειδικότερα με προγραμματισμένες εκδόσεις βιβλίων, στην καλλιέργεια και την αξιοποίηση της δημοτικής γλώσσας και την προαγωγή της παιδείας του ελληνικού λαού". 'Αξιοποίηση της δημοτικής γλώσσας' και 'προαγωγή της παιδείας του ελληνικού λαού' -να σε τι θα μπορούσα να συνοψίσω επιγραμματικά την προσφορά του Μανόλη Τριανταφυλλίδη.

Το Τμήμα

α) Δέχεται την εισήγηση-ομιλία του κ. Δ. Τομπαζή στο σύνολό της.

β) Στέλνει απόσπασμα της σημερινής συνεδρίας στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών ("Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), ως συμβολή του Τμήματος στον εορτασμό των εκατό χρόνων από τη γέννηση του Μαν. Τριανταφυλλίδη.

Η συζήτηση για τα θέματα 2, 3 και 5 αναβάλλεται.

Συμπληρωματικές οδηγίες
για τη διδασκαλία του βιβλίου Βιολογίας
Γ' Λυκείου

Στη συνέχεια των σύντομων οδηγιών που προηγήθηκαν έχουμε να προσθέσουμε και τα ακόλουθα:

Το βιβλίο έχει ένα μεγάλο αριθμό εικόνων και πινάκων.

Οι εικόνες και οι πίνακες δεν αποτελούν αντικείμενο απομνημόνευσης. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι πρέπει να υποβαθμιστεί, έστω και στο ελάχιστο, η αξία τους. Θα σχολιάζονται εξαντλητικά μέσα στην τάξη με το βιβλίο ανοικτό ή με προβολή τους από επισκόπιο. Ιδιαίτερα τα σχέδια και οι πίνακες μπορεί να σχολιαστούν με βάση ένα αντίγραφο τους σε ζελατίνα που προβάλλεται γραφοσκοπικά (οβερ χέιτ). Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας θα γίνεται, όπου είναι δυνατόν, παραπομπή σε βιολογικές έννοιες που διδάχτηκαν σε προηγούμενες τάξεις (α', β', γ' Γυμνασίου). Το ίδιο μπορεί να συμβεί και σε θέματα Χημείας. Η διδασκαλία πρέπει πάντα να υπενθυμίζει γνώσεις, που οι μαθητές απέκτησαν σε προηγούμενες τάξεις και αν είναι δυνατόν να παραπέμπονται οι μαθητές από πριν στα οικεία διδακτικά βιβλία (με υπόδειξη των σχετικών σελίδων) που διδάχτηκαν. Π.χ. ο καθηγητής θα πρέπει να υπενθυμίσει ότι ο πεπτιδικός δεσμός διδάχτηκε στη Χημεία της Γ' Γυμνασίου. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για την εστεροποίηση κλπ.

Περίπου επισημαίνουμε ότι στη Βιολογία συναντιούνται και θέματα Χημείας. Σ' αυτά δε χρειάζεται να γίνεται ευρεία ανάπτυξη πέρα από την απαραίτητη για την κατανόησή του. Αντίθετα υπάρχουν θέματα Βιολογίας που επιβάλλεται να αναπτυχθούν περισσότερο από όσο εκτίθενται στο διδακτικό βιβλίο. Π.χ. στο μεταβολισμό των μικροβίων ο καθηγητής μπορεί να επεκταθεί, πληροφορώντας τους μαθητές για βιομηχανίες που παράγουν ζωτροφές από πετρελαϊκά προϊόντα. (Το περίφημο μπιφιέκι από πετρέλαιο).

Με την ευκαιρία αυτή θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι είναι αυτονόητο πως οι διδάσκοντες τη Βιολογία θα ενημερώνονται και από άλλα σχετικά βιβλία όπως άλλωστε αυτό γίνεται κατά την προετοιμασία και των άλλων μαθημάτων.

Στο κεφάλαιο 4 (πρόσδεση και εξέλιξη των οργανισμών) το βιβλίο όχι μόνο δίνει πληροφορίες αλλά και βοηθά τον καθηγητή να λάβει θέση σε θέματα όπως η πρόσδεση της ζωής στη γή και η καταγωγή του ανθρώπου.

Επομένως δε θα χρειαστεί ευρύτερη ανάπτυξη.

Στο κεφάλαιο 5 (οικολογία) δίνονται πολλές ευκαιρίες να ενεργοποιήσει ο καθηγητής το μάθημα Π.χ κατά τη διάρκεια μιας εκπαιδευτικής εκδρομής η επαφή με τη φύση μπορεί να δώσει πολύ περισσότερα παραδείγματα από όσα έχει το βιβλίο* αρκεί να γίνει κατάλληλη εκμετάλλευση. Αυτό μπορεί να γίνει ακόμα και στο σχολείο των μεγαλουπόλεων με επισκέψεις σε γειτονικούς δημόσιους κήπους και δρυμούς.

Στα διάφορα κεφάλαια υπάρχουν υποδείξεις για εκτέλεση πειραμάτων. Τόσο η διεξαγωγή των πειραμάτων όσο και η παρατήρηση με μικροσκόπιο μπορεί να γίνει και εκ των υστέρων, αν τότε που έπρεπε να γίνουν δεν υπήρχαν κατάλληλες συνθήκες για την εκτέλεσή τους. (Το μικροσκόπιο το χρησιμοποιούσε κάποια άλλη τάξη ή οι παραγ- γείες των αναγκαιουσών ουσιών δεν έφτασαν έγκαιρα). Αυτό επιβάλλεται να γίνεται, αφού οι μαθητές της 2ης δέσμης είναι δεδομένο ότι ενδιαφέρονται για τη βιολογία και οφείλουμε να καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια να μάθουν τη χρήση του μικροσκοπίου και να αντιληφθούν τη χρησιμότητα των πειραμάτων.

Τέλος οι καθηγητές πρέπει να επιστήσουν την προσοχή των μαθητών κατά τη διδασκαλία σε μερικές αβλεπίες ή τυπογραφικά λάθη του βιβλίου που παρεξέφρυσαν ώστε, όταν δοθεί φύλλο διορθώσεων από τους συγγραφείς, να μη δημιουργηθεί σύγχυση.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Στ. Παπασημα- νόπουλου.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Η Γραμματέας

Ζαχαρινίτου

Δ. Ζαχαρινίτου

ΠΡΑΞΗ 105/83

Σήμερα, 30-11-83, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, Σύμβουλο Β', ο οποίος αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή, που βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδύλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Παπαδόπουλος, Κυρ. Κατσιμάνης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Α.Π. Α' και Β' Λυκείου και Γ' Εσπερινού. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανατύπωση διδ. βιβλίων.
- ΘΕΜΑ 3ο - Κρίση διδ. βιβλίων, Μαθηματικά Ι, 'Αλγεβρα, τεύχος Β'. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Τύπος τίτλου ταχύρρυθμης επιμόρφωσης στη ΣΕΑΜΕ Σχ. Συμβούλων Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

ΘΕΜΑ 1ο

Παραβρέθηκε στη συζήτηση του θέματος και ο κ. Ραγκούσης.

Στη συνέχεια έγινε συζήτηση για τις εκκρεμότητες των Α.Π. των Α' και Β' Λυκείου και Γ' Εσπερινού.

ΘΕΜΑ 2ο

Το Τμήμα ομόφωνα αποδέχεται εισήγηση του κ. Δ. Τομπαΐδη, να σταλεί στον ΟΕΔΒ για αναστύπωση το διδ. βιβλίο, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γ' Λυκείου.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Με την απόφαση αρ. Γ3/24-11-1983 του Υπουργού Εθνικής Παιδείας κ. Απ. Κακλαμάνη εγκρίθηκε η οργάνωση και πραγματοποίηση στη ΣΕΛΑΜΕ Αθήνας σεμινάριο επιμόρφωσης σχολικών συμβούλων Μ.Ε., διάρκειας τριών εβδομάδων (1-22/12/1983). Με την ίδια απόφαση το ΚΕΜΕ παρακαλείται να προτείνει τον τύπο του πιστοποιητικού που θα χορηγηθεί στους επιμορφούμενους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του Π.Δ.178/1983. Εισηγούμαι λοιπόν σχέδιο πιστοποιητικού σπουδών, το οποίο καταθέτω στη γραμματέα του Τμήματος.

Το Τμήμα, αφού είδε τον τύπο του τίτλου που εισηγείται ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, τον εγκρίνει ομόφωνα.

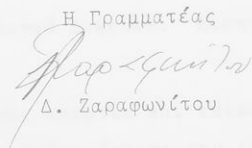
Το 3ο θέμα αναβάλλεται.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος
Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας
Δ. Ζαραφώνιου

ΠΡΑΞΗ 106/1983
=====

Σήμερα, 5-12-83, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 395, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, Σύμβουλο Β', ο οποίος αντικαθιστά τον κ. Φ. Κακριδή, πρόεδρο του Τμήματος που βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Κυρ. Κατσιμάνης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ
=====

- ΘΕΜΑ 1ο - Α.Π. Α,Β, Γ ημερήσιου Γυμνασίου, Α&Β ημερήσιου Λυκείου και Α,Β,Γ Εσπερινού Λυκείου. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 2ο - Επιτροπές Κρίσης νέων βιβλίων. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Οδηγίες συγγραφής βιβλίων Ιστορίας. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ανατύπωση βιβλίων. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 5ο - Τρόπος απολυτήριας εξέτασης μαθητών 5ης δέσμης. Εισηγητές Ν. Βαρουχάκης, Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 6ο - Κρίση διδ. βιβλίου, Μαθηματικά Ι, Άλγεβρα, τεύχος Β'. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 7ο - Κρίση βοηθητικού βιβλίου "Αγιολογία" του κ. Α. Ρίζου. Εισηγητής Κ. Φούσκας.
- ΘΕΜΑ 8ο - Α.Π. Γ' Ιστορίας για τη Δ' Εσπερινού Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

Προτάσσεται το 6ο θέμα.

Στη συζήτηση αυτού του θέματος δεν παραβρέθηκαν οι Σύμβουλοι Β', Ν. Βαρουχάκης και Α. Αδαμόπουλος, ως συγγραφείς του βιβλίου.

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Για το β' τεύχος 'Αλγεβρας, Α' δέσμης Γ' Λυκείου έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:

1.- Το κεφάλαιο περί μιγάνδων το έχω μελετήσει.

Οι διορθώσεις που έγιναν ύστερα από υποδείξεις της επιτροπής καθιστούν το κεφάλαιο αυτό άρτιο.

2.- Τα επόμενα κεφάλαια Στατιστική, Συνδυαστική και Πιθανότητες περιέχονται στο α' μέρος του βιβλίου Μαθηματικών της Γ' Λυκείου για την Β' και Δ' δέσμη. Και αυτό το είδος και για την καταλληλότητά του η γνώμη μου είναι θετική όπως άλλωστε είπα και στην εισήγησή μου για την έγκριση του α' τεύχους της Β' και Δ' δέσμης των Μαθηματικών της Γ' Λυκείου.

Επομένως σύμφωνα με τα παραπάνω θεωρώ κατάλληλο το β' τεύχος του βιβλίου 'Αλγεβρα της Α' δέσμης στο σύνολό του και εισηγούμαι την έγκρισή του για εκτύπωση από τον ΟΕΔΒ για χρήση των μαθητών.

Ακολούθησε συζήτηση.

Ο κ. Τομπαζίδης λέγει: Για το κρινόμενο βιβλίο υπάρχει εκφρασμένη γνώμη από την επιτροπή των ειδικών μαθηματικών (και για το πρώτο κεφάλαιο και για τα υπόλοιπα τρία), η οποία είναι ομόφωνα αρνητική. Έτσι, σύμφωνα με όσα είπα και για τα προηγούμενα βιβλία των μαθηματικών (πράξη 52/15.6.83), δε θα μπορούσα να θεωρήσω εμάς, τους άσχετους με τα μαθηματικά (φιλολόγους κυρίως), αρμόδιους να ανατρέψουν την ομόφωνη γνώμη των ειδικών. Γι' αυτό δεν μπορώ να συμφωνήσω με τη σημερινή εισήγηση.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Και άλλοτε επισήμανα ότι ο νόμος έχει επιβάλει μια ατελή διαδικασία έγκρισης κατά την οποία απουσιάζουν από τη συνεδρίαση οι ειδικοί και καλούμαστε οι μη ειδικοί να ανατρέψουμε την ομόφωνη κρίση των ειδικών κριτών. Όμως συμμερίζομαι την ανάγκη έγκρισης του κρινόμενου βιβλίου. Γι' αυτό θα ψηφίσω: "Όχι, με έντονη την προτροπή προς τη Διοίκηση να κάνει χρήση της διαζευκτικής ευχέρειας που έχει από το νόμο (η γνωμοδότηση του ΚΕΜΕ δεν είναι δεσμευτική, έστω κι αν είναι ομόφωνη)".

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει: Όπως και στη διαδικασία κρίσης του α' τεύχους του βιβλίου των Μαθηματικών είχα πάρει θετική θέση με επιφυλάξεις, έτσι δε θα αλλάξω και τώρα. Πάντως τονίζω ότι δεν μου είναι καθόλου ευχάριστο να εγκρίνουμε βιβλία για τα οποία η επιτροπή ήταν κατηγορηματικά αρνητική. Βέβαια προσωπικά είμαι δεσμευμένος με την απάντηση που πήρα στην ερώτηση προς την επιτροπή, αν είναι καλύτερα έστω και κατ' ελάχιστο απ' τα βιβλία που χρησιμοποιούνται. Και εφόσον δήλωσαν ότι μπροστά σε κείνα θα προτιμούσαν τα νέα, παρόλο που τα απορρίπτουν καταρχήν, δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά, έχοντας υπόψη την ανάγκη του να υπάρξουν βιβλία στα σχολεία. Γι' αυτό θα είμαι θετικός. Όμως διατηρώ έντονες τις επιφυλάξεις μου αφού δεν είμαι ειδικός ούτε συγγενής επιστημονικά στο θέμα και αφού η επιτροπή των ειδικών ήταν κατηγορηματικά αρνητική. Άλλωστε δεν είναι επίσης ορθό να αγνοούμε σε μερικά θέματα με τις αποφάσεις μας τη γνωμοδότηση των ειδικών καθηγητών Πανεπιστημίου και σε άλλα θέματα να τους δίνουμε απόλυτη προτεραιότητα και αναντικατάσταση παρουσία.

Ακολουθεί ψηφοφορία.

Ψηφοφορία

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ (με έντονη την προτροπή προς τη Δ/ση να κάνει χρήση ^{της διανοδοσίας} που την παρέχει ο Νόμος)
Σακκάς	ΝΑΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 5:2 εγκρίνει το β' τεύχος 'Άλγεβρας της Α' δέσμης να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση.

Τα θέματα 2ο, 3ο και 4ο αναβάλλονται.

Οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης και Β. Θεοδωρακόπουλος εισηγούνται από κοινού τα ακόλουθα ύστερα από το ερώτημα του ΥΠΕΠΘ αριθμ. Γ2/3614/21-11-83:

1.- Όπως είναι γνωστό στο 16ωρο μαθημάτων Γενικής Ωφελιμότητας της 5ης δέσμης διδάσκονται:

- 1) Εφαρμοσμένα Οικονομικά (4)
- 2) Ξένη Γλώσσα (3)
- 3) Αρχές Λειτουργίας Γραφείου (2)
- 4) Περιβάλλον και υγεία (1)
- 5) Κοινωνιολογία (2)
- 6) Διαδικασία παραγωγής και διοίκησης (4)

2.- Για τα πέντε πρώτα από τα μαθήματα αυτά υπάρχουν εγκεκριμένα διδακτικά εγχειρίδια και ο τρόπος διδασκαλίας δε διαφέρει από εκείνον με τον οποίο διδάσκονται τα άλλα θεωρητικά μαθήματα στη Μέσης Εκπ/ση.

3.- Για το τελευταίο, όμως μάθημα "Διαδικασία παραγωγής και διοίκησης" δεν υπάρχει εγκεκριμένο βιβλίο και η κύρια διδακτική μέθοδος είναι η αυτοψία και η ξενόγηση των μαθητών από ειδικούς, ώστε να εξοικειωθούν με την οργάνωση και τους τρόπους λειτουργίας των κοινωνικών θεσμών, ιδρυμάτων, υπηρεσιών, ιδιωτικών επιχειρήσεων κτλ. (π.β. εγκύκλιο ΥΠΕΠΘ-Γ2/2562/28-9-83).

4.- Για τους λόγους αυτούς εισηγούμεστε οι μαθητές της 5ης δέσμης α) Να εξεταστούν στα μαθήματα "Εφαρμοσμένα Οικονομικά", "Ξένη Γλώσσα", "Αρχές Λειτουργίας Γραφείου", "Περιβάλλον και υγεία", και "Κοινωνιολογία" μέσα στο σχολείο τους και με τον τρόπο που εξετάζονται και τα άλλα θεωρητικά μαθήματα.

β) Στο μάθημα "Διαδικασία παραγωγής και διοίκησης" να μη γίνει γραπτή εξέταση στο τέλος του διδακτικού έτους και ως βαθμός ετήσιας προόδου να θεωρηθεί ο Μ.Ο. προφορικής βαθμολογίας των τριμήνων.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση των κ.κ. Ν. Βαρουχάκη και Β. Θεοδωρακόπουλου.

ΘΕΜΑ 7ο

Ο κ. Κ. Φούσκας λέγει: Ο Θεολόγος-Καθηγητής κ. Δημ. Ρίζος, αποσπασμένος στο Εκκλ. Λύκειο Φλώρινας, με αίτησή του που διαβιβάστηκε, με απευθείας στο ΚΕΜΕ από το Δ/ντή του Εκκλ. Λυκείου Φλώρινας, ζητεί να γνωματεύσουμε για τη χρησιμότητα του βιβλίου του "Αγιολογία", Θεσσαλονίκη 1983, σελ. 176, και, σε καταφατική περίπτωση, να "το συστήσουμε στα Εκκλησιαστικά Σχολεία της χώρας". Με την αίτηση συνυποβάλλονται και τρία (3) αντίτυπα του βιβλίου.

Επειδή η σχετική αλληλογραφία δεν ήρθε στο ΚΕΜΕ μέσω του ΥΠΕΠΘ και ιδιαίτερα επειδή η Εκκλησιαστική Εκπαίδευση δεν υπάγεται στις αρμοδιότητες του ΚΕΜΕ εισηγούμαι την παραπομπή του όλου θέματος στη Δ/νση Εκκλ. Εκπαιδεύσεως του ΥΠΕΠΘ λόγω αρμοδιότητας.

Τα τρία (3) υποβληθέντα βιβλία τα επιστρέφω στην Υπηρεσία.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Κ. Φούσκα.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Η τάξη δ' εσπερινού έχει μια μόνο ώρα διδασκαλίας γενικής ιστορίας.

2.- Προτείνω: α) αναλυτικό πρόγραμμα: το αντίστοιχο της γ' ημερήσιου γενικού λυκείου ως προς τα κεφάλαια της ελληνικής ιστορίας μόνο από Τουρκοκρατία ως σήμερα,

β) βιβλίο: τα τεύχη β' και γ' της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας της γ' τάξης του ημερήσιου γενικού λυκείου ως προς τα κεφάλαια της ελληνικής ιστορίας μόνο.

3.- Και με τη ρύθμιση αυτή οι ώρες διδασκαλίας δεν επαρκούν για να διδαχθούν τα παραπάνω κεφάλαια από το συγκεκριμένο βιβλίο. Προτείνω στις σχετικές οδηγίες να υποδείξουμε οι καθηγητές να επιλέξουν παραγράφους μόνο από τις ακόλουθες περιόδους της ελληνικής ιστορίας: 1) από την περίοδο Τουρκοκρατίας και την προετοιμασία της Επανάστασης, 2) από την Επανάσταση του 1821, 3) από την ελληνική κοινωνία της περιόδου 1832-1909 ως σήμερα.

4.- Με την ευκαιρία επιθυμώ να σημειώσω ότι θεωρώ μορφωτικά επιζήμια τη μείωση των ωρών διδασκαλίας της ιστορίας στη γ' λυκείου, για τον πρόσθετο λόγο ότι οι μαθητές διδάσκονται Νεότερη-Σύγχρονη ιστορία και είναι ή αναμένεται να είναι πολίτες με πλήρη πολιτικά δικαιώματα πριν αφήσουν τα σχολικά θρανία.

5.- Προσθέτω όμως και τούτο: οποιοδήποτε κεφάλαιο της Νεότερης-Σύγχρονης Ιστορίας όταν διδαχτεί από καθηγητή ενήμερο μπορεί να είναι συντελεστικό πολιτικής ωρίμανσης των μαθητών.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Ο πρώτος των εισηγητών του θέματος κ. Κ. Φούσας εισηγείται το
Α.Π. των Θρησκευτικών, Οικ. Οικονομίας και Μουσικής που ακολουθούν:

Το μάθημα των Θρησκευτικών κατά το σχολ. έτος 1983-84 θα διδαχτεί
με βάση τα κατωτέρω Α.Π.

α) Ημερήσιο Γυμνάσιο:

Επίσημη Α': Α.Π. δημοσιευμένο (ΦΕΚ

" Β': " " (ΦΕΚ

" Γ': Θα διδαχτούν αποσπάσματα Πατερικών Κειμένων με βάση ειδικό

Ανθολόγιο, το οποίο περιέχει τα ακόλουθα κείμενα:

- 1) Η Αγία Γραφή (Ιω. Δαμασκηνού, ΜΓ 94, 1176)
- 2) Η Ιερή Παράδοση (Μ. Βασιλείου, ΜΓ 32, 188)
- 3) Η μερική γνώση του Θεού (Γρηγορίου Νύσσης, ΜΓ 44, 1268)
- 4) Η δημιουργία του Θεού (Μ. Βασιλείου, ΜΓ 29, 5-9)
- 5) Ο Κυβερνήτης του παντός (Μ. Αθανασίου, ΜΓ 25, 76)
- 6) Η συντήρηση του κόσμου (Ιω. Χρυσοστόμου, ΜΓ 49, 114)
- 7) Η συνένωση του ορατού και άορατου κόσμου στον άνθρωπο (Γρηγορίου
Ναζιανζηνού, ΜΓ 36, 321-2)
- 8) Το μεγαλείο του ανθρώπου (Ιω. Χρυσοστόμου, ΜΓ 55, 220-1)
- 9) Η δύναμη της Εκκλησίας (Ιω. Χρυσοστόμου, ΜΓ 49, 335-7)
- 10) Η καθολικότητα της Εκκλησίας (Κυρίλλου Ιεροσολύμων, ΜΓ 33, 1044)
- 1) Η Μετάνοια (Ιω. Χρυσοστόμου, ΜΓ 49, 337)
- 2) Η χριστιανική αντιμετώπιση του θανάτου (Μ. Βασιλείου, ΜΓ 31, 232-3)
- 3) Ο Οίκος του Θεού και ο εκκλησιασμός (Ιω. Χρυσοστόμου, 51, 145)
- 4) Η Θεία Λειτουργία (από τη Λειτουργία του Μ. Βασιλείου)
- 5) Ευχή ιερέα προς το μετανοούντα (από την ακολουθία της Εξομολογήσεως)
- 6) Νεκρώσιμο ιδιόμελο (Ιω. Δαμασκηνού)
- 7) Οι ωφέλειες από τον εκκλησιασμό (Ιω. Χρυσοστόμου, ΜΓ 51, 179)
- 8) Ο τίμιος Σταυρός (Ιω. Χρυσοστόμου, ΜΓ 48, 826)
- 9) Η Κυριακή των Βαΐων (Κυρίλλου Αλεξανδρείας, ΜΓ 77, 1069-72)
- 20) Το Μέγα Σάββατο (Αμφιλοχίου Ικονίου, ΜΓ 39, 89-93)
- 21) "Αναστάσεως ημέρα" (Γρηγορίου Ναζιανζηνού, ΜΓ 35, 396-400)

- 22) "Χριστός ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο"
(Ιω. Χρυσόστομος, MG 59, 721-4)
- 23) Ἡ εορτὴ του Εὐαγγελισμοῦ (Μ. Φωτίου, 7η ομιλία στον Εὐαγγελισμό)
- 24) Ἡ Κοίμηση της Θεοτόκου (Θεοδώρου Στουδίτου, ἀπὸ το 5ο λόγο)
- 25) Το παρᾶδειγμα των Μαρτύρων και αγίων (Μ. Βασιλείου, MG 31, 508-9)
- 26) Ἡ τιμὴ των αγίων (Ιω. Δαμασκηνού, MG 94, 1165-68)
- 27) "Ἡ πρὸς Θεὸν ὁμοίωσις" (Γρηγορίου Νύσσης, MG 44, 433)
Μίμηση της θείας φύσεως (" " MG 46, 244)
- 28) Το αὐτεξούσιο του ἀνθρώπου (Ιω. Χρυσόστομος, MG 53, 185-7)
- 29) Ἡ καλὴ ἢ κακὴ χρῆσις των διαφόρων αγαθῶν και αξιῶν (Μαξίμου Ομολο-
γητοῦ, MG 90, 1008 και 1017)
- 30) Ἡ ἀλληλεξάρτηση των ἀρετῶν ἢ των κακιῶν (Μακαρίου Αἰγυπτίου (;)
MG 34, 764)
- 31) Ἡ ἀρετὴ κάνει τη ζωὴ ευκολότερη (Ισιδώρου Πηλουσιώτου, MG 78)
- 32) Ἡ συνειδότης ως παράγοντας ηθικοῦ βίου (Ιω. Χρυσόστομος, MG 48, 1011-42)
- 33) Ἡ ἀποφυγὴ της ἀπογνώσεως (Ιω. Χρυσόστομος, MG 47, 309)
- 34) Ἡ ἐλπίδα στο Θεό (Ιω. Χρυσόστομος, MG 55, 140)
- 35) Ἡ ηθικὴ πρόδος και τελείωση (Γρηγορίου Νύσσης, MG 46, 285)
- 36) Ἡ πίστις πρὸς το Θεό (Μ. Βασιλείου, MG 32, 869)
- 37) Σχέσις πίστεως και ἀγάπης πρὸς το Θεό (Κλήμεντος Αλεξ., ΒΕΠ 8, 271-2)
- 38) Ὁ τόπος και ὁ τρόπος της Προσευχῆς (Ιω. Χρυσόστομος, MG 52, 458)
- 39) "Ταπεῖνου σαυτὸν" (Ιω. Χρυσόστομος, MG 56, 125)
- 40) Ἡ προσωπογραφία του ταπεινόφρονος (Μ. Βασιλείου, MG 31, 537-40)
- 41) Ἡ ἐπαφὴ με την ἀψυχη και ἔμφυχη φύσις (Μ. Βασιλείου, MG, 32, 276-7)
- 42) Ἡ χρῆσις των υλικῶν αγαθῶν (Μ. Βασιλείου, MG 31, 244)
- 43) Ἡ καλὴ χρῆσις της νηστείας (Ιω. Χρυσόστομος (;) MG 49, 47-59)
- 44) Ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ως δημιουργήματα του ἀνθρώπινου πνεύματος
(Μ. Βασιλείου, MG 31, 212)
- 45) Ἡ τεχνικὴ πρόδος (Γρηγορίου Νύσσης, MG 46, 464)
- 46) Ἐργασία και ἀργία (Ιω. Χρυσόστομος, MG 51, 193-4 και 196)
- 47) Προϋποθέσεις ἐπιτυχίας του ἐπαγγέλματος (Ισιδ. Πηλουσιώτου, MG 78, 85)
- 48) Ἀνάγκη ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ (Γρηγορίου Ναζ., MG 37, 289)
- 49) Ὁ Χριστιανὸς και οἱ ἀνθρωπιστικὲς σπουδές (" " , MG 36, 508-9)
- 50) Ἡ ωφέλεια ἀπὸ τη "θύραθεν" παιδεία (Μ. Βασιλείου, MG 31, 568)

- 51) Ο Χριστιανός και οι αισθητικές αξίες (Γρηγορίου Ναζ., MG35, 1237)
- 52) Η βίωση του ωραίου στην Τέχνη (Μ. Βασιλείου, MG 31, 581-4)
- 53) Η εκλογή των φίλων (Μ. Φωτίου, από την 6η ομιλία)
- 54) Οι έλεγχοι των πραγματικών φίλων (Ιω. Χρυσοστόμου, MG 51, 131)
- 55) Ο Χριστιανός και οι κοινωνικές αξίες (Ιω. Χρυσοστόμου, MG 62,72-3)
- 56) Αλληλεξάρτηση ειρήνης και δικαιοσύνης (Ισιδώρου Πηλ, MG 78,924-5)
- 57) Η πλεονεξία αδικεί το κοινών. σύνολο (Μ. Βασιλείου, MG 31, 276-7)
- 58) Η περίθαλψη των πασχόντων (Γρηγορίου Ναζ., MG 35, 908-9)
- 59) Το Μυστήριο του Γάμου (Ιω. Χρυσοστόμου, MG 51, 230)
- 60) Ευχή από την ακολουθία του Γάμου
- 61) Προϋπόθεση και επιτυχία του Γάμου (Ιω. Χρυσοστόμου, MG 51, 231-2 και 240)
- 62) Οι Χριστιανοί στην κοινωνία (Προς Διόγνητον, ΒΕΠ 7, 253-4)

β) Ημερήσιο Λύκειο:

Τάξη Α': Α.Π. δημοσιευμένο (ΦΕΚ..... ΠΔ 827/79)
 " Β': " " (" ΠΔ 922/80)

γ) Εσπερινό Λύκειο:

Τάξη Α': Εφαρμόζεται το Α.Π. της Α' τάξεως Ημερήσιου Λυκείου
 " Β': " " Β' " "
 Τάξη Γ': " " Γ' " "

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας κατά το σχολ. έτος 1983-84 θα διδαχτεί με βάση το δημοσιευμένο Α.Π. (Π.Δ. 908/78 ΦΕΚ 219 τ.Α'/14-12-78) του μαθήματος, ως εξής:

Τάξη Α' Γυμνασίου: Τα κεφάλαια ΙΙΙ "Κατοικία" και ΙΙ "Ενδυμασία".

Τάξη Β' Γυμνασίου: Τα κεφάλαια Ι "Διατροφή" και ΙΙ "Νοσηλευτική".

Τάξη Γ' Γυμνασίου: Τα κεφάλαια Ι "Οικογένεια", ΙΙ "Τα οικονομικά της οικογένειας", ΙΙΙ "Η οικογένεια σαν καταναλωτής" και V "Αγωγή του Παιδιού".

../.

Το μάθημα της Μουσικής κατά το σχολ. έτος 1983-84 θα διδασχτεί με βάση το δημοσιευμένο Α.Π. του μαθήματος (Π.Δ..... ΦΕΚ.....) ως εξής:

α) Ημερήσιο Γυμνάσιο:

Τάξη Α': Α.Π. δημοσιευμένο (Π.Δ. ΦΕΚ)
" Β': " " (" ")
" Γ': " " (" ")

β) Ημερήσιο Λύκειο:

Τάξη Α': Α.Π. δημοσιευμένο (Π.Δ. 827/79 ΦΕΚ

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης εισηγείται το μάθημα της ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ να ρυθμιστεί ως εξής στο εσπερινό λύκειο:

Τάξη Α'

(Ισχύει το Α.Π. του Π.Δ. 827/79).

Τάξεις Β' και Γ'

Ισχύει το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Β' τάξης του Ημερήσιου Λυκείου. Στη διάρκεια του διδακτικού έτους θα γράφονται 6-8 εκθέσεις.

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος εισηγείται τάξεξής για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών:

Ι.- ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

1.- Τάξη Α', ώρες 6 την εβδομάδα

Γλωσσική διδασκαλία. Η γλωσσική διδασκαλία γίνεται με βάση ειδικό εγχειρίδιο, που περιέχει ανθολογημένα κείμενα (αυτούσια ή ελαφρά διασκευασμένα) κατάλληλα για τη διδασκαλία των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων, όπως και του βασικού λεξιλογίου της αρχαίας ελληνικής).

2.- Τάξη Β', ώρες 5 την εβδομάδα

α) Λυσία, Λόγος Υπέρ του αδυνάτου, από τις 11 Σεπτεμβρίου ως τις 15 Οκτωβρίου, ώρες 5 την εβδομάδα, ως εξής:

1) Εισαγωγή: Η ανάπτυξη της ρητορικής στην αρχαία Ελλάδα - ο ρητορικός λόγος και τα είδη του - τα αθηναϊκά δικαστήρια - βίος και έργο του Αυσία.

2) Γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική, λογική και αισθητική επεξεργασία ολόκληρου του λόγου.

3) Συνολική θεώρηση: με βάση τη διδασκαλία που έγινε στην τάξη, οι μαθητές θα κληθούν να εκθέσουν το περιεχόμενο του έργου, τα επιχειρήματα που περιέχονται στο λόγο, να χαρακτηρίσουν τον "αδύνατο" και να αξιολογήσουν το Αυσία ως δικανικό ρήτορα.

β) Πλάτωνος Πρωταγόρας, ώρες 5 από τις 16 Οκτωβρίου ως τις 30 Νοεμβρίου, ώρες 2 από 1 Δεκεμβρίου ως τις 31 Ιανουαρίου, ως εξής:

1) Εισαγωγή: Σύντομη επανάληψη του βίου και του έργου του Πλάτωνα, ιστορική έκθεση της σοφιστικής κίνησης στην αρχαία Ελλάδα. Οι σοφιστές στην Αθήνα. Ο Πρωταγόρας και η διδασκαλία του. Αντικειμενική αντιπαράθεση των θέσεων των σοφιστών και του Σωκράτη-Πλάτωνα μέσα στα πλαίσια της πνευματικής ζωής του 5ου π.Χ. αιώνα. Ο σκοπός του διαλόγου. Γενικό διάγραμμα του διαλόγου.

2) Θα ακολουθήσει η απαραίτητη γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική, λογική και αισθητική επεξεργασία του διαλόγου. Θα διαβαστούν από μετάφραση τα κεφάλαια Β' και Η' του διαλόγου και στη συνέχεια θα διδαχτούν με κανονικό ρυθμό τα κεφάλαια Θ-Κ και Μ χωρίς, άλλατα, όσο επιτρέπει ο διαθέσιμος χρόνος. Για τα υπόλοιπα, θα δοθεί σαφής, περιεκτική και ακριβής περίληψη.

3) Οι 2 τελευταίες διδακτικές ώρες θα διατεθούν για τη γενική θεώρηση του "Πρωταγόρα". Με βάση τη διδασκαλία που έγινε στη σχολική αίθουσα, οι μαθητές θα κληθούν να δώσουν τη δομή, το νοηματικό περιεχόμενο, τις φιλοσοφικές ιδέες και μεθόδους έρευνας που δοκιμάζονται στο διάλογο και τις λογοτεχνικές αρετές του έργου. Θα επιχειρηθεί προσεκτική αντιπαραβολή της ιστορικής πραγματικότητας και του τρόπου με το οποίο την αποδίδει ο Πλάτωνας και θα εξηγηθούν οι διαφορές που θα επισημανθούν. Τέλος, θα αξιολογηθεί η παιδευτική σημασία του διαλόγου και θα αποτιμηθεί η προσφορά του Πλάτωνα ως φιλοσόφου και ως λογοτέχνη.

3.- Σοφοκλέους Αντιγόνη, ώρες 3 την εβδομάδα από την 1 Δεκεμβρίου ως το τέλος του διδακτικού έτους, ως εξής:

Εισαγωγή: α) Σύντομη επανάληψη των πληροφοριών για τη γένεση και την εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής δραματικής ποίησης (Γένεση και εξέλιξη-σύνδεσή του με τη διονυσιακή λατρεία - ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της τραγωδίας και ο αριστοτελικός ορισμός - εορτές του Διονύσου και παραστάσεις δραμάτων. Το αρχαίο θέατρο και η σκηνή του. Οι τρεις μεγάλοι δημιουργοί: Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης - Βίος και έργο του Σοφοκλή. β) Η Αντιγόνη του Σοφοκλή (χρονολόγηση, τοποθέτησή της μέσα στο έργο τραγικού-περιεκτικό διάγραμμα του έργου).

Κείμενο: Θα ακολουθήσει η γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική, λογική και αισθητική επεξεργασία της τραγωδίας. Για να εξασφαλιστεί η διδασκαλία ολόκληρου του έργου, ο καθηγητής μπορεί να διδάξει τα λυρικά μέρη από δόκιμη νεοελληνική μετάφραση.

Συνολική θεώρηση: Οι μαθητές θα κληθούν, με βάση τη διδασκαλία που έγινε στη σχολική αίθουσα, να τοποθετήσουν το Σοφοκλή στην εποχή του και στο λογοτεχνικό είδος όπου ανήκει, να αναζητήσουν το βαθύτερο νόημα της "Αντιγόνης" και τις σημαντικότερες ιδέες που εκφράζονται μέσα στο έργο, να χαρακτηρίσουν τα κύρια πρόσωπα του δράματος και να υπογραμμίσουν το δραματικό χαρακτήρα της τραγωδίας και τις λογοτεχνικές και θεατρικές αρετές της.

4.- Θουκυδίδης Ιστορία (Εκλογές), ώρες 2 από 1 Φεβρουαρίου ως το τέλος του διδακτ. έτους.

1) Εισαγωγή. Σύντομη επανάληψη του βίου και του έργου του Θουκυδίδη και τοποθέτησή του μέσα στην εποχή του και στην αρχαία ελληνική ιστοριογραφία. Το γενικό διάγραμμα της Ιστορίας του. Οι χαρακτηριστικές αρετές του Θουκυδίδη ως ιστορικού και ως λογοτέχνη και η σημασία του έργου του.

2) Θα ακολουθήσει η γλωσσική, πραγματολογική, νοηματική, λογική και αισθητική επεξεργασία του Α' και του Γ' βιβλίου της Ιστορίας του Θουκυδίδη.

3) Ύστερα από την ολοκλήρωση της ερμηνευτικής εργασίας θα γίνει συνολική θεώρηση του έργου. Με βάση τη διδασκαλία που έγινε στην αίθουσα, οι μαθητές θα κληθούν να εκθέσουν το περιεχόμενο και τις σημαντικότερες ιδέες που υπάρχουν στα κεφάλαια που διδάχτηκαν και να διατυπώσουν γενικές κρίσεις για την αξία του Θουκυδίδη ως ιστορικού και ως λογοτέχνη.

II.- ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΛΥΚΕΙΟ

1.- Τάξη Α΄, ώρες 6 την εβδομάδα

Θα διδαχτεί η αρχαία ελληνική γλώσσα, όπως στην Α΄ τάξη του Ημερήσιου Λυκείου.

2.- Τάξη Β΄, ώρες 4 την εβδομάδα

α) Από 11 Σεπτεμβρίου ως το τέλος Νοεμβρίου θα ολοκληρωθεί η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας από ειδικό εγχειρίδιο.

β) Από 1 Δεκεμβρίου ως τη 31 Ιανουαρίου θα διδαχτεί ο Υπέρ του Αδυνάτου λόγος του Λυσία, όπως στη Β΄ τάξη του Ημερήσιου Λυκείου.

γ) Από 1 Φεβρουαρίου ως το τέλος του διδακτικού έτους θα διδαχτεί η Ιστορία του Θουκυδίδη, όπως στη Β΄ τάξη του Ημερήσιου Λυκείου.

3.- Τάξη Γ΄, ώρες 4 την εβδομάδα

α) Πλάτωνα Πρωταγόρας, από 11 Σεπτεμβρίου ως το τέλος Δεκεμβρίου, όπως στη Β΄ Ημερήσιου Λυκείου.

β) Σοφοκλή Αντιγόνη, από τον Ιανουάριο ως το τέλος του διδακτικού έτους, όπως στη Β΄ του Ημερήσιου Λυκείου.

Ο κ. Αδαμόπουλος εισηγείται το Α.Π. των Καλλιτεχνικών, της Κοσμογραφίας και των Μαθηματικών που έχουν ως εξής:

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Α΄ τάξη Γυμνασίου. Ώρες 1 - Ως έχει.

Β΄ τάξη Γυμνασίου. Ώρες 1: Το πρόγραμμα της Α΄ τάξης με συνθετότερα θέματα.

Γ΄ τάξη Γυμνασίου.

1.- Γεωμετρικό Σχέδιο: Απλές γεωμετρικές κατασκευές ακρίβειας. Στοιχειώδεις στερεογραφικές κατασκευές δύο ή τριών κατακόρυφων επιπέδων που τέμνονται κάθετα επό του οριζόντιου επιπέδου του εδάφους υπό σχε-
./.

διαστική γωνία 30/30 μοιρών. Επίσης απλές αξονικές κατασκευές επάλληλων κανονικών στερεών χωρίς μετρήσεις υπό σχεδιαστική γωνία. Συνιστάται η χρήση χρώματος, για να είναι οι κατασκευές παραστατικότερες.

2.- Σχεδιαστικές Προβολές: Εισαγωγή. Προβολικό επίπεδο, προβάλλουσα, προβολή. Συστήματα σχεδιαστικών προβολών-ορθή προβολή-πλάγια προβολή - οφθαλμική προβολή. Παράσταση αντικειμένων με προβολές. Όψεις διάφορες, όπως πρόσοψη, κάτοψη, πλάγιες όψεις.

3.- Προοπτική: Στοιχειώδεις ορισμοί. Γραμμές και επίπεδα εδάφους και ορίζοντα, οπτική γωνία, κύριο σημείο οράσεως, σημεία αποστάσεως, σημεία φυγής.

4.- Ελεύθερο σχέδιο: Ασκήσεις ελεύθερου σχεδίου και σκιαγραφίας "έκ του φυσικοῦ".

5.- Υλικά και Εργαλεία: Πινακίδια σχεδιάσεως, τρίγωνα σχεδίου, εργαλεία σχεδιάσεως ακριβείας. Σινική μελάνη, μαύρη και σε διάφορα χρώματα, υδροχρώματα.

Α' Λυκείου - Ως έχει.

ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑ

Β' ημερήσιου Λυκείου - Ως έχει

Γ' εσπερινού Λυκείου - Ως έχει

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ - Όρες 4 1/2

Π.Δ. 827/1979

I.- Σκοποί:

Ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας των Μαθηματικών είναι:

α) Η μεθοδική άσκηση του μαθητή στην ορθολογική σκέψη, στην ανάλυση, στην αφαίρεση, στη γενίκευση, στην εφαρμογή, στην κριτική και στις λογικές διεργασίες καθώς και η μύηση στη μαθηματική αποδεικτική διαδικασία.

β) Η γενικότερη πνευματική καλλιέργεια και η συμβολή στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του μαθητή, καθώς και τα Μαθηματικά αναπτύσσουν την παρατηρητικότητα, την προσοχή, τη δύναμη αυτοσυγκεντρώσεως, την επιμονή, την πρωτοβουλία, τη δημιουργική φαντασία, την πειθαρχημένη σκέψη.

και συμπεριφορά, καλλιεργούν το αίσθημα του ωραίου και του ηθικού και διαγαίρουν το κριτικό πνεύμα.

γ) Η ανάπτυξη ικανότητας για την ακριβή σύλληψη των εννοιών, των μεγεθών, των ιδιοτήτων και των σχέσεων μεταξύ τους και ιδιαιτέρως εκείνων που είναι απαραίτητες για την κατανόηση και επίλυση πραγματικών προβλημάτων της σύγχρονης ζωής και για την επαφή με τη σύγχρονη τεχνική οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα.

δ) Ο εθισμός των μαθητών στη διατύπωση των διανοημάτων με τη χαρακτηριστική στη μαθηματική γλώσσα τάξη, σαφήνεια, ακρίβεια, αυστηρότητα, λιτότητα και κομψότητα.

ε) Η κατανόηση του ρόλου των Μαθηματικών στους διάφορους τομείς της γνώσεως και η επαρκής προπαρασκευή των μαθητών για τη συνέχιση των σπουδών τους.

Ειδικότεροι σκοποί της διδασκαλίας των Μαθηματικών στο Λύκειο είναι

α) Να εμπεδώσει και να διευρύνει σε θεωρητικότερο επίπεδο γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές στο Γυμνάσιο.

β) Να μυήσει και να εξοικειώσει το μαθητή στη διαδικασία της μαθηματικής αποδείξεως και να του αναπτύξει "μαθηματική σκέψη".

γ) Να ασκήσει το μαθητή ώστε να χρησιμοποιεί τα Μαθηματικά όχι μόνο ως γνώση αλλά και ως μέθοδο σκέψεως και πράξεως στην καθημερινή πρακτική.

δ) Να φέρει το μαθητή σε επαφή με ποικίλα θέματα εφαρμογών των μαθηματικών που συνδέονται με τις άλλες Επιστήμες και τη σύγχρονη πραγματικότητα

II.- Διδακτέα ύλη:

A.- ΑΛΓΕΒΡΑ

Ώρες 3 ως τις 20 Ιανουαρίου

Ώρες 2 από τις 21 Ιανουαρίου

1.- Έννοιες από τη Μαθηματική Λογική και εφαρμογές.

Πρόταση και προτασιακός τύπος. Σύνολο αληθείας. Λογικές πράξεις. Προσοδείκτες. Ταυτολογία και αντίφαση. Μέθοδοι αποδείξεως. Επαγωγή. Εφαρμογές στη διατύπωση και απόδειξη μαθηματικών προτάσεων.

2.- Το σύνολο R των πραγματικών αριθμών ως αντιμεταθετικό σώμα.

./.

Οι βασικές πράξεις στο R . Αξιώματα στο $(R, +)$. Θεωρήματα που προκύπτουν άμεσα. Διερεύνηση εξισώσεως α' βαθμού. Εφαρμογές.

3.- Το R ως διατεταγμένο σώμα.

Τα αξιώματα διατάξεως στο R . Συμβιβαστότητα της διατάξεως με την πρόσθεση και τον πολλαπλασιασμό. Θεωρήματα που είναι άμεσες συνέπειες. Απόλυτη τιμή πραγματικού αριθμού. Ιδιότητες. Εφαρμογές. Δυνάμεις και διάταξη. Ανίσωση α' βαθμού με ένα άγνωστο.

4.- Πραγματικές συναρτήσεις.

Ορισμός συναρτήσεως γενικά. Πραγματική συνάρτηση. Περιορισμός και επέκταση των πραγματικών συναρτήσεων. Ίσες συναρτήσεις. Πράξεις στο σύνολο των πραγματικών συναρτήσεων. Ανάπτυγμα και παραγοντοποίηση. Ασκήσεις λογισμού με πολυώνυμα και ρητές συναρτήσεις. Εφαρμογές στη λύση εξισώσεων και ανισώσεων.

5.- Κυκλικές συναρτήσεις.

Τριγωνομετρικός κύκλος και βασικές κυκλικές συναρτήσεις. Τριγωνομετρικοί αριθμοί των τόξων 0° , 30° , 45° , 60° , 90° , 180° , 270° . Θεμελιώδεις σχέσεις μεταξύ των τριγωνομετρικών αριθμών του ίδιου τόξου. Σχέση μεταξύ τριγωνομετρικών αριθμών τόξων που έχουν άθροισμα ή διαφορά: 90° , 180° , 270° , 360° . Αναγωγή τόξου στο α' τεταρτημόριο. Ταυτότητες. Βασικές τριγωνομετρικές εξισώσεις.

6.- Ριζικά

Το αξίωμα κιβωτισμού στο R . Η ύπαρξη τετραγωνικής ρίζας για τους μη αρνητικούς. Βασικές ιδιότητες λογισμού των ριζικών. Δυνάμεις με ρητό εκθέτη.

7.- Εξισώσεις και ανισώσεις στο R .

Λύση της εξισώσεως β' βαθμού στο R . Άθροισμα και γινόμενο των ριζών. Εφαρμογές. Τροπή τριωνύμου σε γινόμενο. Πρόσημο του τριωνύμου β' βαθμού. Θέση πραγματικού αριθμού ως προς τις ρίζες τριωνύμου. Ανισώσεις β' βαθμού. Συστήματα γραμμικών εξισώσεων και απλές μορφές συστημάτων με εξισώσεις β' βαθμού.

./.

B.- ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ωρες 2

1.- Εισαγωγικές έννοιες

Αντικείμενο της θεωρητικής Γεωμετρίας. Αρχικές έννοιες. Σημείο, ευθεία, επίπεδο. Το επίπεδο ως βασικό σημειοσύνηλο. Ημιευθεία, ευθύγραμμο τμήμα, γωνία, πολύγωνο.

2.- Ευθύγραμμο τμήματα.

Ισότητα και ανισότητα ευθυγράμμων τμημάτων, Μέσο ευθυγράμμου τμήματος. Πράξεις με ευθύγραμμο τμήματα. Μέτρηση τμημάτων.

3.- Τόξα και γωνίες

Κύκλος και κυκλικός δίσκος. Χορδές και τόξα. Επίκεντρα γωνία. Ισότητα και ανισότητα τόξων. Πράξεις με τόξα και μέτρηση τόξων. Ισότητα και ανισότητα γωνιών. Διχοτόμος γωνίας. Διαδοχικές γωνίες. Πράξεις με γωνίες και μέτρηση γωνιών. Γωνίες κατακορυφήν. Ορθή γωνία και καθετότητα ευθειών. Γωνίες συμπληρωματικές και παραπληρωματικές.

4.- Τρίγωνο

Είδη τριγώνου. Διάμεσοι, διχοτόμοι, ύψη τριγώνου. Ισότητα τριγώνων. Κριτήρια ισότητας. Εξωτερική γωνία τριγώνου. Σύγκριση πλευρών ή γωνιών τριγώνου. Σύγκριση αντίστοιχων πλευρών ή γωνιών δυο τριγώνων. Ισότητα ορθογωνίων τριγώνων.

5.- Καθετότητα και παραλληλία ευθειών.

Μοναδικότητα καθέτου. Κάθετος και πλάγιες προς ευθεία. Δύο βασικοί γεωμετρικοί τόποι: η μεσοκάθετος ευθυγράμμου τμήματος και η διχοτόμος γωνίας. Παραλληλία ευθειών. Αίτημα του Ευκλείδη και συνέπειές του. Γωνίες παράλληλων ευθειών που τέμνονται από άλλες. Γωνίες με αντίστοιχες πλευρές παράλληλες ή κάθετες. Άθροισμα γωνιών τριγώνου.

6.- Παραλληλόγραμμα και Τραπεζίον.

Είδη παραλληλογράμμων. Βασικά θεωρήματα. Εφαρμογές. Το Τμήμα που συνδέει τα μέσα δύο πλευρών τριγώνου. Διαίρεση τμήματος σε ίσα τμήματα. Ορθογώνιο. Διάμεσος ορθογωνίου τριγώνου που αντιστοιχεί στην υποτείνουσα. Ρόμβος. Τετράγωνο. Τραπεζίον. Ισοσκελές τραπέζιο.

7.- Σχετικές θέσεις ευθειών και κύκλων.

Χορδές και αποστήματα. Σχετικές θέσεις ευθείας και κύκλου. Εφαπτομένη κύκλου. Σχετικές θέσεις δύο κύκλων. Κοινές εφαπτόμενες κύκλων.

8.- Εγγεγραμμένα και περιγεγραμμένα σχήματα.

Εγγεγραμμένη γωνία. Γωνία που σχηματίζεται από χορδή και εφαπτομένη. Η έννοια του κανονικού πολυγώνου. Γενικές ιδιότητες κανονικών πολυγώνων. Ιδιότητες εγγεγραμμένων και περιγεγραμμένων σε κύκλο τετραπλεύρων.

9.- Γεωμετρικές κατασκευές και γεωμετρικοί τόποι.

Βασικές γεωμετρικές κατασκευές. Αναλυτική και συνθετική μέθοδος. Βασικοί γεωμετρικοί τόποι. Κατασκευές με χρησιμοποίηση των γεωμετρικών τόπων.

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

A.- ΑΛΓΕΒΡΑ - Ώρες 3

1.- Πολυωνυμικές εξισώσεις.

Συναρτήσεις. Πραγματικές συναρτήσεις. Η Πολυωνυμική συνάρτηση. Πρόξεις με συναρτήσεις. Συναρτήσεις και εξισώσεις. Πολυωνυμική εξίσωση. Λύση πολυωνυμικής εξίσωσης με παραγοντοποίηση. Ρητές ρίζες πολυωνυμικής εξίσωσης. Σχήμα HORNER. Πολυωνυμικές εξισώσεις ειδικής μορφής και εξισώσεις που ανάγονται σε πολυωνυμικές.

2.- Μελέτη βασικών πραγματικών συναρτήσεων.

Συστήματα αναφοράς. Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (επαναλήψεις). Γραφική παράσταση συνάρτησης. Γραφική παράσταση της f με $f(x) = ax$. Συντελεστής διευθύνσεως ευθείας. Αλλαγή συστήματος αναφοράς. Μονοτονία συνάρτησης. Λόγος μεταβολής συνάρτησης. Μελέτη της συνάρτησης f με $f(x) = ax + b$. Συνθήκες παραλληλίας και καθετότητας ευθειών. Συνάρτηση μονότονη κατά διαστήματα. Μέγιστο και ελάχιστο συνάρτησης. Άρτια, περιττή, περιοδική συνάρτηση. Μελέτη των συναρτήσεων: $x \rightarrow \frac{a}{x}$, ax^2 , $ax^2 + bx + \gamma$. Μελέτη τριγωνομετρικών συναρτήσεων. Γραφική λύση εξίσωσης και ανίσωσης.

3.- ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΑ

Συνημίτονο, ημίτονο και εφαπτομένη αθροίσματος και διαφοράς δυο τόξων. Σχέση των τριγωνομετρικών αριθμών ενός τόξου με τους τριγωνομετρικούς αριθμούς του διπλασίου τόξου. Μετασχηματισμός αθροίσματος και διαφοράς τριγωνομετρικών αριθμών σε γινόμενο και αντιστρόφως. Εφαρμογές στη λύση τριγωνομετρικών εξισώσεων. Νόμος ημιτόνων. Νόμος συνημιτόνων. Επίλυση τριγώνων. Εφαρμογές.

4.- Πρόοδος

Η έννοια της ακολουθίας. Γραφική παράσταση ακολουθίας. Ακολουθίες που ορίζονται επαγωγικά. Μονότονες ακολουθίες. Αριθμητική πρόοδος. Μονοτονία αριθμητικής πρόοδου. Άθροισμα n διαδοχικών όρων αριθμητικής πρόοδου. Γεωμετρική πρόοδος. Μονοτονία γεωμετρικής πρόοδου. Άθροισμα n πρώτων όρων γεωμετρικής πρόοδου. Ακολουθίες με όριο l μηδέν. Ακολουθίες με όριο πραγματικό αριθμό. Άθροισμα των απείρων όρων γεωμετρικής πρόοδου με λόγο λ , όταν $|\lambda| < 1$.

5.- Η εκθετική και η λογαριθμική συνάρτηση.

Η έννοια της δυνάμεως με εκθέτη ρητό ή άρρητο αριθμό. Η εκθετική συνάρτηση. Ιδιότητες στοιχειώδους μελέτης της εκθετικής συνάρτησης. Εφαρμογές στη λύση εκθετικών εξισώσεων και συστημάτων. Η λογαριθμική συνάρτηση. Στοιχειώδους μελέτη της λογαριθμικής συνάρτησης. Ιδιότητες των λογαρίθμων. Εφαρμογές στη λύση λογαριθμικών εξισώσεων και συστημάτων.

6.- Τοπική μελέτη συνάρτησης

Όριο συνάρτησης και ιδιότητες ορίου. Συνέχεια συνάρτησης. Η έννοια της παραγώγου. Κινηματική και γεωμετρική σημασία της παραγώγου. Παραγώγος βασικών συναρτήσεων. Εφαρμογές των παραγώγων, μονοτονία ακρότατα συνάρτησης.

B.- ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ - Π.Δ. 922/1980 και Π.Δ. 736/1982

Όρες 2

1.- Λόγοι και αναλογίες

Λόγος δύο ευθυγράμμων τμημάτων. Αναλογία ευθυγράμμων τμημάτων.

Ιδιότητες. Θεώρημα του Θαλή. Κατασκευή τέταρτης αναλόγου τριών δεδομένων ευθυγράμμων τμημάτων. Θεώρημα διχοτόμου γωνίας ενός τριγώνου. Διαίρεση ευθυγράμμου τμήματος εσωτερικώς και εξωτερικώς σε δεδομένο λόγο.

2.- Ομοιότητα.

Όμοια ευθύγραμμα σχήματα. Κριτήρια ομοιότητας τριγώνων. Δεόμη ευθειών. Το πυθαγόρειο θεώρημα και οι συνέπειες του. Βασικές σχέσεις μεταξύ πρωτευόντων ή δευτερευόντων στοιχείων ενός τριγώνου. Βασικές γεωμετρικές κατασκευές που στηρίζονται στις προηγούμενες μετρικές σχέσεις. Δύναμη σημείου ως προς κύκλο. Κατασκευή των ριζών δευτεροβάθμια εξισώσεως. Διαίρεση ευθυγράμμου τμήματος σε μέσο και άκρο λόγο.

3.- Κανονικά πολύγωνα.

Εγγραφή και περιγραφή κανονικού πολυγώνου σε κύκλο. Βασικές σχέσεις μεταξύ των στοιχείων κανονικού πολυγώνου. Μήκος κύκλου.

4.- Εμβαδά.

Η έννοια του εμβαδού. Τα εμβαδά των ευθυγράμμων σχημάτων: ορθογωνίου, παραλληλογράμμου, τριγώνου, τραπέζιου. Εμβαδόν κανονικού πολυγώνου και κύκλου. Λόγος των εμβαδών δύο τριγώνων που έχουν δύο γωνίες ίσες ή παραπληρωματικές. Λόγος των εμβαδών δύο όμοιων πολυγώνων.

5.- Ευθείες και επίπεδα στο χώρο.

Καθορισμός επιπέδου. Ευθεία πλάγια ή κάθετη προς επίπεδο. Γωνία ευθείας και επιπέδου. Ευθεία παράλληλη προς επίπεδο. Παράλληλα επίπεδα. Δίεδρη γωνία. Καθετότητα επιπέδων. Ασύμβαστες ευθείες. Κοινή κάθετος δύο ασύμβατων ευθειών.

6.- Πολύεδρα και στερεά εκ περιστροφής.

Πολύεδρο, τετράεδρο, πυραμίδα, πρίσμα, Παραλληλεπίπεδο. Ορισμοί και βασικές ιδιότητες. Κύλινδρος, κώνος, σφαίρα. Ορισμοί και βασικές ιδιότητες.

ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΛΥΚΕΙΟ

Α' τάξη

Α.- ΑΛΓΕΒΡΑ - Όρες 2

Οι ενότητες 1, 2, 3, 4, 5, 6 της 'Αλγεβρας της Α' τάξης του ημερήσιου Λυκείου.

./.

Β.- ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ - Ώρες 1

Οι ενότητες 1,2,3,4,5,6,7 της Γεωμετρίας της Α' τάξης του ημερήσιου Λυκείου.

Β' τάξη

Α.- ΑΛΓΕΒΡΑ, Ώρες 2

Η ενότητα 7 της 'Αλγεβρας της Α' τάξης και οι ενότητες 1,2,3 της 'Αλγεβρας της Β' τάξης του ημερήσιου Λυκείου.

Β.- ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ, Ώρες 2

Οι ενότητες 8 και 9 της Γεωμετρίας της Α' τάξης και οι ενότητες 1,2,3,4 της Γεωμετρίας της Β' τάξης του ημερήσιου Λυκείου.

Γ' τάξη

Α.- ΑΛΓΕΒΡΑ, Ώρες 2

Οι ενότητες 4,5,6 της 'Αλγεβρας της Β' τάξης του ημερήσιου Λυκείου.

Β.- ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ, Ώρες 1

Οι ενότητες 5 και 6 της Γεωμετρίας της Β' τάξης του ημερήσιου Λυκείου.

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος εισηγείται τα εξής: Παραμένει το ίδιο που ισχύει ως τώρα και για φέτος, σχολικό έτος 1983-84, τόσο στο ημερήσιο όσο και στο εσπερινό Λύκειο.

Ο κ. Παπασημακόπουλος εισηγείται τα εξής Α.Π.

Χημεία Α' Εσπερινού Λυκείου και Α' Ημερήσιου Λυκείου

Ιστορική εξέλιξη της Χημείας. Φυσικά και Χημικά φαινόμενα. Σύσταση της ύλης. Νόμοι της Χημείας. Ατομική και μοριακή θεωρία. Οι τρεις φυσικές καταστάσεις της ύλης. Διαλύματα. Σύμβολα στοιχείων - Χημικοί τύποι - Χημικές εξισώσεις. Χημική συγγένεια - Σθένος - Ρίζες. Υδρογόνο - Οξυγόνο - Όζον - Νερό - Υπεροξειδίο του υδρογόνου. Αλογόνα

Υδραλογόνα

Θείο και ενώσεις του. Άζωτο - Φωσφόρος - Άνθρακας - Πυρίτιο - Βόριο

ΧΗΜΕΙΑ Β' Εσπερινού

Η ύλη της Χημείας της Β' Λυκείου θα περιλάβει και την Οργ. Χημεία της Γ' Εσπερινού.

Κατάταξη των στοιχείων - Περιοδικό σύστημα. Σύγχρονη ατομική θεωρία. Θεωρία της ηλεκτρολυτικής διασπάσεως - Ηλεκτρόλυση, νόμοι της

Οξεία - Βάσεις - Άλατα

Γενικά για τα μέταλλα και τα κράματα.

Νάτριο-Κάλιο-Μαγνήσιο-Ασβέστιο-Αργίλιο-Κασσίτερος-Μόλυβδος-Χαλκός-

Άργυρος-Χρυσός-Ψευδάργυρος-Υδράργυρος-Χρώμιο-Μαγγάνιο-Σίδηρος-Νικέλιο-Κοβάλτιο-Λευκόχρυσος-Ράδιο-Θυράνιο

ΦΥΣΙΚΗ Α' Λυκείου ημερησίου

Όπως στο διάταγμα 826/23-10-1979

ΦΥΣΙΚΗ Β' Λυκείου

Στατικός ηλεκτρισμός: ηλ. φορτίο. Νόμος COLOMB. Ηλεκτρικό πεδίο.

Δυναμικό. Φύση του ηλεκτρισμού. Χωρητικότητα αγωγού - Πυκνωτές.

Συνεχές ηλ. ρεύμα: Νόμος του OHM - ένταση - διαφορά δυναμικού, αντίστο

ση, συνδεσμολογίες αντιστάσεων. Ενέργεια ηλ. ρεύματος - Εφαρμογές.

Κλειστό κύκλωμα. Σύνδεση γεννητριών.

Μαγνητισμός: Ιδιότητες μαγνήτου κτλ. όπως η ύλη της Γ' εσπερινού λυκει

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΩΛΟΓΙΑ-ΟΙΚ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Καμία μεταβολή στο Αναλ. Πρόγραμμα

Β' ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ: " " " "

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΣΠ. ΒΙΟΛΟΓΙΑ: " " " "

ΦΥΣΙΚΗ Α' ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ - ώρες 2

Όπως στο 826 Διάταγμα/23-10-1979

ΦΥΣΙΚΗ Β' ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ - ώρα 1

Όπως στο 921 Διάταγμα/6-10-1980

ΦΥΣΙΚΗ Γ' ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ

Μαγνητισμός: Ιδιότητες μαγνητών. Μαγνητικά πεδία. Μαγνητική κατάταξη υλικών. Μαγνητικό πεδίο της γης.

Ηλεκτρομαγνητισμός: Μαγνητικό πεδίο ρεύματος, Νόμος BIOT-SAVART.

Μαγνητικό πεδίο διαφόρων ρευματοφόρων αγωγών. Επίδραση μαγνητικού πεδίου σε ρεύμα. Νόμος LAPLACE.

1.- Επαγωγικά ρεύματα

Επαγωγή - αμοιβαία επαγωγή - αυτεπαγωγή - εφαρμογές.

2.- Εναλλασσόμενα ρεύμα - μετασχηματιστές.

3.- Αρμονική ταλάντωση (Αμείωτη-φθίνουσα-εξαναγκασμένη-φθίνουσα)

4.- Κύματα-είδη κυμάτων-ιδιότητες. Ηλεκτρικές ταλαντώσεις. Ηλεκτρομαγνητικά κύματα. Το φως ως κύμα. Φάσματα (Έκπομπή - απορροφήσεως) Φωταύγεια. Χρώμα του ουρανού.

5.- Αγωγιμότητα των στερεών. Αγωγιμότητα αερίων. Αγωγιμότητα στο κενό. Εφαρμογές. Ακτίνες

6.- Συστήματα εκπομπής στους δέκτες ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων (ραδιοφωνο-τηλεόραση, ραντάρ).

7.- Ατομική Φυσική.

ΧΗΜΕΙΑ Γ' ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ - 1/2 ώρες

Οργανική Χημεία

Το πλήθος των οργανικών ενώσεων. Σύσταση των οργανικών ενώσεων. Κατάταξη - Ονοματολογία.

Κορεσμένοι υδρογονάνθρακες - Ακόρεστοι υδρογονάνθρακες.

Αλκοόλες - Αιθέρες - Καρβονυλικές ενώσεις - Καρβονικά οξέα

Αμινοξέα - πρωτεΐνες. Υδατάνθρακες - Αρωματικές ενώσεις - ύλες

Υδροαρωματικές ενώσεις - Αλκαλοειδή - Βιταμίνες - ορμόνες - ένζυμα

Χημειοθεραπεία - Εντομοκτόνα - Συνθετικές υφαντικές ύλες -

Πλαστικά - Τεχνητές ύλες - Ρητίνες.

Το Τμήμα αποφασίζεται ομόφωνα να προωθηθούν τα Α.Π. στη Δ/νση Εφαρμογής Προγράμμάτων Μ.Ε.

Ο Πρόεδρος

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαχαφωνίτου

Πρόξη 107/1983

Σήμερα, 9 Δεκεμβρίου 1983, ημέρα Παρασκευή και ώρα 11.30 πρωινή, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

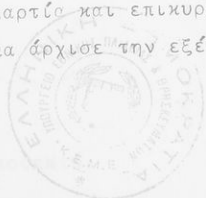
Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημοκόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδ. Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, Ν. Βαρουχάκης, Α. Αδαμόπουλος, Κυρ. Κατσιμάνης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Διαδικασία κρίσης του διδ. βιβλίου, Μαθηματικά ΙΙ, Γ' Λυκείου, τεύχος β'.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανατύπωση βιβλίων. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 3ο - Α.Π. και διδακτικά βιβλία ΕΠΟΛΥ. Εισηγητής Φ. Κακριδής.
- ΘΕΜΑ 4ο - Ρύθμιση της διδασκαλίας της Ιστορίας δέσμης (γ' και δ'). Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Εισαγωγή της Βυζ. Μουσικής στα σχολεία. Εισηγητής Κ. Φούσκας.
- ΘΕΜΑ 6ο - Συμπλήρωση της πράξεως αριθμ. 98/83 του Τμήματος Μ.Ε. Εισηγητής Φ. Βώρος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Προτάσσεται το 3ο θέμα.

Ο κ. Φ. Κακριδής λέγει: Σε μια μεγάλη συζήτηση που είχα με τον Υπουργό διηγήθηκα την ως τώρα πορεία του θέματος του ΕΠΟΛΥ στο Τμήμα και υπογράμμισα ότι αν και το Τμήμα έχει όλη την καλή διάθεση να βοηθήσει στην προσπάθεια του Υπουργείου, η συμμετοχή μας δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι η διαδικασία κινήθηκε έξω από τα πλαίσια του ΚΕΜΕ με μόνη τη συμμετοχή ενός μέλους του Τμήματος, του κ. Σακκά. Χωρίς καθόλου να δεσμεύσω το Τμήμα στις αποφάσεις του, παρακάλεσα να μας σταλεί μια ολοκληρωμένη πρόταση για το προκαταρκτικό στάδιο της προετοιμασίας των Α.Π. που θα μπορούσαμε να την εγκρίνουμε περιμένοντας αργότερα να μελετήσουμε στην ουσία τους τις προτάσεις των σχετικών Ομάδων Εργασίας. Αυτό και έγινε, με ταχύτατο ρυθμό, γιατί οι ημερομηνίες τρέχουν. Σας διαβάζω το σχετικό έγγραφο αριθμ. 12902 | 8.12.83 του Υπουργού (επισυνάπτεται). Ύστερα από αυτό προτείνω την ακόλουθη απόφαση: "Το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ (α) εκφράζει τη λύπη του που η περιορισμένη ως τώρα συμμετοχή του στο σχεδιασμό του ΕΠΟΛΥ δεν του επιτρέπει να εξετάσει σε βάθος την ουσία των προτάσεων που περιέχει το έγγραφο· (β) διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η σύνθεση των Ομάδων εργασίας που προτείνονται εγκαινιάζει μια ουσιαστικότερη συμμετοχή του ΚΕΜΕ στον προγραμματισμό του ΕΠΟΛΥ· και (γ) επιφυλάσσεται να μελετήσει σε βάθος και να γνωμοδοτήσει για τα σχέδια Α.Π. που θα προετοιμάσουν οι αντίστοιχοι Ο.Ε., μόλις υποβληθούν. Στο μεταξύ και στην επιθυμία του να βοηθήσει στις ανανεωτικές προσπάθειες του Υπουργείου το Τμήμα υιοθετεί τις προτάσεις που περιέχονται στο υπουργικό έγγραφο".

Ακολούθησε ψηφοφορία.

ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΝΑΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΝΑΙ
Σακκάς	ΝΑΙ
Κακριδής	ΝΑΙ

Η εισήγηση του κ. Κακριδή, γίνεται ομόφωνα αποδεκτή.

./.

Προτάσσεται το 4ο θέμα. Ο κ. Βώρος λέγει:

A) 1.- Όπως είναι γνωστό από τις 4 ώρες διατίθεται μία για Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές και διατίθενται άλλες τρεις για Ιστορία από τις πηγές. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις ο ρυθμός διδασκαλίας είναι αργός στο πρώτο βιβλίο, γοργότερος στο δεύτερο.

2.- Εισηγούμαι (και η Ομάδα Ιστορίας ομοφωνεί), ωστόσο φτάσει στα σχολεία και το β' τεύχος της Ιστορίας από τις Πηγές, να δοθεί στους καθηγητές ενθάρρυνση να διαθέτουν ώρες για την προώθηση της διδασκαλίας της Εισαγωγής στις Ιστορικές Σπουδές (εφόσον έχουν πλησιάσει στο τέλος του άλλου βιβλίου).

B) 1.- Το β' τεύχος περιλαμβάνει δύο κεφάλαια:

Οι Κοινότητες κατά την Τουρκοκρατία.

Ο Μικρασιατικός Πόλεμος.

2.- Τα θέματα αυτά είναι επιστημονικά ασύνδετα μεταξύ τους και διδακτικά αυθυπόστατα.

3.- Το α' θέμα είχε χαρακτηριστεί επιστημονικά όρθιο και διδακτικά δύσκαμπτο. Το β' είχε χαρακτηριστεί διδακτικά πιο ενδιαφέρον και είναι επιπλέον βιβλιογραφικά πολύ πιο γνωστό.

4.- Για τους παραπάνω λόγους και για να δοθεί χρόνος περισσότερος στους διδάσκοντες να ετοιμαστούν για το θέμα Κοινότητες, προτείνω να διδαχτεί πρώτα το κεφάλαιο Μικρασιατικός Πόλεμος. Η Διοίκηση να ενημερώσει σχετικά τους καθηγητές.

Σημειώνω με την ευκαιρία ότι το τεύχος αυτό θα έχει εκτυπωθεί και βιβλιοδοτηθεί ως τις γιορτές των Χριστουγέννων.

Τα παρόντα μέλη της Ομάδας Ιστορίας συμφωνούν με την πρόταση αυτή.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Προτάσσεται το 6ο θέμα. Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Για λόγους νομο-
τυπικής διαδικασίας εισηγούμαι να γίνει η ακόλουθη προσθήκη στην πράξη
98/1983 θέμα 5ο: "Η ανάθεση φιλοτέχνησης χαρτών στην κ. Κυριακή Κύρου
να γίνει σύμφωνα με το Ν.Δ. 749/1970 άρθρο 7. Η προβλεπόμενη από το
νόμο τριμελής επιτροπή να απαρτίζεται από τους: Γ. Σουρμελή, Πρόεδρο
του ΟΕΔΒ, Ανδρέα Ράθωση, διευθύνοντα σύμβουλο του ΟΕΔΒ και Φώτη Μαρκό-
πουλο της Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων (με αναπληρωματικά μελη
τις: Κων/να Φίλη και Παναγιώτα Χάρη, της Υπηρεσίας εκδόσεων του ΟΕΔΒ).

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Προτάσσεται το 2ο θέμα.

Ο κ. Κακριδής λέγει: Το Υπουργείο βιάζεται φέτος πολύ να εξασφαλίσει έγκαιρα τα διδακτικά βιβλία της επόμενης σχολικής χρονιάς και μας παρακαλεί (σε Υπουργικό επίπεδο να δώσουμε εντολή ανάπτυψης για τα Α' τεύχη, ακόμα και αν δεν έχουμε δει το δεύτερο. Με τη σειρά μου παρακαλώ τους υπεύθυνους να αντιμετωπίσουν και αυτή τη δυνατότητα, χωρίς γι' αυτό να παραβλέψουν την ουσία του έργου μας.

Ύστερα από εισήγηση του κ. Κακριδή το Τμήμα αποφασίζει να σταλεί για ανάπτυψη από τον ΟΕΔΒ το βιβλίο της Γ' Λυκείου "Πολιτική Οικονομία" με τις διορθώσεις που έγιναν από τους συγγραφείς, την Ο.Ε. του κ. Κακριδή και τον κ. Β. Θεοδωρακόπουλο.

Ο κ. Βώρος λέγει: Για το βιβλίο "Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις πηγές" προτείναμε αρκετές βελτιώσεις πέρυσι και έγιναν. Τώρα έχουμε επισημειώσει μερικές ακόμη δευτερεύουσες βελτιώσεις. και εισηγούμαι την ανάπτυψη του βιβλίου (τεύχους) για τους μαθητές γ' λυκείου (δέσμης γ', δέσμης δ') κατά το σχολικό έτος 1984-85.

Κανονικά το τεύχος τούτο πρέπει να ενοποιηθεί με το συμπληρωματικό του (τεύχος β') που αυτή την ώρα τυπώνεται. Μόλις αυτό το β' τεύχος τυπωθεί θα σπεύσουμε να προτείνουμε την ανάπτυψή του (με τις αναγκαίες βελτιώσεις) ώστε να γίνει ενδεχόμενα έγκαιρη ενοποίηση των δύο τευχών σε ενιαίο βιβλίο.

Επίσης το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα εισήγηση του κ. Φ. Βώρου να σταλεί στον ΟΕΔΒ για ανάπτυψη το Α' τεύχος της Ιστορίας από τις πηγές, με τις διορθώσεις που θα καταθέσει.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο κ. Φούσκας λέγει: Με το έγγραφο αριθμ. πρωτ. Γ2/3654/22-11-1982 της Δ/νσεως Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ διαβιβάζεται στο ΚΕΜΕ υπόμνημα (χωρίς χρονολογική ένδειξη) του καθηγητή της Βυζαντινής Μουσικής κ. Βασ. Καυκόπουλου προς τον Υφυπουργό Εθν. Παιδείας κ. Π. Μώραλη, το οποίο ως ένα σημείο αφορά το μάθημα της Μουσικής που διδάσκεται στα σχολεία και κατά το υπόλοιπο μέρος του αφορά τη μουσική παιδεία γενικά.

Συγκεκριμένα ο κ. Βασ. Καυκόπουλος θέτει τα εξής θέματα-αιτήματα:

- 1) Την εισαγωγή ως "κύριου μαθήματος, και για 2-3 ώρες την εβδομάδα, της ελληνικής Μουσικής (δηλαδή της πατρώας μας Βυζαντινής Μουσικής) στα σχολεία τόσο της Δημοτικής όσο και της Μέσης Εκπαίδευσης προ πάντων".
- 2) Το διορισμό "στα Γυμνάσια και τα Λύκεια διπλωματούχων καθηγητών της Βυζαντινής (=Ελληνικής) Μουσικής, που τα διπλώματά τους να είναι επικυρωμένα από το Υπουργείο Πολιτισμού".
- 3) Την "ίδρυση Ανωτάτης Εθνικής Ακαδημίας Ελληνικής (=Βυζαντινής) Μουσικής", η οποία να είναι ανεξάρτητη σχολή. Ο κ. Καυκόπουλος προτείνει και επιτροπή μελέτης του ζητήματος αυτού.
- 4) Τη "χωρίς εξετάσεις παρακολούθηση μαθημάτων στα ΑΕΙ (Θεολογία ή Πόντειο ή Παιδ. Επιστήμες) από τους καθηγητές της Μουσικής (Ευρωπαϊκής και Βυζαντινής)".
- 5) Το "διορισμό και καθηγητών της Βυζαντινής Μουσικής, εκτός από το διορισμό καθηγητών της Ευρωπαϊκής, στις Ακαδημίες και τις Θεολογικές Σχολές".

Για όλα αυτά τα θέματα ο κ. Β. Καυκόπουλος έχει την επιχειρηματολογία του (διαβάζονται από τον Εισηγητή αποσπάσματα του υπομνήματος) και δηλώνει ότι είναι πρόθυμος και έτοιμος να βοηθήσει και ο ίδιος, χωρίς αμοιβή, για την υλοποίησή τους.

Ο κ. Υφυπουργός παρακαλεί να έχει τη γνωμοδότησή μας για τις προτάσεις του κ. Β. Καυκόπουλου.

Από τις 5 προτάσεις, τις οποίες διατυπώνει ο κ. Καυκόπουλος, μόνο μια, η πρώτη, εμπίπτει - κατά τη γνώμη μου - στις αρμοδιότητες του ΚΕΜΕ

./.

Πρόκειται για την πρόταση εισαγωγής "ως κύριου μαθήματος, και για 2-3 ώρες την εβδομάδα" της Βυζαντινής Μουσικής στη Δημοτική και τη Μέση Εκπαίδευση. Στην περίπτωση αυτή ο κ. Καυκόπουλος προτείνει νέα Α.Π. του μαθήματος.

Η γνώμη μου στο θέμα αυτό συνοψίζεται στα εξής:

Αν το μάθημα της Μουσικής παραμείνει όπως τώρα διδασκείται και μο-
νωρο στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου και την Α' Λυκείου, τότε δεν μπο-
ρεί να γίνει καμιά συζήτηση για υλοποίηση της προτάσεως του κ. Καυκό-
πουλου, αφού η μια ώρα σε κάθε τάξη μόλις επαρκεί για να διδαχτούν ε-
λάχιστα στοιχεία της Μουσικής.

Αν οι πληροφορίες για παροχή - μελλοντική - περισσότερης μουσικής
παιδείας στα σχολεία εκφράζουν σωστά τη βούληση της Ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ,
θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η πρόταση του κ. Καυκόπουλου, έστω μερικά.
Στην περίπτωση αυτή πρέπει να γίνει συνεννόηση του ΚΕΜΕ με το ΥΠΕΠΘ.

Θεωρώ πάντως την εισαγωγή της Βυζαντινής Μουσικής στο μάθημα
"Μουσική" των σχολείων μας πολλαπλά χρήσιμη και εξίσου δικαιούμενη να
διδαχτεί συστηματικά, γιατί έχει με το μέρος της την ελληνική μουσική
παρόδοση και την ελληνική πραγματικότητα που επικρατεί ιδιαίτερα στην
επαρχία στο χώρο της μουσικής αγωγής και προσφοράς. Πιστεύω εξάλλου
ότι η προσδοκία για την παραχώρηση μεγαλύτερου μέρους των Ω.Π. της Γε-
νικής Εκπαιδύσεως στα μαθήματα που εμφανίζονται τώρα ως "φτωχοί συγ-
γενείς" (Μουσική, Οικ. Οικονομία, Καλλιτεχνικά και άλλα συναφή) δε θα
αργήσει να πραγματοποιηθεί, γιατί η περιθωριοποίηση των μαθημάτων αυτών
στα εκπαιδευτικά προγράμματα διαφόρων χωρών ήταν ένα τεράστιο παιδαγω-
γικό λάθος, πο νέχει κιόλας δυσάρεστες συνέπειες.

Οι υπόλοιπες προτάσεις του κ. Καυκόπουλου, αξιολογες καθεαυτές,
πάχ υπάγονται - νομίζω - στις αρμοδιότητες άλλων φορέων.

Το Τμήμα επιφυλάσσεται να συζητήσει το σοβαρότατο αυτό θέμα της
Μουσικής στο πλαίσιο μιας γενικότερης προσπάθειας που ήδη έχει αρχίσει
στη Μ.Ε.

Η συζήτηση για το 1ο θέμα αναβλήθηκε. Ο Πρόεδρος ορίζει συνεδρία
τη Δευτέρα και ώρα 9.00 με θέματα που ίσως δε θα ανακοινωθούν έγκαιρα.
Ανάμεσά τους πιθανότατα θα είναι και η κρίση του β' τεύχους Φυσικής Γ'

Λυκείου και των Μαθηματικών Ι (Ανάλυση).

Ο Πρόεδρος

Φ. Κακριδής

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφονίτου

Δ. Ζαραφωνίτου

ΠΡΑΞΗ 108/1983

Σήμερα, 12 Δεκεμβρίου 1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ Συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Δ. Τομπαΐδης, Κυρ. Κατσιμάνης, Α. Αδαμόπουλος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Διαδικασία κρίσης του διδ. βιβλίου, Μαθηματικά Ι, Γ' Λυκείου. Ανάλυση.
- ΘΕΜΑ 2ο - Κρίση β' τεύχους Φυσικής Γ' Λυκείου (1,2 δέση).
- ΘΕΜΑ 3ο - Κρίση για τη χρησιμότητα του βιβλίου της κ. Κίρας Σίνου "Στην πόλη του Αι-Δημήτρη". Εισηγητής Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Α.Π. του μαθήματος των Θρησκευτικών Γυμνασίου-Λυκείου και ανάθεση συγγραφής βιβλίου Γ' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Κακριδή.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

Προτάσσεται το 2ο θέμα.

Στη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκαν η κ. Π. Ευθυμίου, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου, κ. Νταϊλιάνη, Καθηγήτρια Μ.Ε. και ένας από τους συγγραφείς του βιβλίου, ο κ. Αντωνίου.

Η κ. Ευθυμίου παίρνοντας το λόγο, εξέθεσε τις απόψεις της (επισυνάπτονται)*.

Στη συνέχεια η κ. Νταϊλιάνη θέτει υπόψη του Τμήματος τις απόψεις του κ. Αντωνίου και τις δικές της:

" Τα μέλη της επιτροπής Ν. Αντωνίου και Κ. Νταϊλιάνη εξέτασαν το βιβλίο της Γ' Λυκείου και σε μια σειρά συναντήσεων που είχαν με τους συγγραφείς συζήτησαν τις παρατηρήσεις τους. Οι συγγραφείς δέχτηκαν τις περισσότερες από αυτές έκαναν τις αλλαγές και εξετάστηκαν από κοινού τα νέα κείμενα και οι ασκήσεις με τις λύσεις τους. Μετά από τη διαδικασία αυτή τα μέλη της επιτροπής κρίνουν ότι το βιβλίο πληρεί σε πολύ μεγάλο βαθμό τους σκοπούς για τους οποίους γράφτηκε.

Υπήρχε η σκέψη από τους συγγραφείς να γραφεί ένα τελευταίο κείμενο στο οποίο θα αναφερόταν οι προοπτικές της Φυσικής. Το κείμενο δεν δόθηκε στην τελική του μορφή στην επιτροπή και ως προς αυτό μόνο διατηρεί μια επιφύλαξη.

ΘΕΜΑ 1ο

Στη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκαν δύο από τα μέλη της επιτροπής κρίσεως οι κ.κ. Ι. Σπηλιώτης και Σ. Δρούγκας, οι οποίοι θέτουν υπόψη του Τμήματος έκθεση κρίσης για το διδ. βιβλίο, Μαθηματικά Ι, Γ' Λυκείου:

* Βλέπε σελίδα 2α

ΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΥΣΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΤΟΜΕΑΣ Α'
ΦΥΣΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ
ΝΟΣ 104 - ΑΘΗΝΑΙ (144) - ΤΗΛ.: 3611.927

Θμ. Πρωτ. 109.....

Αθήνα, 16. Δεκεμβρίου 1983

Ο Σ

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας
Θρησκευμάτων
Εκπαιδευτικό Συμβούλιο Κ.Ε.Μ.Ε.

Πρ. Πρόεδρε,

Ως μέλος της Επιτροπής Κρίσεως του δευτέρου τόμου Φυσικής της
Σμης Γ' Δυκείου θα επιθυμούσα να αναφέρω τα εξής:

Σχετικώς προς το Α' μέρος αναφερόμενο στην θερμοδυναμική έχω
εκφράσει την γνώμη μου σε προηγούμενη συνεδρίαση του Κ.Ε.Μ.Ε. της 4-11-83
η ύλη θέλει πολλές διορθώσεις. Υπάρχουν ασάφειες πολλές και
έπει να γίνει ανακατανομή της ύλης. Τα υπέδειξα στους συγγραφείς
του παρελθόντος Νοεμβρίου 1983 αλλά δεν ήλθαν να με πληροφορή-
ουν εάν επραγματοποίησαν τα προταθέντα υπ' εμού. Ως έχει το μέρος της
θερμοδυναμικής δεν είναι δυνατόν να εκδοθεί κατά την γνώμη μου.

Μετέπειτα το αρμόδιο γραφείο του Υπουργείου μου παρέδωσε τα
όλοιπα 3 μέρη:

- 1) Περιοδικές κινήσεις-Κύματα
- 2) Ατομική-Πυρηνική Φυσική
- 3) Ειδική θεωρία σχετικότητας

Στο πρώτο μέρος υπάρχουν ασάφειες και ανακρίβειες στις ταλ-
ώσεις (σύγκριση με κύκλωμα LC), στην δυναμική ενέργεια του ατό-
ου δεν αναφέρεται η κβάντωση ενεργείας, στις φθίνουσες περιοδικές
κλιντώσεις γίνεται λαναθασμένη σύγκριση της εκθετικής μειώσεως πλά-
ους με εκθετική μεταβολή τάσεως πυκνωτού και διασπάσεως πυρήνων
επίσης και στο συντονισμό (γέφυρα κ.λ.π.). Αναφέρονται δύσκολα
παραδείγματα περιστροφής ατόμου κ.λ.π. (Μοριακή Φυσική) ως επίσης
και στα διακροτήματα. Στην Κυματική υπάρχουν ωρισμένα λάθη στους
ορισμούς και στα αποτελέσματα.

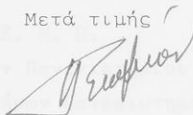
- 26 -

Στο δεύτερο μέρος υπάρχουν ωρισμένες ανακρίβειες κυρίως στην ισοβολία μέλανος σώματος, φωτόνια, διέγερση ατόμων, αλληλεπίδραση ονίων με ύλη και κυρίως LASER (δεν αναφέρονται οι μετασταθείς αστάσεις) και στο πείραμα Louis de Broglie ωρισμένες ερωτήσεις προβλήματα δεν είναι απλά.

Στο τρίτο μέρος δεν είναι δυνατόν να κατανοηθούν όλα αυτά. πει να ~~π~~οριορισθούν πολύ. Τα παραδείγματα δύσκολα.

Τέλος τις ασκήσεις δεν τις εμελέτησα διότι εφ'όσον κατά την ~~μη~~ μου πρέπει να γίνει πλήρης αναδόμηση της ύλης για να είναι ~~ατόν~~ να εκδοθεί το βιβλίο δεν έκρινα σκόπιμο να τις μελετήσω.

Μετά τιμής

Ευθυμίου Π.

Καθηγήτρια Φυσικής

Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΙΣΗΣ
ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
"ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Ι" Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
(1ης Δεσμής)

Αθήνα 30 Νοεμβρίου 1983

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

κ. Π. ΜΩΡΑΛΗ

ΘΕΜΑ : ΕΚΘΕΣΗ ΚΡΙΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ "ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Ι" Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
(1ης Δεσμής , β' Τεύχος)

Με την Υπουργική Απόφαση Φ.211.13/13/Γ2/793/22.4.1983 σχηματίστηκε η ακόλουθη Επιτροπή κρίσης του βιβλίου του θέματος :

1. Φ. ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ , Καθηγητής Ε. Μ. Π.
2. Μ. ΛΑΜΠΡΟΥ , Ειδ. Επιστήμων Πανεπιστημίου Κρήτης
3. Ν. ΜΑΡΜΑΡΙΔΗΣ , Ειδ. Επιστήμων Πανεπιστημίου Κρήτης
4. Κ. ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ , Δέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών
5. Ι. ΣΠΗΛΙΩΤΗΣ , Επιστημονικός Συνεργάτης Ε . Μ . Π .
6. Σ. ΔΡΟΥΓΚΑΣ , Καθηγητής Μαθηματικών Ευαγγελικής Σχολής

Η παραπάνω Επιτροπή , απόντος του κ. Φ. Νανόπουλου , συνήλθε στις 18 , 19 , 25 και 26 Νοεμβρίου 1983 για την και από κοινού εξέταση του β' Τεύχους του κρίνόμενου βιβλίου (1. Πραγματικοί αριθμοί , Πραγματικές συναρτήσεις , 2. Ακολουθίες , 3. Όριο και συνέχεια συναρτήσεων , 4. Παράγωγος , 5. Ολοκλήρωμα .) .

Σχετικά με το αντικείμενο του βιβλίου , τη Μαθηματική ανάλυση δηλαδή , είναι κοινός τόπος ότι αποτελεί το σημαντικότερο μέρος της ύλης των Μαθηματικών της Γ' Λυκείου . Τοδο δε διδιδι στο αντικείμενό του θεμελιώνεται σχεδόν όλη η μαθηματική σκέψη . Ειδικότερα δε το αντικείμενο που γύρω του υφαιίνεται ο ιστός της Μαθηματικής ανάλυσης είναι οι Πραγματικοί αριθμοί και η έννοια του Όριου . Δύο έννοιες που , αν δο-

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page.

ουν στο μαθητή σωστά , δηλαδή με τρόπο απλό , σαφή , ενιαίο και σφαιρικό , είναι εύκολο να γίνουν κατανοητές , να γίνουν κτήμα του μαθητή ώστε στη συνέχεια να χτίσει επάνω τους με ευκολία , μα με μεγάλη ευκολία , το όποιο μαθηματικό οικοδόμημα .

Η Επιτροπή, ξεκινώντας από την παραπάνω επιστημονικά θεμελιωμένη πεποίθησή της , πιστεύει ότι ένα βιβλίο με αυτό το αντικείμενο για την Γ' Λυκείου πρέπει να είναι ένα νευρώδες και δυναμικό πόνημα. Πρέπει να είναι απαλλαγμένο από περιπτωσιολογίες , πρέπει να δίνει σαφείς ορισμούς και να το διακρίνει μια απόλυτη συνέπεια στη χρήση τους .

Η Επιτροπή εκτιμά δεόντως την πράγματι μεγάλη προσπάθεια των συναδέλφων Συγγραφέων . Όμως σχετικά με τ'αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας έχει να παρατηρήσει τα εξής :

Οι Πραγματικοί αριθμοί εισάγονται με την δυσχερσίτη , ακόμη και για φοιτητές , ξεπερασμένη έννοια του Κιβωτισμού , αντί του απλού και πέ-ρα ως πέρα κατανοητού Αξιώματος της Πληρότητας .

Ένα βασικό εργαλείο της Μαθηματικής ανάλυσης το θεώρημα BOLZANO-WEIERSTRASS ουδαμώς αναφέρεται και φυσικά δεν ορίζεται ο όρος Υπακούουθλα μιας ακολουθίας αν και έμμεσα χρησιμοποιείται .

Η θεμελιακή έννοια του Όριου κατατέμνεται σε δαιδαλώδεις περιπτώσεις με αποτέλεσμα τον πλήρη αποπροσανατολισμό του μαθητή * με αποτέλεσμα να αποκομίζει ο μαθητής την εντύπωση ότι το Όριο είναι μια απόκοσμη , μυστηριακή έννοια και οπωσδήποτε ότι το Όριο δεν είναι μια και αδιαίρετη έννοια , αλλά πολλές έννοιες που καλύπτονται κατά ανεξήγητο τρόπο από την ίδια λέξη Όριο . Με λίγα λόγια η έννοια του Όριου διαχέεται υπό μορφήν νεφελώματος και σε καμιά περίπτωση δεν θα γίνει κτήμα του μαθητή . Ο μαθητής θα μένει ενεός και θα γίνει περιδεής μπροστά σ'αυτήν την έννοια .

Εξ άλλου δεν παραλείπει η Επιτροπή να σημειώσει ότι το βιβλίο και στη μορφή που παρουσιάζεται έχει πολλά Μαθηματικά λάθη . Από τα οποία ένα σεβαστό μέρος οφείλεται στο ότι δεν δίδεται και δεν χρησιμοποιείται η συμφυής με την έννοια του Όριου έννοια του σημείου συσσωρευτός ενός

Υφ. 7. 35 56 10

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

συνόλου .

Αυτά ήδη συζητήθηκαν με τους συναδέλφους Συγγραφείς , οι οποίοι έχουν ένα αντίγραφο του κρινόμενου βιβλίου με διάφορες παρατηρήσεις μας σημειωμένες κατά χώραν .

ΠΟΡΙΣΜΑ : Η Επιτροπή κρίσης ζυγίζοντας την πολόπλευρα βαριά ευθύνη της, ευθύνη προς το μαθητή για παροχή συγκεκριμένης ουσιαστικής γνώσης , ευθύνη απέναντι στην Πολιτεία και ευθύνη απέναντι στο κοινωνικό σύνολο , με μεγάλη λύπη της κρίνει ότι το θεωρούμενο βιβλίο δεν είναι ώριμο να εκπληρώσει το σκοπό του .

Τα μέλη της Επιτροπής

1. Φ. Νανόπουλος

2. Μ. Λάμπρου

3. Ν. Μαμαρλίδης

4. Κ. Σταθακόπουλος

5. Ι. Σπηλιώτης

6. Σ. Δροσγκας

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Θεοδωρακόπουλος λέγει:

1.- Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων ΔΕΠΑ του ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό της Γ1/29/15-3-83, που μου χρεώθηκε στις 21-11-83, μας διαβιβάζει αίτηση της κ. Κίρας Σίνου με 11 αντίτυπα του βιβλίου της "Στην πόλη του Αϊ-Δημήτρη" και μας παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε αν το βιβλίο αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο για τις σχολικές βιβλιοθήκες και ως ελεύθερο ανάγνωσμα των μαθητών δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης. Για τη δημοτική έχει σταλεί αντίγραφο στο Τμήμα Δ.Ε., το οποίο θα κρίνει σχετικά. Η εισήγησή μου περιορίζεται στη μέση εκπαίδευση.

2.- Μελέτησα το βιβλίο της κ. Κίρας Σίνου που είναι λογοτεχνικό ανάγνωσμα με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη. Σχημάτισα πολύ καλή γνώμη γι' αυτό: το περιεχόμενό του είναι ενδιαφέρον και οι λογοτεχνικές αρετές του πολλές. Όμως έχω να παρατηρήσω ότι δεν εξυπηρετεί άμεσες διδακτικές ανάγκες, τη στιγμή μάλιστα που τα "Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του ΟΕΔΒ υπερεπαρκούν και σε έκταση και από άποψη ποιοτική για την κάλυψη των αναγκών των μαθητών, ενώ από την άλλη μεριά οι καθηγητές μας χρειάζονται κυρίως βοηθήματα για τη δουλειά τους - και τέτοιο βοήθημα δεν είναι το βιβλίο της κ. Κ. Σίνου. Κι αν πάλι ήθελε κανείς να διερευνούν οι μαθητές μας τον κύκλο των γνώσεών τους στη Νεοελληνική Λογοτεχνία, θα έπρεπε, πριν από το βιβλίο της κ. Σίνου, να τους προσφέρει ένα πλήθος άλλων από τα καταξιωμένα έργα κλασικών λογοτεχνών μας.

3.- Για τους παραπάνω λόγους εισηγούμαι να μη γίνει δεκτό το αίτημα της κ. Κίρας Σίνου.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Θεοδωρακόπουλου.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Κακριδής λέγει: Είναι αρκετός καιρός που μοιράστηκε στο Τμήμα η μεγάλη εισήγηση για την ανανέωση της διδασκαλίας των θρησκευτικών. Το πρώτο που έχω να πω είναι ένα μεγάλο ευχαριστώ στα μέλη της λαμπρής αυτής Επιτροπής. Οι συνάδελφοι δούλεψαν με μεγάλο ενθουσιασμό, οκτώ μήνες και παραπάνω κρότησε η συνεργασία τους, και τώρα μας παραδίνουν μια έκθεση πρόταση αναλυτική, εμπειριστατωμένη, ολοκληρωμένη ως και τις τελευταίες λεπτομέρειες. Στη συζήτηση θα φανεί η γνώμη του Τμήματος· προσωπικά δε νομίζω ότι υπάρχουν περιθώρια οι μη-ειδικοί να αλλοιώσουμε ένα σύνολο, που με τόση περίσκεψη και γνώση ετοίμασαν οι καλύτεροι ειδικοί που έχουμε. Ως γενική κρίση θέλω να υπογραμμίσω ότι το πρόγραμμα που προτείνεται είναι ολοφάνερα ανανεωτικό στη σωστή κατεύθυνση, και πάλι δεν είναι τόσο ανανεωτικό ώστε να προκαλέσει σκάνδαλο ή εκτροχιασμό της ως τώρα πορείας του μαθήματος. Είμαι βέβαιος ότι κάποια στιγμή θα υπάρξει και ένα ακόμα παραπέρα βήμα, όμως θα είναι βήμα προς την ίδια σωστή κατεύθυνση που χαράζει η εισήγηση και δεν μπορεί να γίνει αν δεν έρτει η ώρα του. Εισηγούμαι την έγκριση του προγράμματος στο σύνολό του όπως είναι.

Ο κ. Φ. Βώρος είπε:

1.- Κατ' αρχή δηλώνω ότι διατηρώ τις απόψεις που έχω διατυπώσει πάντα για το ωρολόγιο πρόγραμμα των θρησκευτικών. Εφόσον όμως την ώρα αυτή η βούληση της πλειοψηφίας προωθεί αυτό το ωρολόγιο, διατυπώνω τις απόψεις μου για τα αναλυτικά.

2.- Ο σκοπός του μαθήματος στην α' τάξη νομίζω ότι χρειάζεται αναδόμηση, να λείει: σκοπός είναι:

3.- Μου φαίνεται ότι η υπερβολική αναφορά στην Αρχαιολογία των Ιουδαίων δεν είναι ιδιαίτερα αποδεκτή στα μαθητικά ακροατήρια· αν μπορεί να υπερασπιστεί, ελπίζω θα ωφελήσει την αποδοχή του μαθήματος.

4.- Συχνά προκαλούνται στο σχολείο - σε βάρος της ψυχικής ηρεμίας και της εμπιστοσύνης των μαθητών - αντιπαραθέσεις ανάμεσα σε θέματα θρησκευτικά και επιστημονικά. Αν οι επιλογές του μαθήματος των θρησκευτικών αποφεύγουν αυτές τις προστριβές, φρονώ ότι θα είναι κέρδος για τους μαθητές και καθηγητές και για το μάθημα. Έχει τόσο πλούσιο

κοινωνικό περιεχόμενο ο Χριστιανισμός, ώστε να μην είναι αναγκαία η καταφυγή σε αμφισβητούμενες θέσεις της Παλαιάς Διαθήκης. Θυμίζω ότι ο δικαστής του Γαλιλαίου (ιεροεξεταστής) σημείωσε στο ημερολόγιό του: Προτιμότερο να δεχτούμε ότι δεν είναι σωστή μια παράγραφος της Γραφής, παρά να καταδικάζουμε για το κύρος της έναν αθώο (δε θυμάμαι ακριβώς τα λόγια αλλά αυτό είναι το νόημα).

5.- Εφόσον γίνεται λόγος για οικουμενική αναζήτηση της θεότητας είναι σωστό για πολλούς λόγους να γίνει μνεία των αναζητήσεων της ελληνικής φιλοσοφίας, ειδικά των προΓωκρατικών και των Σοφιστών (όπου η εικόνα της θεότητας είναι πιο ανθρώπινη, κατ' εικόνα ανθρώπου). Θυμίζω λ.χ.

1.- Ξενοφάνη: Αιθίοπες θεούς σφετέρους.....(Κλήμης, Στρωματείς, VII,22,1)

2.- Δημόκριτου: Όν ουν ημεῖς αέρα καλέομεν.. (DIELS-KRANZ, 68 B 30)

3.- Πρωταγόρα: Περί μεν θεῶν οὐκ ἔχω εἰδέναι.... (D K 80 B4)

4.- Κριτία: ἡν ποτέ χρόνος.... DK 88 B 25

5.- Αλκιδάμα: Ἐλευθέρους ἀφῆκε πάντας θεός οὐδένα δούλου ἢ φύσις πεποιήκεν.

6.- Αν γραφούν βιβλία χωρίς παλιά αμαρτήματα μισαλλοδοξίας, με περισσότερο κοινωνικό περιεχόμενο που αυτό νομίζω εκφράζει τον ιστορικό χριστιανισμό), νομίζω θα είναι κέρδος. Και το εύχομαι.

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Χαιρετίζω το νέο αναλυτικό πρόγραμμα Θρησκευτικών γιατί άπτεται πολλών κοινωνικών θεμάτων και ανανεώνει το ρόλο του μαθήματος των Θρησκευτικών και το κάνει πολύ πιο χρήσιμο για τα ελληνόπουλα.

Όμως το πρόγραμμα κάνει στην πρώτη τάξη μια σοβαρή και απαράδεκτη οπισθοδρόμηση. Ενώ το προηγούμενο είχε διαγράψει ιστορικά γεγονότα όπως π.χ. "Της εισβολής των Ισραηλιτών στη Χαναάν". Το νέο πρόγραμμα επανέρχεται. Για το λόγο αυτό θα καταψηφίσω το πρόγραμμα εφόσον παραμένει το Τμήμα αυτό στην Α' Γυμνασίου.

Ο κ. Φούσκας λέγει: Όσα είχα να πω επί της ουσίας για την Επιτροπή Εργασίας, για το έργο που επιτέλεσε και τους προβληματισμούς της, για τους σκοπούς και την ύλη των Α.Π. των Θρησκευτικών Γυμνασίου και

Λυκείου που αυτή προτείνει, για τις οδηγίες συγγραφής των βιβλίων και τους πιθανούς συγγραφείς και τους κριτές τους, υπάρχουν με κάθε λεπτομέρεια στο σώμα των 90 σελίδων το οποίο επιδόθηκε επίσημα στον κ. Υπουργό και διανεμήθηκε έγκαιρα στα μέλη του Τμήματος. Εξάλλου, ο πρόλογος του κ. Προέδρου περιείχε κατατοπιστικά στοιχεία, τα οποία διαφωτίζουν όσα επιπλέον έπρεπε να ξέρει το Τμήμα. Για τους λόγους αυτούς περιορίζομαι να πω τα εντελώς απαραίτητα για την ολοκλήρωση της εικόνας που παρουσιάζει το συζητούμενο θέμα, απαντώντας συγχρόνως και σε ορισμένες θέσεις που διατύπωσαν οι κ.κ. Σύμβουλοι.

1.- Η έννοια της ο μ ο φ ω ν ί α ς στη σύνταξη των σχεδίων Α.Π. των Θρησκευτικών είναι ότι τα μέλη της Ε.Ε. κατέβαλαν φιλότιμες και ειλικρινείς προσπάθειες για να παρουσιαστεί ένα κείμενο, που ανταποκρίνεται περίπου στις προσδοκίες της Ηγεσίας του ΥΠΕΠΘ και έχει τα MINIMA των απαιτήσεων κάθε μέλους, πράγμα που σημαίνει ότι το κάθε μέλος της Ε.Ε. είχε και άλλες απόψεις ή ότι θα μπορούσε να διατυπώσει τις απόψεις του και αλλιώς, αν τις υπέγραφε μόνο του.

2.- Σε μερικά μαθήματα υπάρχει μια δ υ σ κ ο λ ί α στη διατύπωση οφειλόμενη όχι μόνο στη χρήση ειδικής ορολογίας. Οφείλω να το επισημάνω αυτό για ενημέρωσή σας.

3.- Το προτεινόμενο Α.Π. θα προτιμούσα να μη ψηφιστεί ως "κώδιξ" αλλά ύστερα από επισταμένη κριτική εξέταση. Έτσι θα μπορούσαν όλοι να συμβάλουν στη βελτίωσή του.

4.- Συμφωνώ με την άποψη ότι ο σκοπός του μαθήματος της Α' Γυμνασίου θέλει λεκτική αναδιατύπωση, γι' αυτό - χωρίς να ~~αλλάζω την ουσία~~ του περιεχομένου - τον αναδιατυπώνω ως εξής:

Α.- Σκοπός του μαθήματος

Σκοπός του μαθήματος των Θρησκευτικών στην Α' τάξη Γυμνασίου είναι:

α) Να περιγράφει την προετοιμασία του κόσμου για την αποδοχή του Ευαγγελίου του Χριστού, που γίνεται από την Παλαιά Διαθήκη στα πλαίσια της ιστορίας ενός λαού, σε ό,τι αυτός εκπροσωπεί ολόκληρη την ανθρωπότητα.

β) Να επισημάνει τις πολλαπλές επαγγελίες του Θεού και τη δυναμική παρουσία των αντιπροσώπων του, δικαίων και κυρίως προφητών, που υπογράφουν την αμετάθετη βούληση του Θεού να δώσει αλήθεια, ελευθερία, δι-

καιοσύνη και αγάπη στους ανθρώπους, αν δεχτούν την προσφορά του.

γ) Να τονίσει τη θεϊκή αγάπη, η οποία είναι δυνατότερη από την ανθρώπινη αδυναμία, καθώς και την ανθρώπινη αντίδραση που συναντούμε στην Παλαιά Διαθήκη. Η Παλαιά Διαθήκη κατανοούμενη έτσι, είναι ένα πανανθρώπινο βιβλίο, το οποίο πέρα από τη θρησκευτική του δύναμη, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πνευματικής μας κληρονομιάς, αφού - κοντά στα άλλα - έχει αφήσει τη σφραγίδα του στον πολιτισμό μας.

5.- Το θέμα της "αντιδικίας", που εμφανίζεται συχνά μεταξύ θρησκείας και Επιστήμης, αντιμετωπίζεται σωστά από την Ε.Ε. (βλ. σελ. 6 του σχεδίου).

6.- Η θεματολογία του σχεδίου Α.Π. της Α' Γυμνασίου δεν είναι, όπως λαθεμένα κατανοήθηκε, ιστορία του ιουδαϊκού έθνους, αλλά ιστορία της σωτηρίας του ανθρώπινου γένους, που είναι υπόθεση πανανθρώπινη και όχι ιουδαϊκή, έστω και αν ο τόπος και ο χρόνος που έγινε η αποκάλυψη του Θεού και οι άνθρωποι που δέχτηκαν πρώτοι το μήνυμα της σωτηρίας συνδέονται με το ιουδαϊκό έθνος. Στις σελίδες 20-21 του σχεδίου και στις παρ. 1,2 και 5 η ιδέα αυτή εκφράζεται με σαφήνεια και δε μένει περιθώριο για καμιά αμφιβολία ή παρερμηνεία.

Ο Πρόεδρος θέτει σε ψηφοφορία για έγκριση ή απόρριψη το Α.Π. των θρησκευτικών.

ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Παπασημακόπουλος	ΟΧΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΝΑΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ
Βαρουχάκης	ΝΑΙ
Κακριδής	ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους 6:1 κάνει αποδεκτό το Α.Π. των θρησκευτικών.

Στη συνέχεια ο κ. Κακριδής εισηγείται την ανάθεση της συγγραφής του βιβλίου Γ' Λυκείου σύμφωνα με τις προτάσεις της επιτροπής (σ.78-81) Το βιβλίο αυτό (α) πρέπει το ταχύτερο να αντικαταστήσει το παλιό που δεν ικανοποιεί καθόλου (β) δεν διαταράσσει την ομαλή ροή της θρησκευτικής εκπαίδευσης των παιδιών που βρίσκονται φέτο στη Β' Λυκείου και (γ) είναι

ολιγοσέλιδο και μπορεί να συγγραφεί στις σύντομες προθεσμίες που μπορούμε να δώσουμε φέτο για να έχουμε το καινούργιο βιβλίο ήδη του χρόνου. Η πρόταση περιέχει και τα ονόματα των συγγραφέων (αριθμ. 1 + 2 + 3) καθώς και τα ονόματα των κριτών (αριθμ. 1 + 2 + 3). Η συνολική έκταση του βιβλίου δε θα ξεπερνά τις 120 σελίδες, η αμοιβή των συγγραφέων θα είναι 100.000 για τον καθένα. Προθεσμία για το χειρόγραφο ορίζεται η 31 Μαρτίου 1984 και προθεσμία για την ολοκλήρωση της κρίσης η 15 Απριλίου 1984. Οι κριτές προτείνεται να πάρουν 30.000 ο καθένας.

*Αποφάνεται ομόφωνα ~~ητανάλαση~~

πτείνει την ανάθεση της συγγραφής του διδακτικού βιβλίου
το έργο 33 του Ν.1143/81

Επίτλος : ΘΕΜΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

Τάξη : ... Τρίτη (Γ') Λυκείου

τούς α) Νησιώτη... Νικόλαο, Πρόεδρο Παιαν. Τμήματος Σχολ. Αθηνών - ΠΑΛΛΑΔΗΡΟ
Επώνυμο : Όνομα : Ιδιότητα : Δ/ση
β) Μαδερν... Ιωάννη, πρ. ΓΕΜΕ Θεσσαλον. χελ. 40 - ΧΑΛΑΝΔΡΙ
γ) Δημότη Γεώργιο, Σχολ. Σύμβουλο, Λαμεδαίμονος 12 - ΑΘΗΝΑ

Αρchieia περατώσεως του έργου συγγραφής μετά την 'Υπουργική Από-
Μέχρι 31 Μαρτίου 1984

ου συγγραφής - 'Οδηγίες:

α) του βιβλίου. Να εξυπηρετεί τη διαδικασία του μαθήματος, όπως αυτό
διορίζεται στο Α.Π., το οποίο επιβλήθηκε από το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ (πράξη 108/1983)

β) του βιβλίου (αναλ. Πρόγραμμα) Όπως το Α.Π. που επιβλήθηκε από το
Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ (πράξη 108/83)

γ) τάξη της ύλης σε μέρη - κεφάλαια Όπως περιγράφεται στο ανωτέρω Α.Π.

δ) γραμματική ανάπτυξη του περιεχομένου Όπως περιγράφεται στο ανω-
τέρω Α.Π.

ε) ύσσα - Μορφή του βιβλίου Δημοτική, εδωγματο μονοτονικό

ς) μονογράμηση - Σχεδιαγράμματα Με τη φρονίδα ή υπόδειξη των συγγραφέων

ζ) λογικές - Παιδαγωγικές απαιτήσεις. Σύμφωνα με τις γενικές και ειδικές
απαιτήσεις (Σχέδιο βελ. 74-81)

η) οπτικοί όροι.

θ) Προθεσμία υποβολής ... Μέχρι 31-3-1984

ι) Έκταση (Αρ. φύλλων, στίχοι, διαστήματα κ.α.) 120 βελ.δες

ια) Έκταση εικονογραφήσεως. Κατά την κρίση των συγγραφέων

τροπή κρίσεως

τροπή κρίσεως ορίζεται από τους

πατέρας... Αλέξανδρος, Γεώργιος Σωτήρης, Πέτρος Δημόκριτος 127 - ΑΘΗΝΑ
Επώνυμο, Όνομα, Ιδιότητα, Δ/ση

Ιαίνος... Ιακώβος, Θεόδωρος, Μαθητικός, Αρχιτέκτονας 30 - ΑΘΗΝΑ

Ματθαίος... Χρίστος, Θεολόγος - τέως Λυκειάρχης

άρκεια περατώσεως του έργου. Σε 15 ημέρες από την είσοδο.

Ρατού των χειρογράφων

Περιοριστικός όρος του άρθρου 5 του Ν.Δ. 749/70 505!

ηρωματικές οδηγίες για την κρίση... Οι γενικές και ειδικές οδηγίες
υ. έχει εμπεριλάβει το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ (πράξη 108/83) ειδικά για
ν τάξη αυτή.

Αμοιβή συγγραφέων (τρόπος) (εκατό χιλιάδες (100.000) δραχ. για κάθε συγγραφέα

Αμοιβή μελών της Επιτροπής κρίσεως (τρόπος) 30.000 για κάθε μέλος

τοιχεστά με τα όποια η Δ/ση Εφαρμ. Προγρ. οφείλει να εφοδιάσει
ως συγγραφείς και τα μέλη της Επιτροπής κρίσεως.

Γνωστά: Α.Π. και οδηγίες ευχρηστικής, όπως εμπεριλήφθηκαν. Προσφετιμένα Τα Α.Π.
μαθήματος του Λυκείου, όπως εμπεριλήφθηκαν.

λαγή από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα των

~~ΕΠΕΚΛΗΝ ΑΠΔΑΛΛΑΤΗ~~
~~ΑΥΤΗ ΔΕΝ ΕΧΕΙ~~
~~ΕΧΕΙ ΕΡΜΕΥΣΤΗΤΗ~~

άνήκουν στη Δημόσια Εκπ/ση

Άλλες λεκτομέρειες

Μειοψήφησαν οι

Αφού εξαντλήθηκαν τα θέματα της ημερησίας διατάξεως τελεώσε
επίσημα.

Πρόεδρος

Η Γραμματέας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 109/83

Σήμερα, 14 Δεκεμβρίου 1983, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, ο οποίος αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ, που βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Στ. Παπασημακόπουλος, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Κυρ. Κατσιμάνης, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Φ. Βώρος.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας των ΣΕΑΜΕ. Εισηγητές κ.κ. Α. Αδαμόπουλος και Β. Θεοδωρακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανατύπωση βιβλίων. Εισηγητές κατά ειδικότητα.
- ΘΕΜΑ 3ο - Διδακτικά βγχειρίδια Λατινικών της Β' τάξεως κλασικού Λυκείου.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ Σ.Ε.Α.Μ.Ε

Άρθρο 1.

Γενική διάταξη

Οι Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΣΕΑΜΕ) που ιδρύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 6 και του άρθρου 12 παρ. 4 του Ν. 186/1975 "Περί του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως" (ΦΕΚ 214/75, τ.Α') λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις των οικείων Π.Δ/των και ειδικότερα σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του εσωτερικού κανονισμού που εκδίδεται κατά το άρθρο 3 του Π.Δ/τος 178/1983 (ΦΕΚ 70/83, τ.Α').

Άρθρο 2.

Αρμοδιότητες Διευθυντή ΣΕΑΜΕ

Ο Διευθυντής της ΣΕΑΜΕ:

- α) Εποπτεύει το όλο έργο της Σχολής και με την αντίστοιχη γνώμη της Διοικητικής Επιτροπής δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές στους διδάσκοντες και τους επιμορφούμενους για εποικοδομητική συνεργασία και αμοιβαία κατανόηση που είναι θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την επίτευξη του σκοπού της επιμόρφωσης.
- β) Έχει την ευθύνη της καλής λειτουργίας της Σχολής και στηριζόμενος στη γνώμη της Διοικητικής Επιτροπής μεθοδεύει τον τρόπο εργασίας αναζητώντας λύσεις στα συγκεκριμένα προβλήματα.
- γ) Εκπροσωπεί τη Σχολή στις σχέσεις της με εκπαιδευτικές ή άλλες αρχές και πνευματικές ή πολιτιστικές οργανώσεις.
- δ) Εισηγείται στη Διοικητική Επιτροπή σχετικά με όσους έχουν υποβάλει υποψηφιότητα να διδάξουν στη Σχολή και έχοντας τη γνώμη της Επιτροπής κάνει τη σχετική εισήγηση στο ΥΠΕΠΘ.

- ε) Συνεργάζεται με τους διδάσκοντες πάνω σε μεθοδολογικά προβλήματα διδασκαλίας ή προβλήματα αναλυτικών προγραμμάτων.
- στ) Συγκαλεί και διευθύνει τις παιδαγωγικές συνεδριάσεις του διδακτικού προσωπικού, οι οποίες δεν μπορεί να είναι λιγότερες από τρεις σε κάθε διδακτική χρονιά.
- ζ) Με τη βοήθεια της Διοικητικής Επιτροπής, του διδακτικού προσωπικού, των επιμορφουμένων και κάθε αρμόδιου φορέα φροντίζει για την εξασφάλιση των καλύτερων όρων λειτουργίας της Σχολής.

Άρθρο 3.

Αρμοδιότητες Αναπληρωτή Διευθυντή

Ο Αναπληρωτής του Διευθυντή της ΣΕΛΜΕ:

- α) Αναπληρώνει σε όλα τα καθήκοντά του το Διευθυντή σε περίπτωση που ^{ο τελευταίος} απουσιάζει.
- β) Σε συνεννόηση με το διδακτικό προσωπικό κατάρτιζει το ^{εβδομαήσιο} πρόγραμμα διδασκαλίας, πρακτικών ασκήσεων και διαλέξεων και εποπτεύει την εφαρμογή του.
- γ) Έρχεται σε επαφή, αν χρειαστεί, με τους διευθυντές σχολείων για τη διευκόλυνση παρακολούθησης από τους επιμορφουμένους των διδασκαλιών ^πστα πλαίσια των πρακτικών ασκήσεων.
- δ) Ύστερα από συνεννόηση με το Διευθυντή ρυθμίζει όσα χρειάζονται για την πραγματοποίηση των διαλέξεων.
- ε) Διοργανώνει τις εορταστικές εκδηλώσεις και εποπτεύει τις ψυχαγωγικές και μορφωτικές εκδηλώσεις των επιμορφουμένων.
- στ) Φροντίζει για τη δημοσίευση της ανοιχτής δημόσιας πρόσκλησης για διδασκαλία στη Σχολή.

Άρθρο 4.

Διοικητική Επιτροπή

1. Η Διοικητική Επιτροπή έχει μαζί με το Διευθυντή την ευθύνη της ομαλής λειτουργίας της Σχολής και την όσο γίνεται αποτελεσματικότερη επίτευξη των σιόχων της επιμόρφωσης.

3. Η Δ.Ε. συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον μια φορά κάθε δίμηνο και έκτακτως όταν υπάρχει ανάγκη.
3. Τη Δ.Ε. συγκαλεί σε συνεδρία ο Πρόεδρος της Διευθυντής της ΣΕΑΜΕ με ημερήσια διάταξη που διανέμεται στα μέλη το αργότερο την προηγούμενη ημέρα της συνεδρίας.
4. Στην ημερήσια διάταξη μπορεί να προστεθεί θέμα για συζήτηση, εφόσον συμφωνεί η πλειοψηφία των μελών της Δ.Ε.
5. Έκτακτη σύγκληση της Δ.Ε. γίνεται και στην περίπτωση που το ζητήσουν εγγράφως από το Διευθυντή τρία τουλάχιστον μέλη της.
6. Η Δ.Ε. βρίσκεται σε απαρτία, όταν παρευρίσκονται τέσσερα (4) από τα μέλη της.
7. Οι αποφάσεις της Δ.Ε. λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Αν υπάρξουν περισσότερες από δύο γνώμες, όσες παίρνουν τις λιγότερες ψήφους συντάσσονται με τη μία από τις δύο ισχυρότερες.
8. Η ψηφοφορία είναι φανερή και ακολουθεί την εξής σειρά: ψηφίζουν πρώτα οι επιμορφούμενοι κατά σειρά αρχαιότητας, ύστερα τα μέλη του διδακτικού προσωπικού, επίσης κατά σειρά αρχαιότητας, και τελευταίος ο πρόεδρος. Άρνηση γνώμης δεν επιτρέπεται.
9. Η θητεία της Δ.Ε. διαρκεί μέχρι τη συγκρότηση της νέας.

Άρθρο 5.

Διδακτικό προσωπικό

1. Στην αρχή της διδακτικής χρονιάς κάθε μέλος του διδακτικού προσωπικού σε συνεργασία με τους επιμορφούμενους και το Διευθυντή της Σχολής καταρτίζει το αναλυτικό περίγραμμα της διδακτέας ύλης του μαθήματός του καθορίζοντας και τη βασική συναφή βιβλιογραφία καθώς και τον τρόπο αξιολόγησης. Αντίγραφο του περιγράμματος κατατίθεται στο Διευθυντή της Σχολής.
2. Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού θέτουν στη διάθεση των επιμορφούμενων τη βιβλιογραφία του μαθήματός τους και τις σημειώσεις διδασκαλίας τους.

3. Το διδακτικό προσωπικό μετέχει υποχρεωτικά στις παιδαγωγικές συνεδρίες που συγκαλεί ο Διευθυντής της Σχολής και δεν μπορεί να είναι λιγότερες από τρεις σε κάθε διδακτική χρονιά.
4. Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού ενημερώνουν ανελλιπώς τα βιβλία ύλης για κάθε διδακτική ώρα.
5. Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού, σε περίπτωση αδυναμίας τους να βρίσκονται στη Σχολή την καθορισμένη ώρα, ειδοποιούν έγκαιρα τη Γραμματεία.

Άρθρο 6.

Επιμορφούμενοι

1. Η Γενική Συνέλευση των επιμορφούμενων συνέρχεται στην αρχή της διδακτικής χρονιάς με τη φροντίδα και την ευθύνη του πρώτου που κληρώθηκε και εκλέγει με μυστική ψηφοφορία δύο μέλη για τη Διοικητική Επιτροπή με τους αναπληρωτές τους.
2. Η Γενική Συνέλευση των επιμορφούμενων συνέρχεται τακτικά μια φορά το δέμηνο και εκτόκτως όταν το ζητήσει ενυπόγραφα το 1/3 των μελών της.
3. Οι επιμορφούμενοι παρακολουθούν τακτικά και ανελλιπώς τα μαθήματα - εισηγήσεις, συμμετέχουν στο διάλογο που επακολουθεί και με σύντομες ανακοινώσεις προβάλλουν ελεύθερα και υπεύθυνα τις απόψεις τους και τις παρατηρήσεις τους.
4. Οι επιμορφούμενοι οφείλουν να βρίσκονται έγκαιρα στις αίθουσες διδασκαλίας ή τους χώρους των πρακτικών ασκήσεων ή διαλέξεων.
5. Οι επιμορφούμενοι που αδυνατούν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα μιας ημέρας ενημερώνουν έγκαιρα τη Γραμματεία της Σχολής. Όταν αδυνατούν να παρακολουθήσουν τις παραδόσεις πάνω από μια ημέρα, επιστρέφοντας συμπληρώνουν σχετικό έντυπο στη Γραμματεία.
6. Οι διαλέξεις αποτελούν μέρος του προγράμματος σπουδών και οι επιμορφούμενοι οφείλουν να τις παρακολουθούν.

./.

7. Ο απουσιολόγος κάθε τμήματος ορίζεται από τη Γενική Συνέλευση των επιμορφουμένων στην αρχή κάθε διδακτικής χρονιάς.
8. Σε συνεργασία με τα μέλη του διδακτικού προσωπικού οι επιμορφούμενοι αναλαμβάνουν εργασίες ερευνητικού χαρακτήρα ή εισηγήσεις ή μελετούν και παρουσιάζουν συγγραφείς ή βιβλία που σχετίζονται με τα διδασκόμενα αντικείμενα.
9. Οι επιμορφούμενοι κάνουν χρήση της βιβλιοθήκης και των εργαστηρίων με δική τους ευθύνη, ορίζοντας δικό τους υπεύθυνο.
10. Οι επιμορφούμενοι μπορούν να οργανώνουν έκτακτες εκδηλώσεις ή εκδρομές με δική τους ευθύνη, ύστερα από συνεργασία με το Διευθυντή της Σχολής και υπό τον όρο ότι δε διαταράσσεται η κανονική διεξαγωγή της διδασκαλίας, των πρακτικών ασκήσεων και των διαλέξεων.

Άρθρο 7

Γραμματεία

1. Στη ΣΕΑΜΕ λειτουργεί Γραμματεία με προϊστάμενο-Γραμματέα έναν εκπαιδευτικό και βοηθό του ένα διοικητικό υπάλληλο που γνωρίζει γραφομηχανή.
2. Ο εκπαιδευτικός - Γραμματέας:
- α) Είναι υπεύθυνος για τη σύνταξη των εγγράφων και το χαρακτηρισμό τους προς αρχειοθέτηση.
 - β) Τηρεί τα προβλεπόμενα υπηρεσιακά βιβλία καθώς και το βιβλίο Μητρώου της βιβλιοθήκης και του μη αναλώσιμου υλικού.
 - γ) Συντάσσει τα πρακτικά.
 - δ) Εποπτεύει τη σύνταξη των μισθοδοτικών καταστάσεων του διδακτικού προσωπικού και του επιδόματος των επιμορφούμενων.
 - ε) Κρατάει το ταμείο των πάγιων επιδομάτων της Σχολής και κάνει τις αναγκαίες προμήθειες ύστερα από συνεννόηση με το Διευθυντή.

στ) Συνεργάζεται με τους υπεύθυνους καθηγητές για τη λειτουργία του Εργαστηρίου Φυσικής και Χημείας και εισηγείται την προμήθεια των αναγκαίων οργάνων.

ζ) Παρακολουθεί τα αποουσιολόγια και ελέγχει την καταχώριση των απουσιών.

η) Ελέγχει την καθαριότητα και φροντίζει για την αποζημίωση και την ασφάλιση της καθαρίστριας καθώς και για την αποκατάσταση των ζημιών.

θ) Ανακοινώνει στους επιμορφουμένους ό,τι έχει σχέση με το πρόγραμμα διδασκαλίας και τη λειτουργία της Σχολής.

3. Ο Βοηθός Γραμματέας-διοικητικός υπάλληλος:

α) Είναι υπεύθυνος για την καθαρογράφη⁶² και αρχειοθέτηση των εγγράφων, την τήρηση του πρωτοκόλλου αλληλογραφίας και τη σύνταξη των μισθοδοτικών καταστάσεων και του επιδόματος των επιμορφουμένων.

β) Καταχωρίζει τις απουσίες.

γ) Παρακολουθεί το βιβλίο δανεισμού της βιβλιοθήκης.

δ) Φροντίζει να υπάρχουν τα απαραίτητα στις αίθουσες διδασκαλίας.

ε) Φροντίζει να κλείνει και να ανοίγει τη Σχολή εγκαίρως.

Άρθρο 8.

Ακροτελεύτια διάταξη

Για θέματα που δεν προβλέπει ο κανονισμός αυτός και το οικείο Π.Δ/γμα αποφασίζει η Διοικητική Επιτροπή της Σχολής.--

Έχω να κάνω τις παρακάτω παρατηρήσεις και προτάσεις:

1.- Στο άρθρ. 4, παρ. 9: Θα έχει νομική ισχύ η Δ.Ε. κατά τις θερινές διακοπές; Νομίζω χρειάζεται καλύτερη ρύθμιση.

2.- Άρθρ. 5, 2: Αντί για το "τις σημειώσεις διδασκαλίας τους" που θα δημιουργήσει δυσκολίες κυρίως σε καθένα που διδάσκει για πρώτη φορά, να γραφεί το εξής: "...και βασικά σημεία των παραδόσεών τους στον υπεύθυνο του Τμήματος μετά από κάθε παράδοση".

3.- Άρθρ. 5,3: Να γίνεται τουλάχιστο μία παιδαγωγική συνεδρία και μάλιστα στην αρχή του διδ. έτους.

4.- Άρθρ. 6,7: Ο απουσιολόγος να έχει ο ίδιος την ευθύνη του απουσιολόγιου το οποίο και να υπογράφει μόνο αυτός (όχι ο διδάσκων). Έλεγχο των απόντων να ασκεί ο Δ/ντής της Σχολής με τη συνεργασία της Γραμματείας.

Ο κ. Στ. Παπασημακόπουλος λέγει:

Άρθρο 6, παρ. 4. Το εγκαίρως είναι τελείως ασαφές.

Να προσδιορίζει: Η είσοδος των επιμορφούμενων απαγορεύεται μετά την είσοδο του διδάσκοντα.

Για την εξακρίβωση των απόντων να υπάρχει παράγραφος που να λέει: Ο Δ/ντής μπορεί να στέλνει το γραμματέα της ΣΕΛΜΕ στο τέλος της παράδοσης, να περιλαμβάνει το απουσιολόγιο και στη συνέχεια να απαιτεί την παράδοση παρουσιών από έναν έναν από τους διδασκόμενους για επιβεβαίωση.

Ο κ. Κατσιμάνης λέγει:

Είμαι σύμφωνος με το σχέδιο εσωτερικού κανονισμού, που κατά τη γνώμη μου είναι σε γενικές γραμμές σωστός.

Οι παιδαγωγικές συνεδρίες με συμμετοχή όλων των διδασκόντων είναι κατά τη γνώμη μου απαραίτητες. Μόνο έτσι γίνεται έγκαιρη και ορθή αμοιβαία ενημέρωση και αποφεύγονται αιφνιδιασμοί διδασκόντων και διδασκομένων, που δεν οδηγούν πόντοτε στη βελτίωση της κατάστασης.

Μεγάλο είναι και το πρόβλημα των απουσιών. Υπάρχει αποθυμία για σωστή ενημέρωση των σχετικών δελτίων από τους απουσιολόγους. Αλη-

θινή πληγή εξάλλου είναι και η μη έγκαιρη προσέλευση των σπουδαστών στο μάθημα, που έχει ως αποτέλεσμα να περισπάται η προσοχή ομιλητή και ακροατών. Προτείνω ο κάθε διδάσκων να εφοδιαστεί με ονομαστικές αλφαβητικές καταστάσεις των επιμορφουμένων, κατ' ειδικότητα. Μπαίνοντας στην τάξη, να αφιερώνει 1-2 λεπτά για τη δειγματοληπτική εκφώνηση ορισμένων ονομάτων για την επισημάνση τυχόν απουσιών της διδακτικής ώρας. Αυτό θα έχει τα εξής ενεργητικά αποτελέσματα:

α) Θα προσέρχονται όλοι οι σπουδαστές στην ώρα τους, από φόβο μήπως, καθυστερώντας έστω και λίγα λεπτά, παρουσιαστούν ως απόντες.

β) Θα διευκολύνεται ο απουσιολόγος στο έργο του. Ξέροντας ότι απουσιάζουν 1- 2 συνάδελφοί του, θα προσπαθήσει απλώς να βρει και τους υπόλοιπους απόντες, ώστε, μαζί με τους άλλους, να καταχωριστούν και αυτοί στο δελτίο.

γ) Θα κάνει ο απουσιολόγος πολύ προσεκτικά πια τη δουλειά του, για τον εξής λόγο: Θα εκλείψει πια η βασική αιτία της ολιγωρίας του, η συναδελφική δηλαδή αλληλεγγύη που καλύπτει τον απόντα. Τώρα όμως που θα επισημαίνονται από το διδασκοντα 1-2 απόντες, ο απουσιολόγος θα αισθάνεται υποχρεωμένος να βρει και τους υπόλοιπους.

Το Τμήμα μετά από συζήτηση αποφασίζει ομόφωνα. Καταρτίζει το ακόλουθο σχέδιο εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας των ΣΕΛΜΕ.

./.

- 12 -

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΕΑΜΕ

Άρθρο 1

Γενική διάταξη

Οι Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΣΕΑΜΕ) που ιδρύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 6 και του άρθρου 12 παρ. 4 του Ν.186/1975 "Περί του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως" (ΦΕΚ 214/75, τ.Α') λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις των οικείων Π.Δ/των και ειδικότερα σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του εσωτερικού κανονισμού που εκδίδεται κατά το άρθρο 3 του Π.Δ/τος 178/83 (ΦΕΚ 70/83, τ.Α').

Άρθρο 2

Αρμοδιότητες Διευθυντή ΣΕΑΜΕ

Ο Διευθυντής της ΣΕΑΜΕ:

α) Εποπτεύει το όλο έργο της Σχολής και κατατοπίζει τους διδάσκοντες και τους επιμορφουμένους για εποικοδομητική συνεργασία και αμοιβαία κατανόηση που είναι θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την επίτευξη του σκοπού της επιμόρφωσης.

β) Έχει την ευθύνη της καλής λειτουργίας της Σχολής και στηριζόμενος στη γνώμη της Διοικητικής Επιτροπής μεθοδεύει τον τρόπο εργασίας αναζητώντας λύσεις στα συγκεκριμένα προβλήματα.

γ) Εκπροσωπεί τη Σχολή στις σχέσεις της με εκπαιδευτικές ή άλλες αρχές και πνευματικές ή πολιτιστικές οργανώσεις.

δ) Εισηγείται στο ΥΠΕΠΘ ποιοι από όσους έχουν υποβάλει αιτήσεις πρέπει να οριστούν να διδάξουν στη Σχολή.

ε) Συνεργάζεται με τους διδάσκοντες πάνω σε μεθοδολογικά προβλήματα διδασκαλίας ή προβλήματα αναλυτικών προγραμμάτων.

στ) Συγκαλεί και διευθύνει τις παιδαγωγικές συνεδριάσεις του διδακτικού προσωπικού.

ζ) Με τη βοήθεια της Διοικητικής Επιτροπής, του διδακτικού προσωπικού, των επιμορφουμένων και κάθε αρμόδιου φορέα φροντίζει για την εξασφάλιση των καλύτερων όρων λειτουργίας της Σχολής.

./.

η) Συντάσσει και υποβάλλει στο ΥΠΕΠΘ στο τέλος της χρονιάς έκθεση για τη λειτουργία της Σχολής λαμβάνοντας υπόψη και γραπτές επισημήσεις των μελών της Διοικητικής Επιτροπής.

Άρθρο 3

Αρμοδιότητες Αναπληρωτή Διευθυντή

α) Αναπληρώνει σε όλα τα καθήκοντά του το Διευθυντή σε περίπτωση που απουσιάζει.

β) Σε συνεννόηση με το διδακτικό προσωπικό καταρτίζει το πρόγραμμα διδασκαλίας, πρακτικών ασκήσεων και διαλέξεων και εποπτεύει την εφαρμογή του.

γ) Έρχεται σε επαφή, αν χρειαστεί, με τους διευθυντές σχολείων για τη διευκόλυνση παρακολούθησης από τους επιμορφουμένους των διδασκαλιών στα πλαίσια των πρακτικών ασκήσεων.

δ) Ύστερα από συνεννόηση με το Διευθυντή ρυθμίζει όσα χρειάζονται για την πραγματοποίηση των διαλέξεων.

ε) Διοργανώνει τις εορταστικές εκδηλώσεις και εποπτεύει τις ψυχαγωγικές και μορφωτικές εκδηλώσεις των επιμορφουμένων.

στ) Φροντίζει για τη δημοσίευση της ανοιχτής πρόσκλησης για διδασκαλία στη Σχολή.

ζ) Φροντίζει το κτίριο της Σχολής να βρίσκεται σε καλή κατάσταση

Άρθρο 4

Διοικητική Επιτροπή

1.- Η Διοικητική Επιτροπή έχει μαζί με το Διευθυντή την ευθύνη της ομαλής λειτουργίας της Σχολής και την όσο γίνεται αποτελεσματικότερη επίτευξη των στόχων της επιμόρφωσης.

2.- Η Δ.Ε. συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστο μια φορά κάθε δίμηνο και εκτάκτως όταν υπάρχει ανάγκη.

3.- Τη Δ.Ε. συγκαλεί σε συνεδρία ο Πρόεδρος της Διευθυντής της ΣΕΑΜΕ με ημερήσια διάταξη που διανέμεται στα μέλη το αργότερο των προηγούμενη ημέρα της συνεδρίας.

4.- Στην ημερήσια διάταξη μπορεί να προστεθεί θέμα για συζήτηση, εφόσον συμφωνεί η πλειοψηφία των μελών της Δ.Ε.

5.- Έκτακτη σύγκληση της Δ.Ε. γίνεται και στην περίπτωση που το ζητήσουν εγγράφως από το Διευθυντή τρία τουλάχιστον μέλη της.

6.- Η Δ.Ε. βρίσκεται σε απαρτία, όταν παρευρίσκονται τέσσερα (4) από τα μέλη της.

7.- Οι αποφάσεις της Δ.Ε. λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Αν υπάρξουν περισσότερες από δύο γνώμες, όσες παίρνουν τις λιγότερες ψήφους συντάσσονται με τη μία από τις δύο ισχυρότερες.

8.- Η ψηφοφορία είναι φανερή και ακολουθεί τη γ' εξής σειρά: Ψηφίζουν πρώτα οι επιμορφούμενοι, ύστερα τα μέλη του διδακτικού προσωπικού και τελευταίος ο πρόεδρος. Άρνηση γνώμης δεν επιτρέπεται.

Άρθρο 5

Διδακτικό προσωπικό

1.- Στην αρχή της διδακτικής χρονιάς κάθε μέλος του διδακτικού προσωπικού σε συνεργασία με τους επιμορφούμενους και το Διευθυντή της Σχολής καταρτίζει το αναλυτικό περίγραμμα της διδακτέας ύλης του μαθήματος του καθορίζοντας και τη βασική συναφή βιβλιογραφία. Αντίγραφο του περιγράμματος κατατίθεται στο Διευθυντή της Σχολής.

2.- Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού θέτουν στη διάθεση των επιμορφούμενων τη βιβλιογραφία του μαθήματός τους και τις σημειώσεις διδασκαλίας τους ή προσδιορίζει τα βιβλία, με βάση τα οποία θα γίνει η εξέτασή τους.

3.- Το διδακτικό προσωπικό μετέχει υποχρεωτικά στις παιδαγωγικές συνεδρίες που συγκαλεί ο Διευθυντής της Σχολής.

4.- Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού, σε περίπτωση αδυναμίας τους να βρίσκονται στη Σχολή την καθορισμένη ώρα, ειδοποιούν έγκαιρα τη Γραμματεία.

5.- Τα μέλη του διδακτικού προσωπικού στην αρχή της διδακτικής χρονιάς εκλέγουν δύο εκπροσώπους τους ως μέλη της Διοικητικής Επιτροπής με τους αναπληρωτές τους.

6.- Στο τέλος της διδακτικής χρονιάς το διδακτικό προσωπικό υποβάλλει στο διευθυντή της Σχολής σημείωμα με παρατηρήσεις και προτάσεις για τη λειτουργία της Σχολής.

Άρθρο 6

Επιμορφούμενοι

1.- Η Γενική Συνέλευση των επιμορφούμενων συνέρχεται στην αρχή της διδακτικής χρονιάς με τη φροντίδα και την ευθύνη του πρώτου που κληρώθηκε και εκλέγει με μυστική ψηφοφορία δύο μέλη για τη Διοικητική Επιτροπή με τους αναπληρωτές τους.

2.- Η Γενική Συνέλευση των επιμορφούμενων συνέρχεται τακτικά μια φορά το δίμηνο και εκτάκτως όταν το ζητήσει ενυπόγραφα το 1/3 των μελών της.

3.- Η Γενική Συνέλευση των επιμορφούμενων συνέρχεται σε ώρες εκτός ωρολογίου προγράμματος.

4.- Οι επιμορφούμενοι παρακολουθούν τακτικά και ανελλιπώς τα μαθήματα - εισηγήσεις, συμμετέχουν στο διάλογο που επακολουθεί και με σύντομες ανακοινώσεις προβάλλουν ελεύθερα και υπεύθυνα τις απόψεις τους και τις παρατηρήσεις τους.

5.- Οι επιμορφούμενοι οφείλουν να βρίσκονται έγκαιρα στις αίθουσες διδασκαλίας ή τους χώρους των πρακτικών ασκήσεων ή διαλέξεων.

6.- Οι επιμορφούμενοι που αδυνατούν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα μιας ημέρας ενημερώνουν έγκαιρα τη Γραμματεία της Σχολής. Όταν αδυνατούν να παρακολουθήσουν τις παραδόσεις πάνω από μία ημέρα, επιστρέφοντας συμπληρώνουν σχετικό έντυπο στη Γραμματεία.

7.- Οι διαλέξεις αποτελούν μέρος του προγράμματος σπουδών και οι επιμορφούμενοι οφείλουν να τις παρακολουθούν.

8.- Ο απουσιολόγος καί κάθε τμήματος ορίζεται με τον αναπληρωτή του από το Διευθυντή της Σχολής στην αρχή κάθε διδακτικής χρονιάς.

9.- Οι απουσίες διαπιστώνονται από ονομαστική κατάσταση των επιμορφούμενων που υπογράφει ο απουσιολόγος και οι διδάσκοντες. Υπόδειγμα καταστάσεως επισυνάπτεται.

10.- Σε συνεργασία με τα μέλη του διδακτικού προσωπικού οι επιμορφούμενοι αναλαμβάνουν εργασίες ερευνητικού χαρακτήρα ή εισηγήσεις ή μελετούν και παρουσιάζουν συγγραφείς ή βιβλία που σχετίζονται με τα διδασκόμενα αντικείμενα.

11.- Οι επιμορφούμενοι κάνουν χρήση της βιβλιοθήκης και των εργαστηρίων με δική τους ευθύνη, ορίζοντας δικό τους υπεύθυνο.

12.- Οι επιμορφούμενοι μπορούν να οργανώνουν έκτακτες εκδηλώσεις ή εκδρομές με δική τους ευθύνη, ύστερα από συνεργασία με το Διευθυντή της Σχολής και υπό τον όρο ότι δε διαταράσσεται η κανονική δια-
ξαγωγή της διδασκαλίας, των πρακτικών ασκήσεων και των διαλέξεων.

Άρθρο 7

Γραμματεία

1.- Στη ΣΕΑΜΕ λειτουργεί Γραμματεία με προϊστάμενο Γραμματέα έναν εκπαιδευτικό.

2.- Ο Γραμματέας:

α) Είναι υπεύθυνος για τη σύνταξη των εγγράφων και το χαρακτη-
ρισμό τους προς αρχειοθέτηση.

β) Τηρεί τα προβλεπόμενα υπηρεσιακά βιβλία καθώς και το βιβλίο
Μητρώου της βιβλιοθήκης και του μη αναλώσιμου υλικού.

γ) Συντάσσει τα πρακτικά της Σχολής.

δ) Εποπτεύει τη σύνταξη των μισθοδοτικών καταστάσεων του διδα-
κτικού προσωπικού και του επιδόματος των επιμορφουμένων.

ε) Κρατάει το ταμείο των πάγιων επιδομάτων της Σχολής και κάνει
τις αναγκαίες προμήθειες ύστερα από συνεννόηση με το Διευθυντή.

στ) Συνεργάζεται με τους υπεύθυνους καθηγητές για τη λειτουργία
του εργαστηρίου Φυσικής και Χημείας και εισηγείται την προμήθεια των
αναγκαίων οργάνων.

ζ) Παρακολουθεί τα απουσιολόγια και ελέγχει την καταχώριση των
απουσιών.

η) Ελέγχει την καθαριότητα και φροντίζει για την αποζημίωση και
την ασφάλιση της καθαρίστριας καθώς και για την αποκατάσταση των ζημιών

θ) Ανακοινώνει στους επιμορφούμενους ό,τι έχει σχέση με το πρό-

γραμμα διδασκαλίας και τη λειτουργία της Σχολής.

ι) Είναι υπεύθυνος για την καθαρογράφηση και αρχειοθέτηση των εγγράφων, την τήρηση του πρωτοκόλλου αλληλογραφίας και τη σύνταξη των μισθοδοτικών καταστάσεων και του επιδόματος των επιμορφουμένων.

ια) Καταχωρίζει τις απουσίες.

ιβ) Παρακολουθεί το βιβλίο δανεισμού της βιβλιοθήκης.

ιγ) Φροντίζει να υπάρχουν τα απαραίτητα στις αίθουσες διδασκαλίας

ιδ) Φροντίζει να κλείνει και να ανοίγει τη Σχολή εγκαίρως.

Άρθρο 8

Ακροτελεύτια διάταξη

Για θέματα που δεν προβλέπει ο κανονισμός αυτός και το οικείο Π.Δ/γμα αποφασίζει η Διοικητική Επιτροπή της Σχολής.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Σε υπηρεσιακό σημείωμα της Διευθύνσεως Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. ανάμεσα στα βιβλία για τα οποία οφείλουμε να γνωματεύσουμε αναφέρονται και τα σχολικά εγχειρίδια της Β' τάξης Κλασικού Λυκείου:

1.- Κορνηλίου Νέπωτα Βίοι - Εκλογές και

2.- G. JULI CAISARIS, COMMENTARI DE BELLO CIVILI

Εισηγούμαι, για το σχ. έτος 1984-5, τα εξής: α) Αν υπάρχει στον ΟΕΔΒ από προηγούμενη έκδοση επαρκής αριθμός αντιτύπων των βιβλίων αυτών να διανεμηθούν στους μαθητές της Β' τάξης κλασικών λυκείων τα αντίτυπα αυτά, εφόσον καμιά διόρθωση δεν έχει προταθεί και β) Αν ο ΟΕΔΒ δηλώσει ότι δεν έχει στις αποθήκες του τον απαιτούμενο αριθμό, να αποφύγουμε την υπερβολική δαπάνη και επανέκδοση δύο βιβλίων και να καλυφθούν οι ανάγκες διδασκαλίας του μαθήματος με πρωτοβουλία του κάθε Λυκείου. Συγκεκριμένα: καθώς τα Λύκεια αυτά είναι ελάχιστα και ο αριθμός των μαθητών της Β' τάξης του καθενός, σχ. έτους 1984-5, δεν θα ξεπερνά μερικές δεκάδες, το κάθε Λύκειο να εξασφαλίσει με τη μέθοδο των φωτοτυπιών τη διανομή σε κάθε μαθητή των λίγων σελίδων λατινικού κειμένου και αντίστοιχων ερμηνευτικών σημειώσεων που συνήθως διδάσκονται από τα βιβλία αυτά.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα: αποδέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό της.

Η συζήτηση για το 2ο θέμα αναβάλλεται.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

ΗΛ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η Γραμματέας

Ζαράφωνιτου
ΔΗΜ. ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

ΠΡΑΞΗ 110/1983

Σήμερα, 16-12-83, ημέρα Παρασκευή και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογειών 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, Σύμβουλο Β', ο οποίος αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή που βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακιάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφονίου, φιλόλογος.

Δεν έλαβε μέρος στη συνεδρίαση ο κ. Κυρ. Κατσιμάρης.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Διαδικασία κρίσης του διδ. βιβλίου, Μαθηματικά ΙΙ, Γ' Λυκείου.
- ΘΕΜΑ 2ο - Κρίση β' τεύχους Φυσικής Γ' Λυκείου (1, 2 δέσμη).
- ΘΕΜΑ 3ο - Ανατύπωση διδ. βιβλίων.
- ΘΕΜΑ 4ο - Κρίση διδ. βιβλίου, Μαθηματικά Ι, Γ' Λυκείου, Ανάλυση. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Τίτλος σχ. εγχειριδίου Ιστορίας Θουκυδίδη Β' Λυκείου. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- ✓ ΘΕΜΑ 6ο - Συγκρότηση Επιτροπής Κρίσης για κεφάλαια του βιβλίου Ιστορίας Β' Λυκείου. Εισηγητής Φ. Βώρος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

ΘΕΜΑ 1ο

Στη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκαν από την Επιτροπή Κρίσης οι κ.κ. Α. Φιλίππου και Ουρ. Χρυσοφίνου.

Ο κ. Φιλίππου θέτει υπόψη των μελών του Τμήματος την έκθεση κρίσης του διδ. βιβλίου, Μαθηματικά Γ' Λυκείου, οι οποίες έχουν ως εξής:

./.

Ακολουθεί συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κ.κ. Συμβούλων και των κριτών, στο τέλος της οποίας και οι συγγραφείς εκθέτουν τη δική τους άποψη και δηλώνουν ότι θα προβούν σε διόρθωση του χειρογράφου, όπου κρίνουν ότι οι παρατηρήσεις των κριτών (κυρίως αυτές που περιέχονται στο χειρόγραφο που τους δόθηκε) είναι ουσιαστικές και εύστοχες. Το θέμα θα συνεχιστεί μόλις οι συγγραφείς παραδώσουν στον κ. Παπασημακόπουλο το διορθωμένο χειρόγραφο, για να εισηγηθεί σχετικά στη συνεδρία της τελικής κρίσης.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Για την έγκριση του βιβλίου (β' τεύχος) της Φυσικής Γ' Λυκείου (Α' και Β' Δέσμη) δηλώνω στο τμήμα προς το παρόν πλήρη αδυναμία για τους ακόλουθους λόγους:

Το δεύτερο τεύχος μου εδόθη όπως το έγραφαν οι συγγραφείς και παρατήρησα πολλά σφάλματα. Ατυχώς όμως δεν είδα το βιβλίο μετά την διόρθωσή του σύμφωνα με τις υποδείξεις που έκαναν τα δύο μέλη της Επιτροπής Κρίσεως.

Επι πλέον η κ. Ευθυμίου (τρίτο μέλος της Επιτροπής κρίσεως) δεν μας έδωσε τις παρατηρήσεις της ώστε να μ'χ μπορούσα να δω αν οι διαφορές της είναι αποφασιστικές για την τύχη του βιβλίου.

Τέλος ένα τελευταίο τμήμα του βιβλίου ούτε η Επιτροπή ούτε εγώ το είδα αν και ένας από τους συγγραφείς (ο κ. Ζάχος) δήλωσε ότι θα γραφεί. Άρα το βιβλίο δεν τελείωσε και δεν μπορεί να εισαχθεί στο τμήμα για κρίση.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση και αναβάλλει το θέμα.

ΘΕΜΑ 3ο - Το θέμα αναβάλλεται.

ΘΕΜΑ 5ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Το Τμήμα έχει ήδη εγκρίνει το βιβλίο "Θουκυδίδης Ιστορία" (Εκλογές) που ύστερα από ανάθεση έγραφαν οι κ.κ. Εμ. Τσαγκαράκης και Εμ. Φραγκούσης. Επειδή όμως ο τίτλος αυτός είναι πολύ γενικός και συμπίπτει ακριβώς με τον τίτλο του βιβλίου που ύστερα από χρήση δεκαετιών αποσύραμε από την κυκλοφορία, και φυσικά με τον τρό-

πο αυτό σε πρώτη εντύπωση μπορεί να δημιουργηθεί σύγχυση, εισηγούμαι να προτείνουμε ως τίτλο του νέου βιβλίου τον εξής:

Θουκυδίδης Ιστορία (με κεφαλαία)

Προοίμιο, "Αρχαιολογία", Ιστορική μέθοδος. Πεντηκονταετία.

Εμφύλιος Πόλεμος στην Κέρκυρα, "Παθολογία" του πολέμου (με μικρά)

Το Τμήμα, ύστερα από διευκρινιστική συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα: δέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυροπούλου ως έχει.

./.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Η ανάθεση συγγραφής αυτού του βιβλίου δόθηκε σε πολλούς συγγραφείς (πράξη 60/24-8-83), γιατί το πρόγραμμα περιλαμβάνει κεφάλαια ευρείας Αρχαίας, Βυζαντινής και Νεότερης Ιστορίας.

2.- Αντίστοιχα προτείνονται (με σύμφωνη γνώμη των μελών της Ομάδας Ιστορίας) διάφορες Επιτροπές Κρίσης για τα διάφορα θέματα. Συγκεκριμένα:

α) Για τα θέματα αρχαίας ιστορίας και ρωμαϊστικής προτείνονται κριτές οι:

Σούλης Ευάγγελος (ΣΕΛΑΜΕ Αθήνας)

Μπουραζέλης Κ. (τηλ.

Μερτίκα Θεοδώρα (

Δαλαμάγκας Παν., σχολικός σύμβουλος

β) Για το θέμα: Χριστιανισμός-Ελληνισμός προτείνονται κριτές οι Κριαράς Εμμ. (ή Βακαλόπουλος Απόστολος ή Μιχ. Σακκελαρίου)

Παπακωστούλα Γεωργία

Βέικου Χριστίνα

Παπαευθυμίου Ανδρέας

γ) Για τα θέματα: Κοινωνικά Προβλήματα και Θεσμοί στο Βυζάντιο, Πολιτισμική Φυσιογνωμία του ύστερου Βυζαντίου, Φραγκοκρατία-Ενετοκρατία, προτείνονται κριτές οι:

Ν. Σβορώνος

Δημ. Πλάκας

Γ. Λεοντσίνης

Σοφία Γιαννακοπούλου, διδασκτορίσσα της Βυζαντινής Ιστορίας, καθηγήτρια στη σχολή Ουρσουλινών.

δ) Για τα θέματα: Τουρκοκρατία, Δυναμική του 1821, Βαυαροκρατία προτείνονται κριτές οι:

Χρ. Πατρινέλλης

Γ. Σμπιρίλης

Ε. Γιαννακοπούλου

Αργυροπούλου Χριστίνα, φιλόλογος αποσπασμένη στο ΚΕΜΕ.

ε) Για το θέμα: Ιστορικός Χώρος της Ανατολ. Μεσογείου ιδιαίτερα τους δύο τελευταίους αιώνες, προτείνονται κριτές οι:

N. Ψυρούκης

Γ. Λεονταρίτης

Άγγ. Χόρτης

Αντ. Λιάκος

στ) Επιπρόσθετα; για την εικονογράφηση του βιβλίου προτείνονται κριτές οι:

Μανόλης Βλάχος, σχολικός σύμβουλος και

Γιάννης Νταχρής, αποσπασμένος στο ΚΕΜΕ

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει: Η εισήγηση φέρνει σε δύσκολη θέση το Τμήμα. Πώς θα προτείνουμε (και με ποια αμοιβή) τόσους κριτές, πώς φανταζόμαστε ότι θα λειτουργήσει αυτό το πλήθος των ανθρώπων; Κι ακόμα έχουμε το δικαίωμα να εμφανίζουμε τελικά έναν επιστήμονα του επιπέδου του Εμμ. Κράβα ή του Ν. Σβορώνου ως κριτές ενός βιβλίου (γιατί οπωσδήποτε το βιβλίο ένα θα είναι), την ώρα που δεν θα έχουν δει και κρίνει παρά μόνο ένα ή το πολύ δύο τυπογραφικά; Παρακαλώ λοιπόν τον κ. Βώρο και τους εκπρόσωπους της Ομάδας Εργασίας: α) Να μας δώσουν ενιαίο κατάλογο των κριτών, που θα έχει την ευθύνη του βιβλίου στο σύνολό του Ο επιμερισμός, εφόσον χρειάζεται, θα γίνει με δική τους πρωτοβουλία, β) Να μην υπερβαίνει σε καμιά περίπτωση ο κατάλογος αυτός τα επτά πρόσωπα που μάλιστα ένα κριτήριο επιλογής τους θα είναι ο χρόνος τον οποίο μπορούν να διαθέσουν για την κρίση της συγγραφής.

Μετά από συζήτηση ο κ. Φ. Βώρος από κοινού με την Ο. Εργασίας της Ιστορίας προτείνουν η Επιτροπή Κρίσης να αποτελείται από τα εξής πρόσωπα:

Σούλη Εθάγγελο

Μπουραζέλη Κ.

Βέϊκου Χρ.

Παπαευθυμίου Ανδρέα

Λεοντσίνη Γ.

Ψυρούκη Ν.

Γιαννακοπούλου Σ.

Γιαννακοπούλου Ε.

Ακολούθησε συζήτηση. Η προτεινόμενη επιτροπή θεωρήθηκε και πάλι πολυμελής. Η Ο. Εργασίας πρότεινε να αντικατασταθούν οι κ.κ. Χρ. Βέικου και Α. Παπσευθυμίου από τον κ. Γ. Μεταλληνό.

Ακολούθησε ψηφοφορία (Μεταλληνός ή Βέικου-Παπσευθυμίου).

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	Μεταλληνός
Τομπαΐδης	Βέικου-Παπσευθυμίου
Παπασημακόπουλος	Μεταλληνός
Αδαμόπουλος	Μεταλληνός
Βώρος	Βέικου - Παπσευθυμίου
Σακκάς	Λευκή - Τα πρόσωπα της Επιτροπής κρίσεως δεν πρέπει να υπερβαίνουν το πολύ τα πέντε. Για να μην ταλαιπωρούμε ανθρώπους και για να μην υποβάλλουμε την Πολιτεία σε πρόσθετες διαπόνες.
Σπυρόπουλος	Βέικου - Παπσευθυμίου

Με ψήφους $3+1 = 4:3$ προτείνονται ως μέλη της Επ. Κρίσης οι κ.κ. Βέικου και Παπσευθυμίου.

Ακολουθεί δεύτερη ψηφοφορία για να εξαιρεθεί από την προτεινόμενη επιτροπή ένα (1) μέλος.

Ψηφοφορία

Σκορδίλης	Μπουραζέλης
Τομπαΐδης	Βέικου
Παπασημακόπουλος	Μπουραζέλης
Αδαμόπουλος	Βέικου
Βώρος	Μπουραζέλης
Σακκάς	"
Σπυρόπουλος	Βέικου

Με ψήφους $4:3$ διαγράφεται από την Επ. Κρίσης ο κ. Μπουραζέλης.

ΘΕΜΑ 4ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Μελέτησα τις απόψεις των κριτών καθώς και τα διορθωμένα χειρόγραφα. Οι παιδαγωγικές αντιλήψεις των κριτών σχετικά με το βιβλίο διαφέρουν από εκείνες των συγγραφέων και ειδικότερα με τον ορισμό των ορίων μιας συνάρτησης. Προσωπικά πιστεύω ότι οι παιδαγωγικές αντιλήψεις των συγγραφέων σχετικά με τη διδασκαλία του ορίου είναι πολύ πλησιέστερα προς την αντιληπτικότητα των μαθητών από εκείνες των κριτών. Οι συγγραφείς εκτός από την παραπάνω διαφωνία τους αξιοποίησαν σχεδόν το σύνολο των παρατηρήσεων των κριτών με αποτέλεσμα το βιβλίο να είναι άρτιο κατά την γνώμη μου από κάθε άποψη. Με το σκεπτικό αυτό εισηγούμαι στο Τμήμα την έγκριση του βιβλίου για τύπωση.

Ακολουθήσε συζήτηση.

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει: Για το βιβλίο που κρίνουμε σήμερα (β' τεύχος των "Μαθηματικών Ι" Γ' Λυκείου) η ομόφωνη γνώμη της Επιτροπής Κρίσης είναι η ακόλουθη: "Η Επιτροπή κρίσης ζυγίζοντας την πολύπλευρα βαριά ευθύνη της /.../ με μεγάλη λύπη της κρίνει ότι το θεωρούμενο βιβλίο δεν είναι ώριμο να εκπληρώσει το σκοπό του". Έτσι, σύμφωνα με όσα είπα και για τα προηγούμενα βιβλία των μαθηματικών (πράξεις 52/83 και 106/83), δε θα μπορούσα να θεωρήσω τον εαυτό μου, δηλαδή έναν άσχετο με τα μαθηματικά, αρμόδιο να ανατρέψει την ομόφωνη γνώμη των ειδικών. Γι' αυτό δεν μπορώ να συμφωνήσω με την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

Ο Προεδρεύων θέτει σε ψηφοφορία την έγκριση ή μη του διδ. βιβλίου, Μαθηματικά Ι, Γ' Λυκείου, Ανάλυση.

Ψηφοφορία

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ
Σακκάς	Δευκή
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ

Το Τμήμα με ψήφους $3 + 1 = 4 : 2$ εγκρίνει να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση το διδ. βιβλίο, Μαθηματικά Ι, Γ' Λυκείου, Ανάλυση.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο Πρόεδρος

Ηλ. Σπυρόπουλος

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφωνίτου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ (ΚΕΜΕ)

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΑΞΗ 111/1983

Σήμερα, 19-12-1983, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής) με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Ι. Σκορδίλης, Ειδικός Σύμβουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφώνιτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ηλ. Σπυρόπουλος, Ν. Παπαδόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, γιατί ήσαν απασχολημένοι σε άλλη υπηρεσιακή υποχρέωση.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

- ΘΕΜΑ 1ο - Οδηγίες για τη συγγραφή εγχειριδίων Ιστορίας. Εισηγητής Φ. Βώρος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Ανατύπωση διδ., βιβλίων.
- ΘΕΜΑ 3ο - Κρίση του διδ. βιβλίου, Μαθηματικά ΙΙ, Γ' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 4ο - Διαδικασία κρίσης του βιβλίου, Μαθηματικά Β' Λυκείου.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

./.

ΘΕΜΑ 1ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

1.- Συχνά στο παρελθόν βρεθήκαμε στην ανάγκη να διευκρινίζουμε σε κάθε συγγραφέα βιβλίου ιστορίας διάφορες αρχές που διέπουν αναγκαία τη συγγραφή των σχολικών βιβλίων ειδικά της ιστορίας. Πρόκειται κυρίως για λεπτομέρειες διδακτικής-παιδαγωγικής υφής, που μερικές απ' αυτές φαίνονται απλοϊκές και αυτονόητες, αλλά που συχνά διαφεύγουν την προσοχή όλων μας και δε λειτουργούν ως κριτήρια αναγκαία στη συγγραφή των βιβλίων.

2.- Η Ομάδα Εργασίας της Ιστορίας έχει καταγράψει προσεκτικά πολλές τέτοιες λεπτομέρειες και θεωρεί ότι είναι χρήσιμη μια κωδικοποίησή τους. Παρουσιάζει αυτό το κείμενο (που διανεμήθηκε από μέρες στο Τμήμα) με την πρόταση: αντίγραφό του να επιδίδεται σε όλους τους υποψήφιους συγγραφείς βιβλίων ιστορίας, όχι βέβαια ως κείμενο νομικά δεσμευτικό, αλλά επικουρικό στις λοιπές συνεννοήσεις και διαπραγματεύσεις.

3.- Βέβαια οι οδηγίες αυτές δεν εμποδίζουν το Τμήμα να δίνει κατά περίπτωση άλλες ειδικές οδηγίες-προδιαγραφές συγγραφής, ανάλογα με την ιδιαίτερη φύση κάθε βιβλίου ιστορίας.

4.- Ύστερα απ' αυτές τις γενικές παρατηρήσεις εισηγούμαι στο Τμήμα να δεχτεί το κείμενο των Οδηγιών που ετοιμάστε η Ομάδα Ιστορίας. Και επιφυλάσσομαι να προσθέσω μια σύντομη παράγραφο στο τέλος του κειμένου των Οδηγιών.

Ακολουθήσε συζήτηση.

Ο Κ. Τομπαζής λέγει: Ομολογώ ότι δεν μπόρεσα να καταλάβω για ποιο σκοπό δίνεται το κείμενο αυτό τώρα που τα σχολικά βιβλία της ιστορίας ή έχουν πια γραφτεί και εκδοθεί ή αναμένονται. Ένα κείμενο με οδηγίες συγγραφής είναι χρήσιμο πριν από τη συγγραφή του βιβλίου, όχι μετά τη συγγραφή.

Αλλά έστω, ας δεχτούμε ότι οι οδηγίες αυτές θα χρησιμεύουν στους μελλοντικούς συγγραφείς ιστορικών εγχειριδίων. Στην περίπτωση αυτή πιστεύω ότι θα χρειαζόταν ένα κείμενο προσεγμένο, και από άποψη γλώσσας και από άποψη περιεχομένου, ένα κείμενο που να λέει κάτι πραγματικά χρειαζόμενο και όχι αυτονόητο, και κυρίως ένα κείμενο που να μη δογματίζει (είναι χαρακτηριστικό, από την άποψη αυτή, το γεγονός ότι το κεί-

μενο είναι γεμάτο από φράσεις καθώς "πρέπει να..." ή "δεν πρέπει να..."

Στα αυτονόητα θα μπορούσα να αναφέρω π.χ. απόψεις καθώς "Δεν υπάρχουν, λοιπόν, μόνο αρχές επιστημονικές που θα ληφθούν υπόψη για τη συγγραφή αλλά και παιδαγωγικές δυνατότητες" (πιστεύω ότι θέλει να πει: "παιδαγωγικές αρχές") ή όλα όσα λέγονται στην παράγραφο υ με τίτλο "Η διατύπωση (όπου δίνουμε στους συγγραφείς "οδηγίες" καθώς "να αποφεύγεται η χρήση των μετοχών") καθώς και στην παράγραφο υι "Η γενική εμφάνιση το βιβλίου" (όπου η "οδηγία" ότι "το φύλλο χαρτιού πρέπει να είναι, όσο γίνεται, καλύτερο και τα γράμματα καθαρά".).

Πιστεύω πως, αν τελικά θεωρήσουμε ότι οι οδηγίες αυτές έχουν κάποια χρησιμότητα για τους συγγραφείς του μέλλοντος, το σωστό είναι, αφού φύγουν όσα κριθούν ως αυτονόητα, τα υπόλοιπα να ξανακοιταχτούν και να διορθωθούν, και ορθογραφικά (γιαυτό, υπ' όψη, πολύ-πολύ, διίσταμενες, σ' αυτόν τον τομέα, ένα πόλο, νά 'χει κ.ά.) και γλωσσικά (π.χ. "ώστε σιγά σιγά να θώσει το μάθημα τη δυνατότητα στο μαθητή να προχωρεί...", "η ιστορική ύλη πρέπει με άνεση να είναι προσεγγίσιμη από το μαθητή" κ.ά.).

Ο Πρόεδρος κ. Φ. Κακριδής θέτει στο Τμήμα το ερώτημα:
"Θεωρείτε ότι είναι σκόπιμο ένα κείμενο με γενικές οδηγίες συγγραφής να δίνεται το ίδιο σε όλους τους συγγραφείς βιβλίων ιστορίας; - ή μήπως φτάνουν οι Οδηγίες που κάθε φορά δίνουμε στο πλαίσιο της ανάθεσης του κάθε βιβλίου χωριστά;".

Ψηφοφορία

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΝΑΙ
Αδαμόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΝΑΙ
Βαρουχάκης	Λευκή
Σακκάς	ΝΑΙ
Κακριδής	ΟΧΙ

Το Τμήμα με ψήφους $5 + 1 = 6:1$ δέχεται ότι οι γενικές οδηγίες συγγραφής σκόπιμο είναι να δίνονται στους συγγραφείς των βιβλίων Ιστορίας.

Υστερα από το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας και τη συζήτηση που προηγήθηκε, η Ομάδα Εργασίας της Ιστορίας αποσύρει το κείμενο για να το υποβάλει στο Τμήμα αργότερο.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

Στοιχείο Δημοκρατικού Πολιτεύματος, των
Β. Πετριτσόπουλου, Π. Γιαννακόπουλου και Α.
Καρδάρη

1.- Το βιβλίο, έχει μια μικρή ιστορία. Δεν εγκρίθηκε αρχικά από το Τμήμα· έχουν γίνει όμως σ' αυτό βελτιώσεις στο παρελθόν δυο φορές: τότε που αρχικά κρίθηκε (με βάση τις παρατηρήσεις που διατύπωσαν τότε οι συνάδελφοι) και αργότερα, όταν έγινε ανατύπωση για το 1983-84.

2.- Η Ομάδα Εργασίας της Ιστορίας με ιδιαίτερη ευαισθησία καταπίστευσε με την προσπάθεια να διερευνήσει το βαθμό αποδοχής του βιβλίου από τους δέκτες του τις δυνατότητες βελτίωσής του για τη νέα έκδοση. Και: α) διαπίστωσε ότι υπάρχει αρκετά καταφατική γνώμη από διδάσκοντες και διδασκόμενους (όπως προκύπτει από ανεπίσημη δειγματοληπτική διερεύνηση απευθείας σε σχολεία) και β) συνεργάστηκε με τους συγγραφείς του βιβλίου για βελτίωσή του.

3.- Από τις συνεργασίες αυτές προέκυψε η κοινή εισήγηση των συγγραφέων και των μελών της Ομάδας Εργασίας, που αντίγραφο της είχαν διανεμηθεί στα μέλη του Τμήματος από μέρες. Οι προτεινόμενες διορθώσεις-βελτιώσεις είναι:

- α) Προσθήκη ερωτήσεων σε ορισμένα κεφάλαια.
- β) Προσθήκη ορισμένων παραγράφων σε άλλα.
- γ) Μετακίνηση παραγράφων και διαγραφή άλλων για λόγους καλύτερης οργάνωσης του βιβλίου.
- δ) Φραστικές διορθώσεις που έχουν επισημειωθεί στο αντίτυπο που υποβάλλει η Ομάδα για ανατύπωση.

4.- Επίσης η Ομάδα υιοθέτησε την πρόταση του κ. Β. Πετριτσόπουλου (ενός από τους συγγραφείς) να εισηγηθεί για λόγους διδακτικών να παρατεθεί το κείμενο του Συντάγματος στη μεταγλωττισμένη μορφή που έχει εκπονήσει ο Χρ. Χρηστίδης.

5.- Προσωπικά οφείλω να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τα παρόντα δύο μέλη της Ομάδας Εργασίας (Α. Παποευθυμίου και Χρ. Αργυροπούλου) που έκαναν όλη την προεργασία για τη σημερινή εισήγηση. Και εισηγούμαι στο Τμήμα να προωθήσει για ανατύπωση για το 1984-85 το βιβλίο Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος (των: Πετριτσόπουλου, Γιαννακόπουλου, Καρδάρη) με τις βελτιώσεις που προτείνονται από την Ομάδα Εργασίας.

Ο κ. Κακριδής λέγει: Η εισήγηση δεν καλύπτει το ιστορικό αυτού του βιβλίου που έχει απορριφτεί από το Τμήμα, αλλά εγκρίθηκε και τυπώθηκε με απόφαση του ΥΠΕΠΘ. Με υπηρεσιακό σημείωμα ζητούσα από τον κ. Βώρο τα ακόλουθα (το σημείωμα επισυνάπτεται)". Ο κ. Βώρος λέγει ότι το έχει υπόψη του και το μελετά το θέμα του νέου Α.Π., και θα εισηγηθεί τέλος Ιανουαρίου. Ο κ. Κακριδής συνεχίζει "Με αυτά τα δεδομένα -όπου το σημαντικότερο είναι η κάποια διόρθωση που έγινε στο μεταξύ- παρακαλώ το Τμήμα να αποφασίσει αν προτείνουμε ή όχι την ανατύπωση του βιβλίου.

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει: Ύστερα από την υπόμνηση που έκανε ο κ. Κακριδής για το σημείωμά του της 4-10-83 οφείλω να σημειώσω:

α) Για την τρέχουσα περίοδο οφείλω να αναμείνω το αποτέλεσμα της συνεργασίας της Ομάδας με τους συγγραφείς, που ήρθε τώρα.

β) Η πείρα του τελευταίου τριμήνου έδειξε ότι ήταν αδιανόητο να προτείνουμε νέα συγγραφή για το 1984-85, τη στιγμή μάλιστα που η παρούσα δε μας έχει δημιουργήσει οχληρά προβλήματα (επιστημονικές ή ιδεολογικές επικρίσεις, ενώ έχει καταφατικές οι πληροφορίες από τα σχολεία.

γ) Γενικά προέχει σήμερα η φροντίδα για τα βιβλία του 1983-84 και του 1984-85. Πρόχειρα θυμίζω ότι: 1) έχουμε στο τυπογραφείο το β' τεύχος αρχαίας ιστορίας για την α' γυμνασίου 1983-84, (2) έχουμε στο τυπογραφείο το β' τεύχος ιστορίας από τις πηγές για τη γ' λυκείου 1983-84, (3) έχουμε στο τυπογραφείο το γ' τεύχος ιστορίας γενικής της γ' λυκείου 1983-84, (4) έχουμε σωρεία άλλες εκκρεμότητες για συγγραφή ή ανατύπωση βιβλίων του 1984-85.

δ) Μέσα σε αυτές τις συνθήκες προσωπικά νομίζω ότι δεν ήταν επιτρεπτό να προταχθεί η περίπτωση νέας συγγραφής των Στοιχείων Δημοκρατικού Πολιτεύματος γ' γυμνασίου. Και σημειώνω επιπρόσθετα: (1) Κάθε βιβλίο επιδέχεται βελτίωση ή αντικατάσταση, (2) το σημείωμα του κ. Κακριδή περιέχει δόση υποκειμενικής εκτίμησης, που γι' αυτή θα μιλήσω όταν θα μπορώ να κάνω σχετική εισήγηση για νέο βιβλίο.

Ο κ. Δ. Τομπαΐδης λέγει: Στην πρόταση του συγγραφέα Β. Πετρίτσόπουλου "να μπει το μεταγλωττισμένο από το Χρηστίδη στη δημοτική γλώσσα κείμενο του Συντάγματος" θα ήθελα να ενημερώσω, ως μέλος της "Επιτρο-

πής για τη δημοτική γλώσσα του Υπουργείου Δικαιοσύνης", το Τμήμα για τα ακόλουθα: Η Επιτροπή έχει συγκροτήσει ομάδες εργασίας, από νομικούς και φιλόλογους, για τη μεταγλώττιση ορισμένων μεγάλων και πολύ χρησιμοποιούμενων κωδίκων (Αστικού, Ποινικού κτλ.). Σχετικά με το κείμενο του Συντάγματος του 75 η Επιτροπή, αφού άκουσε τις εισηγήσεις των ειδικών συνταγματολόγων μελών της αλλά και άλλων καθηγητών Νομικών Σχολών αποφάσισε να μη μεταγλωττιστεί στη δημοτική αλλά να μείνει στην καθαρευουσιάνικη μορφή του.

Ο κ. Σακκάς λέγει: Επειδή στο Τμήμα υπάρχει αμφισβήτηση για το βιβλίο "Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος" παρακαλώ να γίνει σχετική έρευνα με την αποστολή σχετικού ερωτηματολογίου σε καθηγητές που διδάσκουν και μαθητές που διδάσκονται το μάθημα για να έχουμε τη γνώμη τους για τη λειτουργικότητα και την καταλληλότητα του βιβλίου. Ας κάνει το ΚΕΜΕ από που όφειλε ήδη να έχει κάνει - για να δικαιώσει και την ύπαρξή του ως "κέντρου εκπαιδευτικών μελετών" - και ας μην επιμένει να αποφαίνεται απορριπτικά (κατά πλειοψηφία) για το βιβλίο, χωρίς να γνωρίζει αν αυτή του η επίμονη γνώμη βρίσκει στήριξη στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές των σχολείων.

Ο Πρόεδρος θέτει σε ψηφοφορία το ερώτημα ΝΑΙ ή ΟΧΙ στην ανατύπωση του σχ. εγχειριδίου, "Στοιχεία δημοκρατικού Πολιτεύματος".

Ψηφοφορία

Σκορδύλης	ΟΧΙ
Τουπαϊδης	ΟΧΙ
Αδαμόπουλος	ΟΧΙ
Βώρος	ΝΑΙ
Βαρουχάκης	ΟΧΙ
Σακκάς	ΝΑΙ

Κακριδής Διαφωνώ και εγώ με την ανατύπωση, για να προσέξουμε πώς ένα πρώτο λάθος φέρνει πίσω του άλλα λάθη, μπαλώματα, συμβιβασμούς, και τελικά διασυνίζει τα κακώς κείμενα. Αν είχαμε μείνει πέρσι χωρίς καινούργιο βιβλίο, θα είχαμε φέτος κάποιο, που και αν δεν ήταν τέλειο πάλι θα ήταν καλύτερο από αυτό που χρησιμοποιούμε, ακόμα και στη διορθωμένη του μορφή. Έτσι π.χ. στη σελ. 69 εξακολουθεί να υπάρχει η φρά-
./.

ση: "Βουλευτές επικρατείας.... Έτσι υπάρχει η δυνατότητα πρόσωπα που έχουν διακριθεί στη δημόσια ζωή να γίνουν μέλη της Βουλής, χωρίς να πάρουν μέρος στον εκλογικό αγώνα (άρθρο 54 του Σ.)". Πρώτα το σχετικό άρθρο δε λέει τέτοια πράγματα, και ακόμα δε θα μπορούσε το Σύνταγμα ούτε ως γράμμα ούτε ως πνεύμα να υπηρετεί πρόσωπα, ή να ~~χωρίζει~~ τους Έλληνες σε πρόσωπα που έχουν διακριθεί' και σε πρόσωπα 'που δεν έχουν διακριθεί 'και γι' αυτό πρέπει να πάρουν μέρος στον εκλογικό αγώνα, όσο οι άλλοι ξεκουράζονται.

Το Τμήμα με φήφους 5:2 απορρίπτει την προώθηση στον ΘΕΔΒ για ανατύπωση του σχ. εγχειριδίου, "Στοιχεία Δημοκρατικού Πολιτεύματος" για το σχ. έτος 1984-85.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Για το δεύτερο τεύχος των Μαθηματικών ΙΙ έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα: Όπως και το Τμήμα διαπίστωσε με την παρουσία των κριτών κ.κ. Φιλίππου του Χρυσαφίνου, στο δεύτερο τεύχος η συνεργασία Επιτροπής των συγγραφέων ήταν αγαστή. Οι συγγραφείς διόρθωσαν και συμπλήρωσαν τα σφάλματα και τις παραλήψεις που τους υπέδειξαν οι κριτές. Έστερα από αυτά και αφού μελέτησα τα χειρόγραφα διορθωμένα είδα ότι το βιβλίο είναι παιδαγωγικά ορθό. Επομένως εισηγούμαι στο Τμήμα να το εγκρίνει ως κατάλληλο για να τυπωθούν από τον ΘΕΔΒ.

Ακολούθησε συζήτηση

Ο κ. Φ.Κ. Βώρος είπε:

1. Αυτή την ώρα χρειαζόμαστε το τεύχος, που φαίνεται ότι επιστημονικές αντιρρήσεις γι' αυτό δεν υπάρχουν ή δεν είναι σοβαρές.
2. Υπάρχει όμως η επισήμανση που έκανε η επιτροπή Κρίσης και ο κ. Δ. Σακκάς, ότι η ύλη του τεύχους δεν ανταποκρίνεται ουσιαστικά στις ανάγκες των μαθητών δέσμης β' (ιατρικής υποψηφίων) και δέσμης δ' (υποψηφίων οικον. - πολιτικών επιστημών).

3. Υπάρχει αρνητική εισήγηση των ειδικών και στη συνεδρίασή μας δεν υπάρχει ειδικός. Ο κ. Παπασημακόπουλος γειτνιάζει και πάντως δεν ανατρέπει τα δεδομένα (δεν μπορεί να τα ανατρέψει).

4. Για τους παραπάνω λόγους θα ψηφίσω "Όχι, αλλά με έντονη προτροπή προς τη Διοίκηση να κάμει χρήση της διαζευκτικής ευχέρειας που έχει από το νόμο, δηλαδή να μη δεχτεί την αρνητική ψήφο μου, εφόσον αντι-μετωπίζει την ανάγκη να τυπώσει το κρινόμενο τεύχος και σύντομα".

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει : Για το κρινόμενο βιβλίο (Μαθηματικά ΙΙ, Γ' Λυκείου) η γνώμη των κριτών Μαθηματικών είναι ομόφωνα απορριπτική. Σύμφωνα με όσα είπα και για τα προηγούμενα βιβλία των Μαθηματικών (πρά-ξεις 106/83, 110/83 και ιδίως 52/83), δεν μπορώ να θεωρήσω τον εαυτό μου δηλαδή έναν άσχετο με τα Μαθηματικά, αρμόδιο να ανατρέψει την ομόφωνη γνώμη των ειδικών. Γι' αυτό δεν μπορώ να συμφωνήσω με την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

Ο κ. Παπαδόπουλος λέγει : "Παίρνω θετική θέση για την τελική έγκριση του βιβλίου αυτού, γιατί στην ερώτησή μου, αν μπορεί να θεωρηθεί καλύτερο απ' το αντίστοιχο βιβλίο που είναι τώρα σε χρήση στα σχολεία, δόθηκε απ' τους ειδικούς κριτές απάντηση καταφατική. Προτείνω κατά συνέπεια να γίνουν όσες διορθώσεις είναι δυνατές απ' τις παρατηρήσεις της επιτροπής κρίσης και εφόσον βέβαια υπάρξει συμφωνία, γιατί ορισμένες παρατηρήσεις, όπως φάνηκε στη συζήτηση σχετίζονται για τους συγγραφείς με θέματα επιλογής τους σε συνάρτηση με το τι έχουν προ-ηγούμενα διδαχτεί οι μαθητές".

Ο Πρόεδρος θέτει στη συνέχεια σε ψηφοφορία το ερώτημα, αν το Τμήμα εγκρίνει (ΝΑΙ) ή απορρίπτει (ΟΧΙ) το βιβλίο, Μαθηματικά ΙΙ.

Ψηφοφορία

Σκορδύλης	ΝΑΙ
Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ

Σακκάς

Λευκή

Κακριδής

ΝΑΙ

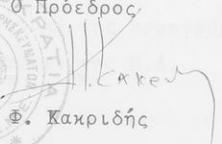
Το Τμήμα με ψήφους $4 + 1 = 5:2$ εγκρίνει να προωθηθεί στον ΟΕΔΒ για εκτύπωση το διδ. βιβλίο, Μαθηματικά ΙΙ, Γ' Λυκείου.

ΘΕΜΑ 4ο:

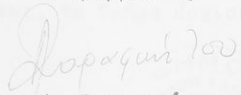
Από την Επιτροπή Κρίσης παραβρέθηκε ο κ. Χ. Πανταζάτος, ο οποίος εκθέτει τις απόψεις της Επιτροπής που περιέχονται στο ακόλουθο σημείωμα:

"Η επιτροπή κρίσης του βιβλίου Μαθηματικά Β' Λυκείου "ΑΛΓΕΒΡΑ" συνεδρίασε στις 16 και 18 Δεκεμβρίου 1983 (αιτιολογημένα απουσίαζαν οι κ. Φ. Νανόπουλος και Ν. Μαρμαρίδης) και αφού μελέτησε το β' τεύχος του βιβλίου αυτού, κατέληξε στις ίδιες ακριβώς παρατηρήσεις και συμπεράσματα, που διατυπώθηκαν με την έκθεση κρίσης της 28-5-1983 του α' τεύχους. Για διευκόλυνση των συγγραφέων καταθέσαμε τα χειρόγραφα των κεφαλαίων 5 και 6 με παρατηρήσεις και διορθώσεις".

Ακολουθεί συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κ.κ. Συμβούλων και του κριτή, στο τέλος της οποίας και οι συγγραφείς εκθέτουν σύντομα τη δική τους άποψη και δηλώνουν ότι θα προβούν σε διόρθωση του χειρογράφου, όπου κρίνουν ότι οι παρατηρήσεις των κριτών (κυρίως αυτές που πετιέχονται στο χειρόγραφο που τους δόθηκε) είναι ουσιαστικές και εύστοχες. Το θέμα θα συνεχιστεί μόλις οι συγγραφείς παραδώσουν στον κ. Παπασημακόπουλο το διορθωμένο χειρόγραφο, για να εισηγηθεί σχετικά στη συνεδρία της τελικής κρίσης.

Ο Πρόεδρος

Φ. Κακριδής

Η Γραμματέας

Δ. Ζαραφωνίτου

ΠΡΑΞΗ 112/1983
=====

Σήμερα, 21-12-83, ημέρα Τετάρτη και ώρα 9.30, το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με πρόεδρο τον κ. Φάνη Κακριδή, αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Ηλ. Σπυρόπουλος, Φ. Βώρος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Κυρ. Κατσιμάνης, Β. Θεοδωρακόπουλος, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς και Γ. Σκορδίλης γιατί ήταν σε κανονική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ
=====

- ΘΕΜΑ 1ο - Κρίση του βιβλίου, Μαθηματικά Β' Λυκείου. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 2ο - Λειτουργία ΣΕΛΑΜΕ σχ, έτους 1984-85. Εισηγητής Ηλ. Σπυρόπουλος.
- ΘΕΜΑ 3ο - Χρησιμότητα του βιβλίου, Μαθηματικές Ενότητες του κ. Μαμούρη για τους καθηγητές.
- ΘΕΜΑ 4ο - Κρίση εργασίας του Γ. Χριστόπουλου. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 5ο - Γνωμοδότηση για το διορισμό της Πανά Τασίας ως καθηγήτριας Καλλιτεχνικών στη Μ.Ε. Εισηγητής Α. Αδαμόπουλος.
- ΘΕΜΑ 6ο - Κρίση εργασίας της μαθήτριας Πένσα Μερόπης. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 7ο - Ανάθεση σχεδίων για το α' τεύχος Βιολογίας. Εισηγητής Στ. Παπασημακόπουλος.
- ΘΕΜΑ 8ο - Ανατύπωση βιβλίων. Εισηγητής Φ. Βώρος.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως, το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Το βιβλίο των Μαθηματικών της Β' Λυκείου (β' τεύχος) γράφτηκε από την ίδια ομάδα συγγραφέων που γράφτηκε και το α' τεύχος. Αποτελεί συνέχεια του α' τεύχους και κρίθηκε από την επιτροπή κρίσεως της οποίας αντιπρόσωποι ήταν ο κ. Πανταζάτος. Οι συγγραφείς συνεργάστηκαν με την επιτροπή και έλαβαν υπόψη τις περισσότερες διορθώσεις που τις υπέδειξε. Το βιβλίο το μελέτησα και το βρήκα παιδαγωγικά άμεμπτο μια και επιστημονικά κρίθηκε και διορθώθηκε από την επιτροπή και τους συγγραφείς. Παρόλη την αφνητική γνώμатеυση της επιτροπής για την καταλληλότητά του, όπως και το Τμήμα κατόλαβε από την προφορική συζήτηση με τον αντιπρόσωπό της κ. Πανταζάτο, το βιβλίο και στο β' τεύχος είναι κατάλληλο και πολύ καλύτερο από το προϋπάρχον στην αντίστοιχη τάξη σύμφωνα με την παραδοχή του κ. Πανταζάτου. Προσωπικά δε θα προσθέσω τίποτα περισσότερο από ότι διαφάνηκε. Το βιβλίο είναι κατάλληλο για τους μαθητές της Β' Λυκείου και εισηγούμαι να εγκριθεί από το Τμήμα για να εκτυπωθεί από τον ΟΕΔΒ.

Ακολούθησε συζήτηση.

Ο κ. Τομπαΐδης λέγει: Για το βιβλίο που κρίνουμε σήμερα (Μαθηματικά Β' Λυκείου, β' τεύχος) η γνώμη των ειδικών μαθηματικών υπήρξε ομόφωνα αρνητική. Έτσι, σύμφωνα με όσα είπα και στις προηγούμενες κρίσεις των βιβλίων των μαθηματικών (ιδίως πράξη 52/15-6-83), δε θεωρώ τον εαυτό μου, έναν άσχετο με τα μαθηματικά, αρμόδιο να αναστρέψει την ομόφωνη γνώμη των ειδικών. Σημειώνω ακόμα, ότι με τη μεθόδευση συγγραφής που εγκρίθηκε, το Τμήμα δεν έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί κανέναν από τους δύο μαθηματικούς συμβούλους του. Γι' αυτό δεν μπορώ να συμφωνήσω με την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

Ο κ. Σπυρόπουλος λέγει: Επειδή είναι το τελευταίο τεύχος από τα έξι συνολικά των βιβλίων με τα οποία επιχειρήθηκε η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός διδακτικών εγχειριδίων των μαθητών της Β' και Γ' Λυκείου, με βάση πάντοτε την υποδομή που πήραν στις προηγούμενες τάξεις, θεωρώ υποχρέωση να τονίσω ότι η προσφορά τριών σχολικών βιβλίων που καλύπτουν διδακτικές ανάγκες πολύωρης διδασκαλίας μαθηματικών στις ανώτερες τάξεις της Μ.Ε. πρέπει απ' όλες τις μεριές να αναγνωριστεί ως ιδιαίτερα σημαντικά.

Όσο και αν το Τμήμα, από το γεγονός ότι δύο από τους συγγραφείς είναι μέλη του, από τη δυσκολία και την έκταση του εγχειρήματος, από την (ιδιαίτερα στην πρώτη φάση) αρνητική ή ανησυχητικά επιφυλακτική στάση των περισσότερων ειδικών επιστημόνων-κριτών του βιβλίου, σε όλη την πολύμηνη περίοδο της συγγραφής συχνά βρέθηκε σε δύσκολη θέση, σήμερα που:

α) τα τυπωμένα τεύχη κρίνονται θετικότερα από ό,τι πιστεύαμε (όταν ακούσαμε τους ειδικούς επιστήμονες).

β) ότι οι ειδικοί επιστήμονες - κριτές στις τελευταίες εισηγήσεις τους στο Τμήμα ήταν σαφώς λιγότερο επιφυλακτικοί για την καταλληλότητα των βιβλίων,

γ) το γεγονός ότι το μεγάλο κενό που υπήρχε στον τομέα των σχολικών εγχειριδίων μαθηματικών καλύπτονται με τρόπο ευπρεπή,

δ) το γεγονός ότι η υποδοχή των εγχειριδίων αυτών από τους μαθηματικούς της λυκειακής έδρας και τους μαθητές ήταν πολύ πιο καλή απ' ό,τι φαινόταν ότι θα είναι στην πρώτη φάση της παρουσίας των βιβλίων, νομίζω ότι χρωστούμε να διατυπώσουμε ευχαριστίες στους συναδέλφους, κ.κ. Ν. Βαρουχάκη και Α. Αδαμόπουλο, που όλη αυτή την περίοδο εργάστηκαν με μοναδικό ζήλο, και με την κατάρτιση και την συγγραφική τους ικανότητα μαζί με τους πολύ άξιους συνεργάτες - μέλη της ομάδας τους κ.κ. Ευ. Φωτόπουλο, Αθ. Μπέτση, Χ. Σολδάτο, Χ. Γιαννίκο, και τον Δημ. Νοταρά και προώθησαν σημαντικά τη μαθηματική παιδεία στη Μέση Εκπαίδευση.

Ο κ. Βώρος λέγει:

1. Στο βαθμό που ο κ. Σπυρόπουλος καλολογεί συναδέλφους για τον προσωπικό μόχθο τους συμφωνώ μαζί του και συμμερίζομαι τα λόγια του.

2. Στο βαθμό που οι κριτές μίλησαν για λάθη δεν επηρεάζομαι από τις κρίσεις τους, γιατί κατ'επανάληψη ζήτησα διευκρινίσεις (ως ενοχλητικό βαθμό) και διαπίστωσα ότι συνήθως χαρακτηρίζουν λάθος τη διαφορετική γνώμη.

3. Εντούτοις αδυνατώ τη γνώμη των ειδικών να την ανατρέψω με

φήφο που δεν ενισχύεται τουλάχιστον από τους συναδέλφους μαθηματικούς - που νόμιμα τώρα απουσιάζουν. Γι' αυτό θα ψηφίσω και πάλι: "Όχι, αλλά έντονα διατυπώνω την προτροπή η Διοίκηση να κάμει χρήση της δια-
ζευκτικής ευχέρειας που έχει από τον νόμο".

Ο κ. Ν. Παπαδόπουλος, Σύμβουλος ΚΕΜΕ λέγει:

"Όπως και στα προηγούμενα σχετικά βιβλία, έτσι και στο βιβλίο που κρίνεται σήμερα θα πάρω θετική θέση. Όμως δεν ήταν νομίζω καθόλου ευχάριστο το γεγονός, ότι οι κριτές ήταν αρνητικοί σε όλα τα βιβλία και στην επανειλημμένη ερώτησή μου αν είναι καλύτερα έστω και σε μικρό βαθμό απ' τα βιβλία που χρησιμοποιούνται, έδιναν, σχεδόν πάντοτε και όλοι, θετική απάντηση. Και εδώ φάνηκε ότι κάτι δεν πάει καλά. Με βάση αυτή την απάντησή τους δεν μπορώ παρά να είμαι θετικός, γιατί γίνεται ένα βήμα. Η αποδοχή των βιβλίων αυτών από καθηγητές και μαθητές θα δείξει πολύ σύντομα νομίζω - μέσα σε μια σχολική χρονιά - αν καλά κά-
νουμε που επωμιζόμαστε την ευθύνη της έγκρισης. Η επιφύλαξή μου αυτή δεν έχει σχέση με την εργατικότητα και την επιστημονική υπευθυνότητα των συναδέλφων συγγραφέων των βιβλίων, αλλά με τη δική μου αδυναμία να κρίνω ως μη ειδικός που βρίσκεται περισσότερο η επιστημονική και η διδακτική αλήθεια. Γνωρίζω πάντως ότι διδακτικά τα μαθηματικά βρί-
σκονται σε μια κρίση και στις άλλες χώρες και έτσι θα μπορούσε κανείς να δικαιολογήσει τις τόσο διαφορετικές εκτιμήσεις".

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος θέτει σε ψηφοφορία το ερώτημα (ΝΑΙ ή ΟΧΙ) για την έγκριση ή απόρριψη του σχ. εγχειριδίου, Μαθηματικά Β' Λυκείου.

Ψηφοφορία

Τομπαΐδης	ΟΧΙ
Παπασημακόπουλος	ΝΑΙ
Παπαδόπουλος	ΝΑΙ
Βώρος	ΟΧΙ
Σπυρόπουλος	ΝΑΙ
Κακριδής	ΝΑΙ

Με ψήφους 4:2 εγκρίνεται η προώθηση στον ΟΕΔΒ για έκδοση του διδ. βιβλίου, Μαθηματικά Β' Λυκείου.

ΘΕΜΑ 2ο

Ο κ. Ηλ. Σπυρόπουλος λέγει: Η Διεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων του ΥΠΕΠΘ με έγγραφό της "εξαιρετικώς επείγον" παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε για τις ΣΕΑΜΕ που θα πρέπει να λειτουργήσουν κατά το ακαδ. έτος 1984-5, για τον αριθμό καθηγητών που θα κληθούν από κάθε ειδικότητα σε καθεμιά και από ποιές Διευθύνσεις Μ.Ε. θα προέρχονται αυτοί που θα κληθούν να φοιτήσουν σε κάθε ΣΕΑΜΕ.

Λοιπόν, έχοντας υπόψη:

α) Το Π.Δ. 178/83, άρθρο 6, παρ. 1,

β) Την εμπειρία από τη λειτουργία, ως σήμερα, των ΣΕΑΜΕ έτους 1983-4,

γ) Τις δυνατότητες εξασφάλισης από το εκπαιδευτικό δυναμικό της έδρας και της περιοχής της κάθε Σχολής του κατάλληλου διδακτικού προσωπικού, ώστε οι Σχολές να έχουν το επιθυμητό επίπεδο, χωρίς να εξαρτώνται από "περιοδεύοντες ανά την Ελλάδα" επιμορφωτές,

δ) Τον μεγάλο αριθμό λειτουργών Μ.Ε. που δεν έχουν φοιτήσει σε σχολές επιμόρφωσης,

ε) Την αναλογία των καθηγητών της κάθε ειδικότητας με το σύνολο των υπηρετούντων,

στ) Τη διαπίστωση ότι ο "οικονομικότερος" αριθμός για τη συγκρότηση τμήματος είναι 15-20 (και, φυσικά, των πολλαπλασίων του 20), αφού στο σημαντικότερο στοιχείο της επιμορφωτικής προσπάθειας, στις πρακτικές ασκήσεις δεν πρέπει να υπάρχουν γκρουπ με πάνω από είκοσι καθηγητές,

ζ) Την κατάσταση που δημιουργήθηκε σε ΣΕΑΜΕ που επιμορφώνει πολύ μεγάλο αριθμό καθηγητών (Αθήνας και Θεσσαλονίκης), που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι σε κοινή περίπτωση δεν πρέπει να ξεπεράσουμε τους αριθμούς 180-200,

η) Την πιθανότητα να απογυμνωθούν ορισμένα σχολεία από καθηγητές ειδικοτήτων που σε ορισμένες περιοχές σπανίζουν,

εισηγούμει τα εξής:

./.

1.- Το ακαδημαϊκό έτος 1984-85 να λειτουργήσουν όλες οι ιδρυμένες ΣΕΑΜΕ, δηλαδή να λειτουργήσουν όλες οι ιδρυματικές ΣΕΑΜΕ, δηλαδή να λειτουργήσουν και οι ΣΕΑΜΕ Κοζάνης και Λαμίας.

2.- Από τις ΣΕΑΜΕ αυτές, μόνο οι Σχολές Αθήνας και Θεσσαλονίκης θα δεχτούν καθηγητές όλων των προβλεπόμενων από την παρ. 2 του άρθρου 5 του Π.Δ. 178/83 ειδικοτήτων. Όλες οι άλλες σχολές να δεχτούν μόνο τρεις ειδικότητες: Φιλολόγους, Μαθηματικούς και κλάδου Α4.

3.- Εξαιρετικά, η ΣΕΑΜΕ Λάρισας να έχει τμήμα θεολόγων, που θα προέρχονται από τις περιοχές των ΣΕΑΜΕ Λάρισας, Κοζάνης, Ιωαννίνων και Λαμίας. Κι αυτό, επειδή η ΣΕΑΜΕ Λάρισας μπορεί να εξυπηρετηθεί ταυτόχρονα και σχετικά εύκολα από τις θεολογικές Σχολές Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

4.- Φρόνιμο είναι να αναθέσουμε στη Διοίκηση, αφού αυτή διαθέτει περισσότερα στοιχεία απ' ό,τι εμείς, να ορίσει από ποιές Διευθύνσεις Μ.Ε. θα προέρχονται αυτοί που θα κληθούν να φοιτήσουν σε κάθε ΣΕΑΜΕ.

5.- Ο συνολικός αριθμός, όπως και ο αριθμός κατά ειδικότητα που θα επιμορφωθεί σε κάθε ΣΕΑΜΕ να διαμορφωθεί στα πλαίσια του πίνακα που παραθέτω παρακάτω. (Μια διευκρίνιση: στους αριθμούς αυτούς περιλαμβάνονται και οι εκπαιδευτικοί που προέρχονται από την ήδη ιδιωτική εκπαίδευση, από όσους υπηρετούν με σύμβαση ιδ. δικαίου στη δημόσια και οι εκπαιδευτικοί των Αρσακείων. Είναι δηλαδή αριθμοί - MAXIMA):

	Θεολόγος	Φιλολόγος	Μαθηματικός	A4	Γαλλικής	Αγγλικής	Φ.Αγ.αγ.γ.η Απο/Θηλ.	Σύνολο
κης	20	60	20	20	20	20	20/20	200
ων	20	40	15	15	20	20	20/20	170
	-	40	15	15	-	-	- -	70
	-	40	15	15	-	-	- -	70
ου	-	40	15	15	-	-	- -	70
	-	40	15	15	-	-	- -	70
	20	40	15	15	-	-	- -	90
ος	-	40	15	15	-	-	- -	70
	-	40	15	15	-	-	- -	70
	-	40	15	15	-	-	- -	70
	60	420	155	155	40	40	40/40	70 950

Με τα σημερινά δεδομένα, η αύξηση του συνολικού αριθμού από 800 (του 1983-4) σε 950 είναι οριακή, αν δεν θέλουμε να αυξήσουμε τα προβλήματα που η κάθε ΣΕΑΜΕ αντιμετωπίζει.

Το Τμήμα, ύστερα από συζήτηση, αποφαινεται ομόφωνα: δέχεται την εισήγηση του κ. Ηλ. Σπυρόπουλου στο σύνολό της.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Α. Αδαμόπουλος λέγει: Η Δ/ση Εφαρμογής Προγραμμάτων Μ.Ε. με το έγγραφο της Γ2/2230/4-11-1982 μας παρακαλεί να γνωμοδοτήσουμε σχετικά με τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί το βιβλίο: "Μαθηματικά Ενότητα" του Α. Μαμούρη, σαν βοηθητικό βιβλίο στο έργο του καθηγητή Μαθηματικών πέρα από τα άλλα σχολικά βοηθήματα. Σχετικά με το παραπάνω βιβλίο, το οποίο είναι προσφορά του συγγραφέως προς το ΥΠΕΠΘ, έχω να παρατηρήσω τα εξής:

Το βιβλίο χωρίς αμφιβολία αποτελεί θετική συμβολή στην ελληνική μαθηματική βιβλιογραφία, γιατί μπορεί να δώσει το ερέθισμα για τη συγγραφή παρόμοιων βιβλίων που στερείται η ελληνική βιβλιογραφία. Γι' αυτό επαινούμε το συνάδελφο για την προσπάθεια του αυτή.

Επειδή όμως ζητείται να συστήσουμε το βιβλίο ως χρήσιμο, κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 5 του Ν. 186/75, ότι μπορούμε να παραβλέψουμε και τα αρνητικά σημεία της συγγραφής.

Είναι ανθρώπινο η πραγμάτευση δύο πολύ δύσκολων ενοτήτων, όπως είναι οι δύο πρώτες του βιβλίου, να παρουσιάζει μειονεκτήματα. Η εισαγωγή π.χ. σελ. 3-7 σε αρκετά σημεία της χαρακτηρίζεται από κακή διατύπωση η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις οδηγεί σε ασάφειες και παρανοήσεις. Ίσως αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι το βιβλίο είναι γραμμένο στην καθαρεύουσα. Για να χρησιμοποιηθεί λοιπόν το βιβλίο από τους καθηγητές των μαθηματικών είναι απαραίτητο να μεταγλωττισθεί στη δημοτική. Βέβαια ο συγγραφέας υποβάλλει ένα δείγμα μεταγλώττισης, από τη σελίδα 35 ως τη 39, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό για να σχηματίσουμε γνώμη για τη γλώσσα όλης της συγγραφής.

Σε ορισμένες περιπτώσεις ο υπερβολικός φορμαλιστικός χαρακτήρας του βιβλίου απωθεί τον αναγνώστη, όταν μάλιστα αυτός δεν είναι ειδικευμένος σε θέματα που αναφέρονται στις δύο πρώτες ενότητες. Σε άλλες πάλι περιπτώσεις γίνεται κακή χρήση των συμβόλων της λογικής. Βλέπε π.χ. σελ. 167 σειρές 1^+ , 4^+ , 6^+ , 10^+ κ.τ.λ.

Σε πολλά σημεία του το βιβλίο είναι πυκνοδιατυπωμένο. Είναι δύσκολο, ακόμη και σε ειδικευμένο μελετητή, να παρακολουθήσει τη βαθύτερη σημασία είκοσι διαδοχικών ορισμών που παραθέτονται χωρίς καμιά διακοπή στη σελ. 25 και 26.

Ακόμη στο βιβλίο υπάρχουν αρκετά παροράματα όπως π.χ.
σελ. 22 σειρά 13^+ να γραφεί $\kappa(\eta, \psi)$ αντί $\kappa(x)$
σελ. 63 σειρά 5^- να γραφεί $o(\eta)$ αντί x
σελ. 181 σειρά 8^- να γραφεί $\mu \lambda$ αντί $\mu > \lambda$ κ.τ.λ.

Τέλος στις ενότητες 3 - 6 του βιβλίου ο καθηγητής της Μ.Ε. μπορεί να βρει αρκετά χρήσιμα στοιχεία, τα οποία όμως υπάρχουν και σε πολλά άλλα σχετικά ελληνικά και ξένα μαθηματικά βιβλία.

Για όλους τους παραπάνω λόγους δεν μπορώ να εισηγηθώ ότι το κρινόμενο βιβλίο με την παρούσα μορφή του είναι χρήσιμο κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 5 του Ν. 186/75.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Δ. Αδαμόπουλου.

ΘΕΜΑ 7ο :

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει: Για την κατασκευή των απαραίτητων σχεδίων στο Α' Τεύχος Βιολογίας, εισηγούμαι την ανάθεση στον Γραφίστα κ. Σπυρίδωνα Παπασπύρου. Συνολικά θα κατασκευάσει $80+17=97$ εργασίες μακ~~ε~~τών κ.τ.λ. και θα πληρωθεί δρχ. 54.000.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Παπασημακόπουλου.

ΘΕΜΑ 6ο :

Ο κ. Παπασημακόπουλος λέγει:

Για το πιο πάνω έγγραφο του ΥΠΕΠΘ έχω να εισηγηθώ τα ακόλουθα:
Η εργασία "Γαλιλαίος" της Μαθήτριας Πένσα Μερόπης είναι μια αξιόλογη προσπάθεια μαθητικού επιπέδου. Για το λόγο αυτό εισηγούμαι το Τμήμα να επαινέσει την μαθήτρια για την παραπάνω εργασία.

Το Τμήμα κατά πλειοψηφία προτείνει η εργασία της μαθήτριας Πένσα Μερόπης να υποβληθεί στο σύλλογο των καθηγητών για να την εξετάσει και ο Γυμ/ρχης να κρίνει τις περαιτέρω ενέργειες.

ΘΕΜΑ 4ο :

Ο κ. Αδαμόπουλος λέγει:

Με το έγγραφο του 9652/20-7-1983 ο κ. υφυπουργός Παιδείας μας διαβιβάζει την με ημερομηνία 7/7/1983 προς το ΚΕΜΕ επιστολή του κ. Γ. Χριστόπουλου καθηγητή μαθηματικών, ο οποίος υποβάλλει την εργασία του "Μαθηματικά Γ' Γυμνασίου" και ζητεί τη δοκιμαστική χρησιμοποίηση της σε σχολεία Μ.Ε.

Η εργασία αυτή χωρίζεται σε 12 τεύχη από τα οποία μας υποβλήθηκαν μόνο τα 10. Σε κάθε τεύχος έχουμε μια περίληψη της σχετικής θεωρίας, η οποία συνοδεύεται απο λυμένες ασκήσεις, και ακολουθεί ένα παράρτημα με ασκήσεις προς λύση. Ακόμη η επιστολή του Γ. Χριστόπουλου συνοδεύεται και από ένα υπόμνημα με τίτλο τα "Μαθηματικά, χθες, σήμερα αύριο". Σχετικά με την παραπάνω εργασία έχω να παρατηρήσω τα εξής:

1. Η εργασία έχει φροντιστηριακό χαρακτήρα. Δηλαδή η πραγμάτευση των διαφόρων θεμάτων γίνεται μηχανικά με τη μορφή στερεότυπων εντολών. Βλέπε π.χ. σελ. 13, τεύχος 1, παραδ. 9.
Η μέθοδος αυτή είναι αντίθετη με τη φύση των μαθηματικών, γιατί εμποδίζει τον μαθητή να προβληματιστεί και να αντενεργήσει.
2. Αν ήταν δυνατόν να γίνει δοκιμαστική εφαρμογή μαθηματικών βιβλίων αυτή θα έπρεπε να γίνει για τα εγκεκριμένα διδακτικά βιβλία που χρησιμοποιούνται σήμερα καθώς επίσης για τα νέα βιβλία που θα γραφούν στο

μέλλον από ομάδες εργασίας με την εποπτεία του ΚΕΜΕ.

Οποσδήποτε βέβαια μια οποιαδήποτε δοκιμαστική εφαρμογή πρέπει να αρχίσει από το βιβλίο της Α' Γυμνασίου και όχι από το βιβλίο της Γ' Γυμνασίου, όπως είναι το κρινόμενο, δεδομένου ότι τα βιβλία μαθηματικών του Γυμνασίου αποτελούν μια ενιαία σειρά.

Τέλος,

3. Υπάρχουν στο κείμενο του βιβλίου αρκετά σφάλματα. Βλέπε π.χ.

σελ. 1 τεύχος 2 ορισμός μονωνύμου

σελ. 5 τεύχος 2 ορισμός δύναμης

σελ. 7 τεύχος 7 ορισμός εξίσωσης κ.τ.λ.

Για τους παραπάνω λόγους έχω τη γνώμη ότι η εργασία του Γ. Χριστόπουλου "Μαθηματικά Γ' Γυμνασίου" δεν πρέπει να προωθηθεί για δοκιμαστική χρησιμοποίηση σε σχολεία Μ.Ε.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Α. Αδαμόπουλου.

ΘΕΜΑ 5ο : Ο κ. Αδαμόπουλος λέγει:

Η Δ/ση Προσωπικού Μ.Ε. του ΥΠΕΠΘ με το έγγραφό της Δ2/28268/14-12-83 μας διαβιβάζει τα δικαιολογητικά της Πανά Τασίας του Νικολάου με την παράκληση να γνωματεύσουμε αν αυτή είναι ικανή να διδάξει το μάθημα των Καλλιτεχνικών στα σχολεία Μ.Ε. Όπως φαίνεται από την αρ. 9186/23-9-82 βεβαίωση του ΔΙΚΑΤΣΑ το δίπλωμα διακοσμητικής της Ακαδημίας Καλών Τεχνών Νεάπολης της Πανά Τασίας του Νικολάου είναι ισότιμο με τα απονεμόμενα από τα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Εξάλλου όπως προκύπτει από το πρόγραμμα σπουδών της η Πανά Τασία του Νικολάου είναι κάτοχος της ύλης που προβλέπεται από το αναλυτικό πρόγραμμα Καλλιτεχνικών Γυμνασίου και Λυκείου. Ύστερα από τα παραπάνω με την προϋπόθεση ότι η Πανά Τασία του Νικολάου είναι απόφοιτος του ελληνικού εξεταστίου Γυμνασίου ή Λυκείου, όπως ο Ν. 309 (αρ. 35 παρ. 4) ορίζει, εισηγούμαι ότι αυτή είναι σε θέση να ασκήσει τα καθήκοντα του εκπαιδευτικού λειτουργού σε σχολεία Μ.Ε. ως καθηγήτριας Καλλιτεχνικών.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Αδαμόπουλου.

ΘΕΜΑ 8ο

Ο κ. Φ. Βώρος λέγει:

Ιστορία νεότερη και σύγχρονη

1.- Το βιβλίο ~~αυτό~~ κυκλοφόρησε για πρώτη φορά τον Απρίλη του 1983 και δόθηκε στους μαθητές της γ' λυκείου του σχολ. έτους 1982-83. Δεν υπήρχε χρόνος επαρκής για να ακουστούν κρίσεις τεκμηριωμένες γι' αυτό. Από το Σεπτ. 1983 διδάσκεται στη γ' λυκείου και οι πρώτες κρίσεις γι' αυτό (που δεν τολμώ βέβαια να πω ότι αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα έρευνας) είναι πολύ θετικές για τρεις αρετές: επιστημονούνη φανερή, πηγές πλούσιες και ποικίλες, εμφάνιση ζηλευτή.

2.- Προτείνω την ανατύπωση του τεύχους αυτού για τους μαθητές της γ' λυκείου κατά το σχολ. έτος 1984-85, αφού γίνουν όσες διορθώσεις βελτιώσεις έχουν επισημειωθεί σε πολλές σελίδες του τεύχους με κόκκινη γραφίδα.

3.- Θεωρώ χρέος να σημειώσω ότι οι περισσότερες ορθογραφικές και φραστικές διορθώσεις επισημάνθηκαν από την ομάδα εργασίας που στεγάζεται στο γραφείο του κ. Κακριδή. Άλλες βελτιώσεις περιεχομένου υποδείχτηκαν από τους συγγραφείς ύστερα από πρόσκλησή μου. Επισυνάπτω σχετικά σημειώματα (σελίδες 5). Μόνο οι βελτιώσεις που δεν περιλαμβάνονται στα σημειώματα αυτά προέρχονται από τον υπογράφοντα.

4.- Θυμίζω ότι υπάρχει και γ' τεύχος για την ίδια τάξη, αλλά ακόμη δεν πήραμε τυπωμένο πλήρες τεύχος από το τυπογραφείο. Επιφυλάσσομαι να επανέλθω στο θέμα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Φ. Βώρου.

Στο σημείο αυτό τελείωσε η συνεδρίαση.

Ο Πρόεδρος

Φ. Κακριδής

Η Γραμματέας

Δ. Χαραφονίτου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Π ρ ά ξ η 113/83

Σήμερα, 23.12.83 ημέρα Παρασκευή και ώρα 09.00 το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ, συνεδρίασε στην αίθουσα συνεδριάσεών του (αίθουσα ολομέλειας, Μεσογείων 396, Αγία Παρασκευή Αττικής), με Πρόεδρο τον κ. Ηλ. Σπυρόπουλο, Σύμβουλο Β', που αντικαθιστά τον κ. Φάνη Κακριδή, Πρόεδρο του Τμήματος και αντιπρόεδρο του ΚΕΜΕ, που βρίσκεται σε κανονική άδεια.

Έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Ν. Βαρουχάκης, Φ. Βώρος, Α. Αδαμόπουλος, Στ. Παπασημακόπουλος, Δ. Τομπαΐδης, Σύμβουλοι Β', Β. Θεοδωρακόπουλος, Κυρ. Κατσιμάνης, Κ. Φούσκας, Εισηγητές και η Γραμματέας του Τμήματος, Δήμητρα Ζαραφωνίτου, φιλόλογος.

Δεν έλαβαν μέρος στη συνεδρίαση οι κ.κ. Δ. Σακκάς, Ν. Παπαδόπουλος, Ι. Σκορδίλης, γιατί ήσαν σε κανονική άδεια.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Διαδικασία κρίσης του διδ. βιβλίου, Εφαρμοσμένα Οικονομικά (κεφ. 8ο : ΧΡΗΜΑ).
2. Ανατύπωση Α.Π. ΣΕΠ (Γ' Γυμνασίου και Β' Λυκείου).
Εισηγητής : Γ. Βάζος.
3. Ανατύπωση διδ. βιβλίων των Μαθηματικών.
Εισηγητής : Ν. Βαρουχάκης.

Στην αρχή της συνεδρίας, αφού διαπιστώθηκε απαρτία και επικυρώθηκε το πρακτικό της προηγούμενης συνεδριάσεως το Τμήμα άρχισε την εξέταση των θεμάτων της Η.Δ.

ΘΕΜΑ 1ο

Στη συζήτηση του θέματος παραβρέθηκε και ο κ. Γ. Βάζος.

Από την επιτροπή κρίσεως παραβρέθηκε ο κ. Ζαφειρόπουλος, ο οποίος λέγει τα εξής: "Τα κεφάλαια 8 και 9 του βιβλίου "Εφαρμοσμένα Οικονομικά" έχουν επιστημονική αντικειμενικότητα, έχουν αρκετά παραδείγματα, πίνακες που δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να κατανοήσουν και να εμπεδώσουν το θεωρητικό μέρος του βιβλίου. Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνει το βιβλίο στο τέλος των κεφαλαίων είναι κατάλληλες για την εξάσκηση του μαθητή.

Ο συγγραφέας αυτών των κεφαλαίων έλαβε υπόψη του και διόρθωσε το κείμενο σύμφωνα με τις υποδείξεις που του κάναμε. Γιαυτό προτείνουμε να εγκριθούν τα πιο πάνω κεφάλαια του βιβλίου.

Ακολούθησε διευκρινιστική συζήτηση μετά το πέρας της οποίας απεχώρησε ο κ. Ζαφειρόπουλος.

ΘΕΜΑ 2ο

Το Τμήμα εγκρίνει ομόφωνα εισήγηση του κ. Γ. Βάζου να προωθηθούν στον ΘΕΔΒ για ανατύπωση τα Α.Π. του Σχ. Επαγγελματικού Προσανατολισμού των τάξεων Γ' Γυμνασίου και Β' Λυκείου.

ΘΕΜΑ 3ο

Ο κ. Βαρουχάκης λέγει: Μετά την έγκριση από το Τμήμα και των δεύτερων τευχών των βιβλίων Μαθηματικών της Β' και Γ' Λυκείου, εισηγούμαι την ανατύπωσή τους. Συγκεκριμένα εισηγούμαι για την κάλυψη των διδακτικών αναγκών των αντίστοιχων τάξεων να ανατυπωθούν για το σχολ. έτος 1984-85 τα ακόλουθα βιβλία:

- 1.- Μαθηματικά Β' Λυκείου, Άλγεβρα
- 2.- Μαθηματικά Ι Γ' Λυκείου, τόμος Α' Άλγεβρα
- 3.- Μαθηματικά Ι Γ' Λυκείου, τόμος Β', 1. Αναλυτική Γεωμετρία
- 4.- Μαθηματικά Ι Γ' Λυκείου, τόμος Β', 2. Ανάλυση
- 5.- Μαθηματικά ΙΙ Γ' Λυκείου

με τις διορθώσεις που σημειώνονται στα υποβαλλόμενα αντίτυπα.

Το Τμήμα αποδέχεται ομόφωνα την εισήγηση του κ. Ν. Βαρουχάκη.

ΘΕΜΑ 4ο - Ανακοινώσεις

Ο κ. Δ. Τομαΰδης λέγει: Ανακοινώνω στο Τμήμα ότι το βιβλίο της "Γλωσσικής Διδασκαλίας" για την πειραματική εφαρμογή στην Α' Γυμνασίου έχει εκτυπωθεί από τον ΟΕΔΒ στον αριθμό των 400 αντιτύπων που ζητήσαμε. Σας ενημερώνω επίσης για τη σύσκεψη που είχα την περασμένη Τετάρτη (21/12/83) με τις καθηγήτριες που θα εφαρμόσουν το πρόγραμμα περραματικά στην περιοχή Αττικής (στη σύσκεψη έλαβαν μέρος και τρεις από τους συγγραφείς του βιβλίου). Στη σύσκεψη αυτή κατατοπίσαμε τους συναδέλφους για τη νεότερη αντίληψη που 'περνάει' στο βιβλίο και την εκσυγχρονισμένη μεθοδολογική προσέγγιση του γλωσσικού μαθήματος. Ακολούθησε ανταλλαγή απόψεων και για το περιεχόμενο του βιβλίου και για τον τρόπο συνεργασίας μας κατά το στάδιο της δοκιμαστικής εφαρμογής. Ανάλογη σύσκεψη θα έχουμε με τους συναδέλφους της Βόρειας Ελλάδας μετά τα Χριστούγεννα.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η συζήτηση των θεμάτων της Η.Δ.

Η Γραμματέας
Ροζέττα Ζαρφωνίτου
Δ. Ζαρφωνίτου

